

genç olmak

80 yazardan
öykü

2. CİLT

*Osman Şahin'den
Ahmet Büke'ye*

Hazırlayan: Nursel Duruel

YKY

GENÇ OLMAK

80 Yazardan 80 Öykü

2

Nursel Duruel, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji mezunu. 1965'te TRT'nin ilk prodüktör kadrosunda yer aldı, başta edebiyat olmak üzere çeşitli alanlarda sayısız radyo programı ve program dizisi yayınlandı. Reklam yazarlığı, ansiklopedi yazarlığı, televizyon yazarlığı ve program danışmanlığı yaptı. BRT'de (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Radyo Televizyonu) yönetici olarak görev aldı. TRT-TV-2'deki "Okudukça" programında öykü değerlendirmeleri yapıyor; yazıları ve yazarlarla söyleşileri dergilerde yayımlanıyor.

İlk kitabı *Geyikler, Annem ve Almanya* (1982), Akademi Kitabevi Öykü Ödülü'nü, Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı, Makedoncaya çevrildi. Kitaba adını veren öykü filme çekildi, *İmge Öyküler* dergisinin 2005'te yazarlar arasında düzenlediği "1980'den günümüze Türkçe yazılmış en beğenilen on öykü" soruşturmasında ilk sırayı aldı. *Yazılı Kaya* (1992) kitabındaki "Burgaç" öyküsü 1990 Yunus Nadi "Yayımlanmamış Öykü" Armağanı'nı kazandı. Diğer kitapları: *Cemal Süreya – "Şairin Hayatı Şiire Dahil"* (1995, biyografi; Feyza Perinçek'le birlikte); *"Güvercin Curnatası" – Cemal Süreya ile Konuşmalar* (1997, derleme); *A'dan Z'ye Cemal Süreya* (2003, kitap-lık dergisi eki); *Muzaffer Aksoy – Bilime Adanmış Bir Ömür* (2005, biyografi; Prof. Orhan Ulutin ve Prof. Çiğdem Altay'la birlikte); *İnsanlar İçinde Bir İnsan - Sait Faik Hikâye Armağanı Antolojisi 1955-2007* (2007).

Genç Olmak

80 Yazardan 80 Öykü

2

Hazırlayan:
Nursel Duruel

İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2926
Doğan Kardeş - 249

Genç Olmak: 80 Yazardan 80 Öykü - 2
Hazırlayan: Nursel Duruel

Kitap editörü: Tamer Erdoğan
Düzeltili: Eser Demirkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Haziran 2009
ISBN 978-975-08-1626-0
Takım ISBN 978-975-08-1624-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2009
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

<http://www.yapikrediyayinlari.com>

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

<http://www.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

- OSMAN ŞAHİN / Nüfus Sayımı • 7
- OYA BAYDAR / Ölü Bir Sincaba Ağıt • 19
- RASİM ÖZDENÖREN / Sabahın Seher Vaktinde Aman • 29
- TOMRİS UYAR / Düş Satmak • 42
- GÜVEN TURAN / Buluşma • 53
- DENİZ KAVUKÇUOĞLU / Levon Amca • 57
- İNCİ ARAL / Karanlığa Kumru Nakışdır • 63
- NECATİ TOSUNER / Ayten'in Keremli Öyküsü • 77
- PINAR KÜR / Taksim - Maçka • 88
- NAZLI ERAY / Sonsuzun Çocuğu • 111
- NEMİKA TUĞCU / Kondüktör • 114
- ERENDİZ ATASÜ / Esmâ • 123
- FEYZA HEPCİLİNGİRLER / Piçali Yazanağı • 133
- SADIK ASLANKARA / Sesler Gölgelele • 142
- HULKİ AKTUŇ / Arka Kapı Şarkıları • 152
- NECATİ GÜNGÖR / Babam Sana Emanet • 160
- SELİM İLERİ / Annemin Sardunyaları • 175
- FERİDE ÇİÇEKOĞLU / Sizin Hiç Babanız Öldü mü? • 179

- CEMİL KAVUKÇU / Ablam • 188
- MEHMET GÜNSÜR / Muazzez Öldükten Sonra? • 195
- MURATHAN MUNGAN / Zamanımızın Bir Külkedisi • 201
- MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU / Topaç • 213
- SEZER ATEŞ AYVAZ / Bizim Denizimiz Değil • 222
- AYŞE SARISAYIN / Atları da Vururlar • 228
- HASAN ALİ TOPTAŞ / Zaman Kimi Zaman • 237
- ÖZCAN KARABULUT / Self-Terapi Zamanları • 242
- JALE SANCAK / Sevda ile Alişan • 245
- GÜRSEL KORAT / Gözlük • 252
- HAKAN ŞENOCAK / Mavi • 268
- NALAN BARBAROSOĞLU / Akşam Sefası • 281
- AYFER TUNÇ / Saklı • 288
- ÖZEN YULA / Erken İnen Akşamlar • 295
- MÜGE İPLİKÇİ / O Yaz Hepimiz Bitlendik • 308
- ASLI ERDOĞAN / Hüzünlü Kahveler • 318
- MURAT GÜLSOY / Hüthüt Kuşu • 323
- YEKTA KOPAN / Kızılmaske ile Diana'nın Öpüşmesini Gören
Yaşlı Çocuk • 345
- BEHÇET ÇELİK / Soğuk Bir Ateş • 359
- YÜCEL BALKU / Çekirge Sancısı • 366
- MURAT YALÇIN / Tabut • 380
- AHMET BÜKE / Züleyha Geç Kalma Ha! • 385

OSMAN ŞAHİN (1940, Mersin-Aslanköy)

Dicle Köy Enstitüsü'nü, Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümü'nü bitirdi, Anadolu'nun çeşitli liselerinde ve İstanbul'da beden eğitimi öğretmenliği yaptı. 12 Eylül 1980'den sonra kendisine haber verilmeden emekli edildi. Adını, TRT'nin 1970'te açtığı Sanat Ödülleri Yarışması'nda, Hikâye Büyük Ödülü alan "Kırmızı Yel" öyküsüyle duyurdu. Ağırlıklı olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da geçen öykülerinde, feodal yapının birey yaşamındaki trajik yansımalarını konu edindi. Yirmi üç öyküsü filme çekilen yazar Türk sinemasına katkılarından dolayı 1979'da 9. Ankara Film Festivali'nde Aziz Nesin Emek Ödülü, 1999'da Antalya'da Yaşam Boyu Altın Portakal Onur Ödülü aldı. Roman, çocuk edebiyatı, deneme alanlarında da ürün verdi.

Öykü kitapları: *Kırmızı Yel* (1971), *Acenta Mirza* (1974), *Ağız İçinde Dil Gibi* (1980 Nevzat Üstün Hikâye Ödülü), *Acı Duman* (1983), *Kolları Bağlı Doğan* (1988), *Ay Bazen Mavidir* (1989), *Selam Ateşleri* (1993/ 1992 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü; 1994 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Yeraltında Uçan Kuş* (1998), *Mahşer* (1998/ Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Kanatları Yamalı Kuş* (1999), *Ölüm Oyunları* (2002/2003 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Sonuncu İz* (2007).

Nüfus Sayımı

Güneşin alevler saçan sarı tekerleri dönüyordu gökyüzü yollarında. Ve her dönüşünde kızgın küller sıçratıyordu yeryüzüne sanki. Her yan çakmak taşı gibi dokunan, keşkin, kavurucu sıcaklığın altında bir ölü sarılığında titriyordu. Her yan sessizdi, suskundu. Suskunluk, tutuşan gökyüzüyle bozkır kadar sonsuzdu orada.

Beyaz f6tr Őapkasının altında durmadan terliyordu atlı. G6zleri acıtacak kadar yakıcı, keskin sıcağın altında durmadan iki yanına bakıyordu. Bakıyordu ya, uçuşan ekirgelerle tozdan başka bir Şey g6r6nm6yordu. Gidilen y6nu bilen k6yl6 6nden y6r6yordu. Ufak tefek, kara kuruydu. Kendi halinde sessiz sakin biriydi. Saatlerdir yolda olmalarına karşın ikisi de konuŐmuyordu. Birbirlerinden habersiz iki yolcudan farksızdılar.

Ufak tefek k6yl6, bir s6re sonra, "K6ye geldik beğim," diyerek durdu birden.

Memur, atının 6st6nde doğrularak bakındı çevresine. Ancak k6ye benzeyen tek bir yapı, ev g6remedi çevresinde. Ot, saman, g6bre yığını, oynaşan çocuklar, eŐinen tavuklar, kazlar da g6remedi. Uçsuz bucaksız d6z l6ğ6n 6st6nde k6stebek yığınlarını anımsatan ufacık, k6mbetimsi kabartılar vardı yalnızca. ŐaŐırdı.

"Geldik mi? Hani k6y nerede?"

Elini saygılıca toprak k6mbetlere doğru salladı k6yl6.

"Aha işte burası!"

Atlı Memur, bir daha bakındı, insana, yaşama dair en ufak belirtinin olmadığı k6mbetlere. Kimse yoktu. K6yl6ler aşırı sıcaktan kaçmak için evlerine mi çekilmiŐlerdi acaba? O zaman evleri neredeydi? Tek bir dikili taş bile yoktu eve, yapıya dair. Yarınki "n6fus sayımı"nda, ev, hane yerine, toprağın y6z6ne birer yoksulluk siğili gibi çıkmış o kabartıları mı sayacaktı yoksa?

Sayım evrakının bulunduğu torbasını eline alarak atından indi Memur. Hamlıktan ağrıyan, uyuŐmuŐ bacaklarını bir s6re gerip açtı. O ara k6yl6, atı yedeğine alarak k6mbetlerden birine doğru y6r6d6. Elini ağzına doğru g6t6rerek, yerin dibine bağırdı.

"Muhtaaar! Sayım Memuru geldi!"

Az sonra yerin dibinden bir insan başı çıktı toprağın y6z6ne. Sonra da kasketi, boynu, ceketi, omuzları, iriyarı bo-

yuyla Muhtar'ın kendisi göründü. Kasketiyle ceketi, gömleği eskiydi, solmuştu. Bir de kravat takmıştı boynuna. Buruş buruş olmuş kravatı, muhtarlığının kanıtıymış gibi duruyordu boynunda.

Saygılı, içten bir davranışla konuğuna doğru yürüdü.

"Ehlen ve sehlen! Hoş gelmişsen," dedi. El sıkıştı. Sonra toprak kümbete doğru yürüdüler. Elini geniş geniş sallayarak, az önce içinden çıktığı kuyu gibi deliğin ağzını gösterdi Muhtar.

"Haneme buyurun Afandi."

Sayım Memuru şaşırды. Bir insanın sığabileceği daracık kuyunun ağzına baktı bir, bir de Muhtar'a. Cam gibi parlayan güneşin altında kuyunun dibi loştu. O loş karanlıkta nereye basacak, nereye, nasıl inecekti? Uzaktan da olsa bazı köyler görmüştü o güne kadar. Ama evleri yeraltında olan bir köyü de ilk kez görecekti şimdi.

Muhtar, konuğunun şaşkınlığını anlamış gibi öne düştü. Onun elinden tuttu. Kazılarak basamak haline getirilmiş toprak merdivenlerden yan yan aşağı inmeye başladı. Memurun yumuşacık kadınımsı eli, Muhtar'ın yaba gibi iri, nasırlı, çatlak avuçlarının içinde kaybolmuş gibiydi. Ancak, o çatlak nasırlı el, yol göstermek için tuttuğu ele, öylesine saygılıydı ki. () yumuşacık, kadınımsı el, evine konuk gelen devletin eliydi Muhtar'a göre.

İnilen toprağın dibindeki evde gözleri karanlığa alışkındı Muhtar'ın. O evde, toprağın altında doğmuş büyümüştü çünkü. Yarın ölünce de o toprağın dibinden çıkarılacak, bir başka toprağın dibine gömülecekti. Konuk için durum öyle değildi ama. Güneşin altında saatler süren yorucu bir yolculuktan sonra, üç-dört metre yerin dibine birden inince, gözleri kararırp karıncalandı bir süre. Nereye basacağını, nasıl davranacağını bilemedi. Bir de burnuna dayanılmaz, çok yoğun, bunaltıcı, çok kullanılmış ağır bir soluk ve gübre kokusu çarptı. Bu koku, süt, pasta, krema ya da dondurma kokusu

olsaydı bilirdi. Ayak kokusuyla, ter ve dışkı kokusunu da bilirdi. Ama bu bayıltıcı, iğrenç kokunun ne olduğunu bilemedi. Gübrenin, terin, ağırlaşmış dayanılmaz soluk kokusunun, havasızlıkla rutubetin karışıp harman olduğu, o güne kadar da hiçbir yerde rastlamadığı, açıklamasını da yapamadığı bir kokuydu bu.

Loş karanlıkta çift çift parlayan gözler ilişti ilkin gözüne. Çok yaşlı, ak sakallı bir dede ile bir çocuk, bir de delikanlıya aitti o gözler. Çocuk, köye girdiği andan beri gözüne çarpan ilk ve tek çocuktur. Konuktan çekindi çocuk, kaçmak istedi. Ama kuyu gibi yerin dibinde nereye, nasıl kaçacak? Toprak duvarın dibine büzülüp sokuldu iyice, Muhtar'ın, "İçeri içeri!.." uyarısıyla yerinden kalktı, öbür odalardan birine geçti sonra. Oda da denilemezdi buna pek. İnsan yüksekliğinde duvardan duvara gerilmiş ipin üstüne perde gibi atılmış kalınca bir çulun öbür yanıydı oda. Gözden kayboldu çocuk. Çul perde sallandı. Sallanan perdenin altından öküzler görüldü o ara. O öküzler oraya, az önceki daracık kuyudan inmiş olamazlardı. Dik olmayan bir başka yolları olmalıydı.

Aksakallı dede ile delikanlı, hemen ayağa kalktılar. Başlarındaki şapkalarını çıkarıp ellerine alarak, karınlarının üstüne saygılıca bastırarak, konuklarını selamladılar. Konuğun yaşı, kimliği ne olursa olsun, en yaşlıları bile kalkardı ayağa. Gelen Tanrı misafiriydi çünkü. İki büküm eğilerek, boylarını küçülterek, konuklarına olan saygılarını iyice göstermeye çalışırlardı. Yüzyıllardır süregelen ezikliklerinin bir tür dışa vurumuydu bu. Köylünün kentliye, okuyamamışın okumuş olana teslimiyetiydi. Bu saygıdan Sayım Memuru çok hoşlandı. Muhtar, köşede dürülüp bükülmüş duran bir çift kalm yatağı eliyle yuvarladı, açtı. Yatağın başucuna çifte yastıklar koydu dayadı sonra.

"Afandi, buyur otur!"

Memur, yatağın üstüne kurulup oturdu. Dede, Muhtar ve delikanlı oğlu da yatağın ayakucuna, kupkuru yere say-

gılıca çöküp oturdular. Muhtar o kadar iriyarıydı ki, yerde oturmasına karşın, çift kat yatağın üstünde oturan Memur'un boyunu aşırıyordu boyu. İriyarı olmaktan sıkılıyormuş gibi de kamburunu iyice çıkartıp kabartarak, boyunu küçültmeye çalışıyordu. Çok iri, parlak, kara gözleri vardı. Kaba saba görünümüne karşın çok da saygılı, içtendi.

Toprağın dibine doğru genişçe oyulmuş odanın duvarları ak bir toprakla sıvanmıştı. Evin tavanı ufacık kubbemsi bir tepeye benziyordu. Tepenin üst ortasına, tepsi büyüklüğünde yuvarlak bir cam yerleştirilmişti. Camdan giren güneş ışığı tabana huzme gibi iniyor, içerisini aydınlatıyordu. Bir de duvara ne işe yaradığı bilinmez, ağaçtan, uzunca bir sırık dayanmıştı. Öküzler sineklenmek için kuyruklarını sallıyor, salladıkça da çul perde arada bir sallanıyordu. O ara kubbedeki camdan inen güneş huzmesi kesildi. Akşam olmuş gibi karardı içerisi. Köpeğin biri gelmiş, tavandaki yuvarlak camın üstüne yatmış, camdan sızan ışığı kesmişti. Delikanlı ayağa kalktı hemen. Duvara dayalı uzun ağaçtan sırası eline alarak, camın altına tak tak vurunca köpek kalkıp gitti. İçerisi aydınlandı tekrar.

Duvar görevi gören çuldan örtü tekrar sallandı. Aralıktan bir kadın eli göründü. Delikanlı, elin uzattığı tahta kürsüyü alıp ortaya koydu. Aynı kadın eli bu kez tepsiyle göründü. Delikanlı tepsiyi de alıp kürsünün üstüne koydu. Çuldan örtünün gerisindeki kadınların kaç kişi oldukları belirsizdi. Yavaş seslerle konuşuyorlardı. Delikanlı, çuldan örtünün gerisinden uzatılan yufka ekmeği, ayran dolu tası, silme bulgur pilavıyla dolu bakır siniyi de alarak, meydan tepsisinin üstüne koydu. Ayrı tabak, kaşık, çatal, bardak, bıçak yoktu. Yufka, bulgur pilavı ve ayran... Üç kişi aynı siniden yiyecek, aynı ayran tasından içecekti.

Muhtar, dede ve delikanlı meydan tepsisinin çevresinde bağdaş kurup oturdular. Konuk Memur, öylesi bağdaş oturuşlara alışkın değildi. Hem pantolonu dar geliyor, buruşuyor, hem de uyuşan ayaklarını arada bir uzatıp geriyordu.

Ama başka da çaresi yoktu. Karnı da açtı çok. Saatler süren yolculuk, bozkırın değişik temiz havası iştahını açmıştı. Kentten kahvaltı yapmadan ayrılmış, yolda karnının acıkacağını bile bile bir tek lokma almamıştı yanma. Niye alsındı ki? Köye konuk gidiyordu. Köylülerin konuklarını nasıl iyi ağırladıklarını, köy yemeklerinin eşsiz tadını çok duymuştu. Kızarmış tavuk, bol et, yoğurt, süt, yumurta, tereyağı, sıcacık tandır ekmeği... Zengin sofralarda ağırlanmak gibi alışkanlıkları biraz da memur yapılarında vardı zaten... Her zaman her şeyin en iyisi önlerine çıkarılsın, sunulsun isterlerdi. Ta Osmanlı'dan beri böyleydi bu. Vermeden almaya alıştırmışlardı hep. Vermek ise yüzyıllardır Anadolu köylerinde var olan en zengin davranış biçimlerinden biriydi. İnsana saygı, ilkin vermekle başlardı çünkü.

Memur konuk, önüne çıkarılan kupkuru bulgur pilavıyla ayrıntı görünce canı sıkıldı. Kızarmış et, tavuk da yoktu pilavın üstünde. Önündeki sofraya, kentlerde sözü edilen zengin köylü sofralarının hiçbirine benzemiyordu. Sıkıntısını belli etmedi yine de. Karnı açtı çok. Yufkadan bir parça koparıp attı ağzına hemen. Kaşksız, çatalsız bulgur pilavını nasıl yiyecekti ki? Muhtar'la yanındakilere baktı. Onlar yufkadan kopardıkları parçayı parmaklarının arasında dürüp bükerek küçücük ekmekten kürekler yapıyor, pilavı öyle yiyorlardı. Memur da öyle yaptı, ama beceremedi. Yufkayla pilavı avuçlayıp dolu dolu attı ağzına sonra. Bir-iki gevdi gevmedi. Dişlerinin arasında korkunç bir çatırtı duydu. Ağzına attığı pilav değil bir avuç çakıldı sanki. Yan açık kalakaldı ağzı. Hani insanın ağıryan dişinin arasına bir parça kaçar da, acıdan ağzını bile oynatamaz ya, öyle. Dahası bulgurda bir tek damla yağ yoktu. Kaynar suda haşlanarak lapa haline getirilmiş taşlı bir bulgurdu bu. Lokmayı ağzında gevemeye çalıştıysa da olmadı. Gevmeden de yutamazdı. Öğütülmüş taşlı çakıl pilavını ne diye yutsundu? Lokmayı avucunun içine gizlice alarak bakır sininin altına koydu.

Belki de pilavın her yanı taşlı değildir. Taşlı yanı benim önüme gelmiştir; diyerek yufkadan bir parça daha koparıp aldı. Pilavın kendi önüne gelen yerinden değil, tepesine yakın yerinden alıp attı ağzına. Hayır, boşunaydı. Bir sini bulgurun tümü taşlıydı. Lokmanın ilkinı çıkarıp önüne koymuştu. İkincisini de çıkarır koyarsa ayıp olurdu. Kinin yutarmış gibi kuru kuru yuttu lokmayı çaresiz. Kinin yutarken bir insanın ağrıdan, sızıdan kurtulma umudu vardı hiç olmazsa. Ya taşlı lokmayı yutarken?..

Nasıl yiyorlar diye Muhtar'la yanındakilere baktı. Onlar, lokmalarını gevmiyorlar, avurtlarını şişire şişire ağızlarının içinde yuvarlayıp sulandırdıktan sonra, boyunlarını sündüre sündüre yutuyorlardı. Ardından da bıyık ve sakallarını batıra batıra iri ayran tasını başlarına dikip içiyorlardı.

Sayım Memuru'nun iştahı kaçtı. Vazgeçti pilavı yemekten. Yufka ekmekle karnını doyurmaktan başka çaresi yoktu. Yufkayı ağır ağır çiğnerken, "Önüme koyduğun da yemek mi?" dermiş gibi baktı Muhtar'a. Muhtar ayrımındaydı her şeyin. Ama konuğunun halini görmezlikten geldi ilkin. Başını önüne eğerek, konuğunun bakışlarından gözlerini kaçırdı. Hani çaresiz kalmış insanlar olur da, bir şeyi yapmayı istedikleri halde bir türlü yapamazlar, öyle. Sonunda konuğunun bakışlarına yakalandı. Göz göze geldiler. O göz göze gelişte dev yapılı Muhtar'ın iri, parlak gözleri, öylesine geriledi, söndü, biçareleşti ki. Yenik düşen bakışlarını önüne düşürdü sonunda. Elinde olmayışın, yoksulluğun gözleriydi onlar.

Bir ara, "Yeseydin Afandi!" diyecek oldu ya, sesinin tümü utançtı. Memur, sohbet olsun diyerek,

"Muhtar, nasıl, köyünüzde nüfus çok mu? Yarın işimiz uzun sürer mi?" diye sordu.

"Sürmez Afandi. Nüfusumuz azdır," dedi Muhtar.

Konuk sevindi. "İyi iyi. Yarın öğlene sayımı yapar bitirir, sonra da atıma atlar, bu Allahın belası yerden bir an önce çeker giderim!" diye geçirdi içinden.

Taşlı bulgurla ayran bitti. Muhtar'la yanındakiler her şeyi silip süpürdüler. Meyveye, kavuna, karpuza benzer bir şeylerin gelmesini boşuna bekledi konuk. Delikanlı, boşalan tepsiyi altının kürsüsüyle birlikte kaldırdı. Çuğdan örtünün altından kadınlara veriverdi.

Yukarı delikten iki köylü indi o ara. Sayım Memuru'na aynı saygı ve içtenlikle selam verip bir kenara oturdular. Çay geldi. Muhtar, ayağa kalkarak topraktan duvarın içine dolap gibi oyulmuş oyuktan çay bardaklarını indirdi. Bardaklar, altlıklarının içine yıkanılmadan ağız aşağı ters konulmuştu. Daha önce içilen çayların sularıyla durdukları için altlıklarına yapışmışlardı. Bardağı kaldırıncı altlık da birlikte geliyordu. Buna da sesini çıkarmadı konuk. Bardaklara çay konuldu. Altı kişiye dört kesmeşeker vardı ortada. Şekerin birini konuk aldı. Muhtar'sa şeker topağını parmakları arasında ezdi, dörde böldü. Parçaları birer birer konuklarına vererek çaylarını içmeye başladılar.

"Farkında olmadan bir kusur mu işledim de, Muhtar bile önüme böyle taşlı bulgur çıkardı acaba?" diye düşündü konuk. Hem sohbet olur, hem de nedenini öğrenirim diyerek sordu.

"Yahu Muhtar," dedi. "Kusura bakma ama, aklıma bir şey takıldı. Şurada bin yılın başında köyünüze bir yolum düştü. Konuğunuzum. Yoğurttan kaymaktan vazgeçtim. İnsan şöyle taşsız bir bulgur pilavı yapar da önüme öyle koyar be yahu? İki kaşık yağ cızırdatır da üstüne döker. Ben her zaman evinize gelip giden biri değilim. Niye böyle yaptınız? Acaba farkında olmadan bir kusur mu işledim de böyle önüme bile bile taşlı bulgur çıkardınız?"

Keşke bu soruyu sormasaydı. Dev yapılı Muhtar'ın yüzü durdu ilkin. Hiç beklemediği bir soruydu bu. Saf saf bakakaldı konuğunun yüzüne. Utandı, sıkıldı, yutkundü. Bir şeyler söylemek istedi, söyleyemedi. Bir türlü anlatamayacağı, anlatmaya da asla gücünün yetmeyeceği bir haldeydi. Çayını bıraktı. Az önce parmakları arasında ezdiği şeker topağı gibi

koca bedeni üçe dörde bölündü, ufalandı sanki. İri yumruğunu kaldırdı, sonra. Kendi göğsüne hınçla, güm güm vurmaya başladı. Öylesine sert vuruyordu ki, o yumruklarından biri bir insana değse, rahatlıkla yıkıp çökertebilirdi.

Sayım Memuru, "Ne söyledim ki?" der gibi iki yanına bakındı.

"Yahu dur Muhtar," dedi sonra da. "Ne oldu?.. Hay Allah!.. Fena bir şey demedim ki? Laf olsun diye sormuştum bunu?" dediyse de, Muhtar, güm güm göğsüne vurmaya devam etti.

"Afandiii, Afandiii!" diye inledi. "Ben misafirimi böyle mi karşılayacaktım? Ben istemez miydim pilav üstü kızarmış etler, tavuklar olsun? Ben istemez miydim ballar, sütler, kaymaklar, kedi bassa ayağı batmaz sertlikte yoğurtlarım olsun. Ah Afandi, senden çok önce gelen misafirlerimin hepsi de bu sofrada bunları gördüler, yediler, bu evde böyle ağırlandılar. Benim sofram böyle taşlı bulguru da mı görecekti? Bu hane böyle mi olacaktı? Ben misafirime böyle yağsız, taşlı bulgur çıkaracak adam mıydım? Ah Afandii, Afandiii!.."

Konuşurken yontuya benzeyen yüzünde ağlamaya dair en ufak bir belirti yoktu. Gözünden yaşlar boşanıyordu, ama ağlamıyordu. Ağlamanın da çok ötesinde bir şeydi bu. Hem konuşuyor, hem yumruğuyla imanının tahtasını güm güm dövüyordu.

Memur'un şaşkınlığı sürdü.

"Peki Muhtar, benden önceki misafirlerine etler tavuklar çıkardın da, bana niye taşlı bulguru reva gördün? Ben değerli bir misafir miyim?"

Muhtar'ın yumrukları azalacağına arttı. Yumruğunun birini göğsüne indiriyorsa, öbürünü de duvara vurmaya başladı. Vurdukları da ak sıvalar döküldü.

"Afandi, Afandii! Bilimisen ki bu toprağın ötesinde neler var? Bu toprağın gerisi tek mil mezardır ha, mezar!.. Bu köyde iki namaz arasında tam on yedi çocuk ölmüştür. Aha bu topra-

ğın gerisinde on yedi sabi, on yedi yetim yatıy ha!.. Şemogilin varidi üç çociği, üçü birden ölmüştür. Musto'nun varidi iki çociği, ikisi birden ölmüştür. Behram'ın, Safo'nun, Kazo'nun çocikları arkası arkasına ölmüşler, kefenleri birbirine karışmıştır. Yani ölüm gelmiş yükünü bizden tutmuştur. Afandii, Afandiii, ah bileydin!..”

Sayım Memuru şaşkınlığından serseme dönmüştü.

“Vah vah vah!.. Çok üzüldüm. Peki senin çocuklarına bir şey oldu mu? Senin kaç çocuğun öldü?” diye sordu.

“Maalesef benim çociğim ölmemiştir. Bir derdim de asıl budur ha! Keşke benim çociğim de öleydi. Keşke onu da diğer çociklarla birlikte gömeydik. Keşke!..”

Tokat yemiş gibi oldu Memur. Bir yağsız taşlı bulgurun ardından neler çıkmış, sohbet olsun diye sorduğu soruya bin pişman olmuştu. Geri de dönemezdi artık. Çünkü önüne çıkarılan taşlı bulgur pilavıyla, on yedi çocuğun mezarı arasındaki bağlantıyı anlayamamıştı bir türlü. Ne ilgisi olabilirdi? Herhalde boğmaca, kızamık gibi bir salgın afet gelmişti köye de on yedi çocuk birden ölmüştü. Bunca ölümün üstüne ağır yasa girmiş olmalıydı köylüler.

“Vallahi çok üzüldüm Muhtar. İnan, başınızda bunca acı olduğunu bilseydim, önüme niye taşlı bulgur koydunuz diye sormazdım hiç. Sormazdım. Başınız sağ olsun. Boğmaca, kızamıktan bunca çocuk ölünce, onca acının üstüne kim misafirini düşünür değil mi? Çok haklısınız!..”

Bu sözlerle az da olsa, Muhtar'ın gönlünü alacağını düşünen konuk, iyice şaşırıldı. Çünkü Muhtar iyice kendini koyverdi. Yumruklarıyla vura vura göğsünü oydu. Çığ çığ yükseldi sesi de.

“Yoooh! Yoooh!.. Afandi öyle değil... Bizim çociklarımız boğmacadan, kızamıktan ölmemiştir. Açlıktan ölmüşlerdir, açlıktan!..”

Sayım Memuru, tokat yağmuru altında kalmış gibi sersemledi. Ciddileşti birden.

“Nasıl?.. Açlıktan mı?” diye hayretle sordu. “Açlıktan bunca çocuk nasıl ölür? Hangi dünyada yaşıyoruz? At sırtında vilayet merkezi buraya yedi-sekiz saat ancak çeker. Koskoca vilayetin burnunun dibinde nasıl bu denli açlık yaşanır da on yedi çocuk birden ölebilir?”

Yana yana soluklanan Muhtar, anlatmaya başladı.

“Afandi, giden yıl kötü geldi. Mahsulümüz tarlalarda kavruldu. Kuraklık sebebimiz oldu bizim. Derken önümüz kışa girdi. Kışın ağzı derin, geçimi zordur her zaman. Açlık boğazdan iner de, bir daha çıkmaz geri. Yeri orası çünkü. Elimizi koyverdik, herkes başının çarasına baksın diye. Hayvanını kesip yiyen mi, satıp parasını una bulgura çeviren mi? Ne tavuk kalmış, ne yumurta... Aç boğaza ne dayanır? Derdin büyüğü, aha şu iki dudağın arasındır ha. Bu iki dudağın arası bir dipsiz kör kuyudur ki, doldurana aşk olsun. Gerisi olmayınca biter her şey. Ne yenecek kalır, ne satacak... Az önce senin önüne çıkarabildiğimiz taşlı bulgur, bu köydeki son bulgurdu. Bir gün senin gibi Afandi biri gelir de, çıkarır koyarız önüne de mahcup olmayız diye sakladığıydım. Ne yazık ki, onu da misafirimize beğendirememişiz. Afandiii!..”

İçeride kimse sesini çıkarmıyor, herkes sessizce Muhtar'ı dinliyordu. Sayım Memuru'ysa öylesine şaşkınlık içindeydi ki, taşlı bulguru, her şeyi unutmuştu.

Muhtar bir çocuk gibi ağlamaya başladı.

“Kıtlık geldi kapımıza dayandı. Vilayete dilekçe verdik, cevap gelmedi. Dedik, nasıl olsa doğduk toprağın dibinde, öleceğiz yine toprağın dibinde. Öteden beri köstebek olmuş hayatımız bizim. Biz büyükler otla, neyle idaremizi ederiz ya, çocuklarımız ne olacak, diye sormuşuz. Bebelerin ağızları yaşlanmış, yalama olmuş. Avrat göğüsleriye kapkara birer marsık. Çareler içinde çareler aramaya başladık. Sonunda akıl etti birimiz. Dedi, daha önce mallarımızı kesim için mezbahaya götürüp satmaz mıydık? Dedik, heye! Ne var bunda? Diyenimiz der ki, kesilen malın kanları mezbahada boşu boşuna

akıp gedy. Kesimciler fıskıran kana bazan ağızlarını tutup içiyler. Taze kan diri, pehlivan yaparmış insanı diye. Tez elden birkaçımız gidek, rica minnet edip isteyek o kanları da, tuluklarımızla getirek. Bakarsın geçimimiz güler biraz... Düşünüp taşındık. Dedik, iyi fikir... Hemen dizine kuvvet birkaçımız tuluklarla gecedan düştüler yola ki, sabah kesimine yetişeler. Devlikesi günü gidenlerimiz göründü. Çerçöp toplayıp yaktık ateşimizi. Kurduk kazanımızı. Kan dolu tulukları boşalttık kazana. Koyulaşıp pıhtılaştı iyice. Tüz biber attık. Suyula sulandırıp kan çorbasını karıştırdık. Herkes toplandı. Dedik her şey sırayla. Acele etmeyin! İlkin çocukların açlığını halledeceğik. Asker usulu girdiler sıraya. Tortulaşmış kapkara kan lapalarını koyverdik önlerine. Kimi ayakta, kimi yerde bir yiyişleri vardı ki...

"Ah Afandii, Afandiii! Keşke yemeselerdi. Keşke gözlerimiz kör olaydı da, çocuklarımızın o hallerini görmeyeydik... Kan bekleyince zehirlenirmiş meğer. Daha sıra bizlere gelmeden, sancıdan kıvranmaya başladı çocuklar. Karnını kursağını tutan mı istiyisen, bağıra çağıra kıvranan, kendisini yerden yere vuran mı? Fazla söze ne hacet? O gün iki namaz arası tam on yedi yetim çocuk arkası arkasına, bağıra bağıra, gözlelimizin önünde öldüler. Hangi birine yetişip de koşacağımızı, ne yapacağımızı bilemedik..."

"Ondandır bu toprağın öte yanı mezardır ha, mezar... Aha bu toprağın gerisinde tam on yedi çocuk, on yedi yetim, sabiyati ha!.. Ah Afandiii, Afandiii! Ah şunu bileydin!.."

OYA BAYDAR, (1940, İstanbul)

Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi'ni, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nü bitirdi. 1964'te aynı bölüme asistan olarak girdi. 12 Mart 1971 Askeri Müdahalesi sırasında Hacettepe Üniversitesi'nde asistanken sosyalist kimliği nedeniyle tutuklandı, üniversiteden ayrıldı. 1972-1989 yılları arasında *Yeni Ortam* ve *Politika* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi sırasında yurtdışına çıktı; 1992'ye kadar Almanya'da sürgün kaldı. Burada sosyalist sistemin çöküşünü yakından yaşadı. Türkiye'ye dönüşünde *İstanbul Ansiklopedisi*'nde redaktör, *Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi*'nde genel yayın yönetmeni olarak çalıştı. *Taraf* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyor.

Lise son sınıfta yazdığı "Allah Çocukları Unuttu" adlı gençlik romanı nedeniyle neredeyse okuldan atılıyordu. Uzun bir aradan sonra yazın alanındaki çalışmaları öne çıkıttı; 1991'den bu yana bir öykü kitabı, dört roman yayımladı. *Kedi Mektupları*'yla 1993'te Yunus Nadi Roman Ödülü'nü, *Sıcak Külleri Kaldı* ile 2001'de Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı.

Öykü kitapları: *Elveda Alyoşa* (1991/1992 Sait Faik Hikâye Armağanı).

Ölü Bir Sincaba Ağıt

Akçakavaklar pamuklamaya başladığında tüylü görkemli kuyruğu, titrek bıyıkları, sincabî rengiyle ilkbaharın cüm-büşüne katılırdı. Bodur meşelerin ve ulu gürgenlerin altına oturduğumuzda, meşe palamutu ve çam kozalağı stoklarının kıyıda köşede kalmış son taneciklerini küçük ön patilerinin arasına alıp kemirirken, üstümüze kavak pamukçuklarından haziran karları yağdırırdı. Birden, okuduğumuz kitabın say-

faları arasına düşen bir palamut parçasından, yarısı dişlenmiş bir fındıktan, mevsimsiz bir kozalakdan anlardık orada olduğunu. Sokağın köşesindeki mahalle fırınından aldığımız, ninelerimizinkini anımsatan kurabiyelerden küçük parçalar koparıp ağacın tam dibine koyar, sessiz ve hareketsiz beklemeye başlardık. Şimdi, körpe dalların, taze yeşil yaprakların arasına gizlenmiş, kuyruğunun ucundan bıyıklarına kadar dikkat kesilmiş, çevreyi, bizi ve asıl kurabiye kırıntılarını göz-lüyordur. Küçücük boncuk gözleri ıslık ıslık, zaman zaman ürperen, ürperdikçe harelenen kürkü pırıl pırıldır. Birazdan, bol tüylü ünlü kuyruğu havada, dört küçük ayağı ve tırnaklarıyla ağacın gövdesine tutunarak, hızlı, ürkek ve çevik, incek aşağıya. Kurabiye kırıntılarını ön patileri arasına alıp küçücük kafasını huzursuz bir dikkatle bir o yana bir bu yana çevirerek kemirecek. Sonra, sessizliği bozan ilk yaprak hışırtısında, ilk dal çıtırtısında ya da bir kuşun kanat çırpışında, şimşek gibi tırmanacak ağaca. Yapraklar arasında uçuk bir kıvılcık kahve renk, incecik bir dal çıtırtısı, havada asılı kalan bir ürkeklik, birkaç ağaç ötede bir küçük çocuğun sevinç çığlığı olacak.

Baharın ilk güneşiyle birlikte, dünyayı değiştirmenin sırlarını saklayan ders notlarını, kitapları – diyalektiğin üç kuralı, beş yasası; devrimin genel geçer yasallıkları; strateji, taktik...– koltuğumuzun altına sıkıştırıp kenti çevreleyen ormanlara, parklara, güneşli çayırlara çıktığımız; yaşamayı, dünyayı, tarihi, insanı, kendimizi müthiş ciddiye alıp geleceğinden asla kuşku duymadığımız bir devrimin öncüleri olmanın tüm yükü omuzlarımızda, dersten derse, konferanstan konferansa, kitaptan kitapha koştığımız; inancımızın amentüleri olan kitapları sayfa sayfa, satır satır didiklediğimiz ve hiç beklenmedik bir anda karşımıza çıkıveren bir dostluğu ilmek ilmek, duygu duygu, anı anı örmeye, beslemeye, büyütmeye çalıştığımız günlerden kalan ufaklık, ürkek, güzel bir sincap...

Anımsıyor musun? Ulu ağaçların nefti gölgesinin düştüğü karanlık, rutubetli, esrarlı avlulara bakan perceremizin

önündeki yeşil örtülü çalışma masamızın soluk ışığı geceyarılarını aşardı. Yüreğimizde, birbirimizle bile paylaşmadığımız bir kuşku, bir heyecan... "Dönebilecek miyiz? Nereye? Ne zaman?" Kışlada savaşı bekleyen askerler gibi iğne üstünde, huzursuz, ama göreve hazır; yatılı okul öğrencileri gibi haşarı, taşkın; uzun Rus kışlarına hazırlanan sincaplar gibi ciddi; baharla birlikte akçakavaklardan dökülen bembeyaz haziran karları gibi hafif; ilk müminler gibi coşkulu ve inançlı; doğru yanda olduğumuzdan, gerçeğin ve geleceğin anahtarını elimizde tuttuğumuzdan, tarihi değiştireceğimizden emindik. Anımsıyor musun?

On yıl, yüzünü değiştiremedi, sesini de. Sadece, bir an sonra yüzünü aydınlatacak pırıl pırıl bir gülüşün; neşeli, güvenli, biraz da alaycı sözlerin habercisi o belli belirsiz bezgin ifade, bir daha sökülmemek üzere yerleşti bakışlarına. Uzun, yorucu bir günden, bitip tükenmez tartışmalardan, didişmelerden sonra, dudağının kenarına bir saniye konup hemen kaybolan bezginlik, şimdi özenli bir makyaj gibi oturmuş yüzüne.

Seni en çok o zamanlar, anlık yenilgiler, geçici teslimiyetler yüzüne, gözlerine, bakışlarına yansıdığına severdim. Sesini değiştirmemeye çalışırdın. Yine de dudağının ucunun hafifçe bükülüştünden, kaşlarını başındaki ağrıyı kovmak istercesine yukarı kaldırıştından, bakışlarından anlardım. Kimbilir kime, hangi kalın kafalı inatçıya kızmışsındır! Sen, gün gibi açık, sapasağlam, tartışma götürmez doğrularımızı ne kadar anlatmaya çalışırsan çalış, o taş kafa anlamamıştır. Bıkkınlık çökmüştür üstüne, yorgunsundur...

Sana uysal bir görünüm veren bu yorgunluğu severdim. Yenilgiler, bıkkınlıklar kısa süreli, anlık olurdu zaten. Kaçınılmaz bir zafere yazgılı askerlerin umursamazlığı içinde, sonuna kadar güvenli ve küstahtık. Birkaç dakika sonra ince mizahın ve en muzip sesinle sorardın: "Hemşire, şu cansıkıcı münasebetsiz adamı da huzura kavuştursak mı acaba?"

Aramızdaki dostluk, yakınlık parolası, güzel şaka... Konuklarını ahududu likörüne kattıkları arsenikle zehirleyip "huzura kavuşturan" iki yaşlı kızkardeşi taklit etmek için, se-simi incelterek karşılık verirdim: "huzura kavuşsun hemşire! Ben ahududu likörünü kadehlere doldurayım..."

Gizli bir köşeden çıkardığım; kuyruklarda saatlerce bekleyerek, bin bir çabayla elde edilmiş konyağı, ince belli çay fincanlarına doldururken birbirimize bir göz atar, gülüşür-dük. Çay rengi konyak kadehlerimizi tokuştururken, budalaca bir yasağa karşı çıkmanın tadı Ermeni konyağının kuru üzüm ve kayısı kokusuna karışırdı.

On yıl, saçlarının rengini değiştiremedi. Bal rengi, güneş vurduğunda yakamozlu. Dobra dobra bir eleştiriyi ya da iğ-neli bir şakayı yumuşatmak için attığın o küçük, telâşlı kah-kaha da yerli yerinde. Mutfakta, bir yandan akşam rakısına eşlik edecek mezeleri birlikte hazırlar, bir yandan konuşup tartışırken, aynı yüz, aynı ses, aynı gülüş, aynı kendinden emin, biraz iddiacı, sevimli, şirret tavrı...

Aynı mı? Peki sırtımdaki bu ürperti, yüreğimdaki bu sin-si korku – seni yitirme korkusu – bu her sözü bir kez daha açıklama gereksinimi, bu yabancılık, uzaklık da ne?

Sarmisakları tuzla ezdiğim çatalı tabağın içine bırakıp gözlerini arıyorum. Gözlerin yanılmaz, gözlerin bana yalan söyleyemez...

Bıkkınlığın, kanıksamışlığın, kaçaklığın gözlerinin içine, bakışlarına yerleştiğini hınzırca biliyorsun, ama umursamı-yorsun. Her zamanki gibi neysen O'sun; saklamıyorsun. Ak-sine, üstüne üstüne gidiyor, şimdi de yenilgine meydan oku-yorsun.

Cılız bir umutla soruyorum: "Hani bir sincabımız vardı, anımsıyor musun?"

Yumuşacak, usul bir yel geçiyor aramızdan. Bir fındık yere düşüyor. "Havada asılı kalan ürkek bir güzellik..." Elimi-zi uzatsak yumuşak, tüylü kuyruğunu okşayacağız sanki.

“Hayal meyal hatırlıyorum. Budalalar gibi ‘ders çalıştığımız’ parktaydı. Şimdi düşünüyorum da, amma havaya girmişiz. Üstelik en sersemeleri de biz değildik hani! Devrimin genelgeçer yasalarını ezberledik...”

O çok tanıdık, çok sevgili, alaycı, acımasız küçük kahkaha... Sonra alabildiğine hırslı, sert, buruk: “Genelgeçer değil, delergeçer yasalarmış meğer... Kaybolmuş yıllarımızdı. Budalaca imandı. Beynimizi, yüreğimizi, ahlakımızı başkalarına teslim etmeyi marifet saymaktı...”

Sussan, bu kadar acıtmasan; böylesine ezip yok etmeye çalışmasan ortak kimliğimizi. Bir daha asla geri dönülemez, asla yeniden başlanamayacak, değiştirilemeyecek ve unutulamayacak geçmişimizi inkârda bu kadar ödünsüz, kesin, gaddar olmasan...

Bu huyunu bilirim. Daha çok acıtmak istiyor şimdi. Sonuna kadar gitmek; sağlam, güzel, sevmeye değer hiçbir şey bırakmamak; sincabı, ahududu likörünü, umutları, dostluklarıyla, ortak geçmişimize ait ne varsa yok etmek, silmek...

“Sen bir de İspanya iç savaşı diye tutturmuştun o sıralarda. Neydi İspanya iç savaşı, şimdiki aklımızla bakacak olursan? Romantizmden ve ‘devrimcilik’ten kurtulup da biraz eşeledin mi, komünistlerle anarşistlerin, birbirlerini falanjistlerden daha fazla öldürdüklerini görürsün. 17 neydi peki? Buz gibi darbecilik. Bir avuç serdengeçti; hani şu öncüler!.. Biz de öncüyüydük ya! Al sana devrimin genelgeçer yasalarını. Sincaplı parkta onları ezberledik. 70 yılda böyle gümbür gümbür çökeceği de yazılı mıydı o yasalarda?”

Ezilmiş sarmısakları cacığın yoğurduna katarken, nedense, çok eskilerde, yıllar öncesinde, çocukluğumda kalmış bir olayı –hayır, bir duyguyu– anımsıyorum...

(Oturdüğümüz küçük kasabadaki tek oyuncakçı dükkânının prensesi, gözleri kapanan, sarı saçları bukle bukle omuzlarına dökülen bebeği çok istediğimi, kimselere, teyzeme bile

söylemeye cesaret edememiştim. “Paramız yok o kadar,” sözünü duymaktan nefret eder, korkar, utanırdım. Çocuk ayaklarına söz geçiremeyip dükkânın önünden her geçişimizde burnumu dakikalarca vitrine dayamamdan anlamışlardı yine de. Bebeğin doğum günümde alınacağını söylediklerinde inanmamış, kandırıp alay ettiklerini sanmışım. “O kadar istemiyorum, zaten paramız yetmez,” diye mırıldanmışım çocuk gururumu koruyabilmek için. Yine de, doğum günü sofrasına oturup annemin özenerek yaptığı, üzerinde altı mum yanan pastanın mumlarını üflemeden önce, kimselere belli etmemeye çalışarak gözlerimle bütün odayı tarayıp, büyük güzel bir kutu aramaktan alamamıştım kendimi. Babam üzgün bir sesle: “Bebeği bu doğum gününde de alamadık, o kadar paramız yoktu,” demişti. İçim ezilerek, dişlerimi sıkarak susmuştum. Pastanın mumlarını hırsıyla, bir nefeste söndürmüş; annemin çok kızacağını bile bile, çikolatalı pastayı beyaz sofraya örtüsüne düşürmek için özel çaba göstererek ellerimle yemeye koyulmuşum. Babamın sofradan sessizce kalkıp yatak odasına gittiğini, elinde büyük bir karton kutuyla döndüğünü, yapmacık bir zafer nidasıyla, “Aaa, işte senin bebek buradaymış,” dediğini anımsıyorum. O anda içimde duyduğum korkunç öfkeyi, çaresiz acıyı, kendimi yerlere atılıp tekmelenmişçesine aşağılanmış hissedişimi anımsıyorum. Hiç sesimi çıkarmamışım. Ne alamadıklarını söylediklerinde, ne de küçük kızlarını büyük özveriler pahasına sevindirmiş olmaktan duydukları gururla kutuyu elime tutuşturduklarında hiçbir şey dememişim. Mevsimsiz soğukların yaşandığı yağmurlu, kasvetli bir sonbahar günüydü. Kış erken gelmişti; demir soba köşede çıtır çıtır yanıyordu. Kutuyu hiç açmadım; bebeğin yüzüne bir kez olsun bakmadım. Bir kez yüzünü görürsem, kucağıma alırsam yapamayacağımdan korkuyordum çünkü. Kutu kollarımda, sobaya doğru ağır ağır yürüdüğümü, sobanın alt kapağını açıp, kutuyu zorlana zorlana sobaya tıkmaya çalıştığımı, eli-

min yandığını, babamın ürkmüş –ama anlamış– bakışlarını; annemin çığıllıklarını, “Ben demez miydim size bu yumurcak deli diye! Seni değer bilmez şımarık seni!..” Ve sobanın açık kalan kapağından dışarı taşan alevleri, kıvılcımları, ama en çok da içimdeki o karşı konmaz oç alma duygusunu – Hayır, beni ezdikleri için onlardan değil, ezilmeye meydan verdiğim için kendimden oç alma isteği –, kendime acı vermekten, en sevdiğim şeyi yok etmekten duyduğum zevki, çocukluğumun en büyük hayalini yok ederken tattığım o kurtuluş ve özgürlük duygusunu anımsıyorum.

“Tıpkı bebeği sobaya attığım andaki ben gibisin.”

Yüksek sesle mi söyledim bunları? Duydun mu, bilmiyorum.

Cacık tamam, salata da... Sofrayı kuralım yavaş yavaş. Tabaklar burada, kadehleri içerideki dolaptan alır mısın?

Gündelik, zararsız konularda kalalım ki yabancılık, uzaklık, acıtma isteğinin daha da artmasın. Mutfak kapısına dayanıp duruşun, ne üzgün, ne trajik, ne ciddi, hatta denebilir ki biraz muzip, hafifmeşrep, umursamaz, pürüzsüz sesin...

“Bir şey söylesem inanır mısın? Artık hiçbir şey yapmak istemiyorum. Hele birilerine öncülük etmek, hiç! Çok yaşamayı da düşünmüyorum zaten. Altmışı, altmış beşi buldum mu, bir kadeh ahududu likörü... Hık!.. Huzura kavuşurum...”

Yılların tüneline yankılanan muzip, neşeli, genç bir ses: “Hemşire, şu adamı da huzura kavuştursak mı acaba?” Çay lincanlarında gizlice içilen kayısı kokulu bir konyak. Dışarıda lapa lapa yağan kar... O çok sevdiğimiz altın yıldız renginde kubbeler...

Ürkek bir umutla, can çekişen küçük bir kuş gibi çırpınan bir yürekle gözlerini arıyorum. Gözlerin, her şeyin kötü, tatsız bir şaka olduğunu hemen belli eder. Ama yüzünde, bakışlarında, küçücük bir bezginlik çizgisi, o anlık, geçici bıkkınlık gölgesi bile yok. Yüzün açık, duru, gölgesiz, dingin. Meydan

okumanın, hayatı yenmenin yeni bir biçimi, yenilgiye teslim olmamanın, yenilgiyi yenmenin bir başka yolu belki.

Yakın mısın, uzak mısın, dost musun, düşman mısın, bilmiyorum. Seni eskisi kadar seviyor muyum, sevmiyor muyum bilmiyorum. Orada öyle mutfak kapısına dayanıp durmuşsun. Omzunda tüylü güzel kuyruğu, ürkek zeki bakışlarıyla Gorki Parkındaki sincap. Çayırın üstüne bağdaş kurmuş, Devrim Tarihi kitabımızı önüne açmışsın. Daha her şey yerli yerinde. Ne duvarlar, ne inançlar yıkılmış; ne yıldızlar, ne heykeller, ne umutlar parçalanmış. Yüzüne zaman zaman o bezgin anlattım gelse de – Şu sıcak günlerde otuzundan, kırkıktan sonra böyle ders çalışmak! – ilk yaprak kıpırtısında, sincabın daldan dala ilk sıçrayışında, ya da yaptığım bir şakada aydınlanıveriyorsun. Yaşama sevincimiz her türlü yorgunluğu yeniyor. “Hemşire, şu parti tarihi hocasını huzura kavuşturalım mı, ne dersin?” Sincap ürkün omzundan yere atlıyor. Bir fındık kapıp şimşek hızıyla tırmanıyor ağaca. “Havada asılı kalan bir sincap anısı...”

Uzanıp elini tutuyorum. Gorki Parkının sincabı daldan dala atlıyor durmadan. “Hadi gelin, geç kalacağız...” Kolundan çekiyorum, sincap yine omzunda. Aydınlık, yeşil bir zaman tüneline dalıyoruz. İstanbul tepelerindeki gecekondu mahallelerinden, yarı çıplak çocukların oynadığı tozlu yollardan, greve durmuş fabrikaların önlerinden hızla geçiyoruz. Başlarımızda beyaz örtüler, ellerimizde ölü resimleri, Dolmabahçe’den Taksim’e yürüyoruz. Sokağa çıkma yasağı gecelerinde, 12’ye beş kala, yüreğimize yapışmış buz gibi bir korkuyla bir ev arıyoruz. Sincabın yüreği mi, bizim yüreğimiz mi bu atan? Korkuyu yenmek gerek, acelemiz var, yapacak işlerimiz var. Korku dehlizlerindeyiz, kaçağız, yorgunuz, gizlenecek kuytu bir yer arıyoruz. Kolundan çekiyorum, korkulu, ama umutlu yılları aşırıyorum sana. Sincap hep omzunda. Birlikte öte yana atlıyoruz. Bak bu meydanı tanırsın, bu nehre bakan tepeleri, şu kubbeleri, şu uzakta parlayan yıldızı, şu insanı ezen

binaları, anıtları... Kar yağıyor, cebimizde sıcak kestaneler ve kuyruklarda itile kakıla bekleyip aldığımız küçük konyak şişemiz, Leningrad'ın köprülerinden, kanallarından geçiyoruz. Biraz daha hızlı gidelim, arada ayrılıklar var, atlayalım onları. Madrid'de alabildiğine büyük taş bir meydandayız şimdi. Oradan Granada'nın yasemin kokulu bahçelerine uzanıp taşın şiir oluşunu, mermerin tül oluşunu seyrediyoruz. Rengârenk çarşılarda dolaşıyoruz, bana çiçekli bir kedi hediye ediyorsun. Hızlı, biraz daha hızlı ne olur! Akropol'den inerken mor salkımlı çardaklı bir meyhane vardır, güneş batmadan yetişelim. Sen Nehrinin köprülerinden Notre Dame'ı seyrederken sincap yine omzunda. Oslo'da Vikinglerin gemilerine binip kar altındaki Norveç kırlarına, tahta kiliselerin ıssız dinginliğine kavuşmak şimdi bize gereken. Buz tutmuş fiyordlardan Nerya mağarasının duvar resimlerine, oradan Luvar Nehri kıyılarına, su şatolarına ulaşıyoruz. Roma'da aslanlara atılan ilk Hıristiyanları düşünürken suskunuz. "Biz de tıpkı onlar gibiydik..." Elini daha sıkı tutuyorum. Sincap omzunda ürkek duruyor. Kuzey denizlerinin kurşuni, yabancı sularından dönen sarı yağmurluklu balıkçıların, tanımadığımız, bir türlü sevedemediğimiz bu denizlerin balıklarını teknelerinden indirişlerini seyrediyoruz. Kolundan çekip, bir yerlere, yeni kıyılara varmak için çılgınlar gibi koşturuyorum seni. Denize yüksekte bakan beyaz İspanyol köylerini, Toskana'nın sonsuza kadar sıra sıra uzanan buğulu tepelerini, unutulmaz selvilerini, Etna'nın ateşli karlı doruklarını ardımızda bırakırken seni yitiriyorum. Sonra tam artık buluşamayacağımızı sandığımız anda tünelin ışığının yeşilden griye, griden mora döndüğü noktada Ravenna'nın ebemkuşağı mozaiklerinde, kurnalardan su içen mavi güvercinlerinde, serin taş meydanlarında karşılaşıyoruz. Frankfurt'ta garip bir pazarda Hint parfümlü kokulu, mor çiçekli ipek bir sarıya bürünüyoruz. Elinden son bir kez çekiyorum seni, sevgiyle, usulca. Zaman tüneline aşır tanımadığımız çok sakın, çok mavi, çok uzak bir

kıyıya varıyoruz. Yüzün, bunca uzun yoldan, böyle uzun bir koşudan yorgun, ağzının sol kenarında o küçücük bezginlik çizgisi... Sanki her şey eskisi gibi. Sincap yavaşça yere düşüyor omzundan. Havada, ölü bir sincaptan arta kalan hüzünlü boşluk...

RASİM ÖZDENÖREN (1940, Maraş)

Istanbul Hukuk Fakültesi'ni ve Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Devlet Planlama Teşkilatı'nda uzman, daire başkanı, genel sekreter, Kültür Bakanlığı'nda müşavir ve müfettiş olarak çalıştı. Meslekî bir çalışma nedeniyle iki yıl Amerika'da kaldı. Öyküleri ve bir romanı dışında deneme, inceleme kitapları var. *Ruhun Malzemeleri* ile 1986'da Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Denemecisi Ödülü'nü; gazete köşe yazılarından seçmeleri içeren *İki Dünya* ile 1979 Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülü'nü kazandı. 2008 yılında, Türk Dil Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, RTÜK'ün işbirliğiyle düzenlenen Karaman Türk Dili Ödülü'nde "Türkçeyi Güzel ve Doğru Kullanan Edebiyatçı Ödülü"nü aldı.

Öykü kitapları: *Hastalar ve Işıklar* (1967), *Çözülme* (1973), *Çok Sesli Bir Ölüm* (1974/ Bu kitapla aynı başlığı taşıyan öyküden uyarlanan TV filmine 1977'de Prag Uluslararası TV Filmleri Festivali'nde Jüri Özel Ödülü verildi), *Çarpılmışlar* (1977), *Denize Açılan Kapı* (1984 / 1985 Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülü), *Kuyu* (1999), *Hısrırtı* (2000), *Toz* (2000) *Ansızın Yala Çıkmak* (2000), *İmkânsız Öyküler* (2009).

Sabahın Seher Vaktinde Aman

Aydınlığın içbayılıcı yasemin kokularını delerek, kararmış ahşapları sıyrarak orta yere çıkmasına vakit vardı daha: hiçbir horoz ötmemiş, serçelerin cıvıldaşmaları, ilkyazların belirgin özelliği bülbül sesleri işitilmemişti: yalancı bir aydınlık, bu ilkyaz göğünün döşünde grimsi bir renk helezonuyla durup duruyordu: birazdan ya karanlığa yenilip çekip gidecekti ya göğü parçalayarak servilerin bulunduğu tepenin üzerine çöreklenecekti, şimdilik hiçbir şey belli değildi.

Sabahın seher vaktini bir taş arabasının demir tekerleklerinden yayılan boş, üzünçlü gürültülerle algılamaya alışmış-

tı: oysa böyle bir arabanın evlerinin yakınlarından geçtiği hiç olmamıştı. Ama arabanın, o alışılmış gürültüsüyle evlerinin tahtasını, çatı aralıklarını yoklayıp geçerken, gecenin en geç kalmış insanları parklardaki kanepelerin üstüne sızmış kalmışlardır, sabaha bellerini tutarak, uyusuk gerinmelerle esneyerek uyanacaklardır. Belki ayakkabılarının teki ayaklarından çıkıp yere düşmüş olacaktır ve üstlerinde çiğ taneleri.. o saatlerde eğer uykuya dalmamış bir köpek bulunabilirse adamın ayakkabısını koklayıp zararsız bir serseri ile karşı karşıya olduğunu düşünerek o da aynı kanepenin altına sokulup yatacaktır ve adam köpekten daima daha önce uyanacaktır. "Ulan itoğlüt, sen ne zaman geldin buraya?"

Bir kasabaya da benziyor burası, büyük bir kentin varoşuna da. Şöyle bir şey sanki: hafif bir lodos, yerinden oynattığı koca deniz iskelebabalarına bağlanmış ayakkabılığı kalınlığındaki halatları hantal kımıldanışlarla gıcırdatıyor, bazı martılar cıyaklayarak gemilerin ardından uçuşuyor, aynı lodos, yosunlardan süzülen iyot kokusunu sokak aralarına, evlerin içlerine kadar sürüklüyor, semtin ayyaşı terk edilmiş bir otobüs durağı kulübesindeki tahta kanepede uzanmış uyuyor ve çevredeki gazinoların artıkları birtakım tuhaf, ekşimsi kokularla oraya buraya atılmış olarak terk edilmişlik izlenimini büsbütün yoğunlaştırıyor.. tahta evlerin pencere-leri henüz karanlık oyuklar halindedir, pencere kenarlarına dizilmiş saksılardaki çiçekler süzgün ve buruşuktur ve hiçbir insan sesi işitilmemektedir, sadece netliğini, niteliğini yitirmiş, sebepsiz bir homurtu, boğuk bir sesle, karar kıldığı o tek do notası üstünde birilerine gözdağı verircesine gürleyip durmaktadır. Fakat gerçekte hiçbiri yoktur bunların. Ne deniz, ne lodos, ne lodosun çürük bir fındikkabuğu gibi kucaklayıp alay ettiği gemiler, ne onların ardından uçuşan martılar, ne gürleyip duran homurtular. Sadece gizli bir sessizliktir. Çünkü denizin bilinmediği, kimsenin deniz görmediği bir yerdir.

Gece belki de yağmur yağmıştı, gökgürültülerinin uzaklardan, içinde kendisinin yaşamadığı bir başka dünyadan yansır gibi gelen seslerini işitmişti, gene de uyuyamadığını, gözüne uyku girmediğini sandığı o nazik anda bile yağmurun sesini nasıl olmuş da işitmemişti, oysa kümesin teneke kaplı küçük çatısında yağmurun düzensiz vuruşları her zaman sayılabilecek bir açıklıkla duyulurdu. İncozlarm, zerdalilerin kara gövdeleri ıslaktı, acı-yeşil yapraklarının üstünde damlalar birikmiş ve sessiz, ulu, grimsi göğün altında sessiz bir alçakgönüllülükle sabah yelinin dallarını sarsmasını bekliyorlardı. Bir serçenin dalların arasından sadece bir kez, kısacık bir sesle "ciik" diye ötüşü duyuldu. Başını kaldırıp dalların arasına bakındı ama bu minik cıvıltının sahibi olan serçeyi göremedi, onun yerine yapraklarla aynı renkteki incozları seçebildi, nohut büyüklüğünde binlerce yemiş.. bunlar ya hiç olgunlaşmazlardı ya da vaktinden öne olgunlaşıp ince sapları üzerinde sarı, çürük bir renkle oldukları yerde kuruyup kalırlardı.

Partial kunduralarının altında toprağın, çimenlerin ıslaklığını, toprağın yumuşaklığını duyumsuyordu. Kerpiç duvarların, çalıların diplerindeki otlar genç bir yeşillikle fıskırıyorlardı. Bahçe çitinin karaçalıları, üzerinden geçen bütün bir kışın ağırlığıyla bozulup dağılmıştı. Yakında, bozulmuş sınırları düzeltmek gerekecekti, geçen yıl bu iş için dağdan birkaç yük iğde dalı kesip getirmişti.

Ağaçların arasından yürüyerek zaten çok geniş olmayan bahçenin sonuna vardı: yürürken başının üstündeki dallar, yapraklar da, daha yukarlardaki bulutların saydamlığında onunla birlikte yürüyordu. Bir yerlerden ince bir su şırıltısı duyar gibiydi, ne var ki bu yakınlarda şırıltıyla akan bir dereciğin bulunmadığından emindi, kuyunun suyuya şırıldamazdı ve kışın bu suyu kullanmazlardı, kuyunun çıkışı en son geçen yaz sonunda kullanıldığı o haliyle bakımsız ve terk edilmiş kalakalmıştı.

...zavallı çıkırcık, zavallı karaçalılar, iğdeler...

Bu kabasaba kütükten, oturulabilecek bir sıra yapmayı becerebilmek için bütün bir gün uğraşmıştı, babası öfkeyle alay ediyordu onunla, bu boş işlerle uğraşacağına işe yarar bir iş tutsa ya, gidip bağın otlarını temizlese ya.

Islak kütüğe oturdu. Dalların arasında, yeşilliklerden ağın kurşuni bulutlara bakıyordu göz ucuyla –kısa bir an baktı: ağın, sanki bulutlar değildi de, dümdüz, kırışıksız bir gölde, uzanmış oturduğu salda kendisi ağıyordu-. Aslında bulutlar da yağmur taşıyanlardan değildi, biraz sonra güneşle birlikte dağılıp gideceklerdi, ama güneşin doğmasına daha ne kadar vardı ve öyleyse

...zavallı bulutlar.

Serinliğin, mintanından gövdesine doğru sızdığını duydu. Burnunun direği sızıyordu, bunun soğuktan olup olmadığını bilmiyordu daha. Gözünü şişmiş, morarmış olarak görmekten korktuğu için eve geldiğinde aynaya bakmaktan da sakınmıştı. Sorarlarsa, o da, bunu soracak olanla birlikte şaşırılmayı düşünüyordu, ama gözünün şiştiğini önceden bilirse aynı şeyi dünyada yapamazdı.

Bir saat çingırağının giderek düşen bir ivmeyle çalışıp sustuğunu işitti, fakat hiçbir kıpırtı yoktu bahçede, ne bir pencere açılmış, ne bir kapı örtülmüştü. Ama birazdan, birkaç bahçe ötedeki emekli gardiyanın sarsıla sarsıla öksürdüğünü işitecekti. Bu mahallede hayat adeta bu öksürüklü sesle başlardı. Yeni yakılmış bir ocağın nereden geldiği belirsiz ilk dumanları da ortalığa böyle dağılır, bahçeye taze bir sac ekmeği kokusu yayılırdı. Fakat bunları düşünmüyordu o, dünya bir başına kendisine kalmış gibiydi.

Yatsı dağılınca doğallıkla eve gideceğine yönünü birden değiştirmişti, kararsız yürüyordu. Sokak lambaları seyrek. Bozulmuşlar ya da yakılmaları unutulmuş.. bu yüzden sokaklar koyu gölgelerle dopdoluydu. Tahta evlerin pencerelelerinden, tüllerin, ince basmaların ardından donuk, pörsümüş

ışıklar sızıyordu sokaklara. Evlerin önünde karşılıklı kapılara oturmuş dedikodu yapan kadınlar, gün batımından sonra sokakta oynamanın tadını çıkaran çocuklar vardı. Gece nin bu ilk saatlerinde hovardalık yapmak için yola düşmüş delikanlılar birbiriyle şakalaşarak geçiyordu yanından.. nereye gidilebilirdi ki burada? Hiç. Ev kaçkınlarının son durağı, bir, "saz"lar vardı, ama bir ev kaçkını için o da pahalıya mal olurdu, bu yüzden avare, serseri dolaşıp duruyorlardı sokaklarda. Yürüdüğü caddeden aradabir bir kamyon, bir taksi geçiyordu.

Kararsızdı ama nereye gittiğini biliyordu. Yokuşun başındaki "Bobsitil Terzi"nin önünden sola döndü, gene sol tarafında kalmış şehiriçi trafonun resmî mavi renkli kapısının üstündeki "ölüm tehlikesi" yazısını okudu, çapraz bir şimşek arkasındaki kuru kafayı gördü. Kuru kafa anlamsız bir sırtışla duruyordu karmakarışık kabloları anımsatarak. Eskiden mahrukat deposu, şimdi yazlık bir kumarhane olan bahçenin tahta perdeleri önüne dizilmiş yumurta büyüklüğündeki ampullerden her renkten ışık dökülüyordu caddenin parke taşlarına. Az yukarda da Avcılar Kulübüyle Polis Karakolu biçimsiz, acemi bir elden çıktığı belli olan beton yapının içine bir arada sıkışmışlardı. Yokuşun alt başından, sanki sırf Ramazan aylarında kullanılmak için yapılmış canavar düdüğünün ağaç direkli kulesi, tepesindeki kara şapkasıyla bir heyula gibi görünüyordu. Bütün bunları görmeden, yüzünü akşam sonu garbi yelinin ellediğini ayırımsamadan yürüyordu. Kızıl-kabirlik parkına baksa belki orada çay içmeye durmuş biriki arkadaşını görebilecekti, belki de bunu bildiği için parka yaklaşınca karşı kaldırımın karanlığına sığınarak, böylece görünmemeye çalışarak geçti oradan. Sonra caminin sırayla dizilmiş, hepsi de açık musluklarından dökülen su sesiyle ayıktı sanki. İş olsun diye girdi avluya. Gene iş olsun diye oturdu bir musluğun önündeki abdest taşma. Kimse yoktu ortalıkta. Elini suya değdirse mi, değdirmese mi? Parmaklarını ıslattı

ve kalktı. Caminin sahanlığında çıplak, düşük voltlu bir ampul aydınlatmaktan çok karartıyordu söğütleri. Bir teneşirin ve onun üstüne konulmuş bir tabutun yanından geçerek yeniden çıktı sokağa. Avludan çıkışta aklında kalan son imge bu yıpranmış teneşirle bu tabut oldu.

Biliyordu nereye doğru gittiğini. Ama bilmek neye yarardı, asıl bilmesi gerekeni, oraya gidince ne yapacağını, niçin "oraya" gittiğini bilmiyordu. Başka gecelerde de, birçok gecelerde yapmıştı bu işi. Küçük, aslanlı parkın dulda bir yerine oturur, garsonun sormadan getireceği semaveri bekler, sonra ağır ağır çayını içer, belki semaverin küllenmiş ateşinde serinlemiş gibi duran havada ısındığını sanırdı, şekeri karıştıran kaşığı bardağın çeperlerine deydirmemeye çalışarak döndürürdü, kimse duymasın, kendisi bile.. ağacın gölgesinde, ışıkların erişemediği bu kuytu bölgede elinde kaşık, durup kalmışken karşı evin perdelerine bakar, perdenin en küçük kıvrımını, bir gölgenin oradan geçmekte olduğu düşüncesi onu heyecanlandırır. Taş bir yapıydı burası, gene taştan, küçücük bir balkonu vardı. Bu evin sahipleri balkonda oturmazdı, o, gene de acaba bu gece balkona çıkarlar mı diye umutla karışık bir düşünceye kaptırırdı kendini, dalıp giderdi.. kız, hiç olmazsa bir peçete silkelemek, bir kül tablası dökmek için olsun çıkmaz mıydı balkona. Çıkardı elbet. Ama balkon karanlıktı. Kendi kör talihi gibi öyle bir konumda bulunuyordu ki, sokak lambasının ancak karanlığı düşüyordu balkona. Gene de razıydı: karartıya bile, burada, hiçbir şey olmaksızın, hiçbir şey görmeksizin, sırf yakınlarda bir yerlerde bulunduğu bilincini taşımakta olmasından bile..

Çay bardağına dokununca soğumuş olduğunu anladı. Semaverin közü de küllenmişti, ufak hava deliğinden küller ince ince savruluyordu. Semaverin ılık gövdesini ellese ısınacaktı sanki. Parlak metalin üstünde yüzünün uzamış gölgesi yansıyor. Semaveri kaldırıp kaldıramayacağını soran garsonu dalgın bir başeğışle evetledi.

Parktan çıktığında, orada, hâlâ masalarda öbek öbek oturmuş insanlar vardı, fakat bunlar kendisiyle aynı uzamı paylaşmıyorlardı, bir fanusun içine konulmuş da orada pandomim yapan insanlar gibiydiler. Caddeyi ağır ağır yürüyerek geçti karşıya. Sanat okulunun her zaman açık duran demir kapısından okulun bahçesine girdi. Havuzun çevresindeki kanepelerden birine oturdu. Yukarda ay olduğunu havuzun tozlu su yüzeyinde gördü. Havuzun kenarlarında kurumuş çöpler yüzüyordu, bir salkımsöğüdün dalı da suya uzanmak için zorlanıyordu. Ayağını kıpırdatınca bir kurbağa sıçradı. Kurbağaya dokunursan elinde siğil çıkar, derlerdi. Kurbağa bir yerlerine değmiş miydi acaba? Park, taş ev, binlerce kilometre uzağında kalmıştı. Işıklar, sesler çok uzağındaydılar: gene de görüyor ve işitiyordu bunları. Binlerce kilometre uzaktan taş evin camlarını, camlara yansıyan biçimleri bozulmuş ışıkların görüntülerini, yürüyen gölgeleri, parktan yükselen boğuk erkek kahkahalarını, dahası bardak şingirtmelerini işitiyor, görüyordu. Taş evin bir penceresindeki perdelerin ardında kalmış, perdenin gülkurusu rengini almış ışığı söndü, hemen ardından bitişik camda aynı renkte bir başka ışık belirdi. Birileri bir odadan ötekine geçmiş olmalıydı. Çok geçmeden o ışık da söndü ve taş ev bütünüyle karanlığa gömüldü, görünmez oldu.

Okulun bahçesinden ne zaman ayrıldığını anımsayamadı: geldiği yoldan yeniden geçerken sinemalar dağılmıştı. Delikanlılar az önce gördükleri filmi tartışarak küçük öbekler halinde geçiyordu yanından. Evlerin ışıkları sönmüştü. Kapı önlerinde oturanlar da evlerine çekilmişti. Ay, bulutların arasına girip çıkarak hızla kayıyordu. Saptığı sokaklardan tozlu kokular yükseliyordu. Gidebileceği bir başka yerin olup olmadığını düşündü. Yoktu. Bütün kenti tüketmişti. Kent dediği, onun için şimdi oturduğu yerden ibaretti. O da bitmişti işte. Derken sokağın ucunda bir karartı belirdi. Duvar dibinden hızlı hızlı yürüyordu. Karartı yaklaşınca ayın solgun ışığında

tanıdı onu. Bir mahallelisiydi. Duraksamaya niyeti olmayan bir davranışla, geçerken: "Oo, mecnun" dedi. Bu bir selam mıydı, yoksa bir şeyleri mi kastetmek istedi, anlayamadı. Herhangi bir şey söylemesine fırsat bırakmadan uzaklaşmıştı bile. Zaten bu söze verebileceği bir karşılığın bulunmadığını da hemen sezinlemişti. Gecenin sessizliğinde, evlerinin dış kapısını halkasından tutup yekindirirken hâlâ düşünüyordu; acaba bu sözü bilerek mi söyledi, yoksa bilmeden mi, laf olsun diye mi..

Nasılsa ötüveren o tek, kısacık serçeden sonra hemen yankılarında görkemli bir horoz sesi, sabahın sessizliğini ani bir vuruşla parçaladı. Ardından horozun güçlü kanat çırpıntılarını da işitti. Kütüğün üstünde dirseklerini dizlerine dayamış, yüzünü avuçlarının içine almış oturuyordu.

"Hatun! İbriği getir."

Babasıydı. Sesi, bahçedeki aptesaneden geliyordu. Fakat nasıl olmuştu da onu görmemişti, ayak sesini duymamıştı? Acaba babası onu görmüş müydü? Sabahın köründe bahçede ne halt karıştırdığını soracak olsa ne diyebilirdi? Bunu doğru dürüst kendisi biliyor muydu ki? Hay Allah'ın belası kör şeytan.

Bir an, kararsızca kaldı orada. Sonra kalktı, sessizce eve doğru yürümeye başladı. Evin içi karanlıktı daha. İnsan soluğuyla karışık bayat, ekşimsi bir koku genzini doldurdu. Kapıda anasıyla karşılaşınca, suç denebilecek herhangi bir davranışta bulunmamasına rağmen tuhaf bir suçluluk duygusuna kapıldı. Anası, elinde dolu ibrikle dışarı çıkıyordu.

Düzenli, tertipli bir kadındı anası. Yer yatağını çoktan kaldırmış, duvar dibine minderi sermiş "efendi" için hazırlamıştı. Sabah vaktinin o durmuş oturmamış düzeni, acemi yerliyere deliği göze çarpıyordu odada. Babasının pantolonu, mintanı duvardaki çiviye asılıydı. Birden, kapının önünde, eşikte duran babasının kunduralarını gördü. Babasının ev içinde, daha doğrusu avluda, bahçede giydiği eski kundur-

ralarıydı bu. Arkasına basılmış, kurumuş, tozlanmışlardı. Çocukluğunda, köylere çerçiliğe giderdi. Haftada hiç olmazsa birkaç günü ev dışında geçerdi. O sabah babasının gene köylere gideceğini biliyordu. Altı yaşında var mıydı, yoksa daha mı küçüktü.. gitmesin diye kunduranın tekini sandığa mı saklamıştı, bir yerlere mi atmıştı? O kundura yüzünden babası olmadık şeyler söylemişti anasına, belki dövmüştü de. "Hırsız gelse bu soykanın tekini almaz, ikisini birden alır" dediğini anımsıyordu. Sonunda nasılsa bulunmuştu kundura. Bu evde de kavgalar, küsmeler gırlaydı, ama dışardan bakıldığında dünyanın en sakin, en geçimli ailesi sanılırdı. Belki gene de öyleydi. Babasının parlamaları sözün bütün anlamıyla bir saman alevi gibi gelip geçerdi. Şimdiye değin anasının bir kez olsun babasına karşılık verdiği görmemişti. Bu bağırıp çağırmaları erkeklere özgü bir üstünlük sayıyor olmalıydı. O anlarda anasının yapıp yapacağı tek şey, şimdiye değin bir köşede büzülüp tülbendinin ucuyla ağzını kapatıp oturmak olmuştu, bu durumdayken ağlayıp ağlamadığı da belli olmazdı. İçli, derin bir kadındı anası. Babası ona bağırıp çağırıldıkça ya da kimi zaman dövdükçe, büyüyünce öcünü almak için kapının kenarlarına çentik atardı. Ama babası da eskisi kadar sert değildi artık.

Anası ibriği götürmüş, şimdi de "efendi"nin abdest ibriğini doldurmuş, toprak sofada bekliyordu. Eve su çekildikten sonra bile babası musluktan abdest almayı kabul etmemiş, eski alışkanlığını sürdürmüştü. Anası su döker, o da abdestini böyle alırdı. Bir gün, "Maksat emeği geçsin" diye açıklamıştı bu inceliği.

Ne tuhaftı her şey, ne kadar uzaktaydı: yerdeki eskimiş kilim, üstünde oturduğu minder, yüklüğün çatlamış kapakları.. kırık dökük bir şeylerdi. Bu kadın anası mıydı onun, bu adam babası mıydı? Ne tuhaf sorulardı bunlar? Ne tuhaf biriydi kendisi. Bu, yaşlanmaya yüz tutmuş kadın, yaşlanmaya yüz tutmuş adamın eline saygıyla, görev duygusuyla su dö-

küyordu, adamsa boğuk soluklarla kelime-i şahadetler getirerek abdest alıyordu.

Ayaklarını da yıkayıp bitirince doğruldu adam. Kadın, omzunda beklettiği havluyu açarak uzattı adama. Adam kurulandı. O, kollarını, yüzünü kurularken kadın da başka bir havluyla adamın ayaklarını kurulamaya çalışıyordu.

Sofrada tek söz etmediler. Uzun bir süre hiç konuşmadılar. Baba, oğul yere kurulu sofraya tahtasının önünde otururlarken, ana sofraya ekmek, bardak, kaşık, şeker taşıyıp durdu. Boşalan bardakları mutfığa götürüp çay doldurdu. Kocasına ve oğluna rendelenmiş peynir dürümleri yapıp sundu. İki de, kadının bir şeyler yiyip yemediğini ayrımsamadılar bile. Babasının kolları hep çemrenmiş duruyordu, belki bilerek indirmemişti gömleğinin kollarını, belki öylece unutmuştu. Sonunda, elhamdülillah diyerek geriye çekildi adam. Kadın, yastığın altından adamın tütün tabakasını getirdi. Adam alışık, usta, kalın parmaklarıyla ağır ağır bir sigara sardı.

Acaba bir şey diyecek mi, bir şey soracak mı diye bekliyordu oğul. İşte o sırada, uzaktan boğuk bir öksürük sesi işitmeye başladı. Baba, parmaklarının arasındaki sigarayı dudaklarına götürüp çakmağı ateşlemeden, bir an durdu, öksürük sesini dinledi ve gardiyan diye düşündükten sonra sigarasını yaktı.

Çizik çizik bir sabahtı, ne olduğunu anlayamıyordunuz, avludaki asma kütüğünden yapraklara doğru bir su yürüyordu, asma yaprakları yeşermiş, asmanın uç dallarındaki bıyıklar şimdiden kartlaşmıştı, yağmur usulca yağıp durmuştu, ama yağmurun dinmesinden sonra o kadar çok vakit geçmişti ki, toprağın kokusu duyulmuyordu artık. Kelimesiz konuşmaya alışılmıştı bu evde. Gereksiz söz edilmezdi. Adamın ağzından, burnundan çıkan dumanlar odanın orta yerinde, odaya bir derinlik havası katarak incecik asılı kalmıştı, uzak dağların ardından gümüşsü bir güneş batır gibi oluyordu. Anasının, sessizce, kahvaltıda artan ekmek parçalarını nem-

li torbaya doldurduğunu, kaşıkları bardakların içine koyup bir kenarda topladığı peynir çanağını bardakların yanına yerleştirdiğini, sonra bunları birer ikişer odadan dışarı taşımasını, sofraya tahtasını sofraya bezine silkeleyip bezi toparlayışını, bütün bunları acele etmeden, nerdeyse gözü kapalı hareketlerle yapıp bitirmesini seyrediyordu.

Ne zaman başlamışlardı? İşte korkunç bir cıvıltıyla ötüşüyordu serçeler. Yemişleri henüz taze tırtıllar halinde yemyeşil tüylü yaprakların arasında saklı duran dut ağacının dalları üstünde binlercesi tek ağızdan tuhaf bir koro tutturmuş gidiyorlardı. Başedilmez bir gürültü yaptıklarını ancak dikkat edince anladı.

Babası ayaktaydı şimdi. Aşık kemiklerine kadar uzanan amerikan bezinden uzun donu, yün fanilasıyla, azıcık kamburu çıkmış sırtıyla odanın ortasında durmuş kuşağını beline dolamaya uğraşıyordu. Anası, elinde boşaltılmış kül tablasıyla odaya girince adamı o haliyle beceriksizce uğraşırken gördü. Tablayı yere bıraktı. Kuşağın sarkan ucunu tuttu, kendine doğru çekerek gerginleştirdi, adam yarı döndü, kadın iki eliyle gerdiği kuşağın kırışmamasına dikkat ederek adamın çevresinde minik birkaç adım attı, adam, bir yarım daha döndü olduğu yerde.. böylece kendilerinden başka kimsenin –belki kendilerinin bile– anlayamayacağı o kaçınılmaz oyunu başlatmış bulunuyorlardı, her günkü sabahlarının ayrılmaz bir parçasıydı bu. Yüzlerinden belirli hiçbir anlamın çıkarılmasına olanak yoktu o sırada. Ustaca sergilenen bu oyun bitince adam kuşağının üstünden karnını tıptışlayıp sıvazladı, karısına nerdeyse minnetten dolmuş bir bakışla baktı, ama teşekkür etmedi, “sağolasın” demedi, kadın da böyle bir şey beklemiyordu zaten.

Delikanlı usulca dışarı sıvıştı, avluyu geçip bahçeye girdi, sıranın yanına gittiye de oturmadı orda, cebinden gizlice sigara paketini çıkardı, babasının oraya gelip gelmeyeceğinden emin olmadan sigarasını yaktı, kibritin sesi beklenmedik bir

cızırtı çıkardı, mavi bir duman bulutu yukarlara doğru ağır ağır süzüldü. Ne düşüneceğini, neyi, kimi düşünmesi gerektiğini bilemiyordu. İçki içme alışkanlığı yoktu, ama içseydi bile ancak bu kadar sarhoş olabilirdi, haftalardan beri deli gibi dolaşıp duruyordu, kimi zaman mahvedici bir umutsuzluğa kapılıyor, kızı gözetlemek için taş evin oralara gidip geziniyordu, kimseyi görmek istemeden ve kimseye görünmek istemeden. Ufak ufak âşık, mecnun demeye başlamışlardı ona, ama kendisi kendi durumuna bir ad koymaktan kaçınıyor, korkuyordu, içi onunla dopdoluyken başka kimi düşünebilirdi, ama işte onu aklından çıkartması için sayısız ayrıntılar vardı önünde: ah yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim, yarabbim.. kimseler anlamayacaktı onu.

Çoktandır birinin kendisini gözetlemekte olduğunu seziniyordu. Komşu evlerin radyolarından sabah türküleri çevreye dağılmaya başlamıştı. İçi burkuluyor, dünyaya sığmaz oluyordu. Kimseye iletebileceği bir mazereti yoktu. Serçeler her yanını sarmış gibiydi, damın saçaklarında, zerdali dallarında, dutların üstünde çılgınca ötüşüp duruyorlardı. Pabuçları ıslanmıştı. Cıvıltıların arasından babasının öksürüğünü işitti. Sahici bir öksürük değildi bu: daha çok, var olduğunu, orada bulunduğunu bildirmek için boğazını temizler gibi bir şeydi. Birden sigarasını avucunun içinde sakladı, babasına döndü. Babası, onun sigara içtiğini görmezlikten gelirmişçesine, ona bakmadan, onunla göz göze gelmek istemeden yüzü çit çalılarına dönmüş olarak:

“Artık kar düşmez,” diyordu, “şu çitlerin bir çaresine bakmalı.”

O, elinden bıraktığı sigarasını ayağının altında ezerken:

“Diyorum ki, acaba...” diye sürdürüyordu konuşmasını babası. Ama çit, ev, babası, kendisi, hiç kimse, hiçbir şey umurunda değildi o anda. Kızın adını bağırarak istedi, ama daha adını bile bilmiyordu onun, dehşetle düşündü bunu, içi acıdı. Ne oluyordu, kırılıp dökülen neydi, bir türlü anlayamıyordu.

“Bu yıl da,” diyordu babası, “öyle idare edersek, gelecek yıla belki dikenli telle...”

Oralarda değildi sanki: akıp duruyordu, bir akıntıların içinde, o kız önde, o da arkasında ne konuşacağını bilmeden, nereye yürüdüğünü bilmeden, sürekli bir taş evin önlerinden geçerek..

Kendini birden çekip toparladı mı ne? Başı yere eğik dururken, gözlerinin altından baktı babasına:

“Olur, baba.” diye mırıldandı.

Bu sözler ağzından öylesine doğal, öylesine saygılı çıkmıştı ki, babasının, gece gündüz aklının bahçe çitlerinin üstünde olduğunu sanabileceğini düşündü. Örselenmiş bir sevinçle elini çalılara doğru uzattı.

TOMRIS UYAR (1941, İstanbul - 2003, İstanbul)

Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni, İ.Ü. İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. Edebiyat dünyasına çeviriyle girdi. Öykü, deneme ve eleştirileri döneminin belli başlı edebiyat dergilerinde yayımlandı. Ülkü Tamer'le birlikte Cemal Süreya'nın çıkardığı *Papirüs* dergisinin yayımına katıldı. Boğaziçi Üniversitesi'nde bir süre karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. Öykü dışında kurmaca yazmama konusunda ısrarlı bir tutum sergiledi; dili ve tekniğiyle öykücülüğümüzün en önemli ustalarından sayıldı. Deneme tadındaki günlüklerini *Gündökümü* (1975), *Sesler Yüzler Sakaklar* (1981), *Günlerin Tartusu* (1985), *Tanışma Günleri Anları* (1995), *Yüzleşmeler/ Bir Uyumsuzun Notları* (2000) adlarıyla kitaplaştırdı.

Öykü antolojileri de olan yazar aynı zamanda usta bir çevirmen olarak isim yaptı; çağdaş dünya edebiyatından elliyi aşkın yapıtı dilimize kazandırdı. Turgut Uyar'la birlikte Lucretius'tan çevirdiği *Evrenin Yapısı* ile 1975 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülünü aldı.

Öykü kitapları: *İpek ve Bakır* (1971), *Ödeşmeler* (1973), *Diz Bayu Papatyalar* (1975), *Yürekte Bukağı* (1979/ 1980 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Yaz Düşleri /Düş Kışları* (1981), *Gece Gezen Kızlar* (1983), *Yaza Yolculuk* (1986 / 1987 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Sekizinci Günah* (1990), *Otuzların Kadını* (1992), *Aramızdaki Şey* (1997), *Güzel Yazı Defteri* (2002).

Düş Satmak

Dükkâna girdiğinde, çok gençti daha.

İlk, küçük, erken gençliğinde.

Yüzü, bir hikâye kişisine uygun düşmeyecek kadar kırışksız, hikâyesizdi.

Ama bembeyaz bir kâğıt, doldurulmayı bekleyen bir sayfa gibi hikâyeler çağırıyor.

Çevresine duyduğu yoğun ilgiyi iri iri açılarak belirten gözleriyle, tezcanlı adımları, gevşek, tombulca gövdesiyle, yaşadığı dönemin genç kızlarından oldukça ayrılıyordu. Yıllar sonra öykülere-romanlara girecek, kendilerine düşen ayrıntıyı koyduktan sonra çekip gidecek, "bütün"ü hiç etkilemeyecek zararsız yaşlılarından değildi.

Kısacası, akılda kalacak bir hikâyeye kişisiydi. Hikâyesi, daha yokken bile.

Bir yaz gecesi, iki kızkardeşiyle birlikteydi sözgelimi; yemekten sonra konuklar, evin satılık vişne bahçesine dolmuşlardı. O, aya bakıyordu durup dururken. Piyanonun başına oturuyor, valsler çalıyordu, tattan gözlerini yumuyordu. Uzun etekli, bol, uçucu kıvrımlarıyla pembe tenini örten, gövdesine ustaca yapışan (rüzgâr estiğinde) beyaz, yakası dantelli bir giysi vardı üstünde. Yaz gecesi, dışardaki vişne bahçesi, bir gün buralardan gidecek olan genç-kendisi, gözlerini yaşlarla dolduruyordu. Taş çatlasa ayrılmamalıydı buralardan, babaevi, anayurdu dediği yerlerden. Bu ayrıntılarla, bu sezilerle yaşanmalı, kendi olmalıydı.

Derken bir İngiliz evindeydi. Daha eski bir dönemde. Piyano çalmıyordu. Konuklar dağılmışlardı çoktan. Yalnızca. Kardeşsizdi. Uzun, siyah, önü küçük düğmelerle boydan boya kaplı bir giysi vardı üstünde. Saçlarını toplamıştı. Yine yaşlar dökülüyordu gözlerinden. O yakışıklı delikanlıyı *aslında* sevmediğini kavramıştı çünkü. Onun çok yakışıklı ve kıyıcı olmasını bir türlü kabullenememişti. Kendisinden çok daha güzel, budala bir kızla, bir arkadaşıyla evlendirecekti onu; mutlu olsun istiyordu her şeye karşın. Bu gece kararını vermişti, ağlaması o yüzdendi. Sevememek acı geliyordu, gurur kırıyordu.

Şimdi herhangi bir ülkede, herhangi bir evdeydi. Ahşap, kâgir ya da betonarme, villa ya da gecekondtu. Evrensel bir döşeğe yatmıştı, çırılçıplak, tutulduğu erkeğin yanına. Küçük camdan, güneş ışığı yağıyordu üstlerine. Kendi kokularıyla sarmalı, yatıyorlardı. Piyano yoktu. Genç kız, erkeğe, ihtiyar, ölümcül sorular soruyor, boşluğu dolduruyordu. Bu çağdaydılar.

Dükkâna girdiğinde çok gençti. Bir daha gençti. O ışıklı küpeleri görmüştü bir kere.

Daha ağaçlardan, sudan, küpelerden, çıtırtılardan bildiriler kapacağı yaştıydı. Dünyadaki her canlıyı, her nesneyi katıksız güzellik kurallarıyla açıklayacağı yaşta. Günlere ad verme, sıfat yakıştırma yaşında. Bu da, "o küpelerin alındığı Ekim Çarşambasıydı" işte.

Burnunu tozlu cama dayamış dururken, Satıcı, ondan yükselen gençliğin sütbeyaz kokusunu hemen aldı. Küpelere baktığını bildi. Camda, renklerini rüzgâra yayarak sallanan, şingirdayan, kulaktan geçme küpeler. En üstte bir göz boncuğu, sonra mor bir taş, en uçta da küçücük bir anahtar. Bütün bir yaşamı özetliyorlar. Çekici.

Süryani satıcı, bir küpeyi onarıyordu. Ona uyacak parçaları bulabilmek için bir kutu indirdi raftan. Raflarda: kutular, sandaletler, sıyrımlar, çiviler, vidalar, boncuklu, ince deriden kemerler, yine boncuklu keseler, ucuz yüzükler, pahalı yüzükler, ucuz gerdanlıklar, pahalı, eski bilezikler yan yana barınıyorlardı.

Süryani satıcı, kızdan yayılan meraklı bakışı dondurdu yüzünde:

— Buyurun küçük hanım, dedi.

Genç kız, nedenini kavrayamadığı bir çekime uyarak adama doğru yürüdü. Dükkânın içi sessizdi. Sultanahmet'in gürültüsüne kilitliydi.

— Şey... ben efendim, diye kekeleydi sessizliği bozmaya çalışarak. Şu küpelere bakacaktım da.

— Onlar delik kulaklar için, dedi Satıcı. Sizinki delik mi?

— Hayır, özür dilerim, ne yazık ki değil, dedi kız, suçunu bağışlatmak istedi.

— Bizim kulak-delicimiz, perşembeleri gelir, dedi Satıcı. Yani yarın.

— Her perşembe mi?

— Her.

— Ama ben perşembeleri gelemem buralara. O gün kurs yok, dedi kız. Yüksekokul sınavlarına hazırlama kurslarına gidiyorum da.

— Yaa, dedi Satıcı.

Sesi ara sıra hırıltılarla doluyor, soluğu burnundaki ete takılıp etin çevresinde döndükten sonra ufak tıslamalar ve köpüklerle çıkıyordu ağzından, dudaklarında salya birikiyordu.

— Acır mı? dedi kız ansızın.

— Duymazsın bile, dedi Satıcı, ansızın ikinci tekil kişiye geçerek. Külle ovuyor delmeden önce; bir şey duymazsın.

— Evden bir bıraksalar, dedi kız.

Diplerde yumuşak kestane, uçlara doğru kırık-kıvırcık-kızıl saçları vardı genç kızın. Beyaz fisto bluzunun yakası derin oyulmuştu, göğüsleri kumrular gibi kabarıyordu kumaşın altında. Sırtı kamburca, etliydi. Elleri, çiziklerle, tükenmez kalem lekeleriyle, kedi tırmıklarıyla kaplıydı. Ayağında Bodrum-işi sandaletler, üstünde iyice eskimiş, yer yer aklaştırılmış bir kot pantolon, omuzuna astığı heybede, yalnızca biçimleri ve renkleri yüzünden satın alınmış, biriktirilmiş işlevsiz anı-nesnelere: bir yaz tatilinden kalma bir güney limonu, bir geyiğin bir kıyıda su içtiğini gösteren bir yılbaşı kartı, dergilerden kesilmiş, defterlere yapıştırılmış, köpükler içinde gülücüklere boğulmuş, renkli bebek fotoğrafları. Göğsünde sallanan madalyonda, mutlaka annesiyle babasının baş başa çektiydikleri bir düğün fotoğrafı duruyordur. Bu cins mine bulunmuyor artık.

Suya eğilen, küpe inceleyen bir cereni ürktümemek için gözlerini onardığı küpeden ayırmadı Satıcı, öyle konuştu:

— Alışveriş için de bırakmazlar mı?

— Bırakmazlar.

— Biraz düşünelim öyleyse. Bugün ne kadar vaktin var bakalım? Burada ne kadar kalabilirsin?

— Biraz daha kalabilirim, dedi kız. Yarım saat. (Durdu) Bir saat falan.

— Hangi küpeyi beğendim demiştin?

— Şunu, dedi kız, parmağını camda sallanan sayısız küpeye doğru uzatarak. Şu mor taşlıyı, anahtarlıyı.

— Kırmızıyı değil yani?

— Değil.

— Sen anlıyorsun bu işten! dedi Satıcı. Bu mor taş var ya, bulunmuyor. Değerli bir taş da değil aslına bakarsan, ama nedense tükeniverdi birden, Zaten arayanı da yok. Ancak anlayan biri gelecek de—

— Kulağıma takabilecek miyim? Yapabilecek misiniz? dedi kız yüreklenerek.

Satıcı, bu soruyu hemen yanıtlamadı, gergin bir sessizlikte asılı bıraktı. Köşeye dayalı asma merdiveni aldı, üst raftan kocaman bir kutu daha indirdi. "Stellon" yazıyordu kutunun üstünde, dükkâna bir ecza kokusu doldu.

Kutuyu tahta tezgâhın üstüne devirirken, genç kız onun ellerini gördü. Bu adamı ancak o anda gerçek yüzüyle görebildiğini sezdi. Şiş göbeğini, hantal duruşunu, damalı gömleğinin düğme aralarından taşan kara etini, bıçak ağzı gibi ince, yarık, etsiz, kösnü dolu dudaklarını. Suskunluğunu, litremelerini. Bu battal gövdeyle asla bağdaşmayan cilalı tırnaklarını, yüzüklü, beyaz, yumuşak, ince ellerini. Serçe parmağının tırnağını özenle uzatmıştı Satıcı, o parmağına şövalye bir yüzük takmıştı. Sol serçe parmağındaysa telden bir bulmaca yüzüğü duruyordu.

— Beğen beğendiğini, dedi arsız bir gülümsemeye. (Sesi kadıncıllaşverdi birden.)

Bu kocaman kutu, bir zamanlar görkemli geceler yaşamış, bitmez ikindiler geçirmiş güzel ve süslü kadınların sevdikleri, tutturdukları, uğrunda hırçınlıklar yaptıkları, sonra bir gün, bir baloda bir taşı düştüğünde, yıllarla gümüşü karardığında, ya da teki yittiğinde gözden çıkardıkları, yoksul tanıdıklarına armağan ettikleri, topluca sattıkları, çöpe attıkları, unuttukları takılarla doluydu tepelene.

Tek küpeleri bir yana ayırdı Satıcı, mor küpeyi kulağa tutturacak uygun parçayı aramaya koyuldu.

— Sen raflara bakadur, dedi. Neler neler yoktur ki bu dükkânda. Bilemezsin.

Kapının dışında asılı duran bakır çanlar, şingirdadı. Bir kadın girdi. Onun da yüzü kara-sarıydı. Gözleri şişti. Sağ gözünün altındaki damar seğirip duruyordu. Sararmış dişleriyle çıtırtılar çıkararak sakız çiğniyor, ara sıra, patlayıp da dudaklarının çevresine yapışan balonun kalıntılarını mendiliyle silmeye çalışıyordu. Yüzünde horlanma görmemiş tek çizgi, bırtlak dudaklarını birleştiren, suçsuz kıvrımdı.

Siyahı iyiden iyiye solmuş eteği, iri kalçalarına dar geliyordu, zızzır açıktı, kırmızı iç etekliği görünüyordu. Göğsü kavuşmayan genç-işi bir bluzla fırlamıştı evden, ayağında şıpıdık terliklerle.

Koltuğunun altına sıkıştırdığı pantolonu tezgâhın üstüne attı.

— Olmuyor Yusuf abi, dedi, kusura bakma. Uymamış. Cumaya bir arkadaşı gelecek, o deneyecekmiş bir.

— Cumartesi iş günü ama, dedi Satıcı gözlerini tek küpelerden ayırmadan, satsam satsam o gün satarım bunu.

— Biliyorum, biliyorum ama, gençlik işte, ne diyeceksin...

“Gençlik” sözcüğünü söylerken dükkânda ilk gördüğü genç kıza ilişti gözü, onun üstündeki pantolona kaydı. Her zaman yanılmaktan, güvenmemekten, aldatılmaktan, kuşku duymaktan gelen kinli yorgunlukla tek tek konuştu:

— Bu bizimki, sıradan bir pantolon değil demiştin, di mi Yusuf abi. Yani 600 lira bastıracağız eskisine.

— Hakiki Levis dedim ya.

— Cuma akşamı bir ara bırakırım, oh Yusuf abi! dedi, pantolonu telâşla kapıp çıktı.

— Kolay geliyor bunlara dedi Satıcı, kimlerin pantolonu giyiliyor, düşünen yok. Turistlerin bitlisi var, frengilisi, illetlisi var, çeşit çeşit. Satmadan önce yıkayacaksın pantolonları, paklayacaksın, yok...

Genç kız, tezgâhın arkasında kara bir yığın oluşturan pantolonlara baktı.

— Pantolon da satıyorsunuz demek?

— Her şey satıyoruz biz, dedi Satıcı. Her şey. Ne varsa. Aklına ne gelirse. Yeter ki *mal* olsun. Düşünde aklına gelmeyecek şeyleri bile.

— Benim düşlerim çok karmaşıktır, dedi genç kız. Bir yabancıya açıldığı için utandı.

— Belli, dedi Satıcı. Ama mör, uçuk pembe, kırmızı, mavı, her renk düş bulunur bizde.

— Tek başınıza mı çalışıyorsunuz? dedi genç kız.

— Oğlan atölyede, aşağıda çalışır, ben burada satış yaparım.

— Oğlunuz mu?

İki kişi girdi dükkâna. Kıvrıcık saçlı, bıyıklı, kara yağız bir delikanlıyla yanındaki kız. Kız, elma yanaklı, bebek yüzlü, çilliydi. Yerleri süpüren bir basma etek vardı üstünde, topukları kirli, nasırlıydı. Kendi başına anımsanmayan, yanında dolaştığı erkekle tanınan kızlardandı. Yüzü silik, durağandı.

— Merhaba Yusuf Bey! dedi delikanlı. Şeyi soracaktım...

Satıcı, kalın, görmemeye-yarayan gözkapaklarını açtı ağır ağır. Genç kıza döndü.

— İşte buldum! dedi. Bak, rengi nasıl tutuyor! Hemen oğlana, aşağıya verelim, taksın...

— Sağ olun, dedi genç kız. (Belirsiz korkularının, ürkekliklerinin bir anda silindiğini ayırt etti.)

— Şeyi soracaktım Yusuf Bey, dedi delikanlı çekinerek.

— Oğlan aşağıda, ben bilmiyorum, dedi Satıcı.

— Bugün hazırlarım demiştiniz de...

— Akşama bir daha uğrayın. Öyle hemen bulsak, bulabilesek.

— Kız arkadaşım için gerekiyor da... Şart.

— Akşama bir daha uğrayın.

Çıktılar. Kız, geri kalan bütün gücüyle oğlanın koluna asılmış, sürükleniyordu.

Satıcı, geniş dikdörtgen kapağı kaldırdırca, önce bir ışık geldi, gözleri kamaştı.

Yeraltına sonra indiler.

Küçük kara sinekler, yeşil iri sinekler, yeraltının sahtiyan, meşin kokan duvarlarına çarpıp çarpıp düşüyorlardı.

Genç kız, bir lunaparkın akşama hazırlanışını, ışıkların birden, en beklenmedik anda yanışını, çarpışan arabaların sarsak hızını duydu.

Bir yerden müzik sesi geliyordu. Garip, bilinmedik bir dünyanın müziğiymiş bu. Uzayda kalmaya gün giymiş gibiydi. Bir korku tüneline kısıtılmış gibiydi. Ara sıra yükseliyor, bir iç çekişe dönüyor, soluk soluğa kalıyordu.

Satıcı, kapağı kapatmıştı yine. İçerisi koyu karanlıktı.

Genç kız, karnının altında bir dokunun ürpererek içeri göçtüğünü ayırt etti. Gözleri karanlığa alışınca, küçük camın önündeki yer döşegini gördü önce, yere gelişigüzel saçılmış kutuları, kasetleri, dergileri, kitapları, ince kâğıt tabakalarını, tütün kutularını...

Neden sonra oğlanı gördü. Bir tokmağa çökmüştü. Arkaındaki camdan güneş yağıyordu üstüne; yüzünün çizgileri tamtamına seçilemiyordu. İnce, sarı saçları, omuzlarına dökülmüştü. Çıplak etine meşin bir yelek giymişti. Omuzları gösterişsiz, dar, ama erkeksiydi.

— İşte kızımız! dedi Satıcı. Sesi incelmış, yaranışlı olmuştu yine.

— Neymiş derdi?

— Mor taşlı küpelerden istiyor, dedi Satıcı.

— Kulaklarını deldirtmemiş mi?

— Hayır, dedi Satıcı sevinçle. Hayır, istemiyor da.

— Sen de, başka bir küpenin kısıkcını mor küpeye uydurayım istiyorsun?

— Biliyorum, işin başından aşkın zaten, dedi Satıcı. (Kıza ürkek bir bakış attı.) Ben buldum, sana ayarlamak kaldı. Şu iyi...

Tek küpeyi oğlanın önüne uzattı.

— Belki istemezsin, beğenmezsin, başkasını buluruz.

Oğlan, başını kaldırdı. Gözleri uçuk, kalıcı maviydi, hiçbir yere bakmıyordu; baktığı varlığın ya da nesnenin çok ötesine dikilmişti gözleri:

— İdare eder, dedi birden. Aferin babalık! Hadi yalnız bırak bizi de onaralım şu küpeyi.

— Ama unutma sakın! dedi Satıcı umutsuzca. Unutma! Konuştuklarımızı...

— Güle güle dedim.

— Son sözün bu mu?

— Bu...

Satıcı, adımlarını sürüyerek karanlık geçidin basamaklarını çıktı. Bir ara, kapağı kaldırdığında, yukarının ışığı vurdu içeri.

Genç kız, o zaman, bu odanın da raflarla dolu olduğunu gördü. Tornavidalar, işkenceler, vidalar, palaskalar, eski bıçaklar, kılıçlar, palalar, kalın zincirler, kelepçeler, üst üste yığılmıştı.

Kapak kapandı. Karanlık. Ezgi yükseldi: karanlık bir gi-

Yeraltının renkleri ufalandı, karıştı.

Bir dönmedolabın tekdüzeliğine, yalnız inişlerde ve ani

yükselişlerde kendini belirleyen, sözünü söyleyip damgasını bırakan genel bir korkuya döndü korkusu.

— Hep burada mı çalışırsınız? diyerek sessizliği bozdu genç kız. Günlük konuşmalara sığındı.

— Evet, yıllardır, dedi oğlan. Babam da burada çalışır, bu meslekte. Onun babası da. Aile mesleği bizimki.

— Bu karanlıkta çalışmak çok güç olsa gerek.

— Güç ama, n'aparsın. Buralardaki işyerleri çoğunluk yerin altındadır. Basımevleri, lokantalar, fotoğrafçılar, kebapçılar, mağazalar. Biz alıştık.

Genç kız, onun sesindeki olağanlıktan yüreklendi. Doğruydu dedikleri, gözüyle görmüştü. Evet evet, kişiyi ürküten aslında bu garip kokuydu; sarnıçlarda biriken eski saray-sularından doğuyor, korku üretiyordu.

— O satıcının oğlu musun gerçekten? dedi rastgele.

— Ne fark eder ki? diye gülümsedi oğlan. *Sen* aslında kim olduğunu düşündün mü hiç? Güvenli bir evden gelmekten başka bir özelliğin var mı?

— Beni nerden tanıyorsun? Evimi nerden biliyorsun? dedi genç kız, savrulan bir lunapark iskemlesinin telaşıyla, başıboşluğuyla.

— Üniversite hazırlık kurslarına gidiyorsun. Evine belli bir saatte dönmek zorundasın. Göbekli bir baban, durmadan ilenen bir annen var. Şu anda pencerede, seni bekliyor.

— Doğru, dedi genç kız bıkkınlıkla.

— Ama sen onlara aldırılmıyorsun, diye sürdürdü oğlan.

— Nereden çıkardın bunları?

— Bugün çarşamba, kurs günü... Ve nasıl olsa geciktin.

Aralarına giren sessizlikte sözcüklerin anlamı iyice açığa çıktı.

— Yalnızlık çekmiyor musun hiç? dedi genç kız.

— Yalnızlığıma dokunma. Yıllardır burada, karanlıkta çalışıyorum ben, yeraltında, yine de senin dünyanı tanıyorum, okuyorum.

— Hangi yazarları seversin? Dostoyevski'yi mi? Çehov'u mu? Sahi, kaç kadar okudun sen?

— Bana soru sorma, dedi oğlan. Adımı bile sorma. Kendimi bildim bileli hem zorbayım (Genç kız, onun çizmelerindeki mahmuzları ayırt etti) ...hem tutsağını yeraltında... (kolundaki demir bilekliği.)

— Yalnızlığımıza katılabilirsin, dedi oğlan, yalnız soru soramayacaksın. Bir daha da geri dönmeyeceksin güvenli barınağına. O barınak, yıkıldı yıkılacak. Burada kalırsan, başka bir çağda yaşayabilirsin bir süre, azar azar ölecek uzatabilirsin yaşamını.

Sardığı kalın sigarayı uzattı.

— Gel, çok şöyle yanıma.

Döşeğe doğru yürüyecek genç kız. Kendini geniş, yeni renklere bırakacak, tat verici inişlere, kayışlara. Müzik, bir uyuşukluğa, bir kımıltısızlığa dönecek.

Bir boşluğa yuvarlandığını, bir renkten geçtiğini algılayacak genç kız.

O sonsuz düşüşte yüzüne bakan gözleri bir daha, bir yerde daha gördüğünü anımsayacak.

Bir geçmişi göğüslerken İhtiyar Kadın çıkacak karşısına. Düşüş sırasında. Sağlık Müzesi'nin önündeki sırada uyukladı. Sinekler yanaklarına konsa bile duymazdı.

Birden kavrayacak onu, bilecek. O, ilerki kendisi. Kendisi, şimdiki o.

Sonra daha derinlere, daha, daha, daha, daha... Sonsuz, uçsuz bucaksız bir yere... Durmaksızın daha...

GÜVEN TURAN (1943, Sinop-Gerze)

Samsun Maarif Koleji'ni, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; aynı bölümde İngilizce okutmanlığı yaptı. İstanbul'da reklamcılık alanında çalıştı. 1995'te serbest yazarlığı seçti. Şiir, eleştiri, inceleme, öykü, roman dallarında yapıt verdi. *Dalyan*'la 1979'da Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü, *Bir Albümde Dört Mevsim*'le 1991'de Yunus Nadi Yayınlanmamış Şiir Kitabı Ödülü'nü; *Cendere*'yle 2004'te Altın Portakal Şiir Ödülü'nü, *Süregelen*'le 2006 Memet Fuat Deneme Ödülü'nü kazandı. 2008 TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda sanat eleştirileri nedeniyle Eleştiri Onur Ödülü'ne değer görüldü.

Öykü kitapları: *Düş Günler* (1990 Yunus Nadi Yayınlanmamış Öykü Ödülü), *Zemberek* (2009).

Buluşma

Neden sonra sezmeye başlıyor yürüdüğü çevreyi: İri, düz gövdeli, göğü sımsıkı kapatan ağaçlar arasında. Ayaklarının altında sık, kısa boylu bir çimen var. Bütün gücüyle daha fazlasını görmeye çalışıyor. Fırtınalı bir akşamüstü ışığı yarı saydam bir görünüş veriyor çevresine. Ağaçların dal örgüsü, daha ötesini engelliyor. Yürüdükçe, toprak eğimleniyor, dalgalı bir görünüm kazanıyor. Uzaklardaki bir fırtınanın ilk ölü dalgaları gibi. Daha dikkatli yürüyor şimdi. Çevresinden çok önüne bakıyor. Çimenler seyreliyor, o çok temiz park yerini gerçek bir ormana bırakıyor. Sanki birdenbire çıkan bir esintiyle ağaçlardan yapraklar, dalcıklar dökülmeye başlıyor. Omzuna, başına çarpıyor, ayaklarının altında ince çitirtilarla dağılıyor. Bu kadar kuru olduklarına şaşıtığında, havanın iyice serin, nemli ol-

duğunu da seziyor. Ürperiyor. Üşüyor şimdi. Eğitim de dikleşiyor. Hızlanıyor yürümesi. Sonunda koşmaya başlıyor. Ya duramazsa istediği zaman? Ya bu dimdik eğitim keskin bir uçurumla bitiverirse? Kendini kavrayan korkuyla durmaya çabalıyor. Kısa bir sıçrayışla yanına alıyor eğimi, birkaç kez sekiyor, duruyor. Yan yan, yarı yürür, yarı kayar, inmeye başlıyor. Ağaçlar daha da seyreliyor. Işık çoğalıyor. Akşamdan, geceyi yaşamadan, sabaha çıkmak gibi bir şey bu. Birdenbire çimenler bitiyor, sel sularının dilim dilim yardığı dik bir yar beliriyor önünde. Dibinde kumru bozu bir deniz görünüyor. Görüş açısından anladığı kadar, koyla, burunla, adalarla daralmamış, gerçek bir açık deniz bu. Ardındaki ağaçlardan hâlâ yaprakların, dalcıkların dökülmesine, artık görebildiği üst dallarının savrulmasına karşın, yel esmiyor. Kaymamaya, yuvarlanmamaya dikkat ederek yar boyunca deniz kıyısına inebileceği bir yer arıyor. Sonunda tabanı oldukça geniş bir sel yatağından inebileceğini düşünüp tutuna tutuna giriyor, gözünün kestiği yere. İki duvar gibi uzanıyor, boyunu fazlasıyla aşan, indikçe daha da derinleşen sel yatağı. Kıvrımları arasından deniz bir görünüp bir yitiyor. Ama gitgide yaklaşıyor. Sonunda iri, suların söküp atmadığı bir kayayı dolanıp kıyıya çıkıyor. Yukardan baktığında hemen yarın dibindeymiş gibi duran deniz şimdi oldukça ilerisinde. Yumruk büyüklüğünde yuvarlak, ak taşları, ardından çakılları geçip kumluğa geliyor. Kenarları köpüklü, üzerlerinde saman çöplerinin, küçük dal parçalarının, çam yapraklarının yüzdüğü durgun birikintilerin arasından geçerek, dalgaların denizin üstünü kırıpratmadan gelip kıyıda on-on beş kulaç ötede düzenli bir şekilde çatlayarak köpükler içinde kumun üstünde kayıp geldiği ve geri döndüğü çizgide eğiliyor, çekilen suyun dönmesini bekliyor. Geliyor dalga, küçük sıçrayışlarla, duraksamalarla yaklaşıyor. Elini uzatıyor. Yumuşacık bir serinlik parmaklarının altından kayıp avucuna sürünüyor. Doğruluyor, ellerini ovuşturarak ıslaklığını dağıtıyor. Denizin gidip geldiği çizgi boyunca

ca, az ilerisinde, küçük bir tepe gibi duran, kıyının öte yanını gizleyen, kayalara doğru yürümeye başlıyor. Arada bir durup ufak, alaca bulaca renkli bir kum midyesi kavkısına, renkli, ıslaklığında renkleri cilalı gibi duran, kumlara yarı gömülmüş bir çakıla, dalgalarla, tuzlu suyla, kumlarla, çakıllarla birlikte yaşamasının alışılmış varoluşunun dışına çıkarttığı bir dal parçasına eğiliyor. Durup, denize, göğe bakıyor. Havayı kokluyor. Yanını yöresini dinliyor. Külrengi gökyüzü; dalga çatlağına kadar hiç kıpırdamayan cıva rengi deniz; yukarda, yarın üstünde, esişi duyulmayan yelde savrulan, açılıp kapanan geniş tepeli çam ağaçları; nemli, tuz, yosun, reçine kokan hava. Sesler kaynaşmıyor, tek tek duyuluyor. Yalıtılmış izlenimi veriyor. Kumsalı tıkayan kayalar giderek büyüyor. Kıyı şeridi daralıyor. O yan yana duran kümeler de birleşiyor, inişli çıkışlı kocaman bir kayaç kütesine dönüşüyor. Bir tırmanıp bir sıçrayarak, denizin sıyırıp aldığı, aşındırdığı, ufaladığı kıyının yumuşak toprağı altından çıkmış bu inatçı volkan birikintisinin zaman zaman ortaya çıkan boşluklarına da inerek, sonra yeniden tırmanarak, kumsalın öte yanına geçmeye çalışıyor. Ne kadar sürüyor bu güç yürüyüş, kestiremiyor bunu. Yavaş yavaş yorulmaya, dizleri çevikliğini yitirmeye başlıyor. Altındaki karanlık girintilerde denizin homurdandığı yarıkları duraksamalarla aşılıyor artık. Tam yorgunlukla çökecekken, kayanın geniş setlerle alçalmaya başladığını görüyor. Yeni bir coşku veriyor bu ona. İnişin sonunda duralıyor. Karşısında, kumsalın öte yanı değil duran. Dimdik yükselen bir kaya var. Denizin yaptığı geniş bir oyuntunun içinde. Duruyor, çevresine bakınıyor. Duvar gibi yükselen kayalarla sınırlı, handiyse "O" şeklinde, yarısı incecik bir kumla, öteki yarısı denizle kaplı bir çukur bu. Yeniden bakınırken, birkaç adım ilerisinde, dalgaların girip çıktığı yarığın tam ağzında, hemen o anda ortaya çıkmış gibi, bir kadının durduğunu görüyor. Kadının birdenbire ortaya çıkışı, çıplaklığının ayırdına varmasını bir an geciktiriyor. Arkasından gelen ışık, önünden gelene oranla da-

ha fazla olduğu için, daha çok bir gölgeye benziyor. Gövdesinin ayrıntıları tam seçilemiyor. Daha iyi görebilmek için kadına doğru bir iki adım atıyor. Kadın da yürümeye başlıyor. Şimdi daha iyi görebiliyor onu: İnce çizgili, dolgunca bir gövde. Göğüsleri yuvarlak, iri, birbirinden oldukça ayrık. Karnının, belinin uyumu çıplaklığına soyut bir güzellik veriyor. Tam o sırada donup kalıyor olduğu yerde. Kadının cinselliğini iri, koyu kahverengi, kısaçları oyluklarında duran bir pavuryanın kapattığını görüyor. Onun bu korkusunu, duraklamasını gören kadın, gözlerinin ve dudaklarının uçlarıyla gülümsüyor. Uzatıyor elini, dokunuyor eline. Az önce, suya dokunduğu zamanki duyguyu yeniden yaşıyor, elini tutan bu elle. Sarıyla kahverengi arası, aralarında yeşil çizgiler taşıyan saçlarında su taneleri var. Gözlerine bakıyor. Elini uzatıp kadının başına dokunuyor, yukardan aşağıya doğru sıvazlıyor saçlarını. Ellerini uzatıyor kadın. Tutuyor, yavaşça sıkarak dudaklarına kaldırıyor. Kadın usulca çekiyor ellerini. Gözlerinden bulanık bir titreşme geçiyor. Koyulaşıyor, karaya çalan bir renk alıyor. Bu kez, iki eliyle bu kıpırtısız, soluk, serin, nemli yüzü tutuyor, saçları elinin tersiyle geriye doğru iterek, kaydırıyor ellerini, yeniden durgunlaşan, yeşili açılan, dirilen, gözlerinin içine dikkatli dikkatli bakıp yavaşça kendine doğru çekiyor, öpüyor dudaklarından. Bu son yaklaşımlarıyla kadının iri uçlu göğüsleri, çıplak tenine serin, nemli iki parmak ucu gibi değiyor. Bu dokunuşla ürperiyor. Gövdesini bu deniz kokulu, deniz dokunuşlu gövdeye bastırmak için karşı konulmaz bir özlem duyuyor. Başını yavaşça kaydırıyor, yanağını kadının boynuyla omuz başı arasındaki boşluğa yaslıyor. Göğüslerini okşuyor. Kadının gözlerine kaldırıyor gene bakışlarını. Pavuryanın soğuk, sert, pütürlü kabuğunu duyuyor etinde. Aşğıda, çok uzaklarda pavuryanın kısaçlarını kımıldattığını görüyor. Yumuyor gözlerini.

DENİZ KAVUKÇUOĞLU (1943, İstanbul)

İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da yaptı. 1963'te Almanya'ya gitti, değişik üniversitelerde felsefe, tarih, ekonomi okudu. Almanya'nın çeşitli kentlerindeki özel kuruluşlarda yöneticilik yaptı. Sıkıyönetim dönemlerinde 22 yılı 'zorunlu' olmak üzere toplam 30 yıl Almanya'da yaşadı. İlk dönem yazıları *Ant* ve *Aydınlık* dergileriyle *Yeni Ortam* gazetesinde çıktı.

Milliyet'in yurtdışı baskısında, *Aydınlık*'ta köşe yazarlığı yaptı. Sosyal demokrasiye ilişkin inceleme kitapları olan yazar, Türkiye'ye 1992'de döndü. TÜYAP A.Ş.'de genel koordinatör olarak görev yapıyor, *Cumhuriyet* gazetesinde yazıyor.

Edebiyata 2000'li yıllarda ağırlık veren Kavukçuoğlu, *Alageyik Sokağı Bir Liman mıydı?* ve *Sen Vatan Haini misin Baba?* adlı anı kitaplarıyla okura ulaştı, öyküye daha sonra yöneldi. Yayımladığı son kitap 2008'de çıkan *Onu Ben Öldürdüm Leonardo* adlı romanıdır.

Öykü kitapları: *Canım Acıyor Baba* (2006), *Komik Şeyler Yazmak* (2007).

Levon Amca

Onunla İstiklal Caddesi'nde, Tünel'e yakın bir hanın kapısından çıkarken göz göze geldik; Galatasaray yönüne doğru koşar adım yürümeye başladı. Yağmurlu bir gündü. Üzerinde eski bir pardösü, başında da bir kasket vardı. Koltuğunun altındaki gazeteleri bir muşambaya sarmıştı. Bir süre arkasından baktım, sağ bacağı hafifçe aksıyordu. Onu son gördüğümde bin yaşındaydı, şimdi bin beş yüzünde olmalıydı. Birden arkasına döndü, birini arar gibi gözleriyle kaldırımdaki insanları taradı. Aradığı ben miydim, bunca yıl sonra tanımış

mıydı beni?.. El salladım, görmedi, bir daha salladım. Bakışları sabitlendi üzerime. Bir şeyler söylüyordu, sokağın ve yağmurun gürültüsünden duymuyordum. Gel işareti yaptı eliyle. Ona doğru koştum.

“Levon Amca, sensin, gerçekten sensin,” diyerek boynuna atıldım.

Pardösüsünün üzerinden elime kemikleri geliyordu yaşlı adamın.

“Kocaman olmuşsun,” dedi.

“Kocamanı var mı, Levon Amca,” dedim, “iki çocuk annesiyim bugüne bugün.”

Yanaklarını öptüm.

“Madam Silva’dan haber aldın mı?” diye sordu.

“Almadım,” dedim.

* * *

“Madam Silva, hadi aç şu kapıyı...”

Böyle seslenirdi üst katımızda oturan Madam Silva’ya. Madam’ın kulakları ağır işitir, kapının zilini duymazdı. Giriş katındaki dairemizin salon penceresinden onu izlerken gülerdim her seferinde. Kaldırımın üzerinde durup yukarıya seslenir, yanıt alamayınca öfkesinden olduğu yerde tepinirdi. Bir süre izledikten sonra kapıya çıkardım.

“Gazeteyi bana ver amca,” derdim, “ben sıkıştırırım kapağına Madam’ın.”

Sevinirdi. Başımı okşar,

“Daha uğrayacak çok kapım var,” deyip giderdi.

Şişli’de otururduk o yıllarda, birçok Ermeni komşumuz vardı. O, kimin nerede oturduğunu bilirdi. Gazeteleri Beyoğlu’ndan getirdiğini öğrendiğimde çok şaşırmış, o yaşta adamın onca yükü Şişli’ye kadar nasıl taşıdığına akıl sır erdirememiştim. Dedim ya, bin yaşındaydı Levon Amca. Bir gün dayanamayıp sordum.

"Kızım," dedi, "bizim işimiz yürümeden, taşımadan olmaz ki. Beyoğlu'ndan Talimhane'ye kadar zaten yarısı gidiyor gazetelerin, geri kalanını da sizin bu taraflarda bitiriyorum. Gazeteler dağıldıkça yüküm de hafifliyor. Bir kuş kadar hafif dönüyorum evime."

Ben çocukluktan genç kızlığa geçmiştim, o ise hiç yaşlanmamıştı, hep aynıydı.

Gene bir gün Levon Amca'nın sesini duyunca pencereye koştum, perdenin arkasından baktım. Gücü yettiğince bağıyor, olduğu yerde dört dönüyor, tepiniyordu. Kapıya gittim, fakat açıp dışarı çıkmaya korkuyordum. Nasıl söyleyecektim ona Madam Silva'nın öldüğünü? Birden sesi duyulmaz oldu Levon Amca'nın. Böyle kolay pes etmezdi o, meraklanmışım, yeniden pencereye koştum, baktım, yere oturmuş, gazetelerini kaldırımın üzerine bırakmıştı. Göğsünü ovuşturuyordu. Yatak odasında dikiş diken anneme seslendim.

"Koş, anne," dedim, "Levon Amca'ya bir şeyler oldu, ben kapıya çıkıyorum."

Yüzü bembeyazdı.

"Yüreğim sıkıştı, başım döndü," dedi.

Annem de geldi, kollarına girdik, eve taşındık.

"Gazeteler," dedi zor duyulur bir sesle. "Gazetelerim..."

"İçeri aldım," dedim, "merak etme, gazetelerin burada."

Annem limon kolonyasıyla bileklerini, şakaklarını ovdu. Bir bardak su verdik, içti. Kendine gelir gibi olunca,

"Ben gideyim artık," dedi.

Biraz daha kalıp dinlen, diye ısrar ettik, dinlemedi. Bana bir gazete uzattı.

"Madam'ın gazetesi, bırakıver bir zahmet," dedi.

"Bırakırım," dedim.

O anda aklıma geldi;

"Levon Amca," dedim, "istersen Madam'ın gazetesini sen her gün bize bırak, evde değilsek bile bizim pencerenin parmaklığına sıkıştırırsın, kim alır ki Ermenice gazeteyi, ona

seslenmene gerek yok, hem artık kulakları da iyice duymaz oldu. Haftada bir hesaplaşırız seninle.”

“İyi olur,” dedi.

O yıl Hukuk Fakültesi’ne girmiştim. Avukatlığa başlayana kadar geçen altı yıl boyunca bize her gün bir gazete bıraktı Levon Amca. Bir gün ona Madam Silva’nın Yeşilköy’e, bir akrabasının yanına taşındığını, adresini de bilmediğimizi söyledik. Üzüldü, ama üzüntüsü yalnızca sadık bir müşterisini kaybetmenin üzüntüsüyle sınırlı kaldı. Bir süre sonra biz de Şişli’den Kadıköy’e taşınınca Levon Amca çıktı hayatımızdan.

* * *

“Hâlâ gazete mi dağıtıyorsun?” diye sordum.

“Evet, kızım,” dedi, “başka bir iş gelmez ki elimden... Ama bizimkiler çok azaldılar son yıllarda, çoğu İstanbul’un uzak semtlerine dağıldı, kimileri de temelli göçtüler buradan. Gençler ise Ermenice öğrenmiyorlar artık. Aslında fena da olmadı, eskiden gazeteleri taşıyamaz, birkaç sefer yapardım. Şimdi altmış gazete bile fazla geliyor tek bir sefere.”

“Gene de zor, bu yaşta...” dedim.

Sözümü kesti.

“Haklısın, yaş yetmiş geçince işi bitiyor insanın.”

“Allah uzun ömür versin,” dedim. “Özlemişim seni.”

“Ben de seni,” dedi. “Annen nasıl?”

“O da yaşlandı,” dedim.

Koluna girdim, Galatasaray’a doğru yürüdük.

“Sizin Rum komşulardan haber var mı?” diye sordu.

“Bay Niko’dan mı?”

“Niko muydu adı, en üst katta otururdu hani...”

“Annesi yıllar önce öldü,” dedim. “O da Yunanistan’a gitti.”

“Herkes bir yerlere gidiyor,” dedi.

Müthiş bir belleği vardı yaşlı adamın. Bay Niko'yla annesini yıllar var ki hiç aklıma getirmemiştim. Üst katımızda otururlardı, iyi insanlardı. Bay Niko uzun boylu, yakışıklı bir adamdı. Bir de genç bir kadın gelirdi evlerine, güzel ve alımlıydı, mini etek, yüksek topuklu iskarpinler giyerdi. Adı Marika'ydı. Büyüyünce ben de onun gibi giyinmek, onun gibi görünmek isterdim. Bay Niko'yla sokakta hep kol kola yürürlerdi. Bir gün Madam Silva annemle konuşurken duymuştum.

"Bunlar sıırıslıklam âşıkklar birbirlerine," demişti.

"Evet," diye onaylamıştı annem, "herhalde yakında evlenirler."

Ama evlenemediler. Çok zaman geçti, yanılıyor olabilirim, 1963 ya da 1964 yılıydı, birbiri ardınca boşalıyordu mahallemizdeki Rum evleri; Yunanistan'a göçüyorlardı. Marika'nın ailesi de katılmıştı göç kervanına. Onun gitmemek için çok direndiği, ama sonunda babasının, "Seni evlatlıktan reddederim," demesi üzerine ailesinin kararına boyun eğmek zorunda kaldığı o zamanlar çok konuşulmuştu bizim evde. Bay Niko da çok istemişti Yunanistan'a gitmeyi, ama o sıralar annesi Balıklı Rum Hastanesi'nde yatıyordu. İnme inmişti bacaklarına. Bay Niko, Atina'ya göç etme düşüncesini açtığında deliye dönmüştü yaşlı kadın.

"Yakında öleceğim, sen de beni burada kocamın yanına gömeceksin," demişti oğluna.

Ama daha pek çok yıl yaşamıştı yatalak kadın.

Marika'nın gidişiyile Bay Niko'nun hayatı altüst olmuş, suskun, içine kapanık bir insan olup çıkmıştı. Apartmandaki tek arkadaşı bendim. Haftada bir mektup alırdı Yunanistan'dan; zarfların üzerindeki el yazısı hep aynı olurdu. Mektuplarını götürdüğümde sevinir, küçük armağanlar verirdi bana, çikolatalar, şekerlemeler, bisküviler. Bir doğum günümde de konuşan bebek getirmişti. Sonra birden kesiliverdi mek-

tuplar. Marika'yı Pireli bir balık tüccarıyla evlendirdiklerini öğrenince Bay Niko büsbütün içine kapandı. İŞini de bıraktı, onu ancak bakkala, kasaba, b rbere giderken görüyorduk. O yakışıklı adamın yerini, yüzü bir karış sakallı, omuzları çökmüş, üstü başı bakımsız bir adam almıştı. Utandırmayalım diye yüzüne bakamaz olmuştuk. Marika'nın gidiŐinden sekiz yıl sonra annesi öldü, o da bir süre sonra evini boşaltıp Yunanistan'a gitti.

* * *

"İyi insanlardı," dedim.

"Bütün insanlar iyidir, kızım" dedi. "Ama iyiliklerini göstermeye olanak tanımıyorlar ki..."

"Haklısın, Levon Amca," dedim. "Ben buradan ayrılıyorum, Tarlabası'na ineceğim. Ne olur kendine dikkat et."

"Sen de," dedi gülerek. "Kocana selam söyle, çocuklarını da  p benim için."

Birbirimize sarıldık ayrılırken.

INCI ARAL (1944, Denizli)

Manisa İlköğretmen Okulu'nu, Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nü bitirdi. Liselerde ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik yaptı. İlk öyküsü 1977'de *Türk Dili* dergisinde çıktı. Öykü, roman, deneme, anı türlerinde yapıt verdi. İlk romanı *Ölü Erkek Kuşlar*'la 1992'de Yunus Nadi Yayınlanmamış Roman Ödülü'nü, *Mor*'la 2004'te Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı. Kendi yaşamını ve yazarlığını 2008'de çıkan söyleşi kitabı *Unutmak*'ta mercek altına aldı.

Öykü kitapları: *Ağda Zamanı* (1979 / 1980 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü), *Kıran Resimleri* (1984 / 1983 Nevzat Üstün Hikâye Ödülü) *Uykusuzlar* (1984), *Sevginin Eşsiz Kışı* (1986), *Gölgede Kırk Derece* (2000), *Ruhumu Öpmeyi Unuttun* (2006).

Karanlığa Kumru Nakışdır

21 Mart - Gece.

Malatya'dayım. Bizim evin bahçesindeki çardağın altındayım. Mor salkımlara dokunuyorum, Ayhan resmimi çekiyor böyle ben salkımlara uzanmışken. Ayhan'a gülümsüyorum. Bedenim dimdik ve şimdi yerlerde sürünüyor işte. Bilmediklerim için ve belki de bildiklerim yüzünden.

Ayhan beni öpüyor ve ben de onu seviyorum o kadar çok seviyorum. Ayhan resmimi çekiyor ben onun ellerini, yüzünü, başını, başının içindekileri seviyorum. En aşağılayıcı sözleri söylüyorlar içki kokarak ağızları. Bilmediğim duymadığım kadar sövüyorlar. Ben alıyorum fotoğraf makinesini sonra, annem mutfaktan bağılıyor, beni de çeksenize! Vuruyorlar düşüyoruz.

Taşlığa bir kova su döküyorum. Yalınayak basıyorum sulara. Annem, ayaklarını üşüteceksin Gülgez, karnın ağrıyacak kızım, diyor. Kendi sesimi duyuyorum. Ölüyorum anneciğim!

Ben böyle hiç bağırmadım. Annem yok, Ayhan yok. Hiç kimsem yok. Sesleniyorum kimse gelmiyor. Gövdem kasılıp kasılıp gevşiyor. Çıgıklara karışıyorum. Ağaçtan ağaca, çatıdan çatıya uçuyorum, elektrik tellerine konuyorum kumrular gibi. Kocaman bir dalga yutuyor beni. Annem ağlıyor bir yerlerde.

Zaman kavramını yitirdim. Karanlık, soğuk ve yalnızlığın içinde kaldım geçen zamanı bilmeden. Sessizlik parçalanıyor şimdi. Gözümdeki bezin burnuma değdiği yerde incecek bir ışık çizgisi beliriyor. Ayak sesleri. Açılıp kapanan kapılar. Bozuk bir çeşmeden akan suyun şırlıtısı. Neredeyim?

Bir tahta sıranın üstünde yan yatıyorum. Tahtalardan ortadaki çıkmış. Kalçam o boşluğa giriyor, kıpırdanıp kaydırıyorum. Yan tahtalar ince, keskin. Belime, yanıma batıyor. Uykum var rahatım yok. Kalçam acıyor. Her yanım acıyor.

Adımı soruyorlar adımı bilmiyorum artık. Kim olduğumu da. Onlar biliyorlarmış. Evet, belki olabilir.

Annemin kırarım diye benden gizlediği taş yüzlü bebeğimi çıkarıyorum konuk odasındaki sandıktan. Ceviz sandığın kapağı çok ağır. Kapatırken hızla iniyor, bebeğim arada kalıyor yüzü paramparça.

Kırılmış bir aynada kendimi görüyorum. Adım Gülgez. Kırık bir aynaya dağılıyorum. Soyadımı bilmiyorum. Onlar biliyorlar gene de soruyorlar.

Sırtüstü dönüyorum. Paltomu koysam altıma. Paltom nerede bilmiyorum. Evden çıkarken giydiğimi biliyorum.

Geldiklerinde ben saçlarımı tarıyordum. Birer bardak şarap içecektik. Ayhan bardaklarımıza şarap koyuyordu. Ocağın altını söndürdük mü? Sonra biliyorum ben paltomu giydim. Şimdi yok işte...

Altımda bir yatak olmalı. Kaldırıyorlar, bacaklarım kesik, basamıyorum. Uykum var belki de uyuyorum. Sordukları hiçbir şeyi bilmiyorum. Ortası kırık tahta bir sıranın üstünde geniş yatağımı özlüyorum. Üstümden soğuk bir rüzgâr doluyor. Kırmızı yüzlü yorganım evde kaldı.

Başımda dikilen biri saçlarımı çekiyor. Gözlük camları parlıyor. Yan dönüyorum. Ayaklarını, kahverengi süet ayak-kabılarını görüyorum. Temiz, yeni. Ceketinin kolu yüzüme değiyor. Tütün ve tıraş losyonu kokusu. Ayakkabılar kocaman. Ayakkabılarını ısırmak, dişlerimle parçalamak istiyorum. Bağırıyorum. Uyuduğum için sesim çıkmıyor belki de.

Kalçam eziliyor. Kırmızı yorganıma sarılıyorum, ısınamıyorum. Burnum akıyor ya da kanıyor da olabilir. Üşüyorum. Paltomu ne yaptılar?

İkinci gün.

Bir kuyunun dibinde miyim? Çok mu derindeyim? Karanlık havasızlık kokuyor. Nem ve küf. Ellerimle yokluyorum, yerdeyim, yatıyorum. Altımdaki nemli kıl battaniye bacaklarımı dalıyor. Çoraplarım yok. Ayak sesleri duyuyorum.

Bir çay bardağının içinde dönüp duran teneke bir kaşığın sesi. Küçük, parlak ucuz kaşık. Çay tadı duyuyorum. Boğazım kupkuru. Ağzımla burnum arasındaki gerilmiş deriye dokunuyorum. Burnumdan akan bir şey kuruyup kabuklaşmış orada. Kazağım ve etekliğim üstümdedir şimdi. Bir ara çıplaktım iyi biliyorum. Kim giydirdi beni? Her yerimi gördüler, hayır düşünmek istemiyorum bunu. Ayhan nerede?

İncecik bir ışık çizgisi. Kapı olmalı bu. O yana sürünüyorum, o çizgiye dokunuyorum. Demir. Soğuk. Başım dönüyor, yorgunum. Çok hastayım. Bacaklarım ve her yerim, dağılıyorum.

Ayhan nerede?

Ne zamandı, yakın, uzak değil yeni daha onun bacaklarına dolanmıştı bacaklarım. Sıcacıktı, yumuşak. Terliyorduk.

Ellerimiz ve her yerimiz birbirine karışıyordu. Sonra ben yı-
kandım.

Şimdi üşüyorum ve sıcak bir banyo yapabilsem... Bir bar-
dak çay ve yıkanmak. Saçlarımı yumuşak yumuşacık sabun
kokan bir havluyla kuruluyorum. Gövdemi, sıcak suyla gev-
şemiş derimi ovalamak istiyorum. Bembeyaz bir havluyla
yumuşacık ve sıcak sıcacık. Sonra durmadan öpüşüyorduk
ve yumuşacıktı dudakları ilk dokunuşta, sonra hoyrat ve tut-
kulu. Parmaklarımı dudaklarında gezdiriyordum neler konu-
şurken. Yan yana yatar her şeyden konuşurken.

Beni soydular! Kırık dökük bir aynada bin parçayım.
Bağırıyorum... Hayır! Hıçkırıyorum, ağzımı yayıyorum, çir-
kin oluyorum. Çirkinim. Ağlayamıyorum. Çay kaşıkları cam
bardakların içinde dönüyor dönüyor. Korkma, diyor Ayhan.
Yüzü sararmış. Kitapları dağıtıyorlar. Yatağı düzeltmedim.
Sofra öylece kaldı. Kim toplamıştır? Annem duyar gelir mi?
Yemeğimizi yiyemedik. Şaraplarımız bardaklarda kaldı.

Dün müydü? Kaç saat kaç gün oldu? Biz giyinirken onlar
her yanı karıştırdılar. Darmadağın olduk. Biz üç gün sonra
evleniyoruz ama; dedim, ayın yirmi dördünde nikâhımız var,
çabuk döner miyiz? Girişte beklediler. Ayhan botlarını bağı-
yor. Gün verildi bize üç gün bekleyemez misiniz? dedim.

Ayhan annesinin ördüğü sarı atkıyı sarıyor boynuna –ke-
çeleşmiş o da yıkana yıkana– sonra ona yeni bir kaşkol örme-
liyim. Yirmi dördünden sonra gelsek olmaz mı, dedim. Ay-
han bana baktı ve gözleri dolu dolu baktı susayım diye hem
sever hem yalvarır gibi.

Sonra benim onun olan... Ölüyorum gibi bir şey. Gövdemi
kafamdan ayırmaya çalışıyorum. Bağırıyorum, evet aynı evde
oturuyoruz çünkü üç gün kaldı. Ve buna, bu yüzden bana ne-
ler söylüyorlar ilkel ve duymadığım gibi söverek. Ben de göv-
demi bırakıyorum, kafamı dokunamayacakları bir yer olarak
gizliyorum. İçimde, derinlerde dokunulmaz ve ulaşılmaz bir
yer var da aslında ona dokunmaya çalıştıklarını anlıyorum.

Ayhan'ın sesini, sarı atkısını, birlikte türkü söylediğimiz bir geceyi, kalabalık bir otobüse binmeye çalışırken birbirimize nasıl gülümsediğimizi düşünüyorum.

Annem ne zaman gelir? Annem zaten gelecekti. Babam? Hayır, diyor babam, hep hayır. Ben babamdan bir şey istemiyorum. Babam gelmeyecek. O beni yurttan kalıyor biliyor. Anneme söyledim iki aydır Ayhan'la oturduğumu. Annem ağlıyor. Çok başıma buyruk olmuşum. Keşke okutmasaydık babam hiç istemedi zaten. Malatya'da kar yağıyor. Çaydanlık sobanın üstünde kaynıyor. Sesi uykumu getiriyor. Aman babam duymasın Gülgez, diyor annem, öldürür.

Karanlıktayım. Dışarıda güneş doğmuş olmalı, güneşin doğuşunun bir sesi olmalı. Bunu ilk kez düşünüyorum. Mart ayındayız. Yirmi dört mart saat on altı on beşte evleneceğiz, Babam gelmeyecek. Babam üzüntüden iğne ipliğe döndü, dedi annem telefonda. İnatçıdır. Okul bitsin, diyor. Gelip istesinler, diyor. Kendi kendine ha, öyle kızım yok! Babam hiç değişmiyor. Duyunca ne yapacak? Şimdi bunu duyunca?

Babam uzamış, sararmış yüzüyle dükkânda tezgâhın arkasında, bisküvi, konserve, deterjan kutuları, içki, sirke, yağ ve meşrubat şişelerinin arasında dikiliyor. Kara paltosunun yakasını kaldırmış. Durmadan kapı açılıp kapanıyor, ısınmıyor içerisi. Üşüyor. Babam üzüntüden ölecek sanki ama anlamak istemiyor. Bir baba çok sevildiği için onca acı çektiren biri olmamalı. Babaları eğitmiyorlar.

Malatya'da bir yaz akşamı ve babam Ayhan'ı kapıdan kovuyor. Süprülüp yıkanmış kapının önünde duruyorum ve Ayhan yokuş aşağı gitgide küçülerek iniyor. Hayır, diyor babam. Neyimiz oluyor da girecek evime? Babamı öldürmek istiyorum. Ayhan'ın mektuplarını yakıyor ve ağlıyorum. Babamı yakıyorum.

Dizlerimin üzerinde bulunduğum yeri dolaşıyorum: Dar bir odacık. Bir buçuğa iki metre kadar bir yer. Duvarları yokla-

arak vardım bu ölçülere. Pencere yok sanıyorum. Doğrulu-
yorum, basamıyorum. Çöküp ellerimi gezdiriyorum demir
kapıda. Ortasında küçük bir pencere var ama dıştan açılan
bir kapakla örtülü. İtiyorum, açılmıyor. Kapıyı yumruklu-
yorum.

Gözlerim kamaşıyor ışıktan. Sonra seçiyorum. Bir koridor,
kirlili sarı yağlıboya ile yarıya kadar boyanmış beyaz duvarlar
ve koridora açılan benimkinin eşi kapılar. Tuvalet, diyorum,
koluna girip götürüyor birisi.

Ayna yok. Kendimi görmek istiyorum. Başım dönüyor
acıdan, su içiyorum teknesi çatlak musluktan. Ayaklarım
üşüyor, sızlıyor. Geri dönüyoruz. Saati soruyorum. On buçuk.
Çay, diyorum, duymuyor. Üşüyorum, diyorum, paltomu isti-
yorum. Demir kapının vuruluşu. Yeniden karanlık. Uykuya
benzer bir boşluk.

Kapının sesi. Paltom. Bir battaniye, bir parça ekmek. Pal-
tomu giyiyorum, battaniyeyi bacaklarıma sarıyorum. Kapı
kapanınca ekmeği yitirdim. Ellerimle yerleri yoklayıp bulu-
yorum. Zorlanıyorum yemek için. Güçlkle yutuyorum. Bo-
ğazım şişmiş, kulaklarıma kadar ağrıyor yutkunurken.

Ayak sesleri, öğle üzeri sesleri. Havasızlık. Sessiz, bitik
yatıyorum. Dışarı verdiğim soluğu çekiyorum içime. Karan-
lık gitgide daha kör. Gözlerim kapalı.

Bir arabaya bindik sonra gözlerimiz kapalı. Ben yıkan-
mıştım ve Ayhan peynirli omlet yapmıştı. Radyoda bir kadın
ara haberleri okuyordu. Dinlemiyorduk. Burayı duymuştum.
Nerede olduğumu biliyorum. Artık uyuyabilirim.

Üçüncü gece.

Düşüncemin karmakarışık akışını düzene koyamıyorum.
Ama yaşıyorum. Ekmeklerimi yiyorum. Neredeyim biliyo-
rum ve korkmuyorum artık. Dizlerimi bükerek sırtüstü yatı-
yorum. Düşünmek ve anımsamak için hiç bu kadar bol zama-
nım olmamıştı. Tuvalete gittim yüzümü yıkadım, su içtim.

Adımızı okuyarak çağırılmışlardır. Gençlik Parkı'nda ağaçların dalları yapraklanıyor şimdi. Saat kaç? Sabahı, öğleyi, akşamı seslerle belirlemeye çalışıyorum. Akşama yakın olmalı şimdi. Bizi atladılar. Bir sonraki çifti, evlendirdiler. Annem gelmiştir. Ayhan'ın babası da. Annem sofrayı toplamıştır. Bardakları yıkarken ağlamıştır.

Babam uzak bir pencereden sokağa bakıyor şimdi. Sakalları uzamış ve belki o da çıkar gelir. Bahar başı, yollarda dağ laleleri açmıştır.

Büyük şeyler yaşıyoruz. Ben dağ laleleri topluyorum bir yamaçta eğilip kalkarak. Ayhan peşim sıra dolaşüyor. Yaşayacağımızı biliyorduk. Sokaklarda el ele gezerken konuşuyorduk bunları. Kantinlerde, sinema girişlerinde. Toplantılarda. Yüzlerce yüz.

Dinliyordum. Dümdüz yaşayanlar var, diyordu. Koridor boyunca sıralanmış odalardan birinde mi şimdi o? Ben çay yapıyorum o yazıyor. Yazdıklarını bana okuyor. İnanmıyorum. İnanmaya çalışıyorum. Öğretmenin üstünlüğü ile bakıyor bana. Kaç gün oluyor? Yan yana yatıyorduk ve kolu göğsümün üstünde halsiz, sıcak, ağırca vuran bir yürek gibi dingin.

Kapı gürültüyle açılıyor ve biri düşüyor üzerime. Boş bir gövde...

Dördüncü gün.

Yeni gelenin adı Nazan. Okulu yeni bitirmiş bir doktor. Az konuşuyoruz, soru sormuyoruz birbirimize. Konuşmak istemiyor, anlatmıyor. Güvenmiyor bana anlıyorum. Verilen ekmeği yemedi. Yatıyor. Bana ancak oturmak için yer var. Bitmez tükenmez zaman. Duyarsızlaşıyorum. Nazan'ın ekmeğini yemek istedim. Bunu düşünebildiğim için kızıyorum kendime.

Oturduğum yerde dalmışım. Gece yarısı çığlıklarla uyan-dım. Nazan uyuyor. Unutmak... Unutmak zorunda kalacağı-

mız şeyler yaşıyoruz. Sıcak bir çorba içebilmeyi istiyorum. Bir gece otobüsüne binip Malatya'ya gidebilmeyi. Farların ışıklı konilerinde hızla yiten bir evi, bir yol kahvesini, bir meyve bahçesini, bir akarsuyu, yükselip alçalan, uzayan tepeleri görebilmeyi.

Bir gece otobüsüyle eve dönüyorum. Dört yıl sonra, yurtlar, kitaplar, sigara dumanıyla islenmiş lokaller, meydanlar, cenaze törenleri, öğrenmeler unutmalar, aşklar, kavgalar tartışmalar, yazlar baharlar, parklar, Ayhan ve her şeyi bırakıp dönüyorum. Babamı kucaklıyorum ve pencerenin önünde ona Ayhan'ı anlatıyorum. İçime sığmayacak büyüklükte bir yükü taşıyorum baba, diyorum. Aşk ve tutku boyutunu çoktan aşmış bir şeyi... Ne sevinç, ne şaşkınlık, ne heyecan tek başına bu. Babam susuyor ve anlamış gibi bir nefes çekiyor sigarasından. Anladığı için ağlıyorum ve gözyaşlarım onun yaşlı, kuru, uzun ellerine dökülüyor.

Acımaya mı başlıyorum kendime? Buradan çıkınca babamla barışmalıyım.

Beşinci gün.

Dün gece. Gelip beni aldılar. Bunca aşağılanmaya katlanabilirim. Gövdemi başımdan ayrı tutarak. Temel ilkem bu. Gövdem ayrı bir nesne. Ben değilim o. Bu kırıklıklar biter. Sızılar diner. Karanlığım genişler. Yaralar sağalır. Yaşamak olağanüstü bir olay. Nazan merhem sürdü, vermişler.

Konuşuyoruz. Oyalanayım diye 'Guguk Kuşu' filmini anlattı bana. Görememiştım onu. Buralardan kimler geçti kimbilir? Geçemeyenler? Ben yaşıyorum, yaşayacağım. Yine de kendimi çok dayanıksız buluyorum bugün. Ayhan'ı bir görebilsem... Onunla her şey olağanüstünün coşkusu demektir. Nasıl da emindir kendinden. Kimsem yok şimdi. Nazan uyudu. Bir yerlerden bir rüzgâr geliyor ve bir pencere çarpıyor. İnsan ne kadar dayanıklı. Nazan'a sokuldum, uzandım. Kuru bir battaniye ve sıcak bir yatak yaşamın en değerli nesnesidir

böyle bir gecede. Yarın çamaşır değiştirebilsem. Annem ne zaman gelecek?

Sekizinci gün.

Nisan ayma girdik mi? Zamanı hemen hemen yitirdim. Gene de dışarıda güneşin doğup batmaya devam ettiğini bilmek avutuyor beni. Tomurcukların bahar güneşiyle can kazandıklarını, yakında patlayacaklarını bilmek. Çiçek içinde kalacak her yer. Ot kokacak hava, taze çimen kokacak. Baharlar var göreceğimiz. Zayıfladım ama ölmeyeceğimi biliyorum. Sağ kolumu kaldıramıyorum, geçer.

Nazan'a okuduğum bir romanı, "Körleşme"yi anlattım. Annemi, babamı, ablamı, çocuklarımı... Nazan az konuşuyor. Öğrenciyken evlenip altı ay sonra boşanmış. Kocası hapçiymiş. Sonradan öğrenmiş vazgeçirememiş. Varlıklı bir ailenin çocuğuymuş. Boşandıktan sonra bir oğlu olmuş şimdi üç yaşındaymış. Gelirken çocuğu komşusuna bırakmış. Ağladı. Bu da bir senaryo sanki. İnsanların, arkadaşların sinemadan çıkışları geldi gözümün önüne. Işıklar içinde akşamlar. Islak caddeler, parklar, ara sokaklar. Nazan'ın çocuğuna komşu kaç gün bakacak? Belki babaanesi filan duyar alırlarsa... Almışlardır, dedim ona, a, kesinlikle almışlardır. Biraz açıldı, özlediğimiz yemeklerle –aklıma hep omlet geliyor– düşsel bir sofraya kurduk. Sonra bize verilen yarım ekmekle sekiz zeytini bölüştük. Zeytinleri yarı karanlıkta –kapıdaki demir kapak açık birkaç gündür– el yordamıyla ekmeklerin içine koyup sandviç yaptık. Bir demet yeşilliği, bir küçük kırmızı turpçuğu, bir bardak sütü özlemişim. Açlığımı bastırınca anladım.

Bir bahar kokusu uydurdum. Yağmurun kokusunu duyuyorum durup dururken işte. Bir papatyanın acı, belli belirsiz kokusunu duyuyorum. Diri yapraklarını parmaklarımla ucunda ezerken...

Onuncu gece.

Ayhan'ı getirdiler. Görmüyorum, sesini duyuyorum. Gerçekten Ayhan mı? Sesi Ayhan. Ayhan'dan utanıyorum beni böyle çıplak görmesinden başkalarının önünde soyulmuş olarak ve yüreğim utançtan ve korkudan sıkışarak bağırdım ona, benim yüzümden benim için bir şey yapma.

Ağladım yalvardım ve sesim çok uzaklarda yankılandı saatler boyu. Bir yaz gecesi bir kapının girintisinde ilk kez bana değmiş dudakları açılmasını istedim. Benim yüzümden.

Sonra ürktüm bir ara ölü müyüm? diye. Kolumu kaldırmak, ayaklarımı oynatmak istedim. Duydum ayak bileklerimdeki engelleri ve o yaz gecesi dudaklarının sıcaklığını yüzümden. O gece orada yıldızlar öylesine görkemli serpilmişken gökyüzüne yürüdük ve kolu diri, canlı, omzumda ağırlığını duyuyorum. Ben o gece şaşkınlıktan ve mutluluktan evin anahtarını yitirmiştim ve –bunu Ayhan'a söylemedim– o gece bahçede oturmuştum gün doğana dek. Kuşlar ve annem uyanmıştı. Beni merdivende oturur görünce korkmuştu ama nasıl mutluluktan o bilemezdi. Beni sevdiğini söylemek için gelmiş anne, dedim, o kadar yoldan. Beni sevdiğini biliyorum Ayhan, gene de benim için bir şey yapma, diye düşünüyorum. Sesini duyuyorum, yaşıyorum yüreğim çarparak, acı içinde bağırarak duyuyorum yaşadığımı.

Yeniden bir gün, ağaçları, rüzgârın uğuldadığı bir tepeyi, yağmuru, Ayhan'ı, –ona bir kaşkol öreceğim sonra– görebileceğimi biliyorum. Bağırardım ve güçlendim.

Ayhan'ın olmadıklarını ve yapmadıklarını anlatışını dinledim sonra. Beni seven Ayhan'ın. Saçlarımı öperken, benim güzelliğimi beceriksizce anlatmaya çalışırkenki sesini özlemiştim. Sesi yabancı... Parçalanmış yaşamımızı toparlayabileceğimiz günler gelecekse bile bu yabancı sesi unutamayacağım.

Koparıldık birbirimizden. Birdenbire kocaman bir dalga içine aldı bizi. Sonunda nereye fırlatacak belli değil daha. Acımasızca kırarak, yenik hangi kıyıya atacak?

Kesildikten sonra da kulaklarımda yankılanmaya devam edecek çığlıklarla dolu varlığım. Ölesiye yorgunum. Bırakıyorum kendimi. Karanlık, hızla büyüyen bir boşlukta bir ışık noktasıyım küçücük. Kayıyorum, uzağa geriye...

On ikinci gün.

Bir zamanlar bir kumru yuva yapmıştı odamın penceresine. Günlerce yattı yumurtaların üstünde. Kalkmak zorunda olduğunda erkeği geliyordu yerine. Heyecanla bekledim yavruları. Gagaları kocaman çirkin mi çirkin yavrular çıktı sonunda, çirkinlikleri dokunaklı bir güzelliği aslında. İyiye anımsadığım şu, uçmayı öğrenmeden birkaç gün içinde bir bir düştüler yuvadan. Kediler kaptı aşağıda onları.

Sağ kolumu oynatamıyorum. Kanamam var ve mor benekler içindeyim. Kumruları düşünüyorum bugün nedense. Malatya'daki odamı, penceremi. Kızlar nakış işliyor oralarda. Loş tahta odalarda. Babam güllerin toprağını kabartıyor bahçede. Dükkânlar kapalı, bugün Pazar. Rüzgâr, rüzgâr...

On dördüncü gün.

Öğleye doğru bir torba getirdiler, çorap, çamaşır, kazak, pantolon annemden. Bin liramı aldım, diye imzaladım kâğıdı. Çamaşırlarımızı değiştirdik Nazan'la. İyi ki fazla koymuş annem. Ama kötü kokuyoruz. Yıkanmamaktan. İfademi beğenmemişler. Bir gün daha düşünecekmişim. Düşünüyorum. Hayır, düşünmüyorum. Dün gece kocaman balıklar gördüm düşümde. Denize girdim. Azalmışım, ağırlığıym kalmamış. Azalıyorum. Bir uçak düştü ve yandı. Öksürüyorum.

On sekizinci gün.

Düşlerimiz bitti mi? Yoksa bütün bu yaşadıklarımız geleceğimizi belirleyecek ayrıntılar mı olacak? Nasıl da sabırsızdık. Bilmenin hoyratça üstünlüğü ile bakıyorduk çevremize.

Her şeyi çabucak öğrenmiş olmanın. Başarıyla ilerlediğimizi sanıyorduk. İnanıyorduk. Yaşamımız takılıp kaldı bir yerlerde işte. Daha ne kadar kalacağım burada? Üç kişiyiz şimdi: Serpil diye biri. Sinirli, kavgacı, katı. Yatıştırmaya çalışıyoruz onu. Nisandayız.

Gidip dönen olunca aramızdan, konuşmuyoruz uzun süre. Geleni yatırıyor, battaniyeleri üzerine örtüyoruz.

Bir ayna bulabilsem. Tuvalet neden ayna koymuyorlar. Saçlarım taraz taraz kirden, taranmamaktan. Annem niye bir tarak koymamış sanki? Niye göremiyorum onu? Sorular. Yanıtları belli olan sorular. Süt aldırırım. Nöbetleşe uyuyoruz. Uyumak ve uyuyamamak için bu kadar çok zamanım oldu mu hiç? Ayhan nerede?

Ayhan nerede, burada mı hâlâ? Yarım kalan yemeğimize kaldığımız yerden başlarız belki bir gün. Ayhan ve ben. Ayhan'ı seçerken seçtim bu çizgiyi ben. Ya da eğilimlerim Ayhan'ı yakın kıldı bana.

Okuduklarımı geçiriyorum aklımdan. Yeniden biçimleniyor düşüncem. Tanıdığım, tanımadığım insanları düşünüyorum. Gördüğüm yerleri, gezdiğim sokakları. Karda, uzaktan, bir pencereden seyrettiğim çatıların uyumlu güzelliğini. Karın ayaklarımın altında gıcırdayışını.

Karanlığım bembeyaz. Bir türkü söylüyorum içimden. Işıklı bir lokantanın kapısında Ayhan'ın elini tutuyorum. Bir kuş sürüsünün gökyüzünde hızla çizdiği yola bakıyorum, iyi ki sen varsın Ayhan, diye bağırarak. Taşıtlara binip hiç görmediğim yerlere gidiyorum. Kolum iyileşiyor. Avucumu açıp kapayabiliyorum.

Yirmi ikinci gece.

Koridor görevlisinden öğrendim. Ayhan'ı üç gün önce götürmüşler. Tutuklanmış. Dayanılmaz bir bırakılmışlık duygusu içindeyim. Yıkıldım birden. Tükettiler beni. Kimseyle konuşmak istemiyorum. Nazan gitti zaten. Serpil'i sev-

miyorum. Sesler gecenin sesleri. Gece bitmek bilmiyor. Ne zamandır ilgilenmiyorlar benimle? Tedirginim, mutsuzum. Neyi bekliyorum bilmemek kötü. Ne zaman bitecek bu acılar?

Bir gün bitecek besbelli. Sonsuza kadar sürmeyecek. Rüzgâr günlerce esse bile kesilmiyor mu sonunda? Yağmurlar günlerce yağsa dinmiyor mu?

Yüreğimin düzensiz vuruşlarını duyuyorum. Kuşlar gitmiş ve dümdüz bir lacivert bırakmışlar geride. Çiçek tozları savuran rüzgâr değmiyor yüzüme. Gözlerim gün ışığından uzak nicedir. Gene de ağlamamalıyım. Yüreğimi durultup uyuyabilsem.

Ah, yaprakların hışırtısını özledim. Bir derenin kıyısından yürümeyi. Bir köprünün ortasında durup suya bakmayı. Sıcak sularla yıkanmayı, kumruların ötüşünü. Tekir bir kediyi. Bir sobanın başını. Ayhan'ı, Ayhan'ı, Ah, her şeyi...

On dört Nisan - Öğle.

Makineye takılı kâğıt hızla dönüyor. Yazıcının arkasındaki pencerede dupduru, masmavi gökyüzü. Bitti artık. Gözlerim yaşıyor. İmzaladım. Çantamı verdiler, saçlarımı düzeltmeye çalıştım. Yürümeyi unutmuş gibiyim, ama dışarı çıkınca koşacağım. Saatim durmuş.

Gün ışığı, yeniden. İnanılmaz gibi. Işığın içinde kara benekler, kamaşma. Bağırarak istiyorum, bağırarak yeniden doğarcasına çünkü eğilmedim ben.

Kapı. Bitti işte, biliyordum. Aşağılanmaların acısını çektim ama yaşıyorum. Sokaklar, evler, bahçeler benim. Gövdem başımla bütünleşiyor.

Orada, merdivenin dibinde babam. Gözlerini kısmış, anemnin koluna dayanmış, kapıya bakıyor. İnanamıyorum konuşuyorum. Dikkat et, diye bağırıyor, düşeceksin...

Ayhan,

Dört aydır buradayım. Son altı ayda yaşadıklarım duygularımı iyice seçip ayırtıramama durumuna soktu beni. Bu yüzden sana yazmak için bekledim. Durulmuş ya da onarılmış gibiyim bir süredir.

Unutmak zorunda olduğumuz birçok şey geçti başımızdan. Unutmak insanın en önemli yeteneklerinden biri, diye düşünüyorum bazen. Ama unutmamamız gerekenleri de yaşadık.

Şu anda sen tutuklusun, ben özgürüm, oysa sen bu durumdayken benim kendimi özgür saymam söz konusu olmaz. Senin konumun evlenmemize engel değil. Ben bunu istiyorum. Sen de düşünceni ilet bana. En azından seni rahatça görebilmem için gerekli bu, anlamalısın ki çok özlüyorum seni.

Baban Ankara'daki evi boşaltmamış. Orada kalacağım, okulu bitirmemi istiyor. Son yıl bu, diyor. Sonra bir iş bulacak bana, çevresini biliyorsun. Zaten o da yazmış, ya da anlatmıştır sana bunları. Malatya'ya geldi, babamla bütün bunları konuştular. Babam da karşı değil, evlenmemize. Sen de evet de, olur mu?

Gece yarısı uyandım, bir daha uyuyamadım. Yarım kalmış birlikteliğimizi, acıları, geçmiş güzel günleri, geceleri yeniden yaşadım. Anladım ki bende yiten, kırılıp dökülen, hırpalanan hiçbir duygu yok.

Aslında biz biraz eksiktik Ayhan. Bu deney bizi tamamlayacak.

Sabah oluyor, Kumrular ötüyor, toprak kokuyor hava. Kayısı ağacının arkasından güneş doğuyor. Mor salkımlı çardakta oturuyorum. Hani bir resmimiz var, annem çekmişti, oradayım. Güneşin doğuşunun sesi var ve bu sesi duyuyorum, desem inan.

Seni seviyorum...

NECATİ TOSUNER (1944, Ankara)

1966'da Pertevniyal Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre Basın İlan Kurumu'nda çalıştı, ardından Almanya'ya gitti. Türkiye'ye dönüşünde kurduğu Derinlik Yayınları'nı dokuz yıl yönetti. 1983'te reklamcılık sektöründe çalışmaya başladı; 1996 yılında emekliye ayrıldı. İlk öyküsünü 1963'te yayımladı; öykülerinin yanı sıra roman, deneme, oyun ve çocuk kitapları yazdı. *Sancı... Sancı...* ile 1978 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü'nü, denemelerini içeren *Elde Kitap*'la 2006 Ömer Asım Aksoy Ödülü'nü, son romanı *Kasırganın Gözü* ile 2008 Attila İlhan Roman Ödülü'nü aldı.

Öykü kitapları: *Özgürlük Masalı* (1965), *Çıkmazda* (1969), *Kambur* (1972/ Bu kitapta yer alan 'İki Gün' adlı öyküsüyle 1971'de TRT Başarı Ödülü aldı), *Sisli* (1977), *Necati Tosuner Sokağı* (1983), *Çılgınsı* (1990), *Bir Tutkunun Dile Getirilme Biçimleri* (1997/ Bu kitapta yer alan 'Armağan' adlı öyküsü 1997 Haldun Taner Öykü Ödülü'nde birinci oldu), *Güneş Giderken* (1998 / 1999 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Yakamoz Avına Çıkmak* (2007).

Ayten'in Keremli Öyküsü

Dün değil, dünden önceki dün. Burda, apartmanın önündeki duvarda oturdum, sokağa baktım. Kedilere, köpeklere.. arabalara, kamyonlara baktım. Bakkal İsmet Amca, Manav Ali ile kavga etti. Kötü kötü konuştu. Manav Ali de yumruk attı. Televizyon gibi. Yok, polisler gelmedi.

Duvarın güneşli yerine bir kedi çıktı. Bir kedi daha geldi. Duvara çıkmadı, orda yattı.

Karşı apartmanda Gökhan bahçeye çıktı. Sokağa çıkmadı. Annesi yasaklamış. Bahçede bisikletine bindi. "Gelsene..." diye beni çağırды. Ben de oraya gitmedim. Kendi binsin...

Bakkalın önünde biri kola içti.

Aslı, balkondan seslendi. Bakmadım. Sonradan baktım, çekirdek çitliyordu.

Aşağıdaki büyük yoldan yangıncılar geçti. Evler arasından kırmızı arabalar hızla gitti.

Yandaki arsada kireç çukuru vardı. Göl gibi olmuştu, yemyeşildi. Orda üç köpek görünüyordu. Biri karaydı. Sonra, gittiler. Yok, havlamadılar.

Bakkala ekmek kamyonu geldi. Ekmekler bakkala taşındı. Bir teyze yukardan sepet sarkıttı. İsmet Amca sepete iki ekmek koydu. Teyze sepeti yukarı çekti. Çok yavaş çekti.

Gökhan yine seslendi. Ben gitmedim. Duvarın üstünde hep öyle oturdum. Gökhan, bisikletten düşüyordu, düşmedi.

Funda geldi. Okul servisinin kapısı kendi kendine açıldı, Funda indi. Bana baktı, evlerine gitti sonra.

Simitçi geçti. Balkona baktım, annem yoktu. Aslı vardı.

Öteki kedi de duvara çıktı.

Sonra, Funda aşağı geldi. Yıldız almış. Funda hep yıldız alıyor. Yaz olunca karne alacak. Funda okulu anlattı. Sonra babası geldi, gittiler.

Gökhan da gitti. Giderken bakmadı.

Önümde beyaz bir araba durdu. Bir teyze indi. Bana baktı. Çantasını aldı, arabayı kilitledi. Sonra yine baktı.

Ben de ona baktım.

Sonra gülerек baktı.

Ben de güldüm.

"Delikanlı, senin adın ne?.." dedi.

Bana "delikanlı" dedi!

Yanıma geldi.

"Senin adın yok mu?.." dedi.

"Vaar..." dedim.

"Peki, neymiş bakalım?.."

"Kerem..." dedim.

"Yalnız başına burda n'apıyosun, Kerem?.."

“Oturuyorum...”

“Yok mu senin arkadaşın?..”

“Vaar...” dedim.

Saçlarımı sevdi.

“Peki, kardeşin var mı?..”

Parmağımınla balkonu şöyle gösterdim:

“O, işte...”

Balkona baktı.

“Ablanın adı ne?..” dedi.

“Aslı...”

Sonra da sordum:

“Bu senin araban mı?..”

“Evet...” dedi. “Beğendin mi?..”

“Hızlı gidiyo mu?..”

“E’veet!..”

“Ben de bineyim mi, ha?..”

Güldü.

“Başka zaman...” dedi.

“Ne zaman?..” dedim.

“Bil’meem!..”

Sonra gitti.

Bizim apartmana girdi.

Sonra onun arabasına baktım. Sonra, arabanın yanına gidip baktım. Camdaki “delikanlı”yı gördüm. Güldüm ve eve koştum hemen.

Anneme dedim ki:

“Ben delikanlıyım!”

Annem güldü.. güldü...

“Sen ne anlarsın!..” dedi Aslı.

Ayağımı “pat!” diye yere vurdum:

“Ben anlarım!”

“Benim oğlum anlar...” dedi annem.

Sonra, babam gelince:

“Senin oğlan delikanlı oldu...” dedi annem.

Aslı da ordan dedi ki:

“Sevsinler...”

Babam da önce baktı baktı bana...

“Gel bakalım, delikanlı!..” dedi sonra.

Dün.. o beyaz araba hiç gelmedi. Funda aşağı indi. Sonra Funda gitti. Dersleri var Funda'nın...

Kediler duvarın üstünde yan yana oturdular.

Gökhan, camdan baktı. Yok, bahçeye inmedi.

Annem balkondan para attı sonra. İsmet Amca'ya gidip dondurma aldım.

Dondurma güzel.

Sonra.. baktım, beyaz araba birden gelmiş! Dünkü teyze yine güldü bana.

“Dondurma mı yiyosun, Kerem?..”

Ben de dedim ki:

“Yaz geldiii!..”

Güldü.

Sonra yanıma oturdu.

“Demek yaz geldi...” dedi.

“Gel'di!” dedim.

Saçlarımı sevdi.

“N'olmuş yaz gelmişse?..”

Dedim ki:

“Yaz gelecek.. gelecek.. yaz gidince, ben okula gi'de'cem... Servis gelecek. Kapısı kendi kendine açılacak. Binecem, gidecem... Hep yıldız alacam okulda...”

“Ne güzel!..” dedi, sarıldı bana.

Ben de sordum:

“Senin adın ne?”

“Funda.”

Dedim ki:

“Ne!”

"Beğenmedin mi?" dedi. "Funda işte..."

Bir şey demedim.

"Arabanı yıkamışın..." dedim.

"Evet, delikanlı..." dedi. "Güzel olmuş mu?.."

O bana yine "delikanlı" dedi!

"Beni ne zaman bindireceksin?.." dedim.

Saçlarımı okşadı.

"Okula gidip yıldız alınca..." dedi.

Sonra da gitti.

Sonra ben de eve koştum.

"Funda bana 'delikanlı' dedi..."

"Haa..." dedi annem. "Funda mı dedi sana 'delikanlı' diye?.."

"Hem bana sarıldı, hem de 'delikanlı' dedi."

"Funda daha yeni gidiyor okula..." dedi annem. "Nerden bilirmiş sarılmayı?.."

"An'ne, o Funda diil..."

"...."

"Bu, büyük..."

"...."

"Arabası var..." dedim.

"Sen.. şu yukarı komşunun kardeşi Funda'yı diyorsun..."

"E'vet!"

Annem güldü.. güldü, sonra dedi ki:

"Ah oğlum, o Funda evli..."

Ben de dedim ki:

"Olsun. Evliyse, evli..."

Bugün.. Ayten Teyzem Almanya'dan geldi. Evdeki herkes birbirine sarıldı.

"Kerem? Beni unuttun mu?.." dedi bana.

Bana sarıldı.

Ayten Teyzemin saçları kısacak.

Annem dedi ki:

"Ayten? Nedir bu saçların böyle?.."

Ayten Teyzem güldü.

Güldü ve beni zorla kucağına aldı.

"Oğlan gibi..." dedi annem.

"Oğlan gibi mi?.." dedi Ayten Teyzem. "Kerem'in saçları daha uzun..."

"E, yani..." dedi annem.

Ayten Teyzem güldü, beni gıdıkladı.

"İndir beni!" dedim.

"Teyzeni özlemedin mi?.." dedi.

Annem dedi ki:

"O, Funda'yı özlüyor..."

Herkes güldü, ben de dışarı kaçtım.

Sonra.. duvarda oturdum. Gelene geçene baktım. Arabalara.. kedilere.. köpeklere baktım. Canım çok sıkıldı. Bizim balkona baktım. Herkes ordan bana bakıyordu. Aslı gülüp duruyordu. Canım daha çok sıkıldı.

Sonra.. Ayten Teyzem aşağı geldi.

"Ben de yanma oturabilir miyim?.."

"Otuur..."

Karşıda camdan Gökhan ile annesi bize baktı. Yoldan geçenler bize baktı. Simitçi geldi sonra.

Sonra Ayten Teyzem dedi ki:

"Simit alalım mı?.."

Simitçi, Ayten Teyzemin saçlarına baktı.

"Yok..." dedim. "Dondurma daha iyi..."

"Ablam dondurmaya kızmasın..." dedi.

"Annem kızmaz..." dedim.

Sonra.. giderken, Ayten Teyzem kedileri sevdi, bakkala gittik sonra. İsmet Amca, Ayten Teyzemin saçlarına baktı. Bakkalda biri daha vardı, o da baktı.

Dondurmalarımızı alıp duvarda oturduk.

Yok, Funda gelmedi.

Sonra.. Ayten Teyzeme Funda'yı anlattım.

* * *

Tramvayda, yol boyunca dışarının kayıp giden görüntüsüne bakarak –sanki bakmak da değil, dalmış gitmiş olarak– o küçücük Kerem'i düşünüyor Ayten.

Kerem'in:

"Ama.. Funda evli..." deyişini...

Kendisinin ablasından duyduğunu yansıtarak:

"Olsun. Evliyse, evli..." deyişini...

Kerem'in dudaklarında biçimlenen gülücüğü...

Ve.. ufacık kollarıyla sımsıkı sarılışını düşünüyor Ayten.

Tramvay sola dönünce, yandan güneş vuruyor. Ayten'in yüzündeki mutluluk ışıyor, daha da sıcaklık kazanıyor.

Sanki içi ısınıyor.

Boynunun güzelliğinde kısacık saçlarıyla, başı sanki kıvançla dikleşiyor.. yüzünde, solgunluğunu az önce geride bırakmış bir güzellik yer tutuyor.

Sonra.. sanki birden kendine gelirmiş gibi, sağa sola şöylesine bakınıyor.. sonra gözleri tarıyor çevreyi.. ve, hemen de sakinleşiyor. Biraz da kendine kapanıyor. Kendini gizlemek istermiş gibi, sakınmaya.. korunmaya çalışmış gibi sanki...

Sonra da aktarma yapacağı yere daha iki durak varken, tramvaydan hemen inme telaşlarına kapılıyor.

Niçin?

Sanki bir şey mi var?

Sanki bir şey yok mu?

Nasıl da yok ya...

Peki bir şey yoksa, bu, neyin nesi bu?..

Kendiyle didişmek istiyor değil. Kendini bırakıyor dalgınlığa yine. Caddenin akşamüzeri kalabalığı arasında, artık batmaya iyice niyetlenmiş güneşi ardına almış ve üstüne din-

ginlik örtülmüş duygularını yok sayarak sanki, uzaklaşır gibi ağır ağır yaklaşıyor kendine, yürüyor Ayten.

Dalgınlıklardan dalgınlıklara kapılarak ve "hiç yok" olandan bir mutluluk yaratarak.. başaramayıp adımdan adıma çoğaltarak mutsuzluğunu, koyulaştırarak.. ve ağırlaştırarak, yürüyor.

Sanki nereye gittiğini bilmiyor mu?

* * *

Bu uçak şirketinde önemli bir yeri var Tuncay'ın. Uzun boylu, yapılı ve sarışın. Saçlarının önlerde biraz açılmışlığı, ona gereğinden çok olmayan bir olgunluk kazandırıyor. Dış görünüşünün hiç Türk'e benzemeyişinin, buraların insanlarıncasına bir ayrıcalık sayılmasına da aldırıyor değil elbet.

Birden.. Ayten'in kapıdan girişini görüyor Tuncay. Kapının açılınca "çın çın" edişi.. ve, sanki inanılmaz bir şey gerçekleşiyormuş gibi kapıdan süzülen Ayten...

Ve onu görmeye birden yükselen, Tuncay'ı tümüyle saran o heyecan dalgası.. ve, ne yapacağını şaşırılmış kalmış gibi olan bir yeniyetme coşkusu...

Ve dalgınlıklar içinde yüzen Ayten'in orada broşürleri inceliyormuş görüntüsü.. sanki çevresine bakınmaktan kaçınmış gibi duruşu...

Caddenin karşısındaki kilisenin önünden bir akordeon sesinin sanki tam da o anda yükselmiş oluşu...

"Ayten Hanım!.." diye sesleniyor Tuncay.

Dönüp bakıyor Ayten, az önce sevinçten sevince uçan Tuncay'ın yüzünde şaşırılmışlık arıyor, bulamıyor.

"Buraya buyurmaz mısınız?.." diyor Tuncay.

Dar aralıktan geçerek Tuncay'ın karşısına yöneliyor Ayten. Tuncay'ın uzanmış elini sıkarken, –sanki yalnızca– duvardaki Alanya posterine bakarmış gibi oluyor. Ve.. gösterilen yere otururken küçük bir tedirginlik duyumsuyorsa da içinde, ona aldırış etmemeyi seçiyor hemen.

Kendi ayağıyla gelmiş olmak mı, yoksa, Tuncay'ın çok olağanmış gibi karşılayışı mı tedirgin ediyor Ayten'i?..

Oturduğu döner koltuğu denemiş gibi bir iki sağa sola kıpırdadıktan sonra, birden.. –evet, birden– Tuncay'a bakıyor, ve biraz da rahatlıyor sanki.

"Hiç aramadınız..." diyor Tuncay.

"Siz de telefon etmiş sayılmazsınız..." diyor Ayten.

"Çok haklısınız..." diyor Tuncay.

Hemen de, sanki ellerini ne yapacağını şaşırarak kalmışlığına bakıyor ve kendini uzaklaştırmaya çalışıyor kendini inceliyor olmaktan. Ayten'in biçimli başına, narin boynunun duruşuna, sonra da, soran, –sorgulamadan soran– sormakta ısrar eden gözlerine bakıyor.

"Çay?.." diyor. "Çay içeriz, değil mi?.."

"Vaktinizi almayım..." diyor Ayten.

"Ne demek! Şu kilisenin saatini bile durdurabilir insan, –size vakit yaratmak için..."

"Buna inanmak güzel olabilirdi..." diyor Ayten.

Ve, durup ekliyor:

"Gerçekten..."

Söylenenin.. söylenmek istenenin ne olduğunu.. ne olmadığını kendine sormaktan kaçınıyor Tuncay.

İçeri seslenmeye sığınıyor:

"Bize çay!.." diyor. "Lütfen..."

Sonra da diyor ki:

"Neler yapıyorsunuz?.."

"Ne olsun, çalışıyorum..." diyor Ayten. "Gündelik şeyler.. pek bir şey sayılmaz yani..."

"Hep öyle..." diyor Tuncay.

Sesinde bir titreme sezinlemiş gibi, diyeceğini diyemeden susmayı seçiyor. Bakıyor, Ayten'in yüzünde anlamışlığı görünce de, başka dallara atlamaya kalkışıyor.

"Şu geçenlerin telaşına bakın..." diyor. "Cuma akşamları hep böyle olurlar..."

Dönüp dışarıya bakıyor Ayten:

"Hafta sonunu yakalamaya çalışıyorlar..." diyor.

Tuncay'a bakmıyor.

"Herkes kendi hafta sonunu yakalamanın peşinde..." diyor.

"Bu dalgınlık size çok yakışıyor, Ayten Hanım..." diyor Tuncay. "Sanki çok daha güzelleşiyorsunuz... Ne bileyim, sanki..."

"Öyle mi?.. Teşekkür ederim..." diyor Ayten, -üzünç mü, sevinç mi dolu olduğu ayırt edilemeyen bir sesle.

Tuncay, tam da "Neler oluyor?.." diye kendine sormaya başlamışken, çaylar yetişiyor imdadına.

"Hah, çaylar... Tek şekerdi, değil mi?.."

Türk işi ince belli bardaklara bakılıyor. Çaylar karıştırılıyor. Sesi dinleniyor. Yudumlanıyor.

Susuluyor.

"Bir şey yokmuş"u yakalamayı önce Tuncay başarıyor.

"Ha sahi, Kerem miydi adı, yeğeniniz hani..."

"Ah, evet..." diye sevinçle atılıyor Ayten.

Özel bir merakı vurgulamak istermiş gibilerden soruyor Tuncay:

"Hâlâ âşık mı?.."

Gülmeye başlıyor Ayten.

"Hiç bilemiyorum..."

Sonra da "bir şey yokmuş"u kolayca bürünerek:

"Şimdi okula gidiyor..." diye ekliyor:

Ve.. gözlerinde parlayan bir buluşla, diyor ki:

"Ha, Tuncay Bey, sizden bir ricam olacaktı..."

"Rica ne demek Ayten Hanım, buyrun..."

"Kerem için bir şeyler almıştım... Postaya verecektim, düşündüm ki posta gecikebiliyor.. hani, uçakla gönderebilir miyiz diye soracaktım size..."

"Tamam, kolay. Yarın İstanbul'a gidiyorum, ben götürüyüm..."

"Size dert olmasın ama..."

“Yok canım, niçin dert olacakmış ki?.. Göztepe’de oturuyorlardı, ha? Bir uğrar bırakırım...”

Tuncay’ın karşısındaki varlığına bir gerekçe yaratmayı anında başardı diye, için için seviniyor Ayten.

“Çok teşekkür ederim, Tuncay Bey... Yarın öğleyin paketi getirsem, olur mu?..”

“Olur. Yalnız şu var: Pazar gecesi döneceğim. Hani, bir şeyler ters gider de, karşı tarafa geçemezsem, sizden biri gelip paketinizi merkezden alır, değil mi?..”

“Elbette, hatta böylesi daha iyi. Siz hiç yorulmayın. Bizimkiler gidip alsınlar...”

Sonra da fırlıyor yerinden:

“A, ben gitsem artık iyi olacak!..”

Ayten, öyle kaçır gibi kendini dışarı attığında, akşam inmiş, hava iyice serinlemişti. Geldiği yolu geriye hızlı hızlı yürürken, bir an önce tramvaya yetişmekten başka şey düşünmüyor değildi sanki.

Yalnızca kendine şunu dedi:

“Olsun. Evliyse, evli...”

Oysa, eve varınca telefonun çalacağını...

Karşısında Tuncay’ı bulacağını...

Onun:

“Yarın benimle İstanbul’a niçin siz de gelmiyorsunuz?..” diyeceğini...

“Aman yapmayın! Üstelik, bu benim için iyice lüks olur doğrusu...” dediğinde...

“Niçin olmasın?.. Şirketimiz sizi ağırlamaktan onur duyacaktır...” diyeceğini...

“Pazar gecesi birlikte dönerdik...” diyeceğini...

Ayten gülmeye başladığında...

“Lütfen, beni çok sevindireceksiniz...” diyeceğini...

...nerden bilsindi?

PINAR KÜR (1945, Bursa)

Liseyi New York'ta okudu, üniversite öğrenimini New York ve İstanbul'da tamamladı. Fransa'da Sorbonne Üniversitesi'nde "Yirminci Yüzyıl Tiyatrosunda Gerçeklik ve Yanılsama" konusunda doktora yaptı. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalıştı. Halen Bilgi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi.

Edebiyat yaşamı oyun yazarlığıyla başladı, daha sonra öykü ve romana yöneldi. İlk romanı *Yarın Yarın* 1976'da, yedinci romanı *Cinayet Fakültesi* 2007'de yayımlandı. *Bitmeyen Aşk* adlı romanı müstehcen olduğu iddiasıyla toplatıldı, sonra aklandı. Mine Söğüt'ün kendisiyle hayat ve edebiyat üzerine yaptığı söyleşi 2006'da *Aşkın Sonu Cinayettir* adıyla yayımlandı.

Öykü kitapları: *Bir Deli Ağaç* (1981), *Akışı Olmayan Sular* (1983/ 1984 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Hayalet Öyküleri* (2004).

Taksim - Maçka

Onu ikinci ya da üçüncü görüşümüzde anımsadık ilk görüşümüzü – hatta ayırımsadık bile diyebilirim. Kişi bizim gibi çevreye dikkat etmeyi oyunlaştırmış olsa bile, sokakta gördüğü insanları her zaman ilk bakışta ayırımsamaz – çekici, çarpıcı, ya da garip görünümlü olmaları gerekir. Oysa o bunların hiç biri değildi. Hemen dikkatimizi çekemezdi – çekmedi – dolayısıyla. Ama kişilerin birbirlerini ayırımsamalarının bir başka nedeni ortak yanlarıdır. Onunla bizim ortak yanımız her sabah aynı yoldan –karşıt yönlerden– aynı saatte geçmemizdi. Spor Sergi Sarayı'nın hemen altındaki küçücük parkta karşılaşıyorduk onunla. (Taksim-Maçka arasında bir kestirmedir bu yol). Biz

Taksim yanından Maçka'ya giderdik, o da Maçka ya da belki Teşvikiye tarafından Taksim'e. Adını hemen Vildan takmadık ama, ikide bir 'o' demektense Vildan demek daha iyi.

Önceleri birkaç başka ad denedik. Benim Sevtap önerime Jale şiddetle karşı çıktı. Bir süre Türkan mı Müjgân mı karar veremedik. Sonunda Vildan'ı buldu Jale. Evet, en uygunu oydu. Jale ile ikimizin öteden beri oynadığı bir oyundu bu, ama evlendikten sonra daha çok oynar olmuştuk. Artık sokaklarda daha çok birlikte olduğumuz için mi, kendi dertlerimiz bittiği için mi bilmem. Çok yeni evliydik o sıralar; evimize yeni yerleşmiş, birlikte çalıştığımız işe yeni girmiştik. Ve hiç kimsenin erişebileceğini olası saymadığımız bir mutluluk içindeydik. Öylesine mutluyduk ki, başkalarının mutluluğunu küçümseyebiliyorduk. Başkalarının mutsuzluğu ise bizimkine hiç dokunmadan, ama çok derinden çok geçici olarak üzebiliyordu bizi. Vurdumduymazlığı kesinlikle olası kılan, tersine duyarlılığı çoğaltan ama gene de birbirimiz dışındaki ilişki ve davranışlarımızı bir garip yüzeyselliğe indirgeyen bir mutluluk bulutu sarmıştı ikimizi. Örneğin, gazetelerde okuduğumuz vuruşmalara, cinayetlere, bombalamalara herkes kadar, belki herkesten çok kızılıyorduk (milletin günlük ölüm listelerini iyiden iyiye kanıksadığı, daha çok 'pahalılık canavarı'ndan söz ettiği bir dönemdi). Yaşam zorluğunu da atıp tutuyorduk, doğru, Türkiye'nin geleceğinden umutsuzluğumuzdan da yakınıyorduk ama, derindeki mutluluğumuzu hiç bir şey bozmuyordu. Bozamazdı. Kişiyi akıl erdirilemez bir biçimde soyutlayan, dünyanın güzelliklerine yaklaştırıp, çirkinliklere (onları algılamayı yoğunlaştırdığı halde) yabancılaştıran, bulunmaz bir aşk huzuru içindeydik. Biz 'başkaydık' kısacası, başkalığımızı sonuna dek yaşamamızı sağlayan her türlü 'olağan'ın da ayırımındaydık.

Sevgimizin başlangıcında bir sürü zorlukla karşılaşmış olduğumuzdan, daha da değerliydi bu her şeye kavuşmuş mut-

luluğumuz. Okul arkadaşımız Jale'yle. Son sınıfta tanışmış, hemen tutulmuştuk birbirimize. Ancak, benim orta halli, Anadolu kökenli, tutucu ailemin 'parasız kalmış soylu', hat-tâ oldukça deli bir ailenin 'züppe' kızını almayı benimsemesi (hele hele 'çocuk daha askerliğini bile yapmadan') ne denli güçtüysen; Jale'nin tanımıyla şurada burda üç beş parça bir şeyden ve de görkemi her anlatılıştan artan eski hikâyelerden başka hiç bir şeyi kalmamış paşa sülalesi'nin dünya güzeli kızlarının nice paralı kısmeti tepip benim gibi bir 'köylü' de karar kılmasına göz yumması o denli akla uzaktı. Ama Jale, benden hem daha zeki hem daha kişilikli olduğu için sonunda ailesine başkaldırmış, bizimkileri ise kendininkilere göstermediği bir yumuşak başlıkla 'mazbut ev kadını' (başlangıçta ilişkimize en çok karşı çıkan babamın sonraki tanımı) olabileceğine inandırmıştı.

'Bu pahalılıkta nasıl geçineceksiniz? Nerede oturacaksınız?' sorununu da gene Jale çözümlenmişti. Bizimkilerin her türlü 'yoksul kalmış paşa sülalesi' tanımına karşın servet sahibi olarak niteledikleri bir ailenin kızına yapmağa yanaşacakları hiç bir yardım yoktu ama, Jale'nin annesinin 'kıyıda köşede kalmış emlak'i arasında kimilerince Taksim, kimilerince Elmadağ olarak adlandırılan bölgedeki yan sokaklardan birinde koskocaman eski tip bir apartıman vardı. Çocukluk ziyaretlerinden anımsadığı kadarıyla 'bir heyhülâ' diye tanımladığı bu yüzyılın başından kalma yapı aklıma gelivermişti 'ev' konusu kimbilir kaçınıcı kez açıldığında. 'Yahu, şu senin Taksim'in oradaki yerde boş bir daire yok mu acaba?' diye sormuştu annesine.

"Elmadağındakini mi diyorsun? Nerden benim oluyor-muş orası?"

"Değil mi yani?"

"Kırk hisseye mi ne böldüler orayı. Bana yarım kat bile düşmemiştir allah bilir. Kira mira yüzü gördüğüm yok. Sunullah dayım ölünce belki..."

“Büyük dayım evlenme armağanı bir kat bağışlamaz mı bana?”

“Ay aman, ne bileyim. Çok yaşlandı artık, senin varlığını bile unutmuştur. Ahmet bey diye birine bıraktılar oranın işlerini zannedersem...”

Sonunda Ahmet bey’in izini bulup gitmiştik eve bakmağa. Daha yapının dışını görür görmez tutulmuştuk ikimiz de. Gerçekten de kara yüzlü bir ‘heyhülâ’ydı ama hiç bir çağdaş binanın erişemeyeceği bir heybeti vardı dar sokağın bir ucundan öte ucuna uzanan bağdaş kurmuş oturuşunda. Bağdaş kurmuş izlenimini uyandıran yalnızca orta büyüklükte bir bahçenin üç yanını çevrelemiş olması değildi; gerçekten insansı bir görünüşü vardı bana sorarsanız. Ya da kollarını kavuşturacağına iki yana açmış bir Buddha.. Jale ise insan ya da ‘tanrı temsili’nden çok bir amfiteatra yakın bulmuştu onu. ‘Anıtlaşmış bir amfiteatr’ demişti. ‘Dünyanın değişip durmasını mümkünse uzaktan ve yukardan, ama ille de gerekiyorsa yakından seyretmek üzere yapılmış..’

İlk bakışta içersi dışarısında da görkemliydi. Bahçeden yana olan kapıdan değil de yan sokaktaki ağır, demir ana kapıdan girildiğinde bir saraya –eskimiş, bakımsızca, ama parlaklığını hâlâ yitirmemiş bir saray– adım attığını sanabilirdi kişi. Geniş, mermer merdivenler, çinili duvarlar, nakışlı tavanlar, kafesli asansör... Evet, evet, artık var olmayan bir İstanbul’a dikilmiş bir anıttı bu yapı. Yok olmuş güzellikleri inatla saklayan. Ben de sanata ucundan kıyısından bulaşmış her taşralı gibi, eski İstanbul kokan her şeye hayran olduğumdan, buraya yerleşme düşüncesi resmen yüreğimi çarptırarak denli coşkulandırıyor beni.

Çarpık gülümsemeli, şaşkı bakışlı, eğri duruşlu ve son keresinde nazik bir ihtiyar olan Ahmet bey için ‘Süheylâ hanımefendinin her isteği bir emir’di ama ne yazık ki en üst kattaki ufak daireden başka boş yer yoktu. O da yeni boşalmış ‘lakin’ eski ‘bekâr’ kiracı tarafından oldukça ‘harab edilmiş’...

“Bir de büyük daire var, diyordu annem..”

“Sunullah bey orayı vermiyor, biliyorsunuz. Yaşlandığın da kendi gelip oturacağını söylüyor.”

“Daha ne kadar yaşlanacak?” demişti Jale kendini tutamayıp.

Ahmet bey saygılı, kaygılı ve çarpık gülümsemekle yetmişti en üst kattaki 13 numaranın kapısını açarken.

Oldukçadan biraz fazla haraptı dairenin içi. Duvarları yapının dış duvarlarıyla yarışırçasına kararmış, biri küçük ikisi orta boy üç oda, karanlık bir mutfakla suyunun akıp akmadığını bile araştırmadığımız bir banyo.. Jale'nin çocukluğundan belli belirsiz anımsadığı kadarıyla anlattığı alt daireler gibi ne yüksek ne de nakışlıydı tavanlar. Pencereleler 'arka tarafa' bakıyordu ama öylesine yüksekteydik ki 'arka taraf' dedikleri uçsuz bucaksız bir gökyüzü ve kuş bakışı görünen koskoca bir oyuncak kentti. 'Azıcık gayret etse denizi bile görecekmiş 'dediğimde,' ön taraflar görür 'karşılığını vermişti Ahmet bey gururla, dairenin denize sırt çevirmişliği en önemli engelmış gibi de eklemişti:

“Burası size göre değil..”

Tam da bize göreydi oysa. İkimiz de biliyorduk. Jale'yle değil konuşmak, bakışmamıza bile gerek yoktu bu konuda anlaşmamız için.

“Biz adam ederiz burayı, hiç kuşkunuz olmasın,” diye kestirip atmıştı.

Çiçeği burnunda iki mimar değil miydik? Yılların kattığı duvarları tebeşir beyazına boyamak, bunca uzun bakımsızlığa karşın çürümemiş pencere ve kapıları ('ne de olsa eski mal elbet, şimdi ahşabı nerden bulursun?') ceviz rengine cilâlamak, karanlık banyo ile mutfağı yeni fayanslarla aydınlatmak elimizden gelmeyecek miydi yani? Uğraştık, didindik, terledik çok da eğlendik. Sonunda, Jale'nin İstanbul'un her yanına dağılmış aile artıklarından topladığı antikalara, benim bizimkilerden getirdiğim eski kilimler ve de birkaç 'paralı ak-

raba'nın verdiği evlenme armağanları (özellikle üstün nitelikli bir müzik seti) ile akla gelebilecek en güzel yuvayı yarattık. Amacımız ilerde yüksek tavanlı, geniş alt katlardan birine geçmekti ama acelemiz yoktu. Şimdilik üç odacığımızla yetiniyorduk. Sunullah dayının eceliyle ölmesini rahat rahat bekliyebilirdik. Zaten ben askerliğimi yaptıktan sonra birkaç yıl yurt dışına çıkmak düşüncemiz vardı. Ama nereye gidersek gidelim, ne denli zengin (!) olursak olalım tek gerçek evimiz bu denize bakmayan, buna karşın nerdeyse tüm dünyayı gören yer olacaktı (oldu da). Ailemiz ne denli büyürse büyüsün, gün geldiğinde hangi alt daireye geçerse geçelim bu en üst katı hiç bir zaman bırakmıyacak, değiştirmeyecektik (bırakmadık, değiştirmedik de).

Okuldaki adı sanı büyük öğretmenlerimizden birinin Maçka'da kurduğu mimarî büroda çiftte iş bulduğumuzda ise keyfimize diyecek yoktu.

Her sabah el ele tutuşur, ya da kol kola girer, ya da benim kolum Jale'nin omuzuna, onun kolu benim belime dolanmış olarak işe giderdik; Radyoevinin yanından sapıp, Spor Sergi Sarayının altındaki parktan geçerek Maçka'ya yürürdük. Kimi zaman sabah sevişmemizin çılgınlığı içinde olurduk, durup durup birbirimize bakarak 'ne güzeldi, değil mi?' derdik. Kimi kez de Jale yeterince erken uyanamadığı için özür diler, ben de 'akşama acısını çıkarırız' diye onu avuturdum. Büroda hep yanyana otururduk, çalışırken hep bacaklarımız birbirine değerdi.

İşte böylesine mutluyduk Vildan'ı evlât edinmeden önce.

Her sabah işe giderken, her akşam üstü işten dönerken, her öğlen, 'yemeğe çıkıp' da aslında köşedeki adamdan birer tost yaptırıp sokaklarda dolaştığımızda, ya da bir banka oturup gelen gidene baktığımızda oyunumuzu oynardık. Vildan'ı

yalnızca sabahları görürdük, tek oyuncağımız o değildi. Ama oyunumuzdan kurtulup da kendi dramını bize yaşatabilen tek kişi o oldu. Bu yüzden unutamıyorum onu.

Neden oynardık sanki? Birbirimizle onca dolu olmamıza karşın neden başkalarının kendi uydurduğumuz yaşamını kendimize eğlence ederdik? Sanırım bu bir alışkanlıktı. İnsanlarla oynamaya alışmış iki kişinin birbirini oyuncak edemeyecek denli sevmesinin sonucuydu. Jale de ben de şımarıktık. Ben, taşradan gelmişliğime karşın çok yakışıklı olduğumdan (herkes öyle derdi) herhalde, ilişkide olduğum kişilerle oynamakta güçlük çekmemiştim. Belki de bir zorunluluktan bu benim için başlangıçta, bir tür savunmaydı büyük kentlilere karşı. Jale ise çok güzel, çok zeki, çok el üstünde tutulmuş bir kız olarak bebekliğinden beri her istediğiyle her istediği gibi oynayabilmişti. Oysa karşılaştığımızda öylesine kesin ve derin bir aşka düştük ki herhangi bir oyun söz konusu olamazdı. Biz de başkalarıyla oynamaya başladık. Ne zaman, nerede başladı, nasıl kendiliğinden oluştu bu oyun bilemeyeceğim; ama oldu işte. Kimseye zarar veremeyecek kadar mutlu olduğumuz için de başkalarıyla kendi aramızda oynardık.

"Rıdvan ağbime bak, nasıl da salına salma geliyor..."

"Keyfi yerinde bugün Rıdvan ağbimin.."

"Bu sabah bozuk çalıyordu gerçi ama... Çay geç kaldı diye Hayriye yengeme iyice bir sövdü saydı..."

"Hattâ iki tokat patlattı..."

"Hayriye de hak etmişti ama yani. Neydi o dün geceki nazlanması?"

"Sanırsın bir Ajda Pekkan!"

"Rıdvan ağbim hiç dayanamaz öyle numaralara... Ajda'nın kendisi gelse..."

"Yutar mı Rıdvan ağbim?"

"O patron olacak herifin karşısında her bir şeyi yutar görünüyor ya, o başka. Ekmek parası, ne yapсын?"

"Patron içeri girdiğinde ayağa kalkıp düğmelerini ilikle-mek zorunluluğu yok mu? Deliye döndürüyor onu."

"Zaten her akşam Hayriye'yi dövmesinin sebebi ne?"

"Patron dışarı çıkar çıkmaz onun ne beşinci sınıf bir ibne olduğunu herkese açıklıyor ama...!"

"Bi dakika. Önce o ispiyon Naci'nin odada olup olmadığı-na bakar, öyle konuşur benim Rıdvan ağbim. Enayi değildir."

"Bir de patron her içeri girdiğinde göz süzen, her çıkışında iç çeken Zehra var. Ona da dikkat eder ağzını açmadan önce..."

"Ah o Zehra yok mu? Bir kez de Rıdvan ağbimden yana baksa..."

"Bakmaz. Bakar mı hiç? Gözü yüksekte onun. Üstelik ağ-bimin evli olduğunu, ondan hayır gelmeyeceğini biliyor..."

"Oysa patronun da hayır gelmeyeceğine bir inandırabil-se Rıdvan onu..."

Bu arada Rıdvan adını yakıştırdığımız geçip gitmiştir, bir başkası çıkagelir.

"Şukûfe teyzem de bugün pek yorgun görünüyor..."

"Eeee, o gelinden çektikleri az mı? Her bir iş Şukûfe tey-zemin üstünde.."

Kimi kez birimizden birinin bulduğu ad cuk oturur. Kimi kez aramızda tartışma çıkar. Vildan konusunda olduğu gibi. Ama bir ad üstünde uzun uzadıya düşünmemiz için o kişiyi sık sık görmemiz gerekir.

Onu ikinci mi üçüncü mü görüşümüzdü, ansımıyorum, 'seninki geliyor' diye sıkıştı kolumu Jale parkın ortasına doğru. 'Seninki' demesi onu daha önce görüp gerçekten ay-rımsamadığımızın, şimdiye dek bir öyküye yaraşık bulmadı-ğımızın belirtisiydi.

"Sevta ablam," dedim alçak sesle, tam yanımızdan geç-erken.

"Amma da yaptın," diye karşı çıktı Jale. "Çok daha eski gelenekli bir ailenin kızı o. Benim bildiğim Hulusi bey amca evlâdına Sevtap adını vermez."

Onun hakkındaki ilk konuşmamız burada kesildi. Başka biri geliyordu hemen arkasından. Ertesi sabah,
"Sarılara bürünmüş bugün," dedi Jale uzaktan görüldüğünde.

"Türkân!"

"Olabilir..." o yanımızdan geçerken... "ama belki de Müjgân... Şöyle oturaklı bir ad. Eski günleri yâdeden..."

"Bankada çalışıyor."

"Kesinlikle..."

Onun Taksim tarafındaki yüzlerce banka şubesinden birinde çalıştığına hemen karar verdik. Bir turizm şirketinde ya da hava yollarında çalışabileceği hiç aklımıza gelmedi. Gene de aradan kaç gün geçtiği halde kesin bir ad takamamıştık ona. Derken Cuma günü (çünkü beyaz etek üstüne alacalı bir bluz giymişti ve bunun onun Cuma günü kıyafeti olduğunu zamanla anladık) *Vildan*'ı yapıştırıverdi Jale.

"Tamam, tamam buldum, Vildan bu!" dedi. "Aslında Hulusi beyin ilk ve hiç unutamadığı aşkının adı Vildan. Bir albayın kızıymış, vermemişler..."

"Zabitle evlensin istiyorlarmış..."

"Hulusi amcamın beylik yaşamının en büyük dramı bu aşk... Ama ilk çocuğuna ille de Vildan adını koymakta diretmiş..."

"Gerçi Nerimananım teyze Sevtap olsun istiyormuş ama..."

"Hadi be! Senden başka kimin aklına gelir böylesine garip bir ad? Beyi neyi beğenirse onu münasip gören ender bulunur kadınlardandır Nerimananım teyzem... Gerçi efendisinin o eski macerasından haberi olsaydı dünyada yavrusuna bu adı koydurmazdı ama, nerden bilsin kadıncağız?"

"Aslına bakarsan bir gece Hulusi bey içip içip de "Gel bana Vildan" diye kendisini yatağa çağırduğunda kuşkulandı değil ama..."

"Hayıır, onu yeni bir hikâyeye sandı, anlamamazlıktan gelmeyi yeğledi..."

“Gene de daireye yeni bir memure alınıp alınmadığını araştırdı çaktırmadan..”

Pazartesi günü pembe takımını içinde göründü Vildan parkın öteki ucunda, çok geçmeden anladık: haftanın her günü bir başka kılık, ama her haftanın aynı günlerinde aynı şeyleri giyiyordu. Aksesuarlar bile değişmiyordu. Fularsa kırmızı gömlekle hep lâcivert fular, bej tişörtle hep alacalı eşarp.. Ayakkabı-çanta uyumuna da diyecek yoktu. Bez ayakkabılarını giydiğinde büyük hasır çantasını, kara ayakkabılarını giydiğinde kara, kahverengilerini giydiğinde kahverengi çantasını alırdı.

Temmuz, ağustos ayları boyunca giysilerini iyice ezberledik; günlerimizi bile onun sayesinde bilir olduk.

“Vay anasını, çarşamba gününe gelmişiz bile. Baksana Vildan ablam yeşil entarisini giymiş.”

“Bu entari de çok yakışıyor ona.”

“Vildan ablama her giydiği yakışır..”

‘Vildan abla’ çok kısa sürede ‘Vildan kızımız’ oldu. Sevmiştik onu bayağı. Bir de tüm mahallelinin ona koca bulma işine seferber olduğunu ama kimseyi cadı annesine beğendiremediklerini anlamıştık. Her sabah geldiği yönde kafamıza uygun bir ‘mahalle’ bulmakta güçlük çekmiştik doğrusu. Sonunda Teşvikiye’nin arka sokaklarında tek tük kalmış, koca yapıların arasına sıkışmış iki katlı ahşap evlerden birine yerleştirmiştik onu; annesi dört daire yerine ille de beş daire diye tutturduğu için bir türlü müteahhide verilemeyen, dededen kalma, yıkıldı yıkılacak bir ev. Anasının ‘cadı’lığı nasıl kendiliğinden oluştu pek ansımıyorum. Vaktiyle Hulusi bey amcamın sözünden çıkmayan Nerimananım teyze yaşlandıkça huy değiştirmişti anlaşılan. Vildan’ın hâlâ analı babalı bir evde oturmadığı besbelliydi. Hastalıklı, mızımız, mızımızlığıyla buyurgan bir babaya bakmak zorunda olmadığını da hemen anladık. Hu-

lusi beyi kısa yoldan öldürüverdik. Çünkü yaşlı babayla yalnız oturan kızların boyun eğikliği yoktu Vildan'da. Tersine, küçüklüğünde baba tarafından şımartılmış, sonra da anasıyla aynı eve kapanmış geçkin kızların gizli hırçınlığı, zoraki özverisi okunuyordu gözlerinden. Üstelik anasının az buçuk bir geliri olduğu da açık seçikti. (Hulusi amcamdan kalan emekli aylığı kuşkusuz). Kendi gençliğindeki güzelliğinden, kısmetlerinin çokluğundan sık sık söz eden -hattâ dır dır eden bir kadıncağızdı kesinlikle. Üzülüyorduk 'Vildan kızımız' için! Koca bulamamışlığından çok konu komşunun işgüzarlığının yaratacağı sıkıntı, hattâ belki de utanç yüzünden. Koca arama yarışına nerdeyse biz de katılacaktık, o başka. Bir keresinde yanımızdan geçtiğinde ona uygun bir tanıdığımız olup olmadığını tartıştık.

Böylece yazı bitirip güze vardık. Bu arada Vildan'ın yaşamımızda büyük bir yer tuttuğu sanılmasın. Yalnızca karşılaştığımızda konuşurduk ondan. Başka kişilerle de sürdürüyorduk oyunumuzu. Ama Vildan kadar sık, düzenli gördüğümüz kimse yoktu. Parkın ortasında ya da ilk başında karşılaşırdık çoğunlukla. Arada bir geç kaldığımızda biz daha parka bile girmeden görünürdü uzaktan.

"Of amma da geç kalmışız be, baksana Vildan'a nereye gelmiş..."

İyice tanır olmuştuk birbirimizi. O da bize yan gözle bakıyordu artık geçerken. Nerdeyse selâmlaşacaktık.

Yazın güze, güzün kışa dönüşmesi yürüme alışkanlıklarımızı değiştirmede. Ancak, Vildan kızımızın kılık kıyafetleri değişti elbet. Mevsimlerin tarihsel ayırımına çok dikkat ettiğini öğrendik. Eylül'ün son haftasında çorap giymeğe başladı. Oysa havalar sıcaktı daha; Jale de bir çok kadın da çıplak bacakla dolaşıyordu. Kasımın ilk günlerinde, daha yağmurlar bile başlamamışken, çizmelerini çekti. Aralık başında ise, Jale'nin 'taksitle alınmış tavşan' olarak nitelediği kürk ceketini

giydi. Yazlık giysilerini ekimde sandığa kaldırmıştı besbeli. Bunların yerini pantolon ceketler, konfeksiyon bir tayyör ve elde örölmüş kalın hırkalar aldı. Gene haftanın her günü ayrı, her hafta aynı giysiler... Kış için tavşan ceketinden başka bir de kahverengi paltosu vardı. Palto giydiğinde kesinlikle pantolon giymez ama arada eteklik üstüne tavşanını giydiği olurdu. Giysilerinin rengine göre değiştirdiği iki çizmesiyle (kahverengi ve kara) yazın kullandığı çantaları (hasır değil elbet) kullanıyordu. Şaşırtıcı bir bakımlılığı vardı. Şaşırtıcı diyorum çünkü Jale kendi kendisiyle uğraşmaz pek. Çok güzel olmasına karşın saçları çok çabuk dağılır; keyfi özellikle süslenmek istemediği zamanlar ve de sabahları erken kalkamadığı için çoğu kez boyasız dolaşır, ütü yapmağa üşendiğinden günlerce aynı blucinle tişörtü ya da kazağı giyer; tırnaklarını kendi kendine yapmayı beceremez, bir de 'sevişmekten kendime bakmağa vaktim mi kalıyor?' diye beni suçlar.

Bu yüzden dikkatimi çekerdi Vildan'ın hiç aksamayan bakımlılığı. En rüzgârlı havada bile düzgündü saçı. Dondurucu havalarda giydiği –paltosuna uyan– yün başlık dışında hep başı açık gezerdi. Eldivensiz çıkılabilen mevsimlerde gördüğüm kadarıyla tırnakları hep uzun, pırıl pırıl ve dudak boyasına uygun renkte cilalı olurdu. Ütüsüz entari, boyasız çizmeyle bir gün bile görmedik onu. On beş on altı yaşından beri yüzünü boyamadan sokağa çıkmadığı besbelliydi. Pek akıllıca değilse bile çok özenle boyanırdı.

Ne yaptığımızı bilmeden, bu konuda birbirimize danışmadan evlât edindik onu. Oysa inanılmaz bir biçimde her gün çoğalan sevgimizin, mutluluğumuzun üçüncü bir kişiye hiç de gereksinimi yoktu. Kimbilir belki de vardı. Dünyada mutluluk olabileceğini yadsıyan, sevgi ile cinsellik arasında bağ olmadığını savunan, sonra da içip içip ağlayarak minderlerimiz, kelimlerimiz üstüne sızan arkadaşlarımızla paylaşamadığımız mutluluğumuzu sanki onu –uzaktan da olsa– sevmekle Vil-

dan'la paylaşabiliyorduk. Tüm sevecenliğimizi onun üstünde yoğunlaştırmıştık. Cana yakındı da. Görünüşteki ev kızı ciciliğine, banka memuresi yalın katlığine karşın sevimliydi. Kusursuz bakımlılığı, fıldır fıldır parlayan aşırı boyanmış gözleri, canlı, çabuk yürüyüşü ile dünyadan hâlâ güzel bir şeyler beklediği, hem de her yeni gün beklediği güzel şeylerle karşılaşacağına inanarak yola çıktığı izlenimini uyandırıyor-du. Her an gerçekleşmeğe hazır bir gülümseme taslağı vardı dudaklarının köşesinde. Oysa besbelli tümünden dertsiz değildi. Bu yaşa değin evlenememişliğin, cadı anasının, yıkılmak üzere olan ahşap evin, her gece televizyon karşısında saçını sarma zorunluluğunun kırıklığını da taşıyordu. Ama 'talihi-ne küsmemiş'ti daha. Kolay kolay küseceğe de benzemiyordu. Aramaktan çekinen ama beklemekten bir türlü vazgeçmeyen bir yaşam inancı... Jale ile ben gibi hiç kimsenin bilmediği bir gizi yaşayan, hiç kimsenin varlığına inanmadığı bir uzak gezegeni üç odalı evinde saklayan iki kişi elbette Vildan'ı evlât edinecek, bağına basacaktı.

Derken günlerden bir gün beklediğine kavuştu Vildan. Bu kavuşmaya tanık olmadık elbet, yalnızca sonuçlarını görebildik.

Kış hele şükür bitti, mayısla birlikte güneş açtı. Eşsiz evimizin tek kötü yanı iyi ısınmamasıydı. Bu yüzden kışın sonunu iple çekmiştik. Eski kaloriferler hiç bir zaman doğru dürüst yanmadığı için bir çini soba edinmiştik. Sabah evden çıkarken sobamızı ağzına dek doldurmamıza karşın akşam döndüğümüzde bir avuç kül ve buz gibi duvarlarla karşılaştık. Yeniden yakardık, ama genellikle odalarımız az buçuk ılınana dek biz titremekten bıkip yatağa girerek birbirimizi ısıtmak çabasına dalmış oluyorduk. Tam bir çile oldu o kış. Üstelik o yıl nisan da soğuk, aşırı yağmurlu geçti. Buna karşın martın son gününden itibaren çizme giymemekte diretti bizim takvimin mevsimlerine son kertede saygılı Vildan kı-zımız.

Sonra mayıs, güneş, sıcak, ve yazlıklarını sandıktan çıkarmış bir Vildan.

Sonra haziran, güneş, daha çok sıcak, ama yok Vildan...

Onu görmediğimiz ilk gün Jale kaygılandı:

"Hasta mı yoksa?"

"Hastalandıysa da iyileşir," dedim. "Bir günden bir güne ölünmez ya..."

Birkaç gün üst üste görünmediğinde hastalığının ciddiliğinden tasalandık. Ama yokluğu bir haftayı aşınca daha iyi bir fikir geldi Jale'nin aklına.

"İzne çıkmıştır belki," dedi. "Yaz geldi ya artık."

Biz ikimiz yazın 'inşaat mevsimi' olması dolayısıyla eylül ortasına değin izne çıkmamayı kabul etmiştik ya, başkalarının daha erken tatile gidecekleri aklımıza gelmemiştii ilk anda. Vildan'ın hasta falan olmadığını böylece saptadıktan sonra rahatladık herhalde ki onun sabah yürüyüşlerimizdeki eksikliği üstünde durmaz olduk. Karşılaşmadığımız süre içinde unuttuk bile onu. Böylesine hayırsız bir anababaydık işte.

Aradan iki hafta mı geçti, üç mü? Vildan'ın günleri belirleyen giysilerini görmeye görmeye zamanın geçtiğini bile ayırsamaz olmuştuk. Buna gerek de yoktu ayrıca. Bir sabah, parkın sonlarına gelmiştik ki Jale kolumu sıktı.

"Bana bak, ben mi düş görüyorum, yoksa..."

"Yoksa o karşıdan gelen Vildan kızımız mı?"

"İnanamıyorum, olmaz böyle şey!"

"Neden olmasın? Elbette o... Ama yürüyüşü daha bir canlı..."

"Her zaman canlı yürürdü. Bu gelen kırıttıyor..."

"Sırtında bu yılın Salı günlerine özgü kırmızı eteğiyle lâcivert tişörtü var. Ondan başkası olamaz."

"Bugün çarşamba!"

Gerçekten de inanılacak gibi değildi ama Vildan salı gününün giysilerini çarşamba günü giymişti ve yanında bir erkek vardı.

İyice yaklaştıklarında artık her türlü inceliği, görgü kurallarını hiçe sayarak gözlerimizi dikmiştik onlara. Ben aslında tek Vildan'a bakıyordum; onun, yalnızca Jale ile ikimize özgü sandığım mutluluğun çok benzeri bir mutluluk içinde adamın koluna asıldığını görüyordum. Yanımızdan geçerken doğrudan başını çevirdi ve ilk kez yan göz olmayan bir bakışla baktı. Aylardır, herhalde yıllardır dudağının kıyısında bekleyen gülümseme taslağı gerçekleşti. Vildan ilk kez gözümün içine baka baka gülümsedi bize. Bizim zaten ağızımız kulaklarımızdaydı.

Böylece selâmlaşmış olduk.

'Oldu işte, bakın. Ben eskiden beri bilmiyor muydum sanki,' diyen utkulu ama azıcık utangaç bir gülüştü onunki. Bizimki ise göğsümüzün kabardığını saklamağa bile çalışmayan bir kutlama.. Sanki geçen son haftalarda onu hepten unutmamıştık da, kendi elimizle evermiştik.

Uzaklaştığımızda 'Vildan koca bulmuuuuş...' diye başlayan türkümsü bir ezgi tutturdu Jale.

"Evlendi mi sence...?"

"Kimbilir? Ama koca bulmuş ya.. Nasıl bir adamdı, dikkat ettin mi?"

"Hayır, doğru dürüst bakamadım. Gözümü Vildan'dan ayıramadım ki.. Ama boyu bosu yerinde."

Bir dahaki sefere kızımızın seçtiği adamı iyice bir gözden geçirmeğe karar verdik.

Ertesi gün gene haftanın gününe uymayan bir giysiyle, gene aynı adamın koluna içi içine sığmayan bir sevinçle girmiş olarak göründü Vildan. Gene selâmlaştık. Adam ondan belki biraz küçük, belki biraz büyük, geniş omuzlu, uzun boylu, bıyıklı, oldukça kaba saba görünümlü, ve sevgilisini arabalarda gezdirmeyip kestirmelerden yürüttüğüne göre besbelli araba sahibi olmadığı halde kendine aşırı güvenli görünen bir *erkekti*. Evli olup olmadıklarını bir türlü kesinlikle saptayamadık, çünkü tüm dikkatimize karşın yüzük

takıp takmadıklarını göremedik. Elleri kolları birbirine dolanmış olarak geçiyorlardı hep yanımızdan. Vildan her sabah o yarı utkulu yarı utangaç selâmını veriyor; erkeği ise- nedense ona ad takmağa bile kalkmadık- başı yukarda, sinema oyuncusu sırtışı dudağında, bizi görmeden geçip gidiyordu. Ancak, günler geçtikçe Vildan'ın gülüşüne, selâmına, hattâ yürüyüşüne yansıyan- gene de nedense mutluluğunu eksiltmeyen- ürkeklik, öte yandan erkeğin aşırı omuzu dik, bağı açık rahatlığı onların 'nikâhlı' olmadıkları izlenimini uyardırmıştı bizde.

"Bunlar birlikte yatıyorlar yatmasına ya.. Galiba ortada resmî bir durum yok daha," dedi Jale bir gün.

"Nerimananım teyzeyi unutma.. Biricik kızının böylesi bir delilik yapmasına göz yumar mı o?"

"İlk kez tatilde sevişmişler besbelli. O gün bu gündür de, şu ya da bu biçimde anayı uyutuyorlar bir yolunu bulup. Sen bakma, bu ev kızları kurnaz olur. Hele yaş otuzu geçmiş de son fırsatı değerlendirmek durumundaysalar.."

"Vildan'ı harcama..."

"Kim harcıyor? Aferin ona. Ömrümün en akıllıca işini yapıyor."

"Hattâ belki Nerimananım teyze..."

"Tam diyecektim.. Teyzem belki de bile bile göz yumuyor olaya.."

"Sırf kız evlenebilsin diye..."

"Olabilir ama bilmem ki... Bu herif de.."

"Pek bir şeye benzemiyor."

O ana değin birbirimize açmamıştık, ikimiz de içimizde saklamıştık ama açıkçası hiç beğenmemiştik Vildan'ın seçtiği erkeği. Kızımıza yakıştıramamıştık.

"Yattıkları kesin, ama işin sonunun ne olacağı belli değil," dedi Jale daha sonraki günlerden birinde başını düşünceli düşünceli iki yana sallayarak. "Uzadı bayağı..."

Bu konularda uzman olduğunu savunurdu öteden beri. Kolejde öğrenciyken, önceleri öğretmenlerinin daha sonraları ise arkadaşlarının gece biriyle yatıp yatmadıklarını ertesi gün yürüyüşlerinden anlarmış. İlişkimizin başlarında onun cinsel konulardaki rahatlığından, bana aşırı gelen bilgiçliğinden epeyce tedirgin olmuştum. Bir süre sonra, sevgimiz hiç bir kuşku götürmeyecek denli kesinleştiği, kök saldığı halde, hâlâ kendimi onunla sevişmekten alakoymamla düpedüz alay etmişti. Bu bir zaman daha da tedirgin, daha da çekingen kılmıştı beni. Sonunda, her görünüşe karşın onun ilk sevgilisi olduğumu anladığımda ağlayacak kadar sevinmiştim. Bunu her önüme gelene anlatmak isteyecek denli de 'anadolulu'ydum üstelik – elbette hiç kimseye anlatamayacak kadar âşık..

Vildan'ın da sıril sıklam âşık olduğu ve ömründe ilk kez bu adamla seviştiği apaçıktı kafamıza göre. Yalnız, böyle her gece birlikte olmaları, her sabah birlikte çıkıp yürümeleri daha önceden yarattığımız işgüzar mahalle, iki katlı ahşap ev, Nerimananım teyze imgelerine ters düşüyordu. Vildan gibi geçkinliğine karşın ciciliğini yitirmemiş bir kız mahalle içinde sevgilisiyle böylesine kör kör gözüm parmağında birlikte olabilir, Nerimananım gibi bir cadı ana duruma ses çıkarmadan edebilir miydi?

"Belki de köşe başında falan buluşup geliyorlardır –mahallenin gözünden uzak.."

"Herhalde. Ayrıca ille de geceleri sevişmeleri şart değil ya.. Akşamları işten sonra falan.. Vildan dokuzda onda eve varmayı başarıyordur, birşeyler uyduruyordur Nerimananım teyzeme..."

"Biz bile evleninceye değin kaç kez tüm geceyi birlikte geçirebilmiştik?"

"Doğru.. Biz bile bu işi kıvıramadıktan sonra..."

"Gene de beğenmiyorum ben bu herifi..."

Belki de bir ana-baba kıskançlığıydı, ama Vildan'ın sevgi-

lisini hiç tutmadığımız kesindi. Zaman geçtikçe, onu sevmediğimizi her karşılaştığımızda yineler olduk.

"Şuna bak, o ne kılık öyle? Gömleğini göbeğine dek açmış gene..."

"Neyse, o kıllı göğsüne pabuç kadar bir altın asmamış zamane gençleri gibi.."

"Genç değil de ondan!"

"Ne iş yapıyor dersin?"

"Bana kalırsa işsiz.

Vildan'ın bankadaki kız arkadaşıyla birlikte tatil yaptığı köyde geçici bir işi vardı belki..."

"Hangi köy bu senin dediğin?"

"Erdek.. ya da Akçay.."

"Kaç yıldır, Çınarcık'a gitmediği yazlar hep Erdek'e gitmişti Vildan.. Bıkkınlık geldi kıza artık.. Bu yıl yeni bir yer denemiş olmak için Akçay'a gittiler Leman'la.."

"Bu herif de orada, bir tanıdığının dondurmacı dükkânında yardım (!) ediyordu vakit geçirmek için..."

"Ya da belki uslu bir disco'da barmenlik.."

"İşi yarı yolda bıraktığı gibi Vildan'ın ardından buraya geldi!"

"Her türlü işte çalışabileceğini savunan ama genellikle çalışmayan bir tip.."

"Hep sonu gelmeyen parlak projeler peşinde..."

"Başkalarının namussuzluğu ya da korkaklığı yüzünden yatan işlerinin ise haddi hesabı yok..."

"Vildan'ın alın teriyle kazandığı parasını mı yiyor dersin?"

"Yok, erkek adamdır o, karı parası yemez.. Şimdi biraz sıkışık olduğundan arada bir ondan borç alıyor yalnızca.."

"İlerde kesinlikle vermek üzere.."

"İş bulur bulmaz.."

"Hergün Vildan bankada çalışırken o iş aradığını söylüyor.."

“Pis yalancı serseri!”

Gene başka bir gün, dünyada kendisinden başka bir erkeğin varlığına inanmadığını kesinkes belli ederek salınan adamın yanımızdan geçerken şöyle bir işittiğimiz zeytinyağı yağunluğundaki kaygan, kaypak, yumuşak sesine tepki olarak, “Vildan’ı bal gibi oyalyor bu herif,” dedi Jale. “Çok uzadı bu iş.”

“Canım şunun şurasında daha ne kadar oldu,” diyerek avutmağa çalıştım onu. “Hem belki de nişanlanmışlardır.”

“Nişanlandılarsa bilmem. Ama iki buçuk ay bizim kız gibi kendisini nikâhsız mikâhsız, senetsiz sepetsiz teslim etmiş biri için az değil...”

Kaç yıllık sevgilimdi, nerdeyse iki yıllık karımdı, ömrümde en sevdiğim, en yakın olduğum kişiydi ama, bu gibi sözler ettiğinde dalga mı geçiyor ciddi mi konuşuyor kesinlikle anlayamazdım. Daha doğrusu, bir başkası hakkında konuşuyor olsa alay ettiğinden kuşku olmazdı ama Vildan’a bir başka türlü sevgiyle bağlanmıştık ikimiz de. Dedim ya, manevî evlâdımızdı.

“Evlendikten sonra annesiyle birlikte mi oturacaklar acaba?”

“Benim bildiğim Nerimananım teyze yalnız oturmağa dayanamaz. Hulusi bey amcam göçtüğünden beri biricik kızıyla birlikte olmağa alışmış bir kere...”

“Gene de damat eve taşınısın istemez..”

“Elbette. Şu yeni apartımanlardan birinde pırıl pırıl moderin bir kata geçmeliler ki mahalleye şan olsun.”

“Belki de Nerimananım teyze hastadır da bir emri hak vaki olur diye...”

“Yoo, ben Nerimananım teyzemi bilmez miyim? Kızını başgöz edinceğe, ya da başgöz edilemeyecek çağa getirinceye değin ölmez o.”

“Belki de herif anayı istemediği için uzatıyordur işi...”

Kızımızın sevdiğinin adı kendiliğinden 'herif' olmuştu anladığımız kadarıyla resmiyete dökülmeyen ilişki ilerledikçe ve de Vildan'ın gözlerinde arada beliren ürkeklik –ya da korku– sıklaştıkça.

Gene de her sabah gizli gizli (yani, herif'ten habersiz ya da onun ayrımsamağa bile gerek görmediği biçimde) selâmlaşıyorduk; evlâdımızın aşkı besbelli hiç azalmıyor, her geçen gün çoğalıyordu.

"Böylesine sevmek de başlı başına bir mutluluk zaten," dedim bir keresinde, hoplayıp zıplarcasına yanımızdan geçtiğinde. "Herif ne bok olursa olsun!"

Vildan'ın mutluluğunun yalnızca sevmekte kalıp geleneksel toplumsal uzantılara varamayacağını duyumsamış mıydım? Böylesi bir mutlulukla yetinmesini mi istemiştim?

"Bilmiyor muyuz?" diyerek en cana yakın, en can alıcı gülüşüyle gözlerimin içine baktı Jale. Bana Vildan'ı da tüm dünyayı da unutturdu.

Sonra, eylülün ilk sabahında... (izne çıkmamıza yalnızca iki hafta kaldı diye daha o sabah sevinmiştik)... Eylülün ilk sabahında parkın öte ucundan yalnız göründü Vildan. Aylardır hiç beğenmediğimiz, bir türlü içimize sindiremediğimiz adam yoktu yanında. Bu konuda gülünç ya da acıklı hiç bir fikir yürütemeyecek, hattâ onun tekbaşinalığım ayrımsadığımızı birbirimize belirtemeyecek kadar sarsıldık, bozulduk sanıyorum. Bir tek, Jale'nin sessizce kolumdan çıktığını anıyorum.

Vildan yaklaştı. Biz de ilerledik elbet. Acımasızca.. Yürüyüşü onu ilk gördüğümüz zamanlardaki canlılığını daha yitirmemişti belki ama, son aylardakiyle kıyaslarsanız, bu canlılık daha çok bir 'yuvarlanıp gitme'yi andırıyordu. Gene görgüsüzce dikmiştik gözlerimizi ona. Bu görgüsüzlüğümüzü geçen seferki gibi mutlu bir utangaçlık, gizli bir utkuyla, dostlukla karşılaşmadı. Yanımızdan geçerken başını öte yana

çevirdi. Böylece gözlerinin ağlamaktan şiş olup olmadığını göremedim.

Epeyce uzaklaştığımızda,

“Kavga etmişler,” dedi Jale.

“Barışlılar,” dedim.

“Barışmaları gerek,” dedi.

Bu kez alay etmediğini kesinlikle biliyordum. Kızımıza yaraşık görmediğimiz o adamın geri gelmesi için yapabileceğimiz herhangi bir şey olsaydı hiç düşünmezdik gibime geliyor.

Ertesi gün, daha ertesi gün, daha daha ertesi gün hep yalnız gelip geçti yanımızdan Vildan. Eskisi kadar düzgün giyimli, bakımlıydı; ama son aylarda o da biz de günlerimizi iyice şaşırılmış olduğumuzdan, giysilerinin günlere uyup uymadığını anlayamadık. Ağlamaktan gözlerinin şiş olup olmadığını da.. Yaz güneşinde kara gözlük taktığı yetmiyormuş gibi, bir de başını öte yana çevirmekte diretiyordu çünkü.

Sonra eylülün ortası geldi ve biz uzun süredir beklediğimiz izne çıktık. Birlikte çıktığımız ilk tatildi; üstelik ikimizin de birkaç yıldır ilk tatili.. Gene de güneyin yakıcı güneşi altında ya da Bodrum’un gürültülü, sersemleten meyhanelerinde onu tümüyle unutmadık.

“Vildan o herifle barışmış mıdır acaba?” diye en olmadık yerde soruveriyordu Jale, çok içip de ağlamak istediği zaman.

“Elbette,” diyordum sarhoşluğumun ötesinden bir şeyler yakalamayı beceremediğim. “Döndüğümüzde kapının altında bir nikâh çağrısı bulacağım.”

İstanbul’a döndükten sonra bir tek kez gördük onu.

Tatilin sarhoşluğunu tümüyle üstümüzden atamadan, sabah sabah işe gitmek için yola düşmüştük.

Parkın öte yanından görünen kadının o olduğunu bile anlamadık ilk önce.

Ne ilk zamanlarda tanıdığımız canlı, beklentili yürüyüş,

ne de sevgilisiyle birlikte olduğu günlerdeki kırıtkan, utkulu adımlar... Modanın hiç bir kuralına uymayan, gelişi güzel topuzlanmış saçları –yüzünün boyasız olduğunu önce uzaktan ayırımsayamazdık–, bir elinden isteksizce sallanan çantası, açık renk etek üstüne öylece çekilivermiş gene açık renk gömleği, fularla süslenmemiş boynuyla yaşamdan artık hiç bir şey beklemediğini belirtiyordu. Omuzlarının, başının o eski dikliği de, hiç de iddialı görünmeyerek ama kişisel haklarını az çok bilerek dünyaya ‘hadi gel, gel’ deyişi de yok olmuştu. Yanımızdan geçerken öte yana bakmasına bile gerek yoktu, çünkü daha elli metre öteden başını öne eğmişti. Öyle darma-
dağınık, başı eğik geçip gitti...

Ona bakarken bakarken nedense karımın görünüşü açısından çevreye aldırılmazlığı geldi aklıma ve bir şey düşündüm. ‘Mutlulukla mutsuzluk ayrıntılarda birbirine benziyor ama bütünde çok değişik,’ diyecektim ama o sırada Jale de başını öne eğmişti, konuşmak istemedim.

İyice uzaklaştığımızda Jale başını kaldırmadan, yakını-
mızda hiç kimse olmamasına karşın çok alçak sesle “Barış-
mamışlar,” dedi.

Oysa benim bildiğim Jale’nin bunu söylemesine gerek yoktu.

Ertesi gün kalktığımızda yağmur yağıyordu. Sokağa çıktığımızda azalmıştı ama, gene de Jale, “Çok boktan bir hava. Yürümek istemiyorum. Dolmuşa binelim” dedi.

Bir yılı aşkın bir süre daha beter yağmurlarda, karda kışta, dondurucu soğukta yürümüşük o yolu. Aslında yağmurdan değil de Vildan’dan korktuğunu biliyordum. Onun mutsuzluğunun bizim mutluluğumuza süreceği lekeden, ya da bizim mutluluğumuzun onun mutsuzluğuna yükleyeceği ağırlıktan..

“Elbette sevgilim,” dedim. Ve yolumuzu değiştirdik.

Vildan’ın da bizimle karşılaşmamak için yolunu değiştirmiş olabileceği arabaya bindikten sonra aklıma geldi. Tak-

sim-Teşvikiye arasında işleyen dolmuşların Teşvikiye'den gelenlerle karşılaştığı tek noktada karşı yönden gelen arabaların içini görebilmek için gözümü dört açtım.

İşe arabayla gidip gelmeğe başladıktan sonra aylar boyu Jale'den gizli yaptığım tek şey bu oldu.

Hiç bir zaman Vildan'ı göremedim.

NAZLI ERAY (1945, Ankara)

Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra süre Hukuk Fakültesi'ne ve Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne devam etti. Turizm Bakanlığı'nda 1965-68 yılları arasında çevirmen olarak çalıştı. İlk öyküleri *Varlık* dergisinde çıktı. Gerçekle düş arasındaki sınırları kolaylıkla aşan, fantastik öğelerle bezeli, ironi yüklü öykü ve romanlarıyla en çok okunan yazarlar arasında yer aldı. *Aşkı Giyinen Adam*'la 2002'de Yunus Nadi Roman Ödülü aldı. *Güneş*, *Cumhuriyet*, *Radikal* ve *Akşam* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. Yazılarından seçmeleri *Düş İşleri Bülteni* (1994) ve *Ekmek Arası Rüya* (2006) adlarıyla kitaplaştırdı.

Öykü kitapları: *Ah Bayım Ah* (1976), *Geceyi Tanıdım* (1979), *Kız Öpme Kuyruğu* (1982), *Hazır Dünya* (1984), *Eski Gece Parçaları* (1986), *Yoldan Geçen Öyküler* (1987/1988 Haldun Taner Öykü Ödülü), *Aşk Artık Burada Oturmuyor* (1989), *Kuş Kafesinde Tenor* (1991).

Sonsuzun Çocuğu

Ayakkabımın tabanında bir delik açıp, oradan toprağın derinliklerine baktım. Her yanı sarı kemiklerle dolu Ölüler Bahçesini gördüm. Orada dolanan kahverengi bir solucan gördüm. O İbzer'in babasıydı.

Deniz kenarına gidip suya bir çakıltaşı attım. Az sonra İbzer suyun dibinde görüldü. Bir süre ona baktım. Hiç bir şey söylemedim. Sonunda İbzer konuştu.

— "Ne istiyorsun?" diye sordu.

— "Sudan çık," dedim.

İbzer cevap vermedi. Dönüp evine girdi.

Ayakkabımın tabanındaki delikten bakıp, doğduğum Yahudi mahallesini gördüm. Rofat'ı gördüm. Rosita'yı gördüm. Rofat, Rosita'nın ardından gidiyordu.

— “Artık bir karar vermen gerekiyor, Rosita,” dedi Rofat. Rosita hiç arkasına bakmadı. Yolun karşı yanına geçip evine gitti.

Yeniden deniz kenarına gidip, suyun dibine baktım. İbzer’in anası evi temizliyordu.

— “İbzer nerede” diye sordum ona.

— “İbzer evde yok” dedi anası. İçeriye girip kapıyı kapattı.

Ayakkabımın tabanındaki delikten bakıp, Rofatın evini gördüm, Anası, Rofatın küçük kardeşini emaye bir leğenin içinde yıkıyordu. Rofatın babası eve geldi, paltosunu kapının arkasına astı. Sonra, buzdolabını açıp, bir tavuğun katısını yedi.

İbzer denizin dibinde yaşar. Anası var, babası var. Ona benimle oynaması için çok yalvardım ya, hiçbir zaman sudan çıkmayacağını söyledi.

Doğduğum Yahudi mahallesinde gün batıyordu. Eskiden oturduğumuz eğri evi gördüm, çocukluğumu anımsadım. Anamı anımsadım. Babamı anımsadım.

Öğleden sonra, yeniden deniz kenarına gittim.

— “İbzer, İbzer, İbzer”, diye seslendim.

Evinden çıkmadı. Onun içeride olduğunu biliyorum.

— “İbzer,” diye seslendim bir kez daha.

Yerden bir çakıl taşı alıp suya attım. Suyun dalgalanması durunca, dipten bana bakan İbzer’in anasını gördüm.

— “Ne istiyorsun?” dedi bana.

— “İbzer’i görmek istiyorum”, dedim.

— “Söyledim ya, İbzer evde yok,” dedi anası.

— “Yalan söylüyorsun İbzer evin içinde. Biliyorum”, dedim.

— “Sen delisin” dedi, İbzer’in anası. İçeriye girdi.

Ayakkabımın tabanındaki delikten bakıp, Rofat’la Rosita’yı gördüm. Kol kola girmişler, yoldan aşağıya yürüyorlardı. Rofat yeni deri ceketini giymişti.

— “Seni seviyorum, Rosita”, dedi Rofat. Rosita güldü.

Bir sicimin ucuna bir parça ekmek bağlayıp deniz kenarına gittim. Sicimi suya sarkıttım. Az bekledim. İbzer suyun dibinde görünürdü. Ekmeği yaladı. Sicimi çabucak çekti. İbzer kuru kumun üstüne düştü. Yerden büyük bir taş aldım. İbzer'i onunla ezdim.

İbzer'in babası, yerin altındaki Ölüler Bahçesinde gezer. Gündoğuşu ya da günbatışı ile ilgili hiçbir şey bilmez. Yalnızca toprak yer.

Bugün annemi gördüm. Yapayalnız dolaşan küçük gri bir kediymiş. Onu yakalamaya çalıştım, ama beni görünce kaçtı. Belki de beni tanıyamadı. Birbirimizi son görelisi çok oldu.

Babam, buradan uzakta bir bahçede elma ağacı. Bütün gece yıldızlara bakar. Rüzgâr yapraklarının arasından estikçe, sesler çıkarıp, öne arkaya sallanır. İlkbahar gelince, beyaz çiçekler açar, mutlu olur.

Bütün gün onu aradım. Bulduğumda, gün batıyordu. Yaprakları serin akşam yeli ile titrediler. Onunla konuştum. Ama dediklerimi anlamadı. Gece oldu. Onu göremez oldum. Durup karanlığa baktım.

Yavaşça, dağların ardından çizgili bir ay çıktı. Bir elma bahçesinde olduğumu gördüm. Elma ağaçlarının arasında babamı bulmaya çalıştım. Hepsi birbirine benziyordu. Aralarında anlamadığım bir dilde konuşuyorlardı.

Orada çok uzun durdum. Ayaklarımın altında otların büyüdüğünü duydum. Günler geçti, elma ağaçları çiçek açtılar, rüzgâr estikçe, birbirleriyle mutlu mutlu konuştular. Saçım kulaklarımın üstüne uzadı. Onu geriye ittim.

Bu sabah ben de bir elma ağacı olduğumu anladım. Ayaklarımı oynatamıyorum, çünkü onlar toprağa bağlı.

Gece, ayaklarım artık üşümüyor, ılık toprak onları örtüyor. Kollarım beyaz çiçeklerle dolu. Parmaklarımı açıyorum, rüzgâr estikçe öne arkaya sallanıyorlar.

Artık deniz kenarına hiç gitmeyeceğim. Buğday tarlalarında oynamayacağım. Ben toprağımın. Toprak benim anam.

NEMİKA TUĞCU (1946, İstanbul)

Kandilli Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra çeşitli şirketlerde çalıştı. *Sanat Olayı* dergisini ve *Milliyet* gazetesinin kültür sanat sayfasını hazırlayan ekip içerisinde yer aldı. Ajanslarda metin yazarı ve halkla ilişkiler yöneticisi olarak çalıştı; basın danışmanlığı yaptı. Yayıncılık alanında redaktörlük, editörlük yaptı. Kitap tanıtma yazıları, röportajları çeşitli dergilerde yer aldı. Halen Gürer Yayınları'nda editörlük yapıyor. Çocuk kitapları yazarı Kemalettin Tuğcu'nun yaşamöyküsünü *Sırça Köşkün Masalcısı* (2004) adıyla kaleme aldı. Kendisinin de çocuk kitapları vardır.

Öykü kitapları: *Elişi Fotoğraflar* (2001).

Kondüktör

Pencereden dışarı bakıyorum. Tek bir ev, tek bir ağaç bile yok. Telgraf direkleri hızla gelip geçiyor. Tren yavaşlayınca bir dönemeçte olduğumuzu anlıyorum. Kardeşim hiç durmadan ağlıyor. Annem ona süt veriyor, ayağında sallıyor. Ben de onun kucağına yatmak istiyorum. Oysa o sadece kardeşimle ilgileniyor.

Yüzüne bakıyorum. Ne kadar yorgun, ne kadar mutsuz görünüyor. Sesi hep telaşlı. Ara sıra ağlıyor. Çok yorulduğunu, çok üzülüğünü biliyorum. Ben de onun için üzülüyorum ama o, artık beni sevmiyor. Kucağına alıp saçlarımı okşarken, öperken, kardeşimi kiskanmayayım diye yaptığını anlıyorum. O zaman daha çok kızıyorum anneme. Ablamı da sevmiyor biliyorum. Ama o aldırmaz görünüyor.

Durmadan bir şeyler yapmamı istiyor: "Aylin, kardeşinin sü-tünü getir, Aylin, sofrayı kur." Bunları yapmak istemiyorum.

Canan'la konuşuyoruz hep. Onun annesi de sevmiyor onu. Bir gün biz onunla kaçacağız. Ailelerimize bir mektup yazıp, "Hiç sevmediğiniz, hiç önem vermediğiniz ben... Gidiyorum. Lütfen beni aramayın," diyeceğiz ve ikimiz de aynı gün trene binip İstanbul'a gideceğiz.

Naftalin kokusu, kış ayları boyunca düşlediğim yolculuğun habercisidir. Her yıl halılar kalkıp giysilerimiz naftalinlendiğinde yüreğimi tarifsiz bir sevinç kaplar. Çünkü hemen ardından, annem bavulları ortaya çıkartır. Bu, yolculuğun kesin bir göstergesi. Babaanneme, halalarım, teyzelerime, kuzenlerime hediyeler alınır.

Annemle babam, yardım sandığından ne kadar para çekilmesi gerektiğini tartışırlar. Ben onları dinlemem bile. Gözümü kapatıp, İstanbul'daki evi düşlerim. Tavandaki resimleri gözümün önüne getirmeye çalışırım. Evin kendine has kokusunu, çam, gülibrişim, manolya, ceviz, ayva, nar, incir ağaçları... Bitmez tükenmez oyunlarımız. Sabah kahvaltısında bize, sekiz çocuğa ayrı bir masa hazırlıyorlar. Büyükler sofanın baş tarafında, biz de mutfığa yakın olan bölümde yiyoruz.

Annem bize, *Burda* mecmuasından elbiseler dikeyor. Hepsi de çok şık. Bir de bakıyoruz ki, halamın kızlarına da aynı modeller dikilmiş!

Annemle babamın odası ayrı. Kardeşim de onlarla birlikte yatıyor. Ablamla ben babaannemin odasında yatıyoruz. Akşam yemeğinden sonra büyüklerin yanında oturmamıza izin vermiyorlar. Küçük bir pikabımız var. Onu alıp bahçeye çıkıyoruz. Bazen dans ediyoruz. Büyüklerden biri ara sıra gelip, gizlice bizi dinliyor. Hemen fark ediyoruz ve çok kızıyoruz.

Saat on birde hepimizi yatırıyorlar. Ben uyumuyorum. Babaannemin gelmesini bekliyorum. İçeri girip yavaşça başucundaki gece lambasını yakıyor. Soyunup, mis gibi kokan uzun kollu geceliğini giyiyor. Uzun donunu hiç çıkartmıyor. Başına beyaz tülbentini bağlayıp yatağında bağdaş kuruyor,

ellerini açıp uzun uzun dua ediyor. Önce ablamla benim üzerimize doğru, sonra öteki odalara, belki evin içindeki herkese doğru üflüyor. Başını iyice çevirip kapıya doğru üflerse, biraz ileride, yukarıdaki mezarlıkta yatan büyükbabama, belki kimi büyüklerine dua ettiğini anlıyorum. Sonra tesbih çekiyor, şükür duası okuyor, ışığını söndürüp yatıyor.

Babaannemi çok seviyorum. Yumuşacık bir kadın. Beni kucağına yatırıp saçlarımı, yüzümü okşuyor. "Beyaz kızım, güzel kızım," diye seviyor beni.

Uyuyakalmışım... Gözümü açtım, annem bana bakıyor.

"Acıktın mı?"

Gece olmuş. Her yer kapkaranlık. Ablam, kardeşim, babam uyumuş. Kuru köfte, börek ve elma yıyorum.

Susadım. Termosu açarken kapağını yere düşürüyorum. Annem kızıyor. Kompartımanın sürgülü kapısını çekip dışarı çıkıyorum. Koridor çok soğuk. Üşüyorum. Sağa sola yalpalarak tuvalete gidiyorum. Kapısında, "Dolu" yazıyor. Bekliyorum. Benimle birlikte iki kişi daha var kapıda. Biri kaşlarıyla başındaki şapkayı oynatıyor. Şaşkınlıkla bakıyorum. Gülüyor. Diğeri asker, Karşlı olduğunu söylüyor. Kapı açılıyor; içerden şişman ve pis bir adam çıkıyor. Giriyorum. Açık kalan musluktan üzerime su sıcıyor. Kokudan midem bulanıyor. Bardağı güzelce yıkayıp, küçük parmağımla musluğu kapatıyorum. Duvarda iki yazı var: "Tren durduğu zaman tuvaleti kullanmayınız," "İstimalden sonra kolu aşağıya doğru çekiniz...!" Bardağı koyacak yer yok. Tuvaleti kullanamıyorum. Dışardaki adamlara bakmadan kompartımanımıza giriyorum. Anneme, "İstimal ne demek?" diye soruyorum, cevap vermiyor.

"Bardağı yıkadın mı?"

"Evet," diyorum, ıslak bardağı termosun üzerine kapatıp filenin kenarına sıkıştırıyorum.

Pencereden dışarı bakıyorum. Arada bir, çok uzaklarda ışıkları yanan evler görünüyor. Oralarda yaşayan insanları

öyle merak ediyorum ki. Böyle bomboş, uçsuz bucaksız yerlerde nasıl yaşanır?

Annem oturduğu yerde uyuyakalmış. Ağzı hafifçe açılmış. Horluyor. Yüzü sapsarı. Öyle zayıf ki! Ellerine bakıyorum. Parmakları şişmiş, kızarmış. Ben de otuz beş yaşıma gelince annem gibi yaşlı olacağım herhalde.

Nazire Teyze, anneme: "Genç kız gibisiniz maşallah," der. O çok şişman. Annem bizim mahallede oturan kadınların en bilgili, en beceriklisi. Komşuları, arkadaşları, her şeyi ona sorarlar. Bizim elbiselerimizi, bluzlarımızı, paltolarımızı bile annem diker. Bazı çocuklara matematik dersi verir. Benim annem üniversitede okumuş. Ama bitirememiş. "Harp çıkınca kardeşlerimi alıp Anadolu'ya gittim, ben okumadım, onları okuttum," diyor.

Günay inanmıyor. "Senin annenin zamanında üniversite mi vardı sanki," diyor. Kışkırdığını biliyorum. Çünkü onun annesinin okuması yazması bile yok.

Ortalık aydınlanmış. Sabah olduğunu anlıyorum. Üzerimdeki battaniyeyi kaldırıp doğruluyorum, ayakkabılarımı giyiyorum. Bir su kenarından geçiyoruz. İki yanında söğüt ağaçları var. Otlar yemyeşil, çiçekler açmış.

Tren uzun bir düdük çalarak istasyona girdi. Aydan uyandı. Sabahları çok tatlı oluyor. Bana minicik eliyle, gel gel işareti yapıyor, gülüyor. Kucağıma alıyorum. Beni hiç durmadan öpüyor...! Ben de onu öpüyorum, gıdıklıyorum, kahkahalar atıyor. Sıcacık, minnacık bir şey. Koridora çıkarmak istiyorum, annem izin vermiyor. Kırılıyorum.

Oysa ben ona bakabilirim. İçimi öfke dolduruyor.

Tren durdu. Pencereden bakıyorum. Kâğıttan külahlar içinde elma, armut, üzüm, kuruyemiş satan çocuklar var. Yanakları kıpkırmızı, saçları da iyice tıraş edilmiş. Yaşlı bir adam, kebab ekmeğe diye bağıyor. Babam pencereden eğilip elma alıyor. Bir sürü insan koşuşturarak trene biniyor. Sarı-

lanlar, öpüşenler, ağlayanlar var. Yavaş yavaş hareket ediyoruz. Herkes birilerine selam yolluyor. Küçük bir kız çocuğu, babasının kucağından kurtulup trene binmek istiyor.

İstasyon binası, ilkokul, çimento fabrikası, tek katlı evler, hepsi geride kaldı... Yeniden uçsuz bucaksız kırlar. Ama, artık ağaçlar daha çok. Dışarı çıkıp koridorun penceresinden bakıyorum. Sanki bu taraf daha güzel. Güneş beni ısıtıyor. Akşama İstanbul'dayız. Öyle sabırsızlanıyorum ki! Bir an önce denizi görmek istiyorum.

Biri omzuma dokunuyor. Dönüp bakıyorum. Trenci. Yani kondüktör. Elinde bir demet kır çiçeği var. Çoğu sarı; birkaç tane de mor ve pembe. Yüzüne bakıyorum, gülümsüyor. Yeniden çiçeklere bakıyorum. Bunlar benim mi? Benim için mi topladı? Ama niye?

"Hadi, alsana!" diyor.

Bütün vücudum tere batıyor, tek bir sözcük bile söyleyemiyorum. Adam çiçekleri neredeyse elime tutuşturuyor. Kıp-kırmızı olduğumu hissediyorum. İçimde hiç bilmediğim bir duygu, beni adama son derece yakınlaştırıyor, bir yandan da son derece utanca boğuyor.

Yüzüne bakıyorum; ne kadar yakışıklı biri!

"Teşekkür ederim," diyorum.

Bu zayıf, titrek ses benim mi? Yeniden yüzüne bakacak cesaretim yok. Ama ne yapmalıyım şimdi?

Gitsin istiyorum, gitmiyor. Öylece durup baktığını biliyorum. Ya içerden biri çıkıp görürse! Ne olur gitse. Ayakkabılarına bakıyorum, sonra dizlerine kadar gözlerimi kaldırabiliyorum. Lacivert bir pantolon, siyah ayakkabılar.

Öyle başım önümde dururken, birden elini uzatıp çenemi yukarı doğru kaldırdı.

"Adın ne senin?" diye sordu.

Şimdiye dek gördüğüm en güzel gözler. Yüksek bir yerden düşer gibi oluyorum. Üşüyor gibi bütün vücudum titriyor. Gitmesin, diyorum, gitmesin. Böylece kalalım.

Benim olmayan sesimle adımları söylüyorum:

“Aylin.”

“Benimki de Nihat.”

İnsanlar yanımdan gelip geçiyor, çarpıyor. Birden telaşlanıyorum. Ya biri gördüyse! bir süre daha birbirimize bakıyoruz, yürüyüp gidiyor.

İçimde bir şeyin koptuğunu, paramparça olduğunu, cam gibi dağıldığını hissediyorum. Dünyanın en güzel çiçeklerine bakıyorum. Bunlar benim için toplandı. Şimdi hızla giden trenin penceresinden atlayabilirim, o güzelim kırlarda koşabilirim. Bağırarak istiyorum... Yüreğim kuş gibi. Uçabilirim de. Çiçekleri göğsüme bastırıyorum, sonra hemen çekiyorum. Hiç bozulmamaları gerek. Ama o nerede? Dönüp koridorun ucuna doğru bakıyorum. Kompartımanlara giriyor, bir süre sonra çıkıyor. Birazdan bize de gelecek. İçerde mi olmalıyım, dışarda mı? Uzun bir koşu yapmış gibi yorgunum...

Birden, içimde korkunç bir deprem oldu sanki. Birkaç saat sonra İstanbul'dayız! Onu nasıl bu trende bırakıp inebilirim? Kafamın içi allak bullak.

Belki de diyorum, belki de öyle... Yani küçük bir kız çocuğuna çiçek verir gibi... Ama ben küçük değilim ki! Annem de öyle söylüyor. Hem niye adımları sorsun, neden bana öyle bak-sın?

Geliyor. Örselenmeleri pahasına çiçekleri cebime sokup içeri giriyorum, babamdan biletleri istiyorum. Ne yapacağımı soruyor, “hiç,” diyorum. Kendi biletimi ben vermeliyim ona. Babam biletimi vermiyor. Müthiş bir öfke seli bütün vücudumu kaplıyor.

“Baba!... Benimkini ver... koridorda duruyorum... konduktör gelirse ben vermek istiyorum...”

Sesim gitgide zayıflıyor, ağlayacağım galiba. Babam hiçbir şey anlamadan yüzüme bakıyor. Çok istediğimi anlıyor, elini cebine sokup cüzdanını çıkarıyor, bileti alıp bana veri-

yor. Sanki saatler geçiyor aradan. Bileti babamın elinden kapıp çıkmak üzereyken kapıda karşılaşıyoruz. Kendimi dışarı atıyorum. Anlayacaklar diye ödüm kopuyor. Sırtımı cama yaslayıp kompartımanın kapısına bakıyorum. Yüreğimin gümbürtüsünü duyuyorum. Ne olur hemen çıksın, hemen kapıyı kapatsın, hiç kimse görmesin, yeniden bana dokunsun...

Çıktı... Kapıyı da kapattı. Onu beklediğimi anlamasın diye biraz yana kaydım. Biletimi uzattım, madeni bir şeyle tak tak diye iki yerden kesti.

“Hani benim verdiğim çiçekler?”

Yüreğim yeniden cam gibi dağıldı.

“Onları geri mi alacaks...?”

Kocaman bir sel geldi. Gözyaşlarımı durduramıyorum.

“Yok... Yok... Hayır, ağlama, geri istemiyorum, onları senin için topladım.”

Birden sustum. Elleriyle gözyaşlarımı sildi, yüzümü avuçlarının içine aldı, baktı, baktı sonra beni yavaşça vücuduna yasladı. Tuhaf bir gevşeklik, tuhaf bir mutluluk içindeyim. Şimdi herkes gelip geçebilir, herkes bizi görebilir. Babam bile... İkimiz trenden inebiliriz ve birlikte sonsuza dek yürüebiliriz. İçimden, ‘Hiç gitme ne olur, hiç gitme,’ diyorum. Artık İstanbul’a gitmek istemiyorum, gözümü açtığımda tavanlarında resimler olan odada da uyumak istemiyorum. Ceviz ağaçlarına da çıkmak istemiyorum. Seninle kalmak istiyorum. Kanım ilk kez ateş olup damarlarımda dolaşiyor. Ben... İlk kez bir dokunuştan bu denli güzel şeyler hissedebiliyorum. Kollarımı beline doluyorum. Hiç utanmıyorum. O da aynı şeyleri hissediyor, biliyor. Öyle mutluyum ki!

Birbirimize sarılıp ne kadar kaldığımızı bilemiyorum. Bildiğim tek şey ölüncüye dek öyle kalabileceğim. Kollarımı çözüyor. Başımı kaldırıp gözlerine bakıyorum. Yüzlerce şey yazılı. Gördüğüm bakışlardan hiçbirine benzemiyor. Eğilip yanağımdan öpüyor, gidiyor...

Pencereden bakıyorum ama sanki hiçbir şey görmüyorum. Her şeyi yeni baştan alıp, yeni baştan yaşıyorum. Kafam da, bedenim de birdenbire büyüdü. Bunu hissediyorum. Yanığım alev alev yanıyor. Dudaklarının dokunduğu yer. Beni öptü...

Babam çağırıyor, içeri giriyorum. "Yemek yiyoruz," diyor. Portatif masanın üzerine köfteleri, börekleri, haşlanmış yumurtaları koymuşlar. Ablam yine kitap okuyor. Kardeşim uyuyor. Oturuyorum, konuşmadan yemeğe çalışıyorum. Hiç kimse ne olup bittiğinin farkında değil. Dışarı bakıyorum. Deniz... İlk kez görünce sevinemiyorum. İçimde bir şeyler uçuşuyor. Elimi cebime götürüyorum, çiçekler örselenmiş...

Uyumuşum.

Annemin, "Yavaş yavaş toparlanalım," demesine uyanıyorum. Tren denizin çok yakınından geçiyor. Güneş neredeyse batacak. Kompartımanın kapısını açıp dışarı bakıyorum. Pencereleden bakan bir sürü insan var ama o yok. Bir yerde inmiş olabilir mi? Belki İstanbul'da oturuyordur o da. Bizimle birlikte iner. Ya daha önce inmişse?

Tren uzun bir düdük çalarak Haydarpaşa Garı'na girdi. Bavullar, çantallar, küçük paketler kapının önünde duruyor. Babam,

"Acele etmeyelim, herkes insin biz sonra inelim," diyor.

Annem pencereden bakıyor.

"Aaaa... Şule gelmiş, ablam da burada." Eğilip el sallıyorlar. Kompartımandan çıkıyoruz. Dönüp koridorun iki ucuna bakıyorum, yok. Kapıya yaklaştık, bir kez daha görsem ne olur.

İndik. Herkes birbirine sarılıp öpüşüyor. Elimde ağır bir çanta var. Dönüp pencerelelere bakıyorum... Yok. En arkada kaldım. Yüreğimi bıraktığım trene bakıyorum, başımı çeviremiyorum. Gidiyoruz... Biri gelip elimdeki çantayı alıyor, "Hadi-sene," diyor. Gözlerim arkada yürüyorum. Aaa... İşte orada,

bizim indiğimiz kompartımanın penceresinde, orada! Bana el sallıyor.

Beni tutan koldan kurtuldum, geriye dönüp koştum. Taa yakınına kadar.

“Güle güle,” dedi.

Biri adımı sesleniyor, telaşlanıyorum.

“Biz,” diyorum, “Biz, eylülde geri döneceğiz, okullar açılmadan.” Koşarak bizimkilere yetişmeye çalışıyorum. Dönüp bakıyorum, hâlâ orada. El sallıyorum. O da şapkasını çıkarıp sallıyor. Peronun sonuna kadar ona bakarak koşuyorum. Sonra gözden kayboluyor...

ERENDİZ ATASÜ (1947, Ankara)

1964'te Ankara Koleji'ni, 1968'de Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi; aynı fakültede akademik kariyer yaptı. Emekli olduğu 1997 yılına kadar farmakognazi dalında öğretim üyesi olarak çalıştı. İlk öyküsü 1981'de yayımlandı. İlk romanı *Dağın Öteki Yüzü* 1996'da Orhan Kemal Roman Ödülü'nü aldı. Yazarın başka romanları ve edebiyatla, siyasetle, kadın sorunlarıyla ilgili deneme kitapları vardır.

Öykü kitapları: *Kadınlar da Vardır* (1983 / Dosya halindeyken Akademi Kitabevi Öykü Ödülünü aldı), *Lanetliler* (1985), *Dullara Yas Yakışır* (1988), *Onunla Güzeldim* (1991), *Taş Üstüne Gül Oyması* (1997 Yunus Nadi ve 1998 Hal-dun Taner öykü ödülleri), *Uçu* (1998), *İncir Ağacının Ölümü* (2007).

Esmâ

Esmâ, Mehmet'in elini bıraktı,

— Bundan sonra gelmene gerek yok, amca, dedi, ben nasılsa yolumu bulurum.

Sesi, o ufacak bedeninden beklenmeyecek denli kendine güvenle doluydu.

Mehmet otobüs yolunun kıyısından başlayıp, ta ufka kadar darmadağınık yayılan gecekondualara baktı. Yol, iz yoktu görünürde. Tozlu ve yapışkan, sıcak temmuz günü, uçsuz bucaksız mahallenin üstüne abanmıştı. "Gecekondu baharda güzeldir", diye geçirdi içinden Mehmet, "İlkbaharda, bozkır yeşilken, meyva ağaçları çiçeğe durmuşken, kent merkezinden bin kat daha güzeldir." Bir an sonra buralarda hayatın hiçbir zaman güzel olamayacağını kabullendi. Onun anladığı güzellik burda yoktu. Bir zamanlar Mehmet'in yaşamını dol-

duran, yoksullukla ilgili düşünceler epeydir çekilip gitmişti ama o düşüncelerin destekçisi çocuksu bir duyguculuk, gençlik yıllarından, üniversite öğrenciliğinden, orta yaşma miras kalmıştı işte... Sıcakta kavrulmuş mahalle çirkin mi çirkindi ve bu çirkinlik Mehmet'i mutsuzluğa itiyordu. Esmâ'nın yolunu yalnız sürdürmeyi seçmesi Mehmet'i ferahlatmıştı. Bu sıcakta hiç hali yoktu, şu çarpık çurpuk evlerin arasında dolanmaya. Yorgundu, çok yorgun.. Ama gene de içi rahat etmedi. Esmâ, ne olsa henüz on bir yaşında bir çocuktuktu. Sakın ha, kaybolmasındı.

— Kızım, gel seni evine kadar götürüp babana teslim edeyim.

— İlahi amca, dedi Esmâ, kaybolacağım mı korkuyorsun? Oo, bizim okul, tee nerde.. Ben her sabah oralara bile yürürüm.

Esmâ küçücük eliyle belirsiz bir yönü gösteriyordu.

— Yaa, dedi Mehmet, karda kışta filan da yürür müsün?

— Elbet amca, dedi Esmâ, yol yok diye yönümü mü bula mam sanırsın?

— Evet ya, dedi Mehmet.

Okuldan eve, evden okula özel arabayla giden, Kızılay'dan Ulus'u ayırt edemeyen büyük kızını düşündü. O da Esmâ'nın yaşındaydı. Esmâ Mehmet'in saflığına içtenlikle şaşırmıştı. Gülerek,

— İlahi amca, dedi, sen tasalanma. İnsan hiç evini bulamaz mı? Bundan kolay ne var?

Esmâ'nın dün geceki yılgınlığı bitmiş, çalışmak üzere Mehmet'lerin evine gelen o becerikli küçük insan oluvermişti gene.. O kararlı küçük kızın üç dört saatte böyle balon gibi söneceğine kimse inanmazdı. Mehmet Esmâ'yı, babası Bekir Efendi'den öğle saatinde alıp kendi evine getirmişti. Günün akşama dönmesi yetmişti Esmâ'yı değiştirmeye..

Bekir Efendi'nin büyük çocuğuydu Esmâ, ilkokul dördteydi; yaz tatilinde "Mehmet Amca"nın evinde çalışacaktı. Meh-

met'in karısı yeni doğum yapmıştı. Bir yardımcı arıyorlardı. Mehmet'in aklına odacı Bekir Efendi gelmişti. Bekir Efendi, dairedeki, dirsekleri, diz kapakları aşınmış ama tiril tiril ütülü takım elbiseler giyen, sarı benizli, sıska memur kalabalığı arasında, kan damlayan yanaklarıyla, yamalı giysilerinin içinde günden güne semirerek dolaşan odacılardan değildi. Onun köyde tarlası yoktu, kışlık erzağı köyden gelmiyordu; diğerleri gibi bu erzağın bir kısmını satarak ufak çapta ticaret de yapamıyordu. Karısı üst üste doğurmuştu; evlere çalışmaya gidemezdi. Çocukları kime bırakacaktı? Bekir Efendi'nin elinden gelen tek şey, yıllık izninde inşaatlarda amelilik yapmaktı. Suskun, düşünceli, tasalı bir adamdı. Durumu kötüydü, bu her halinden belliydi.

Mehmet, Bekir Efendi'ye, büyük kızını işe verip vermeyeceğini sorduğunda,

— Çocuğa danışayım ağabey, isterse size getiririm, demişti.

Bekir Efendi o gece Esmâ'yı karşısına çekti. Hayatı katı ve kesin zorunlukların arasında yaşayan insanlara özgü yalnızlıkla özetleyiverdi durumu Esmâ'ya,

— Bak kızım, dedi, halimiz kötü. Yaz geldi geleli karpuzla ekmekten başkasını yiyemedik. Mehmet Bey iyi bir ağabeydir. Herhal karısı da iyidir. Seni iyi beslerler. Benim alamadığım elbiseleri alırlar. Seni hoş tutarlar. Mehmet Bey'in karısı isteyken küçük bebeğe bakacaksın. Bir de bulaşık yıkayacaksın. Ortalık neyim, cam mam sildirtmeyecekler. Deniz kıyısına giderlerse seni de götürecekler. İki ay. İki ay için on bin lira para verecekler. Ama daha pek küçüksün; ananı, kardaşlarını özlersin. Bunu da bilesin. İster misin?

Esmâ duraksamadan,

— Giderim baba, dedi.

Deniz filan umuru değildi. Babasının ona ne önerdiğini anlamıştı; ondan aileye yardım etmesi isteniyordu. Üstelik Esmâ'yı zorlamıyordu babası, karar Esmâ'nındı. Babasını nasıl

yüzüstü bırakırdı! Esmâ'nın tüm varlığını babasına duyduğu sevgi, sımsıcak sardı. Küçük yüreğinde gurur, önemsenme, özveri ve özverinin kişiye verdiği kendini önemli görme, at başı koşturuyordu. Ailenin büyük çocuğuydu o. Bunun ne demek olduğunu bilirdi. Kız olması bir şey değiştirmezdi. Tersine daha çok şey beklenirdi ondan. Bir yaş küçük bir erkek kardeşi vardı. Babası onu yüksek okulda okutmak istiyordu. Bir diploma edinip ailesini kurtaracağı güne kadar kardeşinin ayrıcalıkları vardı. Esmâ'nınsa yalnızca ödevleri.. Küçük kardeşlerine bakmalı, evi çekip çevirmede annesine yardım etmeliydi.. Esmâ'nın görevleri bitmezdi.

— Çocuk bakma da neymiş, dedi Esmâ küçümsemeyle, ben kaç çocuk büyüttüm.

Sofranın çevresinde dizim dizim dizilen, burnu sümüksü, donu düşük, yalın ayaklı kardeşlerine sevgiyle ve böbürlenerek baktı.

— Bizi özlersin, dedi Bekir Efendi.

— Özleyecek ne var? dedi Esmâ, yalnızca iki ay değil mi? Çabucak geçer.

Böylece konu kapandı. Esmâ'nın anası rahat bir soluk aldı. Bekir Efendi'nin düşünceli yüzü her zamanki gibi dumanlıydı.. İşi önce karısına açmıştı Bekir Efendi. Döndü, yıllardır hayatın ödün vermeyen, eğilip bükülmeyen somut yüzüyle cebelleşiyordu. Çamaşır leğeni, tencere, boklu çocuk bezleri, akan damın altına yerleştirilen plastik kaplar, yamanacak partal giysiler, yarım kilo şeker alınca eriyiveren, o beceriksiz, yeteneksiz, güvenilmez kâğıt parçaları, paralar.. Döndü için hesap çok açıktı; bir boğaz eksilecek, on bin lira gelecekti. Esmâ iki aylığına giderse, kendisi de ufakları alıp; köyüne, anasının yanma yollanırdı. Anasının onu kovacak hali yoktu ya.. Bekir Efendi de yıllık izninde evi kapatır inşaatta yatıp kalkardı. Tencere kaynamazdı. Eh, Bekir üzüm ekmekle karınını doyuracaktı yaz boyu ama sanki şimdi ne yediği vardı.. Sonbaharda, Bekir Efendi ve Esmâ'nın getirdiği paralar oldu-

ğu gibi ailenin eline kalırdı. Mehmet Bey'in önerisi tam zamanında yetişmişti. Tanrı biraz yüzlerine bakmıştı anlaşılın. Düşünecek, hele de Esma'ya soracak ne vardı ortada? Döndü de evlerde çalışmıştı bir zamanlar. Ne olurdu evde çalışmayla, adamın incileri mi dökülürdü? Döndü, kendi çocukluğunu anımsamıyordu. Her sabah, Döndü'nün üstüne "Bugün" öylesine olanca şiddetiyle çöküyordu ki, Döndü'nün "Dün"ü anımsaması olanaksızdı.

— Çocuk bizi özler, buraları özler, gideceği yerler buralara benzemez, diyordu kocası.

Bu sözler Döndü için anlamsızdı. En küçüğü doğalı beri, iki yıldır, bu mahallenin berisine handiyse hiç geçmemişti. Ötelerde hayat nasıldır? Bilmiyordu, ya da unutmuştu. Onun bu kentteki dünyası burasıydı.

Bekir Efendi'nin günü, karısminkinden kolay değilse de daha renkliydi. Her gün dört kez bindiği otobüste, işyerinde bir dolu insanla karşılaşılıyor, az da olsa onlarla konuşuyordu. Dairede işten kaydardığı zamanlarda bolca düşünürdü. Düşündüğü hep aynı konuydu. Ayın sonunu nasıl getirecekti? Onu düşünüyordu. Ama düşüncesi bazen ona küçük oyunlar oynardı; parasızlık gibi yaşamsal bir soruna çare araştırmak dururken, şefle şef yardımcısının yetki çekişmesine, daktiloyla evrak memurunun gönül oynaştırmasına kayıverirdi!.. Hayat, Bekir Efendi için, Döndü için olduğu kadar yalın, tekdüze renklerden ve çizgilerden oluşmamıştı; arada karışımlar, buluşmalar, kesişmeler, kopuşlar vardı.. Bekir Efendi kızının özgüvenine inanamıyordu.

Esma'yı küçük bohçasıyla Mehmet'e teslim ettiği öğle, içinde bir sızı vardı. Mehmet'e aşırı gelen bir vedalaşma töreni olmuştu baba kız arasında. Alt tarafı Esma askere gitmiyordu.. İki ay, iyi koşullarda bir evde bebek bakacaktı. Hepsi bu.. Yalnızca iki ay.. Bekir Efendi, kızına elini öptürmüştü,

— Yüzümü kara etme kızım, demişti.

Esma, neşeyle "Mehmet Amca"nın elini tutup yürümüş-

tü. Bekir Efendi çocuğun ardından atılmak ister gibi bir hareket yapmıştı. Yüzünde Esmâ'yı bir daha görmeyecekmiş gibi acı ve koyu bir özlem vardı. Hızlı hızlı yürüyen kızının ancak omuz başına dokunabilmişti parmaklarının ucu.. Sonra geri çekilmişti Bekir Efendi. Yüzündeki özlem büsbütün koyulaşmış, yitirme acısına dönmüştü. O anda Esmâ gerçekten de bir sınırı geçiyordu. Bekir Efendi, çocuğunun çocukluğunu yitiriyordu!. Bekir Efendi'ye iki ay sonra dönecek kişi aynı Esmâ olmayacaktı!

Ama Esmâ, o sınırı geçmedi, geçemedi.. Mehmet'in evinde büyük bir heyecanla işe koyuldu Esmâ. Yemekten sonra hemencecik sofrayı topladı. Mehmet'in karısı Nesrin'in "Bulaşık yıkamayı sana göstereyim" demesine kalmadan, "Ben biliyorum Ablacığım" deyip hemen tabakları, çatalları yuğdu pakladı.

Eve şaşılası bir çabuklukla uyuyordu Esmâ. Nesrin seviyordu, sonunda yardımcı sorunu çözülmüştü. Esmâ hareketli, Nesrin neşeli, bebek keyifli, herkes mutluymuştu.

Esmâ'daki değişiklik gün batarken başladı. Nesrin, Esmâ, bebek balkona çıkmışlardı. Sıcak ancak hızını almış, akşam serinliği ancak, tuğla duvarlar arasına sıkışıp kalmış balkonlara tatlı tatlı sızmaya başlamıştı. Aşağıda, sokakta, Esmâ yaşında çocuklar bağıra çağıra oynuyorlardı. Esmâ'nın gözü onlara takıldı ve Esmâ sustu. Bu suskunluk gitgide koyulaşarak tüm akşam boyu sürdü. Mehmet'le Nesrin ne yaptılarsa, bir türlü Esmâ'yı suskunluğundan silkindirip canlandıramadılar. Esmâ müthiş bir yorgunluk ve ezici bir yabancılik duyuyordu. Ağzını açacak mecali kalmamıştı. Burda her şey ona öyle yabancıydı ki!. Bu ev, bu eşya, sofradaki alışık olmadığı yemekler, şu cicili bicili giysiler içindeki durmadan ağlayan bebek.. Küçük kardeşini anımsadı Esmâ, özlemle. Çişi gelince, nasıl da kendi kendine donunu indirip çömer, işini görürdü.. Sanki aynı günün sabahında değil, yıllar, yıllar önce görmüştü Esmâ onu, son kez; ve sanki bir daha hiç

görmeyecekti.. Sanki tüm ailesini, evini, mahallesini, arkadaşlarını hepten yitirmişti. Öyle derin bir keder duyuyordu ki, ağlayamıyordu bile. Mehmet'le Nesrin'in ona yaklaşan, ona gülümseyen yüzleri, buzlu bir camın ardında devinen şekiller gibi uzak, dokunulmaz ve hayal meyalı. Nesrin ve Mehmet bu buzlu camı kırıp Esmâ'ya ulaşamıyorlardı. Esmâ akşam sofrasında ağzına bir lokma bir şey koyamadı. Nesrin, onu yatağına götürdü. Esmâ'nın durumunun ciddileştiğinin ayırımındaydı. Buldum sandığı yardımcıyı yitirmenin telaşı, gitgide, küçük bir çocuğun acısına karşı bir annenin duyduğu şefkate dönüşüyordu. Esmâ'yı kollarına alıp, başını göğsüne bastırdı.

— Evini mi özledin Esmâ? dedi, yavaşça.

Esmâ'nın kısık dudaklarının arasından ses çıkmadı.

— Anneni mi özledin? dedi Nesrin.

Esmâ "Nesrin Abla"nın kendisine candan bir ilgi gösterdiğini sezebildi. Ama bu ilgiyi istemiyordu. Şu saçları, koltuk altları tuhaf ve güzel bir şeyler kokan kadın, sırtındaki tülbent gibi ince bir kumaştan dikilmiş, gecelik gibi mavi, havadar giysi, elbisesinden beliren fazla emzirmemiş, örselenmemiş memelerinin diriliği, ellerinin yumuşaklığı; anasının bedeninden yayılan Hacı Şakir sabunu kokusuna, anasının yamalı, yırtık basma entarisine ve onun memelerinin yumuşaklığıyla ellerinin sertliğine öyle uzak ve yabancıydı ki.. Nesrin,

— Kardeşlerini mi özledin? diye sürdürdü.

Esmâ, kucağında yaralı, küçük bir kuş gibi umarsız, teslim olmuş yatıyordu. Tabii ya, tabii küçük kardeşini özlemişti Esmâ.. Esmâ'nın kısık dudaklarından küçücük bir "Evet" çıktı.

— Evine dönmek ister misin Esmâ? dedi Nesrin.

Esmâ gene minicik bir "Evet" fısıldadı.

— Peki, dedi Nesrin, yarın sabah Mehmet Amcan seni evine götürür.

Esmâ hemen uyuyuverdi.

Ertesi sabah Esmâ hepsinden önce kalkmış, küçük bohçasını hazırlamış, kahvaltı sofrasını da kurmuş bekliyordu. Akşamki halinden eser kalmamıştı. Gene o canlı, kıpır kıpır kız olmuştu. İştahla kahvaltısını yaptı. Çabucak ortadaki bulaşığı yıkayıverdi. Nesrin mutfağa giresiye kadar, kap kacak kurulanıp dolaplara yerleşmişti bile. Esmâ bebeğin altını değiştirmiş, onunla oynamaya koyulmuştu; hiç de evi yadırgayan bir hali yoktu artık.. Bebekle ikisi neşeli bir uyum içindeydiler. Nesrin'le Mehmet Esmâ'daki ani değişiklikleri neye yoracaklarını bilemiyorlardı.

— Acaba kalacak mı? diye fısıldadı Nesrin kocasına.

— Bilmem, pek sanmam, dedi Mehmet.

Nesrin, ürkütmekten çekinerek, usulca sordu Esmâ'ya.

— Esmâ, bizde kalmak ister misin?

Esmâ, birden, gene dün geceki suskunluğuna gömülüverdi. Yüzü bulutlanmış, küçük çenesi kenetlenmişti. Nesrin hemen geri çekildi.

— Peki, peki Esmâ, dedi, hazır olunca Amcan seni götürececek.

— Ben hazırım, dedi Esmâ, ben kendim gidebilirim. Yolu biliyorum.

— Olmaz öyle şey, dedi Nesrin. Birden telaşlanmıştı. Sen daha küçük bir kızsın, kaybolur maybolursun.

Mehmet ve Esmâ el ele çıktılar. Nesrin arkalarından sokak kapısını örttü ve umarsızlıkla kalakaldı... Esmâ'yı eve alıştırmak için işinden iki gün izin almıştı. Ve Esmâ gitmişti.. Şimdi ne olacaktı?.. Yaz ayları yardımcı bulmanın en zor olduğu dönemdi, harman zamanıydı, herkes köye gitmişti.. Peki, şimdi Nesrin ne yapacaktı? Kendini bıkkın ve tükenmiş hissediyordu.

Mehmet'le Esmâ pek keyifli bir otobüs yolculuğu yaptılar. Esmâ bıcı bıcı konuşuyor, "Mehmet Amca"ya okulunu, kardeşlerini filan anlatıyordu. Kızılay'dan geçerken Mehmet, Esmâ'ya,

— Bak yavrum, burası Kızılay Meydanı, burası da Bulvar. Kentin merkezindeyiz, dedi.

Esma şaşkınlıkla Mehmet'e dönüp, "Bunu da bilemeyecek ne var.." der gibi,

— Tabii Amca, tanırım ben buraları, babam getirir beni arada, dedi.

Oturdukları mahalleye yaklaştıkça Esma'nın özgüveni artıyor, neşesi çoğalıyordu. Otobüsten zıplayarak indi ve Mehmet'e artık gelmemesini bildirdi. İleri sürdüğü neden çok mantıklıydı. Kendisi evinin yolunu kesinlikle biliyordu, ama Mehmet gerisin geriye dönüp otobüs durağını bulamazdı...

— Eh, Allahaismarladık Amca, dedi Esma.

Mehmet'e neşeyle elini sallayıp gecekonduların arasına daldı. Bir an duraksayıp Mehmet'e döndü.

— Amca, dedi, sen eve nasıl döneceğini biliyorsun, değil mi?

Küçük yüzünde gerçek bir kaygı vardı.

— Şey, tabii.. dedi Mehmet, beni merak etme.

Esma arkasını dönüp kaybolunca Mehmet kendini pek beceriksiz hissetti.. Esma'yı, Bekir Efendi'yi, şu kıraç mahalleyi düşünmeye koyuldu. Esma ait olduğu yere dönmüştü. Buradan ayrılır ayrılmaz, küçük bedenindeki canlılık, güç, beceri sönüvermişti, kök saldıği kıraç topraktan sökölüp alınınca soluveren bozkır çiçekleri gibi.. Esma otobüs yolundan gecekonduların arasına atlayıvermiş, Mehmet'le yol boyu aralarında dokunan bağı koparmıştı. Mehmet'le o, gene ayrı âlemlerdediler, tıpkı Esma'nın Mehmet'lerde kaldığı o gün gibi..

Mehmet uzayıp giden mahalleye baktı. Burda güzellik yoktu, başka bir şey vardı. Burda direnme vardı. Tıpkı cılız kökleriyle bereketsiz bozkır toprağına tutunan ve susuzluğa direnen bitkiler gibi, mahalle, büyük kentin kıyısında yaşamak için direniyordu.

Bugün, Bekir Efendi'nin evinde olacakları Mehmet görür gibiydi. Evde her şey Esma'nın iki aylık gidişine göre ayar-

lanmıştı. Esmâ çıkagelince kıyamet kopacaktı. Herkesi bu akşam sıra dayağı bekliyordu. Bekir Efendi sakin, uysal, geçimli bir adamdı. Gene de Mehmet'in dairesindeki bütün odacılar gibi karısını döverdi. Mehmet bunu biliyordu. Bu akşam olay büyüyecek, Esmâ başta olmak üzere, Döndü'den en küçük çocuğa kadar herkes sille tokattan payına düşeni alacaktı. Dayak faslı bittikten, Bekir Efendi umarsızlığının öfkesini kol kaslarına, ordan darbeler halinde ailesine boşalttıktan sonra aile, yemeğe oturacak ve Esmâ'nın işe verilmesinin yarattığı gerginlikten beri ilk kez mutlulukla soğan ekmek yiyecekti. Bekir Efendi, kızının dönüşünden duyduğu sevinci, boşuna saklamaya çalışacaktı. Ve yaşam sürecekti.

Bu mahallede ne kadar çok yaşama gücü ve ne kadar çok direnç vardı. İçlerinde bunca çok yaşama enerjisi taşıyan insanların bunca az yaşamaya; böylesi direnebilecek denli becerikli insanların yalnızca soluk alıp, yarım yamalak karnını doyurmaya ve üremeye kısıtlanmaları Mehmet'e anlatılmaz bir acı veriyordu. Mehmet daha fazla görmek ve acı duymak istemiyordu. Mahalleye arkasını dönüp kaldırım, taşına oturdu. Bir sigara tellendirdi. Kendini yorgundan da öte, bitmiş, tükenmiş hissediyordu. Sigarasının ucunda bir küçük sevinç kıvılcımlandı. Bugün bir küçük insan, tüm yıl-gınlığının, uyumsuzluğunun, beceriksizliğinin altında büyük bir şey başarmış, hayatla ilk gerçek çarpışmasından yen-giyle çıkmıştı. Esmâ, çocukluğunu savunmuş ve kazanmıştı; çocukluğuna geri dönmüştü. Esmâ ne kadar direnebilirdi? Çocukluğunu, genç kızlığını, kadınlığını yaşayabilir miydi? Olsun, ne kadar dirense kârdı. Esmâ hayatla ilk çatışmasında teslim olmamıştı.

FEYZA HEPÇİLİNGİRLER (1948, Ayvalık)

İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu ve İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. Sınavla yüksek öğretime geçti; 1984'te sıkıyönetim yasasıyla sürüldüğü Karadeniz Üniversitesi'nden istifa ederek ayrıldı. 1994'te emekli olduktan sonra dersane öğretmenliği yaptı, üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen Yıldız Üniversitesi'nde öğretim görevlisi. Yazmaya 1966'da şiirle başladı. Öykülerinin yanı sıra iki romanı, çocuk edebiyatının farklı dallarında ödüllü yapıtları ve dil üzerine denemelerini topladığı kitapları vardır. *Cumhuriyet Kitap* dergisinde "Türkçe Günlükleri" yazmaya devam ediyor.

Öykü kitapları: *Sabah Yolcuları* (1981/ Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü), *Eski Bir Balerin* (1985 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Ürkek Kuşlar* (1987), *Kırlangıcsız Geçti Yaz* (1989 Yunus Nadi Armağanı Öykü İkincilik Ödülü ve Balkan Yazarlar Karşılaşması 1991 "Borski Grumen" ödülü), *Savrulmalar* (1997/ Sedat Simavi Edebiyat Ödülü), *Öykünmeler* (2000), *Üç Nokta Bir Çizgi* (2004).

Piçali Yazanağı

Onu, yazın uğrak yeri olan ilçelerimizden birinde görmüş-tüm. Öbür çocuklardan değişik bir görünümü vardı. Saygın, yönetici, buyruk veren. Uzun süren bir çabadan sonra onunla arkadaş olmayı başardım. Annesini yitireli iki yıl olmuştu. Beni gezdirip, dolaştırdığı her yerde öyküsünü de anlatıyordu.

Uykusunda gördüğü düş müydü, gerçekten annesi miydi kestiremiyordu. Ama o son söz... Onu anımsamıştı. Bir süre sonra birden doğuvermişti kafasına. O anda kavrayabilseydi.

Yetiſip, tutabilseydi annesini. Belki hemen fırlayıp “anacığım” diye sarılsaydı.

İyisi mi biz baştan başlayalım öyküye. Onun anlattığı gibi, onun ağzından çıktığı gibi.

Gün gün anlatsaydı size de yaşamını böyle anlatırdı işte...

Piçalinin Yakın Çevresi

Yüzü ak badanalanmış bir kadın, Boyacı Hatice. Ağabeyleri boyacı olduğu için mi, yoksa kendisi boyanmaya çokça düşkün olduğu için mi, bu adı almıştı, bilmiyorum. Yanaklarına, yusuvarlak birer elma şekeri oturtulmuştur. Dudakları, günün ve gecenin her saatinde kıpkırmızıdır. Yüzü kat kat pudralanmıştır. Bu yüzün, hiç yıkanmadan, her gün, yeniden ve üstüste boyandığı bellidir. Saçlar tiftik tiftik. Her gün büyük bir özenle bir yumak saçı, artık epeyce azalmış olan gerçek saçlarının üstüne oturtur.

Boyacı Hatice, güzelliğın süsle sağlanamayacağıının kanıtı gibidir. İncecik bacakların üstündeki kocaman kalçalar ve iri göğüsler, önceleri bana yalnızca bir orantısızlığın simgesi gibi gelirdi. Ama bunların da pamuklar ve paçavralarla sağlanmış olduğunu öğrenince hem çok şaşırılmış, hem de gülmüştüm. Her yeri ve her şeyi takmaydı. Adını sözde kısaltıp, Hatico derlerdi. Bense “Haticom” derdim. Çünkü benim teyzemdi.

Annem, Haticomun büyüğü, ablası. Gerçek adı Zeynep. Ufak tefek olduğu için “Zeynepaçi” diyorlar ona da. Çok eskiden Giritten gelmişler. Kavga ettiklerinde Rumca konuşurlar hep. Annem Hatico’nun tam karşıtı. Hatico’da ne özellik varsa, annemde yok. Sekiz yıldır annesinin ölümüne yas tuttuğu için, başından kara örtüsünü çıkarmamış. Hep karalar diki-necek parası olmadığı için, tüm giysilerini karaya boyamış. Bir zamanlar dallı çiçekli olan basmalar, kara boyaya girince,

açıklı, koyulu, garip gölgeli kumaşlar olmuşlar. Bu “gölge” sözcüğü anneme daha uygun. Varlığını hiç belli etmez. Gezmez, dışarı bile çıkmaz. Kapının karanlık bir penceresi vardır, oradan bakar yalnız. Yeşil yeşil gözleri parıldar.

İki de dayım var. Onlar da kızkardeşleri gibi, birbirinin karşıtı. Biri ne denli evine ve işine düşkünse, öbürü de o denli bağısız. Onlar da, kızkardeşleri gibi hiç evlenmemiş. Böylece birlikte oturduk hep.

Ailemin değişik ve diğer ailelerden başka biçimde bir aile olduğunu biliyor ama bunun nedenini hiç düşünmüyordum. Öylesine alışmıştım ve öylesine bendendiler ki...

Piçalinin Oyunu

Annem sokağa bırakmak istemezdi beni. Ama çok yumuşak bir kişi olduğu için, çıkmak istediğimde olurunu almak, ya da duyurmadan çıktıysam gönlünü almak kolaydı. Onun da benle oynadığı bir oyun vardı. Beni, yüksekçe bir yere oturtup, yüzümü izlerdi. Ben bıkmam saatlerce böyle kalabilirdi. Çoğu kez de gözlerinin dolu dolu olduğunu görürdüm. Ama doğaldı. Bütün anneler böyle değil mi?

Sık sık sokağa çıkmadığım için ana oyun kümelerine katılamıyordum. Arada bir ancak kaçamak yapabiliyordum. Bir kez Haticomla bir evde okunacak mevlide gidiyorduk, onu kandırdım. Beni dönüştürüp alacaktı ve uslu olacaktım: Söz verdim. O kadar çok eğlendim ki...

Kapıların tokmaklarına ip bağlıyor, sonra çekiyoorduk ipi. Birkaç kapıyı denedikten sonra en uygun kapıyı bulduk. Şadan Hanımın kapısı. İki kanatlıydı ve açılmayan kanadında da, öbüründe olduğu gibi el biçiminde bir tokmak vardı. İnce bir sicimle bağladıktan sonra, elektrik direğinin dibindeki taşların arasına çöküyorduk. Tak... tak... Şadan Hanım kapıda ama kimse yok. Biraz sonra gene. Tak... tak... Sonra kapıya

bırakılan büyükçe bir paket. İçi çöp dolu. Oradan kovulunca başka bir kapı.

Piçalinin Babası

Artık büyüdüm. Yakında ilkokula başlayacağım. Bazı sorular da kafamı kurcalamaya başladı. Öbür çocukların aile düzenlerini pek bilmiyorum ama babaları olduğunu biliyorum. Benim babam yok.. Bir kaç kez anneme sormaya çalıştım ama söylemek istemediğini anlıyor ve direnmiyordum. Hatıcom babamın ölmüş olduğunu söyler hep ama inanmıyorum. Gerçekten ölmüş olsaydı anam da söylerdi bana. Bu konu o kadar çok rahatsız etmedi beni. Ne olmuşsa olmuş, sonuçta babam yok işte. Üstelik iki tane dayım olduğuna göre, babaya büyük gereksemem de yok.

Piçalinin Önlüğü

Bir yerden önlük vermişler anneme bana giydirmesi için. Ama o "kendim dikerim" diye tutturdu. Biricik oğlunu yere göğe koymuyor. Hiç ona başkasının önlüğünü giydirir mi?

Ben yaşitlarımdan bir yıl geç başlıyorum okula. Annem geçen yıl neden göndermedi, bilmiyorum. Sanırım kıyama-mıştır oğluna. Biraz daha büyüsün diye düşünmüştür.

Piçalinin Okulu

Bu gün ilkokula başladığımın haftası. İlk günden beri çevremde bir "Piç" sözüdür dolaşiyor. Önceleri umursamadım. Ne demek olduğunu da bilmiyordum, aldırmıyordum da. Ama giderek daha aşağılayıcı biçimde söylenmeye başla-

yınca, bu söz ve sözün yarattığı ortam, düşlerime de girmeye başladı.

Çocuklar hiç acımasını bilmiyorlar. Acı çektiğimi gördükleri halde tümü, en candan tanıdığım arkadaş bile, eğilip kulağıma fısıldayveriyor: "Piç". Zaten artık bu söz adıma yapıştı. "Piçali" oldu adım.

Anlamını bilmiyorum ama kötü, çok kötü bir söz bu. Kızdığımı anladıkça daha kötü bağıyorlar. Bir süre kızmamayı denedim. İşi pişkinliğe vurdum ama o da olmadı. Ne olduğunu bilmediğim bir "şey" olmak istemiyordum. Babam yüzünden diyorlardı. Ama neden? Babam yoktu ki... Neden olmayan bir babayla uğraşıyorlardı.

Piçalinin Öğretmeni

Nusret'in ağabeyi de bizim okulda. Dörtte mi, beşte mi ne? Bugün ona da söylediler. Karşıdan baktı, baktı, güldü. Bağırılmıyordu, sesi çıkmıyordu ama "şışt... şışt..." deyip beni kendisine baktırıyor, sonra dudaklarını uzatıp, sessiz "Piç" diyordu.

Derste silgimi yitirdim. Öğretmene söyledim. Nusret "Burada öğretmenim" deyip, verdi. Ama ben hemen "hayır" dedim. Bu silgide yazı vardı. Benim silgim yazısızdı, dört köşe, ap-ak. Çocuklar hem gülüşüyor, hem de "Onun, onun öğretmenim" diye bağıyorlardı. Silgi elimde kalmıştı. Ama hayır, benim değil bu silgi. Gene alay ediyorlar benimle. Götürüp öğretmenin masasının üstüne koydum. Az sonra öğretmenin sesi "Piçali" deyince, donup kaldım. Öğretmen de ha... Ayağa fırladım.

— Sen misin, dedi öğretmen. Neden Piç diyorlar sana?

Çok kızmıştım. Ağlamamam gerektiğini biliyor ama onlayemiyordum ağlamamı. Var gücümle ağlıyordum. Tüm çocuklar söz birliği etmiş gibi bağırdı. "Babası yok öğretme-

nim“ “Babası yok” “Babası“. Öyle bir bağırdım ki tüm sınıf sustu.

— Evet yok. Babam yok benim. Ama neden Piç diyorlar? Ne demek Piç?

Öğretmen beni durgunlaştırmak için anlatmaya başladı. “Anne, nikâhlanmadığı bir erkekten, bir çocuk sahibi olursa, doğan çocuğa...”

Demek annem. Demek o çok sevdiğim anam yapmıştı bunu bana. Kafamın içinde tüm anlamlar silinmişti. Başka şey düşünemiyordum. Demek annem...

Piçalinin Eve Dönüşü

Kavgaya hazır bir sırtlan gibi eve döndüm. Kapıyı itince, kapının ardında beni bekleyen annemin kucasına düşer gibi oldum.

— Alikom, Alikaçım, diye sarılmak istedi bana. Büyük bir güçle ittim. Sendeledi ve olduğu yere çöktü.

— Neden? diye haykırdım. Neden piçim ben? Benim babam kim? Niçin yaptın bunu bana? Neden?

Sonunda çığlıklarım, boğulma durumunu almıştı. İçeri nasıl girdim, çantamı nasıl bir köşeye fırlatıp, kendimi yatağa attım, anımsamıyorum. Önce boğuk çığlıklarla, uzun süre ağladım, sonra hıçkırıklar iniltiye dönüştü. Kafamı yastığa iyice gömdüm, sonra, uyumuşum.

Piçalinin Düşü

Düşümde hep beni okşayan eller görüyordum. Seven, öpen, bana uzanan eller. Tümü sevecendi. Tümü beni kucaklayıp, öpmek isteyen ellerdi. Tümü sevilesi, öpülesi ellerdi ve tümü... çoktular. Sonra bu eller bir yüz oldular. Sonra bir

çift göz. Kolay seçilemeyen gözler... Buğulu. Gölgeler içinde bir yüz. Kimin? Çok bulanık ama konuşan bir yüz. Tatlı, ılık bir sesle.. Okşarcasına konuşan, masal anlatan. Sanki sessiz, sanki ağız kıpırtısı olmadan. Sanki kulağa değil, yüreğe seslenen bir ses. Önce anlattıklarını pek kavrayamıyordum. Ağlamaklıydı. Değişken görünümler yaratıyordu. Bir bahçe, bir dut ağacı. Sonra yoksulluk. Önce varıl, sonra bırakıp giden bir sevgili.

Annem miydi bilmiyorum. Anneme çok benziyordu. Bağışlamamı istiyordu. Oysa artık kızmıyordum. Kendimden utanıyordum. Annemi üzdüğümden utanıyordum. Sanki başımın hemen üstünde bir tavan vardı, giderek alçalıyordu. Altında kalacağımı, boğulacağımı biliyor ama kaçamıyordum. Sürekli alçalıyordu, boğuluyordum. Sonra bir kanat, tülden, ipekten, dudaktan bir kanat, alınma bir tutam sevgiyle değdi. Ortam birden değişti. Tavan yoktu artık. Mavi, mutlu bir gök vardı. İçim genişledi. Solukladım.

İşte tam bu sırada o sözü duydum. Sözcükleri tek ve kesin duydum. Ama birleştirip algılayamadım. Anlamını kavrayamadım. O kadar rahat ve hafıftım ki uçabiliyordum. Yavaşça yükseldim. Bulutlara kadar.

Piçalinin Annesi Ölüyor

Hatico'nun çığlıklarıyla uyandım. Bağırıyordu. Sesi ortalığı çınlatıyordu. Annemin yanına eğilmiş, sarsıyordu onu.

— İda? diyordu. Ne oldu, neden?

Annemse yalnızca ağlıyordu. Durmadan... Suskun ama her yerinden ağlıyordu. Bütün yüzü, bedeni ağlıyordu. Sarsılıyordu. Sessiz ve içten.

Hatico beni görünce, kuser gibi,

— Zehir içmiş, dedi. Tam anlayamadım. Ölebilir mi demek? Ama neden? Ne olmuştu ki?

Annemi sürükleyerek sokağa çıkardık. Anayola çıkana dek iki kolundan çekerek götürdük. Sonra oradan geçen bir araba. Sonra hastane. Dinlence öncesinin boşluğu ve rahatlığı içinde bir hastane. Deliler gibi sağa sola koşuşmalarımız. Bir tek doktor yok. Doktor olmasın, ilgilenecek bir kişi? Hayır, kimse yok. Gecelikli hastalar toplandı başımıza. Onlar da koşuşmaya başladı bizimle birlikte. Telefonlar edildi. Bir doktor evinden kalkıp gelene dek, annem küçülmeye başlamıştı. Bacaklarının kıvrılıp, yere yaklaştığını, sendelediğini görüyordum. Onu odaya sürüklerlerken ayakkabısı çıktı. Mermer basamakların üstünde, arkası basılmış bir eski erkek ayakkabısı, öylece kalıverdi. İşte o zaman anladım. Put gibiydim. Donmuş, annemin arkasından bakıyordum. Ok gibi fırladım. Yatağının başında buldum kendimi. Beni görünce rahatlardı. Beni istiyordu. Sokuldum. Elini elime verdi, yüzüme uzattı. Öpmemi istiyordu. Öptüm elini. O da kalan gücüyle elimi sıkıyaya çalıştı.

Omuzumdan yakalayan bir el, çekip aldı beni. Herkesi dışarı çıkarıyorlardı. Çıkmak istemediğimi anlatamayacaktım. Kapıda kaskatı gerildim. Söküp alamıyorlardı beni. Başımı kaldırarak ağlamayacağımı belirttim. Sonunda "sus" imi verip, caydılar direnmekten.

Dönünce onu gördüm. Hiç unutamayacağımı bildiğim bir görünümü, yaşanan. Doktor, bir parça pamuğu iyice bükmüş, iğne biçiminde sivriltmişti. Annemin, göz kapağını kaldırıp, gözünün bebeğine değıdirdi. Hiç bir devinim olmadı. Artık bütün çırpınmam boşa gitti. Yaka paça attilar beni. Hem de, ta dış kapının önüne.

Kim Suçlu

Annem gidiyordu. Annem bitiyordu. Neden yapmıştı bunu? Neden yapmıştı? Hem beni o denli çok sevdiğini söylardı, hem neden...? Neden yalnız bırakmıştı?

Beni kim, nasıl eve götürdü, bilemiyorum. Tüm yörede- kiler eve doluşmuşlardı. Hiç bizim eve uğramayanlar, nasılsı- nız demeyenler, adımızı bilmeyenler, ağlamaya koşmuşlardı. Tümü tek soru soruyordu. "Neden yaptı?" Sonra kısık bir ses bilgiç bilgiç açıkladı: "Ali'nin arkadaşları, Ali'ye diyorlarmış ki... Ali de eve gelmiş... Ya... Zavallı kadıncağız"

Demek benim yüzümden... Ben neden oldum annemin ölümüne. Ben öldürdüm onu. Hızla ağlamaya başlayınca tüm bu ev dolusu kişi, beni avutmaya çöktü başıma. Artık beni kimse avutamaz diyordum, ben öldürdüm diyordum. Ama avuttular. Neler söylediklerini anımsamıyorum ama avuttu- lar. Döktükleri dilleri boşa çıkarmamak için sustum, az sonra göz yaşlarım da dindi.

Sonuç

Piçalinin anlattıkları burada bitiyor. Annesinin söylediği o son sözü de bir gün, apansız anımsayıvermişti. "Piç deme- sinler, öksüz desinler" demişti annesi. Bu söz buruk bir acı olarak Ali'nin içinde kaldı. Açtığı yara giderek derinleşti hep. Ama doğruydu annesi. Öksüz deyip bağrına basmıştı, tüm yörenin kişileri Ali'yi. Ali tüm evlerin çocuğu oluvermiş- ti. Ama kırılmasın diye yüzüne söylemedikleri adını, başka Alilerden ayırdetmek için kullanıveriyorlardı hemen. Demek Ali'ye Piçalilikten kurtuluş yoktu pek.

Gene de bu annenin ölümüne, bir suçlu aramak gerek- mez mi? Suçlu kim? Ali mi?

SADIK ASLANKARA (1948, Denizli-Sarayköy)

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. İlk yazısı 1965'te *Cumhuriyet* gazetesinde, ilk öyküsü yine aynı tarihte *Pamukkale* gazetesinde yayımlandı. Tiyatro hayatı 1968'de Ankara Halk Oyuncuları Sahnesi'nde başladı. Ankara Birliği Sahnesi'nin kurucuları arasında yer aldı; farklı topluluklarda oyuncu, yönetmen, dramaturg olarak çalıştı; Denizli Tiyatrosu'nu ve onun uzantısı olan De Tiyatrosu'nu kurdu. Haftalık yazılarını *Cumhuriyet Kitap* dergisinde, tiyatro yazılarını *Tiyatro Tiyatro*'da yayımlamayı sürdürüyor. Bir başka uğraş alanı, belgesel sinema.

Roman ve oyunları da olan Aslankara, genellikle Denizli ve çevresinde geçen öykülerinde, taşra yaşamının ruhunu  ren insan ilişkilerine, olaylara, olgulara içeriden ama alişılmadık bir bakışla yaklaştı.

 yk  kitapları: *Uykusu Sakız* (2001/ 2002 Yunus Nadi  yk   d l ), *Cicoz* (2008).

Sesler Gölgeler

İlkin sesi gördüm.

Apaydınlık o tabloda avuç içi gölgeydi ses; minicik bir kuş. Mutfağın aydınlığa bakan ak badanalı duvarında sı ra-yıp yer değiştiriyor; şakıyor, şakıyordu.

Sonra bir gölge daha.

 iftleşen sesi gördüm bu kez.

Gözlerim birbirine katılmış bu g lgedeydi, gölgenin oyununda.

Fotoğrafın arabı.

Ben renklilerini biliyordum oysa. Dayımın Karagöz takımını.

Kıvıramıyorum tabii dayım gibi. Ama o yokken, seğirtiyorum kaşla göz arasında, doğru yatak odasıdayım. Loş, havasız bir oda. Uçları dantelli yatak örtüsü... Babamın el fenerinden dökülen o zavallı ışıpta, renkli gölgeler düşüyor beyaz patiskaya. Sesimi, gölgelerle birlikte değiştirmeye çalışarak durmaksızın konuşuyorum.

Maltataşı döşeli avluya yeleşmiş, üzerini koyu yeşil yapraklarıyla kocaman çitliğin örttüğü tek katlı, birbirine bakan üç yapı. İçinde banyosu bulunan mutfakla ayakyolu avlunun bir kıyısında, uzun, dar koridora sıralanmış üç odalı evimizse, avlunun neredeyse ortasında. Birkaç basamakla çıkılan, çivit boyalı, kerpiç duvarlı evde dedemler, dayımlar birlike oturuyoruz.

Yazları o koyu gölgede halka oluyoruz; dedeme gelen kabuklu yerfıstığı çuvallarını devirip ortaya, tepsi tepsi iç çıkarıyoruz.

Dedem, Topal Kadir'in fırınında kavurduğu fıstıkları, akşamüstleri camlı tahta kutusuna koyuyor; sonra bir elinde camekân, ötekinde baston, sehpayı da omzundan sarkıttı mı avlunun eşiğini aşır onurla kente katılıyor. Arasözlerin sulayıp parıldattığı alana; havasına toprak, çiçek tohumu, nem katılmış parka fıstık satmaya. Camekân değil de bıçkınca fırlayıvermiş külahlar göze çarpıyor ilkin. Onluk, yirmi beşlik, ellilik dizi dizi külah. Çok az da yüz kuruluşluk.

Müşteri hangisinden isterse istesin ölçü, yaldızlı çay bardağı. Fıstık dolduruşu külaha, bir tören dedemin. Önce diziden külahı çekiyor silkeleyerek dedem, ortaparmağmı içinde burgaçlayıp halkalandırıyor. Sol elinde külah, üstteki kapağını kaldırıyor camekânın, tuzlu fıstığın iç gıcıklayan kokusu. Fıstık taneleri ıslıl ıslıl dolup da bardağa boşalırken, bir ince ses buluşuyor kokuyla: "Fıstiiik!"

Ama bitmiyor, elini daldırıyor yeniden tepeleme fıstığa, çekiyor, külahın tepesinde avcunu açıp bir iki tane damlatıyor belli belirsiz bir kurumlanmayla.

“Savaş gazisi,” diyor anneannem. Hafifçe topallıyor çünkü dedem. Hangi savaştan?

Evden her çıkışında, gözünün içine bakıyorum. Beni de alır mı? Dayanamayıp peşine taktığında; bardak dolusu fıstığı, parkta çolak gazozcuyla değiş tokuş yapıp sevindiriyor beni. Gazozu tepeme dikerken, ışıltılı gözlerini kısıp beni seyrediyor. Bir iki saat dolaşıp dönüyoruz eve.

Akşamın çitlikli, serin koyuluğunda, tepemizde sallanan kırk mumluk ampulün karanlıkta dağılıp solan aydınlığında, yeniden halka oluyoruz, bu kez akşam yemeğimizi yiyeceğiz. Aynı kaptan, hep birlikte. Patlıcan közleme değilse kabak çentme ya da sarmısaklı salçalı patlıcan, biber kızartma. Yemekleri anneannem yapıyor. Annem, közlemeye bol maydanozlu çoban salata, çentmeye de yanık yoğurttan cacık ekliyor sofraya. Nezihe Yengemse ut çalıyor yalnız. Hiçbir işin ucundan tutmasa da, kolluyor dedem onu; ufukta görünen herhangi bir bulutu ne yapıp edip dağıtıyor hemen.

Nezihe Yengemin uduyla çitliğin testereli yaprakları yayılırken karanlığa, dedem o tek rakısını içiyor çay bardağıyla. Yudumlarırken içkisini, nemli gözleriyle dalıp gidiyor. Sonra anneannemle bakışıyorlar... Ardından şarkılarına...

Neydi o şarkı? Nasıldı sözleri, ezgisi?..

“Her tel saçın, bir ter dudağın değdiği yerdir.”

Dedem de anneannem de gözlerini ayırmıyor birbirinden. İri bir damla kopuyor dedemden çığ gibi. İnce bir yol olup çenesine iniyor. Ölgün ışıktaki, altın varak bir mühür yüzünü resimliyor dedemin.

Yazlık bahçe sinemalarının ses yükselticilerinden kopan ilk nağmeler duyulduğunda, dedem, yaz akşamlarının bu

utlu, rakılı yemeğini çoktan tamamlamış, camekâniyla birlikte yeniden yola koyulmuş oluyor. Parka, gece sefasına gelen esnaf ailelerinin; yaz sinemalarının koltuklarında, evden getirdikleri minderlere kurulup az sonra başlayacak filmin heyecanına kendilerini kaptırmış memur ailelerinin eğlenceliklerini veriyor. Arada sırada, kentin bir iki meyhanesine, içkili, bahçeli lokantasına uğruyor ya, yine de pek gönül indirmiyor böyle yerlere.

“Keraneciler, dürzüler,” diyor dedem, ‘puf’larını burundan salarak. Kafa çekenlerin bir bölümü dalga geçermiş onunla. “Fıstığın güzel mi?” diye sorarlarmış, dedemse alı al moru mor yanıt verirmiş: “Güzel olmaz mı, elle bak, ananinki gibi sıcacık!”

Ben, anneannemden dinliyorum bunları, geceleri fıstık satmaya çıktığında, başına nelerin geldiğini. Gülerek anlatıyor anneannem.

Annem, babam, Nezihe Yengem, ortalıktan kaybolmuşsa dayım; bahçenin iç ürperten serinliğinde külah yapmaya koyulurken yatağımıza çekiliyoruz biz anneannemle. Beni, o koca memeleriyle bacaklarının arasındaki koltuğa yerleştirip fısıl fısıl anlatıyor kulağıma. Kıkırdayıp da göbeğini hop hop ettirdi mi, hüpletip beni de güldürüyor anneannem. Nasıl hoşlanıyorum o kıkırdayınca; tasta lıkırdayan suyum, çalkalanıp sağa sola fırlatıyorum kendimi.

Bırakmıyor, dudakları kulağımda, anlatmayı sürdürüyor: “Deden benim kocam, bir tanem; sen biliyor musun koca ne demek? Ne demek, haaa?” Kulağımda yaz başı esintileri, gözlerimin önünde kırpışan yaz yıldızları, açık pencereden içeriye dolan, dal dal çıvmış çocuk yumruğum ayva tüyleri, şakayıkların gizemli, ak gelinlikli taçyaprakları uyuyup kalıyorum.

Uyanmış olmalıyım bir nedenle. Dedem, anneannemin yüzünü, gerdanını öpüyor, tapınırcasına, “Ruhum benim, ruhum,” diye fısıldıyor. Keşke biraz daha uyanık kalabilseydim,

ama bu kadar. Başka bir görüntü yok belleğimde. Ertesi gece hüpleten koltuğuma gömüldüğümde soruyorum: "Ruhum ne demek?" Gülüyor anneannem. Bunu Tanrı söyletirmiş insana, çocuklar anlayamazmış.

Gördüm, ut sesiydi bu kez de.

Cıvıldaşmaya ara verdiğinde kuşlar, konfeti torbasından fırlayıp kâh havaya savuruyorlardı kendilerini, kâh ak duvardaki udun sesine konuyorlardı peşlerinden gölgelerini de sürükleyerek.

Bir şeytanminaresinden kulağıma doluyordu ut.

Dinledikçe o sesi, udu görüyordum.

Kış aylarında dayım koşuşturuyor daha çok. Elinde kocaman tahta bavul, ilkokulları dolaşiyor, yardımcısıyla birlikte. Karagöz oynatıyorlar çocuklara. Anneannem söylüyor, yıllar önce de güvercin uçurmuş.

Dedem gibi değil o, yalvarmalarına kulak tıkıyor hep, beni hiç almıyor yanma. "Çömez," diyor bana, "önce okula başla, ondan sonra..." Akşam döndüğünde, bavulu yerine bırakıyor, sonra bozuk para dolu çıkını çingildata sallaya bağlıyor:

"Buna para derler, para!"

Annem, kapmak için çıkını, dayımla boğuşurken, demler bakışıyor. Nezihe Yengem görünmüyor, demek ortaklıkta yok.

Akşam, sofrayı kaldırdıktan sonra dönüyor babam eve. Sessiz, soluksuz bir adam. Tabakhane çalışıyor. Sabahları erkenden, elinde sefertası evden çıkıyor. Sokağın başına dek gelen kırmızı bir kamyonun kasasına atlıyor, öteki arkadaşlarının yanına; yine aynı kamyonla, akşamları geç saat eve dönüyor.

Düzenli para kazanan bir tek o. Ama dedem, babamın kazancını görmezden geliyor yine de. Annemle anneannem sıkıştırdığı zaman, "Ee, oturduğu ev kimin peki," deyip çı-

kıyor için içinden. Hoş dedem, dayıma da laf sokuşturuyor: "Karagözcülükten kim karın doyurmuş ki..." Dayım, birden Karagöz oluyor, dedeme duyurmadan, "Fıstıkçının oğlu karagözcü olmuş, ne var bunda?" deyip güldürüyor bizi. Ardından sürdürüyor dayım: "Anan çamaşırcılık yapmasaydı, kıçına giyecek don da bulamazdın sen!" Değiştirdiği sesi, odaları dolanıyor çın çın.

Yengem, onca yeteneğine karşın, nasıl başarıyor silik kalabilmeyi?.. Ama ağırbaşlı kadın; ne onay vererek, ne de izleyerek ortaklık ediyor dayımın komikliklerine. Babam da katılmıyor şamataya. Birinde fısıldamıştı da: "Ayıp oluyor!"

Kar, oklava gibi yatarken kiremitlerin kuytularında; çaydanlık sobanın üzerinde cızlıyor hep. Böyle erken inmiş akşamlarda Nezihe Yengem, divanın bir köşesine ilişip uduna kapanıyor. Karşı konulamaz suskunlukla ondan bunu isteyen dedemse, sobanın hemen yanındaki yer minderinde ya uzaklara dalıyor ya da anneannemin gözlerine bakıp mırıldanıyor.

Dayanamayıp pencereyi açtım. Aydınlığa uzandım. Sesini görmüştüm, kendisini görebilecek miydim udun?

İşte o zaman daha da yükseldi ses. Kuşların şakırtısıyla birlikte.

Gördüm onu. Kuş gölgelerinden bir uttu.

Annem, sevmiyor galiba Nezihe Yengemi. Dedemden korkusuna bir şey diyemiyor belki ama, onunla aynı ortamda bulunmamak için özel çaba harcıyor sanki. Konuşmaktan bile kaçınıyor. Dedemin ağırlığı olmalı, görüyorum. Zaten ne zaman sıkıntıya düşse dedem; anneannem yanında hep, tutumu böyle.

Uzak durmaya çabalasa da annem, haftada bir yan yana olmak, evin altı üstü, hallaç pamuğu gibi atılırken, birlikte iş yapmak zorunda Nezihe Yengemle. O gün geldi mi, annem, Nezihe Yengem, tabii en başta anneannem, bir yandan evi te-

mizleyip camları siliyor, avluya çıkarıp kilimlerin, halıların tozunu siliyor, tahtaları ovuyorlar; bir yandan da saçak altında kazanlara biriktirdikleri küllendirilmiş yağmur suyuna önceden bastırdıkları çamaşırı yıkıyorlar.

Mutfağın bir köşesinde gizlenmiş gibi duran daracık banyonun sobası harıl harıl yanıyor. Anneannem, her işin başında görünmekle birlikte, elini işe pek sokmuyor. Yazlarda toppatlıcan, biber közlüyor ocağın altında, kışlarda ise patates gömüyor küle, o kadar. Yapılacak iş, iki kadının omuzlarında bu nedenle. Başka zaman, neredeyse hiç konuşmadan günü geçirebilen annemle Nezihe Yengem, haftada bir, yine de konuşmak zorunda kalıyorlar birbirleriyle.

Banyo en son. Tüm öteki işler bittikten sonra geliyor sıra ona. Susup yeniden sırt dönüyorlar birbirlerine. Annem, anneannemin sırtını keseleyip beni yıkadıktan sonra kendisi giriyor banyoya. Nezihe Yengemin sırası, en son.

Ama o gün ne olmuştu öyle? Annem beni yıkama işini onun üstüne mi yıkmıştı?

Daha önce de bir iki kez yıkamıştı Nezihe Yengem beni. Annem gibi acıtmıyor, gözlerimi yakmıyor hiç. O da soyunuyor annem gibi, yarı çıplak gövdesiyle suyumun ılıştırıyor, sukabağıyla azıcık döküp yokluyor bedenimi. Islanan beyaz iç fanilasının altından kendini belli eden, yer yer yassılıp yuvarlanan, yer yer dimdik yankılanan göğüslerini kafamda gezdiren, gezdiren cılız bedenimi yıkıyor. Ama yalnız yıkamıyor, konuşuyor da benimle.

Yine öyle özenle yıkamaya koyuluyor Nezihe Yengem. Ama bu kez, konuşmuyor nedense... Usulca bir şarkı mırıldanmaya koyuluyor. Bir yandan ince ince ağlıyor da. Birbirine ulanmış boncuklarla ter ve gözyaşı kaplıyor yüzünü. Buna karşın özen gösteriyor, canımı yakmıyor hiç. "Niye ağlıyorsun?" diye so-

ruyorum. Telaşla saklamaya çalışıyor yüzünü. "Ağlamıyorum, sabundandır," diyor, sesinin titremesini engelleyemeden. Sonra sırtımı döndürüyor.

Tam o sırada açılıyor kapı. Kıpırtıyı duyar duymaz, çıplaklığını örtmeye çalışıyor Nezihe Yengem. Annem. Kapkara bir parıltıyla haykırıyor:

"Kına yak! Terk etmiş işte kocan!"

Birden pelte gibi yumuşacık bir yığılma oluyor arkamda. Annemin çıığıından anlıyorum. Nezihe Yengem bayılıyor.

Dedem, böyle günlerde sabah erken çıkıyor evden; çok geç döndüğü için acıkıyor, akşam sofrası erken kuruluyor bu nedenle. Bir yanma beni, öteki yanına anneannemi oturtuyor; "Bak kaymak gibi olmuş, bak bak," diyor dönüp göz kırparak bana. Bu arada eteğini dizinin üstüne çekmiş anneannemin bacaklarına minik şaplaklar indirmeyi unutmuyor. Annem, umursamaz, başını çeviriyor yalnızca. Nezihe Yengemse kıpkırmızı bir yüzle, odasına atıyor kendini.

Dedemin beni ciddiye aldığını düşünüp mutluluktan uçuyorum.

Yemekten çok sonra, ilkin dedem, ardından eve yenice gelen dayımla babam giriyor sırayla banyoya.

Yaz gecelerinde olduğu gibi, banyo günlerinde de, anneannemin koynunda yatıyorum yine. Uyandığımda kıpırtılar ve fısıltılar uçuşuyor kulağımda. Göz gözü görmüyor. Karanlık. Dedem, anneanneme sarılmış, "Ruhum, ruhum," diyor herhalde. Yok hayır, başka şeyler konuşuyorlar.

Kopuk kopuk kulağıma konan fısıltılardan bir şey anlamıyorum. Canları sıkkın, belli. "Keraneci," diyor dedem, "ulan, senin gibi karagözcüye kim kız verirdi?"

"Şıpsavdi bu oğlan, şıpsavdi," diyor anneannem, "insan karısını bırakır mı hiç?"

Kulaklarımı dikiyorum dedemle anneannemin fısıltısına.

"Bir de mektup yazmış dü rzü..."

"Ne bulduysa o ş ırfıntıda..."

"Bırak bunları, n'apacaaz ş imdi?"

"Öyle ya, asıl ötekiler..."

"Ateş bacayı sardı saracak!"

Bir kahve kokusu ç alındı burnuma. Gölgede titrek, dumanlı, dolambaçlı bir dalgalanma. Sonra tek ç öpün, kibrit kutusunun da ç ıkardığı o ses. Onu da gördüm.

Biliyorum, telvesi bol sade kahveyle Gelincik sigarasıydı.

Nezihe Yengemin kucağında ise ut.

Her şey değ iş veriyor birden. Dü zenimiz bozuluyor. Dayım, karagöz bavuluyla birlikte kayboluyor ortadan. Dedemin fısıtkılığ ı da sona eriyor.

Hepimiz için yeni birer sayfa aç ıyor dayım, belki de zorla. Bunu o sabah istasyonda anlıyorum.

Annem, babam kompartmanda, eş yayı yerleşt iriyor olmalı, görünmüyorlar ç ünkü. Dedem, anneannem, Nezihe Yengemle ben aşı ğ ıdayız. Trene ilk kez bineceğim, heyecan içindeyim. Dedem ve anneannem bağı rlarına basıyor, ıslak ıslak öpüp kokluyorlar beni. Son olarak Nezihe Yengem alıyor kucağı na. Gözleri sö nmüş sanki. Yanaklarından, gerdanından öpüp, "Ruhum," diye bağı rıyorum ç ocukça.

Bunu mu bekliyormuş Nezihe Yengem, sarsıla sarsıla ağ lamaya koyuluyor. Sonra kucağı ndan indirmeden, vagonun basamaklarındaki babama bırakıyor beni. Bir an için göz göze geliyorlar sanırım babamla. Annem, babamın arkasında, o parıltılı siyah gözlerini yengeme dikmiş . Babam, beni bacaklarının arasına sıkış tırıp ellerini uzatıyor Nezihe Yengeme. Ben mi fısıldıyorum, yoksa babamın sesi mi, hâlâ karış tırıyorum: "Ruhum benim!"

“Dalmışsın, nereye bakıyorsun öyle?”

Karımdı.

“Sesleri görüyor musun?” dedim.

İşini sürdürmeye yönelecekken, bir an durdu, döndü, “Anlamadım,” dedi.

Aydınlığa bakan ak badanalı duvarı gösterdim, gölgele-
rin seslerini...

Ut sesi yalnız kalmıştı.

“Haa,” dedi içi rahatlamış gibi, “biliyor musun, terk et-
miş kocası.”

Çenemde tomurlanmış altın varak mührümü gösterme-
mek için başımı çevirdim hafifçe.

Ama gördüm sesi.

Ötekilerin yanında, duvardaydı.

“Ruhum benim!”

HULKİ AKTUŒ (1949, İstanbul)

Selimiye Askeri Ortaokulu, Erzincan Askeri Lisesi ve HaydarpaŒa Lisesi'nde okudu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. Manajans'ta metin yazarı olarak çalıştı, ortağı olduğu Yaratım Ajans'ın yönetimini üstlendi. Reklamcılar Derneği'nin başkanlığını yaptı.

Edebiyata 1969'da öyküyle girdi. Roman, Œiir, deneme, eleŒtiri, inceleme alanlarında eser verdi. *İnsan AŒklarının Külüdür* ile 1994 Halil Kocagöz Œiir Ödülü'nü, *İstiraplar Ansiklopedisi* ile 1995 Cemal Süreya Œiir Ödülü'nü, *Bir Çağ Yangını* ile 1980'de Abdi İpekçi Roman Ödülü'nü aldı. 1990'da yayımladığı *Türkçe'nin Büyük Argo Sözlüğü* bu alandaki en kapsamlı çalışma kabul edildi.

Öykü kitapları: *Gidenler Dönmeyenler* (1976 / 1977 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü) *KurtarılmıŒ Haziran* (1977), *Ten ve Gölge* (1985), *Bir Yer Göstericinin Hayatı* (1989 / 1990 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Güz Her Œeyi Bilir* (1998).

Arka Kapı Œarkıları

Kimsenin aklına takılmamıŒ mıdır Gülnihal kimdi? Birileri merak edip de sorduysa, yanıtını alabildi mi?

Limon düşününce nasıl bir çatlama olur damağında; sine-ma karanlığından güneŒe çıkınca bütün gövden nasıl kamaŒır; akŒam ağaçlıklarında gezinirken nasıl duyarsın bülbülü birden ve nasıl çakılıp kalırsın orada... Gülnihal hep bunlardı iŒte.

Bahar demekti: Çiçekler açmaya baŒladıđında duyulan delimsirek sevinçti. Birinin yüzüne, salt yüzüne âŒık olmak-

tı: Onu görmeden yapamamaktı; seyretmekti yalnızca, olsun. Dokunmak bile değil, sevdıyla bakmak bakmaktı.

Peşine düşmekti birisinin; o isterse sevmesin beni, sevdalandım ona ben, demekti. İki kişiden birisinin hiç bilmediği, ayırdına varmadığı bir aşktı.

Gülnihal kimdi?

Öğrenmezse çıldıracak.

Bu adı taşıyan sesler, ü ve i ve a, ne güzel buluşmuştu bir-biriyle. Ü ve i ve a! Bu sesler, bu seslerle kulağa erişen notalar ne uzun bir hikâye anlatıyordu.

O güzelim şarkı kimin için yaratılmıştı? “Yine bir Gülnihal...”

Mamma Anahit dedi ki: “Söylediğin şarkı, bizim buralarda valsın daniskasıdır...”

Radyo Dünyası'na mektup yazdı, sordu. Mektubuna hiçbir karşılık alamadı. Varlığının eridiğini sanmıştı; yanıt verilmiyor, böylece de Pinilupi Sara diye birisi yaşamıyordu; duygulanmıyordu; bekleyişin acısıyla ürpermiyordu; yoktu böyle biri.

Mamma Anahit, “delirmişsin sen, öğrenmesen ne olur?” diye çıkıştı. Müteveffa Bağdasar yaşasaydı, mutlaka bilirdi.

Gülnihal çok güzel olmalıydı. Gençecik. Yalın. Duru. Dal. Erken çiçeklenip marta aldanan badem ağaççığı mı? Gözlerindeki toy muhabbet, sevginin gelmiş geçmiş en güzel tanımı olabilirdi.

O şarkı ne derinden derine sevmek, o şarkı ne büyülenmekti...

Aylarca bekleyip yine yanıt alamayınca, Pinilupi Sara bir mektup daha yolladı:

“Muhterem Efendim.

Ben Feriköy'de oturan genç bir hanımım. Hayatta tek eğlencem İstanbul Radyosunu dinlemektir. ‘Yine Bir Gülnihal’ şarkısı kadar hiçbir şey beni mesut etmemektedir. O şarkı benim bütün çocukluğumun hisleridir. Acaba ne sebeble bes-

telenmiş? Güftesini kim yazmıştır? Gülnihal hanım kimdir? Eğer bir cevap verir de bendenizi aydınlatırsanız, Gülnihal'i her dinleyişimde ve hattâ her mırıldanışımda saadetim kat be kat artacaktır. Hürmetlerimle. Pinilupi Sara."

* * *

Beni bırakıp gittin. Canım benim.

Kocaman bir hane boşluğu kaldı bana senden. Canım benim.

Aldığım nefes zehirdi artık, kokladığım hava çürümüştü; sensiz ben de bırakıyordum kendimi, gün gün ölüyordum canım benim.

Göğsüme doluyordu ayrılığın kara anıları. Bitiyordum, biterek kavuşabilir miydim sana, canım benim.

Evin içinde küçülüvermiştim aniden; yok olmak değilse bile, minicik bir bez bebeğe döndüm, canım benim.

Odadan odaya geçerken uzun uzun yolculuklara çıkıyordum sanki; yürüyor yürüyordum ufak bez ayaklarımla; hiçbir yere de erişemiyordum. Odalar da, eşya da kaçırıyordu benden. Zaten çocukluğumdan beri hep böyle olmuştur: Evler, odalar ve eşya yakın durmaz bana. Yaklaşıyorum, yakalayamam ben onları, canım benim.

Hepsi şimdi iyice yad bana. Sensiz.

Bakıyordum, bir koltukta oturuyorsun; koltuk uzaklaşıyordu yavaşça. Yatağa uzanıyordun ve beni bekliyordun; yatak, ben görür görmez uçup gidiyordu ağır ağır. Sen gideli beri adım atmadığım bahçeyi gözlüyordum pencereden... İriyordu bahçe. Ve kaçınıcı gündü bilmiyorum ve o küçük masada şarap içiyordun ve ben seni görür görmez masa kırılıyor, çöküyor, parçalanıyordu.

Yalnızlıklardı her yer. Sevgili ne büyük yalnızlıklar bırakmış.

Senden kalandır diyerek bu sessizliğe, bu ıssızlığa, bu kaçıp hayal oluşlara da uyuyor ve teslim oluyordum.

Alsın beni içine, alsın beni içine, canım benim.

Geceleyin, ah geceleyin bir başıma, kalbimin vuruşlarını dinliyordum... İkileniyordu vuruşlar. Sen de bana, benim kalbime katıldın sanıyordum. Katılmıyordun. Yatakçağız, ana rahmi; ben bez bebek, ben cenin; doğmadan ağlıyordum.

* * *

Mamma Anahit (ki Allah ondan razı olsun) bana çok yardımcı oluyordu. Ah, nekre kadın. Bu yaşında bile cıvıl cıvıl, her şeyi unutturma çabasında. Binbir türlü şaka yapıyor, açığın saçığı hikâyeler anlatıyor, güldürmek istiyordu beni.

Geçen gün baban gelmiş. Benden saklanarak Mamma Anahit'in odasına girmiş. Benden çekinmesi, geçenlerde adamı kovmuşmuşum, ondanmış. Mamma Anahit, "bir yandan ağlayıp bağıryordun, bir yandan eline ne geçtiyse adamın başına attın, ayıp oldu, yazıktır, erkek milleti kıymetlidir, moruklarsa da," diyor.

Niçin gelmiş? Evle ilgili veraset muamelesini artık yaptırmak gerekirmiş. Çok gecikilirse, vergi kaçakçılığına girermiş. Varlık Vergisini unutuyor muymuşum? Kendi babamın Şarkışla'larda neler çektiğini unutuyor muymuşum?

Seninle benim olan bu kutsal evi babanla bölüşecekmışim. Evin içine biriktirdiğimiz nefeslerimiz benim olsun, arka bahçenin akşam havaları benim olsun, evin taşı tuğlası da onun olsun, lanet.

Akşam üzeriydi. Güneş gittim gidiyorum. Mamma Anahit geldi. Çaydanlığını tülbentle sarmış, ihlamur kotarıp getirmiş bana.

Bardağını bile sefayla tutuyor; şarapsamış kokona, ihlamuru şarap gibi yudumluyordu.

Sen ölmüşsün. Sen beni bırakıp gitmemişsin, sen ölmüşsün.

Artık hatırla, dedi.

İnsan yalnız kalbiyle yaşamaz evladım, dedi.

Neyi hatırlayacaktım? *Kâtibim* filmine birlikte gidişimizi, birlikte Gülnihal söyleyişimizi mi? Benim onaltı, senin yirmi yaşında olduğunu mu? Edindiğimiz ilk eşyayı, öptüğümüz kaşık uçlarını, bizi evlendiren papaz efendinin bile şaşırıp maşallah diyişini mi?

Ayrılık, ayrılık vermesin tanrı. Tanrım, diye karalamıştım manastırın adak duvarını, Tanrım Onu Bana Bağışla. O mutsuz adak ziyaretini mi hatırlayacaktım?

Artık hatırla, hatırla, öldü gitti kocan, diye başımda vırvır ediyordu Mamma Anahit. Yoksa sen de gidicisin, hatırla.

Hatırlıyorum: Sen ölmüştün. Niçin unutmuşum, bilmiyorum. İhlamur koyulaşmış. Dayanılmaz acılara dönen hasret, bir anda bitti. Acılar kaldı. Meğer ölmüştün; yine ölmüştün gibi geldi bana, bir kez daha ölmüştün sen.

"Ama, kocan öldü diye ölüme asla inanmayacaksın... Ölüme inanırsan, küçük güzel bebeğim, ölüm senin üzerinde de galebe çalar hemen. Ölümü bil ve ölüme inanma, ölüme kapılma, hiç inanmayacaksın ölüme."

Ağladım. "Bu son olsun, hatırla ve ağlama," dedi.

Gözlerimi kuruladım. Bakışlarıyla azarlar durur Mamma Anahit, bir süre daha. İç geçirmelerime bile karışır.

"Kayınbaban gene gelir ise ne diyeyim?"

Hiçbir şey bilmiyorum. Veraset bilmiyorum, ev bölüşmek bilmiyorum.

"Benim Şahin'le birlikte gereken her şeyi yaparız merak etme. İster misin bu akşam bahçeyi açalım? Bakarsın benimki balık malık getirir, oturur biraz içer biraz dertleşiriz," dedi Mamma Anahit.

Olur Mamma.

Arka bahçeye çıkarız. Balık yeriz, bu balığı filan düzenlediğin belli sevgili Mamma, şarap içeriz.

* * *

Kâtibim filmini birlikte seyretmiştik. Artık evlenecektik. Aşkımız bizi yakıyordu. Sonra senden gizli iki kere daha gittim o filme.

Yetim miydi, öksüz müydü o çocuk? Bahçedeydi küçük kızla. Çocuksu bir bağlılıkları vardı. Aşk mı? Böyle bağlılıklardan dünyanın en marazi aşkları doğar derler. Kız salıncakta, fesli oğlan sallıyor kızını. O sırada *Yine Bir Gülnihal* çalınıyor. Köşkün bahçesinde *Yine Bir Gülnihal* ne arasın? Film işte. Sonra çocukla kız koparılıyor birbirinden. Büyük aşk, başlama-
dan bitmiş gibi oluyor... ama...

Ben senin omzuna dayanmış ağlıyordum.

"Pini, ah Pini, her şeye de hemen inanırsın, bak, filmi kaçıracaksın, kes ağlamayı," demiştin.

Kızın adı Gülnihal miydi?

Peki niçin "yine"?

* * *

Mamma, manastırı anlatır mısın?

"Artık yalnız dışını anlatırım, içiyle ilgim yok."

Kaç kere evlendin Mamma?

"Bir kere âşık oldum, üç kere de evlendim."

Ahh, radyo, dinlesene Gülnihal çalınıyor.

"Gülü nihali bir kenara bırak. Kadının kalbi kadar kafası da olmalı kızım. Kadının kalbi kadar orası da vardır, unutmama."

Orası? Kızım olursa adını Gülnihal koyacağım.

"İbrahimlik Bağdasar, bu şarkıyı çok güzel okurdu. Ud da çalardı."

Gülnihal'in aşkını kimse bu kadar güzel anlatamaz. Yalnız onu değil, bütün aşkları...

"Müsü Şahin der ki, Gülnihal diye birisi yoktur. Gül nihâl, gül fidanı gibi güzel vücutlu demek. Ah o Dede ah der Şahin, ağzının tadını pek iyi bilirmiş."

İnanmam.

Adamın kalbi kadar orası da vardır.

Akşamleyin ilk defa sensiz çıktım bahçeye.

Arka kapı nerdeyse açılmayacaktı. İslanıp da şişmiş mi ne? Taşlık, ağır rutubet kokuyordu. Kapıyı açmak için bütün gücümü harcadım. Kediler üşüştü. Onlara manca yapıp gene bahçeye çıktım.

Gölgeler yavaştan kayboluyor, yarı karanlık kucaklamaya başlıyordu her şeyi.

Müsü Şahin maltızı getirdi. Yaktı.

Günlerin tozuyla bezenmişti masa. Sandalyeler de bir hayli yaz yağmuru yemişti. Toz ve yağmur izleri, kâtibimin gözyaşıyla ıslanmış kirli çocuk yanakları. Mutfağa gittim, salata doğradım. Mamma Anahit balıkları ayıklamış. Bahçede kömür koktu, balık koktu. Duman bastı. Çıktım, arka kapıyı kapattım. Müsü Şahin şarabı ustalıkla açtı. Radyoda fasıl başlamıştı.

Mamma Anahit, Müsü Şahin ve ben oturduk. Bol yeşil salata, uskumru, kırmızı soğan, beyaz şarap. Maltız hemen yanımızda duruyordu. Bacaklarım yandı. Sindi mi balık kokusu üstüme? Bu gece yıkanayım.

* * *

Mamma Anahit ile Müsü Şahin, sen gittin gideli el sürmemişlerdi birbirlerine, hep hissediyordum.

İlk bu gece, yukarıdaki yalnızlığımıza, uykusuzluğuma aldırmadan seviştiler. Ah, zevk düşkününü ihtiyarlar.

Mamma, hayatta rastladığım en âlem kadın. İkinci kocası bir İtalyan tayfasıymış. Mamma'ya âşık olup beş yıl İstanbul'da kalmış. Adamın karısı Feriköy'lere kadar gelmiş, söküp almış kocasını. Mamma ile tayfa, iki gün iki gece ayırlamamışlar birbirlerinden.

"Nerdeyse komşular evi basıp üstümüze su dökeceklerdi."

Yarın baban gelecekmiş gene. Veraset işi. Mamma ile Müsü Şahin'e rica ettim, benim yerime görüşecekler.

"Hakkını koruruz," dediler.

* * *

Baban kayınpederim, ev üzerindeki mülkiyet hakkından feragat etmiş. İntifa istiyormuş.

Hiçbir şey anlamadım.

Müsü Şahin bana anlatırmış.

* * *

Kalbim hâlâ soğumadı. Dün gece şeytan ile yan yana beni ziyaret ettiniz. Ağlaya ağlaya uyandım.

Mamma Anahit söyledi... Çarşı esnafından beni isteyenler varmış. Mamma'yı araya sokuyorlar.

Evim de var diye mi Mamma?

* * *

Mamma bir dergi getirmiş bana. Yandaki komşunun kızı sevinçle "bak, Pini var bu dergide!" diyormuş. Mahallemizden birisinin adı Radyo Dünyası'nda geçiyor.

Muhterem Bayan P. Sara-Feriköy: Sizin için bu güzel güfteyi bir kere daha derc ediyoruz.

NECATİ GÜNGÖR (1949, Malatya)

İlk ve ortaöğrenimini Malatya'da yaptı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini tamamlamadı. İlk öykülerini Malatya'da *Oluş* dergisinde yayımladı. Öyküleri dışında çocuk edebiyatının farklı türlerinde ürün verdi. İstanbul'la ilgili derlemeler, öykü seçkileri, anı kitapları ve söyleşiler yayımladı. *Bir Taşralının İstanbul Nostaljisi* ile 1993'te Abdi İpekçi Röportaj Ödülü aldı. Doğup büyüdüğü kentle ilgili *Anam Babam Malatya* adlı anı kitabı bir yanıyla kent monografisi özelliği taşımakla birlikte öykücülüğünün kaynakları hakkında ipuçları verdi.

Öykü kitapları: *Yolun Başı* (1973), *Sevgi Ekmektir* (1978/ 1979 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü), *Bu Sevda Ölmek* (1983), *Hayatımın Yedi Hikâyesi* (1984), *Unutulmaz Bir Kadın Resmi* (1986), *Sinema Kuşu Sevgilim* (1990/ Ömer Seyfettin Öykü Ödülü), *İyiler Genç Ölüyor* (1998/ 1990 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Hikâyemde Hayvan Var* (2002), *Üsküdar'a Gidelim* (2003).

Babam Sana Emanet

Evden gideceğim gün Hüsniye'yi karşıma alıp onunla konuştum: "Belki bir daha görüşemeyiz," dedim. Daha sözümün başında sesim tarazlanmaya başladı. Boğazımda dikenli bir şey vardı sanki, sözcükler ona takılıyordu. Hüsniye küçük mavi gözleriyle yüzüme bakıyordu. Öksürerek boğazımdaki dikenli şeyden kurtulmaya çalıştım. "Bu eve ya dönerim ya da dönmem bir daha. İkinizi de, bir daha görmek kismet olmayabilir. Ama kararım kesin, gideceğim. Gitmek zorundayım. Babamı sana emanet ediyorum! Biliyorum, üzülecektir... Yüreği yufkadır. Beni özleyecek; gittiğim için öfke duyacak... Belki hiçbir zaman bağışlamayacak... Ne kadar katı

görünürse görünsün, yine de yüreğinden ince bir su aktığını biliyorum. Katı görünmesi korkusundan! Gidersem beni tümüyle yitireceğinden korkuyor... Onu sana bırakıyorum. Her zaman göz kulak ol. Sıkıntılı zamanlardaki öfkeli hallerine aldırma. Babam iyi bir insandır. Gerçekte kimseyi incitmek istemez, bilirsin işte... Hadi hoşça kal! "

Hüsniye'yi gözlerinden öptüm. Dediklerimi ne kadar anladı, bilemiyorum. Olduğu yere kıvrıldı kaldı. Ben çıktım. Fazla bir yüküm yoktu. Olanları da bir tek bavula sığdırmıştım.

Avludan çıktım, dış kapıyı çektim. Babamın eve dönmesine daha çok zaman vardı. O hafta gündüzcü olduğu için, sabah gidip akşam dönüyordu istasyondan. Evimize, sokağımıza, sanki bir daha hiç göremeyecekmişim gibi son bir kez bakmak istiyordum. Ama sokakta birkaç çocuk oyun oynuyordu. Onlara görünmemek için hızla uzaklaştım. Benim bavulla evden çıktığımı görünce, mutlaka annelerine söylerler; onlar da, konuyu kurcalamak amacıyla babama sorar, üzüntüsünü artırırlardı.

Uzun sokağı boydan boya yürüdüm hızlı adımlarla. Sokağın iki yanında birbirlerine yaslanarak sıralanan evlerin ucuz perdeli pencereleri kapalı; kapı önlerinde çocuklardan ve köpeklerden başka kimse yoktu.

Kasabanın küçük çarşısına gelince, caminin gölgesinde bekleyen, kapısı açık dolmuştan içeriye önce elimdeki bavulu attım. Arka koltuğa gizler gibi yerleştirdim. Sonra da kendim geçip oturdum. Elimde bavulla beni kim görse, bundan bir anlam çıkarmakta gecikmezdi.

Ortaokulu geçen yıl bitirdim. Ama kasabamızda okuyacak başka okul yok. Erkek çocuklar, sınavlara girip yatılı okullarda okuma hakkı kazanabiliyorlar. Benim gibi kızlarsa, ya tarlada tapanda çalışır ya da evde oturup nakış işleyerek kismet bekler... Bizim çalışacak tarlamız da yok. Babam demiryolcudur. Kendimi bildiğimden beri istasyonun Cer Atölyesi'nde

çalır. Bir hafta gecici, bir hafta gündüzcü olur. Başka bir iş bilmez. İşini de sever. Bayramlarda bile iş giysisini üstünden çıkarmak istemez. Benim ısrar etmemle değiştirir. Cer Atölyesi onun ikinci evi gibidir. Orda iş arkadaşlarıyla yemek yapar, çay demler, uykusuzsa girer vagona yatar. İşe yaramaz bir vagonu kör hata çekerek içini dayayıp döşemiş, ev gibi kullanırlar.

Babama, evde oturup komşu kızlarla nakış işleme yarışına giremeyeceğimi, okumak istediğimi söyledim. Önce işitmemiş gibi davrandı. Söyler geçerim sandı. İsrar edince, açık açık karşı çıktı. Kız dediğin evinde otururmuş. Yok, elin oğlanlarının içine salamazmış. Dünya kötülüklerle doluymuş. Böylesi gerekçelerle beni caydıramadığını görünce, bu kez, "Hangi parayla okutacağım seni?" demeye başladı. "Yarın öbür gün emekli olursam, üç aylığımla anca ekmek alabiliriz!"

"Teyzem beni okutmak istiyor," dediğimdeyse, büsbütün köpürdü!

"Onların derdi seni okutmak değil!" dedi hınç ve nefret dolu bir sesle. "Onların derdi, seni benden almak! Biliyorlar ki, artık yetiştin. Biliyorlar ki, baba kız, birbirimize yetiyoruz... Şimdi de senin aklını çeliyorlar!"

Babam, dayılarımla da, teyzemle de görüşmüyordu. Annemin ölümünden sonra hiç yüz yüze gelmemişler. Vaktiyle annemin, babamla evlenerek kentten kasabaya gelişine de karşı çıkmış onlar. Ama annem ailesinin sözüne kulak asmamış. Babamın peşi sıra, ailesini geride koyup bu kasabaya gelmiş. Ailesinin, kendisine küsmesini göze almış. İki yıl sonra da, beni dünyaya getirirken yaşamdan ayrılmış annem!

Daha o zaman beni yanlarına almak istemiş, dayılarımla teyzem. "Kardeşimizin yavrusunu büyütelim de, avunalım bari," demişler. "Sen bakamazsın, sersefil olur ortalarda bu çocuk! Aç koyarsın, kirli bezini bile yuyamazsın! Yarın öbür gün evlenirsin, üvey ana eline düşer!" demişler.

Babam kulaklarını tıkaş bütün bu söylenenlere. Verememiş beni. Bir sütana bulmuş komşulardan. Kısmetliymişim anlaşılan. Sütananın bebeği kırk günlükken ölmüş; memelerindeki süt kalakalmış. Ben anasız bir bebek olarak kucağına verilince, dayamış ağzıma bereketli memelerini.

Küçükken, bayramlarda sütanamın elini öpmeye götürdü babam. Beni ne zaman görse ılgıt ılgıt yaş akıttırdı kadıncağız. Kim bilir, belki de beni gördüğünde kendi çocuğu aklına düşüyordu! Beni sever, saçlarımı okşar, ceplerimi rengârenk şekerlerle doldururdu.

Birinde, beni görünce gözyaşı dökmesinin nedenini sormuştum babama. "Sevincinden ağlıyor," demişti babam. "Senin gibi güzel bir kızı vaktiyle emzirdiği için, şimdi sevinç duyuyor olmalı."

Çocukluk işte, ben de inanırdım babamın bu türden açıklamalarına.

Sonra kocasının yanma, Almanya'ya gitti sütanam. Babamla birlikte trene bindirdik onu. Babam, sütanamın bavullarını, sepetlerini kompartımana kadar taşıdı, tek tek yerleştirdi. Tren görevlilerini bulup onu tanıştırdı. "Kızımın sütanası size emanet!" dedi. Evden getirdiğimiz kıymalı börek çıkınında, elinin kolayca erişebileceği rafa koydu. Ayaklarının dibine de koca bir damacana su getirdi çeşmeden taze taze. Her yaptığı şey için ayrı ayrı teşekkür ediyordu sütanam. Bir yandan teşekkür ediyor, bir yandan da eşarbinin ucuyla gözpınarlarında biriken damlacıkları siliyordu.

Trenin kalkacağını bildiren ilk düdük öttürüldüğünde, biz indik. Gözlerimizi kompartıman penceresine dikip beklemeye başladık. Tren usul usul kalkarken sütanamın eşarplı başı pencerede belirdi. Biz aşağıda, o, yürüyen trenin penceresinde karşılıklı el salladık birbirimize. Trenin son vagonu da istasyondan çıkıp uzaklaşınca kadar oradan ayrılamadık.

Bu uğurlayışın ardından, sütanamı bir daha hiç görmedim.

Babamın üstüne bir hüznün ağırlığı çökmüştü sanki. Cer Atölyesi'ne kadar hiç konuşmadı benimle. Benimse içim kıpır kıpır, böyle yolculuklara çıkmak, uzaklara, bilinmedik yerlere gitmek istiyordum.

"Baba!" dedim, yanı sıra yürürken.

"Ne, kuzum?" diye karşılık verdi. Ama beni dinlemiyor gibiydi.

"Biz niye trene binip gezmeye gitmiyoruz?"

"Ne, canım?"

"Biz, diyorum... Niye trenle gezmeye gitmiyoruz?"

"Biz mi?" Beklemediği bir soru karşısında şaşırılmış gibiydi.

"Hı-hı..."

"İstedığın zaman trene binebilirsin, kızım! Seni tutan mı var? Bütün trenler senin... Seni her zaman bindirmiyor muyum?"

Evet, bebekliğimde kimi günler beni de yanı sıra atölyeye getiriyordu; sütanamın başka işleri olduğu zamanlarda. Onarımı yapılan lokomotiflerle deneme sürüşüne çıkarken, bazen ben de onunla gidiyordum. Lokomotif, koca bir oyuncakmış gibime gelirdi. Çok eğlenirdim babamla birlikte makinist dairesindeyken. Hiç kimsenin, bizimki kadar büyük bir oyuncak olamaz diye düşünürdüm. Babam beni kucaklar, düdüğü öttüren teli çekmemi söylerdi. Küçük elimle tele asılırdım, ama bir türlü gücüm yetmezdi çekmeye. O zaman tele yapışan elimi avucunun içine alıp çekerdi babam. Boğuk bir sesle öterdi lokomotifin düdüğü. Aman ne sevirdim buna! Çığlıklar atardım. Bir daha yapalım isterdim aynı şeyi. Lokomotifi de böyle birlikte sürüyormuşuz gibi çalınılırdım. Babamın iş arkadaşları, Erkek Fatma diye ad takmışlardı bana. "Bu kız, eninde sonunda makinist olur!" diyerek gülerlerdi.

On yaşıma kadar Cer Atölyesi'ne gidip gelirdim. O yaşlarımda artık ev işlerine de el atmaya başladım. Okuldan çıkıp

eve geldiğimde yapılacak işler olduğunu görüyordum. Ortalığı topluyor, odaları süpürüyor, bardak tabak yıkıyordum. Yemeğimizi yine babam pişiriyor, yağlı tencereleri o yıkıyordu. Ama işten eve geldiğinde ortalığı toplanmış, çay bardaklarını yıkanıp rafa dizilmiş görünce, yüzüne yansıyan yorgunluğunu atıyordu sanki. Keyfi yerine geliyordu. Radyoyu açıyor, bir yerlerden yanık havalar bulmaya çalışıyordu. "Hele bir çay suyu kaynat da, baba kız, karşılıklı içelim!" diyordu.

Ben, dayılarımı ve teyzemi de on yaşımdan sonra tanıdım. Hatta, ilkokulu bitirdiğim yıld, evet... Yok, onların varlığını biliyordum da, yüz yüze gelmişliğimiz yoktu o zamana kadar. Dedim ya, babamla görüşmüyorlardı. Ne onlar bizim eve adım atıyordu, ne de babam onların kapısını çalıyordu. Teyzemlerin demiryolcu bir komşusu vardı; benimle ilgili haberleri ondan alıyorlarmış. Babamın bana iyi baktığını öğrendikçe, içleri rahatlıyormuş. Sonra bir gün, haber iletmişler babama, o demiryolcu komşularıyla. "Bebekliğinde sevemedik, bari çocukluk hallerini görelim!" demişler. Babam da nasıl olmuşsa, o gün iyilik damarı tutmuş bu unutulmuş akrabalarına karşı. Aralarındaki küslüğü bir yana bırakıp beni görmelerine izin vermiş. O, aracılık eden demiryolcu da, babamın çok eski bir arkadaşı: Fikret Amca. Gençlikleri bir arada geçmiş, demiryollarında çalışmaya aynı yıl başlamışlar. Yıllar içinde kardeş gibi olmuşlar. Zaten babama bu konuyu açsa açsa, ancak Fikret Amca çababilirdi.

Yine bir bayram günüydü. Bayramın ikinci günü. Böyle zamanlarda babam kendini geceye yazdırırdı, bayram günlerinde beni evde yalnız bırakmamak için. Yine öyle evdeydi gündüzün. Sabahleyin kalktığımızda: "Hazırlan da, Fikret Amcanlara gidelim," dedi. Başka bir açıklama yapmadı. Yeni dikilmiş yanardöner tafta entarimi, atkılı rugan ayakkabılarımı giydim. Bayramlıklarım. Belki akşam dönüşümde hava soğur, üşürüm diye beyaz hırkamı da aldım. Saçlarımı taradım ve çıktık. Babamı bekletmek istemiyorum; ama asıl

benim içimde bir sabırsızlık var. İçime doğmuş sanki. Bir an önce Fikret Amcalara gitmek istiyor canım.

Fikret Amca'nın karısı Hamdiye Yenge'yi pek severim. Şakacı, şen şakraktır. İnsanı daha görür görmez güldürmeye başlar sözleriyle. Hiç derdi, sorunu yok sanırsın. Annesiz büyüdüğüm için bana karşı özel bir ilgisi olduğunun da ayrımındayım. Acımayla karışık bir sevgi duyardı, bilirim.

Bizim kasabanın dolmuşları, Fikret Amcaların mahallesinin alt yanından geçer. Bindığımız dolmuş oradan geçerken indik. Yukarı doğru yürürken babamın biraz keyifsiz, biraz kaygılı bir hali olduğunu anladım. Ama pek de üstünde durmadım. Babamın böyle anlık hüznülenmeleri, bir gölge gibi siner üstüne bazen. Gönlünde soğuk rüzgârlar eser, bu da yüzünden okunur. Böyle zamanlarında suskunlaşır.

Yine öyle konuşmadan, Fikret Amcaların evine kadar yürüdük. Evleri iki katlıdır. Yukarıya, avludan ayakçakla çıkılır. Biri kapılarını çaldı mı, yukarıdan bakmadan açmazlar. Kapının ziline bastık, yukarı katın penceresine bakıyorum, kim başını uzatacak diye. Pencerenin perdeleri oynamadı bu kez. Fikret Amca sokak kapısına çıktı hemen. Bekliyorlar demek ki, diye aklımdan geçirdim. Kapıya çıktı ama, babamı içeri buyur etmedi Fikret Amca. Kapı önünde bayramlaştı, sarılıp öpüştüler.

Bana döndü babam; "Sen, Amcanın elini içerde öpersin!" dedi. "Benim uğrayacağım başka yerler var bugün. Belki de, Hamdiye Yengen bırakmak istemez seni bu gece..."

Ben şaşkınlık içinde babamın sözlerini anlamaya çalışırken, bu kez de Hamdiye Yenge çıktı geldi kapı önüne. Bir elinde şekerdenlik, bir elinde limon kolonyası şişesi. İyice afalladım!

İlk kez babam, Fikret Amcaların evine kadar gelip içeri girmiyor; ilk kez kapı önünde bayramlaşıyorlar ve kimse bundan rahatsız değil...

Bütün bunların önceden aralarında konuşulup kararlaştırıldığını öğrenecektim.

Babam kapıdan dönüp gidince, Fikret Amca bana, "Gel, kızım," dedi, "seni içeride bekleyenler var!"

Şaşkınlıktan bir şey düşüncecek gibi değilim artık. Aptal aptal ardı sıra yürüdüm, Fikret Amca'nın. Üst kattaki salonunda, yüzlerini ilk kez gördüğüm insanlar vardı; ama nedense ayağa kalkmıştı herkes. Aptallaşmam sürüyor olmalı ki, yaşça benden büyük bu insanların beni ayakta karşılayıp tepeden tırnağa süzüşleri bile aklıma kuşku düşürmüyordu! Daha ben onların ellerini öpmeden, Teyzem boynuma sarıldı hemen.

İşte o anda dank etti kafama!

Bu insanlar benim yakınlarım demeye fırsat kalmadı, kalbime sıcak bir duygu seli aktı! Kendimi tutamadım. Teyzemle karşılıklı ağlaşmaya başladık. Biz ağlaşınca, dayılarım, yengelerim, Fikret Amcalar, ordaki herkes ağlamaklı oldu! Sanki yıllar önce yitirilen kardeşleri yattığı topraktan kalkıp oraya gelmiş sanırdınız! Seviniyor, çığlık atıyor, hıçkırıyorlar... Gerçekten annem mezardan kalkıp gelse, herhalde böyle bir sahne yaşanırdı. Bunda, benim anneme benzerliğimin de etkisi olmalıydı.

Neyse... Orada bulunan herkesi saran duygu fırtınası bir süre sonra dindi. Kendimize geldik. Ama hâlâ Teyzemle kollarımız sarılı birbirine. Ayrılamıyoruz. Sık sık yüzüme bakıp iç geçiriyor Teyzem. Ben de gözlerimi onların yüzlerinden alamıyorum! Bakışlarımız birbirine kilitleniyor. Birini bırakıp ötekini inceliyorum doyasıya. Büyük Dayım daha sakın görünmeye çalışıyor, ama o da gözlerini alamıyor benden. Aziz Dayımın küçüğü Yavuz Dayım daha coşkulu; Teyzeme çıkıyor ikide bir:

"Hele kızımızı rahat bırak! Hepsi sana mı? Bizim de hakkımız var onda..."

"He vallah, hepimizin hakkı var!" diye destekliyor Aziz Dayım.

Bu arada, Teyzemin adının Gülgün olduğunu öğreniyorum. Annemin adı da Rengin'miş. İki kız kardeşin adlarının

uyaklı olmasını istemişler belli ki. Dayılarımın adları öyle, uyaklı.

Teyzem alçak sesle, aklındaki her şeyi soruyor kulağıma eğilip. Ötekiler karşı çıkıyorlar Teyzeme yine.

Paylaşamayan biri olmanın, anne yarısı Teyzemi, Dayılarımı bulmanın mutluluğu, şaşkınlığı, coşkusu, esrikliği başımı döndürmüştü o gün! Mutluluktan kendimi yitirdim desem, yalan olmaz! Daha sonraları kendi kendime hep sordum: Babamın bana beslediği sevgisi az mı geliyordu yoksa? Düşündüm ki, ondan değil, hayır. Babamın sevgisi tamdı; ama eksik olan, anne sevgisiydi bende. Sütanam kendi evladi gibi benimsemişti beni, hiç kuşku yok. Sütüne, analık duygusundan katıp vermişti. Yine de eksik kalan bir şeyler vardı işte. Hasta olduğumda mesela, çocukça korkulara düştüğümde, ne bileyim babamla paylaşamayacağım sırlarım olduğunda, yanımda bulunmasını istediğim anne değildi o. Teyzem, işte o, arayıp da bulamadığım anne sıcaklığıyla, anne sırdaşlığıyla yanımdaydı artık.

O günden sonra, zaman zaman Dayımları, zaman zaman da Teyzemi görmeme izin veriyordu artık babam. Bu yaşma kadar hayatta babamdan başka aile sıcaklığıyla sarılacağım bir yakınım yokken, birdenbire üç ailem daha olmuştu! Kendime güvenim arttı. İçimdeki yaşama sevinci çoğaldı. O bayram günü, yaşamım boyunca unutamayacağım gerçek bayramım olmuştu! Gözümün önündeki her şeyi başka bir gözle görüyor, beni çevreleyen dünyayı daha çok seviyordum şimdi. Büyüdüğümü, olgunlaştığımı hissediyordum. Okulda derslerimi daha kolay anlamaya başladım. Kimi hafta sonları ders kitaplarımı, defterimi kalemimi yüklenip Teyzeme gidiyor, onda kalıyordum. Çoğu geceler koyun koyuna, teyze yeğen gibi değil, ana evlat gibi birbirimize sarılarak yattık. Teyzemin iki oğlu olmuş, ama o, hep bir kızı olsun istermiş. Belli ki, benimle hem kız çocuk özlemini gi-

deriyor, hem de yitirdiği kardeşiyle yeniden buluşma mucizesini yaşıyordu!

Babam, akrabalarımızla görüşmeme izin verirken, bu kadar yakınlaşacağımızı kestirememişti belki. Arada bir, teyzemin ya da dayılarımın aldığı bir giysiyi üstümde görünce, yüzünün yıkıldığını, içinden kara bir gölge geçtiğini anlamıyor değildim. Ama ok yaydan çıkmış, görüşmemize kendi izin vermişti bir kez. Geriye dönemezdi. Her gelişmeyi, güç de olsa, içine sindirmek durumundaydı bundan böyle.

Elbette, bu olup bitenleri gönlünün bir yerinde biriktirdiğini bilemezdim. Ben, babamı alıştırdığımı sanırken, o, üç yıl boyunca katlanmış birçok şeye. Daha doğrusu katlanmış görünerek, içine atmış.

Ne zaman ki, Teyzemin evine yerleşip liseye yazılacağı mı işitti benden, işte o zaman yüreğindeki bendi yıktı! Bütün korkuları, kaygıları ortaya döküldü. Okumama karşı çıktı.

Başlarda onu kandırabileceğimi sanıyordum ama, konuşukça gördüm ki, babam, annemin ailesiyle görüşmeme izin verdiği ne neredeyse pişman olmuş durumda.

O zaman kendi kendime, "Bak kızım," dedim, "baban duygusal bir tepkiyle senin geleceğini kilit altında tutmak istiyor. Ya bu kasabadaki öbür kızlar gibi evde oturup, bütün gün pencere önünde nakış işleyeceksin ya da kendine bir ufuk açacaksın... Gerekirse, bu uğurda evden gidersin. Evden gitmen, babanı gönlünden çıkarmak anlamına gelmiyor. Bir gün kızını karşısında okumuş biri olarak görürse, kuşkusuz o da yanlısını anlayacaktır. Yine onun can dostu bir evlat olarak yanı başında yer alırsın... Kaldı ki, yanma gittiğin insan da bir yabancı değil, anne yarısı..."

İçimden verdiğim bu karardan sonra, artık konuyu babama açmadım. Onun incinmesini, istemiyordum bir yandan da... Dileğim, tez zamanda beni anlamasıydı.

Annem vaktiyle nasıl ki kentten kasabaya taşınarak ya-

kınlarının gönlünü yıkımsa, bu kez de ben kasabadan kente taşınarak babamın gönlünü yıkmayı göze alıyordum.

Yazık ki onu, Hüsniye'den başka emanet edeceğim bir kimse de yoktu çevremizde.

Hüsniye'yi, soğuk ve yağışlı bir günde sokakta bulup getirmişti babam. Parmak kadar yavruydu o zaman. Kirli tüyle-ri taraz taraz, mavi gözleri küçücük, korku içinde titriyordu. Gocuğunun cebine koymuş babam, ısınsın diye. Sıcak bir yer bulunca, sesini çıkarmadan sinmiş orda. Eve gelince cebinden çıkardı babam. Görür görmez hemen kaptım elinden! Şipşirin bir yaratıktı, avucumun içine sığacak kadar da küçük! Açlıktan parmaklarımı emiyordu zavallım. Babam taze yoğurdun içine ekme içi ufaladı. Çay kaşığıyla ağzına verdi. Nasıl saldırıyor, içimiz parçalandı. Ağzının kıyısından taşırarak yedi biraz. Sonra yine babamın kolu üstünde uyudu. Ona bir mindercik ayarlayıp sobanın arkasına yerleştirdik. Yerleşme, o yerleşme oldu!

Evin içinde canlı bir oyuncak gibiydi. Okuldan çıkınca koşarak eve geliyordum ki, bir an önce Hüsniye'ye kavuşayım. Geceleyin kalkıp, minderinde uyuyup uyumadığına bakmaya başlamıştım. Babamın kucağına da gidiyordu ama, asıl beni sahiplenmişti. Evin içinde nereye gitsem, oraya geliyordu. Kedi insana bağlanmaz, eve bağlanır derler ya, bizimki bu söze hiç uymuyordu. Omzuma çıkıp kulağımı ısıyor, parmağımı ısırmaya çalışıyor, eteğimden çekiyor, yaramaz çocuklar gibi hiç durmadan ilgi istiyordu. Zamanla duruldu ama. Büyüdükçe uslandı. Söz anlar oldu. Kızma sesimi ayırt etmeye başladı. Bir yeri tirmalarken mesela, "Yapma!" dedim mi, gerçekten duruyordu. Sokak kapısına kadar gidip, oradan bana bakıyordu; "Hayır, gitme!" deyince gitmiyordu.

Evin içinde, konuşmayan bir arkadaş oldu bana Hüsniye.

Evden ayrıldığımda yaz sonuydu...

Babam gibi Hüsniye'yi de çok özleyeceğimi biliyordum. Ama gitmezsem, dere kıyısında büyüyüp yine dere kıyısında çürüyen bir söğüt ağacına benzeyecektim.

Teyzem, babamı dinlemeyip okumaya karar verdiğim için beni anlımdan öptü. O ve Dayılarım, babama karşı, pek dile getirmedikleri bir utku kazanmış gibi sevinçliydim, biliyorum. Ama ben, yeri geldikçe, babamı gözden çıkarmadığımı söylüyordum açıkça. Doğrusu, onlar da bu konuyu hiç dile getirmiyorlardı. Teyzem, evinde bir oda ayırmıştı önceden. Okul giderlerimi de iki Dayım üstlendi. Kayıt yapılacağı gün, benimle birlikte okula kadar geldi Teyzem. Daha önce oğullarını da kendi kaydettirmiş. Eniştem, işinden başka bir şey bilmez; sabah gidip dükkânını açar, akşam da çıkıp evine gelirdi. Çarşı içinde kumaş dükkânı vardı eniştemin. Evin ve çocukların yönetimini tümüyle Teyzeme bırakmıştı. Teyzem o kadar egemendi ki kocasıyla iki oğluna; ne giyeceklerine, ne yiyeceklerine, dışarıda ne kadar kalacaklarına bile karar veriyordu. Yalnızca benim üstümde egemenlik kurmuyor, belki de böyle bir şeyle ürkütmek istemiyordu. Eniştem, zavallı, neredeyse akşam eve geldiğinde o günkü kazancının hesabını verecekti. Evde oturduğu yerden, dükkânın işlerine bile karışıyordu Teyzem. Dayılarımın büyüğü olduğu için, onlar da ablalarının sözünden çıkmıyorlardı çoğu kez. Sanırım bu yüzden Yengelerim, Teyzeme karşı biraz uzak ve soğuk duruyorlardı. Belli ki, ondan çekiniyorlardı.

Babamdan dinlediğim kadarıyla, annem çok uysalmış oysa... Kocasının sözünün üstüne söz kondurmazmış. Anladığım, kısa birliktelikleri süresince hiçbir tartışmaları, sürtüşmeleri olmamış. Öyle sanıyorum ki, annemden çok Teyzeme çekmişim ben. Babama bile boyun eğmediğime bakılırsa...

Fikret Amca, arada bir babamla ilgili haberler getiriyordu. İşyerindeki birçok arkadaşı, "Bırak çocuk okusun, geleceğine engel olma!" öğüdünde bulunuyormuş. O da bu öğütleri sus-

kunlukla, sanki onaylar gibi karşılıyormuş. Fikret Amca'nın demesi.

Bu haberler içime biraz su serpiyordu elbet. O zaman daha bir gönül rahatlığıyla derslere veriyordum kendimi.

Kış ortasında bir gün, beklenmedik bir şey oldu!

Babam çıkageldi! Hayır, Teyzemlere değil, Fikret Amcaların evine. Öğleden sonraydı. Okuldan gelmiş, odama çekilmiş ders çalışıyordum. Teyzem de mutfakta, akşam için bir şeyler hazırlıyordu. Kapı çalındı. Teyzem mutfaktan seslendi, "Ellerim yağ içinde, sen bakıver!" diye.

Kapıyı açtığımda, Hamdiye Yenge her zamanki şen şakrak halleriyle içeri giriverdi.

"Ne oldu, söylesem inanmazsınız!" dedi.

Birlikte mutfığa girdik. Teyzem de duysun istiyordu, ama asıl sözü banaydı.

"Tanrı bu adamın gönlüne bir şey düşürdü mutlaka! Büyük Tanrım! Ne güzel işleri var böyle..."

Merak içinde Hamdiye Yenge'nin ağzına bakıyorduk ikimiz de.

"Baban kalkmış bize geldi, biraz önce. Seni göresi gelmiş! Elbette anam, baba yüreği bu! Dayanır mı evlat özlemine..."

Ben duyduklarım karşısında kulaklarıma inanamıyordum. Teyzem, ikircimli duruyordu öyle ellerinin yağ bulaşığıyla. Ola ki, bu şakacı komşusu yine bir şaka yapıyor diye bir kuşku geçmişti aklımdan...

Ayakkabılarımı ayağıma geçirdiğim gibi fırladım evden. Hamdiye Teyzeyi bile ardımda bırakarak...

Fikret Amca'yla birlikte oturmuş kahvelerini içiyorlardı.

Kapıdan girer girmez, beş ayın biriktirdiği özlemle doğruca boynuna atlamışım!

Fikret Amca, "Kızım yavaş!" diye bağırdı.

Babamın elindeki fincan devrildi! İkimizin de üstü başı kahve lekesi içinde kaldı.

Hiçbir şey görecek durumda değildim! O an, kaynar kavana bile atlayabilirdim, evet! Umurunda olmazdı. Bir yandan da dişlerimi sıkıyordum, hüngür hüngür ağlamamak için. Babam, taş kesilmiş gibi sessiz. İğne ucuyla dokunsan patlayacak gibi dolmuştu içi, biliyorum.

Fikret Amca da öyle ayakta, gülsün mü, ağlasın mı, bilemiyor.

Dizinin dibine oturdum babamın. Gözlerim gözlerinde. Gözlerinin akı karası bulanık bir su içinde babamın. Belli ki kendini güçlkle tutuyor. Daha fazla tutamadı sanırım, göz-pınarlarından aşağı bir yaş sicimi uzandı. Sessizce ağlıyordu. Ben durabilir miydim o ağlarken!..

İki gün önce ev yanıyormuş az kalsın! Gece nöbetinden aç, yorgun ve uykusuz dönmüş eve. Sobaya kömür doldurup yakmaya üşenmiş. Yer ocağının içindeki çalı çırpıyı yakıp iki tane odun yerleştirmiş üstüne. Odunlar alev alıncaya dek biraz oturup dinleneyim diye düşünmüş o ara. Ama oturduğu yerde uyuyakalmış! Çırpılar alazlanmış, odunları tutuşturmuş. Çıtır çıtır yanan odunların ateşi büyümüş. Sıçrayan bir kıvılcımla ocağın davlumbazına bağlı perde alev alması mı? Ocaktan yayılan sıcakla iyice kendinden geçmiş babam. Sırtını duvara verip oturduğu yerde horul horul uyku çeker, bilirim. Yatağa kadar gitmeye bile üşenir yorgunluktan; üstündeki iş giysisiyle uyuyakalır.

Perde yanmış, etekleri oymalı davlumbazın tahtası da yanmaya başlamış.

Ah, canım Hüsniye! Çıkmış omzuna babamın, kulaklarını ısırmaya başlamış, bana yaptığı gibi. Uyandıramamış. Ellerinin derisini, parmaklarını tırmalamaya başlamış. Babam can acısıyla sıçramış uykunun dip yerinden... Bakmış, elleri çizik içinde, odayı duman sarmış! Neredeyse dumanla boğulacak... Alev davlumbazın tahtasını da kemirmeye başlamış bir uçtan...

Kapıyı açıp su kovaasını koşturmuş uyku sersemliğı içinde.

İçerinin dumanını dağıtmış. Uykusuzluk, yorgunluk uçup gitmiş üstünden babamın, yaşadığı o korkulu panik yüzünden. "Biraz daha geç kalsam, hem dumandan boğulacaktım, hem de yangının ortasında kalacaktım!"

Hemen kasabanın çarşısındaki kasapta almış soluğu. Koca bir koyun ciğeri sardırılmış. Hüsniye'ye ödül olarak! İzin gününde de kalkıp beni görmeye gelmiş.

"Ölüm yanı başımdan geçti!" diyordu, dingin bir sesle. "İçerde yanıp gitseydim, sen de kendini bağışlamazdın, biliyorum, hayatının bundan sonrası zehir zıkkım olurdu! Küslüğü, dargınlığı ortadan kaldıralım bugünden sonra. Biz, etle tırnak gibiyiz. Artık aramıza küslüğün gölgesi girmesin. Teyzene de, Dayılarına da benden selam söyle; kendilerine minnet duyduğumu özellikle belirt. Yeğenlerine sahip çıkmış olmaları, onların insanlığını gösterir. Aynen böyle söylediğimi anlat onlara... Sen de benim kınalı kuzumsun her zaman. Aramızda hiçbir şey geçmedi. Liseye de gitsen, üniversitelerde de okusan, yüreğimin köşesindeki yerin değişmez!.. İstedğin zaman evine gel, istediğin zaman Teyzene dön. Hüsniye'nden ayrı kalma. Onun da yeri gönlümün tahtıdır bundan sonra. Tanrı onu hayvan suretinde yaratmış ama, mayasına insanlık katmış sanki..."

Babam sözlerini bitirdiğinde içeriye derin bir sessizlik çöktü. Sanırım sözün bittiği yerde duruyorduk hep beraber.

SELİM İLERİ (1949, İstanbul)

1968'de Atatürk Erkek Lisesi'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı. İlk öykü kitabını on dokuz yaşındayken yayımladı, peş peşe çıkan üç öykü kitabından sonra romana ağırlık verdi, ama öyküyü bırakmadı. Başta roman, öykü, deneme, eleştiri, inceleme, anı olmak üzere edebiyatın her alanında yapıt verdi; yalnızca kalemiyle yaşayan sayılı isimlerden biri oldu. Yapıtlarının toplam sayısı altmışın üstündedir.

Her Gece Bodrum 1976 Türk Dil Kurumu Roman Ödülü, *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* 1991 Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülü, *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak* 2001 Orhan Kemal Roman Ödülü, *Uzak Hep Uzak* 2003 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. *Yaşarken ve Ölüirken* 1981'de Milliyet Sanat dergisinde yılın romanı seçildi. *Allahısarmaladık Cumhuriyet* adlı oyunuyla 1997'de Avni Dilligil ve Afife Jale ödülleri, *Kırık Bir Aşk Hikâyesi* senaryosuyla 1982 Sinema Yazarları Derneği Ödülü'nü aldı. 1999'da Gazeteciler Cemiyeti Kültür Sanat Ödülü'nü televizyon dalında, 1999 da Dialog Medya Ödülü'nü radyo dalında kazandı; *İstanbul'un Sandık Odası'na* 2005'te Yazarlar Birliği Hatıra Ödülü verildi.

Yazı hayatının başından beri edebiyat dergilerinde ve gazetelerin sanat sayfalarında imzası en çok görülen isimlerden olan Selim İleri, *Dünya Gazetesi*'nin sanat sayfasını ve *Argos* dergisini yönetti. Film senaryoları yazdı, radyo ve televizyonlarda edebiyat programları yaptı. Halen TRT 2'de "Selim İleri'nin Not Defterinden" adlı programı hazırlayıp sunuyor.

Öykü kitapları: *Cumartesi Yalnızlığı* (1968), *Pastırma Yazı* (1971), *Dostlukların Son Günü* (1975/ 1976 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Bir Denizin Eteklerinde* (1980), *Son Yaz Akşamı* (1983), *Fotoğrafi Sana Gönderiyorum* (2006)

Annemin Sardunyaları

Onlar açalı beri annen seni unuttu dedi babaannem.

Kel Asım Paşa'nın bahçesinden aşırılmıştı annem onları; sakız sardunyaları, her renkte. O bahçede hepsi açmışlardı. Biz oraya giderken karnım acıkmıştı benim, çok acıkmıştı. Yolda görmüştük köfteciyi; kenara çekmiş arabasını, altındı boruları, dumanlar çıkıyordu. Sakın babaannene söyleme demişti annem, sana sokakta köfte aldığımı, sonra darılırım demişti. Kel Asım Paşa'nın bahçesinde cüceler var. Ben gidince hep o cücelere bakıyorum. İki tane; birinin sarı pantolonu, mavi gömleği var. Öbürü yere uzanmış, çubuk içiyor. Hanımellerinin arasında taştan bir kızın boynuna mavi boncuklar geçirmişler. Saygın bir hanımefendidir o demişti annem, elini öpüp alınaya koymayı unutma sakın. Elimi öpme çocuğum demişti o buruşuk yüzlü, kıpkırmızı dudaklı kadın. Ben el öptürmesini hiç sevmem demişti. Biz Feridun Bey'in limonluğundan da aldıktı sardunya. Ama tutmadı. Babaannem anneme yükledi suçu, çok su verdi diye. İşemiştir dedi benim için. İşedin mi diye kulağımı çekti acıtıp. Kimseler yoktu bir ara yanımızda. Tebeşirle duvara çizdim. Kel Asım Paşa gelmeyecek mi dedim anneme. Dilini koparırım, sus diye bağırdı annem. Ama dilimi koparmazdı annem benim; köfte istediğimde altın bacalı köfteciden alırdı köfte, acı, baharlı. Büyüyünce n'olucaksın oğlum dedi o yaşlı kadın; çay içer misin dedi, şeker ye dedi, bonbon, saçların ne güzel kıvrıcık dedi, oynamak ister misin ablayla dedi, erler gibi saçları kesilmiş bir kızı gösterdi, hadi seksek oynayın birlikte dedi. O kızın yanağında al al bir yara vardı. Ben sustum. O yaşlı kadın sordukça sustum. O kıza sordum; büyük hanım kızgın maşa yapıştırdı dedi. Annem terleme dedi. Terlersen öksürürsün gene dedi. Büyük hanım,

annene ne söylüyor dedi o kısa saçlı kız. Asım Paşa'nın başı kel mi gerçekten dedim. Annemin gözleri kan çanağı gibiydi. Büyük hanım artık konuşmadan, sessiz oturuyordu. Gitmemizi bekler gibiydi. Hadi gidelim diye tutturmayacaktım, anneme söz vermiştim. Yoksa süt dondurması almayacaktı. Annemin elini öptü Kel Asım Paşa, babası yaşındaydı oysa. Kırmızı kurdeleli madalyalar takmıştı ceketinin yakasına. Birinde bir adamın resmi vardı. Putlu olanı vardı, onun kurdelesini maviydi. Valideniz hanımefendi nasıllar dedi ki Kel Asım Paşa. Hiç saç yoktu, kaşı da yoktu. Madalyaları vardı ama. Bıyıkları vardı. Aman bu köfteciler dedi büyük hanım, yanımızdaki inşaata geliyorlar, işçiler yer öğleleri, eşek eti midir nedir? dedi. Kokudan geçilmiyor dedi Kel Asım Paşa, telefon edeceğim belediyeye dedi. Annem önüne bakıyordu. Pek terbiyeli, ama dilsiz dedi bana dönüp büyük hanım. Kel Asım Paşa yakalayıp zorla kucakladı. Bacakları bir türlü kapanmıyordu bitişip. Elleri kemik kemikti. Soluğu da kokuyordu. Size gül versinler hanımefendi demişti Kel Asım Paşa, Ganimet gül makasını getir demişti. Böyle süslü bir makas getirmişti yanağı maşalı kız, kocaman. Koncaları kesme kız demişti buruş buruş yüzlü kadın, parmağını sallamıştı dik dik. Annem cüceli bahçeye inmişti taşlıktan. Elimden tutuyordu. Hava kararmıştı. Eve gidelim diye fısıldadım. Gideceğiz demişti annem. Dönüp bakmıştı Kel Asım Paşalara; birden çantasına iki üç sardunya koparıp koymuştu. İnsanlar arsız oluyor demişti büyük hanım, biz çay içerken. Kapıdan geçiyorlarmış, hem de sizin bizim gibi insanlar, öyle köylü filân değil, Ganimet'e baktım bir, çarık çekti desem değil, o kopasınca elleriyle, bildiğiniz gibi değil efendim, küçük yaşta derede çayda çamaşır yıkamaktan mor mor damarlar çıkıyor hepsininkinde, bu geldiği vakit bit içindeydi inanın, elektrik düğmesine basınca şaşırıyordu, ödü kopuyordu elektrik düğmelerinden, cânım rozaları kırıyor dikenlerine aldırılmayıp, o rozaları Paşa'ya Paris'in en büyük nebatat bahçesinden göndermişlerdi. Babaa-

nem gene üstünü kirletmiş bu dedi, düştün mü dedi. Nasıl oynatır seni Nezihe Hanımefendi beslemeyle dedi. Ben beslemeyi çok sevdim dedim. Babaannem sevmedi diye sevdim. O kız beni yere itmişti, seksek oynarken mermer taşımı çalmıştı. Annem ağlıyor demişti gülerek. Asım Paşa Hazretleri geldiler mi yanınıza diye sormuştu babaannem. Gelmedi dedim, yalan söyledim. Mermer taşı sinemalı arsadan almıştım, öylesi tekti. Bu çocuğu yalana sen alıştıırıyorsun dedi babaannem. Senden öğrendi bütün kötülükleri. Ben o adamın Kel Asım Paşa olduğunu bilmiyordum dedim. Annem anlatmıştı; Kel Asım Paşa'nın karısı o evde maymun beslermiş bir zamanlar. Sonra kaçmış maymunu. Annem sardunyaları dikmişti hemen o akşam; Feridun Bey'den aldıklarımız tutmadıydı demişti bana. Ben balkonda kum kaşıklamıştım; su döküp tünel yapmak istedim ama, olmadı, dağılı dağılıverdi. Açacak demişti annem, bütün kış savaşacak toprakla, sonra açacak, çividî, sarı; bunların yapraklarını ovalarsan elinde, sakız sakız kokar demişti. Şimdi olmaz demişti, yaz gelince, çok yaprakları olunca. Ben o gece anneme ben babamı, babaannemi sevmiyorum dedim. Böyle söyleme dedi annem, baban seni çok sever dedi. Babaannem diyor ki, nesi var diyor, etsiz butsuz bir kızdı, görgüsüzdü diyor, nelerine güvenirler bilmem ki. Otuz beş yaşında daha, tam yaşı erkeğin otuz beş; olmazsa bu çocuğa ben bakarım diyor, herkes peşinde babasının diyor.

FERİDE ÇIÇEKOĞLU (1951, Ankara)

Ankara Maarif Koleji'ni, ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi, yüksek lisansını aynı fakültede yaptı. Pennsylvania Üniversitesi'ndeki "Ütopya ve Kent Tasarımı" konulu doktora çalışmasını 1976'da tamamladı. Gazi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. Mimarlık, yayıncılık, edebiyat ve sinemayla ilgilendi. Öykü dışında roman, deneme, inceleme alanlarında ürün verdi; film ve televizyon senaryoları yazdı. 1999'dan bu yana Bilgi Üniversitesi'nde öğretim üyesi.

Öykü kitapları: *Sizin Hiç Babanız Öldü mü* (1990), *100'lük Ülkeden Mektuplar* (1997).

Sizin Hiç Babanız Öldü mü?

O akşam onu yemeğe çağırmayı unutmuşlar. İlk kez.

Karanlık inerken oyunun en tatlı saati. Her akşam o vakitler yüreğinde kavak yapraklarının pırpır. "Biraz daha, biraz daha!"

O zamanlar Yenimahalle'nin evleri ağaçlar arasında, iki katlı. 1950'lerin Ankara'sı. Naylon jüponlarla plastik mandallar Tuslog'dan Hergele Meydanına inmemişler daha. Çocuklar, babalar eve dönmeden çağırılır, el ayak yıkanıp sofraya öyle oturulur.

Ağabeyimle ablam neden görünmediler ikindiden bu yana? Anneme niye limon kolonyası koşturdu komşu Nuriyanım teyze? Hava kararınca kızkardeşim kendiliğinden girdi, ama ben girmem eve. Ayağımın burnuyla topa, top duvara, ayağımla topa, top duvara... Beşinci duraktan doldurulmuş fileleriyle babalar teker teker evlere. Nereye kayboldu bütün arkadaşlarım?

Ne kimse bir şey söylemiş ona, ne de o bir şey sormuş kimseye. Karanlık koyulaşana kadar duvarla öylece top oynamış tek başına. Çok sonraları düşünmüş, peki ya çok özlersem babamı, nasıl görürüm onu diye. On üç yaşındayken kırk sekiz yaş ölünebilecek kadar çok, ölüm bilinemeyecek kadar uzak.

Aynı yıllarda bizim evimiz Kocatepe’de. Koca bir cami kümbetinin Ankara’ya abanmasına çok var daha. Kocatepe yemyeşil, çaprazımızda Hindistan, hemen altımızda bahçemize komşu Bulgaristan sefaretları. Bahçede koca bir taş havuz, çevresinde mor ve beyaz zambaklar. Konuşmaya sefaretle bizim aramızdaki bir dizi kavağa bakarak başlamışım. Dizin en sonundaki cılız kavağı okula gidene kadar “en küçük Bulgar” sanmışım.

Benim o yıllardaki tek derdim uzun sarı saçlı Bulgar kızının incecik beli. Gerisi iyilik güzellik, el bebek gül bebek. Yaz oldu mu akşamüstleri Kızılay’da piyasa. Kızılay Parkının atkestaneleri altında çekirdek, Pek-Pak Pastanesinde ayaklı madeni kaplarda çikolatalı dondurma. Sade istemem, vişne de koymasınlar. Kış oldu mu, aman üşümesin. Ev sobalı, büyüğünü önceden haber ver. Tuvalet benden önce Alaeddin gaz sobası girer. Sonra, “baba, bittii...”

Haber verirdin, gaz sobası taşırdım tuvalet. Sen çağırana kadar kapı önünde, elimde köşesine çiçek işlenmiş taharet bezinle nöbette. Çabuk yetişeyim ki ağrımam bacacıkların. Nasıl kıyıp da vurdular tabanlarına?

Yenimahalle’deki evin ardında sebze bahçesi. İş dönüşü çilingir sofrası fasulyelerle mısırlara nazır. Bir fasulye, bir mısır, ki tutunsun biri öbürüne. Dört kardeş babayla birlikte tepsinin çevresinde. Lokma verilirse alırlarmış, el uzatmak sığmazmış adaba.

Ablama tek zeytin, ağabeyime bir lokma peynir, kızkardeşime çeyrek salatalık, sucuğu bana denk getirirdi her seferinde. Daha önceleri, Saksı Sokaktaki evde bahçe yoktu, babam bazan Esenpark'a götürürdü bizi. Kendine bir duble, dördümüze birer gazoz. Fasil dinlerdik batan güneşe karşı.

Esenpark da yok artık. Yerinde, Altındağ Belediyesi için bir lenduha, kale girişini tıkamakta. Hacettepe'nin üzerinden, ki ilk yaradır eski Ankara'yı kanatan, Kocatepe Camiiyle bakışıp dururlar, iki suç ortağı gibi.

Onların Saksı Sokaktaki evinden bize kalan, ot minderlerin üzerindeki işlemeli örtülerdir, şimdi yatak odamıza perde. Bir de yüksük rakı kadehiyle batan güneşe karşı dinlenen fasıl. Ve hâlâ babasının elidir sucuğa her uzanan, bilirim.

Benim babam sigara, içki koymazdı ağzına, ağabeyi İzmir'deki halı mağazasını batırmış içki ve kumar yüzünden, öyle derlerdi. İmrenirdim rakı içen babalara, çocukluk işte. Son gece eğilip öptüm, "İçki kokuyor ağzın, hem yine çok sigara içmişsin," dedi. Kızdım içimden, hâlâ yaşıyordu. O gece annem beklemiş başını sabaha kadar. Karşıdaki kebabçının durmadan yanıp sönen neonları, yarısı yeni yeşeren akasyalarla perdeli: ...bapçısı, ...bapçısı, ...bapçısı... Bak ecel teri de geldi işte, hoşça kal. Tamam!

Ertesi gece dişlerimi fırçaladım, ne içki, ne sigara. Eğilip öpsem, sevinse... Ama nerde?

Kendimi bildim bileli her yıl haziranı beklerdi. Haziranı gördü mü o yılı güvencede bilirdi. Göremeyeceği ilk haziranı düşününce gözlüğünü çıkarıp, dörde katlı ütülü beyaz mendiliyle gözlerini silerdi. Ağlayan baba istemez, gözyaşını zaten pek bilmez, terslenirdik. Ege şivesiyle işi şakaya vurup bizi güldürürdü: "Kendi ölümünüze ağlaman evlâdım!"

Dörde katlı o beyaz mendil çocukluğumun ayrılmaz parçası. Üşenir mendil bile taşımazdım, yaşamın tüm yükleri

gibi mendil de babamın görevi. "Bir iyiliğin var, ne zaman burnum aksa mendilin hazır," beş yaşımın sonraları sürüp giden esprisi.

Çeyrek asır sonra aynı espriyi bire ikilik karanlık bir hücrede avuç içi kadar kâğıda kargacık burgacık karalayacağım. Tepemde bir polis memuru, babamın bana ulaştırabildiği ilk torbada bir kilo elma, bir kilo portakal, uzun yün çorap, bir de kazak, balıkçı yakalı. Bademciklerimi düşünmüş belli. Soğuğu aynı yerlerden alırız baba-kız, kulaklarımız ve boğazımız netameli.

Öyle berbattı ki yazın, bu benim kızımın değil, diye bağırıp çağırdım kapıda. Hiç aklıma gelmedi seni hırpalamış olabilecekleri. Hep derlerdi ama inanmazdım. Ben bu devlet için hâkimlik, savcılık yaptım! Belki hırsızları filan dövüyorlardır karakollarda. Ben bile iki tokat atmıştım, doğru, infaz savcısıyken özel iznimle çıkıp firar eden bir mahkûma. Hâlâ içim yanar, kimbilir ne derdi vardı köyünde. Ama sana... İnanamıyorum be hayatım!

Onsuz geçecek ilk haziranın arifesindeki o ilk nisan gecesi hiç ağlamadım. Yalnızca gözlerim doldu, domatesli pirinç çorbasını görünce, aynı sahanda ısıtmıştık bir gece önce, iştahım yok, deyip yememişti. Sonra, o durdu yanımda, sabaha kadar elimi tuttu. Hem babam, hem oğlumdu.

Keşke görebilseydim babanı... Resimlerine bakıyorum, sonra sana... Babanın mektubusun sen de, benim gibi. O gece, senin elini tutarken, otuz yıl öncesine gittim. Ayağımla topa, top duvara, ayağımla topa, top duvara...

Çok sonraları, ağladığımda doludizgin, kaç haziran geçmişti aradan onsuz? Cemal Süreya'nın ölümünü haber aldığım gün, şiirlerini karıştırıyorum ki... Hiç görmemişim içlerinden

birini: "Sizin hiç babanız öldü mü?" Demek babam sağken okumuşum bu şiirleri:

Yıkadılar aldılar götürdüler
Babamdan ummazdım bunu kör oldum

Ben ağlıyorum sümük tükürük, elimi uzatmışım sanki dörde katlı beyaz bir mendil umarak. Elimi tuttu yine, ama nerden bilsin mendili? O zaman çöktü içime bir kez daha, demek bundan böyle mendil taşınacak.

Nefret ederim her tür törenden. Ne düğün, ne cenaze. Babamın cenazesine gitmişim elbet, ayıp olmasın diye. Bir cenazeye daha gittim durup durduk yerde, Cemal Süreya'nınkine. Topu topu iki cenazeye gittim hayatımda zaten, üstelik herhalde hiç benzemezlerdi birbirlerine.

Cemal Süreya'ya göre, "Ankara Ankara. Ey iyi kalpli üvey ana!" Oysa babam, Atatürk'ün başkentidir diye gönül vermişti Ankara'ya. Son demine kadar terk etmedi, sanki o Ankara'da kalsa irtica geri adım atacak. Kocatepe Camiinde bir kadir gecesi. Yollara park edip gitmişler, doğum doktoruna yol açmayan düşman bakışlı çember sakallar. "Mevlüt doğumdan ulvi!" Onuncu yıl marşını liseli heyecanıyla söylediler hâlâ, biraz da seksenlerin sakal tipi nedeniyle mi küstü hayata?

Atatürk'ün başkenti için kahroldu en çok, yine de toz kondurmadı devletin geçmişine. İnanmaz göründü devlet eliyle atılan falakaya, verilen elektriğe. Görüntünün gerisini ortaya dökabilen, prostat ameliyatının narkozu.

Elektrik verdiler bana, hepsini birer birer duydum hayatım. Doktor değil bunlar, katil... Bir şeyim yoktu benim, iki aspirin bir müshil içsem iyileşirdim. Üstelik bir şey de bilmiyorum. Neden hâlâ sorup duruyorlar, niye elektrik veriyorlar hâlâ, belkemiğimde bir ağrı, üzerime abanıyorlar...

Çoğunu yeni anımsıyorum bunların, yazarken ancak. Vathi köyündeyiz. Vathi, köyün eski, Rumca adı. Ne zaman Turan-köy etmişler tabelaları? 12 Mart sonrası mı, yoksa 12 Eylül mü? Belki çok daha eski. Şu anda öylesine huzurlu, sanki yıkımlar ve darbeler görmemiş ve görmeyecek gibi. Çardaklarda soğan bağlayan kızlar, kadınlar. Sohbetler düğünler üzerine. "Gitmedi benim adam muhtarın düğününe. Kimse gelmeyecek bizimkine." Çınarların altı kırmızı soğan yığınları. Denizde eylül güneşi, karşıda Marmara Adası.

"Girsene denize, su çok güzel. Sonra yazarsın, sanki acelesi var."

Ne yazdığımı bilmiyor. Bilse, gelir mi babamla babasının kâğıt üzerindeki sohbetlerini dinlemeye? Kalemimi bırakıp denize yürüyorum. Yürüyorum, yürüyorum... Daldırıyorum başımı. Suyun bir karış altında açıyorum gözlerimi. Güneş kirpiklerimde binbir parça. Güneş neden bin parçaya bölünür, bilir misin?

Kapıyorum, yeniden açıyorum gözlerimi. Kapkaranlık! Açıyorum sandım da açmadım diye korkup dokunuyorum gözkapaklarıma... Gözlerim açık, kör mü oldum yoksa? Fırlayıp çıkarıyorum kafamı sudan. Yanı başımda bir sandal, sandalcıyı görüyorum önce. Kör olmamışım demek, seviniyorum. Ama ortalık gerçekten karanlık, gece.

Anımsıyorum, sandala biniyorduk, mehtap sefası yapmaya. Küçük bir sandal, annem, babam, kardeşim ve sandalcı yerleştiler. Babam biraz tedirgin, sevmez denizi, yüzme de bilmez. Biz ısrar ederiz gir diye, direnir. İlkokuldayken denize götürmüşler, İzmir'de İnciraltı Plajına. Bir arkadaşı boğulmuş, çıkarıp sudan uzatmışlar upuzun. Kendi girmiyor, bizim girişimizi de huzursuz izliyor. Çok yalvarmasak razı olmazdı sandala binmeye, hele böyle gece vakti... Peki ama ben niye denizdeyim? Zihnim niye karışık?

Gündüz de karışık birşeyler olmuştu bugün. Gündüzü anımsamaya çalışıyorum. Öğlen yemek yiyorduk, iskeleye

bakan meydanda. Köfte ve çoban salata. İskender Beyler motorla plajdan döndüler. Karısının bacağı sakat, yazık. Babam evham yaptı tanıştıklarından bu yana.

Aman evlâdım dikkat edin! Banyoda ayağını yıkarken olmuş. Görünmez kaza, Allah korusun! Bacağını kaldırmış lavaboda yıkamaya, indirirken kayıvermiş. Yer ıslakmış herhalde, olacağı var işte. Kaç kere alçıya almışlar, yeniden kırmışlar. Allah doktorların eline düşürmesin! Hekime, hâkime muhtaç etmesin derler, ben içindeyim, bilirim...

Önce İskender Bey tırmanıyor iskeleye. Elini uzatıyor, karısını çekecek. Gücü yetmiyor, kadın geriye kayıyor. Ayak tırnakları pedikürlü, koyu kırmızı cilâ, uzun tırnak. Toparlayamıyor kendini, tırnağı takılıyor iskeleye. Biz tabii sonradan görüyoruz yerinden sökülmüş kanlı tırnağı. Köfte ile salata yer ve gazoz içerken iskeledeki kargaşayla yerimizden fırlıyoruz. Günün konusu oldu İskender Beyin hanımının sökülen tırnağı. Kaptanın pansiyonunda ve iskeleye bakan Yakamoz restoranda herkes bunu konuştu. Gazeteler gelene kadar.

Derken gazeteler geldi ve bomba patladı: Marilyn Monroe intihar etmiş. Ben ağlamadım ama İskender Beylerin kızı ağladı. "Bazıları Sıcak Sever"i yeni görmüş, çok sevmiş. Hem de içini çeke çeke ağladı. Annesinin tırnağına bile ağlamamıştı, ben şaşım.

Bir yandan sökülen ayak tırnağı, bir yandan Marilyn Monroe... Denize de gidemedik. Motor bulup Erdeğe yolladık İskender Beyleri. Adanın arka yanına yürüdük akşamüstü. Mısır tarlalarının oraya. Kazanda mısır kaynatıyorlardı, aldık. Babamın elinde hırka torbası. Üşürsek giyelim diye dördümüzün hırkaları. Öğleden sonra denize giremedik ya, kardeşimin surati asık.

Karşıdan iki çocuk geliyor, babam kardeşime diyor ki, "Bak şimdi, nasıl korkutacağım onları..." Koşmaya başlıyor

birden, bir elinde hırka torbası, öbüründe mısırı. Hem koşuyor çocukların üzerine, hem marş söylüyor:

“Güzel İzmir Anadolu,
Kalbim senin için yara dolu...”

Nasıl kaçıyor çocuklar, hem kaçıyor, hem yine de ara sıra arkalarına bakıyorlar. Büyük olan küçüğünü çekiştiriyor bir yandan: “Yürü lan!”

Kardeşim gülüyor kahkahalarla. Keyfi yerine geliyor, akşam için pazarlık yapıyor: “Ama gece sandala bineceğiz, tamam mı?” Çünkü dün gece binememiştik, babam korktuğu için.

Sandala biniyorduk. Geceydi. Ben biniyordum en son. Ama niye suyun içindeyim? Sandalcının sesini anımsıyorum: “İskeleyi kendine çek, kendine çek iskeleyi!” “Eyvah, düşecek,” diyor annem. Yakalamaya çalışıyor. Ayaklarım sandalda, ellerim iskelede, gittikçe açılıyor sandal. Suya bakıyorum, su karanlık. Büyüyor su, yakınlaşıyor, Düşüyorum.

Suyun altında açıyorum gözlerimi. Kapkaranlık. Fırlayıp çıkarıyorum kafamı sudan. Yanı başımda bir sandal. Sandalcıyı görüyorum önce. Sonra babamı. Adımı haykırıyor, sandalın içinde ayağa kalkıyor ve suya atlıyor. Ama yüzme bilmez ki babam...

Çekip beni sudan çıkarıyor. Su topu topu göğsüne geliyor babamın, ama bilmiyordu atlarken. Ya derin olsaydı, İnciraltı’ndaki arkadaşları gibi...

Elbiseme bakıyorum, beyaz üstüne grup grup renkli topolar ve basketbol potaları. Renkleri akmış topların, kırmızı, mavi, yeşil, yol yol. Yazık, yeni dikmişti annem bu elbiseyi. Kumaşını ben beğenmiştim, poplin. Biraz da pahalıydı, Menekşe mağazasından. Bulvar Pasajından çıkınca hep şaşırır annem, Menekşe Büyük Sinema yönünde mi kalır, yoksa sol tarafta, Trakya Şarküterinin orda mı.

Sudan çıkıyorum...

Arkama bakıyorum, babamı da çıkardılar mı iskeleye diye.

Babam yok. Üstelik gündüz. Hem burası Marmara Adası bile değil. Babam yok, babam nerde?

Bir adam, ak saçları aslan yelesi, 45-50 arası, tam babam yaşlarda. Ama benzemiyor babama. Bir kadına sesleniyor, suya girmesi için.

Kadın sahilde tek başına oturmuş, birşeyler yazıyor. Gözlüğünü çıkarıyor, kâğıt bir mendille kuruluyor gözlerini. Bana birini anımsatıyor, çok iyi tanıdığım birini... Burnunu silerken bana bakıyor, gözleri sanki babam.

Gözlüğünü takışma bakıyorum. Aynı babam gibi.

CEMİL KAVUKÇU (1955, İnegöl)

İlk ve ortaöğrenimini İnegöl'de tamamladı; 1976'da İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Uzun Yıllar MTA Sismik-I gemisinde çalıştı. Marmara Denizi'ndeki araştırmalara katıldı.

1980 sonrası öykücüler kuşağının en verimli kalemleri arasında yer aldı. *Adam Öykü* dergisinin 1996'daki kuruluşunda "en beğenilen öykücü" seçildi. Öykü dışında, roman, çocuk kitapları, deneme, otobiyografi alanlarında yapıtlar verdi.

Öykü kitapları: *Pazar Güneşi* (1983), *Patika* (1987, Yaşar Nabi Öykü Ödülü), *Temmuz Suçlu* (1990), *Uzak Noktalara Doğru* (1995/ 1996 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Yalnız Uyananlar İçin* (1996), *Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak* (1997), *Dört Duvar Beş Pencere* (1999), *Gemiler de Ağlamış* (2001), *Başkasının Rüyaları* (2003/ Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü), *Mimozada Elli Gram* (2007).

Ablam

Ne zaman evimizin önünden motosikletiyle geçse, ablam hemen pencereye koşardı. Ardından da ben. Nam Kadir, derlerdi; öbür Kadirlerden ve delikanlılardan başkaydı. Onun motosikleti gibi kimsede motosiklet yoktu. Kırmızıydı. Pırıl pırıldı. Geceleri rüyalarım girerdi. Kapının önünde, 'pıt pıt pıt' diye usulca çalışırken görürdüm onu. Koşar binerdim, arkamda da ablam. Uçar giderdik.

Nam Kadir, benzin deposunun üzerine hafifçe eğilmiş olurdu; geriye taradığı ıslak saçlarıyla, kapkara güneş gözlüğüyle hiçbir pencereye bakmadan geçip giderdi sokaktan. Bazen o kadar hızlı geçerdi ki, göremezdik bile. Halıcının kopuk oğlu, derlerdi. Dükkâna bir gün bile uğramadığını, babasının

parasını yediğini söylerlerdi. Ablam onun için 'çok yakışıklı' derdi. Artist gibiymiş. Tülünü araladığımız pencerede, onun ardından bakardık. Ablamın gözlerinin içi gülerdi. Sarılır beni öper, öper, öperdi. Küçüktüm, aklım ermezdi. "Canım," derdi bana. Başka zamanlar değil de, nedense Nam Kadir geçtikten sonra söylerdi bunu. Canım. Ablamla aramızda küçük bir oyundu bu; Nam Kadir'in evimizin önünden geçtiğini, bizim de pencereye çıkıp ona baktığımızı hiç kimseye söylemeyecektik. Hele babamla abime hiç. Hele hele abime hiç mi hiç. Annemden hem korkardı, hem de korkmazdı ablam. Çünkü annem Nam Kadir'in sokağımızdan geçtiğini, ablamın da pencereye çıkıp ona baktığını hem bilirdi, hem bilmezdi. Ama olsun, hiç kimseye söylemeyecektik. Yemin et, derdi. Valla billa, derdim. İki gözüm kör olsun de, derdi. İki gözüm kör olsun, derdim. Sarılıp beni göğsüne bastırır, derin derin içini çekerdi. Ne güzel kokardı ablam. Büyüyünce benim de öyle bir motosikletim olacaktı ve ablamı arkama bindirip çok uzaklara götürecektim.

Onun evden çıkmasına, çarşıya pazara gitmesine pek izin verilmezdi. En yakın arkadaşları, karşı komşumuzun kızı Nezahat Abla ile bir sokak ötede oturan Arnavutların kızı Aysel Abla'ydı. İkisi de ablamdan büyüktü. Birbirlerine 'aret' derlerdi. Ölünceye kadar arkadaşlık gibi bir şeymiş. Ahiret ile bir ilişkisi olup olmadığını sormuştum, ablam omuzlarını kaldırıp dudağını bükmüştü. Bilmiyordu. Nezahat Abla daha çok gelirdi. Yanakları kıpkırmızı, toplu bir kızdı. Çok iri gözleri vardı. Ördüğü siyah saçları, omuzlarından göğüslerine doğru inerdi. Üst kattaki odaya kapanır bir şeyler konuşurlardı. Gizli şeyler konuşurlardı ki, beni yanlarına almazlardı. Ben de, "Abime söyleyeceğim," derdim. Ablam ondan çok korkardı, babamdan bile çok. O zaman, "Gel," derlerdi. Harıl harıl çeyiz hazırlarlardı. Oyalar, danteller, aklımın ermediği birçok şey. Bir yandan elişi yapar, bir yandan sakız çiğnerlerdi. Kocaman

kocaman balonlar şişirirlerdi. Bir şeyler fısıldaşır, kıkır kıkır gülüşürlerdi. Nezahat Abla, benim onların yanında oturmamdan hoşlanmaz, "Sen çıkıp sokakta oynasana," derdi, "ne işin var aramızda." Ama ben ayrılmazdım yanlarından. "Ne meraklı şeysin sen be; kız olmalıymışsın, anan seni yanlış doğurmuş," diye çıkışırdı. Ablam saçımı okşayıp gülerdi, "Amaan, otursun be ablası," derdi, "ne zararı var bize." Nezahat Abla'yı sevmezdim. Düğününde, kadınlar için yapılan kına gecesine beni de götürmüştü ablam. Oynamış, oynamış, yorulmak nedir bilmemişlerdi. Aylar sonra bize geldiğinde tanıyamamıştım Nezahat Abla'yı. O kocaman gözleri küçülmüş, kırmızı yanakları solmuştu. Ablama bir şeyler anlatıp ağlamıştı. Sarılmışlardı. Ablam uzun uzun sırtını sıvazlamış, bir çocuğu yatıştırmaya çalışır gibi okşamıştı onu.

Ablamın teyel ipliği ya da ibrişimi biter, alışveriş için çarşıya gitmesi gerekirdi ama, tek başına göndermezdi annem. Birlikte giderlerdi. Nezahat Abla'yla Aysel Abla'ya annemden söz ederken, 'jandarmam' derdi. Abimse gardiyanıydı onun. Çünkü ablam çok güzeldi; göze gelmesinden, çarşının orta yerinde kaçırılmasından korkarlardı. O, iyi yerlere, zengin kocalara layıktı. Her şeyin bir zamanı vardı; ablam henüz evlenecek yaşta değildi.

O gün, annem hastaydı, çarşıya gidecek hali yoktu da yanma beni katmıştı. Ablama, önüne bakarak yürümesini, çevresiyle ilgilenmemesini, davranışlarına çok dikkat etmesini tekrar tekrar anlatmıştı. Sonra da beni sıkılamıştı; başını önünden kaldırıp sağa sola bakarsa eve döndüğümüzde söyleyecektim. O da babama söyleyecekti. Babam da ablamı eşek sudan gelene kadar dövecekti. Döverdi de. Bir keresinde benim önümde dövmüştü. Çok küçüktüm, ama hatırlıyorum; ablam, "Bir daha yapmıycam," dedikçe vurmuştu babam. Ne yaptığını bilmiyordum. Ablamın kötü bir şey yapacağına inanmıyordum. Annemin arkasına saklanmıştım. "Bu yaştan

sonra başımı belaya sokacaksınız be!" Babam ablama vururken böyle bağıriyordu. Ne olduğunu bilmiyordum. Korkuyordum. Sonra annem, bu cezanın yeterli olduğuna karar vermiş olmalı ki, araya girip babamın elinden almıştı onu.

Çarşıya gidecektik. Annem ablamın eşarbını biraz daha alına doğru çekiştiriyordu. "Bak, işiniz bitince hemen eve dönün, öyle sokaklarda sürtmek yok. Tamam mı?" diyordu. Ablam bir yandan ayakkabılarını giyerken bir yandan da başını sallayarak, "Tamam," diyordu. Sokağa çıktık. Elini tutuyordum, başı öne eğikti. Ağır ağır yürüyüp caddeye çıktık. Ablam elimi bıraktı. Eşarbını hafifçe çekiştirip bir tutam saçını alına düşürdü. Başımı okşayıp, "Sana dondurma alayım mı?" dedi. "Al," dedim. Gülümsedi. Pastaneye girdik. "Bak," dedi, "bu da aramızda kalacak." "Hangisi?" "Sana dondurma almam, pastaneye girmemiz... Tamam mı?" Başımı salladım.

Ablam, tuhafiyecide, getirdiği küçük bir kumaş parçasının rengine uygun ibrişim seçmeye çalışırken nasıl da titizleniyordu; eviriyor, çeviriyor, dükkânın önüne çıkıp gün ışığında bakıyordu. Çarşı ne kadar sessizdi, sokaklar ne kadar boş. O dükkânda uygun düğme yoktu, kalın çerçeveli gözlüğü burnunun ucuna düşmüş tuhafiyecinin çıkardığı, hatta, "Bu olur be kızım," dediği düğmeleri de beğenmemişti. Onlara başka bir yerden bakacaktık.

Tuhafiyeciden çıkmıştık ki köşe başında motosikleti gördüm. Nam Kadir açık mavi bir gömlek giymişti. Dudağında sigara tütüyordu. Güneş gözlüğünden nereye baktığı belli olmuyordu. Ablamı dirseğimle dürttüm. "Bak," dedim, "o!" İki parmağıyla kolumu öyle bir sıktı ki, küçük bir çığlık attım. O yana bakmamıştı bile. Bakmadan nasıl görmüştü Nam Kadir'i? Başımı çevirdim, Nam Kadir gülümsüyordu. Sonra yanımızdan hızla geçti.

İki yanı manifaturacı, tuhafiyeci, berber, terzi dükkânlarının bulunduğu uzun bir sokakta yürüyorduk. Uzaktan

bakırcıların çekiç sesleri duyuluyordu. Terziler dükkânlarının önünde, taburelerine oturup bacak bacak üstüne atmış, kucaklarındaki kumaş parçalarını teyelliyorlardı. Kalfaların ablama bakışları, belli belirsiz gülümsemeleri canımı sıkıyordu. Berberler o saatte boştu. Bir dükkândaki radyodan hava kadar, çarşı kadar ağır bir şarkı duyuluyordu. Ablam elimi sıkı sıkı tutmuştu, başı önündeydi. Gurul gurul öten bir güvercinin yakınmalarını duyuyordum.

Düğme almak için küçük bir dükkâna girmiştik. İçeride alışveriş eden iki kadın vardı. Dükkân küçük olduğundan ben kapının önüne çıkmıştım. İleride, asmalı kahvenin önünde Nam Kadir'in motosikleti duruyordu. Onu nerde görsem tanurdım. Ayaklığının üzerine kaldırmış, ön tekerleğini hafifçe kahveye doğru döndürmüştü. Ama kendisi ortalıkta görünmüyordu. Ablama hiçbir şey söylememiştim.

Evimizin sokağına saptığımızda onu bir daha görmüştüm. Karşı köşe başında duruyordu. Başımı kaldırıp ablama baktım. Yanakları hafifçe pembeleşmiş, dudaklarına belli belirsiz, ama benim çok iyi tanıdığım bir gülücük yerleşmişti. Bu gülüş onun içindi. Yalnız onun için.

Biz evin kapısını çalarken motosiklet hızla geçti sokaktan. Arkasından bakakaldım. Ablam kolumdan tutup çekti. Alnına düşürdüğü saç tutamını eşarbının içine sokuşturdu. Parmağını dudaklarına götürüp 'sus' işareti yapmıştı ki, kapı açıldı. Annem ikimize de suç işlemişiz gibi bakıyordu. "Nerde kaldınız?" dedi sertçe. "Ancak," dedi ablam, eşarbını çıkarıp başını iki yana sallayarak saçlarını omuzlarına doğru savurdu. Annem ablama değil de bana bakıyordu. Ayakkabılarımın bağını çözerken "Hiiç," dedim, "tuhafiyeciye gittik, dükkân kalabalıktı. O yüzden çok bekledik. Sonra ablam kâğıttan neler alacağını okudu, kumaşa uygun makaraları bir bir denedi. Ama orada düğme bulamadık, onu da başka yerden aldık. İşimiz bitince de çıkıp geldik işte..." Annem beni dinlerken arada ters ters ablama bakıyordu. Sonra bir şey demeden mutfağa geçti.

Ama o gece kötü şeyler oldu. Abim sokak kapısından girdiğinde "Nerde o?" diye öyle bir bağırdı ki, ablamın yüzü bembeyaz oldu. Alt dudağını dişlemiş, kuşkuyla kapıya doğru bakıyordu. Öyle korktum ki, dizlerim titremeye başladı. Abim, çarşıda bizi görmüş. Ablamın yürüyüşü hiç de edepli değilmiş. Halıcının kopuk oğlu da peşimizdeymiş. Yüzüne öyle bir tokat attı ki, başı dolap kapısına çarptı ablamın. İkinci tokadı vurunca da yere düştü. Annem elini tuttu abimin. "Yeter," dedi. Ablam avcuyla yüzünü kapamıştı, ağlayarak üst kata kaçtı. Kilime kan damlamıştı. Abim bu kez benim üzerime yürüdü. Elini kaldırdı, ama vurmadı. Anneme bağırırmaya başladı: "Bu kız tek başına çarşıya çıkmayacak demedim mi? Beni katil mi yapacaksınız be! Yanına bir karış çocuğu takınca ne olacak yani... Makaranız batsın... Bugün almanız kıyamet kopacak sanki..." Annem susuyordu. Abim avluya çıktı. Çeşmede başını yıkadı. Annem elime bir havlu tutuşturup, "Götür ver," dedi. Abim havluyu hırsıyla çekip aldı elimden. Boynunda, ensesinde sabun köpükleri kalmıştı.

Babam da geldi, ama ablam hâlâ çıkmamıştı yukarıdaki odadan. Akşam yemeği için salata yapıyor annem. Yemekler ocakta ısınıyor. Sonra karpuzu kesip küçük tepsiye dilimliyor. Canı çok sıkılmış, belli. Babam olanların farkında değil. Avludaki sekide oturuyor. Abim de yanında ama konuşmuyorlar. Annem kolumdan tutup çekti beni. "Git çağır şunu," dedi, "bir de babanı azdırmasın." Merdivenleri koşarak çıktım. Kapıyı içeriden kilitlemişti. "Abla," dedim, "benim... aç kapıyı, babam da geldi..." "Hadi kızım," dedi annem. Arkamdan o da gelmiş. Sesinde öfke yoktu. Kapı açıldı. Ablamın şişmiş gözleri, kıpkırmızı yanağı. Sessizce çıktı odadan. Konuşmadan aşağı indik. Babam hâlâ hiçbir şeyin farkında değildi. Sofrada kimse konuşmadı; çatal kaşık sesleri, komşunun havlayan köpeği, ağlayan bir çocuk sesi...

Yemekten sonra bulaşıkları yıkayıp yeniden yukarıdaki odaya çıktı ablam. Çok üzgündü, çok kırgın.

O gece rüyamda gördüm, bir motosikletim varmış. Hem de Nam Kadir'in motosikletinin aynısı. Kıpkırmızı, pırıl pırıl. Evin önüne gelip duruyormuşum. Ablam kapıyı açıp dışarı çıkıyormuş. Çok güzel gülüyormuş. Arkama oturup belime sarılıyormuş. Öyle bir fırlıyormuş ki motosiklet, uçuyormuşuz. Eşarbını fırlatıp atıyormuş. Uzun saçları savruluyor, peşimiz sıra dalgalanıyormuş. Caddelerde, sokaklarda kimseler yokmuş. "Canım," diyormuş, "pastanenin önünde dur da sana dondurma alayım."

MEHMET GÜNSÜR (1955, İstanbul - 2004, İstanbul)

1974'te Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ndeki öğrenimini yarım bıraktı, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne girdi, 1984'te mezun oldu. Öğrenciyken yaptığı resimler "Şehir Hatları Yolcusunun Seyir Defterinden" adıyla sergilendi. Reklam ajanslarında metin yazarlığı, yönetmenlik ve yöneticilik yaptı. Öykülerini uzun süre yalnız arkadaşları için çok az sayıda bastırdı.

Öykü kitapları: *Caique* (1995), *İçeriye Bakan Kim* (2002, *Caique*'le birlikte 2003 Sait Faik Hikâye Armağanı).

Muazzez Öldükten Sonra?

Eve girip ışığı yaktım, pencereden dışarı atlayan gölgeyi gördüm: O kedi. Günlerdir balkondan evi gözetleyen tekir kedi.

Masanın üstü karışmış, örtü yere düşmüş, kitaplar devrilmiş.

Halının üzerinde, bütün salonda beyaz tüyler var. Kafesi göremedim.

Onunla, –onun o halinde– karşılaşmayı hiç istemediğimi hissettim.

Kafesi masanın altında buldum. İçinde yoktu. Bütün ışıkları yaktım. Hiçbir yerde yoktu, kan da yoktu, yalnızca beyaz tüyler. Yastık patlamış gibi. Ya yemiş bitirmiş ya da ağzına alıp gitmişti kedi. Yani, Muazzez artık bu evde yoktu. Kırmızı gagalı hint bülbülü. Kapı gıcirtısı gibi öten, bir arkadaşımın uğursuz olduğunu düşündüğü türün, bendeki örneği. Sanki bu eve yerleşmem onuruna, kurban edilmişti Muazzez. Sabah çıkarken, pencereyi kapamalıydım, zemin katta yaşadığıma daha alışamamıştım.

Ortalığı topladım, yerleri temizledim, kafesi balkona attım.

O akşam, aşağıda, deniz kıyısında bir lokantada, benim okuldan ayrılışım nedeniyle yemek yenecekti. Bölüm başkanı, hoca arkadaşlarım, birkaç kıdemli öğrenci, bazı dostlar... Tıraş oldum, başka bir gömlek giydim.

Canım gitmek istemiyordu.

Yürüyerek aşağı indim. Burası güzel bir mahalle: Korular, iki katlı, bakımlı, yüzme havuzlu evler var. Hava çok temiz. Boğaz'ın, kimliğini –nasılsa– koruyan bir iskelesi. Oturduğum evi bizimkiler yıllar önce, yıllar süren taksitlerle satın almışlar. Çok küçük bir daire. Bahçeden bir metre kadar yüksekte. Üç katlı bir binanın giriş katı. Ev çok küçük olduğu için, onlar hiç oturmadılar. Ben üniversitedeyken birkaç yıl burada kaldım, sonra yurtdışına gittim. Bir süre, o zamanlar evlenen kuzenim oturdu, çocukları büyüyünce onlar da çıktılar. Bazı kiracılar kaldı, gitti.

Evi ve okulu bıraktığımda, daire boştu, ben yerleştim. İki ay kadar önce. Yirmi beş metrekarelik salonda, resim yapıyor ve yaşıyorum. Arkada uyuduğum bir oda –pencerenin önünde çok büyük bir gül ağacı– ve üstüme başıma giydiklerimin durduğu küçük bir başka oda daha var. Etraf açık, ferah. Ağaçlar, pek kullanılmayan bir yol ve biraz da deniz görüyorum. Her sabah, çok çeşitli kuşların sesleriyle uyanıyorum, son günlerde sis de oluyor. Sakin bir yer.

Herkes oradaydı.

Bunu neden yaptığımı merak ediyorlardı. Başarılı bir akademik kariyer neden bırakılır? Zaman zaman çalkantılar yaşansa da, yolunda giden bir evlilikten neden vazgeçilir? Okuldaki o büyük atölye dururken, ufacık bir salonda resim yapmak neden tercih edilir? Parlak bir gelecek, bölüm başkanlığı, bunlar önemsiz şeyler mi? Ve neden her şey aynı anda bırakılıyor?

Yemek boyunca böylesi sorularla uğraştım. Çoğuna kısa, kestirme, onların beklediği türden cevaplar verdim. Kimse

pek bir şey anlamadı sanırım. Ortak kanı, "adam bunalmış" gibi bir şeydi... Benim istediğim de, böyle düşünmeleriydi zaten. Fazlasına gerek yok. (Fazlası, bana ait.)

İsteyenlere, yeni telefonumu verdim. "Beni arayın, o tepe-lerde yalnız bırakmayın," gibi şeyler söyledim. "Arada okula uğrarım, merak etmeyin," dedim. Yemek biterken, herkes memnun ve sarhoştı. (Birkaç hafta daha, aralarında benden söz edecekler, sonra unutulur.)

Arabalarına binip gittiler.

Yürüyerek eve çıktım. Serin, yıldızlı bir geceydi. Havada sonbahar kokuları vardı: çürümeye başlayan yaprakların ve ıslak toprağın kokusu. Zincirini sürükleyen bir köpek peşime takıldı. Kaçmış... Başını okşattı, eve kadar yanımda yürüdü. İri, fildişi rengi bir kangal. Bahçeye, balkonun önüne uzandı. Su verdim. İçti, sonra gitti.

Kafesi temizledim, içeri aldım. Işıkları yakıp yeni başladığım resme bir süre baktım: Kayaların arasında bir dimetredon. Dünyanın, insandan önceki sahiplerinden. Geniş bir gökyüzü boyamıştım, yüksek gri bulutların arasından sarı bir güneş görünecekti. Sert, keskin hatlı genç kayalar vardı. Hayvan, arka ayaklarının üstüne kalkmış bize bakıyordu. Hiç bitki yoktu, olmayacaktı. (Belki bir su?)

Bir insanın düşüncesi, her şeyden önce özlemi değil midir?
Uyudum.

.....

Gecenin bir vakti, telefon çaldı. Kalkmayacaktım ama, uzun uzun çaldı, açtım. Akşamki yemekte olan öğrencilerden biri. Esmer, uzun saçlı kız.

"Hocam, sizinle konuşmam lazım," dedi.

"Yarın sabah, on buçuğa doğru iskelenin yanındaki kahveye gel. Neresi olduğunu anladsın mı? Yemek yediğimiz yerin orada..."

“Tamam!” dedi ve kapattı.

Uyuyamadım. Kahve yaptım, dimetredona biraz daha baktım.

İnsanların, daha büyük bir yaşamın, başka bir yaşam anlamına gelemeyeceğini neden anlamak istemediklerini düşündüm. Öyle ya, ölümsüzlük güveni yoksa, tam anlamıyla hangi özgürlükten söz edilebilir? Nerede şimdi dimetredonlar?

“Bana artık ‘hocam’ deme,” dedim. “Alışmak istiyorsan, birkaç kez ismimi tekrarla.”

Üç kere ismimi söyledi.

Güneşli bir ekim sabahı. Kahve dolu. Çocuklarını, gazelelerini, böreklerini, bisikletlerini alıp gelmiş bir sürü insan. Sert bir rüzgâr vardı. Kız susuyordu. Hoş bir kızdır, çoğu zaman hülyalı, insanın gözünün içine bakan, derin, koyu kahverengi gözleri vardır. Okumaya ve sinemaya meraklı. Uzun, çok renkli kadife elbiseler giyer.

“Hani konuşmak istiyordun?” dedim.

“Daha var, konuşurum,” dedi.

Atölyenin asma katında çalışan üç öğrenciden biriydi bu kız. Eski öğrenciler. Orada kendilerine ait bir dünya kurmuşlardı. Sabahtan, akşam atölye kapanıncaya kadar, aşağı inmezlerdi. Çay yaparlar, çok konuşurlar, blues dinlerler, arada kavga ederlerdi. Büyük kâğıtlar üzerine, kalın fırçalarla ve toprak boyalarla, post-ekspresyonist figürler boyarlardı. Onlarla birkaç kez içmeye gitmiştim. Benim resimlerimi pek sevmediklerini biliyordum, ama söylediklerimi ilgiyle dinlerlerdi. Ben de her gün, en az bir saatimi, asma katta onlarla geçirmeye özen gösterirdim. Bıkmadan tekrarladığım bir şey vardı: “Yalnızca en iyi bildiğinizi yapın. Elinizdekini, kafanızdakini çok iyi tanıyın. Araya, kesin olmayan, hâkim olmadığınız hiçbir şey sokmayın. Resimde de, hayatta da.”

“Cem motorsiklet aldı, duydun...uz mu?” dedi kız.

Cem, asma kat çocuklarındandı. Sanıyorum, bu kızın erkek arkadaşı.

“Söylediklerimden hiçbir şey anlamamışsınız,” dedim.

“Ama o bir şeyleri aşmak istiyor.”

“Tek engel, tek kazanamama erken ölümdür, biliyor musun? Bu şehirde motorsiklete binmek de, erken ölüm demektir. Neyi aşmak istiyorsunuz?”

“Bu zamanda, burada yaşamanın tuhaflığını.”

“Başka bir zaman ve başka bir yer yok ki. Bazı şeyleri kabul edemeyecek kadar akıllıysan, çarpışman lazım. Umut etmekten vazgeçerek çarpışmak yani. Dikkat et, umutsuzluk demiyorum.”

“Her şeyi bunun için mi bırakıyorsun?”

“Daha büyük bir yaşam, bir başka yaşam anlamına gelmez. Beni amatör filozoflar gibi konuşturma,” dedim.

“Ama tam da böyle şeyler konuşmak istiyordum.”

“Ayrıca, bu bırakma lafını çok sevdiniz hepiniz, ama yanlış. Ben bırakmıyorum, yelken ufaltıyorum. Rüzgâr artınca, yelkeni ufaltman gerekir. Böylece hem hızın kesilmez, hem de alabora olmazsın.”

“Peki, ben ressam olabilecek miyim?” dedi.

Yeni çaylar geldi. Annesi ve babasıyla oturan küçük bir oğlan bana dilini çıkardı. Ben de ona gözlerimi şaşı yaptım. Kuzeyden gelen bulutlar güneşi kapamaya başlamıştı. Masaları dolaşan yaşlı satıcıdan portakallı çörekler aldık. Hatırlamak istediğim, hatırladıkça da çok sevindiğim bazı huylarım olduğunu düşündüm. Mesela, öfkemi bir şeyler yapmak için kullanmak gibi –ve diğerleri–.

“Olursun belki, göreceğiz,” dedim.

MURATHAN MUNGAN (1955, İstanbul)

Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü bitirdi; yüksek lisans ve doktora çalışmalarını da aynı dalda yaptı. Devlet Tiyatroları ve Şehir Tiyatroları'nda dramaturg olarak çalıştı. Yazarlığının ilk yıllarında çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve şiirleriyle görüldü. 1981'de *Gösteri* dergisi Şiir Ödülü'nde birinci olan "Sahtiyan"; 1980'de Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü alan *Osmanlıya Dair Hikâyat* ve "Mezopotamya Üçlemesi" olarak adlandırdığı oyunları (Mahmud İle Yezida, Taziye, Geyikler Lanetler) tanındı. Bu oyunlardan ilkiyle 1979'da Türkiye İş Bankası Tiyatro Ödülü'nü aldı Taziye ile 1984'te Sanat Kurumu tarafından Mehmet Baydur'la birlikte yılın en iyi tiyatro yazarı seçildi. "Hedda Gabler Adlı Bir Kadın" öyküsüyle 1987 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü Nedim Gürsel'le paylaştı. 1980 sonrasında en verimli yazarlarından olan Murathan Mungan'ın şiir, oyun ve öykü kitapları yanında *Yüksek Topuklar* ve *Çador* adlı iki romanı, yayımlanmış radyo oyunu, senaryosu ve *Paranın Cinleri* adlı otobiyografik bir yapıtı vardır.

Söz Vermiş Şarkılar'da şarkı sözlerini, *Kullanılmış Biletler*, *Meskalin 60 Draje*, *Soğuk Büfe* ve *Bir Kutu Daha'da da* çeşitli alanlara ilişkin denemelerini, yazılarını topladı.

2005'te çıkan *Elli Parça'da* daha sonra kitap olarak çıkacak farklı çalışma dosyalarından parçaları yan yana getirdi. Ayrıca *Yazıhane*, *Büyümenin Türkçe Tarihi*, *Ressamın sözleşmesi* gibi özgün yaklaşımlarla hazırlanmış seçkiler yayımladı.

Öykü kitapları: Son İstanbul (1985), *Cenk Hikâyeleri* (1986), *Kırk Oda* (1987), *Lal Masallar* (1989), *Kaf Dağının Önü* (1994), *Üç Aynalı Kırk Oda* (1999), *Yedi Kapılı Kırk Oda* (2007), *Kadınlardan Kentler* (2008).

Zamanımızın Bir Külkedisi

Kadınlığın en eski masallarından biridir Külkedisi. İşitmişsinizdir.

Yaşamışsınızdır. Yaşatılmıştır.
Bilirsiniz.

Burjuvazinin yükselme çağında,

Zengin bir sarayın kalın duvarlarını bir ayakkabı tekiyle açarak sınıf atlayan; dumanlı, gösterişsiz bir mutfaktan ve onun külleri hiç eksilmeyen ocağından kurtulup, bir anda ışıklı saray salonlarında yaşamaya başlayan bu kızı, onun özlemlerini, düşlerini, umutlarını, masalını,

Bilirsiniz.

Çokyoksullu zengin ülkelerin birinde Külkedisi diye bir kızcağız yaşarmış. Bu lke bütün masal ülkeleri gibi uzak bir lkeymiş. Her yere uzak bir lke. Uzun kuleli sarayları, uzun soluklu av boruları, gümüş eğerli bembeyaz atların nal sesleriyle çınlattığı gr ormanları olan; halkının mutlu, kralının mutsuz olduğu bir lke.

“Bildiğiniz gibi o küçük ülkeyi yaşlı bir kral yönetiyordu.”

(BİR TIPKIBASIM TÜMCESİ. NEDEN BİLDİĞİMİZE DEĞİN BİR KAYDA RASTLANMIYOR.)

Çünkü kralın oğlu, zamanı geldiği halde evlenmiyor, gösterilen kızlardan hiçbirini beğenmiyor, hepsine bir kusur bularak, bunun kınıyormuş. Daha fazla ısrar edilirse de “Benim kadar güzel bir kız bulun evleneyim,” diyormuş. Prens böyle söyleyince eli ayağı bağlanıyormuş herkesin. Çünkü onun aynalar çatlatan güzelliğine eş bir güzellik bulmanın kolay bir iş olmadığını herkes biliyormuş. Kral, Kraliçe ve saray erkânı çaresizlik içinde uğunurken, Prens de giyinip kuşanıp aynalar boyu kendini seyrediyor, ya da atlanıp ormana, ceylan avına gidiyormuş.

Gel zaman git zaman değişik çareler düşünülmüş, değişik öneriler tartışılmış ve sonunda çok büyük bir balo yapmaya karar verilmiş. BALOLAR ÇAĞIYMIŞ... Hem Prens in de tahta çıkma zamanı gelmiş. Ülkenin dört bir yanına tellallar çıkarılmış, davullar çaldırılmış, her kentin alanına duyurular asılmış.

Bütün ülkeyi bir heyecan kasırgası sarmış.

—Hep öyle derler—

Bütün genç kızlar, ve onların gelinlik çağa gelmiş bütün umutları, bohçalarda, sandıklarda, çeyizlerde bekletilmiş bütün simli düşleri hazırlık içindeydi şimdi. Külkedisinin evinde de bu balo için hazırlıklar daha bir ay öncesinden başlamıştı. Oysa koca ülkede bu baloya hazırlanmayan tek kızdı Külkedisi. Onun bohçaları, sandıkları, çeyizleri, simli düşleri, umutları yoktu.

Herkes yeni giysiler, yeni ayakkabılar yaptırır; yeni takılar, yeni kürkleri, yeni mücevherler aldırır; yeni çeyizler ve yeni çehreler edinmeye çalışırken, o dünyadaki ve masaldaki varoluş nedeni olan ocağının başında gündelik işlerini yapıyor, tencerelerini ovuyor, ocağın küllerini döküyordu.

“Eski zamanlarda, bir adamın sevdiği karısı ölmüştü. Adamcağız karısına çok benzeyen kızıyla yalnız kalmıştı. Zavallı kızcağız, an-

nesi gibi çok güzeldi, annesi gibi iyi kalpliydi.” (RİVÂYET DİLİYLE YAZILMIŞ BİR METİNDEN)

İyikalpliliğin geleneksel mitolojisi gereğince, Külkedisi de annesi gibi çok iyikalpli ve çok güzeldi. İyikalplilik hem miras hukukuna benziyor, hem de Mendel Yasalarına göre işliyordu.

“Adamcağız, ilk zamanlarda, karısının ölümüne çok üzüldü. Fakat, yıllar geçtikçe üzüntüsü azaldı. Sonunda, evlenmeye karar verdi.”

Erkek kalbinin geleneksel mitolojisi gereğince, –hele ‘yıllar’ ile ‘vefa’ arasındaki ilişki de gözönüne alınırsa– Adamın davranışı açık, anlaşılır ve haklıydı.

Adamın yeni karısı, bir dramatik aksiyon başlatacak kadar kötü bir kadındı. Kendini çok beğenmiş, isteklerinin sonu gelmeyen, zalim ve gösterişli bir kadın. Zulmünde bile bir gösteriş vardı. Varlığıyla dünyaya meydan okuyor gibiydi.

Ve tabii kötükalpliliğin geleneksel mitolojisi gereğince bu kadının tıpkı kendine benzeyen iki kızı vardı. Onlar da anneleri gibi iyilik yapmayı sevmezlerdi. (Kendilerini severlerdi.) Hiç iş yapmazlardı. Kadın daha ilk geldiği günden başlayarak, Külkedisini sevemedi ve üveylik kurumunun işleyişi gereği elinden geleni ardına komadı. Kendi kızları bütün gün oturuyor, süsleniyor, giyiniyor, geziyor, evin bütün işlerini de Külkedisi yapıyordu. Külkedisi ise üveyannesine ve üveykardeşlerine hizmette kusur etmemek için paralanıyordu.

Külkedisi: Bu adı ona üveykardeşleri takmışlardı.

Bir, kedileri; İki, külleri çok sevdiği için.

Külkedisinin üveyannesine gösterdiği sabırda, mutlak itaatte, ve sonu gelmez buyruklara katlanma azminde kadını çıldırtan bir şey vardı. Külkedisi bu tutumuyla bilmeden

de olsa üveyannesini çileden çıkarıyordu. Oysa o, bunun farkında olmadığı gibi bir de 'ne yapsam yaranamıyorum' diye düşünüyordu. Günün birinde babası da ölünce –zaten artık onun aradan çekilme zamanı gelmişti.– Külkedisi, bu zalim kalpli iyi kadının ve tıpkıbasım kızlarının ince zulmüyle iyice başbaşa kaldı.

- Külkedisi bulaşıkları yıka.
- Külkedisi çamaşırları yıka.
- Külkedisi yemek yap.
- Külkedisi yerleri temizle.
- Külkedisi saçlarını tara.
- Külkedisi elbiselerimi giydir.
- Külkedisi sökükleri dik.
- Külkedisi dikikleri dik.
- Külkedisi muslukları onar.
- Külkedisi çöpleri dök.
- Külkedisi dökleri çöp.
- Külkedisi çiçekleri sula.
- Külkedisi taşlığı yıka.
- Külkedisi üst katı topla.
- Külkedisi alt katı topla.
- Külkedisi hem üst katı, hem alt katı topla.
- Külkedisi kendini topla.
- Külkedisi allah belanı versin!

Külkedisi her şeye karşın gene de en güzeldi.

Ne iş, ne yorgunluk, ne uykusuzluk, ne mutsuzluk güzelliğini öldüremiyordu.

Hayatın öldüremediği bir şey vardı onda.

Belki de son darbeyi yememişti daha.

Balo hazırlıkları içinde geçen o müthiş yorucu günlerde, sanki kendi gidecekmişçesine hazırlıyordu kardeşlerini.

“Yaşlı kral da özel hayatına dönecek, begonya ve gelincik toplayarak rüyalarını gerçekleştirmiş olacaktı.”

(KRALIN RÜYASI'NDAKİ ALÇAKGÖNÜLLÜLÜKHEMEN DİKKATLERİ ÇEKİYOR. NEDENSE KRALLIKTAN TEKAÜT OLANLAR, DAHA SONRALARI HEP BÖYLE SEVİMLİ İŞLER YAPARLAR. İKTİDAR SONRASI ÇOK SEVİMLİ BİR ÖZEL HAYAT KURARLAR KENDİLERİNE. YENİDEN İNSANLIKLARINA KAVUŞTUKLARINI MI ANLATMAK İSTERLER, NEDİR?)

“Herkesi memnun etmek için merdivenleri üçer beşer inip çıkıyordu. Ütü yapıyor, nakış işliyor, saç tarıyordu.”

“İyikalpli olduğu için üveykardeşlerine yardımcı olmaktan başka bir şey düşünmüyordu.”

(BAŞKA BİR ŞEY DÜŞÜNEMEMESİNDE, İNSANLARIN MADDİ PRATİKLERİ İLE DÜŞÜNCELERİ ARASINDAKİ O ŞAŞMAZ İLİŞKİNİN ROLÜ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEBİLİR.)

Sonunda o gün geldi.

Sonunda o gece geldi.

Kapıya çok gösterişli bir kupa arabası geldi.

Kardeşleri ve annesi, yani üvey ailesi salına süzüle arabaya binip gittiler. Külkedisinin içi boşalmış gibiydi. Bir aydır bütün koşuşturmaları, yorgunlukları, heyecanı ansızın dinmişti. İçini bir ıssızlık kaplamıştı şimdi. Sonsuz bir çöl. Tıkanıyordu, yutkundu, dokunsalar ağlayacaktı. Külkediliğini belki de ilk kez anlamıştı. Arkalarından uzun uzun baktı. Araba gözden kayboluncaya dek baktı. Sonra içeri girdi, ocağı yaktı, geçti başına oturdu. Bütün hayatının bu ocak başında geçeceğini düşünerek uzun uzun ağladı.

Sonra sızdı, uyuyakaldı.

Yaban Mersini ormanındaki İyilik Perisi uyandı.

Gerindi, silkindi. Uykulu uykulu pencereye dek gitti, dışarı baktı. Hava da, manzara da çok güzeldi. Ama ayışığında ormanın güzelliğini görüp heyecanlanacak hali yoktu. Gene iş çıkmıştı kendine, söylene söylene giyindi. Bir yandan da büyüü sözcükleri anımsamaya çalışıyordu. Kafasını bir türlü toparlayamıyordu. 'Bütün bunlar çok uyuduğum için' diye geçirdi içinden. Son zamanlarda çok uyuyordu. Büsbütün sersem yapıyordu onu bu bitmez tükenmez uykular. Artık çok yaşlanmıştı; belleği iyi çalışmıyor, birçok şeyi unutuyordu. Bunamaya başlamıştı. Bunu itiraf etmekten çok korkuyordu. Belleği her şeyiydi onun. Büyüü sözcükleri, tılsımlı oyunları da unutursa ne yapacaktı sonra? nasıl varolacaktı bu acımasız yeryüzünde? aklından ve zekâsından başka hiçbir şeyi yoktu ki? bu kadar akıllı ve zekiyken niye İyilik Perisi olmuştu hem? Korkunun yardımıyla da olsa güçlendi belleği; bazı büyüü sözcükleri anımsadı, ve bundan ötürü neşelenerek Külkedisinin yanma,

yardımına gitti.

Külkedisinden dört fare istedi.

Tavanarasından dört fare getirdi Külkedisini.

Sihirli değneğiyle bir dokundu onlara ki, hepsi de gümüş yeleli, ay mavisini dört küheylan oldular, kapının önünde sahip beklemeye durdular.

Ocağın kıyısında tatlı tatlı uyuklayan iki minik kertenkeleye sihirli değneğiyle bir dokundu ki sıırım gibi iki arabacı hazır oldu.

Sıra arabaya gelmişti.

Bir balkabağı istedi Külkedisinden.

Külkedisini evlerinin arkasındaki bostandan bir balkabağı getirdi. Arkalıksız, hasır, küçük bir iskemleye oturdu İyilik Perisi. Balkabağını kucağına aldı. Körelmeye yüz tut-

muş, vıdası gevşemiş, kalın ağızlı bir bıçakla ilkin ince bir zar halinde kabuklarını soymaya başladı. Kabuklar ince ince kıvrılıyor, fırfırlanıyordu. Kimi yerlerini soymuyordu kabağın, eşit aralıklı ince şeritler halinde bırakarak üzerini süslüyordu. Bu uzun süslemeden (desenlemeden) sonra sıra kabağın içini oymaya gelmişti. İlkin kabağın üzerinden ve altından enlemesine küçük birer dilim keserek, altını ve üstünü düzeltti, daha sonra yonta yonta çok düzgün, pürüzsüz bir yüzey haline getirdi. Ardından kapı ve pencere yerlerini sivri uçlu bir bıçakla belirledi; Bu kez daha ince ama gene de körelmeye yüz tutmuş bir başka bıçakla kapıları ve pencereleri oymaya başladı. (Külkedisinin evindeki bütün bıçaklar, bütün mutfak araçları iskartaya ayrılacak kerte aşınmış, işe yaramaz hale gelmişti.) Kapıların, pencerelerin oyulmasında büsbütün titiz davrandı, ince bir işçilik ve sinir bozucu bir özen gösteriyordu. Kapılar, pencereler, basamaklar, süsler, nakışlar derken sonunda kabak iyice arabaya benzemeye başladı. Bu arada zaman da bir hayli ilerlemişti. İyilik Perisi, çocukluğunu, çocukluğunun küçük mucizelerini anımsayıp, zamanı unutmuş, bir düş dünyasına dalıp gitmişti. Büyüklelerinden masal dinlediği zamanlarındaydı şimdi. Periler için bile çocuklukları yitip bir cennetse, insanlar ne yapardı? Az sonra elleri yavaşladı, hızı kesildi, ardından hepten durdu. Sızmaya başladı, uyuyakaldı.

Neden sonra Külkedisi silkeleyip uyandırdı İyilik Perisini. Ona işini, görevlerini, iyiliğini, yeryüzü ve masalyüzündeki misyonunu anımsattı. İyilik Perisi bunun üzerine eski hızına kavuştu, işini sürdürdü. Az sonra İyilik Perisinin kucağında minik bir at arabası duruyordu.

Sonra ayağa kalktı, eteğindeki kabukları ocağa silkeledi. Sihirli değneğiyle kabağa bir dokundu ki, kocaman bir kupa arabası bütün görkemiyle ortaya çıktı. İyilik Perisi bir sanatçı gibi yapıtının karşısında çok heyecanlanmış, gene derin düşlere dalmıştı. Çağrışımların uyuşturduğu bir insan yaşlısı gibi davranıyordu zaman. Külkedisi bunu ayırımsadığı için bu kez daha erken davranarak dürtükledi onu, daldığı düşlerden çıkardı.

Az sonra atlar koşuldu, arabacılar yerlerini aldılar.

Bütün masal şimdi Külkedisini bekliyordu.

İyilik Perisi ters dönmüş bir tavanın (dibi delik) üzerine çıktı, elindeki sihirli değneğiyle Külkedisine bir dokundu ki.

Cüce ve mutsuzdu İyilik Perisi.

Çirkin ve zekiydi.

Yaşlandıkça daha çok iyilik yapmak istemesine karşın, yaşlandığı için bütün bildiklerini unutuyordu.

Hayatla kendisi arasındaki zamanlamayı kuramamış mutsuzlardandı. Hayat bir peri için bile çok acımasızdı.

Üstelik yerine hiç kimseyi yetiştirememişti. Şimdilerde kimse iyilik perisi olmak istemiyordu. Periler için her geçen gün yeni uzmanlık dalları açılıyordu. Ne yazık ki perilerin dünyası da bir çöküşü yaşıyordu.

değneğin ucu değer değmez,

Külkedisi, Külkedisi oldu.

Ve İyilik Perisi geceyi açıklayan konuşmasını yaptı ona:

Saat onikide, çalarsaat çalar çalmaz ayrılması gerekiyordu saraydan. Onikiden sonra her şey eskisi gibi olacaktı. Bir saatin kadranı, bir masalı tam ortasından ikiye bölüyordu.

Her şey eskisi gibi olacaktı.

Araba balkabağı, arabacılar kertenkele, atlar fare,

Külkedisi, külkedisi olacaktı.

Külkedisi, İyilik Perisine ve saatin onikisine söz verdi giderken. Masal onu bekliyordu.

Onikiye kadar olsun onu bekliyordu.

Sarayda şenlikler başlayalı epeyi olmuştu. Salonu yüzlerce insan ve onların yüzlerce umudu doldurmuştu. Eğlenceler, oyunlar ve gece ilerlemişti.

“Prens oymalı koltuğunda camı sıkılmış oturuyordu. Kral ve Kraliçe telaşlı ve umutsuz onu izliyorlardı.”

Mutsuz gözlerle oğullarını izliyorlardı.

Prens ise kıvılcıdamayan gözlerle çevresini seyrediyordu. Gözleri durgun ve ölü bir göl gibiydi. Derinliklerinde bir esrarı ve öfkeli bir ejderhayı barındırıyordu.

Salondaki bütün genç kızlardan daha güzeldi.

Bunu en çok kendisi biliyordu.

Bu çirkin oyuna, bu düzmece geceye daha fazla katlanamayacağını anlamış olarak, tam salonu terketmeye hazırlanıyordu ki, ansızın salona Külkedisi girdi. Ortalığı büyük bir sessizlik kapladı. Dansözler danslarını bıraktılar, kemanlar durdu, ilkin mırıltılar, sonra da ince bir uğultu sardı ortalığı. İnsanlar iki yana çekilerek yol veriyorlardı Külkedisine.

Herkes büyülenmiş gibiydi.

Prens büyülenmiş gibiydi.

“Ne kadar bana benziyor bu kız,” dedi.

Kral begonyalarını ve gelinciklerini düşünmeye başladı.

Herkes gecenin sonunu hain bir umutsuzlukla sezmişti.

Külkedisi güzelliği, görkemi, ışıltısı ve giysileriyle bir göktaş gibi düştüğü bu salonun yerçekimiydi artık. Prens bu gece masalının çekimine kapılıp gitmiş olarak, kendinden geçti.

Ağır ağır yaklaştı Külkedisine,

“Dans eder miydiniz?” dedi.

Külkedisi başını hafifçe kaldırdı, uçuk bir gülümsemeyle:

“Ederdim,” dedi.

Bütün gece dansettiler.

Tâ saat kulesinin çanları ve salonun ayaklı saatleri ve sarayın, ve kentin, ve ülkenin ve bütün dünyanın saatleri çalana, gongları onikiye vurana dek dansettiler.

Birden İyilik Perisinin sözlerini anımsadı Külkedisi.

Ona, zamana ve geceye ve masala verdiği sözü anımsadı.

Prensın kollarından kurtulup, ona hiçbir açıklama yapmadan, yapamadan merdivenlere doğru koşmaya başladı.

Prens ne olduğunu anlamamıştı, ilk şaşkınlığı geçtikten sonra ardından koştu ama yetişemedi ona.

Hiç kimse yetişemedi.

Ondan geriye bir merdiven basamağına takılıp, ayağından çıkmış olan küçücük (ve cam) bir ayakkabı teki kaldı.

O görkemli gecenin bir düş, sayrılı ve sanrılı bir düş olduğunu gösteren tek kanıt olarak o cam ayakkabı kaldı. İnsan ruhunda kırık bir cam parçası kadar korkuya ve muammaya neden olan o tek cam ayakkabı.

(Hayatımıza dağılmış kırık cam parçacıkları, çıplak ayaklı bir Külkedisi düşü, ve bu korkuyla yaşamanın tetiği, yani bu masalın yaşarken kimsenin farkına varamadığı gerçeği...

O gece de üzerinden atlandı, geçti)

Prens o gece o tek ayakkabıyla uyudu.

Bütün ülke,

Bütün genç kızlar,

Bütün umutlar, bohçalar, sandıklar, çeyizler,

Bütün begonyalar ve gelincikler uykuya daldı.

Ertesi gün,

Yeniden bütün ülkeye tellallar çıkarıldı, davullar çalındı, kent alanlarına duyurular asıldı.

Prens sevdalanmıştı.

“Ülkedeki bütün genç kızların evlerine gidecek adamlarım. Ve bu ayakkabı tekini her genç kız sırayla ayağına deneyecek. Her kimin ayağına olursa bu cam ayakkabı teki, onunla evleneceğim.

Duyurum, buyruğumdur.

Böyle bilinsin.”

Prens sevdalanmıştı.

Prensin adamları, o gün sabahın çok erken bir saatinden başlayarak ülkedeki bütün evleri tek tek dolaştılar.

Her genç kız sırayla (ve kırık dökük de olsa umutla) bu ayakkabıya ayak uzatıyordu. Her genç kızın içinde cılız da olsa, bu ayakkabı tekinin kendi ayağına olabileceğine dair bir umut vardı. MUCİZELER ÇAĞIYDI. Herkes bir mucizeye inanıyordu. Ansızın bir mucizenin kahramanı olabileceğini düşünüyordu. Oysa her geçen saat yeni bir söylenti dolaşıyordu ortalığı:

“Uzak semtlerin birinde bir kızın ayağına olmuş; Prens onunla evlenecekmiş.”

“Doğudaki mahallelerden birinde küçük bir kulübede bir kızın ayağına olmuş; Prens onunla evlenecekmiş.”

“Surların dibindeki yoksul evlerin birinde bir kızın ayağına olmuş; Prens onunla evlenecekmiş.”

Külkedisi bu söylentileri kahredici bir umutsuzlukla dinliyordu.

Prensın adamları mahalleleri, evleri gezmeyi sürdürüyorlardı.

Sonunda masalın ayaklarını sürüdüğü eve geldiler.

Külkedisinin kardeşleri aşkla ve düşmanlıkla saldırdılar ayakkabıya. Bütün çırpınmalarına karşın olmadı ayaklarına. Kanatırcasına uğraştılar. Gene olmadı.

En sonunda Külkedisine geldi sıra.

Beklediği ân gelmişti.

Bir minder uzattılar ayaklarının altına, ayakkabıyı ona uzattılar. Yüreği delicesine çarpıyordu şimdi. Minderin üzerinde ışıltıyla duran bu cam ayakkabı tekine uzattığı ayağı, hayatının en büyük dönemecine adım atıyordu. İlkın ayakkabının üzerine koydu ayağını, ardından ayağına geçirmeye çalıştı. Ansızın bütün coşkusu, sevinci, umutları söndü.

O cam ayakkabı Külkedisinin de ayağına olmadı.

Ertesi gün diye bir şey yoktu.

MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU (1955, Bursa)

Ortaöğrenimini TED Ankara Koleji'nde yaptı, 1973'te Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Tekstil Bölümü'ne girdi. 1977-1981 yılları arasında Ege Üniversitesi'nde asistan olarak çalıştı; 1981'den sonra Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil Bölümü'nde öğretim üyesi yaptı. 1992'de Belçika Gent Kraliyet Akademisi'nde, 1994'te Avustralya Wollongong Üniversitesi'nde konuk öğretim üyesi olarak bulundu. Halen İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde öğretim üyesi.

Öyküleri dışında *Günden Önce* (1985) ve *Sarkaç* (2002) adlı iki şiir kitabı yayımladı. Şiirlerinden biri senfonik eser olarak bestelendi.

Öykü kitapları: *Yaz Evi*. (1994 / dosya halindeyken 1993 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü Vüs'at O. Bener'le paylaştı; 1995'te Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı), *Beş Ada* (1997), *Rüzgâr Geri Getirirse- Eşikli Öyküler* (2002/ Bu kitaptaki 'Topaç' öyküsüyle 1998'de Haldun Taner Öykü Ödülü'nü aldı).

Topaç

Başak'a

Kia o gün mağaraya alınmayınca, yaşamının artık eskisi gibi olmayacağını sezinlemişti.

Çocuklar, her sabah olduğu gibi o sabah da köyün meydanında toplanmışlar, mağaraya doğru yola çıkmışlardı. Yaşlı defne ormanı onları yine güzel kokular, yaprak hışırtıları, yeşil ışık oyunları ile karşılamıştı. Ormandaki sincaplara, tavşanlara, kuşlara, annelerine fark ettirmeden ceplerine koydukları ekmek parçalarını atmışlardı. Bir ağaç, hiç kimsenin

anımsayamayacağı kadar eski olan ve o köyün insanları dışında kimsenin bilmediği orman yolunun girişini, neşe içinde, zıplayıp oynayarak ilerleyen çocukların arkasından birkaç dal sarkıtarak görünmez hale getirmişti.

Kia, yolda bir ara durmuş, başını kaldırmış, bir köpek gibi havayı koklamaya başlamıştı. O güne değin hiç duymadığı bir koku alıyor; kokunun nereden geldiğini anlamak için başını bir o yana bir bu yana çeviriyordu. Arkadaşları, onun geride kaldığını fark ettiklerinde koşup yanına gelmişlerdi. Kia, bu kokunun ne olduğunu sormuştu; ama arkadaşları bir koku duymadıklarını söylemiş, yürümeye başlamışlardı.

“Bir ağaç ya da bitki kokusuna benzemiyor,” demişti Kia yürürken; “havanın kokusu değişti sanki. Havanın kokusunda bugüne dek duymadığım bir şey var, çok garip bir şey, sürekli alıyorum bu kokuyu.”

Arkadaşları gülmüşlerdi.

“Aman Kia,” demişti biri; “her gün aynı havayı soluyoruz, ne değişecek ki! Hem havanın koktuğunu da ilk kez senden duyuyorum.”

“Hava kokar mı hiç,” diyerek terslemişti bir başka arkadaşı Kia’yı. “Hava kokusuzdur; o kokuları taşır yalnızca; ama kendisi kokmaz. Bak şimdi çürümüş yosun kokuyor. Şuradaki sudan geliyor koku.”

Kia ısrarla:

“Havanın kokusu diyorum size, ister inanın, ister inanmayın; öylesine farklı ki bu; hem öyle kekik gibi, defne gibi havanın üstünde durmuyor, bu koku havanın içinde sanki,” demişti.

Arkadaşları bir yandan yürürken bir yandan Kia’yla şakalaşıyorlardı. Bir tekerleme bulmuşlar, adımlarını da bu tekerlemeye uydurmuşlardı.

Kia havanın altında, biz üstünde;

Kia havanın içinde, biz dışında.

Şakalaşma mağaraya kadar devam etmişti.

Mağara, defne ormanının ortasındaki kayalık bölgedeydi. Kapısında iri, siyah bir köpek beklerdi. Köyün en yaşlısı bile, bu köpeğin kaç yaşında olduğunu bilmezdi. Köyün yaşlıları, kendi dedelerinden, onların çocukluğunda da, aynı köpeğin mağarayı beklediğini duyduklarını söylerlerdi. Gece gündüz mağaranın kapısından ayrılmayan bu köpeğin ne su içtiği ne yemek yediği görülmüştü. Herkesin 'Bekçi' dediği bu köpeğe kimse bir ad yakıştırmaya cesaret edemezdi.

Bekçi, mağaraya yalnızca çocukları alırdı. Her çocuk, biraz büyüüp dört, beş yaşma geldiğinde, köyün meydanında sabahları toplanan öbür çocuklara katılır, onların elinden tutup mağaraya gitmeye başlardı; ta ki köpeğin kendisini içeri almayacağı güne kadar.

Büyükler, akşamları mağaradan dönen çocukları soru yağmuruna tutarlardı; ama çocuklar orada yaptıklarından söz etmeyi istemezlerdi.

"Sanki bilmiyormuşsunuz gibi soruyorsunuz ne yaptığımızı; sanki siz hiç çocuk olmadınız, hiç topaç çevirmediniz hayatınızda," diye terslenirlerdi.

Yine de ana babalar, çocuklarının ne yaptıklarını öğrenmekten çok, bir zamanlar kendi yaşadıkları mutluluğu çocuklarının da tattığından emin olmak, bu duyguyla mutlu olmak için sorarlardı; özellikle de ilk günlerde.

"Nasıldı Topaç, yine ışık saçıyor muydu?"

"Sana da çevirtti mi arkadaşların?"

"İlk vuruşta ışık çıkartabildin mi?"

"Kaç sıra yaptınız çevresinde?"

"En çok ışığı kim çıkartıyordu?"

Çocuklarsa, çoğu zaman bu soruları bile duyamadıkları bir düş dünyasında, dalgın bakışlarla yemeklerini yerler, bir an önce yataklarına girer, bu büyülü oyunu ertesi gün oynarken neler olacağını düşleyerek uykuya dalarlardı.

O gün yaptıklarını düşlerinde bir kez daha görürlerdi. İki

insan boyundaki topacın yavaş dönüşü onlar vurdukça hızlanır, topaç hızlandıkça ışıkların, saydamlaşmaya, içindeki ölü kırmızı ışığı göstermeye başladılar. Kırmızı ışık, topacın hızlanmasıyla parlaklık kazanır, sonra küçük sıçramalarla büyüyerek dış yüzeye doğru genişler, genişledikçe rengi turuncuya, sarıya, sarıyeşile, açık maviye en sonunda da beyaza dönerdi. Çocuklar, topacı döndürmek için yanlarında getirdikleri kinnapları ikiye katlar, topaca olanca güçleriyle şaklatırlardı. Topaç beyaza kestiğinde, tümüyle ışık olurdu. İşte asıl oyun o zaman başlardı. Her çocuk orada kendi gücünü gösterirdi. Her vuruşta bu delicesine dönen beyaz topaçtan ışıklar kinnaba atlar, vuruşun gücüne göre sıçramalarla ilerler, çocukların ellerine kadar ulaşırdı. Topacın dönerken çıkardığı rüzgâr mağaranın kapısından dışarı eser, köpeğin tüylerini yalayarak uzaklarda kaybolurdu.

Çocuklar biraz büyüyünce, ışıkları ellerinden kollarına, oradan vücutlarına ilerletecek kadar güçlü vurabilirlerdi topaca. Bu bir yarışma gibiydi. Vücutlarına atlayan ışıklar ilerledikçe soğur; çocukların yüzlerinde, göğüslerinde, maviler, yeşiller harenir, kıvılcımlanırdı. Işıkları vücudunda epeyce ilerleten çocuklardan biri kısa bir süre sonra mağaraya alınmazdı. Bekçi önüne dikilir, dişlerini gösterir, hırlardı. Çocuğun ışık yürütmedeki başarısı, ötekiler arasında bir süre konuşulur, sonra yeni başarılar geldikçe unutulurdu.

Kia da son günlerde ışıkları vücudunda yürütme işini epeyce ilerletmişti. Bir gün önce topaca öyle vurmuştu ki, ışıklar neredeyse tüm vücudunu sarmıştı. Topacın üzerinden kinnaba sıçrayan bir şimşek, bir an kinnabı topaca yapıştırmış, sonra hızla Kia'nın koluna, oradan vücuduna atlayarak, yüzünü, göğsünü, karnını rengârenk ışıklar içinde bırakmış, hayranlıkla bakan öteki çocukların gözlerinin önünde Kia'nın kasıklarına kadar ulaşarak bacaklarının arasında mavi ışıklar çaktırmıştı. Öteki çocuklar da aynı şeyi yapmak için tüm güçleriyle topaca vurmuşlar, ama ışıkları göğüslerine kadar ancak getirebilmişlerdi.

Çocukların, Kia için uydurdukları tekerlemeyle oynaya zıplaya mağaranın kapısına geldikleri o sabah, yerinde sessiz uzanmış gelenlere bakan kara köpek birden ayağa kalkmış, Kia'nın önüne dikilmiş, onu dikkatle kokladıktan sonra hırlamaya başlamıştı. Bu, büyük çocukların daha önce de birkaç kez gördükleri gibi, Kia'nın da artık mağaraya alınmayacağını gösteriyordu.

Kia, köpeğin yanından geçip mağaraya girmeye kalkışınca iri dişlerle karşılaşmış, korkmuştu.

"Benim Bekçi, ben Kia, beni tanımadın mı?" diye kekeleymişti. Köpek, hırlayarak yanıtlamış, Kia'ya, içeri girmekte ısrar ederse iyi olmayacağını anlatmıştı. Çocuk, birkaç adım geri çekilince köpek hırlamasını kesmişti. Arkadaşları Kia'ya biraz da şaşkınlıkla bakmışlar;

"Kia büyümüş dün gece," demişlerdi birbirlerine.

Kia, umutsuzca yalvarıyordu köpeğe:

"Ne olur Bekçi, bir kez daha, son bir kez daha vurayım topaca. Hem, beni bugün almayacağını dün söyleseydin, doya doya vurur, seyrederdim onu. Daha deneyeceğim vuruşlar vardı; dün gece hep düşündüm nasıl vurmam gerektiğini. Bugün beni son bir kez içeri al yalvarırım sana. Öyle bir vuracağım ki, ayak parmaklarıma kadar ışık olacağım," diyordu gözyaşları arasında.

Köpek yalnızca dimdik duruyor, Kia bir adım bile ilerlese hırlayıp dişlerini gösteriyodu. Bütün bu yalvarmaların hiçbir işe yaramayacağını biliyordu Kia. Daha geçen ay, aynı şey arkadaşları Maru'nun da başına gelmişti. Maru, Bekçi'nin önünde yaşlı gözlerle kalakalmış, arkadaşları biraz üzgün, onu yalnız bırakarak içeri girmişlerdi.

Arkadaşları girerken Kia, onlara seslendi:

"Akşam çıkınca köy meydanında buluşuruz, gelin de orada konuşalım, oynayalım."

Çocuklar başlarını sallayarak mağaranın içinde gözden kaybolmuşlardı.

Kia, bir gecede nasıl büyümüş olabileceğine akıl erdirememişti. Köye doğru yürürken ağlıyor, yerdeki taşlara tekmeler atıyordu. Vurduğu taşlardan biri, kendisine doğru yaklaşmakta olan, köyün yaşlılarından Naku'nun sandaletli ayaklarının dibinde durdu. Naku'yu görünce, Kia'nın, ağlaması daha da arttı. Naku, bastonuna dayanarak, ağır ağır Kia'nın yanına yaklaştı; çenesini tuttu, yukarı kaldırdı, saçların okşadı:

"Ne o Kia, dedi, neden mağarada değilsin sen, hasta mısın yoksa?"

Burnunu çekerek yanıtladı Kia:

"Bekçi içeri almadı beni..."

Naku, yaşlı bir ağacın, toprağın üstüne çıkıp bir yılan gibi dönerek yine toprağa girmiş kalın köküne oturdu inleyerek. Her yanının ağrıdığı belli oluyordu. Oturduğu yerin hemen yanına eliyle birkaç kez hafif hafif vurarak çocuğu çağırdı. Kia da, başı öne eğik, gelip yaşlı adamın yanına oturdu, başını ona yasladı. Naku:

"Demek büyüdün evlat," dedi şefkatle gülümseyerek. Sesinde yalnızca yaşlılıkta edinilen bir titreşim vardı.

"Hayır," diye atıldı Kia, "büyümedim, insan bir gecede nasıl büyür, benim de anlayamadığım bu. Dün nasılsam bugün de öyleyim."

"Öyle gelir insana yavrum," dedi yaşlı Naku. "Kimse çocukluktan büyüklüğe geçtiği geceyi bilmez; ama Bekçi bunu hemen anlar. İnsan kendini hâlâ çocuk sanır ama Bekçi yanılmaz."

Yanda uzanan defne dalından bir yaprak kopardı Kia, sapını ağızına götürürken:

"Ama Naku," dedi, "Ben kendimi biliyorum. Bende bir değişiklik olmadı, daha ne sakalım çıktı, ne bıyığım; bak, yüzüme bak!"

Naku, Kia'nın yanaklarına baktı, okşadı, sonra gözlerini aşağılara indirdi, Bakışları Kia'nın sallanan ayağına takılı.

"Dur bakayım," dedi bacağına tutarak çocuğun. Kia, ba-

cağını sallamayı kesti, ne olduğunu anlamak için ayağına baktı.

“Ayakkabının burnu delinmiş oğlum,” dedi Naku. “Eve gidince babana söyle de onarsın.”

“Biliyorum,” dedi omuzların kaldırıarak Kia. “Dün arkası yırtılmıştı, ben onardım. Biraz önce de burnu patladı, taşa vurunca.”

“İyi ki parmağın kırılmamış,” dedi yaşlı adam. “Nasıl, sen mi onardın ayakkabını?”

“Evet ben onardım,” dedi Kia.

Gülmeye başladı Naku;

“Bir de büyümedim diyorsun evlat, bak gördün mü?”

“Aman Naku, ayakkabı onarmak da iş mi; sanki bilmiyorsun çocukların ne kadar çok iş yaptığını. Odunu kim taşıyor, hayvanların yiyeceğini kim veriyor, kim onları otlatmaya götürüyor?”

“A benim Kia’m,” dedi ona sarılarak Naku, “Çocuklar birçok iş yaparlar; ama onların asıl işi oyundur; oyunların da en güzeli topaç çevirmektir; hele mağaradaki topacı...” sonra birden sordu:

“Nasıl büyük topaç, yine öyle parlak mı? Işıkları yine şimşekleniyor mu?”

“Evet Naku,” diye heyecanla atıldı Kia; “Hem öyle parlak ki... Dün görecektin hele. Öyle ışıklar çıkarıyordu ki vurdukça! Işıklar üzerimde nereye kadar ilerledi bil bakalım.”

Naku gülümsedi;

“Tam bacaklarının arasına kadar.”

“Nereden biliyorsun?” diye sordu Kia, şaşkınlıkla.

Güçsüz bir kahkaha attı Naku; “Benim de öyle olmuştu evlat,” dedi, “hemen herkesin öyle olur. Bir gün öyle bir şaklatmıştım ki kinnabı, topacın üzerinden yıldırımlar fırlamıştı elime koluma, rengârenk yürüyüp karnımdan kasıklarımın arasına inmişlerdi; bacaklarımda ateşler yakmışlardı. Sanki bir balık çırpınmıştı oramda; sonra ertesi gün Bekçi kapıdan

içeri sokmamıştı beni; ne üzölmüştüim sorma. Anımsadığım; o gün havanın bir başka koktuğuydu. O kokuyu bir süre daha duydum, sonra kayboldu. Şimdiyse ne gözüm görüyor, ne burnum koku alıyor. Kollarımda bir vuruşluk güç bile kalmadı.”

Kia şaşkınlıkla dinliyordu.

“Nasıl bir kokuydu bu Naku?” diye heyecanla sordu.

“Anımsayamıyorum ki,” dedi yaşlı adam. “Boşluğun koku gibi bir şeydi. Ne çiçek kokusuna benziyordu ne de hayvan, sanki hava boşalmıştı da boşluk kokuyordu.”

“Tamam işte, öyle, aynı öyleydi bugün aynı kokuyu ben de duydum,” dedi Kia.

“Dedem söylemişti bana, bu koku yalnızca çocukluktan çıkılırken duyulmuş. Bu kokuyu alabilenin vücudu da bir başka kokarmış. Bekçi de buradan anlarmış o kişinin büyüdüğünü.”

“Keşke dün o kadar hızlı vurmasaydım topaca, bilseydim de birkaç gün daha geciktirseydim, Bekçiyi kandırsaydım,” dedi Kia.

“Bekçiyi kandıramazsın,” dedi Naku. “O hiçbir zaman kandırılmaz; çünkü onun görevi çocukla büyüğü birbirinden ayırmak; zaten artık senin içeri girmen doğru olmaz. Büyüyü bozarsın.”

“Ne olur ki mağaraya girersem?”

“Neler olmaz ki! Dedim ya, oyunun büyüü bozulur, mağaraya bir büyük girerse. O zaman topaç parlaklığını yitirir, ışığı kaybolur, merkezindeki kırmızı ışık solar, sonra da söner gider.”

“Bir daha çalışmaz mı?”

“Çok güç, o sönerse asıl felaket başlar; topaçla birlikte dünya da neşesini yitirir.”

“Naku, dünyayla ne ilişkisi var bizim köyün mağarasındaki topacın?”

“Topaç durursa uzaktaki büyük dağın üstündeki köyün çocuklarının binlerce yıldır uçurduğu uçurtma rüzgâr bu-

lamayabilir; rüzgâr olmayınca denizde dalga kalmaz, deniz kıyısındaki köyde dev kâğıt kayığı yüzdüren çocuklar oynusuz kalırlar, çünkü kayık su çeker, batar. Uçurtmanın bekçisi kartal gökyüzünde, kayığın bekçisi yunus bir okyanusta kaybolur; topacın bekçisi köpek de bir daha çıkmamak üzere mağaranın derinlerine gider. Dünya da bir daha kendine gelemmez. Bütün işler durur senin anlayacağın; denge bozulmayagörsün...”

“Ama topaç bensiz yavaşlamaz mı? Biliyorsun dün en çok benim sayemde dönmüştü.”

“Sensiz de döner evladım,” dedi Naku. “Hem bak, bir şey daha var. Oyunlar önce elde ya da ayakta başlar, sonra kasıklara yükselir; çoğu insan için orada biter. Sen, oyunu kasıklarından sonra kafana yükseltebilirsen, topacın ışıklarına benzer başka ışıklar da görebilirsin. Yani, topacı yitirmekle tüm oyunları yitirmedin.”

Naku, yavaş yavaş kalktı oturduğu ağaç kökünden; bastonunu eline aldı:

“Haydi evlat,” dedi, “ben gideyim artık, öylesine yaşlandıım ki, kafamdaki oyunu da nasıl oynayacağımı şaşırıyorum; artık beni mağaradan çıkan çocukların yüzündeki mutluluktan başka sevindiren bir şey yok. Gideyim de mağaranın kapısında bekleyeyim.”

Kia, Naku’ya güle güle dedi, arkasından baktı, yaşlı adamın titrek bacaklarıyla yürüyerek iyce uzaklaşmasını bekledi, ellerini cebine soktu, köyün yolunu tuttu.

SEZER ATEŞ AYVAZ (1956, Antakya)

Istanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Aynı üniversitenin Siyaset Bilimi Bölümü'nde "Kadınlara Yönelik Periyodikler (1928-1938) konulu tezle yüksek lisans, " Türk Romanında Değişen Bir Paradigma: Politik Roman" konulu tezle doktora yaptı. Çeşitli kurumlarda sosyoloji-felsefe dersleri verdi. Edebiyata lise yıllarında şiirle başladı. Öykü dışında deneme ve incelemeler yayımladı. İlk öykü dosyası "Bütün Oteller İstanbul Palas" 1987 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü'nü kazandı.

Öykü: *Aynalarda Yaz* (1988), *Yeryüzü Taksim* (2000), *Tamis'in Gece Suçları* (2005/ 2006 Yunus Nadi Öykü Ödülü).

Bizim Denizimiz Değil

Ay, bazen gülümser... Gülümsedi bana...

Yoksa çok soğuktu hava. Denizden kıyıya, bize doğru, ürperten bir rüzgâr esti... Denize baktım. Bir-iki titrek ışık o kadar... Derin olduğunu düşündüm. Çok derin... Köpürüp kakan dalgalar... Kucaklayıp alacakmış yanma. Bakınca öyle... İçine, karanlığa düşecekmişsin gibi...

Piyasa caddesinde yürüdük. O da kıvrılıp döndü bizimle
Aldırma dedi, gülümseyerek. Küsmüşler gene...

Aralarındaki uzaklıktan belli. Suratları asık. Birbirlerine hiç bakmadan yürüyorlar. Ortalarında ben, yaklaşmıyorum onlara. "Caddenin üzerinde," demişti babam. "İskelenin tam karşısında. Üç katlı beyaz binada, müstakil bir evde oturuyorlar."

Yüzü üzgün annemin. Dün akşamdan beri... Hep böyle... Kaşları birleşip çatılmış. Derin çizgiler gelmiş oturmuş alnına. Gece kapının camına vurup titremiştisi sesi. Çınladı cam... Sesi boğulacak gibiydi bağırırken babam. Uyumadılar bir türlü. Vapur düdükleri uzaklaştı pencereden. Artık gece deseler ya. Kapatsalar ya ışıkları. Neyse, kapılar kapandı. Gece lambası yandı. Zifir kırmızıya döndü bütün ev. Sustular sonra...

Yolun karşı kıyısına geçtik. İlgisizmiş ama şimdi konuşması gerekiyormuş gibi sessizliğinden sıyrıldı babam. Tam karşımızda duran büyük, beyaz evi işaretledi. "İşte burası, beyaz, müstakil, üç katlı..." Aydınlık, büyük pencereler... Tüm evi sevinç kaplamış sanki, öyle sımsıcak bir ışık...

Eve değil, ayakkabılarına bakıyor annem. Sildi, parlattı onları. Sivri topukların üstünde nasıl yürüyor ki... Rugan demişti satıcı. Parlak siyah deriden. Ortasında küçücük bir fiyonk. Yeni mantosunu giydi, kürklü olanı. Amerika'dan getirmişti babam. Çağla yeşiliymiş. En sevdiği renk... Hep çiçek varmış gibi üstünde. Menekşe kokusunu taşıyıp yürüyor. Dün taramamıştı bile saçlarını. Solgundu yüzü bakınca. Şimdi topuz yapmış... Ruj sürmüş. Gene de girmiyor koluna babamın.

Zilin üzerinde Seyfi Beylerin adını arıyoruz. Basmadan önce zile, bana dönüyor babam. "Çok oturmayız. Sabah erkenden gidecekler." Merdivenlerden çıkarken çıtını çıkarmıyor annem. Pembe damarlı tertemiz taşlar. Dikkat etmezsen düşebilirsin, nasıl pürüzsüz, nasıl kaygan... Kapıyı bir genç kız açıyor; hizmetçisiymiş evin. Elini öpmek gerekmezmiş. Kenara çekilerek yürüyor.

Bizi karşılayan Seyfi Bey; uzun, upuzun boylu bir adam. Babamdan yaşlıymış. Ama yüzü çok güleç, yumuşacık çıkıyor sesi. "Hoş geldiniz, iyi ki geldiniz," diyor. Hiç acelesi yok. Zaten konuşacakmış, zaten herkes dinlermiş onu. Öyle usulca

çıkıyor kelimeler ağzından. Yavaşça eğiliyor ikimizin önünde. "Nasılsınız," diyerek hatırımızı soruyor.

Salon sıcacık, kocaman... Upuzun oluyor bakınca... Soba gizlenmiş görünmüyor. Duvara asılmış ne çok resim... Yıldız sürülmüş çerçevelerin hepsine. Seyfi Bey'in kol düğmeleri de öyle, ışıltılı... Avizelerin camdan taşları altında parlıyor.

Benimle çocuk değilmişim gibi tokalaşıyor karısı. Adı Muazzez, saçları kestane rengi. Alnındakiler kesilmiş, kâkül olmuş. Yan yana oturuyorlar annemle. Abajurun kiraz rengi püsküllerinin altında. En çok Muazzez Hanım'ın saçlarına vurup oynaşıyor ışık. Annemin sımsıkı topuzunda sadece duruyor. Başının üzerinde küçücük bir top olmuş, şakaklarında iyice gerilmiş saçlarında... Çözse sarı saçları görünecek. Aşağıya bıraksa ya saçlarını. Bırakmıyor...

"Seni tanıdığıma çok sevindim," diyor Seyfi Bey. "Tekrar hoş geldin." Adımı soruyor. "Ne güzel ismin varmuş. Anlamını biliyor musun?"

Tabii biliyorum, demiyor, suskun oturuyorum koltukta. Anneme söylerken duydum. "Ne güzel ela gözler bunlar," dedi, Muazzez Teyze. Bana bakıp bakıp güldü.

Oysa ben çağla yeşili olmasını isterdim gözlerimin, saçlarımın da sapsarı.

"Gitmeden önce görüşmemize sevindim," diyor, Seyfi Bey, "memleketin hali ortada." "Olacaklar belli," diye iç geçiriyor babam. Gazetede ki yazıyı okuyunca, ikisi de üzüldüler, gene de güldüler kahkahayla. En çok konuşan Seyfi Bey. Anlatıyor durmadan. Sık sık istirham ediyor babam. Kahve gelince de, likör bardağını verirken de. Annem yalnızca rica ediyor. Muazzez Hanım annemden çok benimle ilgili. Derslerimi sormuş. Babam da iyi diyormuş. Öğretmenimin söylediğine göre: Zeki ama ilgisizim. Beş alamadım matematikten. Dağınık bir ilgim var. Demeyip gülüyorum.

Saklanmak istesen ne çok yer var. İster büfenin arkasına, ister kanepelerin yanına, avizelerin ışığını kapat yeter. Dev kadar büyük masanın altına girebilirsin istersen. Masanın ayağına tutunursun, başını uzatırsın dışarı. Her şey görünür oradan... Bir tek tahta gagalı kuşu göremezsin. Guguk diye titreyerek öten, ansızın saatten dışarı çıkan kuşu.

Pikap dolabı büyük mü büyük. Bizdekinin üç misli. Babam, bizim evdeki pikap için, en büyüğünü getirdim demişti. Yalanmış! Bizim evde Zeki Müren'in şarkıları duyulur en çok... En acıklısını sever annem. Pencereden denize bakarken ağlar. Babamı beklerken yorulur. Sonra da şiirler yazar defterine...

Burada, tatlı, tatlı uçan bir müzik dolaşiyor. Koridora çıkıp odalara gidiyor. Kapılar açık bırakılmış nasılsa.

Çerçevenin ortasındaki deniz hangi deniz?

Masmavi suları var. Uysal, kıpırtısız. Berrak suyun üzerinde kayıklar, incecik iplerle tutunmuş kıyıya. Kopmaz mı ip? Her yeri ısıtıyormuş güneş. Sarıya boyamış kumları. Parlak kırmızı, parlak beyaz, ışıldıyor evler. Balıklar ağların içinde çırpınıyor. Capcanlı balıklar. Birinin gözü bana bakıyor. Balıkçı sevinçle seyrediyormuş onları...

Altinkum'a gittiğimizde de öyleydi. Neşeli neşeli nasıl da konuşup gülüştüler ikisi. Denizde yüzüyordum, gördüm. Uzanmışlar yan yana. Öyle çok baktım ki kıyıya, ikisine... Kucağımdan kaydı top. Kayboldu gitti ellerimin arasından... Suya battım. Çıktım. Battım. Çıktım ki, yoklar, sadece kumsal çizgisi kalmış. Yürüyorlarmış meğer.

"Artık bizim kızımız ol," demiş, Seyfi Bey. Duymamışım. Karısı da tekrarlamış. "Keşke," diyor, "keşke bizim kızımız olsa!" Annem yanıma gelmese, öpücük kondurmasa. İstemi-

yorum ki. Dudağının soğuşu değip geçti yanaklarımdan. Gidip yerine oturdu neyse.

Pencereden bakınca, piyasa caddesi ne kadar da uzun, ne kadar da geniş. Işıklı çizgilerle, gezintiye çıkmış, akıp gidiyor arabalar. Deniz dinmiş. Patlayıp sıçramıyor dalgalar. Sulara, gazinonun ışıkları vuruyor. Odamın camından gördüğüm vapurlar, dolaşmış dönmüşler, karşı iskeleye yanaşıyorlar.

“Hadi bizim kızımız ol. Seni de götürelim,” dediler, gülerek. İki birden çok istiyorlarmış nedense. “Ataşe beyler Roma’ya gidecekler,” diyor babam.

Denizin açıklarında görülen gemilere binip giderler belki. Resimleri, yerdeki, tüylü yumuşak halıyı bırakıp çıkarlar bu evden. O zaman, saatten dışarı uzanmaz kuş. Yuvasına girer. Guguk diye ötmez. Onu da bırakırlar. Dinlenir... Pikapta dönen plak durur. Kapanır ışıklar. Eşyalar, abajur, kitaplar, kuş da kalır burada. Pencereleeri bir baştan bir başa kaplayan ışık söner. Abajurun püskülleri sallanmaz. Karanlık olur her yer. Biz de merdivenlerden inip caddeye çıkarız. Taşlı kaldırım da dümdüz ilerleriz. Kumsal çay bahçesine kadar. Gece vakti sessizdir bahçe. Sandalyeler masalara kapanmıştır... Kumlar islanmıştır, kimseler olmaz. Önünde fııldakçı da yoktur...

Dönünce, dar sokakta kayıklar karşılar bizi. Evin önündeki dereye kurbağalar çıkmıştır. Derenin suları, denize ka-
vuşurken, kurbağalar neden gitmez bilmem. Bütün gece duyarsın artık... Dalga seslerine karışır sesleri...

Olsun! Bu ev bizim evimiz değil! Pencereden görülen deniz de...

Bizim denizimiz değil!

Caddenin kenarında yürüyüp eve dönerken, "Ben kimsenin çocuğu olmam," diyorum babama. İkisinin arasından kurtularak, öne koşuyorum. Deniz kıyısına... Rüzgâr beni üşütmüyor artık. Durulmuş, dinlenmiş, sakinleşmiş. Dönüp bakıyorum onlara... Konuşmuyorlar gene...

Uzakta, bembeyaz, Roma'ya giden gemiler...

Bir gün, ben de gideceğim diyorum... Yakında... Çok yakında...

AYŞE SARISAYIN (1957, İstanbul)

Ortaöğrenimini İstanbul Alman Lisesi'nde tamamladı; İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği Bölümü'nden 1981'de mezun oldu, ardından İstanbul Üniversitesi'ne bağlı İşletme İktisadi Enstitüsü'nü bitirdi. Halen özel bir ilaç şirketinde yönetici olarak çalışıyor. Babası Behçet Necatigil'in çeviri şiirlerini *Yalnızlık Bir Yağmura Benzer* adıyla, aile mektuplarını *Serin Mavi* adıyla Selma Esememle birlikte yayına hazırladı. Babasına ilişkin anılarının yer aldığı *Çok Şey Yarım Hâlâ* adlı kitabı 2001'de yayımlandı. Necatigil ve Sarısayın'ın farklı zamanlarda W. Borchert'ten çevirdikleri şiirler ise *Fener, Gece ve Yıldızlar* başlığıyla 2008'de çıktı.

Öykü kitapları: *Denizler Dört Duvar* (2003/ 2004 Yunus Nadi Öykü Ödülü), *Yargun Anılar Zamanı* (2004/ 2005 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Karakalem Resimler* (2008 / Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü).

Atları da Vururlar

Lebibe Hanım'ın sevgili anısına

O gün hiç konuşmamışım, tek sözcük çıkmamış ağzımdan. Ne bir lokma ekmek, ne bir yudum su... Nasıl dayanabildiğime şaşıp kalmış herkes.

Ablamın anlattığına göre, gözlerimi kocaman açarak aneanneme bakmışım dik dik, ağlamaklı bir yüzle dolaşıp durmuşum evin içinde.

Ayrıntıları anımsamıyorum. Yalnızca gördüğüm düş, daha dün izlediğim bir korku filmi gibi gözlerimin önünde hâlâ.

Konuk odasının kapısını usulca aralayıp içeri baktığımı,

bordo kadife koltuklarda kimsenin oturmadığını görünce sevindiğimi anımsıyorum bir de.

Akşama dek ne yaptığım tümüyle silinmiş belleğimden. Hava kararmaya yüz tutarken duymuştum eskicinin sesini: "Eskiciiiiii, eskiler alıyorum, eskiciiii..."

Koşarak pencereye gittiğimi, burnumu cama yapıştırıp büyülenmiş gibi dışarıya baktığımı ve birdenbire avaz avaz ağlamaya başladığımı söylemişlerdi sonradan. Ablamla annemi epeyi uğraştırdıktan sonra hıçkırarak anlatmışım atın beni yediğini.

Annem, "Ağlayınca burnun kızarıyor, çirkin oluyorsun," deyince de hemen susuvermişim!

At beni yemişti düşümde, eskicinin atı.

Kapı çalınıyor. "Kim o?" demeden açılmaz kapılar, biliyorum, ama öyle utanıyorum ki sormaya, duyulur duyulmaz bir fısıltı olarak çıkıyor bu sözcükler ağzımdan. Gelenin duyup yanıtlanması olanaksız! O anda da kapıyı açiveriyorum, her zaman yaptığım gibi.

Kapının çalınması iyidir; merak, heyecan, sevinç, en çok da değişiklik demektir. Hemen yerimden fırlar, herkesten önce koşarım açmak için. Postacı olabilir gelen, başımı okşar gülümseyerek. Mektupları kaptığım gibi, doğru babamın çalışma odasına! Çıkarken babam çikolata tutuşturur elime bazen, en sevdiğim parmak çikolatalardan. Yedikten sonra yaldızını düzeltir, defterin arasına, ötekilerin yanına saklarım. Hangi renkten kaç tane olduğunu sayarken çabucak akşam olur. Esat Dayım çalmış olabilir kapıyı, beni kucağında hoplatır, yanaklarımdan makas alır. En çok anneannem sevinir dayım gelince, o gittikten sonra bile gülümsemeye devam eder gün boyu. Dayımın ikizlerinden biri, Orhan ya da Burhan geldiyse, bodrumdaki taşlığa inip topaç çeviririz. Çoğunlukla birlikte gelirler, o zaman da benimle oynamazlar pek. Tek tek gelmeleri daha iyidir. Belki komşumuzun kızı Sibel Abladır gelen, ablamla iskambil falı açarlar. Yan sokakta

oturan sarışın oğlan, Nejat çıkar falda. Lise ikiye gider Nejat, ablamdan üç yaş büyüktür. "Çok yakışıklı!" diye fısıldaşır benim duymadığımı sanıp, adını bir türlü öğrenemediğim bir artiste benzetirler. Ablam, "Off, Sibel!" der, "Ne kötüsün! Ben ona bakmıyorum ki!" Sibel Abla gittikten sonra ablamı kızdırırım, "Nejat, Nejat!" diye arkasından bağırarak. Çamaşır-cı Gül Hanım'ın gelmesi de iyidir, çivitin beyaz çamaşırları maviye boyaması gerekirken nasıl olup da ağarttığını merak ederek izlerim onu. Hele annemin arkadaşı Meserret Teyze gelmişse... Çantasından mutlaka bir oyuncak ya da çikolata çıkacaktır benim için.

Ama bu kez kapıyı çalan hiçbiri değil, tam bir sürpriz! Eskicinin atı duruyor karşımda. Arka ayaklarının üzerinde doğrulmuş, kişniyor.

Kişnemek... Böyle diyor evdekiler. Hepsini öğrendim: Köpekler havlar, kediler miyavlar, aslanlar kükrer, atlar ise kişner. Bence kahkaha atarlar, büyükler kişnemek dese de. Atın sarıya çalan kocaman, kirli dişleri görünüyor kişnedikçe. Dişlerinin arasında saman çöpleri var, çok iğrenç! Geri çekiliyorum korkuyla, at kapıyı çalar mı hiç? Elleri yok ki onun! Belki eskici çalmıştır kapıyı, sonra da kaçmıştır. Bir keresinde, annem sokakta oynamama izin verdiğinde yaramaz çocuklar bir kapıyı çalıp kaçmıştı da, nasıl tek başıma kalıvermişim kapıyı açan teyzenin karşısında! Gerçi teyze ağladığımı görünce hiç kızmamıştı bana, ama annem bağırmıştı akşam eve dönünce. Nasıl öğrendiyse! Annelerin her şeyden haberi olduğunu biliyorum, ama nasıl, onu hiç anlayamıyorum. Eskici de öyle yapmış olamaz mı? Yaramaz çocukları arabasına atıp götüren kötü yürekli eskici... En çok da hava karardıktan sonra, anneleri çağırdığı halde eve girmeyip sokakta kalanları. Ne yapıyor götürdüğü çocukları acaba?

Anneannemin bastonunun tıkırtıları duyuluyor uzaktan, tıklar tıklar, sonra da ince sesi: "Buyurun, buyurun, kapıda kalmayın..." Oturma odasındaki masanın altına saklanıp bekli-

yorum bir süre, hiç ses gelmiyor. Yavaşça konuk odasına gittiğimde, atla anneannemin karşılıklı oturduklarını görüyorum kapıdan. Annemin gözü gibi sakındığı bordo kadife koltuklarımızda üstelik! Anneannem hal hatır soruyor, tüm konuklara yaptığı gibi: "Afiyette misiniz evladım?" Kişneyerek başını sallıyor at. Hem de bacak bacak üstüne atmış! Anneannem hoş karşılamaz böyle şeyleri, suratını asar hemen. Neden atın oturuşundan hiç de rahatsız olmuş gibi görünmüyor öyleyse? "Anneniz, babanız nasıllar, hepsi iyiler mi? Kardeşinizin adı kalmamış aklımda, kusura bakmayın, yaşlılık işte..." Yine kişniyor at. Kişnedikçe salyaları akıyor çenesinden, yere damlayacak neredeyse! Bu kadarına katlanamaz anneannem, eminim. Ablamla ben, yere bir şey döktüğümüzde nasıl da kızar, anneme iş çıkardık diye. Şımarık, hem de terbiyesiz at kovulacak evden, az kaldı! Tam sevinerek bir koltuğa iliştiğim anda, anneannemin kaş göz işaretleri: "Kızım, şeker tutsana! Ah, bu çocuklar, akıl edemiyorlar bir türlü..." Çaresiz, kalkıyorum yerimden. Beyaz porselen şekerliği uzatırken, "Önce misafire!" diyor anneannem dişlerinin arasından, "Öğrenemedin bir türlü!" Yanılıyor, çoktan öğrendim, ama atlar şeker sevmez ki, saman yer yalnızca. Ona anlatmam çok güç, hele atın yanında! At, anneannemin konuğu anlaşılan, konukların yanında karşı çıkılmaz hiçbir şeye. Onlar gidince söylenir, önemlisse. En iyisi ata şeker tutmak, nasıl olsa almayacak, görecek anneannem! Ürkerek ata yaklaşıp şekerliği uzatıyorum. Tam da öğretildiği gibi, hafifçe öne eğilerek ve gülümseyerek. Anneannemin biraz sonra, "Kolonya!" diye fısıldayacağı geçiyor aklımdan, o söylemeden getireceğim bu kez, nasıl şaşıracak...

İşte o anda olup bitiyor her şey. At, ön ayaklarını bana doğru uzatarak ayağa kalkıyor, sıkıca kavrayıp havaya kaldırıyor beni. Yeni bir kişnemeyle açılan ağzı, sararmış kocaman dişleri, saman çöpleri yapışmış dili o kadar yakınımdaya ki! Ağzı büyüyor, büyüyor, büyüyor... Her şey siliniyor, tüm dünya onun ağzı oluyor. Guliver Devler Ülkesinde, Alice Ha-

rikalar Diyarında... Parmak Çocuk hangi masaldaydı, Peter Pan'da mı? Atın ağzının içindeyim artık, dişlerinin arasında geziniyorum. Tuhaf, dişlerinin arasında ezemiyor beni, çok küçük olduğum için belki. Yolculuğum devam ediyor, trenle geçtiğimiz uzun, karanlık tünellere benzeyen bir yolda ilerliyorum. O tünellerde bir süre gittikten sonra ışık görünürdü uzaktan, oysa burası simsiyah. Sonunda kayarak bir boşluğa düşüyorum. Çok sıcak, havasız, bunaltıcı! Samanlık gibi bir yerdeyim; son durak, mide olmalı! Sağa sola koşturup duruyorum, çıkacak hiçbir kapı, bir delik bile yok, samanlarla kapanmış her yer. Anneciğim, canım anneciğim, kurtar beni buradan, ne olur! Anneannemin yüzünden geldi bunlar başıma, onu asla affetmeyeceğim. Anneciğim, söz veriyorum, hiç yaramazlık yapmayacağım artık, anneannemi de kızdırmayacağım. Ablamın arkasından 'Nejat!' diye bağırıp çingiraklı yoğurtçu sokaktan geçerken, 'Kaymaklı yoğurt!' diye tutturmayacağım, oyuncaklarımı oturma odasına getirip dağıtmayacağım, camlı büfedeki biblolara elimi bile sürmeyeceğim. Kapıları çalıp kaçan çocuklarla da oynamayacağım, söz! Hiçbirinizi üzmeyeceğim, ne olur, kurtar beni...

Henüz okula gitmiyordum, beş altı yaşlardaydım bu düşü gördüğümde. Atın beni yemesi, anımsadığım ilk düş, ilk karabasanım aynı zamanda.

O evde iki yıl daha oturduk. Eskici, hemen her akşamüstü kahverengi atıyla birlikte kapımızın önünden geçti. "Eskiciiiii..." diye bağırın sesini duydukça pencereye koştum, beni yiyen ata baktım tül perdenin ardına gizlenerek.

Birkaç kez annem eski eşyalar sattı eskiciye, kapının önünde pazarlık ettiler. At iyice yaklaştı o günlerde evimize. İlkinde masanın altına saklandım, sonraları annemin eteklerinin arkasına. Ne kadar korksam da, onu izlemekten alıkoyamadım kendimi bir türlü.

Anneanneme kızgınlığımı unuttum zaman geçince, ama şeker ikram ederken önce konuklara tutmayı hiç unutmadım.

Kolonya bile getirdim birkaç kez kimse uyarmadan. "Aferin, küçük torunum da büyümüş!" diye sevindi anneannem.

Atların şeker sevdiğini, anneannemin benden daha çok şey bildiğini de öğrendim bu arada. Bir tek atlardan korkmama'yı öğrenemedim.

Eskiciyle beni yiyen atını, postacımızı, çingiraklı yoğurtçuyu, komşumuz Meliha Teyze ve kızı Sibel Abla'yı, çamaşır-cımız Gül Hanım'ı, kapıları çalıp kaçan ve hava karardıktan sonra birlikte oynayamadığım tüm sokak çocuklarını bırakıp başka bir eve taşındık sonra. Onları bir daha hiç görmedim.

Yeni evimiz, geniş bir caddenin üzerindeydi. Sokakta oynayan çocuklar yoktu burada. Anneannemin tekerlekli sandalyesi vardı artık. 'Tıkır tıkır' sesleriyle beni korkutan uzun baston, dolaba kaldırılmıştı.

Sonra başka evlerde yaşadım, Beşiktaş'tan Teşvikiye'ye uzanan yokuşun üzerinde.

Dik eğimle, daracık ara sokaklardan birinden soluk so-luğa tırmanan beyaz bir at ve yaşlı adamla karşılaştım yıllar sonra bir sabah.

Adam yaşlı mıydı gerçekten, yoksa yirmili yaşların uçarı-lığıyla mı öyle algılamıştım, bilmiyorum.

Atın da sahibiyle aynı yaşta olduğunu düşünmüştüm onları gördüğüm anda. İkisinin yüzünde de aynı ifade vardı sanki, bezgin ve yorgun.

İşyerimin servisine yetişmek için aceleyle evden çıktığım bir sabah, birdenbire karşımda buldum onları. Araba ekmek yüklüydü, atın ayakları kayıyordu parke taşların üzerinde. Yaşlı adam, arabayı arkadan iterek atın yükünü hafifletme-yeye çalışıyordu. Yokuşu güçlkle çıkıp bitişik apartmanın gi-riş katındaki bakkalın önünde durdular. Zayıf, kısa boylu bir adamdı. Çıkık elmacikkemikleri, çekik gözleri, ince bir yüzü vardı. Saçları yandan ayrılarak özenle taranmıştı, simsiyahtı. Dişçi önlüğüne benzeyen beyaz gömleğini, beline bağladığı mavi pazarıcı önlüğünün üstüne çıkarmıştı. Beyaz gömleğin

üzerine geçirdiği kolluklar, önlüğüyle aynı kumaşandı. Öyle ilginç bir görüntüydü ki!

Yaşlı adam, aynı anda üç farklı kimliği çağrıştırmıştı bana: Bir dış hekimi, bir pazarcı ya da 'evkaf'ta bir memur! Tümündeki ortak özellik ise, onun kibar, görmüş geçirmiş eski bir İstanbul beyefendisi olduğuydu.

O gün ilk düşümü anımsayarak akşam olmasını iple çekmiş, eve dönünce soluk soluğa anlatmıştım Ali'ye, kötü yürekli eskicinin beni yiyen atını. Gece boyunca çocukluk düşlerimizi konuşup gülmüştük.

Geç uyandığım hafta sonları dışında, her sabah ekmekçi ve atıyla karşılaşırıyordum. Fırından toptan ekmek alıp civardaki bakkallara dağıtıyordu anlaşılan. Önce hafifçe gülümseyerek selamlaşmaya başladık, ardından birbirimize 'Günaydın!' demeye. Bir süre sonra 'Hayırlı işler!' ekledim 'Günaydın!'a, 'Size de!' yanıtını aldım her seferinde.

Yeni evimin, özgürlüğümün, kimseye hesap vermeden yaşamanın coşkusuyla çabucak geçiverdi o yaz. Uzun yaz gecelerinde sıkışık binaların, iç içe yapıların iyice daralttığı sokaktan bunalıp 'nohut oda-bakla sofa' evimize sığamadığımızda deniz kıyılarına kaçarak serserilik yaptık. Teknelerde balık-ekmek yedik, sokaklarda bira içip şarkılar söyledik yorulana dek. Uykusuz gecelerin sabahlarını ekmekçi ve atıyla birlikte karşıladık. Ne onların yorgunluğunu, ne de yazın bittiğini algılayamayacak kadar gençtik, çok umutluyduk.

Ekmekçi, beyaz önlüğünün üstüne meşin bir ceket giymeye başlamıştı, başına da kulaklarını örten, kürklü, deri bir kasket. Beyaz önlüğüyle atın rengi öylesine uyumluydu ki, onu meşin ceketıyla ilk gördüğümde atın üstünde de benzer bir giysi aramıştı gözlerim. Sonbahar da gelip geçmişti, kıştı artık.

Günün birinde onu görmediğimi fark ettim. Yokluğunu ne zaman algıladığımı bilmiyorum, belki de günler sonray-

dı. O sokağın, daha da ötesi yaşamımın bir parçasının yok olduğunu hissettim bir an, paniğe kapıldım. Özellikle dikkat etmeye başladım, ama yoktu, haftalarca görünmedi ortalıkta.

Bir sabah evden çıkmak üzereyken, Ali'nin "Bak, dönmüş!" diyen sesiyle pencereye koştum. Oradaydı, az ilerimizde, ekmekleri boşaltıyordu sepetlere.

Bir tuhafılık sezdim; nedenini bilmediğim bir rahatsızlık, havada bir ağırlık, yağmur yağacak da bir türlü yağmıyor sanki, ya da telefon çalacak, kötü bir haber duyacağım gibi... Adlandıramadığım bir sıkıntı içimde, ne yapacağımı bilemediğim kurşunrengi pazar öğleden sonralarını anımsatan.

Sonra atı gördüm. Kahverengiydi. Ekmekçinin gömleğiyle hâlâ beyaz.

Yıllar önce izlediğim bir filmin son kareleri geçti gözlerimin önünden, vurulan bir at çığlık çığlığa yere düştü.

İki el arkamdan sıkı sıkı kavradı omuzlarımı. "Üzülme," diye fısıldadı kulağıma, "atları da boyarlar."

Bir ilkyaz yağmurunun ardından güneş açınca, yağmur damlaları buharlaşır ya... Gözyaşlarım da öyle kuruyuverdi hemen. Taze çimen koktu her yer, gökyüzü mavileşti. Şaşırdım, aşkın kokusu ve rengi var mıydı?

"Gerçekten mi?" diye sordum. "Yalnızca vurmazlar mı? Boyarlar mı gerçekten?"

"Elbette," diyerek başını salladı, "babamın veteriner olduğunu unuttun mu yoksa? Ben anlarım atlardan. Ağlama artık, burnun kızaracak yine."

Nasıl da ciddi ve kendinden emin görünüyordu!

"Peki," dedim, "haydi çikalım. İşe geç kalıyoruz."

Beyaz ata ne olduğunu sormadım ekmekçiye. "Nerelerdediniz? Hayrola, bir sorun mu vardı?" diye de sormadım. "Geçmiş olsun," dedim yalnızca o sabah, "Hayırlı işler!" yerine. "Sağ olun, eksik olmayın," diye yanıtladı.

Bir yıl sonra taşındık o evden. Ekmekçiyle kahverengiye

boyadığı beyaz atını bir daha görmedim. Eskiciyi ve beni yiyen atını görmediğim gibi.

Atlarla dostluğum sürüyor, Ali'yle de birlikteyiz hâlâ.

Sokaklarda şarkı söyleme isteğim giderek azalsa da, ne zaman bir at görsem, gülümsemekten alıkoyamıyorum kendimi.

HASAN ALİ TOPTAŞ (1958, Denizli - Çal)

Liseyi Çal'da bitirdi, bir yıl Uşak Meslek Yüksek Okulu'na devam etti. Maliye Bakanlığı'nın sınavını kazandı ve 20 yılı aşkın bir süre Ankara'da memur olarak çalıştı. Yazıları ve öyküleri çeşitli dergilerde yayımlandı. "Ölü Zaman Gezgileri" adlı öyküsü 1992'de Çankaya Belediyesi ve *Damar* edebiyat dergisinin birlikte düzenlediği yarışmada birincilik ödülü aldı. Yine 1992'de roman dosyası *Sonsuzluğa Nokta* Kültür Bakanlığı'nın açtığı yarışmada mansiyon aldı. Son dönem Türk edebiyatının en güçlü kalemlerinden kabul edilen Toptaş'ın romanlarından *Gölgesizler*, 1994 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü; *Bin Hüzünlü Haz*, 1999 Cevdet Kudret Roman Ödülü'nü; *Uykuların Dağusu*, 2006 Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı. Roman ve öykü dışındaki eserleri şunlardır. *Yalnızlıklar* (1990, şiirsel metin), *Ben Bir Gürgen Dalıyım* (2003, çocuk romanı), *Harfler ve Notalar* (deneme.)

Öykü kitapları: *Bir Gülüşün Kimliği* (1987), *Yoklar Fısıltısı* (1990), *Ölü Zaman Gezgileri* (1993).

Zaman Kimi Zaman

Kendi kendime, zaman hep geleceğe mi akar diye sorup durduğum günlerde, iki yanı birahanelerle dolu bir sokakta birdenbire burnumuzun dibinde biten kıpkızıl gözlere, titrek adımlara, ya da alkolün bozup dağıttığı bulanık omuzlara çarpmamak için zikzaklar çize çize yürüyorduk. Nurhan anlattıkça hatırlıyorum şimdi; yerler ıslaktı o gün, havada insanları birbirine yaklaştıran, bira kokulu, incecik bir serinlik vardı. Hatta, Füsün, koltuğunda taşıdığı ceketi omuzlarına atarken hafifçe titremişti. Sonra, masaların, sandalyelerin ve pelteleşmiş insan yüzlerinin arasından geçerek hep birlikte Dostlar'a girmiştik.

Yan masadakilerin kaçamak bakışlarıyla siyah giysili garsonların yapmacık gülümseyişlerinden oluşan kısacık bir törenin ardından, yol boyunca trafik lambalarıyla bölünen söyleşimiz yeniden başlamıştı. Fuat, bir yandan birasını yudumluyor, bir yandan da üst dudağından fışkırıp bütün yüzüne dağılan dikensi bıyıklarını oynatarak, sakin bir sesle, insani sözcüğünün yanlış kullanıldığını söylüyordu. Ona göre, bu sözcük insana özgü ne varsa ve daha neler olabilecekse hepsini kapsıyordu çünkü. Başka bir deyişle, Hitler'in fırınlarından Saddam'ın davranışlarına, Bush'un planlarından Füsun'un düşlerine kadar her şey insaniydi. Bu insanların yaptıkları kendilerinin birer uzantısıydı aslında. Bu nedenle de, insanlığın birer uzantısıydı. Dahası, Fuat, ayak altında yuvarlanan küçücük bir çakıl taşının bile bizim dokunuşumuzla insanileştiğini düşünüyordu. Ona göre, öyle değil miydi, bir çakıl taşına bakmakla biz biraz kendi dışımıza çıkmış ve varıp sessizce onun varlığına sızmış olmuyor muyduk? Ya da, herhangi bir nesne, bizim gözlerimizle algılanmakla biraz da bize dönüşmüş oluyor muydu? Öyleyse, insanın insani diyemeyeceği hiçbir şey yoktu yeryüzünde. Var mıydı?

"Bilmiyorum," demişti Füsun birasını yudumlarırken.

Nurhan anlattıkça hatırlıyorum şimdi; bir ara, onca gü-rültünün patırtının içinde, ne kadar sürdüğünü bilemediğimiz derin bir sessizlik yaşamıştık. Nurhan'a göre, epeyce uzun sürmüştü bu sessizlik, oysa ben her şey gibi bu konudan da emin değilim. Hatta onun, 'Evet, dördümüz de susmuş-tuk,' deyişine de katılmıyorum. Belki haklıdır ama, o sırada ben Fuat'la Füsun'un konuşmalarını hâlâ işitiyordum. Onlara bakmıyordum gerçi, gözlerimi karşımızdaki boş masaya dikmiş, gene kendi kendime, zaman hep geleceğe mi akar, deyip duruyordum. O anda bulduğum yanıtlar, hiç kuşkusuz varlığım kadar gülünçtü. Belki ellerime de benziyorlardı biraz, bira bardağına, ya da garsonların gülümseyişlerine de benziyorlardı. Bir keresinde, gözlerimi gene o boş masaya

dikmiş ve zamanın tıpkı bir yol, ya da gökyüzüne tırmanan masmavi, kocaman bir ağaç gibi kollara ve dallara ayrıldığını düşünmüştüm. Bu varsayıma göre, insan her an bir kavşaktaydı; gördüğü, dokunduğu, yaşadığı, yaşayamadığı ne varsa onlara yaslanarak ya o yolu seçecekti, ya da ötekini. Tabii, bu seçim yalnızca belirlenen yolun gidiş yönünü göstermiyor, aynı zamanda ileride, yönlerin düğümleneceği başka kavşakların kaderini de çiziyordu.

O gün orada, bu varsayıma kendimi fazlaca kaptırış olmalıyım ki, bir an, dördümüzün de ayrı ayrı zamanlara doğru kaydığını düşündüm. (Nurhan'ın söz ettiği sessizlik o sırada başlamış olmalı.) Gözlerimi gene o boş masaya dikmiştim, Fuat'la Füsün, ortalıkta dolaşıp duran düşsel bir Freud eşliğinde, cinsel kimliğin farklı kimliklere dönüşebilirliğini tartışıyorlardı ve ben sessizliği gülünç kılan derin bir sessizlikle, kimseye sezdirmeden, yavaş yavaş o boş masaya doğru sürükleniyordum. Kapıldığım akıntının şiddetine bakılırsa masalarla sandalyeler, beyaz desenli lacivert vazolar, onlarla birlikte küllükler, güller ve güllerden yaratılmış gül tasarımları da peşimden sürüklenip gelecek gibiydi. Belki de, telaşa kapılan siyah giysili garsonların bakışlarına çarpa çarpa Fuat da sürüklenecekti yerlerde, Füsün da hatta çığlıklar atarak, Nurhan da.

Oysa, benim sürüklenişimin dışında bunların hiçbiri gerçekleşmedi o gün, gerçekleşmiyordu; her şey hangi zamanın biçimini almışsa, onun içinde öylece duruyordu. Fuat'la Füsün'un sesleri seslerin gerisindeydi artık, söylediklerini ancak düşleyerek anlayabiliyordum. Bu yüzden, kendim konuşup kendim dinliyormuşum gibi haklı bir duyguya da kapılmıştım. Bu duygu, karşıımızdaki boş masaya varıp oturduğumda da sürdü. Dahası, biraz da acıya dönüştü. Çünkü soluk soluğaydım ve yüzümü kaldırıp baktığımda, az önce bırakıp geldiğim masada, Fuat'la Füsün'un arasında oturan kendimi görebiliyordum. Üstelik, bir tuhafılık vardı oradaki

bende, bunu seziyor, belki de hissediyor, ama anlayamıyordum.

Ne kadar süre sonraydı bilmiyorum, birden, ellerimi fark ettim. Masanın üstünde, birbirlerinden habersiz iki yorgun yaratık gibi yan yana duruyorlardı. Buruşuktular. Hatta, eskisine göre, sapsarıydılar. Ölü bile denebilirdi belki, sırtlarına iki bıçak saplasan bir damla kan akmayacak bile denebilirdi. Ben gözlerimi onlardan ayıramıyordum bir türlü. Zaman ellerimdi de, bütün varlığımla onu izliyordum sanki. Parmak uçlarımdan başlayarak yavaş yavaş kendime doğru ilerliyordum hatta ve dirseklerime yaklaşırken de ansızın yoruluyordum. Masadan masaya sürüklenirken bir değişim geçirip yaşlandığımı da o zaman anladım işte ve bundan bir kez daha emin olmak istercesine yüzümü kaldırıp korkuyla karşı masaya baktım. Hâlâ orda, gözlerimi buraya dikmiş oturuyordum. Bütün bu olup bitenler tuhaftı tabii; gene de, alışıl-gelmiş bazı mantık yürütmelerle bir açıklaması bulunabilir ve inanış düzenimizin çocuksu şaşkınlığı, birkaç tümcenin akla yatkınlığıyla o an için de olsa, ortadan kaldırılabilirdi. Ama ben, soluğu üç beş yılda kesiliverecek olan bir açıklamayı kabullenmeye hazır değilim. Kaldı ki, kendi kendime bir açıklama yapsam bile, hangi kendime yapacaktım? Masanın birinde genç, birindeyse yaşlı ve yorgundum. Ben bana, ben bana bakıyordum. Daha sonra, bu bakışım sırasında, ayrı zamanların çakışmasından apayrı bir zaman mı doğdu pek bilemiyorum ama, birdenbire kendimle göz göze geldim.

Rakı bardağını kaldırıp gülümsedim.

O da gülümsedi tabii.

Derken, bir şeyler yazmak geçti içimden; kalemimi çıkarıp o buruşuk ellerimle peçetenin üstüne, 'Düşlerimize günah derlerdi de, tenimiz yeşillendikçe her ayvada bir diş bırakırdık fitre yerine' cümlesini yazdım. Onun altına da, 'Bir kızın ellerinden ellerini uzatır da kimi zaman, bize dokunur zaman' ve 'Henüz ölmemiş ölüleriz' cümlelerini sıraladım.

Sonra, peçeteyi katlayıp gömlek cebime koydum ve karşı masadaki kendime bir kez daha baktım. Hâlâ tartışıyorduk. Bu kez konu romana gelmişti; Füsün, yüz çizgilerini allak bullak eden acayip bir hevesle, geçmişin ve geleceğin şimdide bu luşacağı ve kahramanlardan birinin geleceğinin öteki kahramanın geçmişine dönüşeceği bir roman tasarısından söz ediyordu.

Nurhan anlattıkça hatırlıyorum şimdi; Füsün, bu romanın ilk elli sayfasını yazdığını söylemişti.

"O sessizlikten sonra," diyor Nurhan, "hani az önce belirttiğim o sessizlikten sonra ne oldu biliyor musun?"

"Ne oldu?" diyorum korkuyla.

"Gerçekten bilmiyor musun, fark etmedin mi?"

"Hayır."

Gülümsüyor bir an. Onun her şeyi anladığını düşünerek daha çok korkuyorum.

"Karşımızdaki boş masaya bakıyordum," diye sürdürüyor sözlerini. "Derken, masaya yaşlı bir adam geldi. Rakı içiyordu bu adam ve ikide bir gözlerini bizim masaya çevirip bana bakıyordu. Hatta, bir ara, önündeki peçeteye bir şeyler yazdı. Garsonun eline verip bana gönderecek diye korktum ama, bunu yapmadı."

"Ne yaptı peki?" diyorum.

"Peçeteyi katlayıp gömlek cebine koydu," diyor.

ÖZCAN KARABULUT (1958, Adana)

1978'de Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ni bitirdi; Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nin İstatistik bölümlerinde yüksek lisans yaptı. Türk-İş'te uzman olarak çalıştı. 1993'ten bu yana aynı konfederasyonun Çalışan Çocuklar Bürosu müdürü. 1979- 82 arasında ODTÜ Edebiyat Kulübü'nün başkanlığını, 2001-2003 döneminde de kurucularından olduğu Edebiyatçılar Derneği'nin başkanlığı yaptı. *Düşler Öyküler* ve *Imge Öyküler* dergilerini çıkardı. Ankara Öykü Günleri'nin kurucusu, 14 Şubat Dünya Öykü Günü'nün fikir babasıdır. Öykülerinden bazıları kitaplarına girmeden önce çeşitli ödüller aldı. *Amida Eğer Sana Gelemezsem* adlı romanını 2008'de yayımladı.

Öykü kitapları: *Karşı Öyküler* (1984/ Akademi Kitabevi Ödüllerinde mansiyon), *Hüzünle Bazı Günler* (1990), *Baştan Sona Yalnızlık* (1997/ 1998 Orhan Kemal Öykü Ödülü- ikincilik; Sabahattin Ali Öykü Ödülü- başarı), *Belki de Kaybeden Zaman* (1998), *Aşkın Halleri* (2000).

Self-Terapi Zamanları

Adına Adem diyelim, ya da Havva, bir adın varsa. Erkek de olabilirsin, kadın da. Eşcinsel, çokcinsel. Üstünde mavi altında yeşil bir ülke, yüreğindeki boşlukları dolduran bir resme karışıyor, ıssız bir ovayı boydan boya geçiyorsun. Bıyık yok, sakal yok, saçlar yok. Zihnini boşaltıyorsun. Dağlarında rüzgâr, ağaçlarda yaprakların hışırtısı, çiçeklerin kokusunu içine çekiyorsun. Bir mevsimin bir kent, bir sokağın bittiği yerde başkası başlıyor. Çiseleyen yağmurla yüzünü yıkıyorsun. Parıldayan güneş içini ısıtıyor. Ağırlıkları alıp götürüyor döken yapraklar. Çıplak cırılçıplaksın, anandan doğduğun

günkü gibi çıplak. Eşin yok, sevgilin yok, sevişmelerin yok. Eteğin, ceketin, rujun, pantolonun. Aseksüelsin.

Adımına buz üzerinde yürüyüş diyelim, ya da zincirlerinin birer birer kırılması, bir adımın varsa. Çukura yaklaşmış da olabilirsin, gölgelerin farkına varmış da. Aynı yüzlerde çürümenin, uygun adımlarda kaybolmanın. Ardında sarı ekin tarlaları önünde turuncu portakal bahçeleri, renkler dünyasının şaşkınlığını yaşıyor, duru beyaz bir gölün kıyısında uzaklaşıyorsun. Müdür yok, başkan yok, buyruklar yok. İnzivaya çekiliyorsun. Şarkılarında ıslık, dalgalarda köpüklerin çoğalışı, suların baştan çıkararak çağrısına kapılıyorsun. Bir ormanın, bir denizin, bir bulutun bittiği yerde başkası başlıyor. Başakların salınışıyla salınıyorsun. İçine doğru genişleyen müzik benliğini sarıp sarmalıyor. Yorgunlukları silip atıyor gökyüzüne kanat çırpan martılar. Sınırın dışındasın, varlığını dibe sürükleyen sınırın dışında. Korkun yok, tutkun yok, tutsaklıkların yok. İşin, çaresizliğin, yoksulluğun, umutsuzluğun. Asosyalsin.

Aradığına bir tatlı huzur diyelim, ya da kapalı bir kapının sihirli anahtarı, bir aradığın varsa. Dağılan parçalarını toplamak da istiyor olabilirsin, sığamadığın bedeni terk etmek de. Dinmeyen sızıları dindirmek, yorgun cesetleri unutmak. Yakınında kurşuni kayalıklar uzağında gri çakıl taşları, peşini bırakmayan çığlıkların kesildiğini duyumsuyor, ince uzun bir patikada yol alıyorsun. Yangın yok, faşizm yok, işkenceler yok. Kirlilikten arınıyorsun. Yazılarında erinç, tümcelerde sözcüklerin yuvarlanması, kum saatine ayarlanıyorsun. Bir yıldızın, bir çağlayanın, bir ebemkuşağının bittiği yerde başkası başlıyor. Serpiştiren kar tanelerine uyanıyorsun. Çevrilen takvim yaprakları yavaşlayıp duruyor. İçindeki duvarların yıkıldığını muştuluyor ufka koşan atlar. Usul usul akıyorsun, bir ırmak gibi usulca. Yolun yok, yoldaşın yok, yönelimlerin yok. Kavgan, davan, kırgınlığın, yenilgin. Apolitiksiz.

Ah mevsim mevsim miydi, kent kent miydi, sokak sokak

miydi, renk renk miydi, zaman zaman miydi, sen sen miydin? Umudun anası sorular değildir her zaman, sorular umudun... Kaçamak bakışlar fırlatan başörtülü kız. Balkonda oturup ölümü bekleyen yaşlı kadın. Sigaralarını tütürerek aynı noktaya bakan bir sıra adam. Kavruluşlar, tükenişler, azalışlar. Kuşatılmışlıklar, yıkılmışlıklar, dalgalanmışlıklar. Bozguna uğramalar, yara almalar, kimlik değiştirmeler. Ürpermeler, titremeler, irkilmeler. Sefalet. Sefahat. O büyük kaos! Hepsi ni menzilin dışında tut. Gurbet yok. Yabancılık yok. Hüzün yok. Alkol yok. Tütün yok. Öfke yok. Hırs yok. Nefret yok. Yalan yok. Tuzak yok. Çürüme yok. Sansür yok. Teselli yok. Yokluk yok. Yok yok. Her şey sütlüman. Sessizlik var. Serinlik. Dinginlik. Derinlik. Özgürlük. Bir de seni bekleyen bir sen var, evde, bırak beklesin, bırak ruhun hafiflesin.

JALE SANCAK (1958, İstanbul)

Behçet Kemal Çağlar Lisesi'ni bitirdi. Sekreterlik, düzeltmenlik, desinatörlük yaptı. 1984'ten bu yana tekstil sektöründe modelist ve tasarımcı olarak çalışıyor. Gala-Pera'da edebiyat etkinlikleri düzenliyor.

Edebiyata 1980'li yıllarda dergilerde çıkan şiirleriyle girdi, ardından radyofonik oyunlar yazmaya başladı. 20 kadar oyunu TRT radyolarında seslendirildi. "Mırıl Mırıl Münevver" adlı öyküsü TRT tarafından filme çekildi. Açık Radyo'daki programlarını *Kenti Dinlemek* ve *Yazından Sahneye* adlı kitaplarında topladı. "Bıçkın Melek ve Küçük, Önem-siz Bir Kayboluş" adlı öyküsüyle 2001'de Haldun Taner Öykü Ödülü ikinciliği aldı.

Öykü kitapları: *Bu Gece Pera'da* (1989), *Aynadaki Yüz-ler* (1991), *Ansızın Gelen* (1998), *Hayatın Bu Yakası* (1999), *Aşkla Dayanmak* (2000), *Surdibi'nde Çilingir Muhabbeti* (2002), *Sürgün Melekler* (2004).

Sevda ile Alişan

Hayat beni bilmez. Kimse bilmez beni. Görmezlikten gelirler. Bak şu odada tutsağım. Oysa bir çekip gitme kıvamındayım. Bak, kalk kız diyecek şimdi, bulaşığı yıka!

— Kalk kız, oturma öyle, bulaşığı yıka! Ben gidiyorum.

Her sabahki gibi alelacele giyinip devire düşüre fırlayıp çıktı Arife. Evde kaldı Sevda, sofr batığıyla, kirli yüzüyle çanak çömleğin. Sonra gelsin yerler ovulacak, perdeler suya basılacak, Alişan'ın bitleri ayıklanacak... Alişan'ın uykusuna baktı; göğsü inip kalkıyor usul usul, ama kirpikleri kımıl kımıl, gözkapakları fıldır fıldır. Tuhaf bir düşünce boğuşuyor olmalı. Hep öyle korkulu uykular uyur bu çocuk, canavarlar ej-

derlerle savaşıır. Anası bir gün olsun başında durmadığından mıdır nedir? Ooff oflarla doğrulup pencereye gitti. Bembeyaz kesilmişti dört bir yan. Kar aralıksız düşüyor, soğuşunu deli tayar gibi sürüyordu üstlerine. Dönüp sobanın ateşini maşayla dürtükledi, pışıpladı korları, dönüp yorganı sıyırdı çocuğun üstünden,

— Kalk hadi, yatakları toplayacağız!

Sıçradı Alişan, bir an gözlerini açtı, sonra yeniden düştü yatağa.

— Amaann, ne halin varsa gör, maymun suratlı!

Sonra toplardı, sonra yıkardı, sonra ovardı, Arife beşten önce dönmez nasılsa. Hem dönse ne olacak, vuracağı bir iki tokat... Usanmıştı artık, ne yapsa yaranamaz anasına. İçini çekti, ah beni bilmezsin! Evle kalırım ben, Alişan'la, sen uzaksın bana. Anama göre tuzaksın. Her ey bir tuzak! Umarsızca gidip geldi iki göz odanın bir ucundan onbeş adımlık öteki ucuna. Dönüp durdu odanın ortasında, topuklarını yere vurdu hırsla. Alişan'ın başına gitti, çarpıp tokadı uyandıracaktı şimdi, baş belâsıydı be! Alişan'ın düşlerle buruşan küçük yüzü daha da küçüldü sanki sezmişçesine Sevda'nın hışmını, çırpındı bir an, içi acıdı ansızın, kardeşiydi o, el kadardı daha, beşine yeni basmıştı. Bu yaşa da Sevda getirmişti onu. Arife doğurup Sevda'nın eline bırakmıştı oğlunu. Bırakmasa kim gidecek haftanın altı günü temizliğe? Kaçınıcıydı kendi de bilmiyor içini çekti derin derin. Yerlerde, duvarlarda, tavanda dolaştı bakışları, beni umursamayan bir gün daha başlıyor, hepsi bu. Alişan'ı uyandırmaktan vazgeçip televizyonun kumandasına dokundu, kanaldan kanala geziniverdi, birinde haberler, ötekinde gene haberler, bir başkasında haber haber haberler!.. Hah işte neyse şunda müzik var! Bu âlemin kralının hem de! Ah bulsa içine sokacaktı şu oğlanı! Kara kaş kara göz, aynı Felek gibi. Felek!.. Felek bu gün bekliyor beni! Nasıl çıkıp gidecekti, Alişan'ı nereye bırakacaktı? Bırakmasa, yanında götürse... götüremez, hepsini der Arife'ye, olmaz! Bir

gidememeler silsilesiydi hayat, hepsi bu. *Hepsi bu!*.. Felek'in kurum kurum, sık sık söylediği, nasıl da alışiverdi ağzım. Hepsi bu mu, bu kadar mı sahi? Kalkıp yıkamalı bulaşığı, yıkarken de bir çıkış yolu düşünmeli, adamakıllı bir şey ki kimse uyanmasın. Ne olurdu piyangocu Feti ölmeseydi de Arife de evde kalsaydı, Sevda hayata aksaydı güldür güldür. Beş yıl olmuş, ben onüçümdeydim, Arife, Alişan'a hamileydi, ciğerleri bitmiş dediydi doktor. Bu kadar erken göçüp bizi böyle komasaydı, ben de öcümü almaz mıydım beni umursamayan hayattan? Alırdım elbet. Yıkılmaz, ayakta kalırdık o zaman şarkının dediğince. Televizyonu kapatıp mutfak niyetine kullandıkları derme çatma bölmeye geçti. Ocağa su koydu, sofrayı topladı. Alişan uyuyordu hâlâ. Perdeyi açtı, camı aralayıp dışarıya baktı. Dik bayırdan aşağıya akan beyazlığı yer yer hallaç pamuğu gibi savuruyordu çocuklar. Birbirlerini kara yatırıyor, hırsla kar yediriyor, topak topak yapıp karları isabetsiz vuruşlarla etrafa saçıyorlardı. Birkaçı pofff diye cama çarptı. Hah bir bu eksikti, kırın da camları olsun bitsin! Koşup kapıyı açtı, çocuklara çıkışacaktı ki duraladı. Felek geçiyordu paltosu omuzunda, dudağında sigarası yarılanmış. Göz kırptı, gülümsedi. Sevda da gülümsedi baştan ayağa ateşe batarak, alaz alaz yanarak. Sessizce yineledi çağrısını Felek, bildik bir işaretle. Sevda başını salladı. Yokuşun başında kaybolana kadar Felek, ardından baktı. Felek de babasızdı. Felek de hayatın umursamadıklarındandı. Ama sıkı delikanlıydı doğrusu, takmıyordu kafasına. Sözüünü bu yörede yasa kılmaya çalışıyordu. Sevda içeriye girip kapıyı örttü... Seviyor muydu onu? Niye istiyordu? Niye gidecekti ardından? Gidemezse niye kahrolacaktı? Ne oluyor böyle yüreğine, deli deli çarpıyor... boğazına dek yükselen o duygu baskını da ne? Hepi topu üç beş kez konuşmuşlar, bir iki turlamışlardı. Ama Felek biliyordu onu, görüyor, umursuyordu. Sevda var olduğunu duyuyordu Felek'le. Bir kıyıda unutulmuş olmaktan çıkıyordu, aşksızlıktan çıkıyor, hayatın adam sendeciliğine

karşı yaşadığını bas bas bağıyordu: Hey, beni aldatamazsın artık, ben de varım! Buradayım!

Alişan yatakta oturmuş, korkulu gözlerle bakınıyordu duvarlara. Gene eriyiverdi Sevda onun masum, duru ışıklı gözlerine bakınca. Güldü,

— Aman hiç de sesi çıkmazmış Aliş'imin! Seni bacaksız, ne oluyor?

Ağlamaklıydı Alişan. Tuhaf çocuk, sessiz hep, hüzün var hep yüzünde. Oysa ne bilir hüznü şuncacık velet. İyi de niye böyle duruşu, ezgin, ezik...

— Ne istiyorsun bakalım söyle?

— Su, dedi Alişan. Susadım Sevda... Annem nerede?

Offf, her sabah aynı soru!

— Gitti, dedi Sevda. Bak kar var sokakta. Gece yağmış. Bak çocuklar kartopu oynuyorlar.

Sevinir gibi oldu Alişan, biraz ışıklandı yüzü, pencereye sokuldu. Sevda sobaya iki odun attı, bir türlü ısınmıyordu ev, hırkasını giydirdi Alişan'a, su getirdi mutfaktan, çaydanlığın fokurtusunu duyunca tekrar mutfığa koştu. Suyu küçük leğene boşaltıp çene ekmeğın içine reçelle peynir sürdü, Alişan'a verdi. Gözleri dik bayırın ötesinde, dalgın, bulaşıkları yıkamaya koyuldu ağır ağır. Aklında Felek; kamçıl原因an bakışları delikanlının, aklında hayat; aldırışsızlığı, yol vermezliği, inatçılığı... sonra az önceki türkü, türkücünün kara gözleri, klipteki kızların askılı elbiseleri, yanık sırtları, dik meme uçları, uçuşan saçları, havuzbaşının ıslak, uçarı, kıvıl kıvıl halleri, Alişan'ın dargın, kederli halleri, sonra gene klipler; birbirini emen ağızlar, sarmaşan bedenler, çıldırılmış eller... anasının para yetmiyor, belim başım tutuldu otuzbeşimde, gene de yetmiyor dırdırları, bir herife varsaydım keşke tafraları, Sevda'nın var olmaktan duyduğu suçluluk... sonra Felek yeniden, sonra klipler, sevdalı sözler, ayrılıklar kavuşmalar, magazin programları; şakrak geceler, gösterişli yaşıntılar, yatlar, kat-

lar, barlar, diskolar, iç içe bedenler, uçum uçum giysiler... Bana uzak her şey. Her şey uzak bana!

— Otur hadi, çizgi film seyret biraz.

Denileni sessizce yaptı Alişan. Sevda televizyonu açtı. Alişan'ın bakışları ekrana saplandı. Sevda yatakları topladı, mutfağı sildi, kapının önündeki karları süpürdü, Alişan hâlâ bitirmemişti elindeki ekmeği. Sehpaya bırakıp yatağın altındaki mukavva kutudan oyuncaklarını çıkardı. Arife'nin temizliğe gittiği evlerden verilen şeylerdi hepsi de; doğru dürüst oynanmamış, pahalı, güzel oyuncaklar, binbir çeşit yap bozlar. Ara ara televizyona bakarak dingin bir oyuna daldı Alişan. Sevda bir paket şeker tutuşturdu eline. Alişan şekere de yüz vermedi. Kaygıyla baktı ablasına,

— Sevda, sokağa çıkayım mı?

Çıksın mı? Ya kızarsa Arife? Amaannn, kızarsa kızsın. Bütün çocuklar dışarda. Alişan'ın hakkı değil mi?

— Çık bakalım, ama kapının önünden ayrılma. Şu paltonu da giy. Alişan paltosunu giydi, ürkekçe açtı kapıyı, bir süre eşikte durup kımıldamadan izledi kar kuşatmasını. Yüzüne hoyratça vuran soğuğa rağmen gönenmiş olacak ki, birden eşikten atlayıp kara bıraktı kendini.

Sevda çamaşır makinesini açıp çabucak dolduruverdi kirli beyazları. Düğmeye hafifçe dokundu; her gün aynı şey... Bari çalışmasına izin verseydi Arife. Girerdi bir konfeksiyona... Bayırın altında pıtırak gibi bitiyordu fason atölyeler. Öğrenirdi overloğu, singeri... Ama oğlu pek kıymetli ya. Kim bakarmış o zaman Alişan'a? Sahi ne yapıyor bu, sesi soluğu çıkmadı? Uzanıp baktı pencereden, kucaklayıp kucaklayıp yığıyordu karları üst üste, beceriksizce. Az ötede kardan adam yapan çocukları öykünüyordu besbelli. Ah Alişan, senin de suçun yok, biliyorum. Peki suçlu kim? Kim suçlu? Bir türlü kapanmayan pencerenin arasına bir kâğıt sıkıştırdı hışımla, gene de aralık kaldı cam. Öfff, Allah kahretsin! Çamaşırıları hırpalaya döve

yıkayan makinenin başına gitti, yumruklarını sıkarak haykırdı, kahretsin! Kahretsin! Kahretsin! Aaa, bu da ne, onun ıslığı değil mi bu? Oydu tabi, geçiyordu, çağırıyordu, istiyordu. Ben de istiyorum! Geleceğim! Tamam, tamam merak etme!

Felek uzaklaşınca, Alişan'ı içeriye aldı. Çok şirindi hali. Kızarmış yanaklarından öptü, minik burnunun dişledi ani bir sevinç nöbetiyle. Islanmış saçlarını kuruladı çarçabuk, çoraplarını değiştirdi.

— Bak Aliş'im, ben şimdi çarşıya gideceğim. Sen de uslu uslu beni bekleyeceksin, anlaştık mı? Yerinden kıpırdamak yok, tamam mı?

— Beni de götür, dedi Alişan, ben korkarım yalnız. Sevda... beni de götür!

— Olmaz, üşürsün. Bak televizyonu da açacağım. İnek Şaban filmi varmış, ne güzel değil mi? Gelirken de gofret alacağım sana.

— Kola al, ben ondan istiyorum.

— Tamam, kola da alırım. Hemen geleceğim zaten. Ama sen buradan kalkmayacaksın, oldu mu? Yoksa yersin dayağı vallahi.

Alişan aldırılmazcasına omuz silkti,

— Bana ne, ben de geleceğim! Beni de götür!

— Olmaz dedim, laf anlamıyor musun! Şimdi kıracağım kafanı! Otur şurada! Hadi benim güzelim, otur e mi, hadi canım...

Alişan'ın gözleri dolu dolu oldu, Sevda görmezlikten geldi gözyaşlarını küçüğün, Sevda kapıyı vurup çıktı, artık durdurulmaz bir istekti, kapıyı üst üste birkaç kez kilitledi, güvence altına almıştı Alişan'ı, içi rahattı, hem nasılsa geri gelecekti bir saate kadar. Birden Alişan'a yemek vermediğini hatırladı, dönse miydi?.. Dönse peşini bırakmazdı Alişan, biliyordu. Neyse gelince verirdi artık! Çok kalmayacaktı zaten. Keşke kalabilseydi, keşke hep Felek'le kalsaydı! Keşkeleri saya saya

bayırdan aşağıya bıraktı kendini. Alişan mırıl mırıl ağladı bir süre, ürküntüyle duvarlara baktı, üstüne kilitlemiş kapıya, kıpırtısızlıklarında bir giz taşıyormuş gibi duran eşyalara. Sanki canlanıverecek, ona bir kötülük yapacaklardı. Bir adam konuşup duruyordu televizyonda. Şaban'ın filmi yoktu işte. Sevda kandırmıştı onu. Ya gofret de getirmezse, ya kola da almazsa? Oyuncaklarına daldı biraz yatıştır gibi olunca. Sıkıldı sonra, Elif gelseydi de, onunla oynasalardı. Çağırsa Elif'i... Üşüdü, ama vazgeçmedi cama gitmekten. Aralık kalmış pencereyi sevinçle açtı, bakındı, Elif oralarda mı? Seslendi adını uzun uzun: Elifff... Elifff... Yoktu Elif, duymuyordu. Soğuk, odayı kuşatırken öteki çocukları seyre koyuldu. Büyücek bir kardan adam yapmışlardı. Şapka aranıyorlardı şimdi kafasına. İki parça kömürü göz niyetine kondurmuşlardı yüzüne. Hı hı, ne komikti, ne komikti! Ellerini çırpı. Çocuklar kartopu savaşına başladılar yeniden. İki taraf da yamandı. Hızla uçuyor, hedefi iskalamadan vuruyorlardı. Ama kardan adam bir başına kalmıştı. Birden uykusunun geldiğini ayırımsadı Alişan. Geri çekildi. Çok soğuktu, çok üşüyordu, çok uykusu vardı! Şimdi gofret getirecekti Sevda, bir de kola. Şimdi... Elleri, ayakları, sırtı buz kesti. Gözünden uyku akıyor, tatlı bir uyuşukluk sarıyordu her yanını. Pencereye uzandı, ama kapatamadı. Kolunu oynatacak gücü kalmamıştı, yalnızca uyumak istiyordu, uyumak, güzel bir düş görmek, Arife'yi görmek düşünde, Arife'nin kucağına kıvrılarak, kana kana.

Ansızın yatağa yıkılıverdi Alişan, pencere ardına dek açıldı, Arife kollarını uzatıp can oğlum, Alişan'ım diye koştu koştu koştu, ulaşamadı Alişan'a.

Ah o seni de bilmez Alişan. Seni artık hiç bilmez.

Sevda eve dönünce pencereyi ardına dek açık buldu. Alişan'ın donmuş bedenine kapanırken, çılgılığı şehrin her yanından duyuldu, ne ki hayat küp gibi sağırdı.

GÜRSEL KORAT (1960, Kayseri)

Çocukluğu ve ilköğrenimi Kayseri'de geçti. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimi 12 Eylül 1980 darbesiyle kesintiye uğradı; 1985'te mezun oldu. Çok sayıda dergi ve gazete yazısı yayımladı; radyo oyunları, senaryolar yazdı. Film yapımcılığı, felsefe öğretmenliği, serbest gazetecilik yaptı; bazı üniversitelerde ders verdi. Halen Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nde öğretim görevlisi.

İlk romanı *Zaman Yeli* 1995'te yayımlandı, Kapadokya merkezli bu romanı aynı coğrafyanın farklı dokularından kök alan *Güvercine Ağıt* (1999) ve *Kalenderiye* (2008) adlı romanları izledi.

Öykü, deneme, inceleme alanlarında da yapıtlar veren yazar, deneme/eleştiri kitabı *Kristal Bahçe*'de edebiyata ilişkin her şeyi edebiyatın kavramlarıyla sorguladı. 2008'de çıkan *Dil, Edebiyat ve İletişim* başlıklı kitabında ise basında ki ve günlük dildeki edebiyatsızlaşma üzerinde durdu.

Öykü kitapları: *Çizgili Sarı Defter* (1996), *Gölgenin Canı* (2004).

Gözlük

1948 yılının yazında, çok sıcak bir gündü. Kara tren bozkırda sarsıla sarsıla giderken, kompartımandaki yolculardan yirmi beş yaşlarında olanı, siyah çerçeveli, numaralı gözlüğü, hiç de alışkın olmayan el hareketleriyle yüzüne yerleştirdi. Karşısında köylüsü *Ömer Çavuş'un torunu Ömer* oturuyordu, gözlüklü olanı Nazmi'ydi, *Ömer*'i bulanık görüyordu, yine de gözlüğü kendisini *okumuş adamlara* benzettiğini düşünerek hemen çıkarmadı, kasılarak sağa sola bakındı. *Ömer* de gözlerini o camların arkasında parlatmak için sabırsızlanıyordu, övgü

bekleyen arkadaşının derdini anlamadı ve “Yeter baktığın, ver şunu, biraz da ben bakayım” dedi.

Kompartımandaki diğer yolcular, gözlüğünü trende unutup Niğde’de inen öğretmene acıyor, yirmi yaşlarını yeni süren bu iki zıpçıktının gözlüğe el koymasına içerleyerek somurtuyorlardı. Ömer, gözlüğü düğme burnunun üstüne oturtup irileşmiş iki yeşil gözle etrafına bakınırken Nazmi’yi bir gülmedir aldı; yolcular da Ömer’e bakıyordu: İncecik bir boynun üstündeki yuvarlak kafa, bu kafanın üstündeki yamalı köylü şapkası ve numaralı gözlüğün yarattığı çelişki onlara da gülünç göründü ki, gülüşmeler çoğaldı. Ömer iyice göremediği insanların yüzlerine, gözlüğü çıkartmadan baktığı için, pıskıranları, *hay Allah müstehakını versin* diyenleri güldürmek istedi, gözlerini belerterek sağına soluna bakındı. Arkadaşına:

“Nazmi, sen ne kadar acayıpsın, gözün bir tane ama, iki tane kafan var” dedi.

Nazmi hazırcevaptı, lafı kondurdu:

“Ömer, senin de dört gözün var ama kafan nerede?”

Yan tarafta oturan ve gözlüğü çocuklara kaptırdığı için hayıflanan yaşlı adam:

“Verin bakayım şunu, bir de ben deneyeyim” diyerek elini uzattı.

Ömer:

“Bunu gözü olanlar takar efendim. Siz neyle bakacaksınız?” dedikten sonra kahkaha attı.

Adam bozulmuştu, gözlerini belirtip:

“Şunlar ne?” dedi ve ekledi: “Hem siz niye aldınız elin garibanının gözlüğünü?”

Nazmi bu gözlüğü sahibine nasıl vereceklerini düşünürken, şimdi şu herifin gözlüğü cebine atmak için yanıp tutuştuğunu görünce, öfkelendi. Gözlüğün sahibini bulmak için Adana’dan dönerken Niğde’de trenden inmeyi düşünüyordu, öğretmen kaç tanedir ki, gidip okulları tek tek gezer, sahibini bulur, verirdi. Öğretmen dediğin kişinin mutlaka

alımlı, güzel bir de kızı olurdu; Nazmi, kızı görür görmez vurulurdu. Öğretmen, bizimkinin davranışını pek beğenir, elini omzuna koyar, *oğlum sen adam gibi adammışsın, helal süt emmiş birine benziyorsun. Al şu beş lirayı, ananın ak sütü gibi helal olsun, var git yoluna, seni doğuran anaya helal olsun* derdi. Nazmi parayı almazdı elbet, kız bu davranışı çok beğenirdi. Nazmi de memlekete dönünce, öğretmen biraderini sıkıştırıp bu kıza dünür olmasını ister, uzun iş kısa yoldan, düğünle biterdi.

"Biz bu gözlüğün sahibini biliyoruz" dedi Nazmi, "dönüşte Niğde'de öğretmen efendiyi bulur, gözlüğünü veririz."

Adam, *yılan hikâyesi* der gibi elini havada sallayıp küstü.

Ömer "Ne diyorsun sen?" der gibi Nazmi'ye tuhaf tuhaf baktı.

Tren takır tukur ilerliyordu. Bir ara kömür kokusu genizleri dağladı, pencereyi kapattılar. Lokomotifin, vagonları pof pof ederek dağlara doğru götürdüğü, yavaşlayışından belliydi. Kondüktör *Ulukışla, Ulukışla* diye adeta sayıklar gibi koridordan geçti, trenin düdüğü uzun uzun çaldı.

Ulukışla tren istasyonunda durdular. Tren yorulmuş gibi ıslık çalarak buhar püskürtürken, yolcular apar topar koşuşup büfeden bir şeyler almaya başladılar. Büfe küçüktü ama müşteri çoktu. Büfedeki yaşlı adam, acele eden yolcuların derdini bildiği için makine gibi, hızla ne istenirse veriyor, diğer yolcuyla ilgileniyordu. Nazmi bir koşu gidip, ekmele tahin helvası almak için sıraya girdi, tren düdüğü çaldı, Nazmi tren kalkıyor sandı, baktı ki duruyor, bekledi. Sıra kendisine geldiğinde tren yürümeye başladı, diğer yolcular apar topar trene koştular. Tahin helvası ve ekmeği gazete kâğıdına saran yaşlı adam, para üstü verecekti, Nazmi bir lira vermişti, tren hızlanmaya başladı, "Hadi çabuk!" dedi Nazmi, adam bir avuç bozuk para verdi, Nazmi şaşkın duraladı, tren kaçıyordu, paraları cebine atıp koşmaya başladı. Son vagona asıldığında, az kalsın elindeki paket düşecekti; paketi düşürmeyeyim derken, dengesini yitirecekti. Toparlandı, arka kapıyı açıp içeri

girmek istedi. Kilitliydi. Küfretti, soluğunu toparlamaya çalıştı. Etrafa göz gezdiriyordu ki, tren tünele girdi. Sesler çoğaldı, burnuna yanık kokuları geldi, ortalık cehenneme döndü. Ürperdi Nazmi; başının üstüne kül yağıyor, koca koca kıvılcımlar düşüyordu. "Vay ırzı kırık düzünün treni, yanacağım, yeter!" diyerek onca gürültünün içinde bağırarak genç adam, kendi sesini bile duyamadı. Büzüldü, dehşet içinde, bu karanlık bitmeyecek gibi giderken, birdenbire cennete geldim sandı: Tren şıkır şıkır güneşli bir vadiye çıktı, ağaçların arasından sıyrılıp geçti. Oh diyemeden, çok yüksek bir köprünün üstünde kırt kırt ederek yalpa vuran vagon, az kalsın Nazmi'yi yüz metreden aşağıya uçuracaktı. Esmer tenindeki kanı çekilen, bomboz kesilen genç adam bildiği duaları okuyup Tanrı'ya yakardı. Tren çatırtıyla yeniden tünele girince, Tanrı'yı unutup küfrü bastı.

Tünel bitmek bilmiyordu, tren gittikçe hızlanıyordu, bu gidişle ne tünel bitecek, ne de tren duracaktı. Nazmi, *larp* diyerek yansılacağı bir sesle tünelden çıktıklarını gördü, *gürp* dediği öbür sesle başka tünele girdiler. Bu *larp* ve *gürp* sesleri o kadar sık yinelendi ki, tren küçük bir istasyonda durduğunda, Nazmi'nin bacakları birbirine dolanıyordu.

Yalpalayarak kompartımana girdi. Onun Ulukışla'da kaldığını sanan arkadaşı Ömer, önce Nazmi'yi tanımadı. Çünkü Nazmi, trenin isiyile marsığa dönmüş, genç adam, trenin istim odasındaki kürekçilere benzemişti.

Ömer gelenin Nazmi olduğunu anlayınca çığlık attı, ellerini dizine vurarak gülüyordu:

"Ne oldu sana birader, gündüz fenerine dönmüşsün!"

Kompartımandaki insanlar da gülüyordu. Nazmi yüzünün ne halde olduğunu elindeki is karasından anladı. Tuvalete gitti, aynaya bakınca kendi haline gülmekten yıkanamadı.

Nedensönra akli başına geldi, elini cebine atıp, para üstünün neden bu kadar fazla olduğunu anlamak istedi, saydıkça gözlerine inanamıyordu: Dört lira yetmiş beş kuruş!

“İki günlük ırgat yevmiyesi bu” dedi içinden. Çok sevindi, “kerhane parası çıktı” dedi. “Hem de iki kere çıktı!”

Verdiği bir liranın para üstü olarak yetmiş beş kuruş alacak yerde, dört lira fazladan para alan Nazmi, helvayı yemek için seğirtti. Erkeklığı uyanmıştı, yoksulların, havadan para bulunca kösnü içine girdiği sır değildir. İştahı açılmıştı, dünyanın en zengin adamı gibiydi, yarım ağızla diğer yolcuları da buyur ettikten sonra, Ömer’le birlikte ne var ne yok silip süpürdüler. Gözlüğe el koymak isteyen yaşlı adam, bu iştahın kışkırtıcılığı karşısında ne yapacağını bilemedi, “Ah gençlik” diyerek içini çekti.

Nazmi ile Ömer, Adana’da Amele Pazarı’ndaki kahvelerde, iş beklemeye başladılar. İşçi toplayan kamyonların her gelişinde, bir yığın işçi “ben, ben!” diyerek atılıyordu. Bu yakarıcılar topluluğundan işine yarayanı seçen kişiler, o sırada Tanrı gibi görüldüğünü bilmenin üstünlüğünü kullanarak, adeta döver gibi adam seçiyorlardı. Kamyon gelip de “Hadi babam, şuradaki on beş kişi binsin!” denince, vahşi bir itiş kakış başlıyor; işveren, binenleri koyun sayar gibi saydıktan sonra, on altıncı kişiyi *hop* diyerek durduruyordu. Çoğunlukla bu sonuncu kişi: “Ağbi, bokunu yiyeyim, etme” dese de, sırttan adamın yüz ifadesi değişmiyor, düş kırıklığına uğrayan işçi, gerisin geri dönerken Adana toprağına ayak basanlara özgü sunturlu bir küfürle, o kurukafa gibi sırttan adamın Allahını, kitabını, soyunu, sülalesini bir güzel *kalaylıyordu*.

Nazmi, pamuk tarlalarında çapaya başladığından beş gün sonra hastalandı. O korkunç sivrisineklerle ve sıcakla savaşıarak geçirilen gece uykuları, pislik ve kötü beslenme, sonunda hünerini göstermişti; ancak Nazmi’nin hastalığı neydi, “böğrü mü sancıyordu” yoksa “belinde bir şey mi vardı” bilinmiyordu.

Nazmi’yi kamyonu bindirdiler. Ömer de geldi, arkadaşını Devlet Hastanesi’ne götürdü, hastanede doktorun kapısı önünde saatlerce beklediler. Nazmi yattığı yerden koridorun

duvarlarını gözlüyor, gelen geçene bakıyor, “ne düşündüğünü düşünmeden” zamanın yarattığı engelleri aşmaya çalışıyordu. Koridordan geçen bir adamı trende gözlüğünü unutan öğretmene benzetti, seslendi arkasından, ama adama sesini duyuramadı. Çünkü o sırada bir kargaşa oldu. Birileri sedye iteleyerek koştular, karnı şiş, bıyıkları henüz terlemiş bir erkek çocuğu sedyenin üzerinde yatıyordu. Kapılar açıldı, kapandı. Sedyeye yapışmış gibi giden çocuğun yakınlarına, “giremezsiniz” dediler. Hastanın annesi olduğu anlaşılan kadın, yığılır gibi yere oturdu, kızarmış yüzünde boncuk boncuk ter vardı, serinlemek için başörtüsünün ucunu yüzüne doğru salladı, diğer akrabalar da duvar kenarına dizildiler. Kadın, dudağını titreterek, içerideki oğlunun ağzından, ağıt söylemeye başladı:

*Adana yolunda benzim bozuldu
Ciğerime ak akrepler düzüldü
Gölgem soldu, ah, mezarım kazıldı
İlk gelişim, kıyma bana Adana*

Nazmi, ciğerine işleyen bu sesin sahibine baktı: *Ben de ilk defa geliyorum*, dedi içinden, *o çocuk acaba ölür mü...* Bu sorunun yanıtını alamadan, Ömer geldi, Nazmi’yi yerinden kaldırıp doktorun yanına götürdü.

Hastaneden çıktıktan sonra Ömer, Nazmi’yi Köprübaşı’ndaki eski bir hana yerleştirdi, eczaneden doktor reçetesine ek olarak biraz da kinin aldı; meyve, sabun, havlu, iç çamaşırı gibi şeyleri de yüklenip ateşler içinde kıvranan arkadaşının yanı başına gitti.

Han, hayvan pisliği kokuyordu, avlusu genişti. Merdivenle çıkılan ikinci katındaki ahşap zeminli odalar, bir zamanlar burada varlıklı kişilerin yaşadığını gösteriyordu. Oysa şimdi kuru otlarla doldurulmuş yataklardan, yerdeki tozlardan ve duvarlara asılmış kandillerden yoksulluk fışkırıyordu.

Nazmi çıkını güçlükle açtı,

“Burada kırk yedi lira var” dedi Ömer’e, “dört lirası benim değil, bir de şu gözlük kalsın. Gerisini al, lazım olur.”

Ömer çıkını olduğu gibi bağlayıp geri verdi, gerek yoktu, arkadaşlık böyle günler için gerekliydi.

Nazmi üsteledi, *al*, dedi. Gözleri dolmuştu, *ölürsem*, diyebildi, hıçkırdı. Ömer işi şakaya vurmaya becerdi, Nazmi’ye o gün dışarıda gördüğü şeylerden, *kerhaneye Sarı Leman denen bir orospunun geldiğinden* söz etti. Sözü ustaca başka konulara götürüp arkadaşı uyuyana kadar başında bekledi.

Nazmi uyandığında Ömer yoktu, başucundaki testiye uzandı, su içti. Dünya başkalaşmış gibiydi. Hastalanmadan önce bildiği dünyanın renkleri, sesleri ve havası başkaydı; bacakları üstünde yaylanabildiği, güçlü kollarıyla tırpan salladığı günleri düşündü. *Firik* yapmak için, yeşil buğdayı kavurunca havaya yayılan koku, tandırda yanan samanın kokusu, yoncaya tırpanı salladığında yükselen ot kokusu aklındaydı, ama yalnızca aklındaydı. Hiçbirini bütün tadları ve görüntüsüyle duyu organlarında canlandıramıyor, hastalığın yarı ölüm olduğunu düşünüyordu. Konuşmaların tadı kekreleşmişti, bakışlarda başka bir şey vardı, herkes acıdan söz ediyor gibiydi, yoldan geçen simitçi bile ağlar gibi simit satıyordu.

Sıcaktan bunaldım, Ömer niye bana bakıcılık yapıyor? Gitse çalışsa ya pamuğa? İlacımın saati geldi mi? Canım da hiçbir şey istemiyor. Sarı Leman nasıldır acaba? Tırpanın ağzı köreldi, taşa mı geldi ne? Dirgeni sapladım mı en çok sapı ben alırım. Buradan Kırşehir’e gitmeli, yıkılası Adana! Bizim oralar gibisi var mı, gecenin sıcağı gündüzden beter burada. Yıldızlara bakarak serin serin uyuduğum Avanos geceleri, ah.

Hastanede ağıt yakan kadın aklına geldi. Ağıtta buna benzer sözler vardı, bunu biliyordu, ama neydi o sözler, aklına gelmiyordu. Hanın bulunduğu sokağa giren kadın ve erkek iki dilencinin sesi, onu bu düşünceden uzaklaştırdı. Dilenciler o kadar acıklı sesle ağıt söylüyorlardı ki, Nazını ölüm

korkusuyla sarsıldı ve dayanamayıp kalktı, onlara *hayrına para vermek için* pencereye gitti.

Erkek kördü, kadının kolundan tutuyor, küçük küçük adımlarla yürüyordu. Boynunda torba asılıydı, kadının boynunda ise bir tas vardı; saçları örgülüydü, belikleri omuzlarına inmişti, başında Yörük şapkası vardı. İki dilenci de, tuhaf denecek kadar birbirine benziyordu.

Nazmi seslendi, pencereden bir bakır on kuruş attı. Kadın parayı alırken, bir süre durdu, sesini duvarlarda patlatarak ağıtını söyledi:

*Ciğer yanar, yana yana
Su içemez kana kana
Gölge yok mu şahım sana
Kerbelâ'dan çıkamıyor Hüseyin*

İki dilenci yavaş yavaş uzaklaşırken, pencere demirlerine tutunarak kaskatı kesilen, ağlamamak için gözlerini sımsıkı yuman Nazmi, her şeyin üzerine üzerine geldiğini düşünüyor ve bunları ölümün işaretleri olarak yorumluyordu. Hastanede ağıt söyleyen ve *ilk gelişim, kıyma bana Adana* diyen kadın bunları kendisi için söylemiş değil miydi? Ağıtın sözlerini birden anımsamıştı. İşte, sesleri yavaş yavaş uzaklaşan bu iki dilenci de yaklaşan ölümün işaretlerini getirmemiş miydi? Aklına gözlük geldi, öğretmenin kızıyla evlendiği sahneye geçti, öğretmen biraderin trenle Niğde'ye gelişi, trende helva yiyişleri, büfeden aldığı dört lira yetmiş beş kuruş.

Ne çok günahım var benim, dedi. Adamın belki de günlük kazancını cebime attım. Kul hakkıyla yaşanır mı arkadaş, bu para büyür, işte böyle boğazına takılır.

Nazmi bundan sonraki günlerini o dört lirayı geri vereceği anı düşleyerek geçirdi. Şimdiden adamın şaşkınlığını ve mutluluğunu görür gibi oluyor, dürüst tanınmanın zevkini yaşıyordu. Fazladan cebine giren dört liraya, ilkin çok sevin-

diği sır değildi; ancak hırsızlardan ve smrclerden önce yoksulların yaptığı haksızlığı cezalandıran Tanrı, bir vuruşta Nazmi'nin ensesini yamultmuşa benziyordu. Nazmi bunu da düşündü; *ancak belki onları da ilk haksızlıkta böyle uyardığı halde, o imansızlar buna aldırılmamışlardı ve ahret azabına razı olmuşlardı*, Nazmi'nin bunları anlamaya bilgisi yetmezdi, *limlere danışmak gerekirdi*.

Ömer'in sıkı dostluğu, iyi beslenme, dinlenme ve Nazmi'nin sağlam bedeni bir araya gelip direnince hastalık geriledi; geç adam birkaç gün içinde ayağa kalktı ve mer'le birlikte hamamdı, Sarı Leman'dı, bir günün beyliği beylikti derken neşesini buldu.

O günlerde bir akşamüstü, mer'le Nazmi, kocaman ağaçlarla çevrili, bahçesinde aslan heykeli ve havuz bulunan bir evin önünden geçiyorlardı. Kapıda bir adam gördüler; sanki geleni geçeni inceliyordu. Adamın kılığı çok düzgün olduğu için, mer'le Nazmi onu görünce toparlandılar. O da bu hareketi beklermiş gibi: "Gelin bakalım çocuklar buraya" dedi ve çekinerek bakan iki delikanlıya sordu:

"Oruç tutuyor musunuz?"

şapkalarını ellerine alıp bzle bzle kapıya yanaşan Nazmi ile mer, Ramazan ayının ilk gününde olduklarını bilmiyorlardı.

Adam kapıyı açtı ve,

"Bu akşam beyefendi iftar yemeği veriyor, buyrun siz de gelin ve velinimetimize duacı olun" dedi.

Nazmi, *yok, biz oruç değiliz* diyecekken, mer içeri daldı. Bahçedeki düzen, kameriyenin güzelliği, salıncaklar, çimenler, bakımlı çiçekler, delikanlıların aklını başından aldı.

Adam, *bu taraftan* diyerek, iki delikanlıyı, işçiliği göz alan taş binanın geniş merdivenlerine yöneltti. Nazmi ile mer'in akşam işığında koyulaşan ve uzayan gölgeleri eziklik doluydu; gölgeler, basamakları kesile uzaya çıktı, tırtık tırtık oldu. Merdivenler o kadar temizdi ki, birden ayakkabılarını ı-

kartmak için eğildiler. Bu sırada Nazmi'nin cebinden, içinde gözlük de bulunan çıkını düştü, delikanlı, aceleyle çıkını yerden alıp cebine koydu. Utanmıştı. Verandada bekleyen uşak,

"Ayakkabılarınızı çıkartmayın," dedi. Sesinde buyurgan bir ekşilik vardı. İkisi de ezile büzüle merdiveni çıktı. Veranda, İyon başlıklı dört sütunla öne doğru çıkmış geniş bir teras gibiydi; konağın kapıları kocamandı ve sonuna kadar açıktı; buradan kabul salonuna girdiler, Nazmi ile Ömer yine ayak-kabılarını çıkartmaya davrandılar, yine engellendiler. Ömer "Ama halılar..." diyecek oldu, uşak "Yürüyün!" dedi. Tavadan aşağı sarkan avize büyüleyiciydi, ikinci kata çıkılan merdivenler, duvardaki yağlıboya tablolar, bir görünüp bir kaybolan hizmetçilerin giysilerindeki düzen, Nazmi ile Ömer'in buradan kaçmak isteyeceği kadar sıradışı, inanılmaz ve korkutucu göründü.

Merdivenlerin altından geçip alt katta, mutfak bitişiğinde, bu akşam için düzenlendiği anlaşılan salona girdiler. Salonda yaklaşık on beş kişi vardı. Bunlar tıpkı kendilerine benzeyen, sessiz, süklüm püklüm oturan, şaşkın bir insan topluluğuydu. İçlerinden yalnızca biri, daha sonra hoca efendi olduğunu anlayacakları kişi, derli toplu görünüyordu.

Sofra hazırlıklarını izleyip, saygıyla yutkunan insanların yanındaki boş sandalyelere ilişen Ömer ve Nazmi, hoca efendi bir bardak su isteyip de Kur'an okumaya başlayınca yemek yeneceğine kesin olarak inandılar. Onlara bu yaşam tarzı çok şaşırtıcı göründü, hizmetçiler bile şimdiye kadar gördükleri en temiz, en saygıdeğer hanımefendilerdi; Tanrı bu konağın beyefendisini, hanımefendisini ve çocuklarını kim bilir neyle yaratmıştı?

Bu kadar para kazanmak için kaç yıl rençperlik etmek gerekirdi, kaç tane pamuk kozası bu sofradaki bir tabağı satın alırdı? Kaç dönümden çıkan buğday, şu hizmetçilerin masrafını karşılardı?

Ezan okunmaya yakın, konağın beyefendisi görüldü, herkes ayağa kalktı, adam ortalığa, kimsenin yüzüne bakmadan “afiyet olsun” dedi, herkes mırıl mırıl, içinde en çok Allah sözcüğü geçen seslerle duacı oldu, *efendi ağa* gözden kayboldu. Tanrı onu da insan gibi yaratmıştı, Nazmi buna çok şaşırıldı. *Şu hizmetçi kız da ne güzelmiş kütür kütür ayva gibi* dedi içinden, kız da Nazmi’yi görmüştü, iki elini önünde birleştirerek masadaki eksikleri gözlüyor, ne eksikse atılıp tamamlıyor, arada bir kendisine hayran hayran bakan kara yağız delikanlıya belli belirsiz işve yapıyordu. Ancak bu işvede ulaşılmazlık vardı, *beni bu konaktan çıkartacak adam isterim, gücü bu konağa yetecek bir adam olmalı*, der gibiydi. Nazmi, ilk kez gözlüğünü trende unutan öğretmene kızdı: *Ah, ne olurdu* dedi, *cebimdeki gözlüğün sahibi şu konağın efendi ağası olsaydı*.

Hoca efendi, belli ki bu konağa sık gelip giden biriydi, sesindeki özgüven bunu gösteriyordu. Kıza adıyla sesleniyor, diğer hizmetkârlara da *evlâdım* diyordu. Kendilerini içeriye alan adam, bir ara görüldü, hoca efendi ona da bir şeyler söyledi, adam kâhyaymış meğer, Nazmi *ulan bu konağın kâhyası böyleyse*, dedi, gerisini tamamlamadı, hırsıyla ekmeğini ısırıldı, sonra bu ısırışından utandı, kız onu görür de kendisinden vazgeçer sanıyordu.

Yemeğin sonuna doğru, konukların yabancılık duygusu azaldı, sesler yükseldi, saygıyla gülüşüldü. Bir adam *çamdan kabaktan şiirler söyledi*, bu Nazmi’nin görüşüydü, yani şiirleri beğenmemişti, kendini göstermek istiyordu; kız da onu dinlemeli, vurulmalıydı. Kızın içeri girdiği ânı kolluyordu. Ancak kız lafın en civcivli yerinde geliyordu, çıktığında suskunluk başlıyordu. *Ulan bu dürzülerin hepsinin mi gözü var bu kızda* diyerek umutsuzluğa kapılan Nazmi, konuşanların sözünü kesmeyi göze alarak, kız tam masaya tatlıları yerleştirirken:

“Ağalar” dedi, “hasbelkader ben de şiir söylerim. Bir tanesini izin verirseniz takdim edeyim.”

“Hay hay” dediler.

Nazmi kıza baktı, onun gülümsediğini gördü. Soluğu tutulur gibi olsa da şiirini okumaya başladı. Bu şiiri, handa kaldığı hasta günlerinde yazmıştı, halkın *kehle* adını verdiği tahtakurusunun ettiklerini anlatıyordu:

*Uyuz gibi kaşıyorum dizimi
Gölge sandım aynadaki yüzümü
Dur diyorum dinlemiyor sözümü
Duvardan aşağı iniyor kehle*

*Gel bakalım ağam, kimsin necisin
Ben kanını içeyim canın acısın
Yumarsan gözünü başım tacısın
Sanki ziyafete konuyor kehle*

*Yattığım yerlere gaz yağı döktüm
Gelemez sandım da yerime yattım
Tavandan atlayan kehleyi tuttum
Kendini tayyare sanıyor kehle*

*Behey Nazmi uykun geldi bilirim
Uyu babam, sen uyuyunca gelirim
Ben kanını nerden olsa alırım
Kendini tahsildar sanıyor kehle*

Nazmi bu şiiri söyleyip bitirdiğinde kaderinin değişeceğini sanıyordu; kız kendisini burada alıkoymak isteyecek, konağın sahibine *ağam ben bu delikanlıyı çok sevdim, beni bununla evlendir* diyecekti. Ama demedi, hatta şiirin yarısı olmadan salondan çıktı, herkesin yarım ağızla mırıl mırıl *güzelmış* dediğini işitmedi bile. Nazmi burada köy odası yarenliği umuyordu, daha sonra da konağın bahçesinde, kızla geceyarısına kadar konuşacağını düşünüyor, artık nasıl olarsa *Allah'ın emriyle* bu kıızı eş olarak alıyordu.

Çaylar içildi, kız geldi, elindeki zarfları konukların önüne birer birer koydu. Nazmi, kendilerine zekât dağıtıldığını anlamıştı, bunu kızın elinden almak delikanlıyı yerin dibine geçirdi. O kadar utandı ki, öbür hizmetçinin kolonya uzattığını görmedi. Herkes yavaş yavaş ayağa kalktı, Nazmi zarfı almadı, kız bunu gördü ve uyardı:

“Efendi, zarfı unuttun.”

İstemez diyecekti, kabalık olacağını anladı. Utanarak zarfı aldı, cebine koydu, kızın yüzüne bir daha bakmadı.

Dışarı çıktıklarında Ömer’in ağzı kulaklarındaydı, “Beş lira!” diyordu. “Bu zamanda kim kime beş lira verir? Ne mübarek adammış bu efendi!” Ömer, Nazmi’nin hastalığı sırasında pamuk çapalamaya gitmeyip, on gün boyunca bahçe işleri yaparak ancak yedi lira kazandığı aklına geldikçe havalara uçuyordu.

Nazmi’nin olaya bakışı farklıydı; Adana’nın kendisine yaramadığını, burada aşağılandığını düşünüyordu; *bir daha gelirim iki olsun diyordu* içinden. Bu nedenle Ömer’in,

“Yarıdan tezi yok Amele Pazarı’na gidip, pamuk işi bulalım” demesine şiddetle karşı çıktı. “Karayolunda taş kırma-ya gidelim,” dedi; “Adana’dan kurtulmak gerek.”

“Taş işi pek ağır olur kardeşim, bırak deliliği.”

“Elbette taş işi zor olur, ama anasını sattığımın sivrisineğinden de mi zor? Sıcak sanki kolay! Yok arkadaş, ben bu Adana’da bir dakika daha duramam.”

Bir suskunluk oldu. Nazmi:

“Hem...” dedi, arkasını getirmede.

Ömer:

“Hem, ne?”

“Yok bir şey.”

Nazmi *hem de gözlüğün sahibini aramalıyız* diyecekken vazgeçmişti.

İki gün sonraydı; Pozantı karayolunun yapımında çalışan yüz kadar işçinin arasına katılan iki arkadaştan sarışın olanı,

hangi akla uyup da Nazmi'nin sözüne geldim, ben bu köleliğe nasıl razı oldum diyerek hırsıyla balyozu taşlara indiriyor, her balyoz vuruşunda hıh sesi çıkartıyordu. *Ulan ben senin gibi seksen kilo buğdayı, ih demeden kaldıran Tepegöz müyüm! Vay anam beni niye doğurdun, al sana gâvurun taşı...* Nazmi, arkadaşının ne düşündüğünü bilmese de, içini biraz suçluluk duygusu kaplamıştı. Ömer'in zorlandığını görüyor, *hayırlısıyla şuradan bir gitseydik* diyerek iç geçiriyordu.

Çadırda konaklıyorlardı. Sıcak, Adana'yı akla getirecek cinstendi, ancak geceleri soğuk oluyordu; çünkü burası ne de olsa yaylaydı. İşçiler çalışırken yükselen toz, bazılarının öksürük nöbetine tutulmasına yol açıyor; ter ve tozdan rengi atmış gömleklerin dikiş yerlerine, saç diplerine, uçkurlara, kasketlerin iç şeridine doluşan bitler, işçilerin iflahını kesiyordu. *Bit temiz olana gider* dediği için yıkanmaktan kaçman Ömer, bittten adama döndü; kaşıntı yerleri yara oldu, günden güne hastalandı.

Durumu fark eden Nazmi, arkadaşını çadıra taşıdı, nesi var nesi yok hepsini çıkarttı, sıcağın altında tir tir titreyen Ömer'i su tankının altında, bağırta bağırta yıkadı, kinin içirdi. Bitsiz hiçbir eşyası olmadığından, Ömer'e çimento torbasını iki yanından delerek don yaptı, delikanlıyı ağaç gölgesinde dinlenmeye bırakıp, tüm çamaşırını gazyağı tenekesine doldurarak kaynattı.

Durumu gören yol ağası, *burada keyif çatmaya mı geldiklerini* sorunca, Nazmi'nin elinden canını zor kurtardı; bunun bedeli olarak iki yevmiyeyi kesti, ikisini de işten kovdu. Ama yine de, üç gün kadar o ağacın altında kalmalarına, suyu kulanmalarına karışmadı.

Ömer toparlanır gibi olunca, Pozantı'da kasabanın "hükümet tabibi"ne gittiler. Doktor, benzer olayları çok gördüğü için tifüsten şüphelendi, Ömer'in hemen Niğde'ye yetiştirilip hastaneye yatırılması gerektiğini söyledi. Ömer direndi: "Develi'de, Topaklı'da rençberlik mevsimi başladı, hastane-

ye yatmam, iyiyim" derken, sesi cızırdıyordu. Nazmi "Hele Niğde'ye bir gidelim," dedi ve cebindeki gözlüğü yokladı. Güneşli, cıvıl cıvıl bir akşamüstüydü, Adana yönünden gelen tren, Pozantı'da saatlerdir bekleyen iki arkadaşı da aldıktan sonra yoluna devam etti. Ömer bir sıranın üstüne boylu boyunca uzanmıştı, sık sık su içiyor, bir şey yemiyordu. Tren Ulukışla'ya yaklaşıncaya, Nazmi *emanet dört lirayı* geri vermeye hazırlandı. Tren durunca arkadaşını, oradaki insanlara emanet ederek bir koşu büfeye gitti, insanlar doluşmadan şu işi bitirmeliydi. Utançla büfenin önünde durdu, büfeci yine kalıplaşmış davranışlarla yolculara hazırlık yapıyordu. Nazmi kâğıt beş lira uzattı, adam "bozuğun yok mu?" dedi, Nazmi "o para senin" sözünü güç bela söyleyebildi. Bir buçuk ay kadar önce yaşanan olayı, parayı nasıl sayamadan trene koşmak zorunda kaldığını bir çırpıda anlattı. Sesi boğuk çıkıyordu, bir hırsızın itiraflarına benziyordu. Yaşlı adam bu beklenmedik dürüstlük karşısında, değil duygulanmak, gülümsemedi bile. Delik gözleriyle parayı aldı, inceledi, kasasına attı; bir lira verdi. "Gözlerim görmez oldu artık, yaşlandım" derken, Nazmi'yle değil, kendisiyle konuşuyor ve kendisini azarlıyordu. Nazmi çıkınındaki gözlüğü anımsadı. *Bu gözlüğü öğretmen efendiye nasıl vereyim, Niğde'de işin yoksa ara dur, sarı çizmeli Mehmet Ağa,* dedi. Bir kız gülümsemesi geçti içinden; sinirlendi: *Kim bilir belki o da cebime harçlık koyar beni eşekten düşmüşse döndürür.* Hırslandı, belirsiz bir şeye sövdü, gözlüğü aceleyle çıkartıp yaşlı büfeciye uzattı, "Şunu bir tak da dene bakalım, nasıl olacak" dedi. Büfeci gözlüğü yavaş hareketlerle aldı, dört gözlü başka bir yaratık haline gelince hayretle bağırdı:

"Gözümün önü ışıdı! Yeniden doğmuş gibi oldum. Şimdiye kadar aklım neredeymiş benim!"

Büfecinin teşekkür etmeyişi, gözlüğü geri almak için yeterli nedendi ama Nazmi isteyemedi. Çünkü adamın karşısında yaşadığı suçluluk duygusu buna engel oluyordu. O sırada tren düdüğü çaldı ve kıpırdadı. Nazmi, *verdim* dediği şeyi geri

isteyemezdi. İsteyecekti aslında, ama tren gidiyordu. Nazmi, büfeciye parasını geri verdiği için de pişmandı şimdi. Çünkü büfeci, *al bakalım şu helva benden dememişti, bu da hayırma olsun* diyerek Nazmi'nin eline iki ekmek bile uzatmamıştı. Genç adam, içinden: *gözünü toprak doyurasıca pezevenk* dedi, tren daha hızlanmamıştı, Nazmi çok para kazananların nasıl kazandığına hayret ederek dişlerini sıktı. O sırada büfecinin müşterilerden birine bağırıldığını işitti:

“Sen beni kör mü sandın? Bu gözlüğü niye takıyorum ben? Paranın üstünü doğru verdim ben aslanım, hadi git işine hadi!”

HAKAN ŞENOC AK (1961, Ankara)

Ankara Üniversitesi. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü 1987'de bitirdi, reklam ajanslarında metin yazarı olarak çalıştı. İlk öyküsü 1985'te *Nitelik* dergisinde çıktı. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, öykü ve denemeleri yayımlandı. Öykülerinde ölüm ve aşk temalarına büyümlü gerçekçi/gerçeküstümlü bir anlayışla yaklaştı. *Yoldan Çıkılmış Yazılar* adlı gezi anlatı kitabı 2005'te yayımlandı.

Öykü kitapları: *Karanfilsiz* (1988/ 1987 Akademi Kitabevi Edebiyat Ödülleri Öykü Birincilik Ödülü), *Gül Ayşe Yabancınlın Aşkı* (1990). *Naj* (1998 Sabahattin Ali Öykü Başarı Ödülü), *Hayatta Kalma Oyunu* (2001), *Sevgili Nefret* (2002).

Mavi

I.

Yüzden fazla yıl önce dünya yüzünde yaşayan milyarlarca canlıdan bugüne kalan bir tanesinin adı, Mavi.

Şimdi, on katlı bir apartmanın onuncu katındaki bu küçük evde, pencerenin önündeki sallanan koltuğunda kıpırdamadan oturuyor. Geceye, karanlığa, lapa lapa yağan kara yağmen seçilebilen iri bir yıldızın solgun kıpırtılarına, uzaklara bakıyor. Tam şimdi görüyorum derken, bir kar tanesi düşüyor üzerine ve kayboluyor yıldız. Mavi 'kar' denen şeyin ne mene bir şey olduğunu ilk kez gördüğü o uzak kış sabahından beri yüzden fazla yıl geçtiğini o an anlıyor.

O çok eski zamanlarda Mavi, annesinin eteğini tutarak yürürdü sokaklarda. Babasına ise yaklaşmazdı pek. Bir sürü

kardeşin arasında özel bir yeri yoktu babası için. Yine de, belki en küçük olduğu için, bazen kucacağına alırdı babası ve "Mavişim..." diye severdi onu.

Babası kocaman gövdesiyle, daireye gitmek için evden çıktığında, annesi ve kardeşleriyle birlikte Mavi de koşardı pencereye. Hep birlikte babasının nasıl yürüdüğünü seyrederlerdi. Her sabah babası gözden iyice kaybolana dek.

İlk kez böyle bir sabah vakti görmüştü karın nasıl yağdığını Mavi. Babası ağır ağır yürüyordu yokuş yukarı. İlk kar tanesi o sırada düşmüştü pencereye. Annesi biliyor olmalıydı şaşıracağını, güldü. "Şaştın mı bu işe," dedi sarılıp öpüp.

"Bak, bunun adı 'kar' Mavişim..."

Çok uzaklarda kalmış o günün sabahı, camın arkasından, uzun ömrünün ilk kar tanesine dokunmuştu Mavi. İçi bir güzel olmuştu, bir hoş olmuştu. Bunun yaşama sevinci demek olduğunu, yıllar yıllar sonra onu kaybettiğinde anlayacağını henüz bilmiyordu.

Şimdi, yüzden fazla yıl sonra, on katlı bir apartmanın en üst katındaki bu küçük evde, pencerenin önündeki koltuğunda hiç kıpırdamadan oturup geceyi seyrederken, nasılsa birdenbire hatırlayıverdi o günü. Cama iri bir kar tanesi düştü. Parmaklarını uzatıp dokunmak istedi. Annesinin sesi geçti içinden.

"Bak, bunun adı 'kar' Mavişim..."

Ağlayabilse ağlardı ama, gözyaşı pınarları kuruyalı pek çok zaman olmuştu. Usulca gözlerini kapayıp, "Ölüm beni unuttu," diye mırıldandı. Kar tanelerinin ötesinde oynaşan solgun yıldızları görebilmek için gözlerini yeniden araladığında, arkada salonun kapısının gürültüyle açılıp kapandığını işitti. Torununun torununun torununun torunu Can girdi içeriye. Yani, ben.

II.

Annem, babam ve anneannem, kalp krizi geçirdiği için dedemi hastaneye götürdüler. Bir süre orada kalması gerekiyor dedemin. Bu sırada evde altı kişi olacağız. Annem, babam, ağbim, anneannem, Mavi annem, bir de Can... Yani, ben.

Aslında çok küçük benim Mavi annem. En küçüğümüz o. Annemden de, babamdan da, ağbimden de küçük. Anneannem ve dedemden bile küçük. Benden küçük değil. Ben daha küçüğüm. Ama yaşça herkesten büyük benim Mavi annem.

"Anneannenin annesi onun kızızıydı oğlum," dedi annem. Anneannemin annesinin... onun... kızızı... Karışık biraz.

"Bütün dünyada onun yaşında ancak birkaç kişi vardır," diyor babam, "doğrusu, bravo!"

Müthiş! Okulda anneannesinin anneannesi olan bir tek çocuk bile yok. Öğretmenimiz -babam ona "Öğretmen Hanım," diyor- yaz tatili ödevi olarak "Herkes ailesinden birini kompozisyon şeklinde yazarak anlatsın," deyince aklıma Mavi annemin aileden biri olup olmadığı geldi.

"Sömestr için iyi bir ödev doğrusu, bravo Öğretmen Hanıma!" dedi babam. "Beni anlatmayı düşündüğünü sanıyorum ama, bence anneni anlatsan daha iyi olur oğlum..."

Herkes güldü.

Ağbim "Herkes annesini anlatacak," dedi.

Bayılır ortalığı sulandırmaya.

"Ne yani, seni mi anlatacağım annemi anlatmayıp da?.."

"Bu iyi bir fikir ama, hiç kimsenin bizim Mavi annemiz kadar yaşlı bir anneannesi yok..."

Bazen ağbimin bir domuz olduğundan kuşkulaniyorum.

"O bir domuz değil mi anne?"

"Hayır yavrum, o senin ağbin..."

III.

“Ölüm beni unuttu...”

Güçlü bir sessizlikle doldu ev. Sanki televizyonun sesi bile kendiliğinden kısıliverdi. Ağbimin tüyleri diken diken oldu. Buna rağmen Mavi anneme dönüp, “Ölüm tarafından unutulduğunu düşünmek için henüz çok gençsin Mavi anne...” dedi.

Mavi annem ölümün onu unuttuğunu düşünüyör.

Ölüm, dedeme kalp krizini getirmek için evimize kadar gelmesine rağmen, onu hatırlamadığı için. Hâlâ yaşadığı için. Oysa böyle düşünmesine gerek yok bence.

Onu sırtından görebiliyoruz. Hiç kıpırdamıyor. Dışarıda kapkaranlık bir gece var. Yıldızlar bile yok. O sırada müthiş merak ettim gözlerinin kapalı olup olmadığını. Çünkü o karanlıkta şehrin ışıklarından başka hiçbir şey göremez. Karanlığı seyretmek ise bana pek akıllıca gelmedi. Hemen kalkıp gittim ve Mavi annemin yüzüne baktım. Biri ona baktığında usulca gözlerini kapıyor. Utanıyormuş gibi sanki. Önceleri gözlerini gizlemek için yaptığını sanıyordum. Ama sanırım, kendini gizlemek için kapıyor. Bu da kesin değil tabii.

Bu kez kapatmadı. Ne zaman kapatıp ne zaman kapatmayacağı belli olmuyor. Bazen kapatmıyor. Pencerenin önüne bir güvercin konmuştu, onu seyrediyor olmalıydı. Baktım, hayır. Şaşırdım. Beni şaşırtan güvercin değil, Mavi annemin, burnunun hemen önünde seyredebileceği bir güvercin varken onun üzerinden karanlığa bakması. Bir yabancı güvercin. Pencerenin önünde durmakta güçlük çekiyor. Hiç kıpırdamadığı halde zorlanıyor gibi. Durumunu anlamak için burnumu cama dayıyordum ki, Mavi annemin sesini duyup kaldım:

“Uzak dur ondan...”

Hemen anneme koştum. Ağbimin tüyleri diken diken oldu. Yine de, o kısacık anda güvercinin çok büyük olduğunu ve gözlerinin de kapalı olduğunu görebilmiştim. Aslında bir gözünü görebildim. Kapalıydı. Sanırım birini açık, birini

kapalı tutamaz. Yoksa tutabilir mi?.. Mavi annem karanlığa bakıyordu ama, demek ki güvercine de bakıyordu. "Uzak dur ondan," derken, 'karanlıktan uzak dur' demek istemiş de olabilir ama, sanmam. Bence güvercinden söz ediyordun.

Her sabah erkenden uyanıyor. Önceleri annem ya da anneannem de onunla birlikte kalkıyor sanıyordum. Biri onu yatağından alıp salondaki koltuğuna kadar getiriyor olmalıydı.

Anneannem bir gün, "anneanne, niye bu kadar erken kalkıyorsun, uyuyamıyor musun yoksa?" diye sordu.

"Anneanne, niye anneannene öyle diyorsun, yanlış anlayabilir seni..."

Anneannem ne demek istediğimi anlayamamış olmalıydı.

"Öyle ya," diye açıkladım, "her sabah erkenden kalkıp onu buraya getirmekten bıkmış olduğunu düşünebilir, öyle değil mi?"

Gülüp saçımı okşadı. Kendisinin anlamadığı bir şeyi anlatan torununa şaşırarak bir anneannenin 'aferin oğlum' anlamına gelen gülüşü değildi bu.

"Hiç kimse her sabah erkenden kalkıp onu buraya getirmiyor yavrum..."

Anneannemin söylediği şeyin tek anlamı 'o her sabah kendi kendine kalkıp buraya geliyor yavrum'du.

Buna öylesine inanmadım ki, 'Hiç kimse her sabah erkenden kalkıp onu buraya getirmiyorsa, o hep burada mı oturuyor?' diye düşündüm. Sonra, bunun imkânsız olmadığını düşündüm. Bir tek kez bile olsun, sallanan koltuğunda sallanmadan oturmaktan başka bir şey yaptığını görmedim onun. Bütün gün sallanmadan oturan biri, gece boyunca da aynı koltukta oturabilir, uyuyabilir...

Anneannem "Beyni de, bacakları da onu çokook yıllar taşır daha..." dedi.

"Neden?"

Güldü. "Ölüm kıyamaz ona..."

Hafifçe eğilip öptü Mavi annemi. Küçücük bir bakışla baktıktan sonra eğilip beni de öptü kulağımdan. Kıskanmış olduğumu düşünmüş olmalıydı. Kıskanıp kıskanmadığımı düşündüm. Hayır, dilediği kadar öpebilir Mavi annemi. Hiç konuşmadığı için, konuştuğunda ağbimin tüylerini diken diken yaptığı için, bir kez gözlerime bakıp burnumu öptüğü için ve en önemlisi, bu kadar yaşlı olduğu için. Bu kadar yaşlı olmak zordur. Çok yaşamak gerekir.

Böylece yeni bir şey daha öğrenmiş oldum: Bu kadar yaşlı olmaktan çok daha zor bir şey var: bu kadar yaşlı olmaya rağmen, her sabah erkenden kalkıp yatak odasından salondaki hiçbir zaman sallanmayan sallanan koltuğa kadar yürümek. Orada hiç kıpırdamadan oturmak... Onu yürürken düşündüm ve tüylerim diken diken oldu.

Bütün gün koltuğunda oturup dışarıyı seyrettiği için bu onuncu kattaki eve taşıdık onu. Pencereden uzakları görebilsin diye. Ama ben artık Mavi annemin o balkon penceresinin önündeki koltuğunda oturup sabahtan akşama kadar uzakları seyretmekten zevk aldığına inanmıyorum.

Televizyonda reklamları izliyorduk. Ertesi günü dedem hastaneden çıkıp eve döneceği için çok mutluyduk. O sırada Mavi annemin koltuğu sallanmaya başladı. Ağbimin tüylerine bakacak halim kalmamıştı, saçlarım bile dimdik dikilmişti. Mavi annemin yüzünü yandan görebiliyordum. Ağır ağır bir öne bir arkaya gidip geliyordu. Pencereye doğru eğildiğinde güvercinle burun buruna geliyordu. Gözlerini iri iri açmıştı. Gözlerini güvercinden ayırmıyordu. Aynı anda anneannemi gördüm, korkunç gözlerle Mavi anneme bakarken sağ eliyle kalbini tutuyordu.

Mavi anne, hayatımın sonuna kadar ikinci bir kez duymadığım tuhaf bir sesle "Ölüm, beni unuttu," diye homurdandı. Birden koltuğu durdu, onu ilk kez ayağa kalkarken gördüm. Pencereyi açtı. Artık yaşlılıktan Mavi annem kadar bile hareket edemeyen güvercine elinin tersiyle küt diye vur-

du. Güvercinin boşluğa düştüğü o aynı anda anneannem kalp krizi geçirdi ve o aynı anda çalan telefon dedemin ölüm haberini verdi ve o aynı anda ağbimin burnundan kan fışkırmaya başladı. Gözlerimi kapadım ve on katın bitmesini bekledim. Sanki bir an bir kanat sesi duyar gibi oldum. Sonra peşinden tuhaf bir ses... Mavi annem hiç kıpırdamadan açık pencereden dışarıya bakıyordu. Usulca pencereyi kapadı ve anneannemin vücuduna sarılıp çığlıklar atan anneme, elinde telefonla donakalmış olan babama, burnundan fışkıran kanı durdurmaya çalışan ağbime aldırmadan yeniden koltuğuna oturup bakışlarını yıldızların karanlığına dikti.

IV.

Ölmedi dedem. Kriz geçirmedi anneannem. Ağbimin burnu kanamadı. Ama dün gece hepimiz oturmuş televizyon seyredirken Mavi annem, pencereyi açtı ve güvercini boşluğa attı. On katın bitmesini beklerken gözlerimi kapadığımda gördüm anneannemin kalp krizi geçirdiğini, bu sırada duydum telefonda dedemin ölümünü, bu sırada kan fışkırdı ağbimin burnundan. Yanılmışım. Bir kanat sesi duyar gibi oldum. Sonra tuhaf bir ses, o kadar. Gözlerimi açtım. Gözlerimi açtığım an mı duydum o sesi, yoksa o sesi duyduğum an mı gözlerimi açtım, anlayamadım. Anneannem yerinde oturuyordu, kalp krizi geçir-memişti, debelendiği falan da yoktu. Babam da telefonun başında değildi, çünkü telefon çalmamıştı. Ağbim dikildiği yerde dikiliyordu. Tüyleri böyle zamanlarda olması gerektiği gibiydi. Diğerlerini ben uydurmuş olmalıyım. Evet, ben uydurdum.

Mavi annem güvercini boşluğa ittikten sonra pencereyi kapatıp koltuğuna oturmak üzere geri döndüğünde, bize baktı. Yüzünde öyle tuhaf bir gülümseme vardı ki... Ürperdik. Aynı gülümsemenin gerektirdiği bulanık bir sesle "Ölmek üzereydi," diye mırıldandı, "Ölüm onu almak üzere geldiğinde beni hatırlayabilirdi..."

V.

Dedem döndü. Döndüğünde her şey eskisi gibi olacak sanıyordum. Yanılmışım. Sürekli yatıyor. Yatması gerekiyor-muş. Ona güvercinden söz etmedik. Salondaki yatağı hazırladı annem. Böylece uyumadığı zamanlar yattığı yerden reklamları seyredebiliyor. Artık Mavi annemden korkuyoruz. Bugün ağbime yeni bir cinayetten kuşkulandığımı söyledim.

"Ne cinayeti?"

"Mavi annem dedemi balkondan aşağı itebilir..."

"Güvercin gibi mi?"

"Güvercin gibi..."

"Ama Mavi annem balkona çıkamaz ki!"

"Çıkabilir... Yürüyebiliyor..."

"Evet, yürüyebiliyor..."

Sustuk.

"Balkonun kapısını kilitleyip anahtarı Mavi annemin çıkamayacağı bir yere koyalım..."

İkimiz de gizli gözlerle Mavi anneme baktık.

"Peki dedem kendiliğinden çıkarsa!. Çünkü dedem anahtarı koyduğumuz yerden alıp kapıyı açabilir..."

Gizlice dedemize baktık. Uyuyordu.

"Evet, dedem balkona çıktıktan sonra, Mavi annem arkasından yaklaşır hooooo..."

İkimiz de aynı anda gördük Mavi annemin bize baktığını. Odamıza koşup kapıyı sımsıkı kilitledik.

O gece herkes yattıktan sonra sessizce odamızdan çıktık. Hiç ses çıkarmadan dedemizin yanından geçip, balkon kapısına geldik. Ağbim kapıyı iyice kilitledi. Mavi annemin penceresini açıp anahtarı dışarıya fırlattık. On katın bitmesini bekledik. Sesi duyup hemen odamıza döndük.

Ne annem, ne babam, ne de anneannem sordular balkonun anahtarına ne olduğunu. Oysa ağbim ve ben gürültüler kopacağını sanıyorduk. Hiç kimse ilgilenmiyordu. Ağbim sa-

bah kahvaltısından sonra kulağıma eğilip “Neden kimse bir şey sormuyor?” diye sordu.

Nedenini çözdüğümü sanıyorum; annem bu sabah uyan-
dığında hastaydı, babam eliyle ateşine bakıp “Senin ateşin var,”
dedi. Annem işaret parmağıyla “Susst!” dedi babama. İki de
gizlice pencerenin önünde oturan Mavi anneme baktılar. Sus-
tular. Bu, şu demek oluyor: bizim sezdiğimiz cinayeti onlar da
sezdi ve hiçbiri bunu açık açık söyleyebilecek cesarete sahip
olmadığı için, balkonun anahtarını da yok edemedi. Ama an-
neannem de, annem de, babam da, ne ağbimden, ne de benden
kuşkulandılar anahtar konusunda. Çünkü üçü de o anahtar
aralarından birinin yürüttüğünü sanıyorlar. İyi. Öyle sansınlar.

Geceleyn sessizlik vardı. Reklamları izliyorduk. Annem,
anneanneme ve dedeme kahve yaptı. Babama da yapacaktı
ama, babam sabah erken kalkacağı için içmeyi istemedi. Ağ-
bim ve ben ise kahve içecek yaşa gelmedik. Mavi annem sanı-
rım, kahve içecek yaşı geçti.

Ayağa kalktı.

Ağır ağır bize döndü. Yüzü çok çirkinleşmişti. Çok kızmış
gibiydi. Hepimiz nefesimizi tutmuş ona bakıyorduk. Kötü bir
şey yapacaktı. Bir an yere baktı. Sonra yeniden başını kaldırıp
hiç kimseye bakmadan “Onlar kuş yüzünden anahtarını aşağı-
ya attılar...” diye homurdandı.

Dedem anlamadı:

“N’oldu anneanne, kim ne attı?”

Mavi annem yerine oturmak üzereyken “Seni öldürme-
yeyim diye attılar,” dedi. Ağbimle ben hemen odamıza kaçıp,
kapıyı sıkı sıkı kilitledik.

Her şey yakında bitecek. Bu evde kötü şeyler olacak. Mavi
annem gençleşiyor. Gözlerinde ışıklar parlıyor. Kolları güçle-
niyor. Sık sık ayağa kalkıyor. Gizli gizli bizi izliyor. Dedemi
izliyor. Kötü şeyler olacak. Bu evde kötü şeyler olacak. Annem
yüzümü avuçlarına aldı. Gözlerime baktı. Ona anlatabilece-
ğim bir şey yok. Neyi anlamasını istediğimi bilmiyorum.

VI.

Bir gül aldı annem Mavi anneme.

Akşamleyin babamla birlikte işten döndüklerinde annemin elindeydi. Kapıyı ben açtığım için gülü gördüm. Diğerleri görmediler. Salona girdiklerinde ise gül kaybolmuştu ortadan. Anne, diye seslendim, soracaktım. Annem işaret parmağını dudığına götürüp 'susst' yaptı.

Dedem artık yürüyebiliyor, tuvalete gidebiliyor, mutfağına gidip bir şeyler atıştırabiliyor, anneannemle kavga edebiliyor.

Gülü ikinci kez gördüğümde dedemin elindeydi. Mavi annemin yanına gitti. Hafifçe omzuna dokundu. Mavi annem artık ânında tepki veriyor. Gençleşiyor. Bazen televizyon izliyor. Ayağına kalkıp, dolaşıp oturabiliyor, mırıldanıp homurdanabiliyor. Dedem omzuna dokunduğunda ağır ağır döndü.

"Anneanne, bu gül senin için..."

Mavi annem dedemin elindeki güle baktı. Dedeme baktı. Boş boş baktı. Bir bebeğinkine benzeyen bir iniltiyle yeniden pencerenin dışındaki karanlığa dönerken, ağbimin tüylerinin diken diken olduğunu hissettim. Annemin kulağına fısıldadım: "Dedem, o çiçeğı Mavi anneme neden verdiğini biliyor mu?" Birden yüzüme baktı annem. İşaret parmağını dudığına götürüp "Susst," dedim.

Neler olduğunu anlamak giderek güçleşiyor. Bu evde kötü şeyler oluyor. Annem balkon kapısını açabilen bir anahatar getirdi. Kötü şeyler dönüyor. Dedem sık sık balkona çıkıyor. Mavi annemin dedeme nasıl baktığını gözlüyorlar. Dedem dışarıdaki havayı ciğerlerine çekiyor. Anneannem, dedem balkonda daha uzun süre kalabilsin diye bir iskemle çıkardı. Ağbim yanıma yaklaştı. Suratı mosmordu.

"N'apıyor bunlar?.."

Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Ağbim Mavi annemin yanından ayrılmıyor. Dedem zırt pırt balkona çıkıyor. Kış olmasına rağmen havalar çok güzel gidiyor. Dedem ne

zaman balkona çıksa, ağbim hemen Mavi annemin yanında bitiyor.

“N’apıyorsun sen?” diye sordum.

Yanıt vermedi.

Mavi annem gençleşiyor. Her gün biraz daha güçleniyor. Ağbim Mavi annemin her hareketini izliyor. Dedem balkon-dayken koltuğundan kalkmaya kalksa... Kötü şeyler dönüyor. Bu evde kötü şeyler dönüyor.

Gül kurudu. Dedem onu pencerenin önüne bırakmıştı. Mavi annem hiç dokunmadı güle. Annem gülü gösterdi. Mavi annem annemi duymadı, güle bakmadı, aldırmadı, kıpırdamadı.

“Sana bu gülü kimin aldığını unutmuyorsun, değil mi anneanne?” diye sordu annem Mavi anneme.

VII.

Her şey dün gece bitti.

Mavi annem ayağa kalktı. Ağbim “Yapma Mavi anne!” diye bağırdı. Dönüp göz pınarları kurumuş masmavi gözleriyle bize baktı.

Yüzden fazla yıl önce Mavi annem küçücük bir çocukken ayak bileklerine kadar inen saçları varmış. “Anneannenin ta buraya kadar saçları vardı...” diye anlatmış birisi anneanne-me. Annesi her gün saatlerce uğraşmış saçlarını taramak için. Böyle böyle iri mavi gözleri varmış. Bir sürü kardeşi varmış. O bütün kardeşlerin en küçüğü, en güzeliymiş. Sonra, herkes gitmiş. Bir tek o kalmış. Sadece o kalmış.

Geceydi. Lapa lapa kar yağıyordu. O hiçbir zaman sallanmayan sallanan koltuğunda kıpırtısızca oturuyordu. Kar tanelerinin arasından yıldızlar seçiliyordu. Televizyonda reklamları seyrediyorduk. Anneannem elma çayı yapıyordu. Babam, gazete mi okuyordu, televizyon mu seyrediyordu,

anlaşılmıyordu. Annem ağbime ders çalıştırıyordu. Dedem sömestr ödevi olarak Mavi annemi seçtiğim için ne kadar iyi yaptığımı söyleyip beni kutluyordu.

Birden, koltuğu öne arkaya sallanmaya başladı.

Bir öne, bir arkaya. Bir öne, bir arkaya. Gıcır gıcır ses çıkartıyordu. Diğer bütün sesler kesilmişti. Hepimiz ona bakıyorduk. Kötü şeyler olacak. Kötü şeyler olacak.

Sessizce durdu koltuğu. Birdenbire ayağa kalktı. Ağbim dehşet içinde "Yapma Mavi anne!" diye bağırdı. Dönüp göz pınarları kurumuş masmavi gözleriyle bize baktı. Hepimiz ona bakıyorduk. Ağbimin kapıldığı dehşet hepimize bulaşmıştı. Gözlerimizi ondan ayıramıyorduk. Uzun uzun tuhaf bir yüzle baktı. Bir şey söyleyeceği belliydi ama, susuyordu. Uzun uzun sustu. Sonra, "Ölüm beni unuttu çocuklar," diye mırıldandı. İlk kez 'çocuklar' demişti. Güzel, büyük gözlerini kapayıp, başını öne eğdi. Hepimiz donup kalmıştık. Başını kaldırıp yeniden baktığında gözlerinin dolu dolu olduğunu gördük. Ayaklarını sürüye sürüye yanımıza geldi. Bana geldi. O sırada yerde, halının üzerinde oturuyordum. Hafifçe eğilip başımı öptü. Ağbimin yanına yürüdü. Yanağını öptü. Çıt çıkmıyordu. Balkona döndü. Ağır ağır, ayaklarını sürüye sürüye yürüdü. Kapıyı açtı. İçeriye kar havası doldu. Lapa lapa, tertemiz, bembeyaz yağıyordu kar. Ağbimle yerimizden fırlayıp yanına koştuk. Ne yaptığını anlamaya çalışıyorduk. Kötü şeyler olacaktı. Elini uzatıp bir kar tanesine dokundu. Gözleri uzaklara, çok uzaklara, yıldızlar kadar uzaklara bakıyordu. Rüzgâr karı yüzlerimize savuruyordu.

Balkon demirlerine ilerledi, aşağı baktı. Tutamadık. Yetişemedik. Yapamadık. Bunu yapabileceğine inanmadık. Yumuşak bir güvercin gibi usulca, kendini boşluğa bıraktı. Artık aileden bile sayılamayacak kadar çok yaşadığı için. Kahve içecek yaşı çoktan geçtiği için. Ölümün onu unuttuğunu düşünecek kadar çok yaşadığı için. Çocuklarının, torunlarının, torunlarının torunlarının kendine verdiği acı gül

duygusundan kurtulmak için. Anlamalıydık. Gözleri bunu anlatıyordu. Kar tanesine dokunuşu bunu anlatıyordu. Karanlığa özlemi bunu anlatıyordu. Gözlerimi kapadım. On kat bitti. O sesi duyduk.

VIII.

O sesi duyduğu an birdenbire büyüdü Can. Birdenbire koca adam oldu. Ağbisi balkonda olduğu yere çöküp kalmıştı. Hıçkırıkların, çığlıkların kimden geldiği anlaşılmıyordu. Sanki zaman durmuştu. Sanki zaman donmuştu. Sadece inleme, ağlama sesleri geliyordu. Can öylece donup kalmıştı. Birden, döndü. Anneanesi iri iri gözleriyle dehşet içinde bakıyordu. Görmüyor, duymuyor gibiydi. Dedesi kalbini tutuyordu. Babası annesine sarılmıştı. Birinin koşması gerekiyordu. Birinin deli gibi, çılgın gibi, rüzgâr gibi koşması gerekiyordu. Artık kendini hissetmiyordu. Koşmaya başladı. Ailesinin arasından nasıl geçtiğini fark etmedi. On katı nasıl indiğini fark etmedi. Gözlerini açtığı anda apartman kapısının önündeydi. Kalbi göğsünü yırtıp çıkmak istiyordu. Açık kapıdan içeriye kar taneleri koşuyordu.

Durdu. Korktu. On katı bir kuş gibi uçarak indikten sonra kapının önünde durup kaldı. Dışarı çıkması gerekiyordu. Dışarı çıkıp Mavi annesine bakmalıydı. Mavi annesi yere düşmeden onu tutmalıydı. Soluğu kesilmişti. Başını dönüyordu. Ayakta duramıyordu. Yapacak bir şey yoktu. Kendini kapıdan içeri uçuşan kar tanelerinin üzerine, dışarıya fırlattı.

Düştüğü yerdeydi. Üzerine lapa lapa kar yağıyordu. Can'a bakıp gülümsedi. Burnu bile kanamamıştı. Düştüğü yerde doğrulmuştu. Küçük bir çocuk gibi oturmuştu. Ölüm onu unutmuştu.

NALAN BARBAROSOĞLU (1961, Adapazarı)

1982'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sistematik Felsefe ve Mantık Bölümü'nü bitirdi. Reklam sektöründe metin yazarlığı, çeşitli yayın kuruluşlarında kitap ve dergi editörlüğü, düzeltmenlik yaptı. Halen bir reklam ajansında metin yazarı.

Öykü yazmaya 1980'li yıllarda başladı, ilk öyküsü *Argos*'ta yayımlandı. Edebiyat ve öykü dergilerinde kitap tanıtma yazıları yayımladı. 2006-2008 arasında öykü kültürü dergisi *Eşik Cini*'nin yayın yönetmenliğini yaptı. Metin Kaçan'la birlikte henüz yayımlanmamış öyküler antolojisi *Öykü 2000*'i hazırladı. Fotoğrafçı Selim Seval'in *Metroistanbul* (2004) ve *Upuzun Bir Düş İstanbul* (2005) albümlerine metin yazdı.

Öykü kitapları: *Ne kadar da Güzeldir Gitmek* (1996), *Her Ses Bir Ezgi* (2001), *Ayçiçekleri* (2002), *Gümüş Gece* (2004).

Akşam Sefası

Gün geceye yavaş kavuşuyor. Akşamsefası mevsimindeyiz. Gün geceye geçerken, akşam vakti renk renk açıyor akşamsefaları. En çok ebruli olanları seviyor ablam. Sık sık başlarında duruyor. Güneşin sıcaklığı etkisini yitirince suluyor onları. Mis gibi kokuyor toprak. Bazen ikindide oturuyor önlerine, kıpırtısız duruyor, açmalarını izliyor. Güneş batarken yüzünde yorgun bir gülümseme mutfağa gidiyor. Tanıdığım birçok kadın gibi mutfakta şarkı, türkü tutturmuyor; ıslık çalıyor. Islıklarında tanıdık ezgiler yok, öyle melodimsi bir ıslıkla hamarat hamarat koşturuyor mutfakta. Babama sofru hazırlıyor. Arada yatağından hiç kalkamayan anneme koşturuyor, bir şey isteyip istemediğini soruyor. Bana "ayağımın altında

dolanma," diye çıkışıyor. Kaçar gibi yapıyorum ama ablam mutfaktayken mutfağın çevresinden ayrılamıyorum. "Sana yardım edeyim mi," diyorum. Gülerek, "bir de senin arkasını toplayamam. Git buradan," diyor, cacığının üstüne dereotu doğruyor o sırada.

Gidiyorum abla, topumu alıyor, bahçeye çıkıyorum. Babamın bahçedeki masasından fazla uzaklaşmadan, onun yüzünü yitirmeden, görebileceğim yakınlıkta topla oynuyormuş gibi yapıyorum. Bu oyunu seviyorum. Oynuyormuş gibi yapma oyununu. Babamın rakı kadehi ufacık. Eniştemin rakı bardaklarına benzemiyor. Ufacık rakı kadehinden ufacık ufacık yudumlar alıyor babam. Bol su içiyor; cacığını bekliyor, domates ezmesinden ufak ufak yiyor. Sık sık annemin yanma gidiyor. Sonunda, "hadi, köroğlum," diyor, "gel bahçeye. İğde çiçeğe durmuş. Kokla, için açılır. Hadi biraz daha gayret et. Kız da bir ıslık tutturmakta ki mutfakta... Duyman lazım. Gel köroğlum. Oğlanın afacanlığı üstünde yine. Yerinde duramıyor. Bahçeye gelmelisin. Bu akşam hep birlikte oturalım sofraya." Annem kollarını babamın boynuna uzatıyor, "beni bahçeye götür," diyor. Akşamsefaları açmış, ablamın suladığı bahçe toprak kokuyor. Güneş, annemin solgun yüzünü ılık ılık ısıtıyor. Ben top oynuyorum. Yan yan babamı gözlüyorum. Babamın annemi taşıyışını, kaburgalarının babamın etli ellerindeki izini görüyorum, bedeninin hafifliğini görüyorum. Benim gördüğümü görmüyorlar. Görümün görüsünü görmüyorlar. Top oynuyorum. Dut ağacında iki dal var. Yapraklarıyla, dalcıklarıyla, dalcıklarının üstündeki yaprakçıklarıyla birbirine kavuşmuş iki dal... Topumu bu iki dal arasından geçirmeye çalışıyorum. Dalcıklar, yaprakçıklar sallanıyor, topum geçiyor. "Basket... basket..." diye sevinçten havalara uçuyorum. "Dikkat et, taze dalları kıracaksın," diyen ablamın sesini işitiyorum. Birden dönüp, topu cacığı sofraya getiren ablama atıyorum. Bacaklarının arasından geçiyor top. "Allah cezanı kaldırsın... Anne şu

oğluna birşey söyle... Nerdeyse düşürüyordum kâseyi." Annem gülümsüyor. Annem gözleriyle gülümsüyor. Yine gözleriyle yanma çağırıyor beni. Annemin yanma paldır küldür koşamadım hiç. Annemin yanma usulca yaklaşılır; çok yavaş. Çok yavaş yaklaştım. İncecik bacaklarının arasına sokuldum. Annemin sırtını, koltukaltlarını yastıklarla desteklemiş babam. Çenesi saçlarımın arasında şimdi. Göğsündeki hırıltıya ilaç kokuları karışıyor. Ellerinin kemikleri sırtımı acıtıyor. Annemin elleri ne zamandır canımı acıtıyor, bilmiyorum. Annemin göğsünde annemi özlüyorum.

Ablam,

— Haydi herkes yerine...

Babam,

— Hemen başlayacak mıyız, Sermet'i bekleseydik...

Ablam,

— Sen zaten başlamadın mı baba?..

Annem,

Saçlarımın arasında belli belirsiz giden çenesi durmuş, gözleri, ablamın gözlerinin içinde.

Ben,

Fırsattan istifade, annemin kollarından usulcacık sıyrılarak topun peşinde.

Annemin kolları,

Desteksiz, iki yana sarkmış; minderlere ulaşma çabasında.

Babam,

— Benimki, başlamak değil, demlenmek kızım.

Ablam,

— Tek başına demlenme nerde görülmüş, benim bardağıma da koy bakalım birkaç yudum.

Ablamın bardağı,

Büyük, enişteminkilerden.

Babam,

— Yaşa be kız...

Bak köroğlum, seninki yaman çıktı, sana benziyor.

Annemin yüzü,

Bahçedeki, açmasına daha çok zaman olan sarı kasımpatırları gibi.

Aydınlık ve soğuk... Ve uzak.

Babamın eli,

Ablamın bardağına rakı koyuyor.

Sermet,

Eniştem.

Bu akşam sefasıyla hiçbir ilgisi yok.

Uzakta o, çok uzaklarda.

Sanırım, bu gece gelmeye niyeti de yok.

Ve bunu ablam benden daha çok sezinliyor.

Bahçe,

İğde, hanımeli ve yasemin kokusuna anasonunki karışıyor.

Ben,

Top oynamayı oynuyorum.

Annem,

Gözleri, babamın gözlerinde şimdi.

Sitemsiz ve paylaşımcı.

Ablamın akşamsefaları,
Renk renk, kokusuz... Yaşam salıyorlar.

Geceye kavuşan günün, akşamın rengi,
Sarıya karışan kızıl. Ilık ve rüzgârsız.

Ablam,
bana sesleniyor:
— Gel buraya, patateslerin soğuyor...

Ben,
— Bir dakika abla, geliyorum şimdi.

Babam,
— Hadi be kızım,
gel bir 'tık' dedirtelim
aslan sütümüze.
Bak köroğlum, bak...

Annemin gözleri,
Işıltılı.

Annemin yüzü,
Mutlu.

Ablam,
— Hadi baba,
kimin bardağı kimin elinde kalacak...

Babamın kadehiyle, ablamın bardağı,
Hâlâ yazgıya inanmıyor,
yazdıkları yazgıya inanmıyor,
mutsuzluğa inanmıyor.

Bir sevinci yaşama ve paylaşma çabası:
Oradalar ve birlikteler.
Bu direnme ne kadar sürecek?
Ya, anneminki?..

Ben,
Patateslerimi silip süpürüyorum.
Arada da cacık kâsesine dalıp çıkıyorum.
Domates ezmesi acılı, yiyemiyorum.
Ablam, çok güzel patates pişiriyor.
— Doydum.

Ablam,
— Bir iki dilim karpuz yesene.

Ben,
— Doydum abla.

Babam,
— Üzme ablanı.

Ablam,
— Bırak baba, ne istiyorsa yapsın.
Şalını getireyim mi anne, ister misin?

Annemin cılız sesi:
— Sağ ol yavrum, iyi böyle.

Babamın neşesi:
— Sana karpuz vereyim mi köroğlu?
Aç ağzını, aç. Hatırım için.

Ablam mı,
“Bu gece de gelmeyeceksin değil mi Sermet... Annemin

hastalığı, belki de ölümcül hastalığı iyi bir bahane değil mi senin için. Annemi çok seviyorsun, gözünün önünde eriyip gitmesine dayanamıyorsun değil mi... Buraya gelmiyorsun. Oraya, o çatı katma daha rahat kaçabiliyorsun değil mi artık. Bir dahaki gelişin son gelişin olacak Sermet. Seni son görüşüm. Bebeğimi aldıracağım Sermet. Bunu bilmeyeceksin. Varlığını da, yokluğunu da bilmeyeceksin içimdeki bebeğin. Ben burada kalacağım. Eve hiç dönmeyeceğim. Annemin eriyip gitmesini izleyeceğim. Belki de gidişini. Sonra mı?.. Sonrasını bilmiyorum.”

Annemin gözleri,
Ablamın gözlerinde.

Babam,
— Yine daldın be kızım.
Şurda oturmuşuz güzel güzel.

Ablam,
— Sen de çok yavaşsın baba.
Bekliyorum, beklıyorum...
Bardağımı doldurmuyorsun.

Babam,
— Annenin gözlerinin mavisinden başka gördüğüm ne var bu dünyada kızım be.
Kusura bakma. Uzat bardağını.

Ben,
Top oynamayı seviyorum.
Top oynuyor oynamayı seviyorum.

AYFER TUNÇ (1964, Adapazarı)

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Üniversite yıllarında çeşitli edebiyat ve kültür dergilerinde yazmaya başladı. *Sokak* dergisinde, *Güneş* ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde çalıştı. 1999-2004 arasında Yapı Kredi Yayınları'nda yayın yönetmeni olarak görev yaptı. Öykü ve romanlarının yanı sıra bir inceleme ve öyküleşmiş söyleşi kitabı yayımladı; radyo oyunları, televizyon filmleri için senaryolar yazdı. Sait Faik'in öykülerinden hareketle yazdığı *Havada Bulut* filme çekildi ve TRT'de gösterildi. *Bir Maniniz Yoksa Anneler Size Gelecek -70'li Yıllarda Hayatımız* adlı yapıtı 2003'te yedi Balkan ülkesinin katılımıyla düzenlenen Uluslararası Balkanika Ödülü'nü kazandı. 2009'da çıkan *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi* ikinci romanıdır.

Öykü kitapları: *Saklı* (1989/1989 Yunus Nadi Öykü Armağanı), *Mağara Arkadaşları* (1996), *Aziz Bey Hadisesi* (2000), *Taş, Kağıt, Makas* (2005), *Evvelotel* (2006).

Saklı

Ah süslü yenge ah!.. Zembilli göçmenin ikinci karısı... Bir fesleğen gibi arsız, hor görülen, fesleğen gibi ezilmedikçe kokusunu salmayan, onsuz olunmayan. Uçuşan renklerin birbirine karıştığı bir hüzünlü lekeydi o, bir gölge. Tutmak istesem parmaklarımın arasından akacak bir sıvıyı andırırdı. Hüzünden yapılmıştı. Hüzünden ve kadınların bütün o hoş kokulu, bulutsuz süslerinden.

Hep yolların ucunda görürdüm onu. Köşe başlarında, dört yol ağzlarında. Yaşadığı yerin hep yabancı kalmış bu yaşlı kadın, küçük şehrin sıradanlığına ve geriliğine gülünç düşen eskimiş tayyörleri ve yalancı taşlı takılarıyla sokaklar-

da, sahnesini arayan eski bir aktris gibiydi. Küçük şehrin tasa-sız kadınlarını acılarına inandırmak için ya da yabancılığın-dan kurtulmak, oralı olmak için sokak sokak dolaşan gülünç, ihtiyar kadındı. Belki de eski sevgilisine ansızın rastlamak umuduyla sokaklardaydı.

Arkasından bakardım. Bakardım da, o büyük yabancılığın böyle bir şehirde hüznün olup gülünç görünmesini anlayamazdım. Çocuktum o zamanlar, paytonların fayton olduğunu, çok sonra, kitaplardan öğrendim.

Süslü yenge bütün evlerin davetsiz misafiriydi. O zamanları şimdi bolluk zamanlarıymış gibi hatırlarım. Belki de değildi, ama mutlu geçen her çocukluk bir bolluk zamanıydı. Süslü yenge en çılgın renklerle boyanıyordu, ama bütün renkler yüzünün beyazlığında uçup gidiyordu, gölgeleri kalıyordu geriye. Yüzüne bakıyordum, bir daha bakıyordum, renkler vardı canlı, çılgın, tayyörünün ya da küpelerinin renginde, ama nasıl oluyordu da böyle hafifliyordu, siliniyordu, anlayamıyordum. Çocukluğumun tek şiirsi fotoğrafı, tahta boyalı boncukları, şapkaları, zamana direnen ince topuklu ayakkabılarıyla benim için şimdi tepeden tırnağa azap, doğduğum yerin halkı için deli sayılan bu kadındı. Girip çıkmadığı, kapısını çalmadığı ev yoktu onun. Peşinden giderdim gizlice. Ona gülmeleri, alay etmeleri içime dokunurdu, ağlayacak gibi olurdu.

Elinde zembil, haftanın yedi günü pazara giden ve boş zembille dönen bir göçmendi kocası. Bir tek insanla bile gülerek konuştuğunu görmedim. Sarışın, yaşlı ama güzel yüzünde insanlara karşı her an parlayan bir öfke vardı. Meyvelerin, çiçeklerin karşısında gülen, yumuşayan yüzünde öfkenin nasıl yer bulabildiğine o zamanlar çok şaşardım. Karısının peşinden ayrılmayan çocuklar, onun gölgesini bile görseler hemen dağılırlardı. Küçük şehirlerde bir belediye parkı, bir Atatürk heykeli, birbirini kesen iki cadde mutlaka vardı ve halk, bu caddelerde dolaşan bir hüzünlü insana deli diyerek eksliğini tamamlardı.

Süslü yenge her gün kuşluk vakti giyinir, kuşanır, sokaklara düşerdi. Rastgele bir kapıyı çaldı sonra. Bazen kapı açılmazdı. Süslü yenge nedenini bilirdi bunun. Ya ev sahiplerinin keyfi yoktu, gülecek halde değildiler ya da acı bir ölüm vardı, eğlenmek zamanı değildi. Ama daha da kötüsü, onun ne yapacağını seyretmek için açmazlardı kapıyı, üst kat pencerelerinin arkasından bakarlardı. Süslü yenge biraz beklerdi. Asla iki kez çalmazdı kapıyı, o mağrur başı yavaş yavaş eğilir, etraftaki pencerelerden tutulamayan kahkahalar sokağa taşarken, o, boynu kırılmış bir kuş ölüsüne benzerdi. Büyük bir acı duyardım. Onun gizlice gözlerini sildiğini, her sabah özenle kıvırdığı saçlarını düzelterek bir başka sokağa yürüdüğünü görmemek için gözlerimi yumardım. O yorgun ve yaşlı bacaklarını sürüklerken pencereler ardına kadar açılır, çingiraklı kahkahalar, işaretler, acı sözler ardında kalırdı.

Bir saksı fesleğendi, durmadan hoyrat ellerde ezilirdi. Hüznü eğlence sanan bu kadınlara karşı içinde bir haykırış büyürdü, biliyorum: Beni bu öldürücü yabancılıktan, yabancılığın yalnızlığından, korkularımından, gençliğimin güzel anılarından, terk edilmişliğimden, biri tarafından çok sevilmişliğimden kurtarın! Beni yakamı bırakmayan bu Allahın cezası hüznümden kurtarın!

Gıcırtilı kapılar çoğunlukla açılırdı. Çünkü o, hiç fark edilmeden yaşanıp giden günlerin beklenen eğlencesiydi. Hiç yabancılık bilmeyen kadınlar, orali kadınlar, soruyla kuşatırlardı onu. Acımasızdılar. Onlara göre bir delinin kendine saklayacak sırları olamazdı. Hem onlara göre bütün anlattıkları uydurmaydı, yalandı, hayaldi. Çok zaman geçti aradan. Artık ben de ayıramıyorum. Belki de süslü yengenin her evde başka türlü anlattığı hayatına başka şeyler ekliyorum. Hangisi benim hikâyem, hangisi onun, karıştırıyorum. Bana ait, zihnimde saklanmış, pamuk helva, posbıyıklı Arnavut macuncu, iki on beş matineleri, hıdrellez ateşleri, faytonlar çocukluğumun albümünden hoş birer fotoğraftırlar, çocukluğum aklıma gel-

dikçe gözlerimin önünden geçen. Ama süslü yenge başkadır, ayırır.

O güzel lisanıyla anlatırdı. Yabancılığından kurtulmanın, orali kadınlardan biri olmanın yolunun bu olduğunu sanırdı. İlk sevdiğinin onu nasıl terk ettiğini, zembilli göçmenin onu nasıl sevdiğini doyulmaz bir tatla anlatırdı. İlk sevdiği o adamın yeri başkaydı hayatında. Zembilli göçmeni de seviyordu ama, aşk değildi bu, bir türlü olmuyordu. Bir gün mutlaka o ilk sevgili ile karşılaşacaklardı, ona bir çift sözü vardı çünkü.

Hikâyenin aslını kimseler bilmiyor. Ne zaman geldi bu yabancı olduğu şehre, göçmen kim, nerede nasıl tanıştılar, kimseler bilmiyor. Süslü yenge her kapıda başka türlü anlattı bu hikâyeyi. Güzel şehirlerde oturmuşlar, gezilere çıkmışlar, hepsi başka türlü. Şimdi anlıyorum, süslü yenge asıl hikâyesini kendine sakladı. Bir tek o ve göçmen bildiler.

Zembilli göçmen pazarlara vurmuştu kendini. Haftanın yedi günü pazara giderdi. Komşu kasabalardaki pazarlara, bazen daha uzak yerlere. Doğduğu yerlerin bereketli topraklarını özlüyordu. Onlar iki saksı çiçektiler. Doğdukları pencerenin önünden alınmış, kırgın, yabancı. Her geçen gün solmuşlardı. İlk karısının bir Yugoslav kızı olduğunu düşünürüm göçmenin. Bosna'nın bir köyünden. Sarı saçlı, yuvarlak yüzlü. Bem-beyaz boynunda sıra sıra altınlar diziliydi mutlaka. Düğünlerde ortaya çıkıp oynardı, kırmızılar, yeşiller giymiş. Güzel kumaşlar, ipekler, tüller satan bir adamla kaçmıştı. Göçmeni oğluyla bir başına bıraktı. Göçmen işte o zaman sustu. Şeftali bahçelerini, ayçiçeği tarlalarını dolaştı günlerce, mısırların arasında uyudu. Duramadı. Bir gün bir yığın alay, hakaret, gülüş ve bir oğul bırakıp arkasında, çekti gitti. O günden beri insanların yüzlerine hınçla, öfkeyle bakar, çiçeklere, meyvelere düşkündür, bir de süslü yengeye.

Yabancılığın ne olduğunu büyük şehirlerde yaşayanlar bilemezler. Bir büyük şehirde bir yabancı, her gün girilecek yeni bir sokak, her gece girilecek yeni bir meyhane bulabilir.

Girdiği her sokakta, her parkta, her meyhanede kendi gibi yabancılar bulabilir. Ama küçük yerler... Hele dağların arasına sıkışmış küçük şehirler. Oralarda akşamlar bir yabancıyı yavaş yavaş öldürür. Kapıların hepsi kapanır, kepenkler iner. Gece gelirken kurbağa sesleri büyür, küçük dağların arasında avuç içi kadar bir ovaya yayılmış küçük bir şehirde yabancı, azaptan ölebilir. Geceler uyuyup uyanmakla bitmez, hep sabaha daha çok vardır. Oysa insanlar konuşmaktadır. Kedi sobanın başında kıvrılıp yatmıştır, anneler dantel örer, babalar kahveden dönerken süslü yenge ile zembilli göçmen diz dizedir. Göçmen onun iki mavi çakıl taşı gözlerine dalmış, süslü yenge kendi âleminde o ilk sevilene söylenecek bir çift sözü düşünmektedir. Zamanı kaybetmiştir. Ölümün yakınında olduğunu bilmez. Ama göçmen hâlâ umutludur, süslü yenge onu aşkla, hasretle sevecektir.

İstanbuldur süslü yenge. İlk sevdiği bir bahriyeli. Tıbbiyeli de olabilir. Ama mutlaka sarışındır. Yemyeşil gözleri vardır. Çamlıklarda buluşurlardı kanımca. Faytonla gezerlerdi. Süslü yenge Pera'nın arka sokaklarından birinde otururdu. Yabancı olduğu şehirde ahşap bir evde otururlardı göçmenle. Bir gidişimde duvarda asılı sonradan boyama bir fotoğrafını görmüştüm. Eski bir tahta çerçevede duruyordu. Onu son gördüğüm gün o fotoğrafı bana vermişti, çerçevesiyle birlikte. Dudaklarına ve yanaklarına hafif bir kırmızı sürülmüş, örülüp başına taç gibi oturtulmuş saçlarına da kızıl. Seven bir kadının gülümseyişi, nasıl da sıcaktı. Âşık günlerinde çektirilmiş, besbelli. Pera'da çektirmiş, sevgilisine vermişti. İçi içine sığmıyordu aşktan. O sevgili, bir tahta çerçeveye koyarak geri vermişti fotoğrafını, saklasın diye. Yakında dönecekti, merak edecek bir şey yoktu. Yıllarca bekledi süslü yenge. Ona olan aşkı hep taze tuttu. Dönecekti, söz vermişti. Sonra bir gün köprüde gördü onu, bir faytonun içinde. Yanında esmer ve çok güzel bir kadın, kucağında bir bebek vardı. O gün fotoğrafı soldu, sarardı, hep öyle kaldı.

Çocukluğumun bütün anıları gülümseyen fotoğraflar oldular artık. Hiç yaşanmamış kadar uzak. Süslü yenge hiç olmamış kadar hikâye. Eriğini çaldığımız ağaç, Arnavut macuncu aradan yıllar geçip de bakınca gülümsüyorlar bana. Süslü yengenin yabancılığından duyduğum acı sadece bugün içimde alabildiğine yaşayan. Küsmeye kırılmaya hakkının olmadığını sanması, o yüzden bütün alaylı sorulara ısrarla cevap verşi, tahta boyalı boncukları, taşlı küpeleri, hüznü gülümseyişiyle fotoğrafındakinden ne kadar uzak...

Onun uzak oluşu gibi fotoğrafındaki kendine, bir çocukluğu yapan her şey hatıra oldu bugün. Oyuncakları ve bereketiyle birlikte. Zamanın değirmeninde un ufak oldular.

Süslü yenge öldü.

Onu son gördüğümde bacakları tutmaz olmuştu artık.

Ne hüznü kalmıştı ondan geriye, ne de suyun altında iki mavi çakıl taşı gözleri. İnsanlıktan çıkmış olmanın çirkinliği yerleşmişti. Artık sokaklarda değildi. Kenar bir mahallenin ahşap evlerinden birindeydiler. Kapılarını çaldım. Uzun ve karanlık bir taşlıkta birden bir kapı, bir ışıktan dünya, bir bahar ve bir ölüm açıldı. Süslü yenge alçak bir sedire oturmuş, dışarıdaki çılgın baharı seyrediyordu. Zembilli göçmen gölge bir köşede, eski gazeteleri heceliyordu. Bahar çıldırmış gibiydi. Sanki yavaş yavaş ölen bu şehre ve bu insana son görevini yapıyordu. Artık bir daha coşkuyla gelmeyecekti. Çocukların gözlerini yemyeşil erikleriyle kamaştırmayacaktı. Artık her şey, her yer değişiyordu. Çağa uygun düşen bir yoksulluk olacaktı bahar. Bütün ustalığını kullanıyordu. Sanki birkaç bahar filme alınmıştı da süslü yengenin alçak, dar, sürgülü penceresinde gösteriliyordu. Binlerce papatya bir anda açtı, güller tomurcuklandı, açıldı, soldu, yeniden tomurcuklandı. Süslü yenge umursuzdu. Yüzüme baktı bir süre, tanıyamadı. Sonra gülümsedi. Ben de zorlukla karşılık verdim. Giderek gülüşü dondu, katıla katıla ağlamaya başladı. Her şeye ağlıyordu. Küçük şehrin yıllardır yabancı, tek eğlencesi, ağlıyordu.

Göçmen sessizdi. Gözyaşları elindeki gazeteye düşüp parçalandıkça çıkan sesler süslü yengenin yürek burkan ağlayışına karışıyordu. Süslü yengeyi çok sevmişti. Ama acıklı bir bekle-yiştii süslü yengenin hayatı, içinde ukde kalmış bir çift sözle biten. Zor arzuların insanlarıydılar.

O gün süslü yengenin öleceğini anlamıştım. Birkaç gün sonra ölmüş. Yine katıla katıla ağlarken, ateş gibi dudakları göçmenin alnında, ölmüş. Göçmen o gün bugündür mezarlıkta yatıyormuş. Canavar gibiymiş onu oradan uzaklaştırmak isteyenlere karşı. Bütün gün süslü yengenin battaniyesine sarınarak mezarının başında bekliyormuş. Artık kadınlar gülmüyorlarmış, korkuyorlarmış çünkü hüznün bitmiş, insanın saldırgan acısı başlamış. Zembilli göçmenin adı, deli göçmen olmuş.

Onu son gördüğümde, fotoğrafını verirken bana, dudaklarında bir şarkı, ağlayarak söylüyordu: "...Yıllardır bekliyorum bir gün dönersin diye/Neden bağlandı gönül vefasız sevgiliye..."

Ah süslü yenge, ah! O ilk sevgiliyi bu kadar çok sevecek ne vardı? O vefasızca söylenecek bir çift sözle niye geçti ömrün? Zavallı göçmen ne kadar isterdi süslü yenge onu aşkla sevsin. Belki de onun öldüğü saati hiç unutmayacaktır. Belki kolları boynunda, dudakları alnındadır. Kimbilir, belki duyularını kaybettiği dizlerine göçmeni yatırmıştır, okşamıştır, gözyaşları birbirine karışmıştır, kimbilir?

Kimbilir çocukluğumuz nerededir? Arkasına saklandığımız ağaç, oynadığımız boş arsa, yıkadığımız taşlık, nerededir? Kimbilir posbıyıklı Arnavut macuncu, göçmenin ilk karısı ne olmuştur, ne haledir? Ah, bunlar bilinemez! Ne kadar izlesek kaybolur, yarım kalır. Gidenler nerededir, kimlerledir, bilinemez. Tarihler geçer, yüzümüze çizgiler dolar, sırtımız ısınmak bilmez, yıllar geçer, aşklar nerededir, bilinmez.

ÖZEN YULA (1965, Eskişehir)

Lise eğitimini ABD'de Oregon'da tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Tiyatro Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yaptı. Bir süre New York'ta bulundu. Ankara ve İstanbul'da yaşıyor, serbest yazarlık ve tiyatro yönetmenliği yapıyor.

Çok sayıda yabancı dile çevrilen oyunları çeşitli ülkelerde sahnelendi. 2001 ve 2004 yıllarında *Ay Tedirginliği*, *Kırmızı Yorgunları*, *Gayri Resmî Hürrem* oyunları ile Türkiye'deki belli başlı tiyatro ödüllerinin hemen hepsinde yılın en başarılı oyun yazarı veya en iyi oyun yazarı ödülleri aldı. Ayrıca Gayri Resmî Hürrem'le oyun dalında 2004 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Özen Yula'nın öyküleri ve kitap olarak basılmış oyunları yanında bir romanı ve anlatı-deneme kitapları vardır.

Öykü kitapları: *Öbür Dünya Bilgisi* (1993), *Kayıpkent Üçlemesi* (1994), *Buğuevi* (1998), *Arızalı Kalpler* (2002/ Bu kitapta yer alan "Mazi Taşıyan Trenler" adlı öykü 2001'de Haldun Taner Öykü Ödülü birinciliği aldı), *Tanrı Kimseyi Duymuyor* (2005).

Erken İnen Akşamlar

O ılık güz gecesinde, Güneydoğu'da, sükûnetten nasibini alamamış bir şehrin eski semtlerinden birine doğru yola çıktılar. Önce, taksici o bölgeye gitmek konusunda epey nazlanmıştı. Ama baba yüklüce bir para ödeyeceğini söyleyince, iki mırın kırının ardından gitmeye ikna olmuştu. Aslında, gece indikten sonra birçok kişi o semte gitmeye çekiniyordu. Tehlike her an, her yerde ortaya çıkar diye bilinir. İşte, o bölgeye girmek de tehlikeye davetiye çıkarmaktı. Nereden geldiği belli olmayan bir mermi, zaten pamuk ipliğine bağlı herhangi bir hayatı

ânında sona erdirebilirdi. Bereket, gittikleri yer semtin daha alt taraflarındaydı da, kurtarılmış bölgenin biraz dışında kalacaklardı.

Söz vermişlerdi bir kere. Gitmeseler olmayacak. Hem zaten rivayet edildiği kadar tehlikeli olsaydı, ev sahipleri kendi evlerine nasıl girip çıkabilirlerdi ki? Onlar da hazırlık yapmışlardır muhakkak. El mahkûm gidilecek.

Geceler yavaş yavaş serinlemeye başlamıştı. Güneydoğu'daki o şehirde, geceleri onca ışık kirlenmesi içinde, gökyüzündeki yıldızlar halen kendilerini gösterebiliyordu şehir halkına. Ancak, halkın göğe, aya ve yıldıza bakacak hali kalmamıştı. Tuhaf bir korku ve boş vermişlik çağıydı. O gece, bulutlar yavaş yavaş şehrin üstüne inmeye başladı.

Güzün ilk yağmuru düşmemişti henüz. Coğrafyaya kurak, aksak ve hazin bir zaman dilimi eşlik ediyordu. Kışın susuzluk çekeceklerinden korkuyorlardı. Elektrik kesintilerinden, kalorifer yakıtının zar zor temin edilmesinden, fiyatların aşırı artmasından, ürün rekoltelerindeki sürekli düşüşlerden gına gelmişti şehir halkına. Bir de ölümler, her zaman vakitsiz gelen... Kış ortasında yaşanacak susuzluk, işin tuzu biberi olacaktı.

Dar sokaklardan geçtiler. Yanlarından geçtikleri iki kurtarılmış bölgenin başında ve sonunda panzerler bekliyordu. Böylesi daha emniyetliydi. Polisin girmeye cesaret edemediği kurtarılmış bölgeler de vardı. Adam şanslı olduklarını düşünüp gülümsedi.

– Neye gülüyorsun baba?

– Gülmüyorum oğlum, gülümsüyorum... Ortalık ne kadar sakın değil mi?

Karısı tedirgin bir sesle karıştı söze:

– İnşallah bütün gece de böyle olur. Nesrin'in anlattığına göre, dün gece, evlerinin iki sokak altında bir genci vurmuşlar. Duvara yazı yazıyormuş.

Şoför aksilendi birden:

– Gebersin namussuzlar! Anarşik bunlar. Bir de duvara yazı yazma işini çıkardılar. Bütün şehrin duvarları –affeder-sin yenge– umumî hela duvarına döndü.

Baba bir eliyle diğerini sımsıkı kavlıyor. Bir şeye engel olmak istermişçesine. Susuyorlar.

– Hava biraz serinlemeye başladı değil mi? Yağmur gelecek gibi.

Adam camın kolunu sağdan sola çevirirken, karısını yanıtıyor:

– Madem üşüdün, kapıyorum işte... Ama haklısın. Serinledi ortalık. Sanki yağmur havası var. Rüzgâr bulutları dağıtmazsa, bu gece ilk yağmur düşer.

Şoför radyoyu açıyor. Beyatiaraban, bir Güneydoğu eylülünde. Taksi maltataşı döşeli bir yokuşu ihlaya tıslaya tırmanıyor.

– Yolda bırakmaz değil mi?

Baba karısının bu vesveseli halinden nefret ediyor. Aksi aksi bakıyor kadına.

– Yok yenge, daha yeni çıkardım tamirden. Açılana kadar böyle idare ediyoruz işte.

– Ay da kayıp...

– Bak anne, ay orada!.. Şimdi kayboldu. Bulut yuttu onu.

– Biz şurada inelim.

Baba, şoförün parasını ödüyor.

İçerisi ılık. Hatırlı misafirler geliyor diye sobayı yakmışlar. Ama idareli atmışlar kömürü. Şartlar böyle!

Çocuklar oyuna hemen girişmiyorlar. Kendilerini tutup büyüklerinin yanma oturuyorlar. Ne de olsa, önce bir oturup hal hatır sormak âdet olmuş aileler arasında. Hemen oyuna geçseler, anneler ve babalar ikide bir, “Yavaş!”, “Bağırmasanıza oğlum!”, “Kızın canını yakmayın!”, “Gel bakayım buraya, otur karşıma!”, “Kımıldarsan evde görüşürüz!” gibi bildik sözleri sıralayacaklar. Arada bir, annelerden biri bağırırken, diğeri onu yumuşatmaya çalışacak. “Aman canım, bırakın oy-

nasınlar! Zaten ailece kırk yılda bir görüşebiliyoruz. Onlar da kurtlarını döksünler,” diyecek. Bu sözler, genelde, ev sahibi anne tarafından söylenecek. “Olur mu şekerim?” diyecek diğeri, “Gürültüden başımız, beynimiz gidiyor!” Gündelik olaylardan konuşacaklar. Dışarıdaki hayattan, içeridekinden. İşlerinden, ortak tanıdıklardan derken, bunların tümünü içeren memleket meselelerine gelecek söz. Sonra, televizyona bakılarak yemekler yenecek. Siyah beyaz televizyonda soğuk sesli spiker, o gün ölenlerin ve şehit olanların adlarını okuyacak. Yemek üstüne, tatlı –muhtemelen sarığburma– ve meyve, derken, bol köpüklü acı kahve, muhtemelen mırıra, belki içine kakule katılmış ya da moka. Misafirler için özel. Yakındaki başka bir şehre gidildiğinde alınmış. Sonra, dumanı üstünde kaçak çay. Yanında, fırından yeni çıkmış peynirli poğaç, cam tabağa yerleştirilmiş, misafirlerin gözleri önünde dilimlenecek kakaolu kek, üstü portakal kabuğu ve soyulup kıyılmış bademle süslenmiş, bol antepfıstıklı papatya pastası.

İki kadın aynı okulda öğretmenlik yapıyor. Kız Meslek Lisesi’nde. Dertleri bitecek gibi değil. Devlet Malzeme Ofisi’nden istenen malzemeler tam olarak teslim edilmiyor. Döner sermaye de bir işe yaramıyor. Okul aile birliği toplantısında velilerden yardım istemeli. Çatının yapılması gerekiyor, sonra yeni bahçe düzenlemesi... Yakında bir defile düzenleyecekler. Bir de sergi açmaları gerek kısa bir süre sonra. Acaba ikisi birleştirilse mi? Valinin, paşaların, şehrin zenginlerinin hanımları dört gözle bekliyorlarmış bu iki sanat olayını.

– Bu gece ne kadar sakin sokaklar!

– Pek hayra alamet değil. Bilirsin birader, fırtınadan önceki sessizlik...

– Fırtınası mı kaldı hocam? Kasırgayı yaşıyoruz. Her gün onlarca can...

– Onlar gibi konuşuyorsun birader. Dairede de aynısını yapıyormuşsun. Durumunu zorlaştırma orada.

- Ne demek istiyorsun?

- Demem o ki, sen işyerindekileri benden iyi biliyorsun. Hepsi Ural-Altay'dan. Sen onların arasında da böyle, "Onlarca can" filan diye konuşursan durumun kritikleşir.

- Hiçbir halt yapamazlar.

- Onları tanıımıyormuş gibi konuşuyorsun. Sokak kapılarına kırmızı boylarla artı işaretlerini ben koymadım herhalde. Sonra, evleri işaretlenenlerin başlarına neler geldiğini sen de biliyorsun.

- Bırak bunları hocam! Daha, iyi günlerimiz bunlar. Seksenli yıllar bakalım neler getirecek bu memlekete... Kim bilir neler göreceğiz ileride?.. Hem kan döken, kan da verir, can da. Bu ülkenin bütün tarihi bunu kanıtlar.

- Birader benimle eğleniyor musun, yoksa gerçekten bu kadar saf mısın? Bu dünyada da, bu ülkede de herkesin yaptığı yanma kâr kalır. Bak şu CIA'nın yaptıklarına. Hallaç pamuğu gibi atıyorlar Üçüncü Dünya ülkelerini de, kimsenin gıkı çıkmıyor.

- Elbet onların da sırası gelir!

Erkeklerin konuşmaları giderek hararetleniyor.

- Maaşlar desen bir türlü! Kimse emeğinin karşılığını almıyor.

- İşçiler desen öyle, biz desen öyle. Daha, rahat rahat oturuyorlar koltuklarında. Yahu, bu kadar pişkin olur mu insan?

- Vallahi bak!.. Bugün ayın kaç?

- On bir eylül. Senin kafa da karışmış iyice.

- Elhasıl daha ayın ortasını bulmadan benim maaş suyunu çekti. Karıkoca çalışmasak, geçinmemiz mümkün değil.

Kızın şikâyetçi sesi iştiliyor içeriden:

- Anne, abime bir şey söylesene ya! İpnotizma yapacağım diye elini gözüme sokuyor.

Ev sahibi hanımın yanıtı gecikmiyor:

- Geleceğim şimdi yanınıza, göreceksiniz ipnozu... Bu garip şeyleri nereden öğreniyor bunlar?

– Bizim oğlanın başının altından çıkmıştır. Özel okul ya, taa Amerika'lardan kitaplar getirttiler bunlara. Bir Amerikan ailesinin günlük hayatını anlatıyor. Görsen o resimleri, senin canın bile gitmeyi çeker. O kadar güzel... Okuldayken bizim yabancı dilimiz Fransızca olduğu için, çocuğa hiçbir yardımımız dokunamıyor dil konusunda. Geçen gece geldi bu, elinde kitabıyla. "Anne bak, Karol'u ipnotizma ediyorlar. O da geçmişini anlatıyor," dedi. "Deli saçması!" dedim, "Öyle ipnotizma, ruh çağırma filan." Bizimki başladı gülmeye. "Anne, ruh çağırma ile ipnotizma başka başka şeyler," diyor. Doğru tabii de... bu çocukların kafalarını niçin böyle şeylerle karıştırıyorlar, anlamıyorum.

– Anne!.. Anne!

– Ne oldu? Bu defa ne yaptınız?

– Kesin bizimki yapmıştır.

– Anne, ipnotizma yapıyorduk, oldu!

– Ne oldu oğlum?

– Fikret'in kardeşi uyudu.

– Allah cezanızı versin sizin!

– Anne, Nil'in gözleri açık, öylece tavana bakıyor. Uyumuş.

Kadınlar koridora doğru gidiyorlar telaşla.

– Yurdaer, hele bakın kıza ne olmuş!

– Ne olmuş ki?

– Yahu istifini bozmadan oturuyorsun. Kalk bir!

– Bizimki ile Fikret, Nil'i uyutmuşlar Yurdaer Bey.

– Oğlum ne yaptınız gene?

– Ben bir şey yapmadım. O yaptı.

Fikret arkadaşını işaret ediyor, suçlamaktan ziyade, suçlu bir biçimde. Diğer çocuk suçlu suçlu anne babasına bakıp başını öne eğiyor. Dudakları titremeye başlıyor çocuğun.

– Oynuyorduk biz.

– Annesi öfkeleniyor tabii..

– Ne biçim oyun bu? Her okuduğunu akşam gezmesinde yaparsan böyle olur işte!

Koridorun ucundaki odada, gözleri faltaşı gibi açık, yerde halının üstünde yatıyor kız.

– Nil, kızım, yavrum!.. Ay Yurdaer, kızımın gözleri camlaşmış!.. Nil, kızım... Ay bak şimdi de yaşlar boşalıyor gözlerinden!.. Canım, kim bilir ne kadar acı çekiyor.

– Kızım... kızım... Uyansana!

– Öyle uyandırmak tehlikeli olur Yurdaer Amca.

– Oğlum sussana sen! Her boka maydanoz oluyorsun ya!

Ağzından çıkan son cümleden ötürü, baba çok utanıyor. Halbuki kadınlar farkında bile değiller. Tam bir kargaşa yaşıyor.

– Kustursak mı?

– Bir faydası olur mu ki?

– Yurdaer bir şeyler yapsana!

– Bağırma!.. Çocuklar korkuyor.

– Asıl sen bağırma!

İki çocuk, yattığı yerden gözlerini tavana dikmiş bakan oyun nesnelere izlerken ağlamaya başlıyorlar.

– Anne biz oyun oynuyorduk. Nasıl oldu bilmiyorum.

– Oğlum ne yaptınız da böyle oldu? Ne dediniz?

– “Geçmişine dön!” dedim.

– Sekiz yaşındaki kızın geçmişi ne olacak oğlum? On iki yaşında delikanlı oldunuz, halen bebek gibi saçma sapan işler yapıyorsunuz.

– Kızı doktora götürelim.

– Açık muayenehane olmaz ki bu saatte. Şuradan Sigorta Hastanesi'ne...

Dışarıdan iki el silah sesi geliyor. Ev sahibi kadın haricinde herkes panik halinde sağa sola koşuşturuyor. Yurdaer Bey elektrik düğmesini çeviriyor. Loşlukta kalakalıyorlar. İki “delikanlı”, “kolej bebeleri gibi” burunlarını çekiyorlar.

– Anne!

– Nil, kızım, canım!

Sımsıkı sarılıyor kızına Nesrin Hanım. Yaşlar gözlerinden sicim gibi akıyor. İnce, hayali andırır bedeni tir tir titriyor.

– Ne oldu sana kızım?

– Bir şey olmadı anne!

Nil de gözyaşları içinde.

– Şaka yapıyordum. Abimleri korkutuyordum.

Loşlukta bir tokat sesi yankılanıyor duvarlarda.

– Allah cezanı versin senin! Ödümüzü kopardın.

Nil avaz avaz ağlamaya başlıyor. Dışarıdan polis arabalarının siren sesleri geliyor.

– Baba kimi vurdular acaba?

– Bilinmez ki!

İşıklar yanıyor. Hayat normal akışında devam edemiyor. Yemeklerini yemeden kalkıyorlar. Tam vedalaşırken elektrikler kesiliyor.

– Gene mi yahu? Ne bitmez çile bu? Dün gece beş saat karanlıkta oturduk.

– Tasarruf diye canımıza okuyorlar.

Yurdaer Bey'in tanıdığı bir taksici bin bir naz ve niyazla gelmiş, aşağıda bekliyor. Yurdaer Bey lambayı merdivenlerin başına getiriyor. Üç kat aşağı inilecek.

– Böyle de olmadı ama...

– Başka sefere inşallah. Böyle bir yığın yemek hazırlayıp zahmet etmişsin Nesrinciğim.

– Keşke yeseydiniz.

– Vallahi iştah filan kalmadı çocuğun cesedini görünce. Geçende de bizim arka sokakta bir konsomatrisi vurdular.

– O zavallı ne yapmış ki?

– Aşk cinayeti canım. Başka türlü.

– Yazık oluyor insanlara.

– Yazık elbet.

– Vallahi içime sinmeyecek. Hiç değilse, iki tabağa koyayım da şunlardan, eve götürün.

– Hiç zahmet etme canım.

– Ay ne zahmeti? Aşkolsun!

Poşetlerin içine düzgünce yerleştirilip ağzına tabak kapatılmış büyücek iki kâseyi alarak taksiye biniyorlar. Çocuklar vedalaşmıyor. Arabada annesi, “Ne o? Küstünüz mü?” diyor. Yanıt vermiyor çocuk. Anne elindeki tabakları eğmemeye çalışırken, “Şimdi ben de bir şeyler yapıp koymalıyım bu tabaklara. Neyse, önümüzdeki hafta veririz artık,” diyor. Araba yokuş aşağı adeta kayarak inip semtten uzaklaşıyor. Doğumevi’nin önündeki meydana geldiklerinde, yol ağzındaki ilk tankları görüyorlar.

– Gene büyük bir şeyler olmuş, diyor baba.

Anne çiseleyen yağmura bakıyor.

– Mevsimin ilk yağmuru.

Sokaklar, caddeler tenha. Şoför alt dişleriyle bıyığını ısırtıyor:

– Hayırdır inşallah! Köşe başında iki tank daha var.

– Eve gider gitmez yemeğini yiyip yatacaksın, diyor annesi.

– Önce biraz televizyon seyredeceğim.

– Elektrikler gelirse seyredersin, ama baksana her yer karanlık.

– Ama...

– Annen ne diyorsa o olacak!

Babasının sesi kararlı. Bütün şehir ılık bir yağmura teslim oluyor. Aniden gülümsüyor çocuk:

– Ay görüldü!

Anne yukarı bakıyor. Masalarda güzelliklerin ve adaletin olduğu söylenen yere.

– Ama puslu, diyor.

Sokaklarda tedirgin edici bir sessizlik. Bir bekleyiş, sıradan bir eylül gecesinde.

– Bak ışıklar var burada! diyor çocuk sevinçle.

– Şanslısınız. Burada kesilmemiş, diyor şoför gülümseyerek.

Evdeki sessiz yemekten sonra, baba balkona çıkıyor. Vesveseli olduğu gecelerde hep böyle balkona çıkıp kendi kendisine bir şeyler mırıldanır.

Çocuk annesinin bütün itirazlarına rağmen, bir fırsatını bulup balkona fırlıyor.

– Ceketini giy, üşüteceksin!

– Hava sıcak baba.

– Sıcak olur mu oğlum? Kış geliyor. Havalar serinledi.

– O zaman sen niye böyle gömlekle oturuyorsun?

– Soru sormayı bırak da git, üstüne bir ceket giy.

Havada yağmur kokusu. Balkondan seçilebilen ilerideki tarlalardan ya da kırlardan, yağmur yemiş toprak kokusu geliyor. Balkonun tam karşısına düşen büyük abidenin ışıkları göz kırpyor. Şehirdeki bütün resmî törenler burada yapılır. Ayrı ayrı çelenkler yerleştirilir abidenin önüne. Törenden hemen sonra da, arka sokak çocukları gelir, karanfilleri, gülleri toplayıp kaybolurlar ortadan. Metal, tahta çelenkler üç ayaklarının üstünde, ihtiyarlamış savaş kahramanları gibi gelip götürülmeyi bekler. Abidenin alt tarafına yerleştirilmiş eski model iki projektörün ışığında sicim gibi inen yağmur damlaları.

İçi titriyor çocuğun. Babasının yüzünde daha önce hiç görmediği bir ifade var. Adeta çökmüş adam.

– Belliydi böyle olacağı! diyor fısıltıyla.

Çocuk şezlongun üzerinde geriniyor.

– Ne belliydi baba?

– Sonbaharın kötü geleceği; bu kışın geçmeyeceği.

Çocuk uzaklara, şehrin kenar semtlerindeki gecekonduların arkasındaki tarlaların karanlığına bakıyor. Hayat her yerde. Abidenin arkasındaki yazlık sinemanın perdesine bakıyor. Beyaza boyanmış tuğla duvara. Orada ne hayatlar gördü, nelere sevindi, nelere üzüldü! Yaz gelsin gene açılacak sinema. Gidecekler gene. Anne hırkalarını alacak. Ellerinde minderleri, sinemanın bahçesine girip rahatça oturacaklar tahta sandalye-

lere. Onu taşra şehrinden uzaklara, başka dünyalara ve hayatlara götürecek filmlerin ışıkları düşüyor gözlerine. Dünya çok büyük, o şehir çok küçük. Ama gene de güzel... güzel.

İçeriden, televizyondaki Türk Sanat Müziği programında, hanım hanımcık, orta halli, kalıbının ötesine geçmeye asla çabalamayan, siyah beyaz, memur şarkıcının vasat sesiyle zorlanarak okumaya çalıştığı şarkı işitiliyor: "Yıldızlı semalardaki haşmet ne güzel şey."

Çocuk gökyüzüne bakıyor. Bir Güneydoğu göğünde yıldızlar el altındadır çoğu zaman. Elinizi uzatsanız tutarsınız. Doğa nekeslik etmiştir buralarda. İnsan kıracı iyi tanır. Ama gökyüzü cömerttir bu topraklarda. Çocuk elini uzatıyor. En parlak yıldız. Bir deprem tedirginliği içinde. Adını koyamıyor yaşananın.

Tok bir erkek sesi, başka bir usulden haykırıyor: "Bu akşam gün batarken gel..."

Annesi sesleniyor içeriden:

- Hadi artık be oğlum, gel içeri!

Çocuk söyleneni işitmemiş gibi oturuyor balkonda. Böyle gecelerde usu ve kalbi hep uzaklarda olur. Kendisinin de bilmediği bir yerlerde. Günün birinde gideceğini umduğu bir yerlerde. Sonra, sessizce, geçip giden günü düşünür.

Okullarındaki, sınıflarındaki kızlardan konuşuyorlardı. Fikret ona Selma'yı gerçekten sevip sevmediğini sordu. Sessizce baktı Fikret'in yüzüne. Sonra, "Galiba," dedi, "Emin değilim pek. Karar veremiyorum. Sence o beni seviyor mu?" "Sevmese, sen sevmez misin?" dedi Fikret. "Bilmiyorum. Sevmem herhalde. O severse severim ben. Yoksa, Füsün var sizin okulda. Olmazsa onu severim." Fikret öfkeyle baktı yüzüne. "Hayır. Füsün'u ben seviyorum. Sen Selma'yı sev. Sizin okulda o. Herkes kendi okulundakini sevsin!" "Olabilir. Ama Füsün seni seviyor mu?" "Tabii seviyor. Yakında teklif edeceğim. Duyarsın. Hem bizim okul ile sizin okul arasında iki cadde var. Uzağız. Sen gün boyu bizim okulda

olamazsın ki!" dedi Fikret burnunu çekerek. Sonra, aniden, o konudan sıkılmış gibi, "Babam bana robot aldı," diye ekledi. Heyecanla odasına gidip robotu getirdi. Göğüs kısmı tenekeyle kaplanmıştı küçük robotun. Dikdörtgen kafasının iki yanına birer tane kırmızı göz yerleştirilmişti. Arkasındaki düğmeyi yukarı kaldırınca kırmızı gözlerinden ışıklar çıkıyordu. Bir de, teneke zırhlı gövdesinin iki yanına monte edilmiş bacaklarıyla, ağır ağır, mekanik adımlar atıyordu. "Nasıl çalışıyor bu?" dedi Fikret'e. "Bilmiyorum. Çalışıyor işte!" "Bakalım mı?" diye sordu. "Ben açacağım ama!" dedi Fikret. Robotun teneke zırhını çıkardılar. Fikret oyuncağın arkasındaki düğmeyi kaldırdı. Robot içi görünür bir halde, gözlerinden ışıklar saçıp adım atmaya başladı. Sevinçle güldüler robotun bu haline. Çok komik görünüyordu. Sonra düğmeyi kapattı Fikret. Pillerin yerleştirildiği haznenin yan tarafındaki metal bir kapakçığı zorlamaya başladı. Arkadaşı başarısız olunca, çocuk meyve bıçağını alıp kapakçığın alt kısmına geçirdi ucunu. Kapakçık fırladı yerinden. Pillerin haznesi yana kaydı. Robotun arkasındaki düğmeyi açtılar telaşla. Gözlerindeki ışıklar ölgün ölgün göz kırptırdı. Sonra aniden sönüverdi. Küçük metal kalbi telaşla yerine taktılar. Pilleri haznesine sıkıca yerleştirdiler. Robotun arkasındaki düğmeyi birkaç kere açıp kapattılar. Gözlerindeki ışıklar yanmıyordu. Tedirgin bir sesle, "Senin yaptığını söyleyeceğim," dedi Fikret. "Ben bir şey yapmadım ki. Kalbi arızalı bunun. Durunca çalışmadı bir daha!" dedi çocuk. "İnsan gibi! Öldü yani!" dedi Fikret dudaklarını iyice büzerek. Birkaç kere daha denediler çalıştırmayı. Başaramadılar. Kısa bir suskunluktan sonra, çocuk robotu eline alıp, "Gözlerime bak! Dikkatlice bak! Çalışacaksın!" dedi. İkisi de pek güldüler bu duruma. Sıkıntıları geçmişti. Teneke göğsünü taktıktan sonra, robotu etajerin alt çekmecesinin en dibine itip hipnotizma üzerine konuşmaya başladılar. O sırada, o gecenin kurbanı Nil içeri girdi.

Yukarılardan geçen uçağın gürültüsü geceyi yarıyor. Işıklarını yakmış bir uçak, devrini şaşırmış, tamamlama rotasındaki bir uçak geçiyor Güneydoğu şehrinin üstünden. Kırmızı sinyal lambaları bir yanıp bir sönüyor. Çocuktan başka kimse görmüyor uçağı. Çocuk gülümsüyor.

Televizyondan İstiklal Marşı işitiliyor. Annesi balkon kapısında beliriyor. Yüzünde ciddi bir ifade var.

– Kime diyorum ben? Hadi bakalım içeriye! Bak televizyon bile bitti.

Çocuk on bir eylül gecesinden beri üşüyor. Ayın kaybolduğu geceleri, patlama seslerini, baskının çeşitlemelerini ve hipnotizmayı sevmiyor.

Bir de tamlamaları, evet, tamlamaları ve tamamlamaları sevmiyor.

MÜGE IPLİKÇİ (1966, İstanbul)

Kadıköy Anadolu Lisesi'ni, İstanbul Üniversitesi. Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; aynı üniversitenin Kadın Sorunları ve Araştırmaları Bölümünde yüksek lisans yaptı. İkinci lisansüstü çalışmasını ABD'de Ohio State Üniversitesi'nde tamamladı.

Öyküleri, makaleleri, çevirileri çeşitli Edebiyat ve düşün dergilerinde çıktı. Dört öykü kitabından sonra ilk romanı *Kül ve Yel'i* yayımladı. 2003'te çıkan bu romanı başka romanları izledi. İnceleme kitapları da vardır.

Öykü kitapları: *Perende* (1998), *Colombus'un Kadınları* (2000), *Arkası Yarın* (2001), *Transit Yolcular* (2002).

O Yaz Hepimiz Bitlendik

Evet o yazdı. Bitlerimizi ayıkladık. Şen'den bulaşmıştı bu bit illeti hepimize. O yazdı. Şuracıktaydı bütün anılar, her şey yanı başımızdaydı. Evet evet, geçen yazdı. Şen, Edirne'deki teyzemlerin oradan getirdiği bitleri ilk önce bana geçirdi. Sonradan tüm aile, uzak akrabalar, bilumum komşular bitlerle kaynaştı, bit kıranlara servet harcandı, saçlar kesildi, en hararetli muhabbetler bitler ve sirkeler üzerineydi, çok gençtik, evet evet, sadece o geçen yazdı.

Şen'in üstünde basma bir elbise vardı. Büyük üçgenler vardı kimi düz, kimi ters, rengi kahverengimsi, bazı yerlerine sarılar karışmış bir elbise, tiril tiril bir basmadan. Biz o yaz *zeytinyağlı yiyemem aman basma da fistan giyemem aman*'ı blok flütle çalmayı öğrenmiş iki yeniyetmeydik. Bitlerden kafamızı yolmadığımız zamanlarda o türküyü çalardık düet olarak. Birisi başlardı zeytinyağlı yiyemem... Diğeri girerdi aynı notayla: Zeytinyağlı... *Senin gibi cahile* bölümüne geldiğim zaman

ben kaşınmaya başladım, Şen'se devam ederdi: *Ben efendim diyemem aman.*

O dayanırdı. Kararlıydı. Benden her zaman daha kuvvetliydi. Yenilirken bile daha kuvvetli.

Neredeyse geçen yazdı. Onu en son gördüğüm yazdı. Sarılıktı. Bulaşıcı sarılık. Karaciğerine, derken bütün vücuduna yayılan bir terslik vardı. Kaldığı hastane odası aldığım karanfilleri sığıştıramayacağım kadar küçüktü, o karanfillerin vişne rengini ona gösteremeyeceğim kadar karanlık, o vişne rengini göremeyecek kadar dar ve kapalı bir odaydı. Suya sabuna dokunmayacak tek konu vardı: Sinan. Sinan'ı seviyordum ama evlenmeye degecek kadar sevip sevmediğimi bilmiyordum. O buna değer miydi, emin değildim. Değmez, diyordu, bence değmez. Tuhaf bir sabahlık giymişti, ropdöşambıyla oduncu gömleği arası bir şey. Ellerini göğsünde kavuşturmuştu, bu haliyle çok sevimliydi. Çok solgun, çok zayıf ve çok sevimli. Ölmeden mezara girmiş ve ölmeye hiç niyeti olmayan diyetteki bir Buda heykeli gibiydi. Şen, dedim bana yardım et. Bana mutlu olacağımı söyle. Mutlu olacağımı söyle. Aslında bunlar, benim ona söylemem gereken sözlerdi. Oysa o o kadar mutlu görünüyordu ki sözlere hacet yoktu.

Yüzü kara bir sarıydı. Gözlerinin içine kadar sarı. Kirli bir sarı. Yorgundu. Yine de başladı. Sen... sonra durdu. Bir daha başladı sonra: Sen...

Hava sıcaktı. Terliyorduk.

Dışardan bir motor sesi geliyordu. Hastanenin jeneratörü olabilir. Belki de bir su deposu, bir araba sesi, vınnnnn... Onu son görüşüm, son muhabbetimizde dışardan bir motor sesi geliyordu. Karanfillerin vişne kokusu, hastanenin tınısız kokusuna ve derken dışardaki o hissiz ritimli sese karışıyor: Vınnnnnn... Her birimiz kendi yalnızlığımız içersinde kendimize bir gerekçe arıyorduk var olmak için.

Sanki geçen yazdı. Evet, evet neredeyse geçen yazdı, he-

pimiz bitlenmiştik. Bitlerini ayıklaşın diye kel dayıma fırça hediye etmiştik.

Sıcak mı sıcak bir gündü. Dayım, Şen'le beni lunaparka götürmeye karar vermişti. Akşamüstüne doğru beyaz şortlarımızda yaz güneşinin turuncuları oynaşıp dururken lunaparktan içeri girdik. Kâğıthelvacılar, kuruyemişçiler, baloncular, hepsi oradaydı. Biraz ay çekirdeği aldık.

Önüne geldiğimizde uzunca bir kuyruk vardı. "Bekleyeceksiniz biraz," dedi dayım.

"Tamam," dedik.

Karşımızda duran manzara çok güzeldi. Üstlerine kar serpiştirilmiş dağların hemen arkasında yemyeşil bir ova göz kamaştırıyordu. Dağları delen mağara ise hemen karşımızdaydı.

Çok güzeldi, çünkü alabildiğine sahteydi. Sahte olan bir şeyden asla fazla bir zarar gelmezdi.

Çok güzeldi, çünkü neredeyse gerçek gibiydi. Gerçek gibi olan hiçbir şeyden korkmak gerekmezdi.

Çok güzeldi, çünkü çocuktuk. Çocukluk, kendisi en hakiki şey olsa bile tüm olan biteni algılamak böyle bir aldanişın içine düşmek demekti.

Bu manzaranın hemen sağ tarafında bir bilet kulübesi vardı. O kulübenin önünde de en az yirmi kişi. Biz yirmi birinci sıradaydık.

Beklemeye başladık.

İçerden gelen çığlıkları duyuyorduk. Buna rağmen beklemeye ve görmeye kararlıydık. Dayım kel kafasını kaşıyıp duruyordu. Şen daha bir gün önce kırpılmış saçlarıyla kaçamak kaçamak bakıyordu bana.

Manzara bir istiareydi. Ancak işin aslı ne o ne de hayattı. Korkudan korkuyorduk o anda. Bunu hissetmesi zor değildi. Bunu hissetmek için büyümek gerekmezdi.

Kuyruk eriyip gidiyordu önümüzde. Bizler kulübeye,

mağaraya, dağlara ve sonra bir ihtimal o yemyeşil ovaya kavuşmayı sabırsız bir endişeyle bekliyorduk.

Küçük vagona oturduğumuzda Şen elimi tuttu. Hızla mağaranın içine daldık. Bir anda her şey simsiyah oldu. Şimdi n'olacak diye beklerken bir kurukafa Şen'in kucağına düştü. Şen titriyordu, ben bağırmayı tercih etmiştim. Kurukafanın bizden vazgeçmesi anlaktı ama bize asırlar gibi geldi.

Yol buzlar, hatta buzullar, tıs tıs yağan yağmurla akıp gidiyordu önümüzde. Ayaklarımıza sinen nem ve yerden yükselen buhar...

Etraftan çılgınlıklar geliyordu. Ne taraftan geldiklerini tahmin edemiyorduk. Şen'le sınıksıkı sarılmıştık birbirimize. Eminim, suratlarımız bembeyazdı. Bir korku tüneline olduğumuzu unutmuştuk, bitlerimizi unutmuştuk, o gün dayımıza aldığımız fırçanın verdiği muzırlığın yerinde yeller esiyordu. O muzırlığın bedeli olarak bu maceranın bize hediye edilmesi... O an, işte o an bunun bir intikam olduğunu anlamıştım. Ama çok geçti. Dayımın, *düşmanını düşmanının silahıyla vuracak*sın, sözleri geldi aklıma. Askerden yeni dönmüştü dayım. Ben o zaman bunu başka türlü anlamıştım. Asker olduğu için böyle diyor sanmıştım. Meğer herkesi düşman görmüş dayım, o korku tüneline bunu anladım. Umarım Peri Abla ona böyle şakalar yapmaz.

Düşüncelerim Şen'in çılgılığıyla paramparça oldu.

Vagon raydan çıktı, diye bağırıyordu Şen.

Eğer doğru seçebiliyorsam bir uçuruma doğru yuvarlanmaya başlamıştık.

Hayır, o noktada durduk. Yuvarlanmaya ramak kala.

İkimiz de dayı kurtar bizi, diye bağırılmaya başlamıştık.

Nafile.

Sadece kendi sesimizi duyuyorduk: Dayı kurtar bizi.

O başlıyor, devam ederken ben başlıyordum. Yankının etkisiyle seslerimiz biraz daha irileşiyor, derinleşip farklı bir

oktavla bizi kısıkvrak yakalıyordu. Çoğalıyorduk, bir korkunun parçalarına ayrılması ve hafiflemesi gibi değil katlanarak büyümesi gibi. Korku korkuyu büyütürdü. Bunun içerisinde debelenip duruyorduk.

Yaşadığımız ânın bize iltimas geçtiğini söyleyemeyeceğim. Bir yerden sular damlamaya başlamıştı üstümüze. Şıp şıp şıp. Önümüzde dibini göremediğimiz dimdik bir dehliz vardı. Bana öyle geldi ki duvarlarda, garip garip, bir türlü seçemediğim tuhaf yaratıklar oynaşp duruyor.

– Görüyor musun, diye kekeledim. Du-duvarlardaki şekilleri...

En ufak bir ses gelmiyordu Şen'den.

Parlak, çok parlak şekillerdi. Bu kadar parlak hiçbir şey görmemiştim şimdiye kadar. Tuhaf, inlemeye benzer sesler çıkarıyorlardı, hiçbir biçimde bu dünyaya ait değildiler. Korkunun türlü biçimleri olabilirdi, ama hayır, korku bile onların yanında dünyevi bir dokuya sahipti.

Şen'i dürtüp duruyordum. Bir an yüzü duvarları yalayıp duran o parlaklıkla öyle bir aydınlandı ki gözbebeklerinin beyazına kadar ışıkla dolduğunu hissettim bedeninin. Bir kere sinde mahalledeki elektrik direklerinden biri böyle olmuştu. Önce parıl parıl yanmış, bir ateş topuna dönmüş, sonra kıpkızıl olmuştu direk. Şen'deki de böyle bir parlaklıktı işte. Elleri inanılmaz derecede sıcaktı. Artık bağırımıyordum.

Korku sizi ele geçirdiğinde bağırabilirdiniz ama artık bedeniniz ve ruhunuz korkunun ta kendisi olmuşsa bağırma anlamsızdı.

O an ilk kez ölümü düşündüm. *Acaba ne zaman öleceğim* duygusunun boş anların boş düşüncelerine aktığı zaman dilimlerinde olduğu gibi değil ama. Yaşlanmayı düşündüğünüz zamanlardaki gibi de değil. Yüzünüzdeki çizgileri gördüğünüz, yakınlarınızdan birinin cenazesinden dönerken hissettiğiniz gibisinden de değil, ertesi gün, ertesi bir zamanda er-

teleyeceğiniz, unutacağınız, aldırmayacağınız gibisinden bir duygu olarak da değil. Ölüm o an buradaydı. Ölüm buralıydı. Ölüm bendim. Ölüm Şen'di. Ölüm oturduğumuz küçük kara vagondu. Ölüm önümüzdeki dehlizdi. Her yer, her şey ölümdü ve bunda korkacak hiçbir şey yoktu – artık.

Şen'in elleri inanılmaz derecede sıcaktı.

Ölüm çocukken aklınıza gelmez. Büyükken aklınıza geleneyse zaten ölüm denmez.

Ölüm çocukken aklınıza gelmez. Gelse de belli sembollerle gelir gider.

Mahalledeki kasabın oğlu Güven vardı. Güven böyle bir semboldü işte. Güven'e bir araba çarpmıştı. Beyin kanaması geçirmiş ve ölmüştü. Beyin kanamasını canlandıramamıştım kafamda bir türlü. Güven'i babasının kucağında baygın, kafası babasının kollarından aşağı kocaman bir taş gibi, ağır bir taş gibi yuvarlanacak gibi gördüğümde beyin kanamasının kafayı hacimce büyüten bir şey olduğunu düşünmüştüm.

Ölmek, Güven'in kafasının büyümesi, koskocaman olması ve infilak etmesi demektir.

Çok kötüsün, demişti Şen, bunu duyduğunda. Çok, çok kötüsün Emel.

Bunda kötü olan hiçbir şey yoktu. Ölüm bir son demek değildi, ölümden çok sonun ne olduğunu düşünmek o sıra aklıma gelmese de şunu biliyordum: Bu Güven'in sonu değil. Bu yüzden günlerce bekledim Güven'i. Geri gelecek ve çarpık bacaklarıyla, kırmızı şortu, mavi-beyaz tişörtüyle mahallede oradan oraya koşturacak diye bekledim onu. Belki biraz süzölmüş olabilirdi geri geldiğinde, belki biraz sararmış solmuş ama mutlaka gelecekti. Ölümün, gelmemek ya da geri dönmek olduğunu anlamak istemiyordum. Kasabın diğer çocuklarıyla oynamayı kesmiştim, bu moralimi bozuyor,

bekleme arzumu tüketiyordu. Bir yıl kadar bekledim. Gelen giden yoktu. En nihayet kasabın karısı Emine Teyze'ye baş-sağlığı dilemeye karar verdim. Bir arife günüydü. Evdekiler bu fikrime elbette çok şaşırıyorlar, abim sen manyaksın Emel, dedi bana, sen manyaksın.

O gün öğleüstü Şen'le birlikte ziyaretine gittik Emine Teyze'nin. Ve Emine Teyze yenilgimi kabul etmiş olduğum o öğleüstü vaktinde, bizi içeriye alıp şeker ikram ettiği zaman şöyle dedi bize karnını ovuşturarak: O Güven gitti, bu Güven geliyor...

Bu benim zaferimdi. Diyebilecek hiçbir sözüm kalmamıştı artık.

Güven yüzündendir ölümü böyle hayal edişim, böyle hissedişim. Emine Teyze ölmüş dedikleri zaman, abini kaybettik dedikleri zaman, dahası Şen'i kaybettiğim zaman Güven için duyduklarımın hiçbirini hissetmesem de ölüm bende kifayetsiz bir sözcüğün karşılığı olmamıştır hiçbir zaman.

Abim şöyle demişti o öğlen vakti, Emine Teyze'den döndükten sonra, zaferimi kutlarken, Şen'in ezeli neşeli kahkahaları ile birlikte:

– Reenkarnasyon, hadi bakalım. Gazamız mübarek olsun.

Sessiz bir adam olan babam elindeki *Karartma Geceleri*'ni bir yana bırakıp aramızdaki söz dalaşma son verecek şu sözleri söylemişti o zaman: Belki de hepimiz için reenkarnasyona inanmak en hayırlısıdır.

Hemen her zaman babamı pısırsık, iş bilmezlikle suçlayan, Demokrat Parti yenilgisini sonuna kadar yaşamış annem sesini şöyle yükseltecekti babama, babam özünde hayata karşı: Ölülerini hiçbir şey geri getiremez.

Babamsa inatçılığı 'asıl ve esas partiye' olan tutkusuyula özdeşleşmiş, buna karşın annemi seçimlerinde özgür bırakmayı başarabilmiş, bu başarısını, "Sen beni hep yanlış anla-

dm Nazlı," diyerek hatırlatmış, bu başarısıyla en özgür ve en tutsak koca statüsüne ermiş, kendi halinde bir muhasebe memuru olarak şöyle cevap verecekti ona: Ölülere ve hiçbir siyasi yıkımı.

Sesinde en ufak bir sitem olmamasına karşın öfkesinin nedeni geçmişte saklı bir tonda: Yok canım, diyecekti annem. Ölüler, siyasi yıkımlar ve *bahar* günleri.

Bunun üzerine babam haklı olabileceği bir davadan feragat eden o mahkûm olacaktı yine. Bir mahkûm olarak susup kalacak. Ağır ağır darağacına doğru yürüyecek ve on bininci kez kendi kendine çekecekti ipini.

Annemse güçlü celladı oynayacaktı o sırada. Güçlü ama gözyaşlarına bir türlü engel olamayan bir cellat.

Sıkı sıkı sarıldım Şen'e. İlk defa ağzından abla sözcüğü çıktı. İlk defa abla gibi hissettim kendimi onun karşısında. İlk defa onu koruyabileceğimi hissettim. Hayatımda ilk defa cesur olduğumu hissettim. Edirne'den getirdiği bitlere çok sınırlanmışım. Onun yüzünden saçlarımı en havalı oldukları zamanda kestirmek zorunda kalacak ve Nihat'ı elbette Gamze'ye kaptıracaktım. İşin aslı Nihat'ın gözü bende değildi. Ayrıca Gamze'nin havasına yetişmem zaten mümkün değildi. O edalı bakışlara, o sütun gibi bacaklara, o muntazam bedene... Ne kadar rejim yaparsam yapayım onun gibi olamayacaktım. Üstelik aklım da bir karış havadaydı.

Sımsıkı sarıldım Şen'e, korkma, dedim. Üzerindeki kor rengin, o sıcaklığın bana bulaşmasına aldırmadım. Bir ateş topu olmak, kendi ağırlığından ötürü dengesini kaybetmekten, boşluktan aşağı yuvarlanmaktan, bunun yaratabileceği beyin travmalarından, hastalıklardan, krizlerden korkmamam gerektiğini anladım o an. Yanımızda kıpırdayıp duran, inlemeleri bizimkilere karışan o yaratıklardan farksız, onlarınkine benzer bir kıvrınmayla hızla o bilinmeze doğru akmaya başladık.

Hatırladığım bir vınlama sesiydi. Bir su deposunun çalışma sesi gibi, bir arabanın rölantideki devri gibi, boşa dönmese de manasız bir ses...

Şen'e sarıldım. Hani ben gitmeden ölmeyecektin, dedim. Ölüm için kafamızda kurduğumuz onca güzel sahneden hiç birine uymuyordu bu.

O vınlama sesi içersinde çok cılız bir 'kardeşim' sesi duydum. 'Şen seni seviyorum' sesi. 'Korkma Şen' sesi.

Korkma Şen.

Korkunun ecele bir faydası yok adlı bir şarkı besteledim bak.

Biliyorsun bir de korkma sönmez var.

Bırak şimdi onu. Milliyetçiliğin hiçbir manası yok şimdi.

Ama iyi düet oluyor.

Şu flüt işini iyi kıvıralım be Şen.

Ne yapacağız, senin saçma sapan bestelerininle meşhur mu olacağız?

Her şey meşhur olmak demek değil ki.

Ama ben seni biliyorum.

Allah'tan ben de seni biliyorum.

Yok canım.

Öfff, şu kafam ne kadar çok kaşınıyor bir bilsen.

Bilmem mi.

Ne yaptın şu Edirne'de Allah aşkına.

Bin defa dedim ya özel bir şey yapmadım.

Neyse çalmaya devam edelim.

Bence sen Nihat'a bir beste yap. Bir aşk bestesi.

O zaman benimle ilgilenir mi dersin?

Korkma ilgilenir, korkma.

Hızla hızla aktık dışarı, gürül gürül bir su oturduğumuz vagonu hızla aşağı fırlatmıştı. Her taraf suydu ve hiç ıslanmamıştık. Yeniden doğuştu bu. Şen öyle söylüyordu yani. Yem-

yeşil bir ovanın içindeydik. Dışardaki cümbüş alabildiğine devam ediyordu. Uzakta kel kafasıyla bize muzip muzip gülen dayım habire ay çekirdeği yiyor, oh olsun nasılmış, deyip eliyle göğsüne bastırıp duruyordu.

O yaz hepimiz bitlenmiştik, evet.

ASLI ERDOĞAN (1967, İstanbul)

Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Aynı üniversitede araştırma görevlisi, Avrupa Nükleer araştırma Merkezi'nde (CERN) yüksek enerji fizikçisi, Rio de Janeiro'da Katolik Üniversitesi Fizik Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Doktorasını yarım bırakarak yazmayı seçti. Bilgisayar programcılığı, dansçılık, İngilizce öğretmenliği yaptı. *Radikal* gazetesinde köşe yazıları yazdı. "Son Elveda" öyküsüyle 1990 Yunus Nadi Yayımlanmamış Öykü Ödülü'nü, "Tahta Kuşlar" öyküsüyle Deutsche Welle'nin (Almanya'nın Sesi Radyosu) düzenlediği yarışmada birincilik ödülü aldı.

Lire dergisince geleceğin elli yazarı arasında gösterilen Aslı Erdoğan'ın *Kabuk Adam* (1994) ve *Kırmızı Pelerinli Kent* (1998) adlı iki romanı, deneme kitapları, *Hayatın Sessizliğinde* (2005) adlı şiirsel düzyazı kitabı vardır.

Öykü: *Mucizevi Mandarin* (1996), *Taş Bina ve Diğerleri* (2009).

Hüzünlü Kahveler

Hüzünlü kahveler... Çay bahçeleri, kafeler, erkek kahveleri, self-servis kafeteryalar, pastaneler, canlı müzikli kafeler, çınar ağaçlarının gölgelerine, sahil yollarına, bina girişlerine sığınmış kahveler... Beyaz, metal iskemleli, cam masalı olanlar; hasır iskemleliler, çiçek desenli örtüleri, duvarlarında film afişleri olanlar, tahta masalı, tahta sandalyeliler... Yapımı yıllar sürmüş bir örümcek ağını izler gibi, hüzünlü kahvelerimi izleyerek yaşamımın çizgisini yeniden kurabilirim. Kalamış'ın kirli bardaklı, yosun kokulu çay bahçeleriyle başladı yolculuğum. Onbeş yaşındaydım, ilk kez bir sevgilim olmuştu ve o sonbahar öyküsü sarılık kapmamla noktalandı. Onaltıma geldiğimde Rumelihisarı'ndaki çay bahçesine taşındım, akas-

ya ağaçları altında hayatımın ilk biralarını içiyordum. Çantamdaki Dostoyevski ciltleri ve Samsun paketleri ile Ortaköy kahveleri belirdi sonra. Taze simit, poğaçaya ve adaçayını keşfettim. Polisin her cuma gecesi bastığı, Taksim'in ölümlerle dolu bir yokuşuna gizlenmiş, esrar satıcılarının, hırsızların, travestilerin kahvesi... Orada tavla öğrenmiş, sokak insanlarıyla tanışmış, polis baskınları atlatmış ve yıllar yılı böyle bir kahveye girebilen tek kız olmakla böbürlenmiştim. Ondan sonra... Sonra her şey değişti. Paris'in ünü dünyayı tutmuş, gösterişli kafeleri, Prag'ın içine her girenin kendini Kafka sandığı, ağır, kasvetli, tabutumsu kafeleri; Polonya'nın lise yemekhanelerini andıran, çay ve bayat pasta dışında hiçbir şey bulundurmeyen kafeleri... Gdansk'taki bir mahzeni özellikle hatırlıyorum, sıcak coca cola dışında yiyecek içecek bir şey bulamamış, bütün gece guruldayan karnımla, Gdansk limanının dövmeli denizcilerini ve sarışın yosmalarını seyretmiştim. İçilen bardak bardak çay, adaçay, ıhlamur, kahve, sütlü ve sütsüz neskafe, ayran, şarap, meyve suyu... Bir dolup bir boşalan onbinlerce bardağın eşliğinde âşık oldum; sigaraya alıştım; ayrılık konuşmaları yaptım ve dinledim; Fellini'yi, postmodernizmi ve Dostoyevski'yi tartıştım; aptalca laflar ettim; zekice şakalar yaptım; kahkahalar attım, gözlerim yaşlarla doldu, mektuplar okudum, sonradan yırtıp attığım şiirler, öyküler yazdım.

Kalamış'ın çay bahçelerinden yola çıkışımdan beri oniki yıl geçti, şimdi gene bir başka kafedeyim. Cenevre'nin Eski Kenti'ndeyim bu kez. Önümde de çok demli, zehir gibi bir çay yerine sütlü neskafe duruyor. Porselen fincanlar tertemiz, hiç kimse bakışlarıyla beni yemiyor, tuvalet kötü kokular saçmıyor. Ne Kalamış'taki çay bahçelerini, ne de o sıralar Simone de Beauvoir okuyup caz dinleyen, sigarayı içine çekmeyi öğrenmeye çalışan bekâret saplantılı onbeş yaşındaki kızını özlediğimi sanmıyorum. Gelgelelim, o kız şöyle iki üç dakikalığına bir köşeye çekebilseydim... Aslında ona ne diyebilirdim

bilmiyorum. Büyük olasılıkla hiçbir şey, kayda değer hiçbir şey bulamazdım. Birbirimizi kuşku dolu bakışlarla süzerdik, o benim yaralı gözüme bakıp bütün acıları çekmiş, bütün kitapları okumuş, olgun, deneyimli, özgür bir kadın oluşuma imrenirdi. Ben de onun saflığına, iyimserliğine, umuduna iç çekerek bakardım. Ama ona tek bir şeyi kesinlikle söylemezdim. Gün gelip de, şu hayranlık, acıma, dehşet dolu bakışlarla izlediği yaratığa dönüşeceğini asla, hiçbir koşulda ağzımdan kaçırmazdım.

Tek gözlü bir kadın hayaletten bile daha korkutucu. İnsanların yüzümü görünce kapıldıkları dehşetten, ansızın iri iri açılan gözlerden, kaçırılan bakışlardan, korku ve tiksintiyle çarpılan ağızlardan bıktığım için gündüzleri olabildiğince az dışarı çıkıyorum. Zaten güneş, özellikle de yaz aylarının keskin, acımasız güneşi hasta gözümü çok fazla ağrıtıyor. Sağlam gözüm bile üzerine binen aşırı yükten yoruluyor, kısılıyor, sulanıyor. Kısacası günışığının çığlığına, gerçeği öyle dobra dobra, pat diye söyleyişine, yüzüme bir tokat gibi çarpışına dayanamıyorum.

Var olduklarına kendilerini inandırabilmek için gören gözlerle gereksinim duyar insanlar. Ben bu yarım bakışımla var oluşlarını temelden sorguluyorum herhalde. Tek bir göz, onlara ölümden de korkunç bir şeyi, ikiye bölünmüşlüğü, uyumsuzluğu, tamamlanmamışlığı, evrensel simetrimin yok oluşunu çağırıştırıyor. Yitik gözümü, yitirdikleri ya da yitirecekleri her şeyin yerine koyuyorlar. Bir uçuruma, çekimine kapılıp da içine yuvarlanacakları kendi uçurumlarına dönüştürüyorlar. Bütün evreni yutan bir çukur, ışığı bile geri yollamayan bir kara delik oluveriyor.

“Ya var, ya yok” yerine “hem var, hem yok” diyerek, yok oluşun canlı tanıklığını, korkunç haberciliğini üstleniyorum. Bakışın karanlığı, varlığın yokluğu içerdiğini sessiz çığlıklarla haykırıyor yitik gözüm.

Şimdiye dek, genç ve serinkanlı doktorum dışında gözümden korkmayan sadece iki kişiye rastladım. İlki Calvin Parkı'nda bir pazar gecesi, saat dört sularında yanıma yaklaşan bir Arap'tı. (Calvin Parkı'na Sergio ile çok sık gelirdik. Bir keresinde banklardan birine oturmuş öpüşürken karnıma korkunç ağrılar saplanmıştı. Sergio beni bir anda kucağına almış, arabaya dek taşımaya kalkışmıştı. Ona, saçmalamay kesmesini, beni derhal bırakmasını, kendi başıma yürüyebileceğimi söylemiştim. Gülmüştü. "Seni bu genç yaşında aşktan nasıl bu kadar korkuttular?" diye sormuştu.) Arap delikanlısı alabildiğine sarhoş, yoksul ve öfkeliydi (biz göçmenler birbirimizin öfkelerini iyi tanırız). Gecenin bu saatinde ıssız parkta tek başına dolaşan sarışın kadını görünce bir şahin atikliğiyle fırlamış, sağ yönümden hızla yaklaşmıştı. Bozuk bir Fransızca ile açık saçık şeyler söyledi. Sertçe ona doğru dönerek henüz fark etmediği sol gözümü görmesini sağladım.

- Fransızca konuşamam, diye yanıtladım, en tehdit dolu sesimle.

Ürkmesini, kaçmasını, içinden çıktığı karanlıklara geri dönmesini bekliyordum. Hiç istifini bozmadı.

- Konuşmak isteyen de kim? diye yanıtladı. Cesareti, cüreti hoşuma gitmişti gitmesine ama yoluma devam etmek istiyordum. Ondan kesinlikle korkmuyordum, zaten oldum olası karanlık, saldırı, tehlikeli yabancılar, tecavüz gibi, kadınların korkmaya koşullandırıldığı olayları pek önemsememişimdir, hele tek gözlü kaldığımdan beri hiçbir şeyi umursamıyordum.

- Git işine ahbap, başına bela alma, dedim, kovboy filmlerinden kapma bir İngilizce'yle. Onu sertçe itip, ağır ağır yürümeye başladım. Beni izlemedi.

Diğeri ise bir hastane dönüşü belediye otobüsünde yanımda oturan küçük bir zenci kızdı. Pansuman her zamanki gibi canımı çok yaktığından beynim boşalmış gibiydi, kendi kabuğuma çekilmiştim. Beş yaşlarındaki kız çocuğu sağ ta-

rafımda, annesinin kucağında oturmuş, sürekli bıcır bıcır konuşuyordu. Uzunca bir süre sargılarımı fark etmedi, ama bir kere ayrımına varınca da gözlerini bir daha benden alamadı. Sus pus olmuştu, iri iri açılmış gözlerle hep yüzüme bakıyordu. Bense onu görmezlikten geliyor; soğuk, katı, duygusuz ifademle, yani gündelik maskemle önümdeki pembe-beyaz enseyi süzüyordum. Gelgelelim yan gözle incelemiştim onu, hüzün, şefkat, sevecenlik, iyilik ve sevgi doluydu bakışları. Beni iyileştirmek, kurtarmak, mutlu etmek istiyordu. Küçüklüğümde, ateşim çıktığı zamanlar annem kolonyalı, sirkeli pamuklarla başucumda durur, beni aynı bu bakışlarla izlerdi. Sonunda çocukcağız cesaretini topladı, birdenbire elini uzattı. Yaralı bir kedi yavrusuna dokunuyormuşçasına usul usul, belli belirsiz kolumu okşadı. Ona doğru dönmedim, nedense yapamadım bunu, onun o eşi bulunmaz cömertliğine bir gülümsemeyi bile çok gördüm. Az sonra anne kız otobüsten indi, ben de ağlamaya başladım. İçten, duygu dolu, bitmek bilmeyen bir ağlamaydı bu, sanki hayatımda ilk kez ağlıyordum. Oysa Türkiye'den ayrılırken ya da Sergio gittiğinde gözlerim bile yaşarmamıştı. Sol gözümün bütünüyle cansız olmadığını, en azından hâlâ gözyaşı dökemediğini, sargıların altından sızan, ilaç ve irinle karışık damlalar sayesinde öğrendim. Şefkat, bazen nasıl da ona en çok gereksinim duyanları paramparça ediyor.

MURAT GÜLSOY (1967, İstanbul)

Mühendislik ve psikoloji eğitimi gördü. Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışıyor. 1992-2002 yılları arasında arkadaşlarıyla *Hayalet Gemi* dergisini çıkardı, 2000 sonrasında elektronik yayınevi altkitap.com'un editörlüğünü üstlendi. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi'nin Genel Yayın Yönetmenliği'ni yapan yazar ayrıca Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği'nde yaratıcı yazarlık seminerleri veriyor.

Başlangıçta öyküleriyle tanındı, daha sonra peş peşe üç roman yayımladı. İlk romanı *Bu Filmin Kötü Adamı Benim*'le 2004 Yunus Nadi Roman Ödülü aldı. *Büyü Bozumu: Yaratıcı Yazarlık-Kurmacanın Bilinen Sırları ve İhlâl Edilebilir Kuralları* adlı bir deneme kitabı vardır.

Öykü kitapları: *Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul* (1999), *Bu Kitabı Çalın* (2000/2001 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Âlemlerin Sürekliliği ve Diğer Hikâyeler* (2002), *Binbir Gece Mektupları* (2003), *Bu An'ı Daha Önce Yaşamıştım* (2004).

Hüthüt Kuşu

Eve geç döndüm. Kilide anahtarı soktuğumda kapı hemen açıldı. Kilitlenmemiş bir kapı her zaman ürpertir beni. Oysa sabah temizlikçi kadın gelmişti ve ona kapıyı çekip çıkmasını söylemiştim. Çok kısa bir sürede bu durumu hatırlayıp rahatladım. Ama yine de ışıkları yakıp eve sertçe daldım. Filmlerden edindiğim bir karate hamlesi ile sırtımı duvara vererek bir süre evi kolaçan ettim. Sonra hiçbir şey olmamış gibi soyunmaya başladım. Biraz önce Peter Sellers gibi maymunluk yapan adam ben değilmişim gibi... Yalnız yaşamının verdiği bir tür sevimli delilik olsa gerek bu. İnsanın bir izleyicisi olmayınca delirmesi işten bile değil.

Mis gibi deterjan kokan evime baktım. Temizlikçi kadın işini iyi yapmıştı. Bu kadını bulduğum için bir kez daha kutladım kendimi. Bekâr bir erkek için temizlikçi kadın bulmanın ne kadar zor olduğunu uzun bir süre pislik içinde yaşayarak öğrenmiştim. Hatta rezil olarak. Nadirleri davet etmiştim, hiç unutmuyorum. Üstelik bir cumartesi akşamıydı. Yani hazırlık yapmak için yeterli zamanım vardı. Gün boyunca, evde köklü bir temizlik yapmaya çalışmış, kendimce yemek hazırlamıştım. Kendimce... Kelimenin tam anlamıyla kendimce. Tek başıma olduğum zaman bir komedi filmine dönüşüyor her şey. Defalarca bakkala gidip temizlik malzemesi, deterjan, limon, yoğurt falan almak zorunda kalmıştım. Her seferinde bir başka şeyin eksik olduğunu keşfedip Sisiphos gibi tüm yokuşu baştan kat etmek... Fakat ne yaparsam yapayım, akşam durum içler acısıydı. O gece bir şey demediler tabii. Kibar insanlar. Fakat birkaç gün sonra Nadir bana temizlikçi bir kadına ihtiyacım olup olmadığını sormuştu. "O kadar kötü mü göründü ev?" demiştim gülerek. Sonra da durumumun vahametini itiraf etmiştim.

Nadirlere ve kadına hayır duaları ederek ayakkabılarımı portmantoya yerleştirmek üzere hole döndüğümde yerdeki büyük sarı zarfı gördüm. Kapının altından atılmıştı. Demek karate yaparken insan bastığı yeri görmüyor diye düşünerek zarfın ön yüzünü çevirdim. Üzerinde hiçbir şey yazmıyordu. Ürperdim. İçinden kötü bir şey çıkabileceğinden korkarak (ve bu sahte korkuyu bilinçli bir şekilde abartarak) zarfı açmadan masaya koydum. Yere eğilip kapının altından baktım. Zarfın fırlatıldığı aralık gerçekten de daha önce fark etmediğim ölçüde büyüktü. Her tür böcek ve fare için eşsiz bir geçit diye düşündüm. Hatta, apartmanın önünde eğleşen yavru kedilerin bile rahatça geçebilecekleri kadar yüksekti. En kısa zamanda bu kapıyı değiştirmeliydim. Neden bunca zaman ihmal etmiştim ki... Üstelik kiracı da olmadığım bu eve dilediğimce masraf yapabiliyordum. Gerçi iki tane nedeni vardı bunun. Birincisi,

şu andaki kapı, apartmanın yapıldığı yıllardan kalma olduğu için çok orijinal bir görüntüye sahipti. Ferforje parmaklıkların arkasına takılmış kalın bir buzlu camdan oluşuyordu kapı. Ayrıca zamanında annemlerin takmış olduğu kalın kadife bir perdelik kumaş da vardı ki temizlikçi kadın birçok defalar bunun tozunu alamadığını, yıkanması gerektiğini fakat yıkanırsa dağılabileceği uyarısını yapmıştı. Ben de ona... Sahi ne cevap vermiştim? Şimdi hatırlamıyorum. Belki kapıyı toptan değiştireceğimi söylemişimdir, belki de... Hiç ellememesini. Sanırım kapının bu halini seviyorum. Ama bir yandan da eve hiç masraf yapmak istemememin etkisi var. Çünkü evden taşınmak istiyorum. Çocukluğumun geçtiği bu daireden aslında sıkıldım. Bu evde yaşamaya devam ettikçe hayatım hiçbir şekilde değişmeyecekmiş gibi geliyor bazen. Bu şekilde, şu koltukta, yapayalnız ölecekmişim gibi... Açık unutulmuş televizyonda korkunç bir yanlışlıkla sürmekte olan bir yarışma programının karşısında ağır ağır çürüyen cesedim...

Televizyona dönük duran, oturmaktan yaylarını çökertmiş olduğum berjerden gözlerimi kaçırıp masaya doğru döndüğümde yine zarfla burun buruna gelinir mi? 'Göz göze geldim'? Olmaz. Zarfın ne gözü ne de burnu vardır. Ama bu zarfın yine de tuhaf bir hali vardı. Üzerinde adres ya da en azından bir isim yazması gereken yerde bir şey olmadığından mıdır nedir, boş bir surat gibi bana bakıyordu. Bakıyordu? Emin misin? O sırada garip bir rüzgâr ayaklarımı yalayıp geçti. Elimde zarf, aklımda tuhaf düşünceler, bir an donakaldım. Bazen, evin içinde kaynağı belirsiz bir ses duyduğumda, pusuya yatmış vahşi bir hayvan gibi taş kesilirim. Bu özelliği son zamanlarda iyice geliştirdim. Kapı çalındığında da, eğer birini beklemiyorsam, bu şekilde nefesimi tutar, kaplan adımlarıyla kapıya doğru seğirtirim. Bu arada rüzgârın nedenini anladım. Pencere aralıklı ve aşağıda apartman kapısı açılmıştı besbelli. Küçük bir kuran-der. *Courant d'air! Current of air!* Hava akımı. Cereyan yani. Neden bu zarfı açmayı bu kadar geciktiriyordum ki?

Nedenini söyleyeyim (her şeyin nedenini ne kadar çabuk buluyorum! [Bunun da bir nedeni var ya...]); nedeni şu: O kadar sıkıcı, o kadar olaysız, sürprizsiz, yavan, tekdüze bir hayatım var ki, kırk yılda bir esrarengiz bir zarf geliyor, tabii ki tadını çıkarmak istiyorum. Esrarengiz zarf ha! Tamam, esrarengiz falan değil, belki de yönetici aيدات makbuzunu koymak için büyük bir zarf seçmiştir, hepsi budur.

Zarfı açtığımda iki sayfa çıktı. Birinde kötü bir el yazısı ile yazılmış bir not vardı. Kapı komşumun oğluydu mektubu yazan. Ali Can. Edebiyat dönem ödevine yardım edebilir miyim diye ricada bulunuyordu. İkinci kâğıtta ise dönem ödevi vardı. Bilgisayarda yazılıp fotokopi ile çoğaltılmış ödevin soru cümlesini okudum hızla: "Aşağıdaki alıntıların hangi yazarların hangi eserlerinden olduğunu bulunuz. Her bir alıntı on puandır." Şaşırmış ve hatta biraz da sevinmiştim. Birincisi, Ali'yi severim (nedense ona Ali Can yerine Ali demektedir ısrar ediyordum). Çok akıllı ve efendi bir çocuktur. Saygılı, ağırbaşlı, meraklı... Sonra annesi de çok hoş bir kadındır. Fakat o babası yok mu! Berbat bir herif. Doğru dürüst selam bile vermez bana. Kaç kere apartman toplantısında karşılaştık, yine de adam sanki her seferinde beni yeni görüyormuş gibi bir şaşkınlıkla bakar yüzüme. Aslında tam şaşkınlık da denemez. Biraz kızgınlık ve biraz da hayal kırıklığı vardır ifadesinde. Komşuları olduğum için rahatsız. Belli ki, bekâr ve ne idüğü belirsiz bir adamla komşu olmak huzursuz ediyor adamı. Aslında aramızda fazla bir fark yok. Yani eğitim ve sosyal sınıf açısından. Adam da mühendis, ben de. Gerçi ben onun gibi dokuz-beş bir işte çalışmıyorum... Tabii ya, adam ona sinirleniyor. Adam saat yedide evini terk edip gidiyor. Bense belirsiz saatlerde evde oluyorum. Geç kalkıyorum, erken dönebiliyorum. Fakat Ali çok iyi bir çocuk. Çekingen elyazısına şefkatle gülümseyip, tabii yardım ederim Aliciğim diye mırıldanıyorum.

Bu mırıldanmalarım ne zaman yüksek sesle konuşmaya, hatta gülmeye dönüşecek acaba? Yirmili yaşlarımda sesim

çıkmazdı örneğin. Öyle kendi kendine gülümsemeler, mırıldanmalar falan yoktu. Ne zaman ki otuz beşimde yalnızlığım la tanıştım... İnsanın yalnızlığıyla tanıştığı bir yaş varmış, bunu da (tanıştıktan sonra tabii) öğrendim. Eskiden yaşlı insanların fiziksel durumlarından kaynaklanan bir şey sanırdım o hareketlerindeki tuhaflığı. Hayır. Sonra anladım ki o insanların koluna girmiş, onları parklarda dolaştıran kendi yalnızları var.

Büyük bir keyifle edebiyat dönem ödevini alıp koltuğa kuruldum. Edebiyat dönem ödevi ha? Bir an tuhaf bir yanılsamaya kapıldım. Sanki Ali benim çocuğummuş... Şu anda içerde uyuyormuş gibi. Annesi de televizyonun karşısında üçlü koltukta uyuyakalmış gibi. Göz ucuyla bile üçlü koltuğa bakamıyorum. Sanki gerçekten birisi uyuyor orada. Oysa onlar kendi evlerinde, kendi yataklarında, benden çok uzaktaydılar. Gerçi, aramızda sadece bir duvar vardı. Ama, sonsuz kalınlıkta bir duvar. Canım sıkılmaya başlamıştı. Buzdolabından bir soda almak için mutfağa gittim. Temizliğin bir başka çeşidinin kokusunu içime çekerek dolabı açtığımda kadının yapmış olduğu yemekleri buldum. Barbunya pilaki, domatesli pilav ve tavuksögüş. Tertemiz dolabın raflarında teftişe hazır bir şekilde beni bekliyorlardı. Bu sefer hepsini yiyeceğime kendi kendime söz vererek bir kola açtım. Soda kalmamış. Gerçekte ihtiyacı olan sodaydı. Akşam yemeğini çok kaçırmıştım. Haluklara on beş günde bir yaptığım düzenli ziyaretlerden birindeydim. Ve Pınar her zamanki gibi birbirinden leziz yemekler yapmıştı. Ben de pasta almıştım giderken. Her zaman olduğu gibi.

Her zaman olduğu gibi. Daha kaç yıl boyunca bu düzenli yemek davetlerine katılacaktım acaba? Her geçen yıl evliliklerinin, hayatlarının biraz daha oturduğunu, gençlikten kalan davranış kalıplarının izlerinin biraz daha soluklaştığını izleyip duruyordum. Sigara içmek için Haluk'la balkonda geçirdiğimiz hamilelik dönemi; bebeğin doğumu; sonra Evren'in

ilk sözcükleri, cümleleri... Şimdi anaokuluna gidiyor ve saat dokuza kadar bize çeşitli şaklabanlıklar yapıyor. Tüm çocukların sahip olduğu o korunmaya muhtaç zayıflık ve gelecek ümidini barındırıyor. Deprem gecesi onların evlerine koşmanın nedeni de Evren'di sanırım. Önce kadınlar ve çocuklar... Benim yangında ilk kurtarılacaklar listemde ne vardı peki? Yazdıklarımın durduğu bilgisayar mı? Hah!

Koltuğa yeniden gömüldüm. Artık şu ödevi yapmanın zamanı gelmişti. Alıntıların olduğu sayfayı okumaya başladım:

1. *Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.*

2. *Ne olur, biraz daha oturun! Hiç uykum yok...*

3. *Söyleyeceklerim çoktu, bitmezdi. Hepsini söylemek istiyordum, söyleyemiyordum.*

4. *Bir kadını güneş ışığına tutup incelemek ister.*

5. *Ben daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım.*

6. *"Ben tavan arasındayım sevgilim!" diye bağırdı delikten aşağı doğru. "Eski kitaplar bugünlerde çok para ediyor. Bir bakmak istiyorum onlara."*

7. *Az ilerimde başlıyor karanlık. Bir adım önümde. İnsansız karanlık.*

8. *Bir gün gelir, sözcüklerin büyüünden sıyrılmamız gerektiğini anlarız hepimiz.*

9. *Kentin ortasından kıvrıla kıvrıla kentin dışındaki sulara varan ırmak celladın evinin orda ikiye ayrılıyordu.*

10. *"İntihar etmeyeceksek içelim bari..."*

11. *"Yazılarının içinde bir yerdedir o. Yazıları sağa sola yollanmış haberlerle doludur, özel küçük haberlerle. Anlıyor musunuz?"*

Başarılar, Sevgi Yılmazkaya

Alıntıları okurken gittikçe kızardığımı hissediyordum. Bir tanesi dışında hiçbir alıntının hangi kitaptan yapıldığını

anlamamıştım. Evet, tanıdık gelenler vardı ama... Yalnızca, onuncu alıntıyı adım gibi biliyordum. Tabii ki *Bir Düşün Gecesi*'nde Tezel'in söylediği sözlerdi bunlar. Hafızama kazınmasının nedeni romanı okuduğum dönemdi herhalde. İlk gençlik yıllarım... Seksen karanlığı... Öylesine büyük bir karamsarlık hâkimdi ki ortama. İçki içme yaşına yeni geldiğimiz için her fırsatta deli gibi sarhoş olup acıklı şarkılar ve marşlar söylediğimiz akşamların bir yerlerinde birimiz mutlaka kadehini Tezel'in şerefine kaldırırdı. *İntihar etmeyeceksek içelim bari...* Daha sonraki yıllarda bu sloganlaşmış sözü değiştirmiştım: "İntihal etmeyeceksek yazalım hadi!"

Yine de, kitaplığa gidip *Bir Düşün Gecesi*'ni aldım. Ne de olsa bu bir ödevdi ve yarın akşamüzeri Ali geldiğinde kitapları onun önüne koymalıydım. Dağınık biri olmama karşın, kitabı elimle koymuş gibi buldum. Tabii ki elimle koymuştum ama yıllar öncesinin elleriyle. Kemal Tahirlerle Orhan Kemallerin arasındaydı. Artık çift sıra yapmak zorunda kaldığım kitaplığın ikinci sırasında. Üst rafta da kuramsal kitaplar. İnce bir jelatinle kaplanmış olduğum Engels'in *Doğanın Diyalektiği*'ne hüzünle baktım. Yıllar öncesinin gözleriyle okumuş olduğum o pembe ciltli kitapta okuduğum bir saptamayı uzun zaman aklımdan söküp atamamıştım. 'İnsan bedenini oluşturan hücreler, dışarıdan aldıkları maddeleri kendilerine katarak belli bir süre içinde tamamen başka moleküllerden oluşurlar' gibi bir tezdi bu. Bilimsel olarak kanıtlanıp kanıtlanmadığına aldırmaksızın bu düşünceyi benimsemiştım. Yıllar önce bu kitaplara dokunmuş olan ellerin artık benim olmadığına o kadar emindim ki...

Yanılmamıştım. Bu sözler Tezel'e aitti. 1980 Temmuzunda dördüncü baskısını yapmış olan romanı bir süre evirip çevirdim. Arkasında fiyatı basılıydı: 175 lira. Ne komik bir meblağ. Bu para meselesi hikâye yazarken hep sorun olur zaten. Yani anlattığınız hikâyenin içinde herhangi bir nedenle fiyat verirsiniz kısa bir süre sonra komik duruma düşüyorsunuz. Eski

filmlerdeki ameliyat için bulunması gereken elli bin liranın trajikomik bir öğeye dönüşmesi gibi bir durum. Dolarla da hikâye yazılmaz ki. Ben de hikâyelerimde ticaret hayatından hep uzak kalmayı yeğlemiştir. Ne tuhaf bir cümle! Ciddi bir söyleşide ya da panelde bunu dile getirdiğimi hayal edip kendime güldüm: “Sevgili okurlar, hiperenflasyon nedeniyle hikâyeciliğimiz ticaret hayatını anlatmakta hep zorlanmıştır. Hikâyelerde hiçbir şeyin fiyatı söylenmez. Kahramanın cebindeki para, ev sahibine ödeyeceği kira ve buna benzer yaşam-sal öğeler hep bulanık bırakılır. Bu durum da ister istemez bir buğulu gerçekçilik yaratır.” Buğulu gerçekçilik mi? Ne güzel bir kavram. Var mıdır acaba böyle bir akım? Kimbilir? Yok ki edebiyatçı bir komşumuz soralım. Ama Ali’nin var. İşte ödev seni bekliyor.

Kitabı masaya koyup koltuğa geri döndüm. On puanı aldık Ali, diye mırıldandım. Bakalım diğerlerini de böyle kolaylıkla bulabilecek miyiz? Alıntıları tekrar büyük bir ciddiyetle okumaya başladım.

1. Kalemî yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.

Evet, ben de böyle hissedirim zaman zaman. Fakat bazen de tersini düşünürüm. Yazmanın insanı yavaş yavaş delirttiğini. Alıntı hiç yabancı gelmiyordu. Bunu hatırlamam an meselesiydi.

2. Ne olur, biraz daha oturun! Hiç uykum yok...

Uykusuzluk. İnsomniya? Başka bir şey çağrıştırmıyor.

3. Söyleyeceklerim çoktu, bitmezdi. Hepsini söylemek istiyordum, söyleyemiyordum.

Bu alıntılarının hepsi aynı yazarın kaleminden çıkmış gibi. Kalemimi yontmuş ve sonra öpmüş bir yazar. Kalemimi yonttuğuna göre eski bir yazar. Sonra o öpüş. Yazmayı seven biri. Uykusu da yok. Söyleyecek çok şeyi var. Kafam karışmaya başladı. Bilemediğın soruları atla dostum.

4. Bir kadını güneş ışığına tutup incelemek ister.

Bu farklı işte. Öncekilerden oldukça farklı. İnsanda hoş duygular uyandıran imgesel bir anlatım. Şiirsel. Şiirli. Şiir gibi. Kimdir o, bir kadını güneşe tutup incelemek isteyen hikâye kahramanı? Belli ki doğrudan biri. Fakat yazar bu şiirli anlatımıyla ona ruhsal bir derinlik kazandırıyor. Edebiyatın sırrı burada işte. Bu sırları bilen biri yazmış olsa gerek. Fakat yine de yanıt yok.

5. Ben daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım.

Ben de. Yo, hayır ben öyle değilim. Ama o kadar çok bu duyguları dile getiren yazar okudum ki. Acı çekmeyen birinin yazamayacağı gibi bir saplantı oluşmuştu bir ara. Eskiden tabii. Engels tarihi ile belki kırk dokuzuncu halimde. Bu alıntıyı da bilemedim. Yarın Ali'ye ne diyeceğim peki? Lise iki edebiyat ödevini bile yapamayan ama yazar diye geçinen biri olduğumu mu? Eskiden böyle ödevler yoktu yahu. Edebiyat derslerimizi hatırlıyorum da... Divan edebiyatı, halk edebiyatı, Tanzimat, Servet-i Fünun, failâtün failün... Yabancı yazarlar okutulur muydu? Dünya edebiyatı? Hiç hatırlamıyorum. Galiba birtakım ekollerden falan söz edilirdi. Zorlamak isterdim hocaları. Çünkü, benim de en hızlı zamanlarımdı. Bir derste, bütün cesaretimi toplayıp edebiyat hocamıza neden çağdaşları okutmadıklarını sormuştum. Cahillik tabii. Adamın elinde müfredat diye bir şey vardı. Üstelik darbe yeni yapılmıştı ve sicili kabarık olan lisenin koridorlarında askerler nöbet

tutuyorlardı. Peki ya şimdi? Böyle bir ödev verildiğine göre birtakım şeyler değişmiş olmalı. Gerçi bu bir dönem ödevi. Müfredat dışı bir şey de olabilir. Yahu bunların Türk yazarları olduğuna dair bir not yok! Yabancı yazarlar varsa yandık demektir. Ama yoktur. Dersin adı Türk Edebiyatı. Öncelik bizimkilerdedir. Her neyse ben zaten daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım (bunun yazarı kesinlikle bir erkek).

6. *"Ben tavan arasındayım sevgilim!" diye bağırdı delikten aşağı doğru. "Eski kitaplar bugünlerde çok para ediyor. Bir bakmak istiyorum onlara."*

Bunu hatırlayacağım. Çok iyi bildiğim bir yazar. Bu Oğuz Atay! Kesinlikle... Fakat hangi hikâyesi? Birazdan bulurum.

Kitaplığa gitmek üzere ayağa kalktım. Biraz rahatlamıştım. O kadar soruyu bilemedikten sonra Oğuz Atay ilaç gibi gelmişti. Kitaplıktan *Korkuyu Beklerken*'i alıp mutfığa yöneldim. Bir kola daha? Hayır bu başarıyı daha sert bir içkiyle kutlamalıyız... Biz mi? Oğuz Atay'ın atmosferi o kadar kolay sarmalar ki beni... Hemen zihnimin içinden bir yerlerden çıkıverir Olric. Üniversitenin ilk yıllarına damgasını vurmuş bir yazardır benim için. *"Ben tavan arasındayım sevgilim!" diye bağırdı delikten aşağı doğru.* Basri ile Fatoş'un diyalogları gibi geliyor insanın kulağına. Fakat sonra hikâyeye bir giriyorsunuz... Fakat hikâyeye neydi? Bu arada kendime bol buzlu bir kola daha doldurdum. Bu gidişle midem delinecek ama içki içmek istemedim. Tamam kutlayacaktık da henüz o kadar büyük bir başarı göstermedik ki. Eğer şimdi bir kadeh bir şey içmeye başlarsam beynim bulanır, hiçbir soruyu çözemem. Bunlar çözülecek sorular da değil ya... Saat bir buçuk olmuş. Yarın erken kalkmam gerekmediği için şanslıyım.

Tam kolayla mutfaktan çıkıyordum ki apartman aydınlığında bir ışık yandı. Baktım, komşuların küçük tuvalet penceresi. Evin beyi çişe kalkmış, benim takır tukur evde dolaştı-

ğımı duymuş olmalıydı. Ya da en azından mutfağımın ışığını görmüştür. İçimden ona doğru bağırarak geçti: "Bir şey yok Hamdi Bey! Oğlunuzun ödevini yapıyorum. Rahat uyuyun." Acaba biraz daha yaşlanınca böyle saçma şeyler yapmaya başlar mıyım? Bende bu delirme korkusu erken yaşlarda kendini göstermişti. Çok iyi hatırlıyorum. Hep annemin yüzünden. Aynaya çok bakma, delirirsin, derdi. Çocuğa söylenecek laf mı bu? Oysa maymunlar bile birkaç gün içinde kendilerini tanımayı başarıyorlar. Aynaya bakmayacaktım!

Koltuğuma geri dönüp kitabı elime aldığımda eski bir olayı hatırlayıp sinirlendim. Benim ilk kez okuduğum *Korkuyu Beklerken* bu değildi. Çok daha önceki bir baskısıydı. Çok iyi hatırlıyorum çünkü bir dostum hediye etmişti. Başına da doğum günümle ilgili iki satır güzel söz karalamıştı. Sonra, ben de bu kitabı alıp Bodrum'a gitmiştim. 19 Mayıs tatiliydi. Üniversitedeki ilk yılımdı. Dersler hafifti, ortam hafifti, kızlar hafifti... Sanki seksen karanlığını lisenin loş koridorlarında dayakçı müdür muavinlerine bırakıp kurtulmuşum. Fakat yalnızdım. Bu yeni ortamda kimseyle kaynaşamamıştım. İnsanların ne kadar çabuk arkadaş grupları oluşturup, sevgililer bulduklarını hayretle izliyordum. Sonra kendime göre müthiş bir karar verdim. Cuma akşamı okulun park yerinden kalkan Bodrum otobüsüne bindim. Yalnız başına. Tabii ki tüm yalnız erkekler gibi en kötü yere oturtulmuşum: tekerlek üstüne. Rahatsız bir yolculuğun sonunda Bodrum'da üç kişilik bir odaya yerleştirildim. İşin en kötü yanı beraber kaldığım diğer iki delikanlının sevgilileri de karşı odadaydılar. Ve daha da kötüsü, o kızların yanında da bana uygun yalnız bir kız kalıyordu. Bodrum sevgilisi, tatil turu tanrıları tarafından karşıma çıkarılmıştı. Fakat ben tüm tatil boyunca *Korkuyu Beklerken*'i okuyup içki içmiştim. Ne o kız benden hoşlanmıştı, ne de ben ondan... İstanbul'a döndüğümde, kitabı okuması için bir arkadaşına vermiştim. Sonra bu ödünç verme meselesini tamamen unutmuşum. Bir gün Ortaköy'de

oturuyordum, yan masadakilerin elinde o kitabı gördüm. İsteyip ilk sayfasına baktım; evet bana armağan edilmiş olan kitaptı. Sorduğumda sahaftan aldıklarını söylediler. Onlara para teklif ettim ama kitabı satmaya yanaşmadılar. Ve benim olan bir kitap gözlerimin önünde başkalarının malı oldu. Bu giden kitap içime öyle bir yer etmişti ki, bir hikâye yazıp, o kitabı bana satmak istemeyen kıza çantasını otobüste unutturmuştum. Kayıp Eşyalar Bürosu'nda durması daha iyiydi. Ne de olsa ben kaybetmiştim. Fakat hikâyenin sonunda kadının kocası gelip çantayı alıp gitti. *Ben daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım.* Hayır değilim. Bu sadece beşinci alıntı. Ben sıcacık ve temiz evimde oturmuş Ali'nin ödevini yapıyorum sevgili okur, sen neredesin...

Alıntının yapıldığı hikâyeyi (*Unutulan*) işaretleyip masanın üzerine bıraktım. Çünkü, bu kitap elimde durduğu sürece ödevi yapmama imkân yoktu. İşte iki alıntıyı halletmiştim. Yirmi puan cepteydi. Bu arada, neden on bir soru yazmış acaba hocaları? Belki de yüz on puanlık soru sorarak çocuklara iyilik ettiğini düşünmüştü. Ama bana nasıl bir eziyet çektiğini bilseydi...

7. *Az ilerimde başlıyor karanlık. Bir adım önümde. İnsansız karanlık.*

Buyrun bakalım. Karanlığa hoş geldiniz. Karanlık. İnsansız karanlık. Gece. Çukurlara dolmaya başlayan karanlık. Zihnimin içinde bunak bir Sherlock Holmes dolanıyor sanki. Dilimin ucunda, ama... Gece işçileri karanlıkta... Çukurlar... Birdenbire geldi cevap! Bu, o kadar kolaymış ki... Tabii ki bu alıntı Bilge Karasu'nun *Gece'sinden*. Işık çalarak kitaplığa gittim ve Enis Baturların yanına dizmiş olduğum kitaplarından *Gece'yi* elime alıp karıştırmaya başladım. Kısa bir süre içinde kitabı elime neden aldığımı unutarak Karasu'nun büyüleyici dilinin anaforuna kapıldım. Durgun bir denizin içindeki görünmez bir

girdaptı sanki. "Gece yavaş yavaş geliyor. İniyor. Çukur yerlere dolmaya başladı bile." Evet iniyordu. Sözcük sözcük içime doluyordu. Sayfaları birinin günlüğünü hırsızlama okur gibi yutuyordum. Bir casusun gizli belgeleri mikrofilme alırkenki sessizliğinde. Birinci dipnotta kendime geldim. Bi alıntının peşinde olduğumu hatırladım. Ödev kâğıdına dönüp alıntıyı tekrar okudum: *Az ilerimde başlıyor karanlık. Bir adım önümde. İnsansız karanlık.* Fakat henüz bu cümlelere rastlamamıştım. Yanılmış olabilir miydim? Olabilirdim tabii... Fakat çarem yoktu. Gece'nin içine girmiştim artık. Metinlerin, cümlelerin, kelimelelerin arasında bir galerideymişçesine hayranlıkla geziniyordum. Bir müzede dolaşırken, yaşamınızın anlamını barındırdığından emin olduğunuz o resimleri görüp de asla alıp evinize götüremeyeceğinizi bilmenin acısıyla her şeyi zihninize yerleştirmeye çalışırsınız ya... *Artık aynalar içinde geziyor gibiydim. Kim ne hale geldi, kapı (çıkış kapısı) nerede, ben de bilmez oldum. Dipnotlarımın anlamı eridi gitti. Bir başka el katıldı yazıya. Kitabın, artık 'kitabım' dediğim bir yazının her yanı delik deşik sanki.* Bu cümleler benim olsun istiyordum. Okuyordum. Buna okumak denirse.

Sonra, bir anda, bir şey oldu. Okuduğum cümleye yabancılaştım. Bir tür *déjà vu* duygusuyla sarsıldım. Cümleyi tekrar okudum: *Bir gün gelir, sözcüklerin büyüsünden sıyrılmamız gerektiğini anlarız hepimiz.* Bir mesaj gibiydi. İçerdiği anlamın dışında bir anlamı varmış gibiydi. Kitabı elime alırken aradığım alıntıyı unutmuş olduğumu fark edip ödev kâğıdına tekrar baktım. Evet bu cümle orada duruyordu. Sekizinci alıntıydı. Ama ben... Ben yedinci alıntıyı aramak için almıştım kitabı elime! Şans mıydı bu? Bir işaret mi? Bu gece yarısının bulandırdığı zihnin üretmekte olduğu saçma düşünceler doğru olsa bile, yedinci alıntı kime aitti peki: *Az ilerimde başlıyor karanlık. Bir adım önümde. İnsansız karanlık.* Bilmiyordum ama sekizinci alıntının kenarına bir işaret koyup, kitabı diğerlerinin yanına fırlattım. Otuz puan olmuştu. Yedinci alıntıya sonra dönmeye karar vererek bir sonrakine geçtim.

9. Kentin ortasından kıvrıla kıvrıla kentin dışındaki sulara vatan ırmak celladın evinin orda ikiye ayrılıyordu.

Cümleyi üst üste birkaç defa okudum. Yorulmuştum. Ataol Behramoğlu'nun bir şiiri geliyordu aklıma. *Cellat uyandı yatağında bir gece / Tanrım, dedi, bu ne zor bilmece / Öldükçe çoğalıyor insanlar / Ben tükenmekteyim öldürdükçe...* Cellat. Bir kentin ortasından akan ırmak. Aslında hiç yabancı gelmiyordu bu cümleler. Görüldükten kısa bir süre sonra tamamen unutulmuş bir rüyanın geri dönüşü gibiydi. Gariptir ama kendi hikâyelerimden birini hatırlatıyordu. Gerçi onda ırmak falan yoktu... Olaylar çöl gibi bir köyde geçiyordu. Her neyse... Hepsi geride kaldı. Sahi o hikâyeyi neden yazmıştım ki? O anda tam olarak neler hissetmişim? Engels tarihine göre yakın bir halim yazmıştı besbelli. Fakat şu anda ne kadar uzak hissediyordum kendimi o halime... Gecenin marifeti. Gece insanın ruhsal optiğini değiştiriyor. Uzak cisimler yakınlaşıyor, yakındakiler bulanıyor. Bulanık gerçekçilik... Espri yapılacak bir an değil. Zaten tek başına gülünmüyor hiçbir şey.

Koltukta kıvrınmaya başladığımı hissedince kalkıp pencereye gittim. Biraz hava almalıyım. Biraz temiz hava. Zihin açmak için bire birdir temiz hava. İnsanın yüzüne çarpan gecenin ayazı tüm bulanıklıkları netleştirir. Uykulu bir gecenin ortasında gelen bir kötü haber gibi diriltir insanı. Bir ölüm haberi örneğin... Bir kaza ya da bir hastalık. Gittikçe karamsarlaşıyordum. Derin bir nefes almak üzere pencereyi ardına kadar açıp eğildiğimde burnuma bir sigara dumanı geldi. Gecenin ortasında yalnız olmadığımı anladım. Hamdi Bey miydi, yoksa Selin Hanım mı? Uyku tutmayan hangisiydi? Benim bulduğum odanın ışığı açık olduğundan kendimi gizlemem anlamsız olacaktı. Ya da sigara içen kişiyi görmezden gelmem... Hafifçe eğildiğimde Selin Hanım'la göz göze geldik. Ne diyeceğimi bilemedim. Sanırım o da şaşırmişti. Aynı anda *İyi akşamlar*, deyiverdik. Gizli bir şey yapmış gibi

gölümsedik. Gecenin ilerlemiş saatleri ne kadar tehlikeli olabiliyor insanlar için... Acaba Selin Hanım da bunun farkında mıydı? Yoksa onun uykularını kaçırın, benim hayal bile edemeyeceğim özel sorunlar mıydı? Kimbilir? Fısıltıyla konuşmaya başladık:

“Uykunuz kaçmış galiba...”

“Aslında ders çalışıyordum.”

“Ders mi?”

“Ali ödev verdi, edebiyat çalışıyorum. Açıkçası uzun zamandır bu kadar sıkı çalışmamıştım.”

“Ali Can mı? Ah, kusura bakmayın... Haylaz çocuk. Hiç haberim yoktu. Sizi rahatsız...”

“Yok, rica ederim, gerçekten. Ayrıca hakikaten Ali için zor bir ödev. Ben bile işin içinden çıkamadım.”

O sırada Selin Hanım omzunun üzerinden evinin karanlığına doğru bakıp tedirgin olduğunu açıkça belli etti. Telaşla iyi geceler diyerek sigarasını pencereden atıp içeriye girdi. Ben de bir suçlu gibi kendimi geri çektim. Neydi bu şimdi? Kötü bir şey yapmıyorduk ki... Saate baktım. Üçe geliyordu. Belli ki Hamdi Bey uyanmıştı. Karısını yatakta göremeyince kalkmış, salona geçmiş ve... Ve karısının orada bir adamla (o adamla, o ne idüğü belirsiz herifle) fısıldaştığını görmüştü. Yok canım görmemişti. Kalbim küt küt atıyordu. İşlemediğim bir suçtan idam edilecekmişim gibi öfkeliydim. Öfkeli ve çaresiz. Alt tarafı... Yahu çocuğunuzun ödevini yapıyordum! Hayalimde karşıma dikilmiş olan Hamdi Bey’e mazeret bildirip duruyordum. Sakinleşmek için bir kadeh bir şeye gerçekten ihtiyacım vardı.

Birkaç yudum içtikten sonra koltuğuma kurulup Selin Hanım’a üzölmeye başladım. Sonuçta adam onu üzecekti, bu besbelliydi. Belki de önceden kavga etmişlerdi ve o yüzden Selin Hanım’ın uykusu kaçmıştı. Bu olay da üzerine tuz biber ekecekti. Televizyonu açıp sesini tamamen kapatarak zihnimi akan görüntülere bıraktım. Televizyonun en büyük yararı bu

işte. Nasıl ki rüyalar insanın zihnini parlatıp yeni bir güne hazırlıyorsa, televizyon da insanın zihnindeki her şeyi kalın yağlı bir bulaşık beziyle siliyordu. Her şeyi...

Uyuklamaya başladığımı fark ettiğimde kalkıp yüzümü yıkadım. Ali'nin ödevi bitmeliydi. Artık herkes öğrenmişti. Selin Hanım'a bile söylemiştim durumu. Alıntıların nereden yapıldığını bulamazsam rezil olacaktım. Yok, mutlaka bulacaktım. Tersini düşünmek bile saçma. O Hamdi denen adam da görecekti gününü. Bir tanesini bile bulamaz pis herif. Aniden bir deli kuvvetiyle doldu içim. Sanki yarın yüz on puanlık ödevi teslim edip Ali'yi ve Selin Hanım'ı esaretten kurtaracaktım. Açık açık saçmalıyordum. Benim yerimde mantıklı ve sağlıklı biri olsa şimdi yatar uyur ve sabah kalkıp salim kafayla ödevde devam ederdi. Kesinlikle böyle yapardı. Fakat ben her zaman böyleydim. Ödevlerimi yapmadan rahat edemezdim. Engels tarihine ne oldu peki? Hani o eller, o gözler artık sana ait değildi? Meşrep değişmiyor demek ki. Değişen sadece moleküller. Meşrep molekülde gizli olmasa gerek.

Otomatik bir hareketle ödev kâğıdını aldım. Durumumu gözden geçirdim. Altı, on ve sekiz numaralı alıntıları bulmuş, otuz puanı garantilemişim. Diğerleri üzerine de epeyce kafa yormuş, başarısız oldukça bir diğerine atlayarak sonuncusuna gelmişim:

11. *"Yazularının içinde bir yerdedir o. Yazuları sağa sola yollanmış haberlerle doludur, özel küçük haberlerle. Anlıyordunuz musunuz?"*

Başarılar, Sevgi Yılmazkaya

Evet, ödevin hepsi buydu. Sevgi Hanım'ın hazırladığı sorular bu kadardı. Sonuncu alıntıyı tekrar tekrar okudum. Sanki tüm ödevin bir oyun olduğunu söylüyordu. Oyun değil de... Başka bir şey. Daha doğrusu şöyle: Bu ödev gibi gö-

rünen cümlelerin ardında bambaşka bir gerçek gizliydi. Bu cümlelerde özel küçük haberler vardı. *Anlıyor musunuz?* Evet anlamaya çalışıyordum. Fakat, aynı cümleleri defalarca okumak taşıdıkları anlamdan uzaklaşmalarına neden oluyordu. Yineleme anlamı yok ediyordu. Tekrarlanan her şey bulanıklaşıyor, anlaşılmaz bir hale geliyordu. Başımı kâğıttan kaldırıp televizyondaki sessiz görüntülere bakmaya başladım. Bir tencere reklamı vardı görüntüde. Büyük bir yenilmişlik hissiyle kanallar arasında zap yapmaya başladım. Her şeyi daha önceden görmüşüm gibi geliyordu. Aslında hayatım da bu tür bir sonsuz döngü içine girmemiş miydi? Girmişti. İnsanın cevabını bildiği soruları sorması yaşlılığın en büyük belirtisidir. Kim demiş? Ben dedim. Yalan mı? Her perşembe Haluklara gidiyorum. Giderken aynı pastayı alıyorum. Aynı saatte sofraya oturuyoruz. Evren komiklikler yapıyor. Çocukça sorular soruyor bana. Ama cevabını bilmediği sorular soruyor. Bizse şefkatle gülümseyip cevaplar veriyoruz. Sonra Evren koltukta uyuyakalıyor. Aniden, birdenbire uykuya yuvarlanıyor. Annesi onun uyuduğu çabuklukla uyanacağını bildiğinden sessizce onu yatağına taşıyor. Sonra biz yetişkinler salona geçip kahvemizi içerken cevaplarını bildiğimiz sorular soruyoruz birbirimize. O sırada başka evlerde, başka yetişkinler arasında aynı sahneler yaşanıyor. Hamdi Bey Selin Hanım'a sorular soruyor. Selin Hanım Hamdi Bey'e sorular soruyor. Sonra bir an geliyor, herkes birbirini kırıyor. Anlaşılmamaktan yakınıyor herkes. Herkes kendi kendine konuşuyor. Kimse diğerini dinlemiyor. Niye dinlesin ki, cevaplar biliniyor; sorular biliniyor. Yinelendikçe anlam bulanıyor. Ve sonsuz kalınlıktaki duvarların ardında bir adam bu yinelenip duran, yinelendikçe anlamı bulan hayati anlatan hikâyeler yazarak bulanık gerçekçilik ekolünü kuruyor farkında olmaksızın. Ekol mü kuruyor? En sevdiğim yönüm bu işte: Hâlâ kendi kendimi güldürebiliyorum. Bir lise ikinci sınıf ödevini yapamayan adam olarak neler düşünüyorum.

Çaresizlik içinde ödev kâğıdına döndüm. Acaba bu on birinci alıntı bir tür anahtar mıydı? Aslında on sorudan oluşan bu ödev bilmecezinin sırrı bu alıntıda mı gizliydi? Alıntıyı bir kez daha okuyup, yenilgiyi kabul ettim.

Ödev kâğıdını masaya koyup kitaplığın önüne gittim. Kitapların sırtlarına bakarak meseleyi başka açılardan ele almaya çalışıyordum. Bu gibi durumlarda en güzel yöntem saçmaya indirgemektir. Zihninizi serbest bırakırsınız. Aklınıza gelen en saçma, en komik düşüncelere bile bir şans verirsiniz. Çünkü, o âna kadar yüce aklınızla meselenin üstesinden gelememişseniz başka çareniz yoktur. Akıl, tahtında sıkıntı içinde oturan bir kralın mahzunluğuyla soytarisinin şakalarını izler.

Her şeyi baştan alalım. Bu bir dönem ödevi. Ali'nin ödevi. Ali'nin ve sınıf arkadaşlarının yapmaları bekleniyor. O yüzden bu kadar zor olması çok anlamsız. Fakat ödev bir gerçek olarak kâğıdın üzerinde duruyor. Evet, duruyor. Apaçık duruyor. Bulanık falan değil, bayağı gerçek. Şaka yapmanın sırası değil. Saçmaya indirgemek ciddi bir iştir. Dalga geçmek değildir. Peki, o halde bir anlamı olması gerekir. Evet. Bu kadar zor bir ödevi Ali yapabilir mi? Hayır yapamaz. Ben yapabilir miyim? Çok uğraşırsam belki. Çok iyi niyetlisin. Ama tam bana göre bir bilmece olduğunu da itiraf etmeliyim. Tamam. Belki de bu ödev benim için hazırlanmıştır. Nasıl yani? Bilemiyorum ama bir tuzak kokusu alıyorum. Dr. Watson. Devam edelim. Bir senaryo kuralım. Şöyle bir şey olabilir örneğin: Ali, sık sık bana gelip giden bir çocuk. Yazar olduğumu biliyor. Belki evlerinde de konuşuluyor yazarlığım. Belki Hamdi Bey Ali'nin bana olan sempatisini kıskanmış ve bu tuzağı hazırlamıştı: "Al bakalım Ali, götür bu soruları yazar ağabeyine, işin içinden çıkabilecek mi?" demişti. Bu senaryo gerçekten de saçma oldu. Adamın bu tür şeylerle uğraşacak ne zamanı, ne de enerjisi vardır. Ayrıca bu alıntıları nereden bulacak? Okuma meraklısı bir adam olsa bana o kadar aşığılayıcı davranmazdı. Doğru.

Peki hemen ikinci bir senaryo öneriyorum: Ali edebiyat derslerinde hocası ile samimi olmuş ve benden söz etmiş olabilir. Hocası da bir ihtimal benim yazdıklarımı okumuş olabilir. Ve böyle bir ödevi Ali'nin tek başına yapamayacağını, mutlaka bana danışacağını hesaplayarak bu dönem ödevini tezgâhlanmış olabilir. Bu kendimi olduğumdan daha önemli gösteren bir çözüm. Paranoyak bir yaklaşım. Ve tüm paranoyakların yaptığı gibi kendimi fazla önemseyen bir hezeyan yaratmış oldum. Ama on birinci alıntının gizemi ile güzel örtüşüyor. Örtüşüyor da... Saçma.

Öğretmenin adına bakmak için salona geri dönüp ödevi elime aldım. Sevgi Yılmazkaya. Kaç yaşlarında bir kadındır acaba? Bir süredir üretmiş olduğum hastalıklı senaryoların etkisi ile bilmecelerin kaynağına yönelmiştim. Sanki Sevgi Hoca Saba Melikesi Belkıs'tı ve ben de bilmecelerini cevaplayarak peygamberliğimi ispat etmek zorunda olan Hazreti Süleyman. İnsan neler düşünüyor... Yalnız kalmayagörsün. Hele geceyse... Hazreti Süleyman ha! Tüm hayvanların, insanların, cinlerin ve hatta rüzgârın, tüm doğa olaylarının kralı. Tüm varlıklar onun emrindeydi. Bilgeliğini onlara borçlu olmasa da başarılarında payları vardı. Benimse her yerden haberler taşıyan bir Hüthüt kuşum yoktu ki... Sevgi Yılmazkaya hakkında nasıl bilgi edinebilirdim ki? Şimdi sıcak yatağında huzur içinde uyuyordur.

İnternet!

Tabii ya. Ali bir keresinde okullarının, hatta bir grup arkadaşıyla hazırladıkları edebiyat kolunun sayfasını da göstermişti.

Hemen internete bağlandım.

Okulun sayfası karışmıydı. Heyecan içindeydim. Beni uykusuz bırakan kadın hakkında bir şeyler öğrenebilirdim. Hatta belki elektronik postasını bulup ben de ona hain tuzaklar kurabilirdim.

Hocaların bulunduğu sayfaya girdiğimde isim listesi kar-

şıma çıktı. Bazı isimler etkindi, belli ki kendi sayfaları vardı. Bazılarınınnsa sadece adları vardı. Bunlar da yaşlı hocalar olmalıydı. Gençlerin kendilerine sayfa yapmış olmaları daha olasıydı. Heyecanla sayfada aşağıya doğru indim. Ya Sevgi Yılmazkaya'nın kendine özel sayfası yoksa...

Sevgi Hanım'ın adının üzerine tıklarken endişelerimin boşa çıkmasından dolayı o kadar mutluydum ki... Kalkıp bir sigara yaktım. Sayfanın sol kenarında Sevgi Yılmazkaya'nın inmeye başlayan resmi tamamlanana kadar ekrandan uzak durmaya çalıştım. Kendi kendime şarkı bile söylüyordum.

Resim tamamlanınca hafif bir hayal kırıklığı yaşamadım desem yalan olur. Kötü çekilmiş bir fotoğrafta gözlüklü, zayıf ve esmer bir öğretmen gülümsüyordu. Ne bekliyordum acaba? Hep internet yüzünden. İnsanı koşullandırıyor. Bir röntgenci gibi insanlardan habersiz onları izlediğiniz için... İnternetin böyle müstehcen bir tarafı var. İyi ki benim kişisel bir sayfam yok diye kendimi kutlarken, ilgisizce kadının sayfasını okumaya başladım. Özgeçmiş, sınav soruları falan derken... Bir de ne göreyim! Notlarını yükseltmek isteyen öğrenciler için son fırsat olan bir dönem ödevi okuma listesi!

Oğuz Atay, *Korkuyu Beklerken*

Orhan Pamuk, *Kara Kitap*

Bilge Karasu, *Gece*

Adalet Ağaoğlu, *Bir Düşün Gecesi*

.
. .
.

diye uzayan bir liste. Sait Faik'ten Ömer Seyfettin'e, Sevgi Soysal'dan Ferit Edgü'ye, Tomris Uyar'dan Ahmet Hamdi'ye nefis bir okuma listesi...

Bir anda her şey aydınlandı. Bulanık gerçekçilik yerini basit gerçekçiliğe bıraktı. Bu genç ve gayretli öğretmen, öğrencilerine güzel bir okuma listesi vermişti. Fakat onları okumaya zorlamak için bir de ödev tasarlamıştı. Belli ki çocuklardan

beklediği, bu kitapları okumalarıydı. Okumalarını garantilemenin en güzel yolu da bu alıntıların yerlerini bulmalarını istemektir. Ah tembel Ali Can... Demek bunları okumak yerine kısa yoldan sonuca ulaşmayı planladın. Yarın sana bunların cevabını vereceğimi sanıyorsan aldanıyorsun.

Okuma listesini basıp bilgisayarı kapattım. Yazarlar ve eserler elimde olduğu sürece alıntıların yerlerini saptamak keyifli bir oyundu benim için. Işık çalarak *Kara Kitap*'ı açıp on birinci alıntının yerini buldum önce...

* * *

Sabah saat yedi. Bilgisayar yazıcısı tek sayfalık alıntı listemi basıyor yavaş yavaş:

1. Kalem yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.

Haritada Bir Nokta, Sait Faik

2. Ne olur, biraz daha oturun! Hiç uyukum yok...

Bir Yaz Gecesi, Ahmet Hamdi Tanpınar

3. Söyleyeceklerim çoktu, bitmezdi. Hepsini söylemek istiyordum, söyleyemiyordum.

Gene Ağlatmışlar Kara Gözünden, Tahsin Yücel

4. Bir kadını güneş ışığına tutup incelemek ister.

Anlat Bana, Tomris Uyar

5. Ben daima ıstırap içinde yaşayan bir adamım.

İlk Cinayet, Ömer Seyfettin

6. "Ben tavan arasındayım sevgilim!" diye bağırdı delikten aşağı doğru. "Eski kitaplar bugünlerde çok para ediyor. Bir bakmak istiyorum onlara."

Unutulan, Oğuz Atay

7. Az ilerimde başlıyor karanlık. Bir adım önümde. İnsansız karanlık.

Karanlıkta, Ferit Edgü

8. Bir gün gelir, sözcüklerin büyüünden sıyrılmamız gerektiğini anlarız hepimiz.

Gece, Bilge Karasu

9. Kentin ortasından kıvrıla kıvrıla kentin dışındaki sulara varan ırmak celladın evinin orda ikiye ayrılıyordu.

Cellat Fuchs Kent Halkına Nasıl Karıştı?, Sevgi Soysal

10. "İntihar etmeyeceksek içelim bari..."

Bir Düğün Gecesi, Adalet Ağaoğlu

11. "Yazılarının içinde bir yerdedir o. Yazıları sağa sola yollanmış haberlerle doludur, özel küçük haberlerle. Anlıyor musunuz?"

Kara Kitap, Orhan Pamuk

Çayımı keyifle yudumlarken alıntıları gözden geçiriyorum. Bütün gece aklımı allak bullak eden cümleleri son bir kez daha okuyorum. Tuhaf bir hüznün kaplıyor içimi. Farklı Engels zamanlarımda okumuş olduğum bu kitapları durup dururken hatırlattığı için Sevgi Hanım'a karşı şefkatle karışık bir sevgi besliyorum. Hiç tanımadığım o genç kadın ile bambaşka hayatlar yaşarken aynı metinleri okuyup zevk aldığımı fark edip bir kez daha edebiyatın ne muhteşem bir büyü olduğunu anlıyorum. Sabah sisine bulanmış şehrin içinde görünmez ağların bizleri birbirimize bağladığını düşünüyorum. Hayatı yaşanması kılan bir şey bu.

Bir yandan da içimde tuhaf hisler dolaşüyor. Bu cümleleri yan yana getirdiğimde anlamlı bir bütün çıkar mı diye düşünüyorum. Ya da aralarına bağlantı cümleleri yazarak başka bir hikâye yazabilir miyim diye kuruyorum. İçimde fısıllayan sesin konuşan bu sesi çok iyi tanıyorum. Bu ses, bugün yeni bir hikâye yazacağımı söyleyen o benim güzel Hüthüt kuşumun sesi...

YEKTA KOPAN (1968, Eskişehir)

Hacettepe Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. Radyo ve televizyonlarda programcılık, sunuculuk, seslendirme yaptı. Halen NTV'nin kültür sanat programı "Gece Gündüz"ün sunuculuğunu yapıyor.

Yazıları çeşitli dergilerde çıktı. Öykülerini 2002'ye kadar *Hayalet Gemi Dergisi*'nde yayımladı. Sanal yayınevi altkitap'ın yayın kurulunda yer aldı. *Hayvan Dergisi*'nde kısa metinler yazdı.

Öyküleri dışında *İçimde Kim Var?* Adlı bir romanı, altkitap.com'da yayınlanan e-kitabı ve bir oyunu vardır.

Öykü kitapları: *Fildişi Karası* (2000), *Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri* (2001 / 2002 Sait Faik Hikâye Armağanı), *Yedi Derste Vicdan Muhasebesi* (2003), *Kara Kedinin Gölgesi* (2006), *Karbon Kopya* (2007/ Dünya Kitap'ın düzenlediği Yılın Telif Kitabı Ödülü).

Kızılmaske ile Diana'nın Öpüşmesini Gören Yaşlı Çocuk

"Dur, dur!.. Simidin hepsini bugün yersek, yarın aç kalırız."

Ozan bunu ilk söylediğinde yadırgamıştım. Ama sonra, benden önceki öğretmeninin, hüznü çocuk öyküleri okumayı tercih ettiğini öğrendim. Babasını kaybetmiş kız çocukları, sokakta kalmış yetimler, evdeki hasta annesine bakabilmek için çalışmak zorunda kalan biçareler... Bunları iyice acılı bir ortam yaratmak için mi seçiyordu bilmiyorum ama, Ozan bu öyküleri dinlerken üzülme bir yana, için için gülüyormuş. Aslında kendi çaresizliğinin yanında, kurmaca acıların ona komik gelmesini normal karşılamam gerekirdi. Ama yine de Ozan'ın durumunda bir çocuğun, hayatın karanlık yüzüne

bile bu kadar aydınlık gözlerle bakabilmesi beni daha ilk günden şaşırtmıştı açıkçası.

Bugüne kadar pek çok farklı öğrenciye ders verdim. Önceleri ek gelir olsun diye yapmaya başladığım bu iş, giderek hayatımın merkezine oturmuştu ve ben dersten derse koşar olmuştum. İki yıl önce lösemi hastası bir çocuğu çalıştırmaya başladıktan sonra da, hasta çocukların eğitimi için aranan bir insan haline gelmiştim. *Sağlıklı* bir hayat süren bizler pek bilmeyiz, ama, hasta aileleri arasında sıkı bir dostluk, zorunlu hale gelmiş bir bilgi alışverişi vardır. İşte Ozan'ın annesi Filiz Hanım'ın beni aramasına da böylesi bir dostluk neden olmuştu.

Ozan'm durumunda, bugüne kadar çalıştırdığım hasta çocuklardan önemli bir fark vardı. Bunu onunla tanışmak için odaya girdiğim ilk anda anlamıştım. Gerçi Filiz Hanım bana önce uzun uzun hastalığı, gelişimini, Ozan'm şu anki durumunu ve olabilecekleri anlatmış, bunlardan yola çıkarak istediğim gibi bir çalışma programı belirlememi rica etmişti. Ama yine de yüzleşene kadar, gerçeği algılayamıyorsunuz.

Ailemin, gerçek ailem olmadığını öğrendiğimde Ozan'la aynı yaşıydım. Henüz dokuz aylık bir bebekken geçirdiğimiz trafik kazasından sadece ben kurtulmuşum. On iki yıl boyunca anne ve baba diye bildiğim insanların aslında anne-annem ve dedem olduğunu öğrendiğimde, hem çok üzülmüş hem de çok sevinmişim. Üzüntümün nedenini tahmin edebilirsiniz. Sevincime gelince, arkadaşlarımdan anne-babaları bu kadar gençken benimkiler neden iki büklüm diye hayıflanmama gerek kalmamıştı. Dedim ya, gerçeğin bize nasıl duygular yaşatacağını, onunla yüzleşene kadar bilemiyoruz.

Ozan, on iki yaşındaydı. Yumuşacık bir sesi vardı ama bunu anlayabilmek için onunla uzun uzun konuşmanız ve nefes alıp verirken çıkardığı hırıltıları duymamanız gerekiyordu. Ciğerleri, böbrekleri kötü durumdaydı. Damarlarındaki tıkanma nedeniyle ciddi bir kalp krizi riskiyle yaşıyordu.

Ama bütün bunların ötesinde onunla ilk karşılaştığınızda içinizi yaralayan, hatta hastalıklar konusunda yeterince cesur değilseniz (evet, ne yazık ki hasta insanlarla bir arada olabilmek bazen bu kelimeyi gerektirir; cesaret) sizi korkutan, görünümüydü. Henüz on iki yaşında olmasına rağmen, yetmiş yaşındaki bir dedeye benziyordu. Daha önce televizyonlarda, gazetelerde 'ihtiyar çocuk'larla ilgili haberler okumuş ama bir gün böyle bir hastanın bu kadar yakınında olacağımı hiç düşünmemiştim. Ozan, hızla yaşlanıyordu. Önüne geçilemez bir hızla ölüme doğru gidiyordu. Tıp dilinde Progeria denen (Filiz Hanım bu konuda öylesine uzmanlaşmıştı ki, benimle konuşurken bile hastalığın tam adını kullanıyordu: Hutchinson-Gilord Progeria Sendromu) bu hastalık, uygulanan bütün tedavilere, tıp dünyasındaki gelişmelere rağmen Ozan'a en fazla birkaç yıllık daha ömür biçiyordu. Yarı yaşınızdan küçük bir insanın, buruşmuş elleri, dökük saçları, iki büklüm oturuşuyla karşınıza geldiği ana kadar doğumla ölüm arasındaki sürenin *ne demek* olduğunu düşünmüyorsunuz. Ozan'ın durumu bugüne kadar çalıştırdığım hasta çocuklardan çok farklıydı. O, ihtiyar bir çocuktü.

Tahmin edebileceğiniz gibi, farklı bir ders programı hazırlamıştım. Burada olmamdaki asıl amaç; onu eğitmek değil, zaman geçirmesine ve kendini yalnız hissetmemesine yardımcı olmaktı. Zaten benden önceki kız da benzer bir program uygulamış, ancak evlilik hazırlıkları yapması gerektiğini söyleyerek (belki de bunu bahane ederek) çekip gitmişti. Her gün iki saat ders veriyordum. İlk bir saatinde Ozan'la dünyadaki olaylar, keşifler, icatlar, tarih ve sanat üstüne sohbet ediyorduk. Daha doğrusu ben ilgisini çekebilecek konulardan söz ediyordum, o da sorular soruyordu. Bunama belirtileri de başladığı için, bazen aynı soruyu üç dört kere sorduğu oluyordu: "Elma gerçekten kafasına mı düşmüş, ne komik değil mi?"

İkinci saatte ona öyküler okuyordum. Benden önceki öğretmeni, hüznü çocuk öyküleri okumayı tercih ediyormuş.

Ben öyle yapmadım. Ozan'a sevdiğim yazarların, sevdiğim öykülerini okumayı tercih ettim. Kimi zaman öyküdeki bir durumu, dil oyununu, kurguyu tartışmak onun da hoşuna gidiyordu. Eğer öykü uzunsa ve yorulmaya başlamışsa, elini yavaşça kaldırıyor ve o hırıltılı ama yumuşak sesiyle en sevdiği cümleyi söylüyordu:

"Dur, dur!.. Simidin hepsini bugün yersek, yarın aç kalırız."

Arkadaşlığımızın (bu ilişki başka nasıl adlandırılabilir di ki sizce) ikinci ayında birçok güzel öykü okumuştum ona. Onun da yorumları farklılaşmış, bazen bir eleştirmen edasıyla konuşmaktan zevk alır olmuştu. Ama beni en çok güldüren o en sevdiği cümlede yaptığı değişikliği:

"Hişt, hişt!.. Simidin hepsini bugün yersek, yarın aç kalırız."

Bir gün, çalıştığı gazeteye gelen mektubu inanılmaz bir ustalıkla yorumlayan adamın öyküsünü okurken, yıllardır herkesten saklamaya çalıştığım bir sırrımı ağzımdan kaçırdım: "Biliyor musun, benim de buna benzer bir öyküm vardır."

Öyküleri dinlerken genelde kanepeye uzanıp, gözünü kapayan Ozan, bir anda doğruluvermişti: "Bundan sonra bana kendi yazdığın öyküleri oku!"

Öykü yazmaya lise yıllarında başlamıştım. Önceleri sadece iç dünyamı anlatan, karamsar, yalnızlık kokan öyküler yazıyordum. Aslında sevdiğim öykücülerin öykülerinden kopya çekiyordum desem daha doğru olacak. Sahilde tek başına dolaşırken sevdiği kadını düşleyen umutsuz gençler, anesiyle babasından ayrı büyümüş bir adamın çocuk parkındaki çocukları seyrederken düşündükleri, uzun bir yolculuğa çıkarken yanma sadece boş bir bavul alan bir kadın... Sonra uzun süre yazmadım. Yazamadım. Üniversiteden sonra içimdeki kor yeniden alevlendi. O dönemdeki öykülerimin yüzü biraz daha gülüyordu. Ama kendimi hiçbir zaman bir öykü-

cü olarak göremedim. Son dört yıldır kalemim durdu. Artık hiçbir şey yazmıyorum. Yani öykülerimi sır gibi saklayarak, aslında geçmişimi saklamaya çalışıyorum.

Ozan'ın bu isteğiyle sır kapısının kilidi bir anda kırılmış oluyordu. O akşam evde yıllardır yazdığım bütün öyküleri karıştırdım. Dosyalar, kâğıt parçaları, defterler, bir bir elimden geçti. Uzun öyküler, bitmeyecek bir romanın giriş cümleleri, aşk mektupları, yalnızlık ve alkol kokan şiirler... Hayır, hiçbiri dostumu heyecanlandıracak, tam sonuna yakın bir yerlerde "Hişt, hişt!" demesine neden olacak güzellikte değildi.

Yıllar sonra kalemi tekrar elime alıp, kendimle yüzleşme ve Konkord Ziya'nın öyküsünü yazmaya başlamama, yaşlı bedeninin içinde bir çocuk saklı olan dostum Ozan neden oldu.

Aradan bunca yıl geçmesine rağmen, Konkord Ziya adı, özellikle amatör kümede top koşturanlar için hâlâ bir efsanedir. Adının dilden dile dolaşmaya başladığı yıllarda Ziya, Bağlarspor'un en gözde futbolcusuydu. 10 numaralı formasıyla sahaya çıktığında tribünler bir anda ayağa fırlar, yer gök inlerdi. Amatör küme maçlarının ne seyircisi olacak demeyin, Bağlarspor maçları farklıydı. Hele ligin sonları yaklaşıp Bağlarspor'la ezeli rakibi Beşevlergücü arasındaki liderlik savaşı kızışmaya başladığında, seyirci rekorları kırılırdı. Tabii bir de Ziya'nın özel seyircileri vardı. O seyirciler yaz demez kış demez, toprak sahaların çamuruna, tribünlerin pisliğine rağmen maça gelir, zaferde kendilerinden geçer, hüsranda Ziya'nın büyüleyici hareketlerinden birkaçını daha görmüş olmanın avuntusunu yaşarlardı. Ziya hiç mi kötü oynamazdı? Galiba oynamazdı. Takımın belkemiği idi. Aslında her mevkiiyi severdi ama forvette harikalar yaratırdı. Raket gibi bir sol, bazuka gibi bir sağ, zekâ dolu paslar, şiir gibi çalımlar ve rakiplerine "Ya, biz nasıl olsa yetişemeyeceğiz. Oturup bir çay içelim bari," dedirten bir hız... Efsanenin adı da bu hız

sayesinde gelmişti: Bağlarspor'la Esat İdmanyurdu arasında büyük önem taşıyan bir maç. Dakika 80. Durum 1-1. Esat İdmanyurdu bastırıyor. Ziya defansına yardıma gelmiş. Topu kendi ceza sahasının önünde kapıyor ve akıllara zarar bir атаğa kalkıyor. Bir çalım, bir çalım, bir çalım daha... Tribündekiler nefeslerini tutmuş, Ziya'yı seyrediyor. Kimse hızına yetişemiyor, sanki top ayağına yapışmış. O yıllarda gazetelerde Concorde diye, sestem hızlı bir uçak yapıldığına dair haberler var. Sonunda tribünden biri dayanamayıp ayağa fırlıyor ve boğazı patlayana kadar bağıyor: "Konkord musun be mübarek!.." Tabii Ziya'nın o unutulmaz golüyle Bağlarspor maçı 2-1 kazanıyor ve o günden sonra herkes Ziya'yı efsane olmasına neden olan adıyla anıyor: Konkord Ziya.

Ozan, genelde bu kadar çabuk yorulmazdı. Daha öykünün ilk bölümünde "Hişt hişt!.." demişti. Neden bu kadar çabuk kestiğini sorduğumda, "Bu öykü diğerlerinden farklı, bu senin bir parçan. Sindire sindire dinlemek istiyorum. Buna hakkım yok mu?" diye yanıtlamıştı. Aslında bu benim de işime geliyordu; çünkü Ozan için özel olarak yazmaya başladığım bu öyküyü henüz bitirememiştim. Hazırda sadece bir bölüm daha vardı. Ama bunu çaktırmadım ve "Sen bilirsin," dedim, "Nasıl olsa önümüzde bir sürü gün var."

Dedem emekliydi, anneannem de ev kadını. Bana her gün bir simit parası kadar harçlık verebiliyorlardı. Anneannem bana, dedemin ya da dayımın (dayım olduğunu yıllar sonra öğrendiğim ve hep 'abi'm sandığım o harika insanın) eskilerinden çok güzel kıyafetler dikerdi. Sadece bayramlarda 'yeni' bir şey alınırdı. Yine de dönüp çocukluğuma baktığımda bu yoksulluğun acılarını hissetmiyorum. İçimde sadece bir tek konuda acı var: Hiç bisikletim olmadı. Mahalledeki çocuklardan utandığım için onların bisikletlerine de binemedim. Bisiklete binmeyi öğrenemedim. İşte bu yüzden Ozan'a her geldiğimde koridorda gıcı gıcı duran bisikleti şöyle bir

okşuyor ve yaşlı dostumla beni acımasızca birleştiren kadere gülmeye çalışıyorum.

Ziya, Lise 2'den terkti. Okuyamamıştı. Marangoz Hüseyin'in oğlunun tek hayali, 1.Lig kulüplerinden birine kapağı atıp, ailesini gecekondü hayatından kurtarmaktı. Babası önceleri bu 'topçuluk' işine karşı çıktı ama sonradan baktı ki Ziya'dan başka bir şey olacağı yok, karışmamaya başladı. Zaten altı çocukla uğraşmanın zorluğu genç yaşında belini bükmişti. Arada bir oğlunun maçlarına gider, tribündekilerin hayranlık dolu sözlerini duyunca gizli gizli gururlanırdı. O yıl tribündeki dedikodu gazetesinde hep aynı şey söyleniyordu: "Bu yıl bu çocuğu bırakmazlar, kesin profesyonel yaparlar. Hem de öyle üç beş kuruşa değil. İyi para verirler. Herif hazine be!" Hüseyin Usta bu sözleri duyduka daha bir keyifleniyor, Ziya'nın pek de boş olmayan bir hayalin peşinden son hızla koştuğunu düşünüyordu.

Ziya'nın okuyamamasının nedeni serserilik ya da tembellik değil, top aşkıydı. Yoksa zehir gibi bir delikanlıydı. Aslında sadece futbolseverlerin değil, mahallenin de gözbebeğiydi. Antrenman sonrasında kahveye takılmak, haytalık etmek gibi âdetleri yoktu. Futbolun dışında tek hastalığı çizgi romanlardı. Mandrake, Mr.No, Yüzbaşı Tommiks ve özellikle de Kızılmaske... "Devamı gelecek sayıda," diyebiten maceralarda meraktan kurdeşen döker, "Bu maceranın sonu," diye biten ciltlere büyük bir hayranlık duyardı. Kızılmaske kötülere korku saldıka yüreğinin yağları erirdi ama onu en çok etkileyen 'Ölümsüz Ruh'la büyük şehirde yaşayan sevgilisinin arasındaki gizemli aşktı. Kızılmaske ne zaman Diana'yı (sevgilisinin adı buydu) belinden tutup kendine çekse, Ziya'nın dişetleri kamaşırdı. Sahaların rüzgâr çocuğunun o akıl almaz hızının kesildiği tek konuydu bu. Konkord'un da bir 'Diana'sı vardı ama ona ulaşması için çok önemli bir engeli aşması gerekiyordu.

Ertesi gün Ozan'la bir arada olamadık. Gece Filiz Hanım telefon etmiş ve Ozan'ı acilen hastaneye kaldırdıklarını söylemişti. Hastaneye gittiğimde, ziyaretçi kabul edemediklerini söylediler. Filiz Hanım, merak etmememi, kalp ritmindeki bir bozukluk yüzünden birkaç gün gözetim altında tutulacağını söyledi. Zaten son günlerde o küçülmüş bedeninin üstünde başını dik tutamıyor, daha çabuk yoruluyordu. Bir an, yanında olabilmek, "Hadi kalk bakalım, bugün Ziya'nın maçı var, gitmezsek gönül koyar," diyebilmek için dayanılmaz bir istek duydum.

Amatör kümede liderlik mücadelesi devam ediyordu. Her yıl olduğu gibi Bağlarspor'la Beşevlergücü, zirve için kıran kırana bir yarış içindeydiler. Beşevlergücü'nde de efsane bir isim vardı: Kedi Selim. Hani futbolcu yerine bazuka, top yerine de gülle getirseniz, onun kalesine kolay kolay gol atamazdınız. En zor pozisyonlar, en sert şutlar, en tehlikeli golcüler, herkesin "Kedi," diye çağırdığı bu 1.90'lık dev adam için vız gelip tırıs gidiyordu. Ancak defans oyuncularını büyük bir hata yapacak da, Kedi'yi çaresiz bırakacaklar da, Beşevlergücü rakipten gol yiyecek; olmayacak şey yani. Ama Kedi'nin de bir belası vardı: Konkord Ziya. Karşılıklı oynadıkları maçlarda ne yapar eder, gerekirse topu iğne deliğinden geçirir, Selim'in koruduğu kalenin filelerini şöyle bir dalgalandırmayı ihmal etmezdi. İşin ilginç, Ziya'ya futbol aşkını aşılayan da Selim olmuştu. Aralarında altı yaş fark vardı. Ziya, çocukluğunda hep "Abi," diye hitap ettiği bu dev adamın maçlarını kaçırmamak için gerekirse okulu asardı. Aynı mahallede oturuyorlardı. Bir gün Selim, 'ufaklığı' kolundan tutup hocasına götürdü ve "Al hocam, eti de kemiği de senin," dedi. Aynı yıl Selim'in bakkal olan babası daha büyük bir dükkân açmaya karar verdi ve o küçük evden taşındılar. Böylece Bağlarspor, kalecisini rakibine kaptırmış oldu. Ama bu taşınmanın Ziya için başka bir anlamı vardı: Artık, Diana'sını her gün göremeyecekti.

Ozan'ın hastanede yattığı bir hafta boyunca, her gün Filiz Hanım'la telefonlaştık. Durumu giderek iyiye gidiyordu, korkulacak bir şey yoktu. Hatta, Ozan annesine beni sormuştu. "Sizi çok özlediğini söylüyor," dedi Filiz Hanım, "Bir de ne demek istediğini pek anlamadım ama sizin anlayacağınızı söyledi. 'Konkord beklesin, geliyorum' dedi."

Ziya, Selim Abi'nin kardeşi İnci'ye ilkokul yıllarından beri vurgundu. Çocuk yaşta vurulmak da ne demekmiş demeyin, bilen bilir. Hele bir de İnci'nin güzelliğini görmüş olsanız ne demek istediğimi tam anlarsınız. İncilerin mahallesinden taşınması Ziya'yı can evinden vurmuştu. Hatta bir tek o hafta futbol hayatı boyunca üst üste üç çalım yemişti. Aradan geçen yıllar Ziya'yı gelecek vaat eden bir futbolcu, İnci'yi de değil oturduğu mahallenin, bütün şehrin en güzel kızı haline getirmişti. Ziya'nın tek hayali, büyük takıma transfer olduktan sonra Diana'sına kavuşmaktı. İnci'nin de kendisinde gönlünün olduğunu biliyordu. Bazen antrenman çıkışı İncilerin mahallesine gider, sevdiğini bir an pencerede görebilmek için saatlerce bir duvarın üstünde oturup çekirdek çitlerdi. Perde arkasından bile göremeden döndüğü günler olurdu ama buna değerdi. Hele bir de şanslıysa, bir de İnci'si de onu görüp, o inci gibi dişleriyle gülücüğü yolladıysa, tutmayın Konkord'u... Dünya rekoru mu, o da neymiş? Beş dakikada soluğu yatağında alıp, tavana baka baka hayaller kurmaya başladılar...

Bütün mahalle haberdardı Ziya'nın İnci'ye olan sevdasından. İşin kötüsü Selim Abi de haberdardı. Bir gün Ziya'nın yoluna çıkıp, "Ulan önce kardeşimizdin, sonra belalı rakibimiz oldun. Şimdi de kız kardeşime mi göz diktin gavat!" diye çıkmıştı. Ziya her zamanki efendiliğiyle aşağıdan alıp, "Aman abi, öyle deme. Hiçbir kötü niyetim yok. Herkes bilir sana ve İnci'ye olan saygımı. Bir gün büyük futbolcu olur da, hak edersem kayınbiraderin olmayı, o gün çıkarım karşısına. O güne kadar inan elim eline değmeyecektir," deyince yumuşamış ama yine de son noktayı koymuştu: "Ulan, çocukluğun

elimde geçti, efendi herifsindir. Bu sefer affediyorum. Ama şunu bil ki, benim onayım olmadan, değil büyük futbolcu, büyük takımın kendisi olsan İnci'ye yâr olamazsın."

Bu konuşmadan sonra Ziya, Beşevlergücü'yle yaptıkları maçlarda daha isteksiz oynamaya, gol atmamaya çalışır olmuştu. Hatta bazen maçın başlarında yalandan sakatlanıyor, hocasına kendisini değiştirmesi için yalvarıyordu. Ama bu yaptıkları gururuna da dokunmuyor değildi. "Ulan, Kızılmaske olsa böyle mi yapar be?" diyordu. "Gider basar evini, kaçıtır Diana'yı."

Ozan'ın hastaneden çıktığının ertesi günü, büyük bir buluşma gerçekleşti: Ozan'la Ziya'nın buluşması. Geçen bir haftada daha da yaşlanmıştı. Gözbebeklerinin çevresinde saydam bir halka oluşmuştu sanki. Yüzünde parça parça sakal yığınları duruyordu, elleri incelmış, kamburu biraz daha belirginleşmişti. Aklıma üniversiteye gittiğim ilk yılın sonunda, dedemle tekrar karşılaştığımız an gelmişti. O koskoca insanın bir yılda bu kadar yaşlandığına bir türlü inanamamıştım. Oysa Ozan, hem de daha on iki yaşındayken bir haftada, dedemin bir yılda yaşlandığından daha da hızlı yaşlanmıştı. O anda onu bisikletimin arkasına atmak ve oradan son hızla uzaklaşmak istedim. Ama yapamazdım; çünkü Ziya bizi bekliyordu.

Futbolla biraz yoğun bir şekilde ilgilenen herkes, o yıl amatör kümede şampiyonu belirleyecek maçta yaşananları ömrü boyunca unutamaz. Ligin en az gol yiyen takımı Beşevlergücü'yle, en çok gol atan takımı Bağlarspor şampiyonu belirleyecek maçta karşı karşıya geliyorlardı. Yazın ilk günlerinde, harika bir güneş olmasına rağmen tribünleri dolduran taraftarlar arasında buz gibi bir hava vardı. Maçtan saatler önce yerlerini alan ateşli kalabalık, karşılıklı tezahürata başlamıştı bile. Beraberlik iki takımın da işine gelmiyordu. Ama iki ta-

kımın taraftarı da galibiyete mutlak gözüyle bakıyordu. Bir tarafın Kedi Selim'i vardı, diğer tarafın Konkord Ziya'sı. Sonunda futbolcular sahaya çıktılar. Ortalık bir anda bayram yerine dönmüştü. Kale ve top seçimi yapıldıktan sonra, taraflar birbirlerinin ellerini sıkarak (yalandan da olsa) başarılar dilemeye başladılar. Tam tokalaşırken, "İşte sırat köprüsüne çıktın ufaklık," diye tısladı Kedi Selim. "Ya takımını galip getirip nasıl bir futbolcu olduğunı göstereceksin ya da efendi efendi şampiyonluk kupasını abine bırakıp nasıl bir damat olacağını. Kolay gelsin!" Bir anda içinde fırtınalar koptu Konkord'un. "Ulan, Kızılmaske'ye tehdit ha. Kurukafalı yüzüğümü çenene indirip, ömür boyu silinmeyecek bir iz bıraktırdım ama dua et ki arada İnci var," demek istedi ama sadece, "Sana da başarılar Selim Abi," diyebilirdi.

İlk yarı kıran kırana geçti. Ziya ne yapacağını şaşırılmış durumdaydı. Bir yanda hayatını adadığı futbol, diğer yanda uğruna canını vereceği İnci. Bu düşüncelerden bunalmış olacak ki, kendisinden hiç beklenmeyen bir iki top kaybı bile yaptı. İlk yarının sonlarına doğru Bekir ortadan nefis bir pas çıkardı, Ziya'nın bayıldığı ara paslardan biri. Rakip defansa bir bacak arası çekip madara ettikten sonra, kafasını kaldırınca Kedi Selim'le yüz yüze geldi. Kedi olmuş sana kaplan... Koskoca yedi metrelik kale, kibrit kutusu gibi görünüyor. Ziya'nın başı döndü, midesine beter bir ekşime geldi, kendini yere bırakıverdi. Bağlarspor futbolcuları Ziya'nın hayatta hileye hurdaya başvurmuyacağını bildiklerinden, mutlaka düşürülmüştür diye düşünerek hakeme koştular. Ama hakem, "Yemezler!" gibisinden bir hareket yapıp, maçı devam ettirdi. Beşevlergücü taraftarları var güçleriyle yuhalıyorlardı Ziya'yı. Ama Ziya için daha da kötüsü, yedek kulübesinin önünde heykel gibi dikilmiş duran Bağlarspor'un kurt antrenörü Hilmi Baba'nın gözlerindeki sözlerdi: "Herkesi kandırsan da beni kandıramazsın koçum. Ne oldu sana böyle? Sana en çok ihtiyacım olan maça bana bunu da mı yapacaktın?"

Devre arasında Hilmi Baba, her maçta yaptığı konuşmalardan farklı bir konuşma yapmadı. Ama bütün takım sahaya çıkarken Ziya'yı kolundan tutup, yıllar boyunca kulağından gitmeyecek olan o sözleri söyledi: "Nedenini bilmem ama bugün sahada 10 numarayı giyen kişinin Ziya olmadığına kalıbımı basarım. Heyecanlanmayasın diye maçın başında söylememiştim ama galiba bilmen gerekiyor. Bu maç sadece şampiyonluk demek değil. Bütün futbolcuların hayalini süsleyecek kadar büyük bir takımın adamları tribünde seni izliyorlar bugün. Onlara Konkord Ziya'nın kim olduğunu göster. Bunu kendin için yapmak istemiyorsan bile benim için yap. Ben bu toprak sahalardan çıkamadım, büyük takımın havasını koklayamadım. Git oralara da, bana da biraz büyük takım havası getir. Hadi koçum, hadi oğlum..."

"İstersen biraz ara verelim," dedim Ozan'a. "Hiç bu kadar uzun okutmazdın."

"Hayır," dedi, bir yandan annesinin verdiği bisküvileri iştahla kemirirken. "Hayır devam et. Hazır hızını almışken, Ziya'nın önüne bir de biz engel koymayalım."

Futbol oyunu icat edildiğinden bu yana, böyle heyecanlı bir ikinci yarıyı kimse seyretmemiştir. Top bir o kaleye gidiyordu, bir bu kaleye. Bağlarspor'un defansı harikalar yaratıyor, Selim her atakta kalesine ördüğü duvara bir tuğla daha koyuyordu. Ziya, 10 numaralı formasını o pısrık adamın üstünden çıkartmış, Konkord Ziya'nın sırtına geçirivermişti. Rakip defansı ipe tespah tanesi dizer gibi ardında bırakırken, bir yandan da kendi kendine söyleniyordu: "Açılın ulan kötü adamlar! Var mı Diana'yı Kızılmaske'den uzak tutmaya çalışmak... Açılın ulan!" Ama ne yaparsa yapsın, topu Selim'in arkasındaki üç direğin arasından geçiremiyordu. Her kaçırdığı golden sonra gözünün önüne elinde rendesiyle babası, kardeşleri, anasının dumanı tüten bir çorba tenceresinin ardında parıldayan yüzü,

Hilmi Baba'nın buğulu gözleri, Kızılmiske'nin Eden Adası sahillerinde Diana'ya verdiği ateşli öpücük ve İnci, İnci, İnci geliyordu.

Derken o nefeslerin tutulduğu an geldi. Dakika 85. Durum 0-0. Beşevlergücü bastırıyor. Sağdan kale içine doğru bir orta. Bağlarspor'un kalecisi Hayri topu çift yumrukla ceza sahasının önüne kadar çıkarmayı başarıyor. Topu önünde bulan Bekir kafasını bir kaldırıyor ve bütün Beşevlergücü defansının ileri çıkmış olduğunu görüyor. Yani arkada tam Konkord'un koşup yetişeceği ve kaleciyle karşı karşıya kalacağı bomboş bir alan var. Sallıyor topu oraya. Konkord zaten arkadaşının ne yapacağını anlamış, depara kalkmış bile. Top, Beşevlergücü ceza sahasının hemen önlerinde. Kedi Selim kaleden çıkıp çıkmamaya karar veremiyor; çünkü biliyor ki çıksa bile Konkord'dan önce topa yetişmesi mümkün değil. Ama bir yandan da kendine güveni tam. Ne de olsa Ziya'nın gözünü İnci'yle korkutmuş durumda. Ziya topa doğru fırtına gibi geliyor. Kedi'yle Konkord baş başa. Ziya geliyor. Selim geriliyor. Ziya geliyor. O müthiş sol ayağı bilen tribünler nefeslerini tutmuş durumda. Tam o sırada Selim avazı çıktıği kadar bağıyor: "İnciiii!.."

"Hişt, hişt!.. Ben artık doydum, simidin kalanını sen ye!"

Ozan bir anda öyküyü kesmişti.

"Ne oldu, yoruldu mu?"

"Yoo, yorulmadım. Kendimi çok iyi hissediyorum."

"Öyleyse neden tam da en heyecanlı yerinde durdurdun."

Ozan, uzandığı yerde şöyle bir doğrulmaya çalıştı. Nefesi her zamankinden daha hırıltılı çıkıyordu. Gözündeki saydam tabaka nereye baktığını anlamama engel oluyordu. Yine de en çocuksu tavrı, en rahatlatıcı sesiyle mırıldandı:

"O kadar hızlı koşmanın ne demek olduğunu iyi bilirim. Konkord Ziya'nın öyküsünün nasıl biteceğini çok iyi biliyo-

rum yani. Yazdıklarına saygısızlık etmek istemem ama dostluğumuza güvenerek, bu öyküyü burada bitirelim diyorum.”

Her ne kadar yaşlı bir insan görünümünde de olsa, on iki yaşında olan bir çocuğun bu sözleri beni çok tedirgin etmişti. Bir anda içimi karşı konulmaz bir suçluluk duygusu kaplamıştı. Konkord Ziya'nın öyküsünü anlatarak onu incitmiş miydim acaba. Dayanamayıp sordum.

“Hayır, hayır incinmedim. Bugüne kadar duyduğum en güzel öykü olmasa da (kusura bakma ama aksini söylemek, bana okuduğun o harika öykülere saygısızlık olur) benim için yazılmış olduğunu bilmek gurur vericiydi. Ayrıca çok da heyecanlıydı. Gel bitirme bu öyküyü. Bazı öyküleri güzel kılan belki de bitmemeleridir. Keşke bazı şeyler gerçekten yarım kalabilse değil mi?”

Ozan, ertesi gün yine hastaneye kaldırıldı. Onu bir daha görmedim. Konkord Ziya'nın öyküsünü de yıllar önce yazdığım öykülerin bulunduğu dosyaya, sırlarımın arasına sakladım. Bir gün birileri bu öyküyü bulur ve sonunu öğrenmek isterlerse, onlardan özür dilerim. Yaşlı dostumun isteğini kıramadım ve sonunu yırtıp attım. Dileyen sonunu dilediği gibi yazabilir. Dileyen de bilge bir çocuğun isteği doğrultusunda yarım bırakır.

Belki gerçekten de bazı şeyler hızla sonuna ilerlemeden, yarım bırakıldığında güzeldir.

BEHÇET ÇELİK (1968, Adana)

1986'da Adana Anadolu Lisesi'ni, 1990'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İlk öyküsü 1987'de *Varlık* dergisinde çıktı. 1989'da Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü kazandı. *Yazılı Günler* dergisinin yayıncıları arasında yer aldı. Öykü, deneme ve çevirileri çeşitli dergilerde yayımlandı. Halen *Virgül* Dergisi'nde yazıyor; İstanbul'da avukatlık yapıyor. Öyküleriyle tanınan yazarın yayına hazırladığı derlemeler vardır. İlk romanı *Dünyanın Uğultusu* 2009'da yayımlandı.

Öykü kitapları: *İki Deli Derviş* (1992), *Yaz Yalnızı* (1996), *Herkes Kadar* (2002), *Düğün Birahanesi* (2004), *Gün Ortasında Arzu* (2007/2008 Sait Faik Hikâye Armağanı).

Soğuk Bir Ateş

Evden çıktıklarında güneşli olan hava, şehrin son binalarına yaklaştıklarında kapanmış, koyu gri bulutlar kısa sürede gökyüzünde bir parça olsun mavilik bırakmamıştı. Gelirken dışarıda oturmayı, hava almayı tasarlamışken, düşmeye başlayan damlalardan ürküp camlı bölüme geçtiler. Ağaçlara, ırmağın kirli yeşil suyuna, giderek yeryüzüne daha da yaklaşan bulutlara lekelerle dolu camın ardından bakacaklardı.

İçeri girdiklerinde tek bir masanın dolu olduğunu, onda da orta yaşa yaklaşmış, belki de çoktan geçmiş bir çiftin oturduğunu gördüler. Onlara uzak bir masa seçtiler. Adam, ilk birasını içerken öbür masadakilere hiç dikkat etmemişti. Eskilerden konuşmuşlardı. Adamın ilk otomobilini aldığı sıralar, sık sık gelirlerdi buralara. Şimdi babasıyla kadeh tokuşturan oğlan, o zamanlar ilkokuldaydı. O günlerden konuştular. O zamanlar piknik yeriydi buralar; şimdi sıra sıra çay bahçesi, birahane...

Birinci biraları bitirdikten sonra neredeyse hiç konuşmadılar. Adamın içi sıkılmıştı. Öbür masadaki çiftti belki de canını sıkan. Nedense yasak bir ilişki olduğunu düşünmüştü. Öbür masadaki adamın hali vakti yerinde görünüyordu, çok daha iyi yerlere gidebilecek birisi olduğu belliydi. Camları gibi, masaları da kirli, en neşeli insanın içindeki karanlığı anında ortaya çıkartabilecek, kır bahçesi mi, birahane mi olduğu anlaşılamayan bu yere gelmelerinin nedeninin tanıdık kimselere rastlamamak olduğunu düşündü. O da kimi zaman kimselere görünmek istemezdi; yasak bir ilişkisi olduğundan değil... Bazen bir tanıdığın, "Ne yapıyorsun böyle tek başına?" sorusuna yanıt vermek, bir kaçamağı açıklamaktan bile zordu. Şehir mi küçüktü, insanlar mı, yoksa kendisi mi korkaktı, bilemez, çoğu zaman eve kapanmayı seçerdi.

Oğlu da seviyor muydu şehirde yalnız yürümeyi? Bu soruya, evet ya da hayır diyebilmesine yetecek tek bir şey gelmedi aklına. Büyük bir suç işlemişçesine utandı. Yirmi yıldır aynı evde yaşıyorlardı; görünüşte karısıyla birlikte büyütmüşlerdi bu oğlanı, ama işte, onun hayatına dair en basit bir sorunun bile yanıtını bilmiyordu. Sormak istediği, ama sormadığı şeyler vardı oğluna. Sabah kahvaltıda karısı, öğleden sonra eve misafir geleceğini söyleyince oğluna birlikte gezmeyi önermişti. Soramadığı soruları sorabileceğini ummuştu. Oğlan, "Gezelim baba, iyi olur," deyince sevinmiş göl kıyısına gitmeyi önermişti. Oğlanın sessizliği canını sıkmış, zaman zaman aklına takılanları soramayacağını anlamıştı. Doğal olmayacaktı. Oğlan sorgulanmak için buraya getirildiğini sanabilirdi. Belki onun da söylemek istedikleri vardı, babasının sormasını bekliyordu, ama adam ilk biradan sonra treni çok önceden kaçırdığını düşünmeye başlamıştı bile.

Gözü öbür masadakilere takılıyor arada. Yoksa onların buruk görüntüsü mü neden olmuştu treni kaçırdığını düşünmesine? Dikkatlice bakmaktan kaçınsa da, bir yandan onları izliyordu. Adam varlıklı sayılır, kadınsa pek onun ayarı gibi

durmuyor. Bu saatte burada olmalarına bakılırsa, adamın satın aldığı bir ilişki değil bu. Yine de yasak ve her zaman yasak kalacak, imkânsız bir aşk. Bu saatte burada olduklarına göre...

Adam bir an kendisinin de böyle bir ilişkisi olmasını istedi. Tek olurunun kuytu birahaneler olduğu bir kaçamak. Hiç dokunulmayan –bir gören olabilir her an–, hiç konuşulmayan –konuşacak ne var ki?– bir ilişki... Belki bazen kirli bir otel odasında söndürülen ateşler. Soğuk bir havada, soğuk bir ateşi söndürmek...

Oğlunun karşısında karısından başka birisiyle birlikte olma hayallerine daldığı için utandı birden. Yapması gereken oğlunun hayallerini konuşmak oysa. Seneye üniversiteyi bitirecek. Ne yapmak istediğini merak ediyor. Hiçbir zaman sormadı böyle şeyleri. Çoğu kez sormasına gerek kalmadı. Oğlan kendi başına aldı kararlarını. Oğlunun üniversite sınavında hangi okulları tercih ettiğini bile başvurduktan sonra öğrenmişti. Kırgındı biraz oğluna. Sormadığı ya da söylemediği için değil. Aklından oğlunun hep İstanbul ya da Ankara'ya okumaya gideceği geçirdi. Oysa oğlan yaşadıkları şehirdeki üniversiteyi en başa yazmış, orayı da kazanmıştı. Önceleri ailesine yük olmamak için böyle yaptığını sanmış, bozulmuştu. Oğlunun eğitimi için para ayırmıştı oysa. Bunu zamanında ifade etmediği için kendisine kızmıştı. Bir süre sonra anladı oğlunun neden böyle yaptığını. Tutkusu, ideali yoktu oğlunun. Büyük bir şehre gitmek, yeni dünyalara açılmak istemiyordu. Bazen, "Okulu boş ver, gir bir işe çalış," dese, oğlunun kırılmadan, gücenmeden bunu kabul edeceğini düşünür.

Kendi gençliğini düşünüyor. Karısına da anlattı kaç kez. Kendisine binlerce kez...

"Bu şehirden kurtulmak için yırtınırdım. Burada bir halt olunamayacağını anladığımda daha ortaokuldaydım."

Karısının yanıtı da hep aynı. Neymiş? Bu şehir onun zamanındaki şehir değilmiş. Gelişmişmiş. Burası da artık bü-

yük bir şehir sayılmış. Elli yıldır yaşadığı şehirdi işte. Ona sorsalar, ne uzamış ne kısalmıştı. Karısı, açılan sinemalardan, mağazalardan, alışveriş merkezlerinden söz ediyor, kocasının neyin yokluğunu çektiğini anlamıyordu. Belli ki oğlan da anasına çekmişti. Karısına anlatamamıştı, peki kendisine anlatabilmiş miydi bu şehirde eksikliğini çektiği şeyleri? Bir şeyler eksikti, bu kesin, ama neyin eksik olduğunu ifade edemiyordu. Anlatmaya çalıştığı an, kendisine de anlamsız geliyordu kurduğu cümleler. Bu duyguyu, ancak bu duyguyu bilen birisine anlatabilirdi; öyle birisi yoktu. Bir iki eşleri dostları vardı; onlar da bu şehirden haz etmiyor, zamanında başka yerlere gitmedikleri için hayıflanıyorlardı. Farklıydı ama onların beklentileri. Daha büyük ticaret yapamamaktı onların derdi, daha lüks bir hayat sürememektir televizyonda gördükleri gibi. Karısının kendisini onlardan birisi gibi gördüğünü düşününce hırçınlaşıyordu. "Değil, böyle bir şey değil," demek istiyor, ne olduğunu anlatamayacağı için susuyordu.

Şehre ne zaman bir tiyatro, konser gelse tartışırlar. Karısı kızar, "Sen daha çok seversin böyle şeyleri, neden gitmek istemiyorsun, anlamıyorum," der. Görmek ya da görünmek istemediği herkesle bir salonda olma düşüncesinin kendisini boğduğunu anlatamıyor. Kendisi görünmez olmaya çalışırken, çevresinde kendini göstermek için her haltı yiyenlerin cirit atması içini kaldırıyor. Sinemaya karısıyla birlikte hafta sonları değil de, hafta içi erken seanslarda gitmesi bundan. Kaç kez daha önce yalnızken izlediği bir filmi, bir kez de karısıyla izledi, kadıncağz kırılmasın diye. Oysa yıllardır kaçamak gittiği her filmde oğluna rastlamayı kuruyor. Okuldan kaçmış, arkadaşlarıyla ya da yalnız... Bir kere bile rastlaşmadılar, her an, her yerde herkese rastlamak bu kadar mümkünken bu şehirde.

Oğluyla böyle şeyleri konuşabiliyor olsalardı, ona sorardı bu şehirde ne bulduğunu. Elinde olanak varken neden başka yerlere gitmediğini. Evlat yetiştirmeyi becerememişti.

Oğluna baktıkça bunu düşünüyordu. İyi okullarda okutmak, iyi harçlık vermek, üst baş almak değildi babalık; tutkuları paylaşmak, onları vermektir. Verememişti. Oğlan babasından memnundu oysa. Aile meclislerinde babasının onu hiçbir Şeye zorlamamış olmasından gururla söz ederdi. Arkadaşlarının babalarını anlatırdı lisedeyken, ne çok karışıyorlardı çocuklarına. Giydikleri, dinledikleri hep sorun oluyordu. "Ben şanslıyım," demişti bir keresinde. O akşam pek sevinmiş, pek gururlanmıştı. Şimdiyse nerede yanlış yaptığını düşünüyor. Ötekilerden daha az yanlış olduğunu biliyor, ama işte bir sattır doğru dürüst hiçbir Şey konuşmadan oturuyorlar. Aklından geçenleri soramıyor. Müdahaleci olmayayım derken ipin ucunu kaçırmıştı anlaşılır.

Böyle giderse, oğlan babası gibi hoşnutsuz birisi olmayacaktı. Onun yaşına geldiğinde hayıflanmalar, pişmanlıklar içini kemirmeyecekti. Peki, ne olacaktı? "Bu da onun sorunu," diye düşündü, ne demeye yaşıyordu ki bu bozgun duygusunu? Her zaman yalnız olmuştu. Karısıyla, derler ya, sevişerek evlenmişlerdi, ama ona sarıldığı zamanlarda bile yalnızdı. Bir zamanlar meyhaneye gittiği arkadaşlarıyla içerken de. Her zaman... İçindeki boşluğın, büyüdüğü zaman oğluyla dolacağını mı düşünmüştü yoksa? Bu muydu içindeki kırgınlık?

Oğlunun jöleli saçlarına bakıp gülümsedi. Yabancı şarkıcılara mı özeniyordu? Kendisi için en büyük düşlerden birisi yurtdışına gitmek, yabancı yerler, insanlar tanımaktı gençliğinde. Oğlansa yerinden kıınıldamadan o yabancılara benzeyerek çözmüştü sorunu anlaşılır. Yine de oğlunun tutkusuzluğunu anlayamıyordu. Tutkusuz muydu sahidten? Bunu olsun sorabilmek isterdi.

Gözü yeniden öbür masadakilere kaydı. Konuşmuyorlardı. Hiçbir duygu sezilmiyordu adamın gözlerinden. Bu duygusuz bakışı tanıyor muydu? Gözleri değil, bakışı? Bir sevgilisi olsa kendisinin de böyle bakacağını düşündüğü sırada adamla kadının elleri masanın üzerinde buluştu. Kadı-

nın üşümüş parmaklarını avucunda hissetti. Ürperdi. Üşümüş parmakların birazdan aşına bakışlı adamın bedeninde gezineceğini düşündü. Yine böyle mi bakacaktı kadına? Ya kadın, yumacak mıydı gözlerini sevişirken, yoksa kocaman kocaman açarak mı bakacaktı, geç yaşta karşısına çıkan adama? Sevindi her ikisi için. Kendisini tehdit olarak görmemişlerdi anlaşılan. Hoşuna gitti bu durum, gülümseyerek oğluna baktı. Şu kambur oturuşu, kaşı, gözü tıpkı kendisiydi. O da belki şu an sevgilisini düşünüyordu. Bak, bunu biliyordu. Karısı söylemişti, çıtı pıtı bir kız arkadaşı varmış okulda. Oğlanın bunu kendisine anlatmayıp annesine anlatmasına gücendi önce. Kendisi anlatmasına fırsat yaratmış da, oğlan domuzluğuna mı susmuştu sanki. Kaçan trene sonraki istasyonda yetişmeyi umarak, "Oğlum," dedi, "sana bir şey soracağım?"

"Sor baba."

"Ne yapmayı düşünüyorsun okul bitince?"

"Bilmem... Askere giderim herhalde. Aradan çıksın istiyorum. Sonra da bir iş bulurum."

Al işte! Bu kadar. Sonra da evlenir, diye düşündü. Annesi gibi tutkusuz biridir o çıtı pıtı kız da. Bir çocukları olur kısa zamanda, nedense oğlan olacağını düşündü. Acaba o dedesine çeker miydi? Kendi kendisine güldü. Doğmamış toruna don biçiyordu.

"Bu kadar mı?" diye sordu zorlanarak.

"Ne olacak ki daha."

Çocukların hayallerini çaldılar, engel olamadık, diye düşündü. Sistemdeydi kabahat. Dünyayı yönetenlerde... "Yok yok," dedi içinden, "suçu sisteme misteme atmamak gerek." Kendisindeydi suç. Oğlanın gördüğü örnek, babasıydı. Birileri birilerinin hayallerini çalmıştı, bu doğrudu, ama çalman kendi hayalleriydi. Çalınmasın diye saklamıştı, ama biraz fazla saklamıştı anlaşılan. Kimsenin haberi olmadığı bir tutku, tutku muydu?

Bu saatten sonra, oğlanın üniversiteyi bitirmesine çeyrek kala, gizli sandıklardan eski tutkuları çıkarmanın âlemi yoktu. Aklına gelen, "Ben senin yaşındayken yurtdışına gitmek isterdim," cümlesini geldiği yere gönderdi. Çok geçti artık. Anlamı yoktu. Bu cümleyi kurmamak daha iyiydi. En azından, oğlu, bir gün, "Benim babam hiçbir zaman, 'Ben senin yaşındayken,' diye başlayan cümleler kurmadı," derdi. Bununla gurur duyar, bununla yetinirdi. Derin bir iç çekti. Kirli camın ardından kır bahçesindeki ağaçlara baktı. Eskilere gitti aklı.

"Seninle top oynardık buraya geldiğimizde, hatırlıyor musun?" diye sordu. Bunu biralarından ilk yudumu aldıkları zaman da sormuş olduğunu hatırladığında çok geçti artık. Oğlu güldü.

"Bunuyor musun, baba, yoksa sarhoş mu oldun," dedi. Birlikte güldüler.

YÜCEL BALKU (1969, Iğdır - 2003, Bursa)

Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu; Bursa'ya yerleşti. Bilgi-İletişim sistemleri alanında çalıştı. 1992'de arkadaşlarıyla birlikte *Prometheus* adlı dergiyi çıkardı. *Hayalet Gemi* dergisine Balku imzasıyla öyküler yazdı. "Koza'nın Kapıları" başlıklı denemesi Bursa Osmangazi Belediyesi'nin 2001'de düzenlediği Ahmet Hamdi Tanpınar Deneme Yarışması'nda birincilik ödülü aldı. Hayata genç yaşta veda eden yazarın ardında kalan öyküleri, şiirleri, denemeleri, mektupları ve kendisiyle yapılan söyleşiler 2005'te *Tayfanın Seyir Defteri-Bitmemiş Külliyat: Yücel Balku* adıyla kitaplaştırıldı.

Öykü kitapları: *Sükût Ayyuka Çıkar* (2001/ 2000'de dosya olarak katıldığı İnkılâp Kitabevi Öykü Ödülü'nü kazandı), *Goncanın Üçüncü Günü* (2004).

Çekirge Sancısı

"Ah çocuklarda uyuyan intizamsız güneşler!"
İsmet Özel

Sabra illet çocuklardık; dere yataklarında pür hiddet eşkiyalar; en yaban sesleri biz yağmalamıştık, en çok kim bağıracak idi en gözde oyunumuz. Ham cıvıltıydık; üstüne kurşun dökmüş hayatlarımızı uçurmak, mor dağların azametine bakadura hiçe dönmüş gururumuzu ayaklandırmak; sancılanmış çekirgeler gibi koşuşturduğumuz ovada, dere yataklarında ve dağın bizde dehşet uyandıran cisminde, küçük ve çıplak ayaklarımızın olmasa bile ince ve çirkin seslerimizin izini bırakmak istiyorduk sanki. Arsız çığlıklarımızın paslı kelimeleri parlatması çare değildi; çocuk seslerimizle yeniden

var olmuş kelimeleri dağda bayırda gezdirmek, kurda kuşa, dere yatağındaki taşların altında nemli bir rehavete kapılmış solucanlara, bizi görünce demir görmüş cine dönen kurbağalara, saksaganlara, salkımsögütlere ve salkımsögütlerde salınan bülbül yuvalarında heyecanla cıvıldaşan sarı gagalı bülbül yavrularına duyurmak istiyorduk.

On beş, yirmi çocuktan ibaret bir sürü değildik sadece; her çocuğun içinde elindeki tahta kılıçla yol gösterdiği bir yağma ordusu vardı. Ordularımızı birleştirip yaralı bereli bacaklarımızın bizi götürebildiği her yere saldırıyorduk. Dere kıyısındaki kurbağalara, tavşan yavrularına, ağaçlara, çayıra terk edilmiş yaşlı eşeklere; dağ hariç, her yere ve her şeye. Masum yabanîliğimizin dehşete dönüştüğü zamanlarda sürüdeki kızlar, çırpı bacaklı korkak kızlar, biz oğlanları çok güldüren tiz çılgıklar atıp artık bizimle oynamayacaklarını söyleyerek köye doğru kaçışırıldı. Oynamazsanız oynamayın, derdik; hem zaten biz oyun oynamıyorduk ki! Ertesi gün sürüdeki yerini alırdı hepsi ve yine çılgıklar atarak saldırırdık her şeye. İstesek de duramazdık, köy kahvesinin önünden tozu dumana katarak her geçişimizde büyüklerimizin dediği gibi; sancılanmış çekirgelerdik biz.

Kızlarla oynamayı sevmezdim aslında, ama bunu diğer oğlanlara söylemeye korkardım. Kızları sürüden atarsak İlknur'u da atmamız gerekirdi çünkü. Oysa ben onunla oynamayı değilse bile onu yakınımda hissetmeyi, ona bakmayı seviyordum. Saçlarını dalgalandırarak koştururken, ısırğanla tutuşmuş bacaklarını derenin suyuyla serinletmeye çalışırken, benimle birlikte kurbağa şişirirken ona bakmak hoşuma gidiyordu. Sarı gagalı birkaç saksagan yavrusunu işbirliğiyle annesinden ayırmamızın da payı vardı bunda. Silinmezmiş yuvasından çalınmış sarı ağızlı kuşların kargışı. Ama bu kargış, Nevruz'da su falına bakan ağabeylerimiz ve ablalarımız çekildikten sonra iki dikiş iğnesinin arkasına biraz pamuk

dolayıp su dolu kaba bıraktığımızda da işe yarasaydı keşke; son iki yıldır deniyoruz ama hiç kavuşmadı sudaki iğneler.

Her yere ve her şeye kafa tutabilirdik –dağ hariç. Cehaletin ve çocukluğun ortak masumiyetiyle zırhlanmıştık, dünyadaki hiçbir şeye düşmanlık duymadan her şeye zarar verebilirdik– dağ hariç. Ne azametinden korktuğumuz içindi bu, ne de büyüklerimizin bizi korkutmak için uydurdukları ayı, kurt, kanatlı yılan masallarından. Ne gidersek kaybolacağımız düşüncesi ürkütüyordu bizi, ne de kaybolduğumuzda bizi yutacak karanlık. Ama yine de, gitmezdik oraya; yeltenmezdik bile. Küçük düzlüklere, köyün içine kurulu olduğu vadiye fit olurduk. Çünkü iki yaşında bebeden on iki yaşındaki haydut ruhlu çocuğa kadar hepimiz bilirdik Topal Timur'un orada, dağın bir yerindeki bir mağarada yaşadığını.

Küçümen bebeler onun çocuk yediğine inanıyorlardı. On yaşını devirenler onun çocukları kaçırıp hizmetçi olarak çalıştırdığını söylüyorlardı. Büyüklerse Topal Timur adını ağızlarına almaktan kaçınır, ezkaza söylenmişse başlarını yere eğip lafı yağmurun bu sene bol yağdığına, mısırların, maşallah, adam boyunu geçeceğine getirirlerdi. Öte yandan, o köye geldiği zaman büyükler saygıda asla kusur etmez; sunabilecekleri her şeyi sunar, dönüşte de bir kız ve bir erkek çocuğun sırtına yükledikleri hediyeleri onunla birlikte dağa yollarlardı. Bu yüzden ergenliğe girmemiş her çocuk için kamburu dağdan büyük bir umacıydı Timur.

Yılda iki kez gelirdi köye: bahar başında ve sonbaharda. O dağın yamacında henüz bir nokta olarak görünür görünmez köy kahvesinde bir telaştır başlar; güçlü kuvvetli dört delikanlı, kahvenin bir köşesinde hazır tutulan tahta tahtirevanı aldıkları gibi o noktaya doğru koşarlardı. Bir zaman sonra da dört gencin omuzlarındaki tahtirevanda bağdaş kurmuş olarak bir padişah kibriyle girerdi köye. Tahtirevandan inince karanlık bakışlarıyla etrafı süzer, elindeki asaya yaslanıp topal ayağını hafifçe sürüyerek kahvenin önünde kendisi için

hazırlanmış sedire doğru yürürdü. Yalnızlıktan yabanlaşmış ya da şerden kararmış bir yüzü, ağzının kenarında böğürtlen renkli kocaman bir ben vardı. Ya bu yüzden ya da konuşmayı sevmediğinden; belki de unuttuğundan, homurdanır gibi konuşurdu. Onu ancak kim bilir kaç senedir tanıyan yaşlılar anlardı ve o her homurdandığında ak sakallı yaşlılarımızdan biri ortalık yere ferman hükmünde emirler yağdırırdı: Ayran getirin! Su verin! Herkes toplansın!

Ayran gelir, o ağzının kenarından kirden kayış gibi olmuş ceketine damlata damlata içerdi ayranı. Sonra bir homurtu daha. Büyüklerimiz gelir dertlerini anlatırlardı. Kiminin evini sarıca karıncalar basmıştı, kimi mısır tarlasına dadanan domuzlardan şikâyetçiydi. Hüseyin Dayı'nın ahırında uğursuz bir şey vardı; hayvanları döverek dahi içeri sokamıyordu. Ama illaki evini yılan basanlar: filancanın evini kara yılanlar basmıştı, evin her tarafında keyiflerince yaşıyorlardı; falanca her sabah hiç sektirmeden gelip zehrini süt kazanına akıtan kocaman sarı yılandan illallah demişti... Özellikle yılan bahsi açıldığında biz çocuklar gözümüzü Topal Timur'un ayrılarla lekelenmiş, yağdan parlayan ceketinden ayırmazdık; çünkü bilirdik ki birazdan ceketin cebinden bir yılanın kafasını çıkardığını göreceğiz ya da Topal Timur'un koynundan çıkan iki yavru yılan ceketin kaygan yüzeyinden omza çıkmak için olağanüstü bir çaba harcayacaklar, bize eğlence çıkacak.

Topal Timur kendisine iletilen dertleri bir şekilde sona erdirirdi. Onun hayvanlarla bunca içli dışlı oluşunun nede-nini kimse bilmezdi ama sonuçları dilden dile dolaşırdı: bir vakitler, daha ben doğmadan, Topal Timur yine bir çift çocuk almak için köye inmiş; istediği çocukların anne babası gençmiş, cahilmiş, anladıkları dünyanın içinde yılanlara ve daha birçok hayvana hükmeden yaşlı ve korkunç bir adama yer yokmuş, vermemişler çocuklarını. Timur öfkeden delirmiş bir halde terk etmiş köyü, dilinde zehir beddualar. Ertesi gün köyün yanından geçen ırmak taşmış, kim bilir nereden

taşıyıp getirdiği çer çöp, sudan şişmiş ağaç kütükleri ve boğulmuş hayvan cesetleriyle birlikte binlerce yılanı köye yığıldıktan sonra aniden sakinleşmiş. Her ellerini attıkları eşyanın altından çıkan rengârenk yılanları, devasa yılanların yutup tükettiği kümes hayvanlarını hâlâ anlatır büyüklerimiz. Her aileden en az bir kişi yılan sokmasından ölmüş. Çocuklarını vermeyen evlerden sağ kalanlar bu felaketin Timur'la bir ilgisinin olmadığını iddia etmişler ama ertesi yıl amansız bir çekirge istilası sonucu tüm tarlalar yangın yerine dönünce onlar da en azından susacak kadar inanmışlar lanetin kudretine.

Alıp götürdüğü çocuklara dağda ne yaptığını kimse bilmiyordu. İki çocuk hariç, tüm çocuklar geri dönmüştü. Ama dönen çocuklarda bir tuhafılık vardı: döndükleri zaman bir ayak izinde birikmiş yağmur suyu kadar durgun ve kirli oluyordu bakışları. Bizimle oynamıyorlardı. Aslında hiç oynamıyorlardı. Dağa yaklaşmadıkları gibi o yöne bakmıyorlardı bile. Dağa gidip dönmüş çocukların karşılaştıklarında bir tek kelime olsun konuştuklarını görmedim. Ama uzun uzun bakıyorlardı birbirlerine; sanki birbirlerinin gözlerinde aynı zalim yazgının kelimesi kelimesine aynı hikâyesini okumak yetiyordu onlara. Söyleyecek sözleri kalmamıştı; bilmediğimiz bir sınırın ötesine geçmiş, seslerini başka bir âlemin ovalarına, vadilerine teslim edip kusursuz bir suskuyla geri dönmüşlerdi sanki. Onları öyle gördükçe yeniden sancılanmış çekirgelere dönüşüyor, seslerimizi bildiğimiz dünyadaki her şeye kazmak için cıvıltılar ve çığlıklarla, hayal kahramanlarımızın hayalî zafer naraları eşliğinde her yere ve her şeye saldırıyorduk son bir gayretle. Sükûta illet çocuklardık. Sükût karın ağrımızdı, sancımızın sebebiydi. Bir gün Topal Timur bizi de alıp götürecekti, mümkün olan her sesi çıkarmalıydık bir an önce.

Şimdi dönüp geriye baktığımda çocukluğun zamanla iyileşen bir delilik hali olduğuna daha çok inanıyorum. Topal Timur hakkında anlatılanların tüm korkunçluğuna, adamı

her görüşümde bulanan mideme rağmen, götüreceği çocuklardan biri olmayı çok istiyordum. Dağı ve orada olup biteni çok merak ediyordum çünkü. Dönen çocukların gözlerindeki ifadeyi anlamak istiyordum. Üstelik, belaya bulaşmasını istediğimden değil ama dünyada yaşayacağım her şeyi onunla birlikte yaşamak istediğimden, bunu her düşündüğümde İlknur'u da yanımda hayal ediyordum.

Sükûtun en yaşlı hüneridir: çok derin susup dünyayı dışladığınıza inandığınız anda içinizdeki bir tohuma sessizce su verir. Yeşerirken ruhunuz bile duymaz. Ben dağa gitmek arzumu ağzımdan kaçıtırım korkusuyla susup içime kapandıkça İlknur'a olan sevgim sessizce büyüdü içimde; yeşerenin bir ısırgan tohumu olduğunu ruhum incinmeye başlayınca anladım. Onu sevdiğimi anlayınca yaramazlıklarım biraz daha hesapçı olmaya başladı; sonrasında bacaklarını yıkamasını izleyebileyim diye onu ısırganların en sık olduğu yerlere koşturdum. O bacaklarını su çarparak serinlettikçe benim yüreğimdeki ateş harlandı. Onun beline kadar inen saçlarının rüzgârında savruldu; çakır gözlerine her baktığımda turfanda bir çağlaya bakar gibi sulandı gözlerim. Aşkla dolmuş yüreğim bedenimi hafifletti; çimenlere basmadan, çıplak ayaklarımda çiy tanelerinin serinliğini hissetmeden koştum kırlarda. O zamanlar, insanın aşkını keşfetmek için çıktığı yolda bir başına olması gerektiğini bilmiyordum, bu yüzden o eşkıya ruhlu güruhun içinde kuruldu yalnızlığım. Her yere birlikte koştuk, canlı ve cansız her şeye saldırdık. Ama sancılanmış çekirgelerden biri giderek daha zayıf düşmeye başladı, içinde büyüyen ısırgan yüzünden. Oyunlardan keyif almıyordum. Hem oyun da sayılmazdı ki harman yerinde, vadide ve ovada günleri alazlamak, dağın boz böğrüne bakıp bakıp hiçe dönmek ve kamburu dağdan azametli bir umacının korkusuyla, korkuya emanet yaşamak.

Unuttuğum oyun duygumu Topal Timur bizi sıraya dizip uzun uzun süzdükten sonra beni ve İlknur'u seçtiğinde

hatırladım; yeni bir oyuna başlayan çocuk heyecanıyla. Bizi dağa, mağarasına götürdü. Ama gün ışığında olup bitenin sahiciliği geceyle sınılandığında, yani geceyle birlikte korku da çöktüğünde, aklıma Topal'ın İlknur'a bir kötülük edebileceği geldi. İki yıl önce ortadan kaybolan ve ancak bir hafta sonra vadinin derinliklerinde bir çalı dibinde kanlar içinde ve ölü olarak bulunan kızın hali gözümün önüne geldi. Sahipsiz, korunmasız iki çocuktuk dağın taşın içindeki karanlık bir mağarada, kambur bir umacının yanında. Mağara duvarındaki kandillerin alevi her titrediğinde masallardaki devlerden daha dehşetengiz mahluklarmkiyle aynı duvara yansıyordu gölgelerimiz. Topal Timur'un umurunda bile değildi oradaki her şeye korkuyla bakışımız; o, musalla taşma benzeyen iki taş masanın üstüne birer toprak tencere koymuş, içlerine sıcak su doldurmakla meşguldü. Su tencerelere boşalınca çıkan buhar mağarayı daha da ürkünç bir yer haline getirdi. İlknur'a belli etmemeye çalışsam da ölesiye korkuyordum.

Topal Timur, tencerelere bazı tozlar attıktan sonra her birimizi bir tencerenin başına geçirdi, başlarımızı suya doğru bastırdı, üstümüze bir örtü örttü. Örtünün altında, tencereden yükselen buğuya ve kokuya alışmaya çalışırken İlknur'un "Korkuyorum!" dediğini duydum; "Ben de." dedim içimden. Suyu baktım, kendimi gördüm; suretlerimizin ayrı sularda yüzdüğünü, kavuşmamızın imkânsız olduğunu düşündüm. Tencerenin içinde yüzen, arka kısmına değişik renklerde pamuklar sarılmış dokuz iğneye bakarak niyet tuttum: "İşte," dedim, "şu mavi pamuklu olanla sarı olan yan yana gelirse İlknur'u bir kez daha göreceğim; kırmızı olan bir başına kalırsa Topal Timur ona zarar vermeyecek." Sudan yükselen buğunun kokusundan mı, sıcaktan başım döndüğü için mi yoksa gözlerim yaşardığı için mi, nedir, küçük bir burgaç suyun ortasını oymaya, iğneler şaşmaz bir sırada dönmeye başladı. Hızlı, giderek daha hızlı döndü. Renkler birbirine karışmaya, başım daha çok dönünceye, aniden sanki iğnelerdeki

renklerden can bulmuşçasına elvan bir horoz önce tencerede-ki tüm suyu içip sonra ötünceye, ben tencerenin kara dibini görünceye; demek beni geceye uyandırıncaaya değin. Horoz o karanlığa dalıncaaya, beni peşinden sürükleyinceye, karanlıkta yitinceye, o mu ben mi gün üstünde uçuncaya, dönüp dönüp bir çift kanat takıncaaya; gökte, yerde, vadide, ovada bilmediğimiz bir yeri arayıncaaya, bulamayıp dönünceye, dağın üstüne gelip boz kayalara öfkeyle sonra yılgınlıkla bakıncaaya, kendini boz dağın granit kucağına bırakıncaaya; düşerken düşerken camdan bir at oluncaya, bir güzel nar gibi bin parçaya dağılıncaaya, her bir parçam ayrı renkte bir cam misket oluncaya değin. Misket olup dağdan taştan akıncaaya, yardan sekinceye; kör baykuş yuvasına, yılan çıyan deliğine girinceye; gelinciklerin koynuna, tilki inlerine, sincap kovuklarına sokuluncaaya; yüzyıllar binyıllar geçesiye hiçbir şey bulamayıncaaya, bekleye bekleye kurtlanıncaaya, sonra o kurtlar cehennemî bir oburlukla dağı taşı yiyinceye, büyüyüp yılan dönüşünceye, sürü olup akıncaaya; dağda bir mağara, mağarada dipsiz bir kuyu buluncaaya, başka bir koldan gelen yılanlarla tanış oluncaya, sürünüp koklaşıncaaya, ben o yılanların gözünde İlknur'un çakır gözlerini görünceye, sonra hep birlikte kuyuya doluncaaya değin döndü su, döndü su... Kendime geldim ki üstümde örtü filan yok, İlknur hâlâ suya bakmakta. Seslendim; dehşetle baktı,

Dedi: "Parçalandım."

Dedim: "Yılan oldum, suya daldım."

Ertesi gün akşama kadar dağda bayırda dolaştırdı bizi Topal Timur. Suda gördüklerimizi defalarca anlattırdı. Neşeliydi; bize avuç avuç böğürtlen, kuşüzümü topladı. Sonra bir mağaranın önünde durduk, bir daha anlatmamızı istedi. Tekrar anlatmaya gerek olmadığını, suda gördüğümüz mağaranın önünde durduğumuz mağara olduğunu söyledim, iyice neşelendi. Akşam karanlığı çökerken çalı çırpı toplamamızı istedi. Topladık, kocaman bir ateş yaktık. Orada, gecenin için-

de, ateşin esatirî kırmızılığı yüzümüzde şavkırken, karşısında duranlar iki çocuk değilmiş, hasretle bekleyip ummadan kavuştuğu iki can dostmuş gibi anlattı Topal Timur: "Gençken de şimdiki kadar çirkin ve topaldım." dedi, "Küçük bir köyde insanın kaderi üzerine kazınabilecek en derin damgadır bu. Çeşme başında kısmet gözleyen nazlı tazeler beni görünce yüz çevirdiler; erkekler adamdan saymadılar. Kahvede tavlanın öteki ucuna oturtulup neşeyle gülbahar oynanacak bir adam yerine bile konmadım. Evlenme yaşım geldiğinde zavallı annemin çaldığı her kapı duvar oldu. Kaç kez canıma kıymayı düşündüm ama onların yanında ölmenin de bir bedeli vardı; zavallı, denilecekti ardımdan, zavallı ucube, kimse kız vermedi de ondan kıydı canına. Bu yüzden, kimsenin gitmeye cesaret edemediği; ayı, kurt, kanatlı yılan ve hatta ejder hikâyeleriyle birlikte anılan dağa vurdum kendimi. İstedim ki o korkulu hikâyelerden hiç olmazsa biri doğru olsun ve kimsenin haberi olmadan ölüp gideyim burada. Ama dağ insanlardan daha merhametliydi; sessizce, varlığımı abartmadan aldı, kendine kattı beni. Ota, kurda kuşa yoldaş oldum; zamanla dağda yaşayan yoldaşlarımın huyunu suyunu, nice sonra dilini öğrendim. Onlar beni anladılar, ben onları. Mevsimler idrak ettik, zemheriler savuşturduk. Geçten geç bildim ki, insanı bunca hırçınlaştıran kendini dünyadan ayrı tutmasıdır."

Bir sopayla ateşi dürttü Timur; yüzlerce kıvılcım telaşlı ateşböcekleri gibi uçtu havada. Timur devam etti: "Ben kurdun kuşun dilinden anladıkça, yani köylülerimizin bildiği insanlık halinin dışına çıktıkça benden korkmaya, hatta saygı göstermeye başladılar. Hakkımda rivayetler çıkardılar, masallar uydurdular. Tabiatla her sorunları olduğunda tercümanları, şifacıları olmamı istediler. Oldum ben de, korkuları büyüsün diye oldum..."

Sinirden sakalları titriyordu. Yine de merakımı yenemedim, sordum: "Peki neden çocuklarını alıyorsun ellerinden? Günah değil mi?" Söylediğimi duymadı bile. Artık karşısın-

da kimse yoktu, kendine anlatıyordu. "Aslında," dedi "dağa, onun mütevazı parçalarından biri olmaya alışmıştım. Burada yaşayıp zamanı geldiğinde huzurla ölmeye hazırdım. Ama bir gün yılanlar kendi aralarında fısıldaşırken dağın bir yerinde, yiyeceği sonsuza değin ölümsüz kılacak bir otun olduğunu duyunca bunca huzura rağmen ruhumu neden tam hissetmediğimi anladım: hayatım boyunca hiçbir insan tarafından sevilmemiştim; kimse, değil sevgiyle, şefkatle, acımayla olsun sarılmamıştı bana. Oysa çok istiyordum bir insanın, özellikle de bir kadının, beni sevmesini; başımı dizine koyduğumda saçlarımı okşamasını, tatlı tatlı konuşmasını. Onun için dünyanın en yakışıklısı, en akıllısı olmayı. Ne yazık ki ömrümün baharında değildim, insanlardan kaçıp dağa sığınacak, bu arada beni görüp sevecek bir kadını bekleyecek çok zamanım kalmamıştı. Ölümsüzlük otunu yiyerek sonsuza değin aynı yaşta yaşama düşüncesi bu yüzden cebetti beni. Çok, ama çok yaşarsam belki mümkün olurdu birinin beni sevmesi. Sorudum, soruşturdum; cevap yine bana bu dünyadan bile daha yaşlılarmış gibi gelen yılanlardan çıktı: bu ot bir ilkbaharda bir de sonbaharda olmak üzere yılda iki kez bitermiş. Ama her defasında sadece bir yerde... Yılanlar bana bu otu bulmak için henüz buluğa ermemiş bir kız ve bir erkek çocuğa ihtiyacım olduğunu söylediler. Çünkü çocukluk ölüm düşüncesiyle sınırlanmamıştır ve bu yüzden bir tür sonsuzluktur. Sadece sizin ölümün bilincine varmamış hayal gücünüz bulabilir o otu. Sizden önce getirdiğim çocuklarda ya benim acemiliğime geldi, ya çocuklar korkudan oyunbozanlık yaptılar ya da zaten sessizce ergenliğin eşiğinden atlamıştı. Yıllar böyle geçti, iyice yaşlandım; bu belki de ruhumu tamamlamak için son şansım. Yarın sabah sizin suda gördüğünüz kuyunun yanına gideceğiz ve çevresinde el ele tutuşacağız. Size yalvarıyorum, gördüğümüz her ne olursa olsun ellerimi bırakmayın, gözlerinizi açmayın. Bu defa başarmalıyım. Aksi takdirde sizin için de kötü olur..."

Topal Timur saatlerce biraz anlattı, biraz yalvardı, yetmedi tehdit etti; sonunda ateşin yanında kıvrılıp yattı. İlknur'la birbirimize baktık korkuyla. Çakır gözleri ateşin telaşlı rakısıyla ışıdı durdu. Sonra İlknur yakındaki çalıların arkasına gitmesi gerektiğini ama çok korktuğunu söyledi. Elinden tuttum, birlikte gittik; şalvarını sıyırıp ihtiyacını giderdi. Kalkınca boynuma sarıldı.

Dedi: "Seni seviyorum."

Ruhum, "Ben de seni" dedi. Bedenim karıncalandı, kıpırdadı ama on bir yaşında bir oğlan çocuğunun bedeniydi; söyleyecek sözü yoktu, dilsiz kesildi. Geçten geç izin verdi İlknur'a sarılmama. Başımı omzuna koydum, yüreğim ökseye tutulmuş serçe gibi çırpındı. İlknur yanağımdan öptü kardeşçe, parmaklarıyla saçlarımı taradı.

Dedi: "Korkuyorum."

Dedim: "Korkma, yanındayım."

Kim bilir ne kadar kalakaldık öyle. Sonra Topal Timur bize seslendi ve ateşin başına döndük. Biraz uyumaya çalışmamızı söyledi Timur; uyuduk.

Bir el omzumu sarsıp beni uyandırınca karşımda Timur'un ürkütücü suratını gördüm ve vaktin eriştiğini anladım. Gün doğmasa da gece son demlerindeydi, alacakaranlıkta gece kuşlarının mecalsiz ötüşleri tembelce yankılanıyordu kayalıklardan. Dağın tirşe rengi böğrüne seyrek, hafif bir sis çökmüştü. Yarasa mı kırlangıç mı olduğunu anlayamadığım birkaç uçucu sisin içinde kovalamaca oynuyordu. Timur bir heybeden birkaç meşale çıkarıp bize verdi. Meşaleleri yakıp mağaraya girdik. Tıpkı tenceredeki suda gördüğümüz gibiydi her şey; bir mağaradan çok kayanın içinde oyulmuş bir odaya benzeyen mağaranın tam ortasında kocaman bir kuyu ağzı vardı. Kuyu ağzından bir karış aşağıdaki suyun yüzeyinde duvardaki çatlaklara sıkıştırdığımız meşalelerin kararsız ışıkları oynaşıyordu. Böyle bir yerde su dolu bir kuyu olmasına şaşırardım, işaret parmağımı suya soktum. Sudan çok bataklık

çamurunu andırıyordu: Ağı, kıvamlı, yapışkan ve pis kokulu. Topal Timur, pis kokunun kükürtten kaynaklandığını söyledi ama ben anlamadım o dediğinin ne olduğunu. İlknur burnunu kapattı eliyle ama çok uzun sürmedi bu; Timur kuyunun çevresinde el ele tutuşmamız gerektiğini söyledi. Gözlerimizi de kapamalı ve her ne olursa olsun ellerimizi bırakmaya ya da gözlerimizi açmaya kalkışmamalıydık.

Yaptık dediğini. Bir elimi Topal Timur'a, diğerini İlknur'a verdim –ah, avucunda atıyordu yüreği–. Gözlerimi kapamadan önce son kez baktım İlknur'a, o da bana hasretle, acıyla, korkuyla bakınca... kuyudaki suya çevirdim yüzümü. Topal Timur'un uzamış gölgesi aramıza düşmüştü. "Kapatın gözlerinizi!" diye gürlledi Timur. Kapattım. Topal Timur pes bir sesle anlamadığım şeyler söylemeye başladı: "*Teramis kert intis allebum terranok havur...va serpenta, va serpenta*" "Sesindeki saygılı ve dingin tondan duaya benzer bir şey okuduğunu sezinledim. Daha çok korkmaya başladım. Mağaranın dışından hiçbir ses gelmiyordu artık, kendi zulmetimize kapanmış cehennemi eşeliyorduk. Kuyudaki suyun fokurdamaya başladığını duydum, mağaradaki pis koku iyice arttı. Fokurtu iyice artıp ona bir de tiz, derin, kulakları sağır edici bir çınlama eşlik ettiğinde Timur'un tuhaf sözcükleri de daha yüksek perdeden çıkmaya başladı; "*Mér quvva va serpenta!*" Gözlerimi açmamaya, gözkapaklarınm dışında her ne cehennem yaşıyorsa tanığı olmamaya kararlıyım ama önce Timur'un acı dolu çığlıkları, ardından da İlknur'un insanın kanını donduran feryadı mağarada çınlayınca elimde olmaksızın açıldı gözlerim: Timur çığlıklar içinde kıvranıyordu; gövdesinden çıkan her renk ve boydan düzinelerce yılan sakince kuyudaki suya girip kayboluyordu. Sudan çıkan yılanlar daha azdı, hiç acele etmeden suyun dışına çıkıyor, ağızlarında getirdikleri tek bir dal otu benim ayaklarımın dibinde bir yere bıraktıktan sonra Timur'un bedenine dönüyorlardı. Göğsü çıplaktı Timur'un; çıkan yılanların kafaları ve girenlerin kuyrukları

görünüyordu. Acı çektiği belliydi, bir taraftan çığlık atmak-
tan kendini alıkoyamıyor, öte taraftan o tuhaf duayı okumayı
sürdürmeye çalışıyordu. Çektiği bunca acının sebebi olan ot
ise benim ayak ucumda birikiyordu. İlknur'a baktım, gözle-
ri adeta pörtlemiş ve sabitlenmişti, boğazından çığlık yerine
acılı bir hırıltı çıkıyordu. Dayanamayacağını anladım; beni
bile şaşırtan bir güçle elimi Timur'un elinden çekip çıkardım,
durmamı söyleyecek hali bile yoktu, hayvanî bir sesle ama
çaresizce çığlık attı. Vücuduna dönen yılanlar göğsünü, ya-
naklarını, burnunu sokmaya başladılar. Onu o halde görünce
ben de korktum, boşta kalan elimde uzanıp yılanların bir ara-
ya getirdikleri ot yığınından bir tutam alıp ağzıma attım. Otu
çiğneyip yutar yutmaz tüm sesler bir anda bıçak gibi kesildi,
ne olduğunu anlayamadım, Timur kütük gibi devrildi sırtüs-
tü. Kuyuya girmekte olan, kuyudan çıkmak üzere olan ve
Timur'un bedenindeki tüm yarım yılanlar bir anda çürüyüp
dağıldılar. Benim çığıklarımın İlknurunkini bastırmasına
sebeplansa Topal Timur'un da tıpkı yılanlar gibi çürüyüp
dağılması, hatta ortadan kaybolmasıydı. Çok geçmeden ne yı-
lanlar kaldı ortada, ne de Topal Timur. Kuyunun suyu çekildi.
Bir biz kaldık mağarada, bir de yılanların taşıdığı ölümsüzlük
otundan geriye kalan.

Oturdum kuyunun taş kenarına, anasını kaybetmiş oğ-
lak gibi meleye meleye ağladım. İlknur geldi elimi ellerimin
arasına aldı. Artık bittiğini, kurtulduğumuzu, ağlamamamı
söyledi. Anlamıyordu.

Dedim: "Ölümsüz oldum."

Dedi: "Üzme kendini."

Sonsuza kadar yaşamak istemediğimi, herkes ölürken ya-
şamanın bir anlamı olmadığını söyledim zırlayarak. Ölümsüz
olmanın iyi yanlarını sayarak teselli etmeye çalıştı beni. Ona
Timur'un anlattıklarını hatırlattım: iyi tarafı neydi ki sonsuza
kadar hiç büyümeden on bir yaşında bir çocuk olarak yaşa-
manın?

Dedi: "Doya doya oyun oynarsın, ne var ki?"

Dedim: "Ama sen büyüyeceksin!"

Hiç cevap vermedi, kalktı, gidip ölümsüzlük otunun geri kalanını benim davranmama meydan vermeden ağzına atıverdi. O da ölümsüzdü artık. Sonsuza kadar.

Ne muradımıza erdik, ne gökten üç elma düştü. Köye de dönemedik. Dağda, mağarada yaşamaya devam ettik hiç büyümeden, sabra esir yaramaz iki çocuk olarak. İçimizdeki çekirge sancısının sebebini hiç anlayamadan. Dağı taşı talan etmekten, hayvanları ürkütmekten, dağla oynaşmaktan sıkıldığımız zamanlarda İlknur başını dizime koyuyor, ona bildiğim tek masalı anlatıyorum. Sonra da o bana anlatıyor kendi masalını.

Ben bitirdim işte, sıra sende İlknur. Başımı dizine yaslayayım, bedenleri çocuk kalırken zihinleri olgunlaşan o iki biçarenin masalını anlat yine bana. Belki bu arada Topal Timur başımıza örttüğü örtüyü kaldırır da, hâlâ tenceredeki suya mı bakıyoruz yoksa diye sormayız birbirimize artık.

MURAT YALÇIN (1970, İstanbul)

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nü bitirdi. Yayıncılık, gazetecilik, düzeltmenlik yaptı. 1991-1993 yılları arasında *Sombahar* dergisinin yayın sekreterliğini yürüttü, *Tömer Edebiyat* dergisinin danışma kurulu ve *Yaşasın Edebiyat* dergisinin yayın kurulu üyeliğinde bulundu. 1997'den bu yana Yapı Kredi Yayınları'nda çalışıyor, *Kitap-lık* dergisinin editörlüğünü yapıyor. Öyküleri dışında *Hafif Metro Günleri* (1998) adında bir anlatı kitabı vardır.

Öykü kitapları: *Aşkmumya* (1995), *İma Kılavuzu* (2003), *Şen Saat* (2006), *Kesik Hava* (2009).

Tabut

15 Aralık 1977 Perşembe günü öğle sularında Kumkapı pazarında çıtıtlı cüzdanlarını düşünce taşına açıp kapayan annele-
rimizi atlatmışızdır. Trene takılıp Cankurtaran'da inmiş, Erol Taş'ın kahvesinin önündeki küçük meydanda biraz dinlenip Sultanahmet'e çıkmışızdır.

Kahve duvarındaki on ikilik çiviye takılı siyah tahtadaki "Maç-Saha-Tarih" çizelgesini sarkık bıyıklı bir İspanyol paça, eciş bücüş doldurmuştur. Sahildeki toprak futbol sahasında kale direklerine gerili çamaşır iplerine akşamdan yıkanıp asılan, orası burası söküük, sırtlarından numaralar sarkan Cankurtaranspor'un Arjantin formaları bizi haftasonlarına götürmüştür... Her forma kendi omzundan mandallanmıştır ipe, sapa yerde. Peki çamurlu kramponların upuzun bağla-
rıyla kale ağları akşamın sert rüzgârında hangi yöne uçmuş-
tur?

Soluk tozlu paslı mavi hurda tren bozuk kapılarıyla ya-

naştı mı istasyona, hele öğle saatlerinde ıssız vagonlarıyla – avukatlık bürolarında getirgötür işleri yapan bastonşemsiyeli çocukazarlayan amcalarla hacianne kılıklı hamaratpazarçantalı çocukazarlayan teyzeler vardır tek tük– treni kolumuza takıp Marmara kıyılarında saçlarımızı rüzgâra bırakmışızdır, küçük bir haydut çetesi olaraktan. İstasyonda, “Bu devirde kimseye acımayacaksın bacım... Ayağına mı bastılar, Allah yarattı demeyip basacaksın tokadı!” diyen bir erkek sesi, cadeden gelen acı fren kokusuna karışmıştır. Batık gemilerle dolu Marmarmarmarmarmarmaramaramaramaramaramaramaramaramaramaramaramara diplerini hayal etmişizdir elbet. Halkalıdangelentrenlerin raydan çıkıp denizin üstünden aşk olsun diye Haydarpaşa garına dalışı ne güzel olurdu, diye konuşmuşuzdur.

Kalabalıklardan uzak durun tembihleri, her sabah kulağımıza çakılmıştır. Kırmızı yağlıboyalarla karanlığa işlenmiş sloganlarla doludur duvarlar. Tek Yol Devrim, Kurtuluş Kadar Savaş, 1 Mayısın Hesabı Sorulacak yazılarının arasında koşturmuşuzdur. Yerel seçim artığı CHP, AP, MSP, MHP, CGP, yeni belediye başkanı Aytekin Kotil, haber bülteni artığı Jimmy Carter, Zülfikâr Ali Butto, Menahem Begin, Moshe Dayan, Enver Sedat, Ziyâülhak, Arafat, Kral Hüseyin, Zeki Yamani... hiçbirini umursamamış, daracık tişörtlü, İspanyol paçalı Orhan Gencebay’ın börülce gözlü Fatma Girik’le çevirdiği *Hatasız Kul Olmaz* filmi görenler görmeyenlere anlatmıştır yolda. Oysa daha dün Çemberlitaş’ta *Selvi Boylum Al Yazmalım* filmi seyreden teyze, tüpgaz kuyruğundakilere Türkân Şoray’ın Kadir İnanır’la Ahmet Mekin arasındaki içler acısı halinden bahsetmiştir salya sümük. Kuyruğun ön sıralarındaki emekli amca burnunun ucuna düşen kalın çerçevli gözlüğünü yukarı itmekten yorgun, “Kim yok diyorsa bana gelsin, göndereyim” diyen Milliyetçi Cephe hükümeti başbakanı Demirel’e sövüp saymıştır, boğuk öksürüklerle ağzına dolan balgamı dilinde evirip çevirerek.

Rengârenk, tozlu, külüstür Hippi otobüslerine parmaklarımızın ucuyla dokunup geçmiş, meydanı dolduran Barış Manço'lara alaylı selamlar göndermişizdir uzaktan. Bizim Barış Manço'muz başkadır. Onlar ecnebi! "Ecnebi" sözcüğü siyah bir rügan çizmedir hayalimizi ezen -Mütareke yıllarının düşman çizmesi! Ege'yi işgal eden, kötü, kara, iğrenç çizmeler... Sinema biletlerindeki "ecnebi filmi" ibaresine de gıcık olmuşuzdur. Çiçek aşısı yerine tüfek aşısı mı vurulmuştur omuzlarımıza, nedir?

Marmara'dan esen yeldir, karıncalatan siyah beyaz ekranları. Tepeden bakıldıkta, İstanbul'un bütün balık lokantalarının çöpü boca edilmiştir çatılara, balık iskeletleri anten olmuştur. Denizlerimizden esen rüzgârdır en heyecanlı yerinde Bonanza'yı önümüzden silip süpüren, haber bültenlerinde "ilk belirlemelere göre" kaç kişinin öldüğünü duyurmayan. Okuma yazma öğrenmişiz ya, okumak zorundayızdır tasfiye edilmiş dükkân camlarına yapışmış güneş kavruğu gazete sayfalarını.

Sultanahmet'in avlusunu çocuk parkına çevirmiş, şadırvanda birbirimizi ıslatmış, soğuk mermerlerin üstünde bacaklarımızı dalgın dalgın sallayarak ayıp şeylerden laf açmışızdır, musalla taşındaki tabutu umursamadan.

Paltolu, gözlüklü, eşarplı, ağlamaklı koyu bir topluluk avlunun bir köşesinde soğuktan büzüşmüştür. Yakınlarında dolaşan ölümü siyahlar giyinip yüzlerinin akıyla uğurlamaya çalışan grup. Sıkılmışızdır bu kalabalıktan. Kat kat giyinmiş, atkılı, lastik ayakkabılı esansçı dede de sıkılmıştır elbet. Küçük, kirli şişelerden kararmış şırıngasına çektiği ağır hacı kokularını boca edeceği içi pamuklu plastik esans kutucukları taşımaz bu insanlar, şırınganın dibini de üstlerine fısıflatmazlar. Esansçının önünden, lağımcının yanından geçercesine, yüzlerini ekşitip burunlarını tutarak geçerler.

Ötede, kıvrım kıvrım rendelenen denizin okşadığı kıyıda,

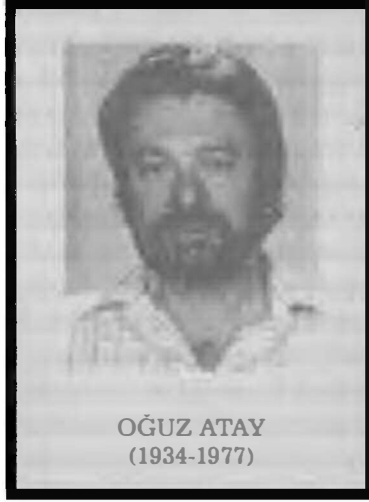
kalın yosunlu taşlar, kadifeden, saçaklı saray yastığı uykusun-
dayken sarıyetçerçeveliyeşilçuhalı tabut öylece duruyordur,
başında elpençe iki kişi. Marmara'nın kayıkları, patpatları ki-
barlığında gezinip cami avlularına demir atar tabutlar. Tabut
tabuttur. Sessiz, fısıltılı, ölü süsü verilmiş kalabalık yüzsüz-
dür, cansızdır. Tabut canlıdır oysa avlunun nabzıdır. Bu kala-
balık bir parça da alabalık sürüsüdür, siyah gözlüklü: Gözleri
ceplerinde bir çift misket adamlar, midye kabuğu kulaklarına
içpilavı dolduran kadınlar...

Yan yana, üst üste dizilmiş çelenklere çaktırmadan ya-
naşıp uzaktan gözümüze kestirdiğimiz çiçekleri çalarken,
Kırmızı Ömer'in çıraklık yaptığı derme çatma demirci atöl-
yesinde köşk bahçeleri ve oteller için demir çiçekler yapan o
çelimsiz demirci ustasını anımsamışızdır. Bir kilo demir mi
ağırdır, bir kilo pamuk mu, sorusu kadar şaşırtıcı bulmuşuz-
dur demir çiçekleri ve Kırmızı Ömer'in kızıl saçlarını.

Avlunun girişinde siyah eldivenli bir adam üstüne top-
lu iğne iliştirilmiş siyah beyaz cenaze resimleri dağıtıyordu
önüne gelene. Kim ölmüş, kim kalmış ancak anlaşılıyordu,
yakalara takılınca resimler. Terslenmişizdir muhakkak; ama
meraklıyızdır, ölenlerle kalanların hesabını tutuyoruzdur.
Mantar tabancalıyızdır, çeteyizdir. Sokakta çürümeye terk
edilmiş külüstür Amerikan otomobilini mekân tutmuşuzdur
Kadırğa'da. Siyah, damalı, su sayacı saatli taksinin koltukla-
rında eylemler planlıyoruzdur. Gangsterizdir! Şimdi bu adam
kim oluyordur da bizden esirgiyordu topluiğneli cenaze re-
simlerini. Üç arkadaş göz göze gelmişizdir hemen. Çelenklerden
çiçek aşırırcasına elindeki resimleri avuçlayıp kaçmışız-
dır. Topluiğneler saçılmıştır mermere.

Çaldığımız başka şeylerle merkeze, Palamut'umuza dön-
müş, orada paylaşacağımızı paylaşıp işe yaramaz şeyleri yay-
ları fırlamış koltuklara bırakmışızdır. Birbirimizin göğsüne
iğnelemişizdir resimleri. Pazardan, tüpgaz kuyruğundan ya
da komşudan kazak örneği almaktan dönen annelerimiz bizi

azarladığında, "Cenazemiz vardı da..." diye dalga geçmişizdir. "Ne cenazesi? Kimin cenazesiymiş?" İnanmazlarsa göğsümüzü gere gere göstermişizdir resmini:

AHMET BÜKE (1970, Manisa - Gördes)

1997'de Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi İktisat Bölümü'nden mezun oldu. Ölümsüz Öyküler Yayınevi'nin düzenlediği "Xasiork 2002 Kısa Öykü Yarışması"nda "Kayıp Dua Kitabı" adlı öyküsü birincilik ödülü aldı. Öyküleri *E Edebiyat*, *Adam Öykü*, *Ünlem*, *Patika*, *İmge Öyküler*, *Eşik Cini* dergilerinde; çeşitli yazıları *Yeni Aktüel* ve *Virgül* dergilerinde yayımlandı. İzmir'de yaşıyor, internet dergilerine öykü yazmayı sürdürüyor.

Öykü kitapları: *İzmir Postasının Adamları* (2004), *Çiğdem Külahlı* (2006), *Alın Mavide* (2008/ Oğuz Atay Öykü Ödülü).

Züleyha Geç Kalma Ha!

Alarga Selim yan komşumuzdu.

Kuvvetli omuzları ve geniş göğsüyle güçlü bir adamı andıran gövdesi, daracık kalçasının üzerine vidalanmış gibi dururdu. İncecik, çarpık bacakları bu garip bütünü tamamlardı. Belki de bu iğretlilik yüzünden aksayarak birbirini takip eden adımları, insana hep düşecekmiş hissi verirdi. Saçları da güneşin altında kafa derisini alev alev gösterecek kadar seyrekti.

Durup dururken parlayıp kavga çıkartmasından mıdır, yoksa rençber yabası gibi kuru ve acıtıcı ellerinden midir bilinmez, genelde ondan uzak dururdu mahalleli. "Alarga" lafı da bundandı zahir. Uzaktan, istimi tepesinde, iki elini yumruk yapmış yürürken göründü mü, ortalık hafiften açılırdı. Ahali belaya bulaşmaktansa çalılığı dolaşır, alarga yapar, uzak dururdu Selim'den.

Baba mesleği olan radyo tamirciliği ona lakap kalmamıştı. Rahmetli pederi gibi halim selim bir adam olsa Radyocu Selim diye anılır; akşamüzeri kapattığı dükkânından evine, koltuğunda yarım kiloluk somunu ve üzeri iki parmak kaymak bağlamış çekme yoğurduyla sallanarak gelirdi.

Ama nerde! Selim'in maraza çıkarmadığı kahve kalmamıştı. Semtin iki meyhanesini hiç saymıyorum. Oralara girişi toptan yasaklanmıştı. En son Tentiris'in lokantasında kafaya yediği Kulüp Rakısının parasını dikiş masrafı nedeniyle almamışlardı.

Selim, bunca çirkinliğine ve densizliğine rağmen utanmadan ablama abayı yakmıştı.

Evet, o ay parçasına. Siyah gözleri yanan ablama. Kızıl saçları dalgalanarak göğsüne dökülen, gülümsemesi perde-leri kıvıldatan, hatta sol kaşının üzerindeki keşiği bile yüzüne konmuş bir kelebek kadar zarifçe taşıyan o güzelim kıza âşıktı.

Geceleri bahçesinden kopardığı turuncu ve mor aslan-ğağızlarını, hanımeli demetlerini kapımızın önüne dizerdi. Kimi zaman da içkinin verdiği cesaretle bize bakan salon penceresinden şarkı söylerdi.

Görmedim ömrümün asude geçen bir demini
Çekerim hep o siyah gözlerinin matemini
Hasretiyle inlediğim çekti benden elini
Çekerim hep o siyah gözlerinin matemini

Gözlerini kapar, bağırını açar, süzülen gözyaşlarının arasında inceden mırıldanırdı. Sesi de pek güzeldi aslında.

Babam, "Bu çocuğu vuracağım ama Kadri Şençalar'a ayıp olacak. Namussuz herif, hicaz şarkı bu kadar mı güzel okunur?" derdi.

Peşinden de, Nuri Sesigüzel'in *Züleyha*'sını asılırdı. Babam bu kez, "Pezevenk, oldu mu şimdi," diye pencereye uzan-

diğında ablam gülerek içeri odalara kaçardı. Ben de arkasından, "Züleyha bekletme ha!/ Züleyha ağlatma geç kalma ha!/ Züleyha geç kalma ha!" diye koşardım.

Aslında babamın Selim'e kızdığı falan yoktu. Genç olmanın ne demek olduğunu iyi biliyordu. Üstelik Alarga'nın rahmetli babasından gencecik dul kalan üvey anasına doğru kaç defa bıyık burarken yakalamıştım onu.

Ama bu çocuğa asıl düşkünlüğü evdeki emektar radyodandı.

Babam okuldan akşama doğru yorgun argın döner, annemin hazırladığı iki lokmayı tıklarken bir yandan ders notlarına ya da sınav kâğıtlarına göz gezdirir; yemek kalabalığının toplanmasıyla aynı masaya açtığı ünite dergilerine gömülürdü. Ardından, yaşlı kaktüs çiçeğinin hemen önünde sehpa duran radyoyu kaptığı gibi arka odaya çekilirdi.

Gece yarısına kadar bir inip bir yükselen parazitler arasındaki sesleri büyük bir dikkatle dinlerdi. Çaktırmadan anahtar deliğine eğildiğimde, babamı başını iki elinin içine almış vaziyette radyonun karşısına uzanmış görürdüm. Kimi zaman koşarak içeriden çıkar, kaptığı boş dosya kâğıtları ve dolmakalemiyle yine koşar adım dönerdi.

Anneme göre babam hep ders çalışıyordu. Uzun zaman ben de öyle düşünmüştüm. Babam radyo üniversitesine gidiyordu. Yakında bu okulu da bitirecek, daha büyük adam olacak, maaşı artacak, evimize haftada en az bir kilo Anamur muzu girecekti.

İşte babamın bu hummalı gecelerinde, kimi zaman ortalığı bir gerginlik kaplardı. Sinirli adımlarla ortalıkta turlar, verandaya çıkıp sigarasına asılırdı. Sonra tok sesini duyardık.

"Selim! Alarga! Takımlarını kap gel, çabuk."

Annem örgüsünün arasından, "Yine bozuldu bu deli kutusu galiba," deyip gülümsedi. Ablam kimseye çaktırmadan saçlarını düzeltirdi. Ben de öfkeden kudurmaya başladım.

Selim, canına minnet koşturmasıyla bizi ayıran duvardan atlayıp kapıya varırdı. Sonra babamla içerideki gizli dünyalarına çekilirlerdi.

O günlerde yaşadığımız bütün bu hengâme, siyah beyaz bir filmin her gün aynı makarayla dönmesi gibi tekrar edip duruyordu. Zaman daha ağır, ama daha emin akıyordu. Ta ki, havaların yeniden soğuduğu o günlere kadar. Aslında bunda da bir anormallik yoktu bana göre. Yapraklar yeniden sararıp solmuştu. Birkaç ay sonra kar yağacaktı. Babam yine odasına çekilecekti. Alarga, yanık sesiyle buğulanmış penceresinin ardından ağlayacaktı.

Ama öyle olmadı. Babamı beyaz bir arabanın içine kargatulumba atıp götürdüler. Annem başladığı kazağı bitiremedi. Ablam ilk kez o güz saçlarını uçlarından kestirmedi. Parasızlıktan değil, aniden unuttu. Radyonun pili bitti. Belki de bozuldu; bilemedik. Çünkü babam gittikten sonra, daha doğrusu onu aldıkları gece tekrar gelip hepimiz salonda ağlarken kitaplarını kirli un çuvallarına doldurup kapıyı çektikleri andan itibaren hiç açmamıştık.

Biraz büyüdüğümde, o günlere dair aklımda kalan en büyük izin acıyı yaşamakla ilgili olduğunu anladım. Büyük üzüntümüz vardı ve biz onu kendi içimize çekilip, dışarıya doğru kalınlaşan bir zerdali çekirdeği gibi sertleşerek yaşıyorduk. Belki yalnızlığın ve korkunun hâkim olduğu o kış günlerinde buna mecburduk. Zira kazayla evden cenaze çıksa ya da ev halkından biri ağır bir hastalık geçirse hanemiz haftalarca konu komşuyla dolar, acı paylaşılırdı. Oysa şimdi bahçe duvarlarından başlayarak, evimizin temellerini içine alan, oradan da çatıya kadar yayılan derin bir sessizlik ağının içine çekilmiştik. İçimizdeki kanamayı suskunlukla sakinleştirip dindirmeye çalışıyorduk galiba. Zaten kimsenin perdelerini aralayıp başkasının acısına baktığı yoktu.

Yine de ilk ses Alarga Selim'den geldi.

Bir sabah, daha sonraki sabahlarda yapacağı gibi, kapımıza geldi ve "Yenge, bir ihtiyacınız var mı?" diye sordu.

Kalın ve siyah buz bir yerinden kırılmış gibiydi.

Zaman ince kırmızı çizikleriyle aktı.

Selim eskisi gibi şarkı söylemiyordu, ama ayda bir anemi alıp İzmir'e, görüş gününe götürüyordu. Radyoyu açmıyorduk, ama yine de ılık bir esinti dokunuyordu üşüyen sırtımıza.

Sonra günün birinde Alarga, klaksonunu uzun uzun çaldı kapımızda. Arabasından babam çıktı. Biraz beli bükülmüştü, kıra dönmüş saçlarını, ki bunu daha önce hiç yapmamıştı, arkaya doğru taramıştı. Olsun, bal gibi babamızı işte.

Yeniden salona oturduk.

Babam gülümsedi.

"Açsana be radyoyu!"

Alarga Selim, düğmeyi burdu. Galiba o an için Allah bizim salondaydı. Yani ben öyle düşünmüştüm.

"Bir yaralı yaramaz, söz verip de aramaz/ Sen açtın bu yarayı, hiç kimseler saramaz/ Züleyha bekletme ha!/ Züleyha ağlatma geç kalma ha!/ Züleyha geç kalma ha!"

Babam mutfağa, rakısının beklediği her zamanki kuytu-ya doğru giderken hepimiz ağlıyorduk.

“İçinde seksen yazardan seksen öykünün yer aldığı iki ciltlik *Genç Olmak*, öykü türünün ele avuca sığmaz kıvraklığından, devingenliğinden zevk alan tüm okurlar için hazırlandı. Ama öncelikle çocukluk ve ilkençlik çağlarını sürmekte olan okurlar için. Bu öncelik öykülerin seçiminde de önemli ölçüde belirleyici oldu.”

ISBN 978-975-08-1626-0
Takım ISBN 978-975-08-1624-6

21 TL

9 789750 816260